

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

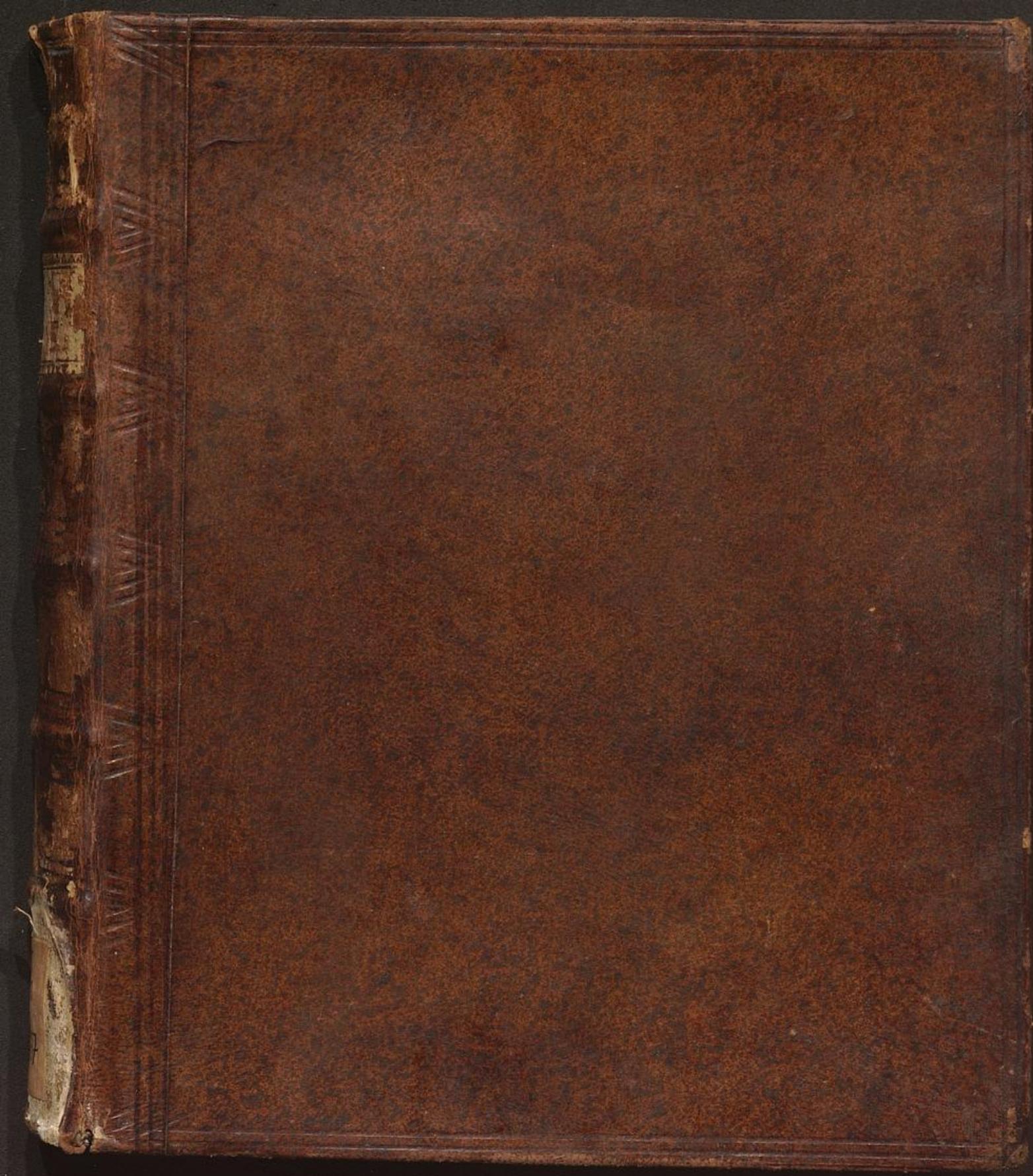
De Lege Externa

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 80376800

urn:nbn:de:hbz:466:1-39888

G. IV
113.

Th. 2137.

QVAESTIONVM
MORALIUM
SELECTIONVM
LIBER SECVNDVS
DE LEGE EXTERNA.

Augustæ Vindellicorum,
Sumptibus MARTINI HAPPACH & FRANC.
XAVERII SCHLÖTER.

Anno MDCCXXIX.

QUARTITIONVM

M. O. K. A. L. I. V. M.

STRECHTUM

LIBER DE C. V. D. V. S.

DE I. I. I. I. I. I. I. I. I. I.

Druck und Verlagsanstalt
Gebrüder Martin Harbach & Franz
Xaver Schilvert

1862

INDEX QVÆSTIONVM

Quæ in secundo Libro continentur.

- 1 *N ad Legis valorem requiratur iurisdictio.*
- 2 *An iurisdictio per consuetudinem acquiratur.*
- 3 *An iurisdictio acquiratur per prescriptionem.*
- 4 *An lex ad obligandum, requirat promulgationem.*
- 5 *An lex obliget omnes existentes in territorio legislatoris.*
- 6 *An lex obliget extra territorium existentes.*
- 7 *An aliqua lex obliget extra territorium existentes.*
- 8 *An lex civilis obliget personas Ecclesiasticas.*
- 9 *An lex, directe præcipere possit actum internum.*
- 10 *An lex indirecte præcipere possit actum internum.*
- 11 *An lex obligare possit grauiter in materia leui.*
- 12 *An lex obliget, etiam cum quocumque incommodo, ac periculo.*
- 13 *An lex obliget ad præueniendum impedimentum.*
- 14 *An lex pœnalis, obliget in conscientia.*
- 15 *An lex pœnalis obliget ad pœnam, antequam sit positus effectus prohibitus.*
- 16 *An lex pœnalis semper obliget, effectu prohibito secuto.*
- 17 *An lex pœnalis obliget, effectu, extra territorium secuto.*
- 18 *An lex pœnalis obliget ad pœnam ante Iudicis sententiam.*
- 19 *An lex conuentionalis obliget ad pœnam ante Iudicis sententiam.*
- 20 *An lex pœnalis sub disiunctione lata, habeat vim obligandi.*
- 21 *Ad quos, lex pœnalis se extendat.*
- 22 *An lex interdicens Clerum ad Religiosos se extendat.*
- 23 *An lex interdicens Populum vnius Ciuitatis, comprehendat etiam a ibi domicilium habentes.*
- 24 *An lex obligans ad reuelandum, comprehendat rem sub secreto scientes, & actum in territorio non existentes.*
- 25 *An lex obligans ad denunciandum, delicti complicem comprehendat.*
- 26 *An lex à Diuinis suspendens, suspensum choro assistentem distributionibus priuet.*
- 27 *An lex suspendens à beneficio, priuet distributionibus, & fructibus beneficiorum extra suspendentis territorium existentium.*
- 28 *An lex irregularitatem inducens ex defectu lenitatis, ad alios, quam ad publicos iustitie Ministros se extendat.*

- 29 *An lex irregularitatis, se extendat ad mandantem homicidium, si mandataris occidatur.*
- 30 *An lex irregularitatis, se extendat ad eum, qui alium mortis periculo exponit, si occidatur.*
- 31 *An lex irregularitatis se extendat ad eum, qui alium ad propriam defensionem occidit.*
- 32 *An lex irregularitatis comprehendat eum, qui alium ad defensionem libertatis, ac bonorum occidit.*
- 33 *An lex irregularitatis comprehendat eum, qui alteri duos digitos abscondit.*
- 34 *An lex irregularitatis ad beneficii priuationem se extendat.*
- 35 *An lex excommunicationis, ad priuationem fructuum beneficij, se extendat.*
- 36 *An lex excommunicationis irritans beneficij collationem, ad eiusdem acceptationem se extendat.*
- 37 *An ignorantia facti excuset ab obligatione legis irregularitatem inducentis.*
- 38 *An periculum infamia, semper excuset à legis obligatione.*
- 39 *An ratio famulatus, sit causa sufficienter excusans à legis obligatione.*
- 40 *An iusta excommunicatio, à pœna legis excuset.*
- 41 *An iusta excommunicatio, sit impedimentum sufficienter excusans à legis obligatione.*
- 42 *An iniusta excommunicatio à legis obligatione excuset.*
- 43 *An voluntas creditoris, sit causa sufficienter excusans à legis obligatione.*
- 44 *A quo tolli possint censura in mortis articulo.*
- 45 *A quo tolli possint peccata in mortis articulo.*
- 46 *An absolutio censura, dari possit sub conditione.*
- 47 *An per absolutionem una censura tolli possit sine alia.*
- 48 *An absolutio, ante partis satisfactionem data, sit valida.*
- 49 *An priuilegium procedere debeat ab habente iurisdictionem.*
- 50 *An priuilegium, ad sui valorem priuilegiati acceptationem requiratur.*
- 51 *Quenam sit causa priuilegij executiua.*
- 52 *An priuilegium stricte sit interpretandum.*
- 53 *An quod ibet priuilegium stricte sit interpretandum.*
- 54 *An priuilegium, ad res vel personas in ea non expressas, extendi possit.*
- 55 *An priuilegium, ob falsi narrationem, sit inualidum.*
- 56 *An quodlibet mendacium, ad priuilegium irritandum sufficiat.*
- 57 *An qualibet taciturnitas sufficiat ad priuilegium irritandum.*
- 58 *An, cessante causa priuilegij, cesset priuilegium.*

LIBER

LIBER SECVNDVS
DE LEGE EXTERNA.

SCIVT Conscientia, siue Lex Interna, est operationum nostrarum regula immediata; ita Lex Externa, est regula mediata, quatenus ipsa etiam nobis per conscientiam proposita, ostendit quæ agenda sint, quæ fugienda, & ad rectè operandum nos dirigit, non minus, quam Lex Interna. Fuit autem hæc Lex Homini necessaria; Primò, vt suam erga Deum subiectionem agnosceret, & Dei potestatem, dominium, ac prouidentiam, quæ illum, per hanc Legem, ad finem suum vltimum dirigit. Secundò; Quia Homo, cum naturà suà liber sit, & ad benè, vel malè agendum indeterminatus;

R.P. Beati Libr. II.

A 3

tus;

tus; aliqua Lege, ac regulâ indigebat, per quam ad benè agendum determinaretur. Tertiò; Vt, quæ illi summam fælicitatem conciliare poterant, aut summam miseriam, cognosceret, cum *Rom. 3.* dicatur: *Peccatum non cognoui nisi per Legem.* Quartò denique; vt cum alijs conuiuere posset; Si enim sine Lege vnusquisque, arbitrio suo viueret, nec bonis statuta essent præmia, ac malis supplicia; omnia peruerterentur, & humanus conuictus omnino tolleretur. Huius ergo Legis natura, causæ, effectus, ac species, varijs propositis casibus, perpenduntur, quorum plerique, sunt in materiâ Censurarum; Tum quia, Censuræ, Leges quædam Ecclesiasticæ sunt, quarum notitia, est maximè necessaria. Tum quia, ex illis colligi faciliùs poterit, quid de alijs Legibus dicendum sit. Tum denique, quia in illis, prima quædam principia vniuersalia ad plurimos casus resoluendos perutilia, continentur.

QVAESTIO I.

An ad legis valorem requiratur iurisdictio.

C A S V S.

EPISCOPVS Carthaginensis, quamuis ob publicam, ac enormem Clerici percussionem, esset excommunicatus vitandus, quia tamen in eius Dioecesi vigeabant blasphemiae, illas sub excommunicatione prohibuit, & alia plura statuta propter bonum commune suae Dioecesis condidit. Quæritur; Vtrum huiusmodi statuta fuerint valida.

SVMMA RIVM.

- 4 Statuta ab Episcopo vitando lata, videntur fuisse valida.
- 9 An & quid sit potestas gubernatiua.
- 10 Cur à Deo Reipublica data sit, & quomodo.
- 11 In quo differat à potestate dominatiua.
- 12 Statuta ab Episcopo vitando lata, fuerunt inualida.
- 13 Episcopus ille, non habebat iurisdictionem.
- 14 Statutorum institutio, est praecipuus actus iurisdictionis.
- 15 Lex, ad Reipublica conseruationem ordinatur.
- 16 Habet vim directiuam, & coactiuam.
- 17 Leges à Tyranno latae, à Republica approbantur.
- 18 Lex, habet vim, solum pro vt procedis ab habente vim coactiuam.
- 19 Capitulum, viuente Episcopo, leges ferre non potest.
- 20 Finis legis, obtinetur per vim coactiuam.
- 21 Non est ratio, cur lex formaliter obliget.
- 22 Lex, procedere debet ab habente potestatem supremam.

- 23 Procedere etiam potest ab habente delegatam.
- 24 Reges, Duces, & Supremi Principes, leges ferre possunt.
- 25 Etiam Generales Religionum saltem in Capitulo generali.
- 26 Etiam Episcopi, Abbates, aliique Praelati.

RATIONES DVBITANDI.

CVM in omnibus, finis sit primum, quod statui debet, eo quod sit regula, & mensura caeterorum, quae sunt ad finem; supponimus nunc, finem legis esse bonum commune; hoc est Reipublicae tranquillitatem, ac felicitatem, siue temporalem, si lex sit ciuilis, siue aeternam, si lex sit canonica; & causam efficientem inquirimus. Quamuis autem certum sit, causam legis efficientem, esse potestatem iurisditionis, cum sine illa, lex, nullam vim habeat, ac efficaciam; Quia tamen hoc ipsum ad legis naturam melius cognoscendam valde confert; illud examinare non erit inutile.

Episcopi ergo statuta videntur esse valida. Ita Siluester. v. filij quest. 22. Nau.

c. 14. num. 12. & c. 23. num. 36. Abbas in c. quæ Eccles. num. 7. de constit.

- 4 Primo; Quia ad statutorum, ac legum valorem, necessaria non videtur iurisdictio; leges enim lætæ à Tyranno, censentur communiter, & approbantur tanquam validæ, si ordinentur ad bonum commune, quamvis in Tyranno non detur iurisdictio. Ergo similiter, quamvis Episcopus Carthagenensis, ob excommunicationem, iurisdictione careret, adhuc eius statuta valida fuerunt, cum ad bonum commune essent vtilia.
- 5 Secundo; Quia, vt lex aliqua vim habeat communitatem obligandi, satis est, vt ad bonum illius Communitatis ordinetur, eiusque obseruantia conferat ad tale bonum, quamvis non procedat ab habente iurisdictioem, sic enim de facto, in communitatibus à Republica approbatis, quales sunt, Vniuersitas Doctorum, Academia, Communitates Opificum, Sartorum, Sutorum, &c. statuta ab ipsis condita, vim habent obligandi homines illius Communitatis, solum per hoc, quod conferant ad bonum illius Communitatis; licet huiusmodi Communitates iurisdictioem non habeant. Ergo similiter, Episcopi statuta poterunt esse valida, per hoc solum, quod conferant ad bonum Diocesis, quamvis in ipso Episcopo non sit iurisdictio.
- 6 Tertio; Quia Capitulum Ecclesie Cathedralis, etiam viuente Episcopo; aliquas leges ac statuta ad bonum regimen, ac ordinem Capituli pertinentia, etiam sine consensu ipsius Episcopi, ferre potest; *arg. c. cum omnes; de constit.* Sed Capitulum, viuente Episcopo, nullam habet iuris-

dictioem; Ergo leges, & statuta condi possunt à non habente iurisdictioem, Similiter in pluribus Ciuitatibus, & Oppidis, extant peculiaria statuta, etiam iuri communi contraria, ab illis ad bonam administrationem, ac gubernationem læta, quæ appellantur statuta municipalia; & tamen in Ciuitatibus illis, ac Oppidis, nulla datur iurisdictio, cum iurisdictioem omnem transtulerint in Principem, & consequenter à se abdicarint. Denique Pater filijs suis legem imponere potest, & tamen publicam potestatem, ac iurisdictioem non habet. Ergo ad legis valorem, non requiritur, vt feratur ab habente publicam potestatem, ac iurisdictioem; & consequenter valida fuerunt Episcopi statuta, quamvis sine potestate, ac iurisdictioem, læta.

Quarto; Quia finis legis est, facere, quantum ex se est, homines bonos; lex enim nihil est aliud, quam dictamen rationis in Legislatore existens, quo homines gubernantur, & ad aliquod bonum ordinantur, vel politicum, si lex sit Ciuili, vel Spirituale, si lex sit Canonica, siue Ecclesiastica. Potest autem lex facere homines bonos, etiam si non procedat ab habente iurisdictioem, ac vim coactivam; per hoc enim, quod homines per obedientiam illi conformentur, erunt boni bonitate, quæ intenditur à lege. Vnde, si lex sit Ciuili, erunt boni bonitate politica, ita vt rectè, ac pacificè inter se viuant, & fruantur felicitate temporali; Si vero lex sit Canonica, erunt boni bonitate supernaturali ad æternam beatitudinem ordinata; Sicut potentia irascibilis, & concupiscibilis, per hoc sunt bonæ, quod subiiciantur, ac obediunt rationi.

Quinto;

8 Quintò ; Quia valor, & vis obligandi in lege, non oritur ex eo, quod procedat ab habente iurisdictionem, sed ex eo, quod sit medium necessarium ad consecutionem finis à lege intenti ; Cum enim homines obligationem habeant procurandi finem legis ; hoc est, felicitatem temporalem, ac æternam ; obligationem etiam habent consequenter ponendi media ad illam consequendam necessaria. Hoc autem medium, est legis observantia. Sicut ergo potentia irascibilis, & concupiscibilis, tenentur obedire rationi, quia hæc obedientia, ac conformitas, est medium necessarium, ut homo felicitatem consequatur ; ita homines tenentur obedire legi, siue dictamini rationis in Legislatore existenti ; quia hæc obedientia, & conformitas, est necessaria ad hoc, ut temporalem, ac æternam felicitatem consequi possint ; alias enim illam nunquam consequerentur. Valor ergo, ac vis obligandi in lege, non oritur ex eo, quod procedat ab habente iurisdictionem ; quamvis enim intelligatur ab illo non procedere, adhuc intelligitur habere vim obligandi ; ideoque Episcopi statuta potuerunt esse valida, quamvis ipse, propter excommunicationem, iurisdictionem non haberet.

NOTABILIA.

9 **A**duertendum est primò ; quaecumque Rempubliam, ac Communitatem independentem, cum sit corpus quoddam politicum, habere ius se ipsam gubernandi, sicut habet homo ; habet enim ius se ipsam conseruandi, ac perficiendi, sicut habet homo, & suo modo lapis, ac res quæcum-

R.P. Beati Libr. II.

que creata. Hoc autem ius, in Republica, nihil est aliud, quam potestas gubernatiua ; hæc enim essentialiter ordinatur ad ipsam Rempubliam, per rectam gubernationem, ac leges, conseruandam, ac perficiendam ; sicut in lapide grauitas, siue potentia motiua ad centrum, essentialiter ordinatur ad ipsum lapidem conseruandum, ac perficiendum per motum localem ad ipsum centrum. Hinc autem fit primò ; ut hæc potestas gubernatiua, sit cuiusque Reipublicæ debita, tanquam proprietas ; est enim ad eius conseruationem, ac perfectionem necessaria, non minus, quam grauitas lapidi. Secundò, ut hæc potestas, sit essentialiter ordinata ad Reipublicæ conseruationem, ac perfectionem, per rectam gubernationem, ac leges obtinendam, tanquam ad suum finem vltimum ; sicut grauitas, est essentialiter ordinata ad lapidis conseruationem, ac perfectionem obtinendam per motum localem ad centrum, tanquam ad vltimum finem suum. Tertiò, ut hæc potestas, sit talis, & quo ad efficaciam, & quo ad amplitudinem, qualis requiritur ad talem conseruationem, ac perfectionem obtinendam, cum sit medium ad illam ; & medium habere debeat proportionem cum suo fine ; finis enim est mensura cæterorum, quæ sunt ad finem. Reipublicæ autem perfectio, quam in hac vita adipiscimur, est beatitudo naturalis, siue tranquillitas, ac pacificus eius status ; quam verò in alia consequi cupimus, ac speramus, est Beatitudo supernaturalis, ad quam omnia huius vitæ referenda sunt ; Et quæ legum omnium finis, ac scopus esse debet ; ut, scilicet omnia

B

ad

ad rectum Reipublicæ statum, & ad beatitudinem supernaturalem ordinentur.

10 Aduertendum est secundò; hanc potestatem gubernatiuam, datam esse Reipublicæ, tam Ecclesiasticæ, quàm Sæculari à Deo, eo modo, quo homini ab eodem data sunt potentia naturales ad totius suppositi bonum ordinata, & eo modo, quo data est lapidi grauitas, sine potentia motiua deorsum; Qui enim dat esse, dare etiam debet consequentia ad esse. Non eodem tamen modo data est hæc potestas Reipublicæ Ecclesiasticæ, ac Sæculari; nam respectu Ecclesiasticæ, non est immediatè data toti corpori, sed solum capiti; soli enim Petro dictum est; *pascite oues meas: & quodcumque solueris super terram, erit solutum, & in Cælis, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in Cælis*: respectu verò sæcularis, data est immediatè toti corpori, deinde verò per populi consensum, Deo annuente, aut permittente, in aliquem, vel aliquos translata est, qui re bene circumspecta, leges toti populo darent, quibus ille vitam pacificam agere posset. Fuit autem hoc conueniens, quia sæpè euenit, vt, vbi est multitudo, ibi sit confusio, & plerumque etiam difficile sit, totum populum in vnum ad leges condendas conuenire. Hinc autem fit, vt hæc potestas, diuersimodè sit in Pontifice, ac in alijs Principibus; nam in Pontifice, est immediatè à Deo, independenter à populo; ideoque est absolutissima perfectissima, ac amplissima; in Principibus verò Sæcularibus, est immediatè, solum dependenter à populo, & ex eius consensu orta; ideoque talis, qualem populus eis ab initio concessit, & non alia, licet in ipsis etiam mediatè, ac remotè, sit à Deo; Vnde dicitur, *Pro-*

uer. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, & Romanorum 13. Non est potestas, nisi à Deo.

Aduertendum est tertio; præter potestatem gubernatiuam, siue iurisdictionis, dari etiam potestatem dominatiuam; dominium enim diuidi solet in dominium iurisdictionis, ac dominium proprietatis. Differunt autem hæc duæ potestates in hoc, quod potestas iurisdictionis, per se primo respicit communitatem perfectam, cum ad eius politicam gubernationem ordinatur; potestas verò dominatiua, vt plurimum respicit, vel personas priuatas, vel communitatem aliquam imperfectam, vt est familia, vel Academia, &c. ad eiusque gubernationem ordinatur, & acquiritur aliquando per contractum, vel pactum; & talis est illa, quam habet Dominus in Seruum sibi venditum, titulo emptionis; vel Superior in Subditum, ratione voti obedientia, quo Subditus se illi obstrinxit; vel Maritus in vxorem ratione contractus matrimonij, cum Maritus dicatur caput vxoris in ordine ad domum, ac familiæ gubernationem; aliquando verò acquiritur naturali origine, ac propagatione; & talis est, quam habet Pater in filios. Potest tamen hæc etiam potestas in ordine ad bonam suæ Communitatis gubernationem, præcepta imponere, & ad eorum etiam executionem cogere certis pœnis mitioribus præscriptis; ita vt in hoc, similitudinem habeat cum potestate iurisdictionis. His positis

RESOLVTIO.

AD casum respondetur; Statuta, ab Episcopo excommunicato vitando lata, fuisse inualida. *S. Thom. 1. 2. quæst. 90. art. 3. ad 2.*

ad 2. Suarez de legib. lib. 1. c. 8. n. 2. & lib. 3. c. 7. Salas de legib. disp. 1. sect. 9. n. 54. Layman lib. 1. tract. 4. c. 8. Clavis reg. lib. 3. c. 1. num. 7. Bonac. de legib. disp. 1. quest. 1. pun. 1. num. 6. & pun. 3. num. 2. & alij omnes communiter.

13 Primò; Quia Episcopus, non habebat iurisdictionem. Ad legum autem, ac statutorum valorem, necessariò requiritur, in Legislatore, iurisdictione, siue potestas gubernatiua, ratione cuius Subditos ad eorum executionem cogere possit; sine hac enim vi coactiuà, lex esset omninò inefficax, & fere inutilis, quia ferè à nemine seruaretur; Quamuis enim; *oderunt peccare boni virtutis amore*; hi tamen, paucissimi sunt, & de plerisque verificatur; quod *oderunt peccare mali formidine pena*. Hanc autem vim coactiuam, non habet quælibet persona priuata, sed ille solum, qui totius Communis curam gerit, ideoque habet iurisdictionem, ac potestatem gubernatiuam.

14 Secundò; Quia Legum, ac Statutorum institutio, est præcipuus actus iurisdictionis, ac potentia gubernatiua, cum sit præcipuus actus gubernationis. Ergo procedere non potest, nisi ab habente iurisdictionem; Sicut visio, quia est actus potentia visuæ, procedere non potest, nisi ab habente potentiam visuam. Et sicut consecratio, ac absolutio, quia sunt actus ordinis, procedere non possunt, nisi ab habente ordinem.

15 Tertio; Quia, lex ad Reipublicæ conseruationem, ac perfectionem essentialiter ordinatur. Ergo procedere non potest, nisi à potentia ad hunc eundem fi-

nem, essentialiter ordinata: Sicut, quia motus ad centrum, in lapide, est ordinatus ad lapidis conseruationem, ac perfectionem, procedere connaturaliter non potest, nisi à grauitate, quæ ad hunc eundem finem essentialiter est ordinata. Hæc autem potentia, est potestas gubernatiua, siue iurisdictionis.

Quartò; Quia lex, habet vim directiuam, quæ subditis ostendit, quid sit faciendum, vel omittendum, eosque obligat in conscientia, etiam si nullus adesset, qui supplicia inferret; & coactiuam, quæ per pœnarum illationem, eos efficaciter mouet ad eam seruandam; ideoque lex diuina, *Deut. 33.* dicitur *ignea lex*, quia illuminat dirigendo, & mouet, ac quasi comburit cogendo. Has autem proprietates, habere non posset, nisi ferretur ab habente publicam auctoritatem, ac iurisdictionem; Subditos enim dirigere, non posset ad bonum commune, quia inobedientes punire non posset, cum ad hoc requiratur iurisdictione, & publica potestas, ac auctoritas; vnde *c. facta, dist. 4.* dicitur: *Facta sunt leges, vt earum metu, humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia.* Cum ergo lex, vt sit efficax, & valida ad obligandum, procedere debeat ab habente iurisdictionem; sequitur, inualida fuisse statuta, ab Episcopo excommunicato vitando lata, quia processerunt à non habente iurisdictionem.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes autem in contrarium respondetur; ad primam. Leges à Tiranno latas, à Republica approbari,

B 2

tan-

tanquam validas, propter bonum commune, & ad tollendas perturbationes, quæ in illa orientur, si omnia acta Tiranni, essent rescindenda; & hoc tanquam minus malum, quia illum repellere non potest. In hoc autem casu, leges procedunt ab habente iurisdictionem, quia ipsa supplet defectum iurisdictionis: At in Episcopo excommunicato vitando, Ecclesia non vult supplere defectum iurisdictionis, quia hoc modo vult eius contumaciam punire, priuando illum iurisdictione; ideoque eius acta fuerunt inualida.

18 Ad secundam respondetur; negando antecedens. Quamuis enim, lex ordinetur ad bonum commune, non tamen propterea habet vim efficaciter mouendi ad sui executionem, & obligandi, nisi, quatenus procedit ab habente potestatem cogendi, & inobedientes puniendi. Statuta autem, quæ ab Academijs, aut Vniuersitatibus condi solent, non sunt propriè leges, aut statuta, sed ordinationes, ac constitutiones quædam, tam directiuæ, quam pænales, quarum potestas, oritur primò à potestate dominatiua, quatenus homines illarum Academiarum, vel Vniuersitatum, tradunt illarum Præsidi ius in se ipsos, & seque illi subditos efficiunt, ut gubernentur & puniantur, nisi obedientiam præstiterint; Vnusquisque enim, alteri se subijcere potest, eique, in se, ius tradere, sicut potest se ipsum vendere. Secundo, oriri potest, etiam ex pacto, vel promissione, vel iuramento; quo iidem homines promittunt obseruantiam eorum, quæ fuerint imposita.

19 Ad tertiam respondetur similiter; Capitulum, etiam viuente Episcopo, habere

potestatem ferendi quasdam regulas, & ordinationes, quas Canonici seruare tenentur, non ex vi Legis, vel Statuti, sed ex vi iuramenti, quod emittere solent, & ex vi pacti, ac promissionis, quæ Capitulum se obligat ad obseruantiam eorum, quæ in Capitulo fuerint constituta. Hinc autem non sequitur, Leges, ac Statuta ferri posse à non habente iurisdictionem. Similiter Statuta municipalia, quæ sunt in pluribus Ciuitatibus, ac Oppidis, vim habent obligandi ex tacita, vel expressa Principis concessione, ac confirmatione; nisi Ciuitates illæ potestatem condendi Leges sibi reseruassent, dum potestatem gubernatiuam in Principem transtulerant; Quæ tamen potestas admittenda non est, nisi, vel ex priuilegijs, vel ex vsu, ac consuetudine colligatur; Populus enim Principi potestatem legislatiuam concedens, eam à se abdicasse videtur, sicut censetur abdicasse gubernatiuam, dum eam Principi concessit. Denique Pater filijs legem imponere potest, ratione potestatis dominatiuæ, quam habet respectu illorum. Imò, sicut Pater legem filijs imponere non posset, nisi haberet potestatem dominatiuam, ita legislator leges condere non potest, nisi habeat potestatem gubernatiuam, siue iurisdictionis.

Ad quartam respondetur; Finem legis esse, facere homines bonos per hoc, quod se illi conforment. Hæc tamen conformitas, obtineri efficaciter non posset, nisi lex procederet à potestate coactiuæ, & quæ inobedientes punire posset; A fine verò, homines obligantur quidem finaliter, sed non efficienter. Ut autem lex formaliter obliget, non satis est, quod finis obliget finaliter, sed requiritur etiam

iam iurisdictio, siue potestas legislatiua, quæ obliget efficienter.

21 Ad quintam Respondetur; Negando antecedens. Quamuis enim finis, sit ratio mouens Legislatorem ad legem ferendam, & ad volendum per eam obligare, non est tamen ratio, cur lex immediatè, formaliter, ac de facto obliget; nam hæc, est sola potestas, ac voluntas Legislatoris; sicut ratio, cur Votum de facto obliget, est sola voluntas se obligandi, quam habuit Vouens, non verò finis, à quo Vouens fuit motus ad vouendum; Imo mensura totius obligationis in lege desumitur à sola potestate, ac voluntate Legislatoris; sicut in Voto desumitur à sola voluntate Vouentis.

COROLLARIA.

22 Colligitur ex dictis primò. Ad legis valorem necessariò requiri, vt procedat ab habente supremam potestatem, ac iurisditionem; sicut enim, si lex non esset ordinata ad bonum commune, non esset valida; ita non esset valida, si non procederet ab habente supremam iurisditionem; Non minus enim ad Legis valorem requiritur causa efficiens, quam finalis; Imo in tantum lex est de facto ordinata ad bonum commune, in quantum ad illud ordinatur à Legislatore, per ordinationem extrinsecam; sicut talis medicina, in tantum de facto est actu ordinata ad sanitatem, in quantum ad illam à Medico actu ordinatur. Ordinatio ergo ista, sicut essentialiter requiritur, vt lex de facto ordinetur actu ad bonum commune; ita requiritur essentialiter, vt de facto sit valida, ac obliget;

Hæc autem ordinatio, nihil est aliud, quam voluntas, quam Legislator habens potestatem gubernatiuam, habet, per eam obligandi, & dirigendi subditos ad bonum commune.

Secundò; Ad legis valorem sufficere²³ iurisditionem, siue potestatem delegatam; Potestas enim leges condendi, delegabilis est. *c. grauem: de sententia excommunicationis*: cum sit pars iurisditionis, & hæc sit delegabilis. Quare Ciuitates, quæ publicam iurisditionem habent sibi à supremo Principe concessam, leges & statuta pro suo territorio condere possunt, secus verò, quæ peculiare priuilegium non habent, vel facultatem statuta condendi sibi non reseruarunt, vel confirmationem à Principe non obtinuerunt.

Tertiò; Reges, Duces, aliosque superiores²⁴ Principes, qui superiorem in iurisditione temporali non agnoscunt, posse vnunquemque, pro suo territorio, leges ferre; In eo enim habent publicam potestatem, supremamque iurisditionem. Quia tamen illam habent de consensu populi, leges ferre non possunt, toto populo contradicente; & si illas ferrent, nullius essent roboris; Nisi tamen populus omnem suam potestatem in Principem, vel Senatum transtulisset, nihil sibi reseruans; Hoc autem ex consuetudine ipsa, ac vsu facile colligi poterit; Si enim Princeps, nihil contra populi consensum statuere solet, signum est, populum non omnino iuri suo renunciaisse; si vero solet, ipso etiam inuito, aliqua statuere, signum est, populum nihil iuris sibi reseruasse, sed totam potestatem in Principem transtulisse.

25. Quartò; Generales Religionum à Summo Pontifice approbatarum, saltem in Capitulo generali, posse leges ferre; quia habent publicam iurisdictionem, ac viri cogendi; reliquos verò Superiores, leges condere non posse, sed solum præcipere ea, quæ ad regulæ observantiam sunt necessaria, & accommodata; eo quod Religiosi, obedientiam illis voverint, & se illis subiecerint solum in ijs, quæ ad regulæ observantiam conferunt; Quare Prælatus Religionis ea solum præcipere potest, quæ in Regulâ vel formaliter, vel virtualiter continentur.
26. Episcopos, Abbates exemptos, aliosque similes Prælatos iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes, posse pro suis Diæcesibus leges condere; quia potestatem habent Episcopalem; Huic autem, est annexa potestas ferendi leges; Cum potestas Episcopalis, sit publica; & habeat vim cogendi; Statuta tamen condere non possunt contra ius commune, quia sunt infra ius commune; & inferior potestatem non habet in Superiore; licet iustâ interueniente causâ, dispensare aliquando possit in lege Superioris; eo quod, iustâ interueniente causâ liceat venire contra expressum Domini mandatum, ob eius voluntatem præsumptam. *L. si hominem ff. mandati.*

 QVAESTIO II.

An Iurisdictio, per consuetudinem acquiratur.

C A S V S.

SEMPRONIUS, dum in Patriam rediret, transiens per quoddam Oppidum; ibi apud Parochum loci confiteri voluit. Verùm Parochus, dubitans de suâ iurisdictione, cum nec Sempronius esset eius subditus, nec ipse proprius illius Sacerdos, cum noluit audire. Quæritur; An eum audire posset, & absolvere.

S V M M A R I V M.

3 Parochus, non videtur ex consuetudine absolvere posse Peregrinum.	13 Consuetudo, vim habet iurisdictionem conferendi.
8 Consuetudo facti, quid, & quotuplex.	14 Per eam, idem acquiri potest, quod per privilegium.
9 Consuetudo Iuris, quid, & quotuplex.	15 Habet vim, legis obligationem inducendi.
10 Consuetudo, eandem vim habet in ordine ad iurisdictionem, ac in ordine ad Legem.	16 Vtraque, æque Reipublica est utilis.
11 Et easdem conditiones requirit.	17 Peregrinus, ex consuetudine factus est subditus Parochi.
12 Parochus, ex consuetudine, Peregrinum absolvere potuit.	18 Consuetudo, iurisdictionem confert solum capaci.

Prin-

- 19 Principis iurisdictionem non limitat.
 20 Eius tacitum consensum requirit.
 21 Debet esse rationabilis.
 22 Quod ius acquisierint Episcopi per consuetudinem.
 23 Quod Laici.
 24 Quod acquirere possint Moniales.
 25 Quod Ecclesie particulares.
 26 Quod Episcopi in impedimentis dirimentibus.
 27 Et quo ad Canonicos.
 28 Et in causis propriis.
 29 Laici ius decimarum acquirere non possunt.

RATIONES DVBITANDI.

2] Iurisdictione ad legis valorem necessaria, pluribus modis acquiri potest; vel ratione officij, & dicitur Ordinaria, siue officio annexa, & hanc habet Episcopus in sua Diocesi; vel ex Superioris delegatione, & dicitur Delegata, & hanc habent Confessarij ex Episcopi delegatione in ordine ad Confessiones audiendas; vel ex consuetudine; vel ex præscriptione; vel ex titulo colorato; vel ex errore communi. De primis duobus modis, nulla est difficultas, sicut est de reliquis: ideo de reliquis solum examinandum est; an, & quomodo per illos acquiratur iurisdictione.

3] Et primò quidem, quod per consuetudinem acquiri non possit, probari posse videtur, in casu proposito; Nam, si Parochus Sempronium absoluere potuisset, maxime ratione consuetudinis, iam introductæ; sed consuetudo non potuit facere Sempronium subditum Parochi, non enim facere potuit, vt Sempronius in eo Oppido Domicilium, vel quasi Domicilium haberet; ergo, nec Parochus facere potuit proprium Sacerdotem Sempronij; ideo-

que, neque illi in Sempronium iurisdictionem conferre.

Secundo; Quia consuetudo, Principi laico conferre non potest potestatem absolvendi ab excommunicatione, nec iurisdictionem in Clericos, Na vt illis possit taxam imponere; eorum causas cognoscere; eosque punire; Ergo, neque Parochus tribuere potuit potestatem Sempronium absolvendi.

Tertio; Quia, si consuetudo conferre posset iurisdictionem, maxima hinc sequeretur perturbatio in Republica, possent enim Subditi acquirere iurisdictionem, contra suum superiorem, eiusque iurisdictionem limitare, ac perturbare; Nam, si Diocesani, ex consuetudine, instituere possent in Diocesi Ieiunia, & dies festos, sicut potest Episcopus, iam Episcopi iurisdictione limitaretur, ac perturbaretur; Imò in eadem Diocesi, iam essent duo Capita, quod tamen à Iure, tanquam monstrum rejicitur. Sicut, ergo Diocesani, ex consuetudine, acquirere non possunt potestatem dies festos in Diocesi instituendi, ita, nec Parochus, ex consuetudine, acquirere potuit iurisdictionem, Sempronium absolvendi.

Quartò; Quia si consuetudo haberet vim iurisdictionem conferendi; daretur improbis occasio, eam sibi per eius exercitium vsurpandi; cum præsertim consuetudo, initio bonam fidem non requirat, sicut requirit præscriptio, sed inchoari possit etiam per actus peccaminosos; Hoc autem esset, iniquorum audaciam favere, & Reipublicæ pacem perturbare potius, quàm promovere. Non potuit ergo Parochus, ex consuetudine, iurisdictionem habere Sempronium absolvendi.

Quin-

Quintò; Quia, si consuetudine ius aliquod acquiri posset; qui defunctorum anniuersarijs non interfunt, ex consuetudine acquirere possent ius stipendium, ac elemosynam recipiendi, sicut illi, qui interfunt. Consequens autem est absurdum, quia par non est; vt commodum sentiat, qui onus non sustinet; vnde *in 6. decret. tit. 3. de Cleric. non resid. c. Vn. ad fin.* à Bonifacio Octauo decernitur, elemosynas, siue distributiones non esse conferendas ijs, qui anniuersarijs, siue Diuinis defunctorum officijs non interfunt. Quod intelligendum est, tam de anniuersarijs, quæ capituli oneribus sunt applicata, pro quibus conferuntur distributiones, quàm de consuetis, pro quibus tradi solet elemosyna ab ijs, qui ea curant celebrari; Ergo consuetudine nullum ius acquiri potest, & consequenter, nec iurisdictio; quàm propterea non habebat Parochus in Sempronium, prout ad absolutionis valorem requirebatur.

NOTABILIA.

8 **A**dvertendum est primò. Consuetudinem accipi posse, vel pro facto, vel pro Iure. Pro facto sumitur *in c. 1. de const. in 6.* & idem est, ac vsus longus, frequens, ac continuus; siue frequentia actuum similibus exercitorum à maiori parte Communitatis, ex quo vsu oritur aliquod ius, tanquam effectus ex sua causa. Distinguitur à ritu, stylo, foro, & præscriptione, tanquam genus à speciebus; nam ritus, est vsus, siue consuetudo limitata ad Sacrificij, & Sacramentorum administrationem, & ad alios similes actus sacros; ritus enim, est modus procedendi

in actionibus sacris. Stylus, est vsus, siue consuetudo limitata ad actus Iudiciales; quia est modus procedendi in Iudicijs, ac Sententijs. Forum, est consuetudo, siue vsus iurisdictionis in Iudicijs seruandus. Præscriptio denique, quantum facit ad rem præsentem, inter personas particulares versatur, vel inter Communitates, ac si essent personæ priuatæ, & inducit dominium, siue obligationem iustitiæ. Consuetudo vero, & respicit Communitatem, & obligationem solum legalem inducit.

Aduertendum est secundò. Consuetudinem, si sumatur pro iure, vt sumitur *in c. vlt. de consuetud.* definiri communiter ex Isidoro; *Ius quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur.* Dicitur moribus constitutum, quia ab hominum moribus, siue ex illorum longo, ac continuo vsu, ortum habet; & pro lege, hoc est, loco legis scriptæ suscipitur; quia eandem vim habet obligandi, ac lex scripta; eiusque tot sunt species, quot sunt species consuetudinis facti. Ex longo autem, ac continuo vsu, sicut oritur lex, ita etiam oritur priuilegium, ac iurisdictio, cum hæc etiam, species quædam sit legis,

Aduertendum est tertio; Consuetudinem, in ordine ad iurisdictionem, easdem proprietates habere, quas habet in ordine ad legem; Sicut enim potest, vel legem interpretari, quando est iuxta illam; vel abrogare, quando ei est contraria; vel denique condere, quando est præter illam; ita, & confirmare potest iurisdictionem, quando est iuxta illam, & ab ea eximere, quando est illi contraria, & de nouo conferre, quando

do est noua, & nemini contraria. Cujus reiratio est; quia, cum habeat vim legis, & legi æquivalet, potest, quidquid potest lex. Sicut ergo lex jurisdictionem & confirmare potest, & conferre, & abolere, ita nou est, cur consuetudo legitime præscripta, hæc eadem præstare non possit.

XI Aduertendum est quartò: Consuetudinem ad conferendam iurisdictionem, easdem conditiones requirere, quas requirit ad legem inducendam. Ad legem autem inducendam requiritur primò, vt actuum frequentia legis inductiua sit circa materiam honestam, Reipublicæ utilem, nec prohibitam; debet enim esse circa materiam, quæ possit esse materia legis vel pri illegii; alioquin, si aliquid horum desit, consuetudo dici non potest rationabilis, sed potius corruptela & abusus. Secundò, vt hæc actuum frequentia ponatur à maiori parte Communitatis, quia consentiente maiori parte, tota Communitas consentite censetur. Tertiò, ut hæc Communitas sit capax legis, eamque recipiendi, esto non sit capax ferendi. Quia eius consuetudo non introducit legem, vt suam, sed vt Principis, qui tacito suo consensu consuetudini efficaciam confert. Quartò, vt actuum frequentia ponatur animo, vel legem introducendi vel iurisdictionem acquirendi; tum quia iuxta intensionem populi talis est consuetudo. Tum quia tunc solum accedit Legislatoris consensus, qui ad legis valorem est omnino necessarius, cum adest talis intentio. Quintò, vt eadem actuum frequentia sit longæua; iura enim requirunt, vt duret ad longum tempus, hoc autem est decennium; Tum quia hoc

R. P. Beati Lib. II.

in iure reputatur longum tempus, l. ult. C. de præscr. long. temp. §. 1. instit. de usu. cap. Tum quia, cum agatur de re omnino fauorabili, & nemini contraria, non est, cur hoc tempus absolute non sit sufficiens. Consuetudo autem nemini est contraria, quia non est contraria Principi, cum ex eius voluntate vim habeat; neque Subditis, cum ab eorum consensu pendeat. Sextò denique, vt huic actuum frequentia accedat consensus Legislatoris; quia nemo legem statuere potest, nisi qui potestatem habet legem ferendi; hanc autem habet solus Legislator. Sufficit tamen eius consensus, siue voluntas tacita & iuridica, quæ habetur in c. ult. de consuetud. & l. De quibus ff. de legibus. Vbi Supremus Princeps tam Canonicus quam Civilis sufficienter decernit, consuetudinem rationabilem, ac legitime præscriptam iuri positivo derogare; quia Principis voluntas tacita & iuridica æquivalet expressæ ac personali. A Principis autem voluntate tota legis efficacia omnino dependet. His positis,

RESOLVTIO.

AD Casum Respondetur: Parochum 12 absolueri potuisse Sempronium. Ita Sotus dist. 18. quæst. 4. ar. 2. Henricus lib. 6. c. 8. Silvester v. Confess. 1. num. 11. & v. consuetudo q. 3. & 11. Coninch. d. 8. de Sac. d. 8. num. 61. Reginald. lib. 1. num. 74. Salas d. 19. de legibus sect. 10. num. 78. Basilius Pontius de matr. lib. 6. c. 4. nu. 6. Sanchez lib. 7. de matr. d. 4. n. 11. Suarez de legib. lib. 7. c. 19. num. 14. & alii communiter.

C

Pro-

- 13 Probatur : quia hoc est iam consuetudine introductum, ut Parochi etiam iter agentes absolueri possint, Consuetudo autem vim habet iurisdictionem conferendi; Primo: quia ita expressè decernitur : *c. ult. de off. Archid. c. auditis de prescript. c. nouit. de Iudic. c. duo simul; de off. ordin. c. accedenti de priuileg. c. cum contingat. de foro competent. c. finali de consuetud. & l. de quibus. ff. de legibus*; Voluntas autem Principis habet vim consuetudini hanc efficaciam tribuendi.
- 14 Secundò : Quia per consuetudinem acquiri potest, quidquid acquiri potest per priuilegium, ut docet *Card. in Clem. 2. Bart. in proœmio digestorum §. finali, & Felinus in c. cum contingat*: unde in *d. c. cum contingat*; consuetudo æquiparatur priuilegio, cum hac solùm differentia, quod priuilegium potest ex incapaci capacem reddere, quomodo Pontifex per speciale priuilegium potest concedere Laico potestatem absoluendi ab excommunicatione; consuetudo verò supponit capacem. Sicut ergo per priuilegium acquiri potest iurisdictione, ita acquiri potest per consuetudinem.
- 15 Tertio : Quia consuetudo habet vim legis obligationem inducendi. Ergo à fortiori habebit vim etiam iurisdictionem conferendi; plus enim est, legem inducere, quàm iurisdictionem conferre.
- 16 Quarto : Quia non minus est utile Reipublicæ, quod consuetudo vim habeat iurisdictionem conferendi, quàm legem inducendi; Eo enim ipso, quod in aliquo conueniunt omnes, illud expedit bono communi, ut tradunt *Menoch. lib. 2. cont. 1. de arbitr. casu 82. Sanchez lib. 7. matr. d. 4. num. 14.* alioquin non omnes in eo

conuenirent; In vtraque autem consuetudine æquè omnes conueniunt. Cum ergo Princeps, ut Reipublicæ gubernator & custos bono communi prospicere teneatur, quantum potest, consuetudinem æquè efficacem reddere debuit ad conferendam iurisdictionem, ac legem inducendam. Ex quibus omnibus constat, Patrochum ex consuetudine iam introductà, Sempronium absolueri potuisse.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes autem in contrarium Respondetur; Ad primam, Sempronium consuetudine fieri potuisse subditum Parochi, sicut ex priuilegio factus est subditus omnium regularium; sicut enim hi ex Pontificis concessione ac delegatione omnium fidelium confessiones audire possunt; ita ex eiusdem Pontificis tacito consensu omnes Parochi, posita consuetudine omnium iter agentium confessiones audire possunt, non minùs, quàm si de hac re priuilegium haberent.

Ad secundam : Negatur consequentia, 18 Parochus enim erat capax iurisdictionis, ideoque consuetudo ex tacito Pontificis consensu eam illi conferre potuit, At Princeps Laicus non est capax iurisdictionis spiritualis, nec iurisdictionis in Clericos sine speciali Pontificis priuilegio; ideoque non mirum, quod eam per consuetudinem acquirere non potuerit; Consuetudo enim supponit capacitatem in eo, cui conferenda est iurisdictione; in quo distinguitur à Priuilegio, ut dictum est.

Ad tertiam; Negatur sequela : cum 19 enim

enim consuetudo ex Principis consensu inducatur, & vires obtineat; eius iurisdictionem nullo modo limitat aut offendit; cum iurisdictione, quæ per consuetudinem acquiritur, semper ex eius voluntate pendeat, non minus, quàm iurisdictione delegata. Sicut ergo hæc Principis iurisdictionem non limitat, nec ullam causat perturbationem in Republica, imò est illi valde utilis; ita illam non limitat iurisdictione per consuetudinem acquisita, nec ullam causat perturbationem, sed Reipublicæ est valde utilis.

20 Ad quartam similiter, negatur sequela; Cum enim ad consuetudinis efficaciam tacitus saltem Principis consensus requiratur, sequitur, improbos, per consuetudinem, usurpare sibi non posse iurisdictionem, sicut usurpare non possunt delegatam. Sicut ergo ex eo, quod iurisdictione acquiri possit per delegationem, nullum sequitur inconueniens; ita nullum sequitur ex eo, quod acquiri possit per consuetudinem.

21 Ad quintam; Negatur sequela: Consuetudo enim, ut vim habeat, & efficaciam ad ius aliquod conferendum, debet esse rationalis, ut habetur *c. finali de consuetud.* Consuetudo autem recipiendi eleemosynam sine assistentiâ irrationabilis est, & abusus potius quam consuetudo; Est enim contra iustitiam, ut stipendium recipiat, qui onus non sustinet, cum stipendium detur propter onus. Si tamen daretur infirmitas, vel iusta corporis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas, tunc recipi posset stipendium, etiam sine assistentiâ, quia hæc sunt causæ iustæ non assistendi iuxta *c. Vnicum decretalium in ob. cit.*

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò: Episcopus 22 consuetudine à se introductâ acquirere potuisse ius immunitatis ab obligatione, quam ex *c. 1. de prescript. in 6.* habebant in subditorum correctione procedendi ex consilio Capituli. Tum quia sic habetur in *c. non est de consuetud. in 6.* Tum quia hæc consuetudo non erat irrationabilis, & fuit legitime præscripta, *Castropol. tom. 1. d. 3. rr. 3. p. 3. n. 1.*

Secundò: Possent similiter Clericos 23 per non usum siue consuetudinem legitime introductam acquirere ius immunitatis ab obligatione ferendi censuram; quia hanc exemptionem acquirere possent per priuilegium, eiusque sunt capaces; per consuetudinem autem acquirere possunt, quidquid acquirere possunt per priuilegium, *Azor. tom. 1. lib. 5. c. 18. qu. 11.*

Tertiò: Item Moniales & Communitates Mercatorum posse consuetudine ius immunitatis à legibus sibi impositis acquirere. Tum quia istæ omnes Communitates sunt capaces legum, & obligationis. Ergo etiam per consuetudinem ab illis se eximendi; non enim se eximunt vi suâ, sed ex tacito, vel iuridico consensu Legislatoris. Consensus autem Legislatoris tacitus, & iuridicus, non videtur minoris efficaciam, quàm personalis, ac expressus, cum taciti & expressi eadem videatur esse conditio ac natura. Sicut ergo Communitates istæ per expressam Principis voluntatem dispensari possent in legibus; ita suo modo dispensari poterunt per consuetudinem. *Suar. lib. 7. cap. 16. num. 11.*

- 25 Quarto: Etiam Ecclesias particulares posse per consuetudinem legitimè introductam à lege caeremoniarum Sacramentalium in Sacramentorum administratione seruandarum se eximere. Tum quia ita de facto se eximerunt Ecclesia Græca & Mediolanensis, proprios ritus introducendo, à Romana magis, vel minus diversos. Tum quia ad bonum commune, ac rectam Reipublicæ gubernationem pertinet, ne Princeps populum legibus diu repugnantem, earum obseruationi adstringat, sed potius conueat, & consuetudini à populo introductæ consentiat. *Custrop. rr. 3. d. 3. p. 4. §. 2.*
- 26 Quinto: Posse Episcopos, ubi est consuetudo legitimè introducta, dispensare in impedimentis dirimentibus ab Ecclesia introductis; quia huiusmodi impedimenta per consuetudinem aboleri possunt, sicut cætera leges Ecclesiasticæ, cum per legem Ecclesiasticam sint introducta. Ergo etiam dispensari; Consuetudo enim non minorem habet efficaciam ex tacito Principis consensu ad conferendam iurisdictionem, quam ad legem abolendam. Ergo sicut potest aboleri legem, quæ huiusmodi impedimenta introduxit; ita conferre potest iurisdictionem ad dispensandum in illis, *Sanchez cum communi lib. 7. d. 4. num. 14.*
- 27 Sexto: Episcopum per consuetudinem legitimè præscriptam introducere posse, ut Canonici in sui receptione aliquid Ecclesiæ fabricæ applicent; quia hoc licet in c. *ex multis 3. qu. 1.* prohibeatur; nihilominus ex iusta causa à Pontifice per privilegium permitti potest. Ergo etiam per consuetudinem legitimè præscriptam introduci. *Laym. lib. 1. tr. 4. c. 24. num. 5.*
- Septimo: Quamuis Episcopi in causis interesse proprium concernentibus, iudices esse non possint, cum sint suspecti, ex quo commodum, vel incommodum ad eos spectat; ut tenet *Abb. in c. cum venissent num. 19.* in illis tamen Ecclesiis, in quibus ex antiqua consuetudine huiusmodi causarum cognitionem præscripserunt, eas cognoscere posse; quia consuetudo iurisdictionem tribuere potest alias non habentibus; *si Clericus Laicam de foro compet. &c. cum contingat. in fin. Gemin. in c. 1. in prin. de pen. lib. 6.*
- 28 Octauo: Laicum per quamcumque consuetudinem ius decimarum acquirere non posse; quia hoc ius, cum ex sua institutione Ecclesiasticum sit, in Laicum cadere non potest, nisi ex speciali Prælati Ecclesiastici privilegio; sic enim habetur. *c. dudum &c. prohibemus de decimis.* Cum ergo sine tali privilegio Laicus sit incapax cuiuscunque iuris Ecclesiastici, illud per quamcumque consuetudinem acquirere non potest. Idemque dicendum est de quocumque alio iure Ecclesiastico; quia eadem est omnium ratio, & de consuetudine, quæ à iure damnatur, ut irrationabilis; quia, cum consuetudo facti, sit via ad ius acquirendum, nullum ex eâ ius oriri potest, si iudicetur iniqua; *Layman loc. cit. num. 9.*
- 29

Q U A E S T I O III.

An Iurisdictio acquiratur per praescriptionem.

C A S U S.

IN Insula quadam Aëgei Maris erat Episcopatus valdè tenuis, & Abbatia nullius Dioecesis. Cum autem tam Episcopus, quàm Abbas peste sublato fuissent, Pontifex Episcopatum illum Dioecesi Smirnenfi propinquiori vniuit. Episcopus Smirnenfis literis vnionis acceptis, putans, Abbatiam ad Episcopatum vnitum pertinere, eam simul cum dicto Episcopatu visitauit, Parochos constituit, aliosque actus iurisdictionis Episcopalis in ea exercuit. Cum verò post aliquot annos Abbatia vacans cuidam Clerico valde nobili Romæ degenti collata fuisset; Hic non inuentis Scripturis, quæ occasione pestis aliò translatae fuerant, putauit, dictam Abbatiam verè ad Episcopatum vnitum pertinere; ideoque Episcopo Smirnenfi se non opposuit. Verùm cum post quadraginta & amplius annos alius, cui duobus successiue iam mortuis eadem Abbatia collata fuerat, inuentis Scripturis inter eas priuilegium, per quod Abbatia constituebatur à Pontifice nullius Dioecesis, inuenisset; noluit Episcopi Smirnenfis iurisdictioni se subicere, sed nouos Curatos instituit, aliosque actus iurisdictionis, quasi Episcopalis exercere cœpit. Episcopo autem se opponente; Quæsitum est, cuiusnam iurisdictionis in Abbatiam competeret,

S V M M A R I V M.

2. *Praescriptio iurisdictionem non videtur conferre.*
7. *Praescriptio quid, & quotuplex.*
8. *Per quid à consuetudine distinguatur.*
9. *Conditiones ad illam requisitæ.*
10. *Tempus ad illam requisitum.*

11. *Praescriptio iurisdictionem confert.*
12. *Iurisdictionis inter res immobiles computatur.*
13. *Respublica iurisdictionem transferre potest.*
14. *Iura supponunt, praescriptionem transferre posse iurisdictionem.*

- 15 Lex prescriptionis legem naturalem non abrogat.
- 16 Bona fides quandiu requiratur ad prescriptionem.
- 17 Cur sit introducta prescriptio.
- 18 Debita prescribi possunt.
- 19 Prescriptione alia etiam iura acquiri possunt.
- 20 Etiam ius patronatus,
- 21 Et ius iudicandi,
- 22 Et Decima alterius Diocesis.
- 23 Et ius immunitatis ab aliqua obligatione,
- 24 Qua prescriptio requirat titulum.
- 25 Omnis prescriptio bonam fidem requirit.
- 26 Ad prescriptionem non qualibet bona fides sufficit.
- 27 Nec quilibet bonam fidem habens prescribit.
- 28 Species pecunia soluenda prescribi potest.

RATIONES DVBITANDI.

2 Huius quæstioni resolutio pendet ex resolutione alterius; an scilicet iurisdictio prescriptione acquiratur, sicut acquiratur consuetudine. Si enim acquiratur, Episcopo competit iurisdictio, si nerò non acquiratur, competit Clerico. In foro autem externo vix dubitari potest, prescriptione iurisditionem acquiri. Hoc enim tam Civili, quam Canonico iure statutum est, *c. Vigilanti & ult. de prescript. & l. 3. ff. de usurpat. & vsucap.* Quare difficultas solum superest in foro interno; Videtur enim prescriptio in foro conscientie vim non habere iurisditionem conferendi. Ita *Henriquez*

Gandab. quodlib. 8. quest. 22. Alciat. in titulo de 5. pedum prescrip. Adrian. in 4. de rest. q. de prescript. Medina Cod. de restit. qu. 16. & 18.

Primò: Quia nulla lex positiva abrogare potest legem naturalem, quæ dicitur rem vero Domino esse reddendam; sed iurisdictio in Abbatie Territorio ad Abbatem, tanquam ad verum Dominum pertinebat. Ergo nulla lex positiva illa tali iurisditione spoliare potuit; ideoque Episcopus in foro conscientie eam retinere non potuit, sed restituere tenebatur.

Secundò: Quia ad prescriptionem necessario requiritur bona fides, qua rem alienam possidens credat esse suam; sed hæc tollitur eo ipso, quod Possessori constat esse alienam, Ergo eo ipso, quod possessori constat, rem esse alienam, corrumpitur prescriptio, totamque vim ac efficaciam amittit. Episcopo autem ex privilegio sibi exhibito constitit, iurisditionem ad Abbatem pertinere.

Tertiò: Quia æquitati consonum non videtur, ut quis suo iure privetur, absque culpa; Abbas autem nullam culpam commisit; cum enim scripturas non haberet, suam iurisditionem invincibiliter ignorabat; Ergo æquum non erat, ut propria iurisditione priuaretur; prescriptio enim introducta videtur in penam negligentie, ac desidia Domini in rebus suis recuperandis, *c. Vigilanti de prescript.*

Quartò: Quia si prescriptio vim haberet Dominum iurisditione spoliandi, eamque transferendi in Possessorem, haberet etiam vim Dominum rerum suarum dominio spoliandi, illudque transferendi in

in Præscribentem; atque ita Debitor ad-
versus Creditorem rem debitam præ-
scribere posset, eiusque dominium per
præscriptionem acquirere. Consequens
autem est absurdum; Sic enim Debitori-
bus daretur occasio debita malà fide re-
tinendi.

NOTABILIA.

7 **A**dvertendum est primò : Præscri-
ptionem, ut est quid facti, esse pos-
sessionem rei alienæ bona fide continua-
tam tempore à lege definito. Ut verò est
quid iuris, esse acquisitionem dominii rei,
vel iuris alieni ex vi talis possessionis. Sic
enim habetur *l. Usucapio. ff. de usucapioni-
bus*. Vnde qui rem vel ius alienum capit
eo usu, cui per leges dominium conce-
ditur, illius dominium acquirit. Hæc
autem præscriptio siue translatio dominii
à pristino Domino in præscribentem ex
vi legitimæ possessionis à Iure tam Ca-
nonico quàm Civili in bonum publicum
introducenda est; Primò ne quarundam re-
rum dominia diù, & ferè semper confusa
essent & incerta, *l. i. ff. de usurpat. & v-
sucap.* Secundò, ut aliquis esset litium fi-
nis, *l. ult. ff. Pro socio*. Tertio, ne Pos-
sessores perpetuò timore rei, quam pos-
sidebant amittendæ, tenerentur, *l. Cum
neciss. C. De præscript. 30. vel 40. annorum*,
Quartò, ne homines in rebus ac iuribus
suis conservandis desidēs ac negligentes
essent, *l. Ut perfectius. C. de annuali ex-
cept. Sc. Vigilanti, de præscript.* Præ-
scriptionis denique, ut est quid facti,
duæ sunt proprietates, siue effectus; sci-
licet rei, vel iuris alieni dominium acqui-
rere Præscribenti, aut saltem ius immu-

nitatis ab aliqua obligatione ac servitute
respectu alterius.

8 **A**dvertendum est secundò : Præscri-
ptionem à consuetudine distingui, non
solum, quia ipsa versatur propriè circa
personas, ut particulares, consuetudo
verò respicit Communitatem, quam
obligat; & quia ipsa vel inducit obli-
gationem iustitiæ, vel ab ea eximit; con-
suetudo verò obligationem solum legalem,
eo quod consuetudo pariat legem, &
præscriptio dominium. Sed etiam primò:
quia in præscriptione requiritur semper
bona fides, in consuetudine non semper
est necessaria. Secundò, quia in præscri-
ptione nullus requiritur consensus illius,
adversus quem præscribitur, in consue-
tudine verò tacitus saltem Principis con-
sensus est necessarius; Vnde consuetudo
adversus nullum præscribit. Tertio, quia
ad præscriptionem saltem aliquando re-
quiritur titulus, ad consuetudinem verò
non requiritur, sed tacitus Principis vel
Populi consensus sufficit pro titulo. Quar-
tò, quia ad præscriptionem diuersum
tempus requiritur, ac ad consuetudi-
nem.

9 **A**dvertendum est tertio. Ad præscri-
ptionem quinque conditiones communi-
ter requiri. Prima est possessio, & qui-
dem Civilis, quæ quis rem suo nomine
possideat; sine possessione enim non da-
tur præscriptio, ex *reg. 3. de reg. iuris
in 6*. Secunda est capacitas, tam activa in
possidente, quàm passiva in re possessa;
ut scilicet & possidens sit capax possiden-
di, & res possideri, ex *c. Laicis, c. Post
laicos, & aliis*. Tertia est bona fides,
siue bona conscientia; hoc est: opinio,
quæ quis prudenter iudicat, rem, quam
possi-

possidet, esse suam, vel saltem ignorat, esse alienam; modo ignorantia non fit crassa, vel affectata, ex *reg. 2. de reg. iuris in 6.* Quarta, est titulus aliquis probabiliter præsumptus *c. Si diligenti, de præscript. l. Celsus ff. De vsucap.* Et ratio est: quia titulus, cum sit radix & causa, ex qua oritur dominium, necessario requiritur ad bonam fidem; in tantum enim putat quis, rem, quam possidet, esse suam, in quantum putat, illam se à legitimo Domino emisse: Hic tamen titulus requiritur solum ad præscriptionem, quæ sit tempore definito & ordinario; nam ad illam, quæ sit tempore longiori, ipsa temporis longitudo sufficienter parit præsumptionem tituli. Quinta denique est tempus à lege definitum; quod pro varietate rerum, quæ præscribuntur, diuersum est: aliud enim requiritur in præscriptione rerum mobilium; aliud in præscriptione immobilium; quia tamen iurisdictio, iura & seruitutes inter res immobiles computantur, ideo idem tempus ad istorum præscriptionem requiritur, ac ad res immobiles præscribendas. Propterea

- IO Aduertendum est quarto, res immobiles, & consequenter etiam iurisditiones, ac iura titulo interueniente præscribi, inter præsentis annis decem, inter absentes vero annis viginti. Ita expressè habetur, §. 1. *Instit. de vsucap. & l. Si quis empt. C. De præscript. triginta annorum, & Grat. in c. Placuit. 16. quest. 3.* Præsentis autem dicuntur, qui in eodem territorio habitant: absentes vero, qui extra prædictum territorium commorantur: Si vero non adsit titulus, præscribuntur annis triginta cum bona fide; ita *l. Si quis*

empt. §. Quod si quis C. De præscr. 30. vel 40. annor. Et c. Sanctorum, de præscript. Hoc enim in iure vocatur tempus longissimum, sicut deceptimum & vicennium appellatur longum, *l. Cum in longo. vlt. C. de præscr. longi temporis.* Si tamen præscribenda sint bona, vel iura Ecclesiæ Romanæ, vel Ciuitatibus donata aut vendita requiruntur anni 100. *C. Ad audientiam. de præscript.* Et alibi. Si vero aliarum Ecclesiarum aut locorum piorum, aut legatorum, Parentibus factorum, anni 40. *c. Ad aures, de præscript. Authent. quas act. C. De sacrosanctis Ecclesiis. His positus,*

RESOLVTIO.

AD Casum respondetur; Iurisditionem in Abbatiam Episcopo competere, non solum in foro externo, sed etiam in foro Conscientiæ. Ita *Glos. in c. vigilant. Couarru. reg. possessor. 1. p. §. 1. num. 4. Tiraquel. de præscript. §. 1. Mol. tr. 2. d. 61. Lessius lib. 2. c. 9. d. 17. num. 51. Laym. lib. 3. tr. 1. sect. 5. c. 8. num. 4. Bonac. de contract. d. 1. quest. vlt. p. 2. §. 2. num. 32. Siluest. v. præscriptio. 1. Clauir. reg. c. 7. n. 5. Salon. 2. 2. qu. 5. art. 7. concl. 2. Menoch. de retin. possess. remed. §. num. 84. & alii communiter.*

Probatum primo; quia Episcopus legitime præscripsit iurisditionem; illam enim de facto exercuit bona fide, & cum aliquo titulo probabiliter præsumpto, & per tempus ad præscribendas res immobiles à lege definitum; eratque capax alius iurisditionis; Quæ omnia constant
ex

ex facto. Legitima autem præscriptio, sicut à iure habet vim transferendi dominium rerum immobilium, ita habet vim transferendi etiam iurisdictionem, cum hæc inter bona immobilia computetur; ideoque prodest etiam pro foro interno.

13 Secundò: Quia Respublica quemvis rerum suarum dominio priuare potest, & alteri applicare, cum id bono communi ac rectæ iustitiæ administrationi expedire iudicauerit, ut notarunt *Scotus in 4. d. 15. quæst. 2. art. 2. Abbas in c. quæ in Ecclesiarum. nu. 11. de constit. & Coar. reg. possessor. p. 1. §. unico num. 5.* Bono autem communi, ac rectæ iustitiæ administrationi expedit, ut aliena possidentes bona fide, eorum dominium acquirant; sic enim evitantur lites, & dominiorum incertitudo ac confusio. Ergo Respublica potest bona fide possidentibus rerum, quas possident, dominium conferre; Cum ergo illud de facto transferat, ut ex iuribus citatis constat, sequitur, quod præscriptio valeat, non solum pro foro externo, sed etiam pro interno; ideoque quod Episcopo iurisdictionis competat etiam in foro conscientie.

14 Tertio: Quia Sacri Canones, dum *c. vigilant. & c. ult. de præscript.* dominii translationem negant, solum præscriptioni mala fide introductæ tacitè supponunt præscriptionem bonæ fidei, vim habere dominium transferendi. Posito autem, quod præscriptio vim habeat dominium transferendi, prodest non solum pro foro externo, sed etiam pro foro conscientie; præscribens enim, cum fiat verè Dominus iurisdictionis,

R. P. Beati Lib. II.

quam præscribit, eam in utroque foro exercere potest prohibito.

OBIECTIONUM SOLVTIO.

15 **N**ec obstant rationes in contrarium. Nam ad primam respondetur: legem præscriptionis non abrogare legem naturalem, quæ dictat, rem vero Domino esse reddendam; cum enim vim habeat pristino Domino dominium auferendi, illudque applicandi Præscribenti, iam Præscribens fit verus Dominus, sicque rem præscriptam nulli amplius reddere tenetur. Atque ita Episcopus per legitimam præscriptionem factus est verus Dominus iurisdictionis in Abbatiam.

16 Ad secundam respondetur: Bonam fidem, quæ quis credit, rem esse suam, requiri ad præscriptionem toto tempore, quo completur, non verò postquam est iam completa; Nam tunc non est amplius bona fides, sed veritas; verè enim per dominii translationem res fit sua; Unde credere amplius non potest, esse alienam, sicque nec malam fidem habere. Cum ergo Episcopo solum post legitimam præscriptionem Abbatis privilegium innotuerit, non potuit ex illo credere, iurisdictionem esse alienam, quia iam per legitimam præscriptionem facta erat propria.

17 Ad tertiam Respondetur: Æquum non esse, ut quis absque culpa suo iure priuaretur per modum pœnæ, cum de ratione pœnæ sit culpam supponere; At priuari etiam absque culpa iure suo per legem, propter bonum commune, non est contra æquitatem; Princeps enim habet

D

ius

ius de subditorum bonis disponendi, prout Reipublicæ utilitas exigit. Præscriptio autem primario saltem non est introducta in pœnam negligentis Dominorum in suis iuribus conservandis, sed ad vitandas lites & dominorum incertitudinem, ac confusionem, ut dictum est.

- 18 Ad quartam respondetur: Etiam debita contra debitores spatio triginta annorum à debitoribus, si detur bona fides, qua credant debitum sibi esse remissum, præscribi posse; sic enim habetur *L. sicut in rem 3. C. de præscript. 30. & 40. annorum.* Hinc tamen non sequitur, dari occasionem Debitoribus debita mala fide retinendi: nam eo ipso, quod datur mala fides, iam non currit præscriptio, cum hæc essentialiter requirat bonam fidem.

COROLLARIA.

- 19 Colligitur ex dictis primò: sicut præscriptione acquiritur potest iurisdicção, ita acquiri posse alia iura; eadem enim est ratio de omnibus, cum omnia æquè computentur inter bona immobilia; Unde ius nominandi Rectorem, aut Prælatum in Ecclesia Collegiata, vel Cathedrali, præscribi potest à Laico contra ipsam Ecclesiam, annis 40. cum titulo vel tempore immemorabili absque titulo; tunc enim diuturna possessio huius iuris & usus absque contradictione frequentatus tollit malæ fidei præsumptionem, & titulum præsumptum inducit. Ita *Trid. sess. 25. c. 9. de reform.* & hoc modo multi Principes præscriperunt ius patronatus in maioribus beneficiis. *Molin. tract. 2. dub. 70.*

- 20 Secundò: Ius patronatus à Laico con-

tra verum Patronum & beneficium Ecclesiasticum contra alium, ad quem verè pertinebat præscribi posse cum titulo annis 10. inter præsentem; 20. inter absentes; & 30. sine titulo: Tum quia feudum & emphyteusis simili modo acquiruntur. Tum quia eadem est ratio huius iuris, ac bonorum immobilium, aliorumque iurium contra privatum. Hæc autem simili modo per præscriptionem acquiruntur: Qui verò beneficium cum titulo & bona fide pacificè per triennium possedit, illud legitime præscripsisse videtur, ita ut illud postea resignare non teneatur; cum enim Pontifex post triennium nemini amplius actionem in beneficium illud concedat, eo ipso Possessorem in conscientia securum reddere videtur, eo quod triennali vsucapione fecerit suum. *Laym. lib. 3. cap. 5. tract. 1. cap. 8. concl. 6.*

Tertiò: Possè subditum annis 40. cum titulo concessionis sibi à Principe factæ, & sine titulo per tempus immemorabile, præscribere contra Principem ius indicendi vectigal, instituendi tabelliones, legitimandi & similia; *c. super quibusdam. §. præterea. de verd. sign.* cum enim hæc & similia iura à Principe communicari possint subdito, v. g. Comitibus aut Marchionibus; si hic à tempore immemorabili hæc vsurpaverit, præsumetur à Principe accepisse. *Couar. reg. possessor. 2. p. §. 2. n. 8.*

Quartò: Episcopum sine titulo 40. annis, decimas alterius Diœcesis præscribere non posse. *c. x. de præscr. in 6.* Quia præsumptio iuris est contra illum, quod mala fide vsurpaverit, cum decimarum iure communi ad Diœcesis Ecclesias pertineant; si tamen, vel ostendatur titulus coloratus, vel

vel detur possessio temporis immemoralis, statim tollitur praesumptio mala fidei contra illum, sicque praescribi possunt. *L. sius lib. 2. c. 6. d. 12.*

23 Quinto: per praescriptionem acquiritur etiam ius immunitatis ab aliqua obligatione ac servitute, siue affirmativa, qua quis actionem aliquam alterius permittere debet; ut transitum per praedium, siue negatiua, qua aliqua actio ei ab altero prohibetur; ut, ne domus altius attollatur, ne fenestra aperiatur &c. Sic enim habetur. *L. finali C. de praeser. long. temp.* Servitus autem continua, vel quasi continua, ut ferendi stillicidium, vel aqueductum, cum titulo & bona fide praescribitur annis 10. inter praesentes, vel 20. inter absentes; si enim qui vere non est Dominus, sed putabatur, ius alicui concessit, ut stillicidium in aream immitteret, vel iumentum per agrum duceret, & ille hoc ius per decennium possederit, lege praescriptionis factus est Dominus talis iuris. Si vero non adsit titulus, & servitus non sit continua, requiritur tempus immemorabile ad praescribendum. *L. servitutes ff. de servitutibus;* Tum quia possessio huius iuris transeundi per agrum, a Domino aderti non potest, ut possit eam impedire, cum sit valde interrupta. Tum quia assignari non potest tempus, quo haec possessio interrupta incipiat. In actionibus autem affirmativis continua possessio incipit ab eo die, quo quis tali iure bona fide utitur; In negatiuis vero ab eo die, quo quis prohibet vel impedit alterum, qui contrarium molitur. *Mol. tr. 2. d. 70.*

24 Sexto: Ad praescriptionem longi temporis, qua fit annis 10. & 20. a iure tam

canonico, quam civili, requiri titulum. Sic enim habetur, *c. placuit §. potest. 16. quest. 3. l. celsus l. nullo C. de rei vindicat.* Ad praescriptionem vero temporis longissimi, & immemorabilis, nullum requiritur titulum, sed sufficere bonam fidem, qua praescribens credit se titulum habere, & causam ad possidendum, quamvis non habeat; Sic enim habetur; eodem *c. placuit. c. si delegati, & c. Sanctorum de praescript. & l. omnes. C. de praescript. 30. annorum;* Quare, si quis rem aliquam immobilem emerit a Minore, putans interuenisse decretum, ac licentiam Iudicis, cum vero interuenerit, posita possessione annorum 10. vel 20. rem illam praescriberet. Posita vero possessione annorum 30. vel 40. etiam si nullius tituli recordaretur adhuc illam praescriberet; quia possessionis diuturnitas tituli praesumptionem facit. Idemque prorsus dicendum est in praescriptione iurisdictionis, cum haec inter res immobiles computetur, *Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 130. num. 7.*

Septimo: Ad quamcumque praescriptionem semper bonam fidem requiri in Praescribente; Quia lex praescriptionis, rapinae, ac iniquitati non fauet; Vnde *c. ult. de praescript.* Pontifex statuit, ne mala fidei detentor praescribat; Haec autem bona fides in aliquibus obligationibus stare potest cum scientia ipsius obligationis; in aliquibus vero non potest; In obligationibus enim passivis, quae obligant ad aliquid sustinendum, v.g. ad abstinendum ab electione officii, vel beneficii; ad non aperiendam fenestram, &c. bona fides, & praescriptio consistere potest cum scientia ipsius obligationis, quia haec praescriptio non ex actione aliqua

Præscribentis, sed potius ex Actoris negligentia procedit; fit enim ex eo solum, quod pars aduersa certo quodam tempore iure suo non utatur. At in obligationibus actiuis, quæ obligant ad aliquid agendum; v. g. debitorem ad debitum soluendum; scientia obligationis consistere non potest cum bona fide, & consequenter neque cum præscriptione; quantumvis enim Creditor negligens sit in debito exigendo, Debitor tamen illud sciens præscribere non potest, eo quod illud retinere non possit, ut rem propriam, quod tamen ad præscriptionem requiritur, sed utakeri debitam. *Laym. lib. 3. sect. 5. tract. 1. cap. 8. nu. 12.*

26 Octauo: Bonam fidem, quæ oritur ex ignorantia invincibili iuris clari, non prodesse ad præscribendum, quia in iure, à quo introducta est præscriptio, ita statutum ac dispositum est. *L. iuris ff. de iuris & facti ignor. l. nunquam. ff. de vsucap. & l. bona fidei emptor de acquirendo rerum dominio;* Vnde qui aliquid dono accepit à Religioso, ignorans, Religiosum donare non posse, rem donatam præscribere non potest. Bona verò fides, quæ oritur ex ignorantia facti, prodest præscriptioni; quia ita statuitur *in l. nunquam ff. de vsucap.* Vnde, qui aliquid emit à Prælato, credens, Capitulum consensisse, rem sic emptam præscribere potest. Idemque dicendum est de eo, qui emit aliquid à Minore, existimans esse

Maiorem. *Nauar. lib. 1. conf. 6. de off. Iud.*

Nonò: Hæredem Possessoris malæ fidei bona vel iura hæreditate acquisita, quamuis bonâ fide retineat, nullo tempore præscribere posse: quia censetur eadem persona cum ipso malæ fidei possessore; sicut ergò hic ob malam fidem præscribere non poterat; ita nec hæres. Atque ita statuitur. *L. si mala fidei. c. communia.* Successorem verò Possessoris malæ fidei posse validè præscribere, modo ipse bonam fidem habeat, & præscriptionem inchoet à tempore, quo rem ab eo habuit; quia hic Possessoris malæ fidei personam nullatenus repræsentat, sed solum titulum in eâ fundat *inst. de vsucapionibus §. inter vendit.* Atque ita, qui Venditori bona fide succedit in re emptâ, vel Donatori in re donata, aut Testatori in re legata, eam potest præscribere; quæ omnia cum proportionem applicari possunt iurisdictioni. *Azor. p. 3. lib. 1. c. 18. qu. 7.*

Decimò: Præscribi posse speciem pecuniæ soluendæ; si enim Creditor longissimo tempore vnâ pecuniæ speciem loco alterius recipiat, Debitor in futurum de pecunia primæ speciei soluere non cogitur; *c. cum olim: de censibus;* dummodo tamen bona fides interueniat, quâ Debitor credat, se aliam pecuniæ speciem non debere. *Abb. in d. c. num. 6. Bald. conf. 500. num. 2. lib. 1.*

QVAESTIO IV.

An Lex ad obligandum requirat promulgationem.

C A S U S.

EPISCOPUS Atheniensis ad extirpanda furta, quæ in illa Diocesi erant frequentissima, ea sub excommunicatione prohibuit. Dum autem huiusmodi censura in Curia publicaretur, quidam Fur ex populi ibi existentis frequentia opportunitatem nactus, vix eâ auditâ tres annulos furtivè cuidam abstulit. Quæritur; Vtrum in excommunicationem inciderit.

SUMMARIVM.

- 2 Quelibet legis promulgatio sufficere videtur ad se obligandum.
- 6 Sicut sufficit ad actum irritandum.
- 7 Non sufficit tamen.
- 8 Quanam publicatio sit sufficiens.
- 9 Publicatio innotescere debet toti Communitati.
- 10 Lex ex natura rei non obligat prius presentes quam absentes.
- 11 Aliquando tamen illos prius obligat, quam istos.
- 12 Statutum, dum promulgatur in Curia, non est adhuc toti Diocesi sufficienter intimatum.
- 13 Promulgatio fit toto tempore, quod est necessarium, vt toti Communitati innotescat.
- 14 Et hac dicitur promulgatio moralis.
- 15 Actus irritatio non requirit in subdito notitiam.

- 16 Publicatio facta Communitati est conditio essentialis Legis.
- 17 Cur lex debeat esse intimata Communitati.
- 18 Qua leges obligare possint statim, ac innotescunt.
- 19 Quomodo dicantur obligare ignorantes.

RATIONES DVBITANDI.

QUAMVIS lex, quo ad valorem & efficaciam à sola Legislatoris potestate ac voluntate pendeat; vt tamen actu obliget, aliquas etiam condiciones necessario requirit. Inter has autem præcipua est legitima promulgatio, de qua propterea quæritur, an, & quomodo requiratur ad obligandum; Aliqui enim putant, quamcumque promulgationem sufficere; ideoque Furem, annulos surripiendo, in

excommunicationem incidisse. Ita Reginaldus lib. 13. num. 155. Panormit. c. 1. de potest. Pralat. Rodrig. tom. 1. 9. regul. quest. 11. art. 2.

3 Primò: quia fecit contra Episcopi statutum; hoc enim illum tunc poterat obligare, quia erat sufficienter promulgatum; statutum autem ad hoc, ut obliget, nihil aliud requirit, nisi, ut sit sufficienter promulgatum; posita enim promulgatione, iam est regula sufficiens operandi.

4 Secundò: quia si facta solemniter statuti promulgatione in Curia Episcopali, statim aliquis Subditus in finibus Diocesis existens, eius notitiam miraculosè habuisset, Deo miraculosè Præconis vocem ad eius aures deferente, ad illud servandum fuisset obligatus, & si non secuisset, in excommunicationem incidisset; adfuisset enim quidquid ad obligationem inducendam erat necessarium; scilicet, sufficiens legis publicatio ac notitia. Ergo etiam Fur statutum immediatè post eius promulgationem violando excommunicationem incurrit; Illud enim violavit; non minus quam violasset alius, eius publicationis notitiam miraculosè habens; nec Statutum minus tunc obligavit Furem presentem, eiusque notitiam naturaliter habentem, quam obligasset alium distantem, eius notitiam habentem miraculosè.

5 Tertiò; quia lex constituitur in suo esse integro per publicationem, sicut ignis constituitur in ratione causæ proximæ combustionis per ligni approximationem. Ergo posita publicatione statim incipit obligare;

sicut ignis posita ligni approximatione statim incipit illud calefacere ac comburere; Non minus enim obligatio est effectus necessariò consequens ad legem, quam combustio ad ignem approximatum. Cum ergo esset iam promulgata censura, quando Fur factum commisit, iam obligabatur ad non furandum, ideoque statutum violavit, & consequenter excommunicationem contraxit.

6 Quartò: quia si Statutum fuisset irritatorium alicuius contractus, & Princeps à puncto publicationis tale genus contractuum irritare voluisset, omnes post illud punctum etiam in locis distantibus celebrati fuissent irriti, quamvis contrahentes illius Statuti notitiam habere non potuissent. Ergo signum est, legem aut statutum sufficienter constitui, & vim obligandi acquirere per solemnem publicationem; ideoque censuram ab Episcopo latam, habuisse vim Furem obligandi.

RESOLVTIO.

7 Respondetur tamen, Furem Episcopi statutum non violasse; ideoque nec in excommunicationem incidisse. *Suar. lib. 3. de lege hum. c. 16. num. 2. Salas de legib. d. 12. f. 1. num. 6. Bonac. de legib. d. 1. quest. 1. p. 4. num. 10. Navar. c. 23. num. 40 Vasq. 1. 2. d. 155. c. 2. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 3. quest. 1. Molina tract. 5. dub. 70. n. 1. & alii omnes communiter.*

8 Primò: Quia Episcopi statutum non habebat adhuc vim obligandi; Non enim erat adhuc sufficienter promulgatum; Nam brevi illo tempore, quo fuit publicatum in Curia, eius notitia per totam
Dix-

Diccesim diffundi non potuit, nec ad eam naturaliter peruenire. Illa autem sola est publicatio sufficiens, quæ innotescere naturaliter potest Communitati, pro quâ statutum est conditum, & quæ ab eo debet obligari; Hæc enim solum dici potest publicatio siue promulgatio facta Communitati; quod tamen necessarium requiritur, ut lex, siue statutum vim habeat obligandi; Sicut enim statutum est primò, & per se latum pro communitate, ita ad hoc ut illam obliget, ei primò & per se debet esse manifestatum. Cum ergo eo tempore, quo publicabatur in Curia, toti simul Diccesi manifestari non potuerit, sequitur, quod tunc non fuerit sufficenter promulgatum, & consequenter quod pro eo tempore vim adhuc non habuerit obligandi, ideoque nec fuerit à Fure violatum.

9. Secundò; Quia lex neminem in particulari obligare potest, quin eius publicatio Communitati, quæ per illam obligari debet, innotescat; & consequenter donec elabatur tempus, quo publicatio per totam illam Communitatem diffundi possit; Lex enim prius obligat Communitatem, quàm singulos illius Communitatis in particulari, cum singuli in tantum solum obligentur, in quantum sunt partes ipsius Communitatis primò, & per se obligatæ; per hoc enim lex à præcepto distinguitur, quod præceptum respicit singulos, eò quod ad ipsorum bonum ordinatur, Lex verò Communitatem, eò quod ipsius bonum primò & per se respiciat. Sed statutum eo tempore, quo fuit promulgatum in Curia, totam Diccesim obligare non potuit, quia eo tempore eius promul-

gatio in maioris partis notitiam deuenire non potuit; sicque non fuit toti Diccesi sufficenter intimatum. Ergo nec singulos in particulari potuit obligare, ideoque nec furem quamvis præsentem: Episcopus enim in censura nullam supponitur apposuisse clausulam, qua declarauerit se intendere illo statuto obligare prius præsentem, quàm absentes.

Neque dicas ex hoc sequi, quod cum Imperator fert legem pro toto Imperio, vel Rex pro toto Regno, eamque promulgat in Curia, neque declarat, se velle prius obligare præsentem, quàm absentes; præsentem non obligentur, donec totum Regnum, aut Imperium censeretur obligatum, & quod præsentem non obligentur, quatenus præsentem sunt, sed solum quatenus sunt partes totius Regni ac Imperii, pro quo lex fertur.

Nam licet ex natura rei ita fieri deberet, de facto tamen ita regulariter non fit, quia Princeps ut plurimum tenore legis, & ex modo eam promulgandi, vel certum terminum præscribit ad eius obligationem, vel significat, se velle subditos quam primum obligare. Tunc autem, cum prius obligare possit propinquiores, quam remotos, tacitè innuit, se ita velle; ideoque tunc prius propinquiores obligantur, quàm remotiores.

OBJECTIONUM SOLVTIO.

Ad rationes in contrarium Respondetur: Ad primam negando, furem tunc Episcopi statutum violasse; violatio enim supponit, quod statutum obligaret; statutum autem tunc obligabat, quia tunc non adhuc moraliter erat sufficien-

ter

ter toti Diœcesi promulgatum, ac intimatum; quod tamen erat necessarium, ut vim haberet obligandi.

13 Ad secundam: Negatur similiter antecedens. Neque enim statutum tunc fuisset sufficienter promulgatum; Nam legis promulgatio, quamvis brevi temporis morula, & coram paucis personis fieri videatur, re vera tamen non fit in ea breui morula, sed toto eo tempore, quod necessarium est, ut ea promulgatio ad notitiam totius Communitatis obligandæ deueniat, neque ante hoc tempus censetur integrè promulgata.

14 Ad tertiam Respondetur, Legem constitui in suo esse integro per publicationem, non physicam, sed moralem. Publicatio autem moralis, est publicatio facta tempore, ac modo necessario ad hoc, ut in totius Communitatis notitiam deuenire possit; ad hoc autem tanta temporis mora necessaria videtur, quantum requiritur, ut lex possit per præsentem in absentiam, & consequenter in Communitatis notitiam deuenire.

15 Ad quartam Respondetur: Vim irritativam contractuum oriri in lege à Principe, non ex potestate legislatiua, sed dominatiua, quæ ad sui integritatem non requirit in subdito notitiam. Hinc ergo fit, ut lex statim post publicationem irritare possit contractus, non verò Ciues obligare, donec illam scire possint.

COROLLARIA.

16 Colligitur ex dictis primò: Publicationem factam Communitati, esse conditionem essentialiter requisitam, ut lex habeat vim proximè obligandi, eo

modo, quo cognitio est conditio essentialiter requisita ad hoc, ut bonitas possit proximè mouere voluntatem ad sui amorem; voluntas enim quam Princeps habet Communitatem obligandi, illam obligare non potest, nisi illi innotescat; nec innotescere potest, nisi illi per promulgationem sufficienter manifestetur. Tunc autem Communitati sufficienter manifestatur, quando ita promulgatur, ut à tota Communitate cognosci naturaliter, & humano modo possit; ad quod quia requiritur tempus, ideo toto illo tempore dicitur fieri promulgatio, sed nondum esse facta, nec conferre legi vim obligandi.

Secundò: Legem, ad hoc, ut habeat vim obligandi, debere esse intimatam Communitati; quia est eius regula, & ad illam dirigendam primò, & per se ordinatur. Vnde notitia communis legis est conditio requisita in lege ad obligandum, sicut error communis iurisdictionis est conditio requisita ad eius defectum supplendum in Iudice putatiuo, ita ut ignorantia communis legis, eius obligationem impediatur, sicut scientia communis impedit in Iudice putatiuo applicationem iurisdictionis, quæ alias illi fieret à iure, vel à Republica; & ignorantia legis in hoc vel illo particulari existens, eius vim obligandi non impediatur, sicut scientia particularis defectus iurisdictionis in Iudice putatiuo non impedit, quin illi à Republica applicetur propria iurdictio, eiusque defectus suppleatur.

Tertiò: Constitutionem Principis supremi, qualis est Pontifex, aut Rex, obligare posse subditos, in quorum notitiam deuenire potest, statim ac publicatur

cat, si in constitutione hoc exprimat, sicut exprimi solet in constitutionibus Pontificiis, in quibus clausula illa apponi solent, *statim omnes, ad quos pertinent, afficiant &c.* quia lex hoc efficere potest, & nihil est, quod impediatur, quo minus illud de facto efficiat; idemque dicendum est de statutis, ac legibus municipalibus, quod statim obligent eos, in quorum notitiam deuenire possunt, nec ad obligandum, duorum mensium spatium requirunt, sicut leges civiles; Sed maius vel minus, prout Communitates obligandae, plus vel minus distant, & maius vel minus tempus requiritur, ut in earum notitiam naturaliter deueniant.

19 Quartò: Non esse durum, quod Pon-

tifex velit unicam promulgatione fideles per totum Orbem dispersos obligare; non enim obligantur nisi intra tempus, in quo illius legis publicatae notitiam habere possunt, siue deinde sit vnus, siue duo, siue tres menses. Quando autem lex ita est publicata, ut moraliter ad omnium notitiam peruenire possit, tunc dicitur ignorantes quantum est ex se obligare, per accidens verò non obligare, eo quod illius notitiam de facto inculpabiliter non habeant. Quod si lex ita sit publicata, ut in omnium notitiam deuenire statim non possit, tunc nec quantum est ex se, dicitur ignorantes obligare, quia non habet quidquid ex eius parte ad inducendam obligationem requiritur.

QVAESTIO V.

*An Lex obliget omnes existentes in Territorio
Legislatoris.*

C A S V S.

EPISCOPVS Antiochenus à Gubernatore rogatus, sub poena excommunicationis prohibuerat, nequis è Diocesi triticum extraheret; quidam autem Mercator extraneus, cum centum Tritici modios emisset, illos extraxit è Diocesi. Quæritur; Vtrum in excommunicationem inciderit.

S V M M A R I V M.

4 Peregrinus ligari non videtur legibus loci, in quo est.

R. P. Beati Lib. II.

5 *Sola existentia subiectionem non tribuit.*

E

8 Lex

- 8 *Lex obligare non potest, nisi subditos.*
- 9 *Fieri potest quis subditus propria voluntate.*
- 10 *Lex alia localis, alia personalis.*
- 11 *Quae leges obligent omnes.*
- 12 *Quae leges solos incolas obligent.*
- 13 *Mercator extraneus, triticum contra Episcopi statutum extrahendo excommunicationem incurrit.*
- 14 *Statutum primò & per se respicit territorium.*
- 15 *Sola praesentia sufficit, ut quis loci legibus ligetur.*
- 16 *Vnusquisque legibus loci conformare se debet.*
- 17 *Sicut & scandalum vitare.*
- 18 *Bonum publicum loci statutorum observantiam exigit.*
- 19 *Aduena seruare tenentur leges, quae etiam in proprio territorio obligant.*
- 20 *Et leges mercibus pretia taxantes.*
- 21 *Vagi tenentur legibus loci, in quo reperiuntur.*
- 22 *Fideles seruant leges loci, per quem transeunt.*
- 23 *Aduena existentia in aliquo loco, in quibus illum subiciat legibus loci.*
- 24 *Religiosi non subiciuntur omnibus propter privilegium exemptionis.*
- 25 *Breuis mora sufficit ad subiectionem contrahendam.*
- 26 *Legibus loci qui teneantur.*
- 27 *Scholares Sacramenta recipere tenentur in loco, ubi morantur.*
- 28 *Ieiunare tenetur, qui est in loco, ubi ieiunatur.*
- 29 *Accedens ad aliquem locum, illius loci privilegiis gaudet.*
- 30 *An eandem vigiliam bis ieiunare quis teneatur.*

RATIONES DUBITANDI.

Quemadmodum lex ad sui valorem & efficaciam essentialiter requirit in Legislatore, à quo procedit, iurisdictionem; ita requirit in eis, ad quos dirigitur subiectionem: Lex enim non obligat, nisi subditos. Quaestio igitur est; an ad hanc subiectionem contrahendam satis sit existentia in territorio Legislatoris, an verò aliquid aliud requiratur.

Quod enim sola existentia non sufficiat, & consequenter, quod Mercator extraneus triticum extrahendo nullam censuram incurrerit; asserere videntur *Situester v. ieiunium, quaest. 8. n. 1. Clauis Reg. lib. 3. c. 4. num. 15. Tolerus lib. 6. c. 5. num. vlt. Azor. tom. 1. lib. 7. c. 30. quaest. vlt. Bonacina d. 1. de legibus quaest. 6. p. 6. num. 36. Reginald. lib. 13. num. 141.*

Probatum autem, quia Mercator ille erat Antichia tanquam Aduena & Peregrinus, Peregrini autem non ligantur legibus loci, in quo sunt per modum transitus, vel in quo breui tempore commoraturi sunt; ad obligandum enim requiritur iurisdictione in obligante & subiectio in eo, qui debet obligari. Sola autem existentia actualis, & breuis mora in aliquo loco eiusdem loci Legislatori iurisdictionem non tribuit, nec Aduenae subiectionem; sed requiritur domicilium, vel quasi domicilium, siue assidua ac diuturna habitatio.

Primo: Quia, si sola actualis praesentia & existentia sufficeret, sequeretur, quod Episcopus Antiochenus dispensare posset Mercatorem extraneum in votis

ac iuramentis, eique ordines ac confirmationem conferre, quod tamen nemo concedit. Signum ergo est, solam præsentiam & existentiam actualem in aliquo loco, non sufficere ad tribuendam eius Legislatori iurisdictionem, & ei qui ibi existit, subiectionem. Si autem sola existentia non sufficit ad faciendum subditum in ordine ad soluendum, neque sufficit in ordine ad ligandum; eadem enim potestas ac iurdictio requiritur ad ligandum, ac ad soluendum.

6 Secundò: Quia si sola actualis existentia in aliquo loco sufficeret ad constituendum aliquem subditum Superiori illius loci, sequeretur, Religiosos existentes in aliquâ Diœcesi subiectos esse legibus vel statutis latis ab Episcopo eiusdem Diœcesis; Hoc autem est falsum; Religiosi enim ab eius iurisdictione sunt exempti non minus, quam illi, qui in aliena sunt Diœcesi; non ergo sufficit sola actualis existentia in aliquo loco, ad tribuendam alicui subiectionem respectu Superioris illius loci. Sine iurisdictione autem ac subiectione lex nullam vim habet obligandi.

7 Tertiò: Quia existentia actualis per modum transitus in aliquo loco, siue brevis mora, non dicitur existentia moralis in eo loco; *L. Quæsitum 76. §. finali ff. de legatis. &c. Nam & ego; de Verb. signif.* ubi quærens Divus Hieronymus; cur Salomon se vnigenitum nominet, cum fratrem habuerit, respondet; quia cum statim obierit, quasi non natus reputatur; ubi Glossa ait: non videtur fuisse, quod non duravit. Cum ergo peregrini sint in loco, solum per modum transitus, dici non possunt ibi moraliter

esse; ideoque nec eius legibus ligari possunt; ideo cum hæc eos solos ligent, qui ibi moraliter existunt,

NOTABILIA.

Aduertendum est primò: Legem obligare non posse, nisi subditos; sicut enim ad hoc, vt obliget, essentialiter requirit iurisdictionem, ac potestatem in Legislatore, qui per eam vult obligare; ita requirit essentialiter subiectionem in eo, qui debet obligari. Hæc autem subiectio pluribus titulis contrahitur. Primò, ratione habitationis ac domicili: eo enim ipso, quod quis in aliquo loco domicilium ponit, vel ad eum accedit animo ibi domicilium ponendi, statim desinit esse peregrinus ac extraneus, & incipit esse Incola, siue pars illius loci, aut Reipublicæ, in quâ ponit domicilium. Atque ex hoc titulo contrahitur vera & absoluta subiectio, non solum in ordine ad leges locales, sed etiam in ordine ad personales. Secundò, ratione rei sitæ in loco Legislatoris; si quis enim agrum vel domum aut triticum habeat Neapoli; ratione illius est subiectus Proregi, non tamen absolute, sed solum in ordine ad illum agrum, vel domum. Tertiò, ratione contractuum; contractus enim celebrandi sunt iuxta solemnitates ac conditiones receptas in eo loco, in quo celebrantur, vt patet ex *l. Si fundus. ff. De euct.* Vnde vendentes triticum in alieno territorio, seruare tenentur præiij taxam, quæ in eodem loco communiter servatur, & soluere gabellas, quæ in eodem loco solui consueuerunt. Excipitur tamen contractus dotis, hic enim celebrari debet iuxta statutum

E 2 . . . loci.

loci, in quo Vir habet domicilium; ex *l. Exigere. ff. De iudiciis*; & hic etiam titulus extraneum non efficit absolute subditum, sed solum quoad contractum celebrandum. Quarto ratione delicti; non tamen commissi contra statutum particulare illius loci; nam ad delinquendum contra tale statutum prærequiritur subiectio in delinquente; sine hac enim statutum obligare non potest; sed commissi, vel contra leges Vniuersales, vel contra ius Diuinum, aut naturale; ratione enim istius delinquens fit subiectus Superiori illius loci, in ordine ad pœnam & ad omnia, quæ sequuntur ex tali delicto.

9 Aduertendum est secundo: præter iam dictos titulos contrahi etiam subiectionem ratione propriae voluntatis; ut si quis sub hac solum conditione à Superiore loci admittatur, ut eius legibus se subiciat, & ipse in hoc consentiat. Hanc autem implicitam conditionem ex parte Legislatoris includere videntur omnes leges municipales, eo ipso, quod earum observatio etiam respectu Exterorum confert ad bonum commune illius loci; quia tunc bonum publicum loci exigit, ut ab omnibus obseruentur. Similiter hunc tacitum consensum inuolueri videntur ex parte exterorum; quia eo ipso, quod ad talem locum diuertunt, iis legibus videntur se subicere velle, quarum observantia respectu ipsorum conducit ad bonum commune eiusdem loci. Sicut enim æquum non est, ut quis in aliquo loco admittatur cum detrimento illius loci; ita rationi consonum non est, ut quis cum eodem detrimento admitti velit.

10 Aduertendum est tertio: Duplicem dari legem particularem, aliam localem, aliam personalem; localis est, quæ primario respicit locum, & secundario existentes in illo loco; Atque hæc, ita est affixa tali loco, & ad illum determinata, ut extra illum non se extendat, eo quod ibi etiam terminetur iurisdictio Legislatoris. Hæc autem ad obligandum duo essentialiter requirit, scilicet subiectionem in eo, qui debet obligari propter rationem superius dictam, & præterea existentiam illius in territorio Legislatori subiecto; obligat enim illos, solum ut existentes in illo territorio, vel loco. Hinc fit, ut altero sublato cesset statim eius vis obligandi, quia statim cessat iurisdictio, ad obligandum essentialiter requisita. Lex personalis est, quæ respicit solum personas; Atque hæc ad obligandum, requirit solum subiectionem in eo, qui debet obligari; non autem eius existentiam in tali loco; cum enim immediate respiciat personam, illi quodammodo est affixa, ideoque illam obligat, ubicumque sit; Imò per hoc distinguitur à locali, quia ipsa obligat subditos etiam existentes extra territorium Legislatoris, localis verò obligat solum existentes in territorio; ideoque per solum absentiam etiam momentaneam à territorio eos definit obligare.

11 Aduertendum est quarto: Dari posse aliquas leges particulares ita ordinatas ad bonum illius Communitatis, in quæ feruntur, ut earum inobservantia ac violatio redundet in damnum aut iniuriam eiusdem Communitatis; ut esset lex prohibens, ne ex illo loco extrahantur merces vel triticum; vel ne Aduena ibi

com-

commoerentur ultra triduum; vel ut Mercatores soluant tributa, vel ut res tanto pretio vendantur, & non maiori: ex harum enim violatione magnum damnum sequeretur Communitati. Similiter dari aliquas, quarum inobseruantia, licet damnum non afferat Communitati, affert tamen scandalum; vt esset lex aut consuetudo particularis ieiunandi vel celebrandi, diem festum illius Ciuitatis vel Communitatis Patroni. Ex huius enim ac similium legum inobseruantia oriretur scandalum. Ad has ergo leges tenentur omnes non solum Incolæ, sed etiam Exteri, quia omnes, sicut iure naturæ & ex iustitia proximi damnum vitare tenentur, & ex charitate vitare scandalum; ita à fortiori eodem iure tenentur vitare damnum Communitatis, eiusque scandalum. Hæc tamen obligatio non oritur ex vi legis præcisè, sed ex obligatione vitandi Communitatis damnum aut scandalum, eiusque periculum, quod cum istarum legum inobseruantia regulariter est connexum. Æquum enim non est, vt quis in aliquo loco admittatur, cum loci illius scandalo, aut detrimento.

12 Aduertendum est quintò, dari etiam posse aliquas leges particulares. Quæ vel ratione rei præceptæ, vel ratione modi præcipiendi ita diriguntur ad Incolas, vt nullo modo se excedant ad Exteros, & ex earum obseruantia quoad Exteros, nullum sequatur inconueniens, vt esset lex sub pœna suspensionis præcipiens, ne Clerici in sacris constituti vestem breuem gerant, sed longam usque ad Talos. Hac enim certum est

Legislatorem nolle comprehendere, Exteros ac Peregrinos illac transeuntes, cum huiusmodi vestis Iter agentium ac Peregrinorum sint propria, nec in illis vllam præ se ferat indecentiam. Ad has ergo leges Exteri non tenentur, quia lex non obligat nisi iuxta voluntatem Legislatoris, voluntas autem Legislatoris est, per huiusmodi leges solos Incolas obligare. His positis,

RESOLVTIO.

AD Casum responderetur: Mercato- 13
rem extraneum Triticum extrahendo, in excommunicationem incidisse. Ita Suarez tom. 1. de relig. lib. 2. c. 14. num. 9. De cens. disp. 5. sect. 5. num. 10. de legib. lib. 3. c. 33. num. 3. Lessius lib. 4. c. 2. du. 7. num. 50. Clauis Reg. lib. 7. c. 3. num. 11. Henric. lib. 7. de indulg. c. 13. num. 8. Philarc. de off. Sacerd. to 1. part. 2. lib. 3. c. 23. Nauarr. c. 13. num. 5. & cap. 13. num. 120. & alii communiter apud istos.

Primò; Quia lex, statutum & Consti- 14
tutio, sicut & consuetudo, cum primo & per se respiciant territorium, & locum; afficiunt ac ligant omnes in eodem territorio ac loco existentes; ex hoc enim solum capite interdictum locale afficit omnes in loco interdicto existentes, quia primario afficit locum. Sed Mercator extraneus erat Antiochiæ. Ergo ligari potuit statuto, & consequenter triticum extrahendo statutum violauit, eiusque pœnas incurrit.

Secundò: Quia, vt quis ligetur legi- 15
bus alicuius loci, satis est, quod existat in eo loco, siue deinde sit ibi, tanquam Ciuis, siue tanquam extraneus; Sicut

enim sola absentia à proprio territorio, sufficit ad illum ab eius legibus eximendum, ita par est, vt sola etiam presentia in alieno territorio sufficiat ad illum eius Territorii legibus subijciendum. Et sicut Legislator illum admittit in Territorio solum sub hac tacita conditione, quod eius legibus subijciatur; ita ille territorium ingrediendo, huic subiectioni tacite consentire videtur, vt patet ex dictis. Cum ergo Mercator, licet extraneus, esset Antiochiæ; illius Diocesis legibus erat subiectus, ideoque triticum extrahendo, illas violauit, & earum pœnas incurrit.

16 Tertio: Quia æquum est, vt vnusquisque se conformet legibus ac consuetudinibus loci, in quo est, vnde ortum habuit versus ille; *Cum fueris Roma, Romano viuito more, cum fueris alibi, viuito sicut ibi; Et c. Illa. dist. 12.* Sanctus Ambrosius ait: Sabbatum ieiunandum esse Romæ, non Mediolani, quia Romæ est consuetudo talis ieiunii, non Mediolani; & loci consuetudo omnino seruanda est. Neque hinc sequitur, Peregrinum magis grauari; cum leges loci, in quo reperitur, succedant loco legum Territorii, à quo discessit. Cum ergo Mercator extraneus, quamuis per modum transitus, & tanquam Aduena ac Peregrinus esset Antiochiæ, debebat ipse quoque eius legibus se conformare; ideoque triticum extrahendo illas violauit, & consequenter excommunicationem contraxit.

17 Quarto: Quia in omnium sententia, etiam Aduenæ & Peregrini leges loci, in quo sunt, seruare tenentur ratione scandalali, quando scilicet contra eas facere

non possunt sine scandalo; eo quod vnusquisque scandalum vitare teneatur. Sed scandalum oritur ex obligatione conformandi se moribus loci; aliàs enim non esset scandalum illis non se conformare. Ergo etiam Aduenæ ac Peregrini obligationem habent conformandi se moribus, ac legibus loci, in suo sunt, sicque scandalum vitandi; Ergo Mercator, quamuis esset Antiochiæ Peregrinus, triticum tamen tenebatur non extrahere, ideoque extrahendo excommunicationem incurrit.

Quinto: Quia bonum publicum loci ¹⁸ exigit, vt eius consuetudines obseruentur, non solum ab Incolis, sed etiam ab Aduenis, dum in eo sunt; Vnde in omnium sententia etiam Peregrini eas leges seruare tenentur, quarum inobseruantia, ac violatio in loci damnum aut iniuriam redundaret; vt, si à Principe propter bonum Prouinciæ feratur lex, prohibens, equos vel triticum aut aliud simile extrahi ex Prouinciâ; vel, ne Viatores in Ciuitate maneant ultra tres dies; vel, vt Mercatores soluant tributa, &c. Sed omnes fere leges municipales, siue statuta localia ordinantur ad bonum commune loci, in quo feruntur. Ergo obseruanda erunt non solum ab Incolis, sed etiam à Peregrinis, dum in eo loco commorantur.

Sexto: Quia Peregrini in omnium ¹⁹ sententia, in loco, in quo sunt, eas leges seruare tenentur, quæ etiam in proprio ipsorum territorio obligant. Ergo eas etiam seruare tenentur, quæ in proprio territorio non obligant; quod enim leges illæ obligent, vel non obligent in proprio territorio, omnino per accidens se habet in ordine ad obligandum in eo, in

In quo sunt; Nam non propterea procedunt à diuersa iurisdictione, sed ab eadem, à qua procedunt leges in proprio territorio non obligantes. Sicut ergo illæ etiam Aduenas & Peregrinos obligant, ita non est, cur istæ non obligent; Non enim maiorem subiectionem arguunt illæ, quam istæ; nec à maiori iurisdictione procedunt, sed ab eadem.

20 Septimò: Quia Aduenæ tenentur statutis loci, mercibus pretia taxantibus, ita ut illas minori pretio emere sine culpa non possint. Ergo etiam obligari poterunt aliis statutis; Si enim iurisdictione extendere se potest ad externos in materia iustitiæ, nulla est ratio, cur ad illos se extendere etiam non possit in materia aliarum virtutum.

21 Octauò: Quia Vagi in omnium sententia tenentur legibus loci, in quo reperiuntur. Ergo etiam Aduenæ; Ideo enim Vagi tenentur, ne ab omnibus legibus municipalibus essent liberi: sed etiam Peregrini ab omnibus legibus municipalibus essent liberi; Non enim tenentur legibus proprii territorii, nec legibus loci, in quo sunt. Ergo, si Vagi tenentur, perinde, ac si haberent ibi domicilium, quia hoc ad rectam eorum gubernationem est necessarium; propter eandem rationem obligandi erunt etiam Aduenæ ac Peregrini; hoc enim ad eorum etiam gubernationem necessarium videtur.

22 Nonò: Quia fideles omnes de facto seruant leges locorum, per quæ trans-eunt, existimantes, se teneri; Hac au-

tem consuetudine supposita ex Fidelium omnium, præcipue verò Principum ac Prælatorum consensu, quasi excommuni iure gentium introductum est in Ecclesia, ut Principes particulares & Episcopi suis statutis obligare possint non solum Incolas, sed etiam Aduenas in suis locis existentes. Ergo ex communi iure gentium sola Peregrinorum existentia, quamvis breuis in aliquo loco, erit in eis titulus subiectionis, sufficiens ad hoc, ut legibus loci obligentur, & Superioribus localibus dabit iurisdictionem in illos.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

Ad rationes in contrarium Respon- 23
detur: Ad primam; solam existentiam in aliquo loco non subicere Aduenam Legislatori illius loci in omnibus, sed solum in iis, quæ conferunt ad bonum vel illius loci, vel ipsius Aduenæ. Vnde subicitur in ordine ad recipienda Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariistiæ; in ordine verò ad dispensationem in Votis, vel ad Ordinum collationem, & similia non subijci; Tum quia hæc non respiciunt bonum loci. Tum quia hæc requirunt subiectionem personalem, non localem. Hæc autem contrahitur solum ex domicilio.

Ad secundam: Religiosos, legibus vel 24
statutis illius Diœcesis, in qua sunt, non subijci; quia per priuilegium ab Episcopi iurisdictione sunt exempti. Imo argumentum nimis probat; probat enim, quod sicut in Religiosis domicilium non sufficit ad illos Episcopi iurisdictioni subijciendos, ita neque sufficiat in aliis; quod

quod tamen est falsum. Sicut ergo ad sæculares Episcopi legibus subjiendos in omnium sententia sufficit domicilium; licet non sufficiat in Regularibus; ita ad Exteros eisdem legibus subjiendos, satis erit eorum existentia in Diœcesi, quamvis hæc non sufficiat in Religiosis.

- 25 Ad tertiam: Subiectionem contrahi per moram, vel transitum voluntarium per aliquem locum; eo enim ipso, quod quis per aliquem locum vult transire, vel in eo commorari, eius etiam loci legibus se tacite vult subicere. Brevis autem mora, licet in ordine ad aliquos effectus reputetur non mora, non tamen in ordine ad omnes, & consequenter neque in ordine ad subiectionem contrahendam.

COROLLARIA.

- 26 Colligitur ex dictis primò: à fortiori obligari legibus loci eum, qui ad locum illum accedit animo domicilium ibi ponendi vel manendi maiori anni parte; quia hic per talem animum desinit esse Extraneus, statimque incipit esse loci illius Incola & pars. *Clavis Reg. lib. 3. cap. 4. num. 15.*
- 27 Secundò: Scholares teneri Sacramenta recipere in loco, in quo studiorum causà maiore anni parte commorantur, quamvis ibi nondum maiore anni parte habitauerint, quia sufficit, ut eo animo habitare cœperint. *Silvester v. domicilium.*
- 28 Tertio: Civem Mediolanensem, qui quatuor diebus primam Quadragesimæ Dominicam immediatè præcedentibus, quibus Mediolani nondum est inchoatum

ieiunium, nec à carnibus abstinetur, aliò se transfert, ubi iuxta ius commune ieiunatur, teneri ieiunare, & à carnibus abstinere. Tum quia præceptum illis diebus ieiunandi est generale, & latum à iure communi; ideoque obligat in omnibus locis iis, solùm exceptis, in quibus contraria consuetudine non est abrogatum. Mediolani autem tantùm recepta videtur consuetudo, illis quatuor diebus non ieiunandi. Tum quia Privilegium, quod habent Mediolanenses, illis quatuor diebus non ieiunandi, non est personale, sed locale. Ergo Mediolanenses ab obligatione ieiunandi eximit solùm, dum sunt Mediolani.

Quartò: Eum, qui ex locis propinquis Mediolanum, primis quatuor Quadragesimæ diebus se transfert, carnibus, ac lacticiis vesci posse. Tum quia patet, ut sicut obligatur legibus loci, in quo est; ita eius privilegiis localibus gaudeat. Tum quia hoc communi illi axiomati est conforme; *cum fueris Roma, Romano vivito more, cum fueris alibi, vivito sicut ibi.* Imo quamvis Mediolanum se transferret, ut carnes comederet, non peccaret; quia iure suo uteretur non minus quam petendo dispensationem. *Sanch. lib. 1. cap. 12. num. 3.*

Quintò: Eum, qui die 24. Augusti Tusculo Romam se transfert, postquam die præcedenti Tusculi in vigiliâ S. Bartholomæi ieiunavit, teneri iterum ieiunare, cum Romæ die illa ieiunetur. Tum quia conformare se debet legibus loci, in quo est. Tum quia tenetur vitare scandalum; carnes autem tunc comedere scandali occasionem præberet. Tum denique, quia qui die 24. iter Tuscu-

Tusculum, ieiunare non teneretur, sic contra, qui die 24. Augusti Tusculo
que per accidens ab omni illius vigilia Romam se transfert, bis ad eandem vigi-
obligatione esset liber, Ergo etiam è liam teneri potest per accidens,

QVAESTIO VI.

An Lex obliget extra territorium existentes.

C A S U S.

CVM in quadam Diocesi lata esset sententia Excommunicationis contra accedentes ad Monasteria Monialium, & cum illis colloquentes. Titius ad Monasterium quoddam exemptum accessit, ibique cum Monialibus locutus est. Quæritur; an & quot excommunicationes incurrerit.

S V M M A R I V M.

- 3 Ad Monasterium Monialium exemptarum accedens, excommunicationem incurrit.
- 4 Etiam loquendo cum Monialibus videtur incurrisse.
- 5 Quamuis Moniales essent exemptæ.
- 6 Imo etiam Monasterium.
- 7 Verè tamen non incurrit.
- 8 Locus exemptus aequiparatur loco extra territorium.
- 9 Est subiectus alterius Ordinarii iurisdictioni.
- 11 Locutio cum Monialibus ibi non est delictum.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

CVM lex obliget eos ad quos dirigitur; quæri solet; an, sicut dirigi
R. P. Beati Lib. II.

potest ad omnes in Territorio Legislatoris existentes; ita dirigi possit etiam ad existentes extra Territorium; Aliqui enim voluerunt posse, & consequenter Titium cum Monialibus loquendo in excommunicationem incidisse.

Certum est autem, Titium ad Monasterium Monialium, quamuis exemptum accedendo, excommunicationem contraxisse; commisit enim delictum sub censura prohibitum, & illud commisit in loco subiecto iurisdictioni Episcopi, qui tali delicto pœnam excommunicationis imposuit; Nam, cum via, per quam itur ad Monasterium, sit Episcopi Territorium, consequenter accessus ad Monasterium, qui in illa fit, est delictum in Episcopi territorio commissum, ideoque eiusdem pœnæ ac censuræ subiectum.

F

Diff.

Difficultas est; An excommunicatio-
nem contraxerit, loquendo cum Mo-
nialibus in Monasterio exempto, Ratio
autem dubitandi est primò: quia, si illam
non incurrisset, delictum remansisset im-
punitum, Secundò: quia illam incurrit
ad Monasterium accedendo, Ergo multo
magis cum Monialibus loquendo: Minus
enim delictum est, ad Monasterium ac-
cedere, quam cum Monialibus loqui.
Si ergo propter illud excommunicatio-
nem incurrit, à fortiori illam incurrit
propter hoc.

5 Neque obstat primò: quod Moniales,
cum quibus locutus est, essent exemptæ.
Nam, quamvis ipsæ essent exemptæ, non
erat tamen exemptus Titius, qui locutus
est. Locutio autem, cui imposita erat ex-
communicatio, fuit actio Titii, non
Monialium; ipsæ enim fuerunt solùm
terminus locutionis.

6 Neque obstat secundò; quod Mona-
sterium, in quo Titius cum Monialibus
locutus est, esset exemptum; Nam Ec-
clesiæ, & Monasteria exempta non sunt
propriè exempta ratione loci, sed solùm
ratione personarum religiosarum, quæ
sunt exemptæ. Ergo, quamvis in Mo-
nasterio exempto locutus sit, verè ex-
communicationem contraxit; Verè enim
delictum commisit in territorio, siue in
loco subiecto iurisdictioni Episcopi, qui
tulit censuram; Ita *Suar. dub. 5. sect. 4.
num. 6. Salas de legib. d. 14. f. 6. num.
85. & Filliuc. tract. 11. cap. 5. num.
142.*

RESOLUTIO.

7 **H**istamen non-obstantibus: Ad casum
respondetur: Titium loquendo
cum Monialibus in Monasterio exempto,
excommunicationem non incurrisse. Ita
*Anila p. 2. c. 3. d. 2. du. 5. Silvester v. ex-
com. 2. num. 12. Vgolin. tab. 1. 69. §. 3.
num. 3. Bonac. de cens. dis. 1. quest. 1. p.
11. num. 9. Azor. p. 1. lib. 5. c. 25. quest.
4. Regin. lib. 9. num. 134. Coninob. d. 13.
de cens. d. 7. num. 63. & alii communiter.*

8 Primò: Quia locus exemptus æqui
paratur loco extra territorium quoad iu-
risdictionem; non minus enim locus ex-
emptus est extra iurisdictionem Episcopi,
qui tulit censuram, quam alienum territo-
rium. Sicut ergo, si Titius locutus
fuisset cum Monialibus in alieno territo-
rio existentibus, excommunicationem non
incurrisset; quia extra territorium ius
dicenti non paratur impunè, ut habetur
c. 2. de confisur. in 6. ita illam non incur-
rit loquendo cum illis in loco exempto;
locus enim exemptus, quamvis materia-
liter sit intra Episcopi territorium, for-
maliter tamen est extra illud, cum ad eius
iurisdictionem non magis pertineat, quam
alienum territorium.

9 Secundò: Quia non minus Monaste-
rium exemptum est extra Episcopi iuris-
dictionem ratione loci, quam Parochia
exempta; Parochia autem exempta est
extra Episcopi iurisdictionem ratione
loci. Sicut ergo, si Episcopus sub ex-
communicatione furtum Rei sacre pro-
hiberet, & aliquis eius subditus in illa Pa-
rochia exempta, calicem surriperet, non
propterea excommunicationem incurre-
ret;

ret; ita illam non incurreret Calicem furripiendo in Monasterio exempto. Ergo eodem modo illam non incurrit cum Monialibus loquendo.

- 10 Tertiò; Quia, ideo Parochia est exempta ratione loci, quia alterius Ordinarii iurisdictioni est subiecta, sed etiam Monasterium alterius Ordinarii iurisdictioni est subiectum; est enim subiectum Prælato ac Superiori, qui in sua iurisdictione ab Episcopo nullo modo dependet. Ergo etiam Monasterium est exemptum ratione loci. Hæc ergo solum differentia est inter Parochiam & Monasterium exemptum, quod Parochia est principaliter & per se exempta, personæ verò in illa commorantes solum minus principaliter & ratione loci; Monasterium verò est primò & principaliter exemptum ratione Personarum per se in illo degentium; minus verò principaliter ratione loci. Quoad privilegium tamen exemptionis, eodem modo illo gaudet, ac Parochia, quia

eodem modo alterius iurisdictioni est subiectum, ac Parochia exempta.

Neque ex tali emptione sequitur, **II** quod delictum maneat impunitum; nam si in illo Monasterio talis locutio non est sub excommunicatione prohibita, ibi non est delictum; Si verò est prohibita, tunc & conueniri poterit coram Superiore Monasterii; & illam incurret ex alio capite; quia scilicet, quando eadem leges & consuetudines obligant non solum in proprio territorio, sed etiam in eo, ubi quis reperitur; qui ibi reperitur, quamuis sit Aduena, illas obseruare tenetur; Tum quia æquitas hoc postulare videtur, cum Titius non maiori tunc onere prematur propter existentiam in loco exempto, quam propter existentiam in Episcopi territorio. Tum quia hic est vsus & praxis communiter quasi iure quodam gentium introducta, & unanimes Fidelium Superiorum consensu recepta & approbata.

Q V A E S T I O VII.

An aliqua Lex obliget extra territorium existentes.

C A S U S.

- 1 **E**PISCOPUS Atheniensis sub pœna suspensionis suæ Diœcesis Sacerdotibus prohibuerat, ne extra Diœcesim celebrarent, aut in Missâ solemnè ministrarent. Duo autem Sacerdotes eius subditi extra Diœcesim tunc existentes, quamuis scirent hoc præceptum, ne tamen eleemosynam, quæ in cuiusdam defuncti exequiis distribuebatur, amitterent, celebrarunt. Quæritur: Vtrum in suspensionem inciderint.

SUMMARIVM.

- 2 Sacerdotes contra Episcopi prohibitionem

extra Diœcesim celebrantes non videntur ullam penam incurrisse.

F 2

3 Extra

- 3 Extraterritorium ius dicenti non paretur impune.
- 4 Episcopi iurisdictio terminatur loco, sicut personis.
- 5 Subditi extra Diocesim sunt habitualiter subditi.
- 6 Ab Episcopo puniri non possunt.
- 8 Quot titulis Episcopus iurisditionem habeat in subditos.
- 9 Quot actionum genera precipere possit vel prohibere.
- 10 Quas precipiat per statutum, quas per sententiam.
- 11 Quando precipere possit in alieno territorio exercendas.
- 13 Sacerdotes contra Episcopi prohibitionem extra Diocesim celebrantes suspensionem incurrerunt.
- 14 Episcopus illos per preceptum personale obligare potuit.
- 15 Propter bonum suae Diocesis.
- 16 Sicut illos à censuris absolueret poterat.
- 17 Et, sicut Superior Regularis obligare potest subditum extra monasterium existentem.
- 18 Ius dixit in personam subiectam.
- 19 Nec transgressus est limites suae iurisditionis.
- 20 Personas etiam extra territorium est illi subiecta.
- 21 Quam pœnâ illam punire possit.
- 22 Quas actiones illi precipere possit.
- 23 Quae decreta reputentur statuta, quae sententia.
- 24 Decretum restitutionem precipiens est personale.

RATIONES DUBITANDI.

2 Quidam ex dictis quest. præced. constet, legem regulariter dirigi non

posse, nisi ad subditos in proprio Territorio existentes; adhuc superest difficultas; an hoc verificetur vniuersaliter de omni lege; an verò dentur aliqua saltem leges, quæ ad subditos etiam existentes extra proprium territorium se extendant, eosque obligent. Nam Syluester Verbo, Excommunicatio, qu. 2. num. 12. Auila quest. 2. c. 3. disp. 2. dub. 5. Conincb. dist. 13. disp. 7. num. 61. & alii contendunt, nullam legem ad existentes extra territorium dirigi posse, eosque obligare; & ideo duos Sacerdotes extra Episcopi Atheniensis Diocesim celebrando, nullam censuram incurrisse.

Primò: Quia, ex c. *Vt animarum, de constitutionibus* in 6. extra territorium ius dicenti non paretur impune; Episcopus autem Atheniensis per illud decretum videtur extra territorium ius dixisse; prohibuit enim actionem, quæ in alieno territorio fieri debebat. Sicut ergo Bonifac. VIII. in d. cap. *Vt animarum*: decernit, statuta Episcopi excommunicantis eum; qui furtum faceret, non comprehendere eum, qui furtum fecit extra Diocesim; Ita statutum Episcopi Atheniensis extendere se non potuit ad actiones extra Diocesim faciendas; ideoque nec eos excommunicatione ligare, qui eas fecerunt.

Secundò: Quia Episcopus, sicut habet limites circa personas, ita illos habet circa locum. Ergo, sicut in ordine ad personas transgredi non potest limites sibi à iure præfixos, ita nec illos transgredi potest in ordine ad locum; illos autem transgredere, si in alieno territorio delinquentem punire possit.

Tertiò:

5 Tertio: Quia Episcopus actualem iurisdictionem non habet in suos Subditos, quandiu hi extra illius Dioccesim existunt; quandiu enim Subditi sunt extra Dioccesim, licet sint subditi, quasi habitualiter ratione domicilii, quod habent in Diocesi, non sunt tamen subditi actualiter; sic enim constituuntur per actualem existentiam in Diocesi. Lex autem ligare non potest, nisi eos, qui actualiter sunt subditi; sicut enim lex ad ligandum requirit actualem iurisdictionem ac potestatem in Legislatore, ita requirit actualem subiectionem in Subdito; Vnde statutum existentes extra territorium non obligat, quia extra territorium existentes non sunt actu, sed solum habitu Subditi statuentis. Cum ergo Sacerdotes supponantur extra Dioccesim Episcopi Arheniensis extitisse, ab eo excommunicationis aut suspensionis pœna ligari non potuerunt propter actionem extra territorium factam.

6 Quarto: Quia Episcopus punire non potest subditum existentem in aliena Diocesi, aliquam pœnam corporali; ut pecuniaria, vel carceris; neque enim præcipere potest, ut reus extra territorium capiatur. Ergo nec pœna suspensionis.

7 Quinto; Denique, quia assignari non potest, quasnam actiones Episcopus Subditis extra Dioccesim existentibus præcipere possit, vel prohibere. Ergo nullas præcipere aut prohibere potest, præsertim verò sub pœna censuræ.

NOTABILIA.

8 **A**duertendum est primò: Episcopum ex duplici capite in subditos

iurisdictionem habere. Primò, in ordine ad bonum Communitatis, cuius ipsi sunt pars; cum enim sint pars Communitatis, eius bonum procurare, & malum vitare tenentur, eo quod bonum totius redundet etiam in bonum ipsius partis. Secundò, in ordine ad bonum proprium & particulare ipsorum Subditorum, quatenus hoc vel illud ad bonum ipsorum regimen, & ad eorum felicitatem, siue æternam, siue temporalem acquirendam est utile. Hinc autem fit primò, ut ipsi etiam Subditi ex duplici capite vel titulo sint Subditi, primò, quatenus sunt pars talis Communitatis. Secundò, quatenus tales Personæ sunt. Secundò fit, ut Superior illis præcipere vel prohibere possit, non solum quæcumque conducunt, vel nocent bono Communitatis, sed etiam quæcumque ipsis vtilia sunt, vel nociua ad felicitatem consequendam.

Aduertendum est secundo; tria dari genera actionum; quantum facit ad rem præsentem; Aliquæ enim sunt, quæ fieri necessariò debent in territorio Superioris illas præcipientis, eo quod addictæ sint loco, & alibi fieri nequeant; ut, cum Episcopus præcipit residentiam in Patochiâ; assistentiam in choro, & debiti solutionem; vel, cum prohibet, ne quis transeat per talem viam; aut ne talem domum ingrediatur, &c. Aliquæ verò sunt, quæ fieri necessariò debent extra territorium Superioris præcipientis; ut, cum Episcopus præcipit, ne quis in aliena Diocesi celebret; ne alteri Episcopo inferuiat; ne extra propriam Dioccesim funera comitetur; aut processionibus intersit &c. Aliæ denique

denique sunt, quæ utrobique fieri possunt, quia abstrahunt à loco; ut, si Episcopus præcipiat ieiunium, aut recitationem Officii Beatæ Virginis semel in hebdomada, vel menstruam confessionem; vel prohibeat, ne Clerici gestent vestem breuem, aut comam, &c.

IO Aduertendum est tertio: Primum genus actionum præcipi, vel prohiberi semper per statutum; cum enim statutum primario respiciat territorium, & locum & subditos solum, ut existentes in territorio; consequenter eas solas actiones præcipit vel prohibet, quæ exercendæ sunt in ipso territorio, eiusque gubernationi sunt viles vel nociuæ. Secundum genus actionum præcipitur vel prohibetur semper per sententiam; Cum enim hæc primario respiciat personas, easque ligare possit ubique: consequenter hæc sola præcipere vel prohibere potest actiones extra territorium exercendas; tertium denique genus actionum, quamuis præcipi vel prohiberi possit, tam per statutum, quam per sententiam; regulariter tamen censetur præcipi, vel prohiberi per statutum, nisi Superior aliter intendat & exprimat; Cum enim odia, quantum fieri potest, sint restringenda, etiam præceptum circa has actiones restringendum videtur ad solum territorium, & non ulterius.

II Aduertendum est quarto: Episcopum præcipere vel prohibere posse actiones exercendas in alieno territorio per sententiam personalem; primo, quando ex eorum exercitio, vel omissione sequi potest notabilis utilitas, vel damnum propriæ Communitatis; tunc enim Subditi, ubicumque sint, parere tenentur; quia

cum sint pars ipsius Communitatis, eius bonum procurare ac damnum, quantum possunt, vitare tenentur; Vnde si tunc delinquant, quamuis extra territorium delinquant, non censentur tamen simpliciter, siue moraliter extra territorium delinquere, cum in illud, eiusque damnum ac iniuriam delinquant.

Secundo: Episcopus per sententiam¹² personalem præcipere etiam potest Subditis, ubicumque existentibus actiones extra proprium territorium exercendas, quando habet iustas causas ad eorum, vel aliorum bonum pertinentes; tunc enim subditus, ubicumque sit, parere tenetur, quia tenetur consulere bono suo, vel aliorum. In his autem casibus præceptum semper est personale, siue sit generale, siue particulare, quia respicit & afficit personam secundum se, & præscindendo à loco; Vnde, qui sic præcipit, non dicitur proprie extra territorium ius dicere; sicut, qui Subditum absoluit in aliena Diocesi existentem, non dicitur proprie extra territorium ius dicere, sed solum ius dicere in Personam sibi subditam, abstrahendo à territorio. His positis,

RESOLUTIO.

AD Casum Respondetur; Duos Sacerdotes, qui contra præceptum generale Episcopi Atheniensis extra Diocesim celebrarunt, per se loquendo, hoc est, præcisâ necessitate, aut aliâ rationabili causa excusante, in suspensionem incidisse. *Suarez disp. 3. sect. 5. num. 5. & disp. 5. sect. 4. num. 12. Salas de legib. disp. 14. sect. 5. num. 73. Filliuc. tract. 11. cap. 5. quest. 10. num. 152. Sayrus lib. 1.*

lib. 1. c. 7. num. 18. *Vgolin: tab. 1. cap. 9. §. 3. num. 4. & alii communiter.*

14 Primò: Quia Episcopus illos ad hoc per præceptum personale obligare potuit, etiam sub pœna suspensionis; quamvis enim extra Diœcesim existerent, erant tamen adhuc eius subditi actu in ordine ad præcepta personalia. Cum ergo eius præcepto non obediuerint, pœnam suspensionis incurrerunt.

15 Secundò: Quia, quamvis celebratio esset actio exercenda in aliena Diœcesi, adhuc tamen Episcopus illam prohibere poterat propter bonum suæ Diœcesis; ne scilicet in Diœcesi Sacerdotes ac sacrificia notabiliter diminuerentur, cum notabili Diœcesinorum damno. Ergo Sacerdotes, ut patet illius Diœcesis, obedire tenebantur; ideoque non obediendo suspensionem incurrerunt.

16 Tertiò: Quia Episcopus Sacerdotes illos ubique existentes absoluerè poterat ab excommunicatione, & in votis, ac iuramentis dispensare. Ergo etiam potuit illos vinculo suspensionis ligare; eadem enim est potestas ad ligandum, ac ad solvendum; & sicut absolutio non requirit strepitum iudicii, ita illum non requirit executio censura, cum hæc ipso facto, & sine alia Iudicis sententia incuratur.

17 Quartò: Quia Superior Regularis præcipere potest Subdito etiam sub pœna excommunicationis, ne talem domum ingrediatur, propter scæminam suspectam ibi habitantem, ne transeat per talem viam, & alias similes actiones, quæ exerceri non possunt, nisi extra proprium Monasterium propter bonum, vel Religionis, vel ipsius Subditi. Ergo etiam

poterit Episcopus propter bonum Diœcesis, vel ipsius Subditi, aliquas illi actiones præcipere, licet exerceri non possint, nisi extra propriam Diœcesim; non minorem enim subjectionem habet Clericus respectu sui Episcopi in iis, in quibus est illi subditus, quam Subditus regularis respectu sui Superioris.

OBIECTIONUM SOLVTIO.

Ad rationes autem in contrarium, facilis est responsio. Nam ad primam Respondetur: Episcopum Atheniensem ius propriè non dixisse in alieno territorio, sed in personam sibi subiectam etiam extra territorium, & ubique in ordine ad præcepta personalia; unde *e. Ut animarum*; de hoc casu non loquitur.

Ad secundam respondetur; Episcopum non transgressum esse limites sui territorii, sed imposuisse solum præceptum personale; quod cum respiciat personas secundum se, illas afficit ubique, præsertim verò, cum hoc esset utile in ordine ad bonum suæ Diœcesis, & redundaret etiam in bonum ipsorum Subditorum.

Ad tertiam respondetur: Existentes in alieno territorio, non esse actualiter subditos in ordine ad statuta, quæ primario respiciunt territorium; esse tamen actualiter subditos in ordine ad sententias personales; hæc enim illos immediatè respiciunt, ideoque comitantur & obligant ubique; sicut dispensationes illos ubique dispensant.

Ad quartam Respondetur: Non posse Episcopum punire existentem in alieno territorio pœna corporali; quia hæc non incurritur ipso facto, sed per iudicis condemnationem.

demnationem; ideoque requiritur aliquis actus iudicialis, qui in aliena Diœcesi exerceri non potest. At Excommunicatio & suspensio, cum incurrantur, ipso facto nullum requirunt actum iudicialem, ideoque incurri possunt etiam in alieno territorio.

- 22 Ad quintam negatur Antecedens. Ex dictis enim constat, Episcopum Subditis extra Diœcesim existentibus præcipere vel prohibere posse; primò, Actiones omnes, quæ vel physicè vel moraliter exerceri debent in territorio, & has per statutum. Secundò: per sententiam vel præceptum personale actiones omnes, quæ loco non sunt addictæ, & esse possunt vtilis ad bonam gubernationem, vel Diœcesis, vel ipsius. Tertiò denique, quando adfunt iidem fines, etiam actiones, quæ saltem physicè exerceri non possunt nisi extra Diœcesim, vt dictum est.

COROLLARIA.

- 23 Colligitur ex dictis primò; Decretum, quo Episcopus Clericis suæ

Diœcesis sub pœna excommunicationis prohibet, ne sclopum aut alia arma gestent; & ne veste breui vrantur, regulariter illos extra Diœcesim non obligare, quia censetur ferri per modum statuti, cum feratur per modum alicuius constitutionis perpetuò duraturæ, eo quod Episcopus censetur voluisse, se in tali edicto iuri communi canonum conformare, & accommodare; & canones perpetuò durent, & vim habeant legis; ac statuti vniuersalis.

Secundò: Decretum, quo Episcopus 24 pœnam excommunicationis imponit iis, qui furtum commiserunt, nisi intra certum tempus restituerint, ex hoc etiam capite ligare existentes in alieno territorio, quia decretum siue præceptum est personale; idemque dicendum est de præcepto sub pœna censuræ obligante, ad debita in territorio contracta soluenda; hoc enim etiam ligat debitores omnes existentes non solum in territorio, sed etiam extra illud, quia est præceptum personale. *Suar. sec. 5. num. 5.*

QVÆSTIO VIII.

An Lex Civilis obliget Personas Ecclesiasticas.

C A S V S.

- 1 CUM in cuiusdam Principis territorio circa tempus messis propter nimiam siccitatem magna tritici penuria timeretur; & ob id triticum longè carius venderetur, quàm pauperum conditio ferre posset; Princeps solemnè edicto præcepit, ne tritici modios vltra decem aureos venderetur, sub pœna amissionis ipsius tritici, aliisque pœnis iudicis arbitrio infligendis, Quidam autem Clericus pretii taxà non seruata triginæ tritici

tritici modios vendidit, aureis quindecim singulos. Legis transgressione compertâ, Principis Ministri Clerico triticum confiscarunt. Quæritur; Vtrum Clericus mortaliter peccauerit; & an Princeps sæcularis triticum confiscatum restituere teneatur.

SYMMARIVM.

- 2 Clericus, contra legem civilem merces contrahendo, videtur non peccasse.
- 3 Lex extractionem prohibens, est pœnalis.
- 4 Personas Ecclesiasticas obligare non potest.
- 5 Princeps Laicus, nullam habet potestatem in Clericos.
- 6 Si Lex lata est verbis præceptiuis, Clericus mortaliter peccauit.
- 7 Clerici, ab omnibus legibus civilibus exempti non sunt.
- 8 Legibus eorum statui non repugnantibus ligantur, sicut Laici.
- 9 Absurda qua alias sequerentur.
- 12 Si lex lata est verbis indifferentibus, Clericus non peccauit.
- 13 Clericus absolute peccauit mortaliter.
- 14 Peccauit contra iustitiam.
- 15 Lex civilis declarat naturalem, ac diuinam.
- 16 Quomodo Persona Ecclesiastica à Laica iurisdictione sint immunes.
- 17 Quomodo triticum confiscari Clerico potuerit.
- 18 Clerici quibus legibus civilibus directe ligentur.
- 19 Et quibus Religiosi.
- 20 Hi Legibus Episcopalibus non ligantur.

RATIONES DVBITANDI.

² Sicut Lex habet limitationem respectu loci, ita illam habet respectu personarum. *P. Beati Lib. II.*

narum, ad quas dirigitur; sicut enim regulariter respicit solum locum subiectum, ita solum ad personas subditas se extendit. Dubium tamen est; an Lex Civilis ad Personas etiam Ecclesiasticas dirigi possit, easque obligare. Videtur enim nunquam dirigi posse, & consequenter Clericum triticum extrahendo, mortaliter non peccasse. *Nau. conf. 3. de const. concl. 3. cui consentire videtur Bonac. d. 1. quæst. 1. p. 6. num. 33. Salas de legib. d. 14. sect. 10. num. 102. Suar. lib. 3. c. 34.*

Primò; Quia Lex ista mercibus pretiis, sub mercium amissione præscribens, est Lex pœnalis; Lex autem pœnalis, verbis non præceptiuis, sed indifferentibus lata, non obligat in conscientia ad actum cui pœna imponitur, sed solum ad ipsam pœnam; vt infra patebit *Quæst. 14.*

Secundò; Quia, etiam si Lex ista, verbis præceptiuis, lata esset, & in conscientia obligaret, non tamen obligaret Personas Ecclesiasticas; procedit enim à potestate civili, quæ nullam habet potestatem personis Ecclesiasticis imperandi; vt expresse dicitur: *in cap. Ecclesia S. Maria de constit. c. Seculares, de foro compet. in 6. & alibi;* sine potestate autem imperandi, obligatio obediendi esse non potest. Ergo Clericus, cum sit persona Ecclesiastica, nullam habebat obligationem legi illi civili obediendi, ideoque illam transgrediendo, mortaliter non peccauit.

G

Tertiò;

5 Tertiò; Quia Principes Laici nullam habent potestatem Clericos puniendi, si eorum Leges transgrediantur. Ergo signum est, non habere potestatem directiuam illos suis legibus obligandi; potestas enim directiua, semper cum coercitiua est coniuncta. Ergo, si Clerici non subiacent eorum potestati coercitiuæ, nec subiacent directiuæ; ideoque Clericus, Principis legem non seruando, mortaliter non peccauit.

RESOLVTIO I.

6 **R**espondetur primò; si Lex præscribens mercibus pretium, pœna transgressoribus appositâ, fuit à Principe lata verbis præceptiuis, Clericum mortaliter contra illam peccasse. *Suar, lib. 3. de legib. cap. 34. num. 6. Vasq. 1. 2. dis. 167. cap. 4. Salas disp. 14. sect. 8. num. 94. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 12. Molina tr. 2. d. 31. conc. 6. Valent. tom. 4. d. 9. quest. 8. p. 4. Laym. lib. 1. tract. 4. cap. 13. Clauis reg. lib. 3. c. 4. num. 16. Nau. cap. 23. num. 88. & alii ferè omnes communiter.*

7 Primò; Quia Clerici, quo ad vim directiuam, non sunt exempti à legibus ciuilibus, quæ Clericorum statui non repugnant, & tam Clericis, quàm Laicis sunt communes, ac ad commune Reipublicæ bonum ordinantur; Clerici enim nullo iure, neque diuino, neque humano, à politica Reipublicæ gubernatione sunt exempti. Nam ex iure diuino potius constat, ipsos non esse exemptos; dicitur enim *Rom. 13. vniuersaliter: omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est;* quæ verba *S. Chrysof. hom. 23. etiam ad Clericos extendit; etiam si Apostolus sis, ait, Euange-*

lista, Propheta; neque enim pietatem subuertit ista subiectio. Neque Christus suas leges induxit, vt politicas euertat, sed vt melius instituat; Ex iure verò Canonico, constat similiter, harum legum obseruantiam præcipi, non improbari. Cum ergo Clerici ab huiusmodi legibus non sint exempti, consequenter eas seruare tenentur; ideoque Clericus, eam transgrediendo mortaliter peccauit, quia materia erat grauis.

Secundò; Quia Clerici, legibus communibus, eorumque statui non repugnantibus non minus directè, ac per se obligantur, quam Laici; cum enim non minus Ciues sint, ac partes Reipublicæ Ciuilibus, quam Laici Governatori politico debent esse subiecti, qui propterea eas illis leges imponere poterit, quæ & eorum statui, & Reipublicæ conuenientes sint. Sicut ergo Laici, si huiusmodi leges transgredirentur, mortaliter peccarent, ita mortaliter peccabunt Clerici, eas transgredientes.

Tertiò; Quia, si Leges ciuiles, tritico, alijsque mercibus pretia imponentes, Personas Ecclesiasticas directè, ac per se non ligarent; Ecclesiastici sine vllâ iniustitiâ, ac obligatione restituendi, vendere possent ultra pretium taxatum; illa enim taxa eos non ligaret; Si ergo, seclusâ taxâ, vendere poterant ultra pretium taxatum, vendere eodem modo possent etiam stante taxâ; taxâ enim esset solum pro tritico, & oleo Laicorum, non verò Ecclesiasticorum. Neque dici potest; posita taxâ, vel à lege vel à consuetudine, vel à naturâ, iam triticum ultra illam non valere, quia ultra illam astimari non potest. Nam hoc est verum
solūm

solùm, quando pro omni tritico, omnibusque personis taxa est imposta; tunc enim omnes eodem modo æstimant merces; At quando taxa pro aliquarum solùm personarum mercibus est imposta, & non aliarum, tunc huiusmodi merces valorem habent, perinde ac, si nulla taxa esset imposta, sed si nulla taxa esset imposta, posset triticum vendi ultra taxam; Ergo Clerici iuste vendere possent triticum ultra taxam.

10. Quarto; Quia, si Clerici directe ac per se legibus ciuilibus, eorum statui non repugnantibus, non obligarentur, non tenerentur seruare leges formam contractibus præscribentes; huiusmodi enim leges à Principe Laico feruntur; vnde possent validè contractus celebrare, etiam non seruata formà ad valorem à Principe per leges requisita; Princeps enim potestatem non habere eorum actus irritandi, cum irritatio proueniat à potestate Superiori, & efficacior iurisdictio ad irritationem requiratur, quam ad simplicem obligationem. Si ergo duo Clerici contractum aliquem inter se celebrarent contra formam à Principe præscriptam, validus esset talis contractus, quia à Principe, utpotè iurisdictionem in illos non habente, irritari non posset. Hoc autem Reipublicæ pacem perturbaret, essetque bono communi maximè nocuum, & est expressè contra *cap. Innotuit: de Arbitris.*

21. Quintò; Quia, Si leges Ciuiles Clericorum statui non repugnantes, illos non comprehenderent; neque leges testamentis formam præscribentes, se extenderent ad testamenta Clericorum, idèoque possent Clerici, legum formam non seruata, validè instituere hæredes alios

Clericos, vel etiam Laicos, sicut Ciuis aliquis Neapolitanus per testamentum conditum Romæ, etiam non seruata formam, quæ Neapoli per leges præscribitur, validè instituere potest hæredem Neapoli existentem; sicut enim testamentum Romæ factum, contra leges Neapolitanas, est validum, quia Roma legibus Neapolitanis non subiacet; ita testamentum contra easdem leges factum à Clerico esset validum, quia etiam Clericus eisdem legibus non est subiectus; Consequens autem est contra omnem rationem, consuetudinem, ac praxim, ut per se patet; ex eoque plurima, ac maxima in Republica sequerentur inconuenientia. Cum ergo etiam Clerici, legibus ciuilibus, bono communi, & eorum statui conuenientibus, sint subiecti, dicendum est, Clericum, legem pretii mercibus taxantem violando, mortaliter peccasse, si verbis præceptiuis lata fuit.

RESOLVTIO II.

Respondetur secundò, Si Lex fuit à 12 Principe lata verbis indifferentibus, Clericum, pretii taxam violando, non peccasse contra legem. Quia lex tunc fuit purè pœnalis, lex autem purè pœnalis non obligat in conscientia; Ergo sicut non peccasset Laicus illam violando, ita neque peccauit Clericus.

RESOLVTIO III.

Respondetur tamen tertio; Clericum 13 absolutè, mortaliter peccasse, quomodocumque tandem lex fuerit à Principe lata. *Molina Salas locis cit. Glanis Reg. l. c. num. 17. Suar. l. c. num. 9.*

G 2

Castrop.

Castrop. tr. 3. d. 1. p. 24. num. 6. Bonac. d. 1. quest. p. 6. nu. 31. & alij communiter.

- 14 Primò; Quia Clericus lege naturali iustitiæ tenebatur, triticum vendere pretio, quod communiter aestimabatur iustum; vendendo autem ultra taxam, non vendidit pretio, quod communiter aestimabatur iustum; pretium enim iustum est, quod per legem decernitur, & taxatur; sed vendidit ultra pretium à lege taxatum; ergo vendidit supra pretium iustum; ideoque peccavit, non quidem contra legem, sed contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem excessus.
- 15 Secundò; Quia lex civilis, pretium rebus præscribens, prohibensque, ne ultra illud res vendantur, quamvis novam, obligationem non induceret, declarando tamen quodnam sit pretium iustum, saltem declarateam, quæ lege diuina, ac naturali, est imposita, non vendendi res ultra pretium iustum, eamque determinat ad non vendendum triticum ultra pretium ab ipsa taxatum, eò quod illud sit iustum; Sicut lex vectigalium, determinando modum, quò Subditi concurrere debent ad Principis sustentationem, non inducit novam obligationem, sed determinat illam, quam Subditi iure naturali habent, ad Principis sustentationem concurrendi, ut obliget ad concurrendum per solutionem vectigalium: Cum ergo Clerici, à lege naturali, & diuina non sint exempti, merces ultra pretium à lege taxatum tenentur non vendere, & si vendant, mortaliter peccant, & tenentur ad restitutionem excessus.
- 16 Neque obstat, quod personæ Ecclesia-

sticæ dicantur à Laicorum iurisdictione exemptæ, ac immunes; Nam primò hoc intelligi debet quod ad vim directiuam in rebus spiritualibus, & quæ ad eorum immunitatem spectant. Secundò, quo ad vim coactiuam, siue punitiuam; Quamuis enim, per se loquendo, potestas præcipiendi, sit coniuncta cum potestate puniendi; ex priuilegio tamen possunt ab inuicem separari; atque ita de facto in Principe laico separatae sunt; Hic enim, Clericos, leges Ciuiles, ac politicas transgredientes, ex priuilegio, & exemptione illis à Christo, vel Summis Pontificibus concessa, punire non potest, sed relinquere debet Iudici Ecclesiastico puniendos, qui illos prohibito punire poterit, vel pœnam moderari, prout magis expedire iudicauerit.

RESOLVTIO IV.

Respondetur quartò; Si tritici amissio 17
 Resquebatur de plano, nec ad hoc vlla cognitio causæ præquirebatur; Principis ministros licitè triticum Clerico auferre potuisse; Quia hoc non tam factum est in pœnam legis violatæ, quam in reparationem damni illati, & ne Clericus, legis violationem prosequatur, Princeps tamen Clerico rei sublatae valorem restituere tenetur, deductis damnis; nisi à Iudice Ecclesiastico ad illius amissionem condemnetur; Clericus enim à potestate Ciuili, quo ad tribunalia, ac iudicia, est omninò immunis, ut constat ex *cap. 2. de foro compet. c. Clerici. c. At si Clerici, de iudiciis*, & alijs pluribus *Salas d. 14. sect. 9. num. 107*

COROL.

COROLLARIA.

18 **C**olligitur ex dictis primò; Clericos directè, ac per se teneri seruare leges, quæ prohibent, arma noctu deferri, & merces, aut aliud simile ex Ciuitate extrahi; quæ rebus vendendis pretia præscribunt; aut contractibus formam imponunt; & alias similes; Hæ enim statui Ecclesiastico, ac Clericorum libertati non repugnant, & aliunde, ad commune Reipublicæ bonum maxime conducunt, quod Clerici æquè, ac laici procurare tenentur, cum non minus Clerici sint pars Reipublicæ, quàm laici. Cum autem personæ Ecclesiasticæ à laicorum iurisdictione dicuntur immunes, intelligi debet quoad vim coactiuam, & quoad directiuam in rebus spiritualibus, & in ijs, quæ eorum immunitatem respiciunt.

19 **S**ecundò; Etiam Religiosos eisdem legibus teneri, sicut tenentur Clerici. Ipsi enim etiam tenentur in contractibus seruare formam, ac solemnitatem à lege Ciuili præscriptam; merces, aut alias res à Ciuitate non extrahere, quando hoc propter bonum commune prohibetur; & alia similia; Nam ipsi etiam, vt partes Reipublicæ, eius bonum procurare tenentur. Obligari tamen non possunt

ad pœnam, sicut non possunt Clerici, quia, quo ad hoc, non sunt minus exempti, quam Clerici.

Tertiò; Religiosos exemptos, nullà ratione teneri Constitutiones, ac præcepta Episcopalia seruare, exceptis casibus à iure expressis; Cum enim ab Episcopi iurisdictione sint exempti, eius legibus non subiciuntur, atque ita habetur *cap. 1. de priuileg. in 6. & in Tridentino sess. 25. c. 12. de Regularibus*; vbi solum eis præcipitur, obedire in festorum obseruatione, in interdicto, & in cessatione à Diuinis; In alijs verò prorsus eximuntur; Et iure; Cum enim proprijs obligationibus, statui Religioso annexis, arctentur, alias sustinere cogendi non sunt, Vnde, sicut Nouitij, leges, ac præcepta Professis imposita, seruare non tenentur, quia, cum in eodem statu cum Professis non sint, eis etiam non tenentur se conformare; ita Religiosi, neque Sæcularibus in eorum obseruantijs, neque Clericis in ordine ad præcepta Episcopalia, se conformare tenentur, quia non sunt in eodem statu cum ipsis, & proprias habent obseruantias, quibus sufficienter arctantur. *Suar. lib. 5.*

de legib. c. 20.
in fine.

Q V A E S T I O IX.

An lex directe præcipere possit actum internum.

C A S V S.

TITIVS, die quodam festo, sacrum audiebat, ignorans, esse diem festum. Circa medium autem sacri, advertens, esse diem festum, per illud sacrum præcepto satisfacere noluit, sed intentionem habuit, aliud audiendi; postea tamen, varijs succedentibus negotijs, hanc voluntatem mutavit, nec aliud sacrum audire voluit. Quæritur; Vtrum Ecclesiastico præcepto satisfecerit.

S V M M A R I V M.

4 Intentio satisfaciendi præcepto, præcipi posse videtur, à lege humana. 5 Præceptum, impleri non potest sine eius cognitione. 7 Multo minus cum intentione, illud non implendi. 8 Hac posità, satisfactio non est voluntaria. 9 Non est opus factum ex debito præcepti. 10 Sicut, si missam quis audiret, vt Amico complaceret. 12 Lex humana, actus mere internos, præcipere non potest. 13 Voluntas satisfaciendi præcepto, est actus mere internus. 14 Voluntas ponendi rem præceptam, est virtualiter etiam voluntas satisfaciendi præcepto. 15 Sine intentione satisfaciendi præcepto, illi satisfit. 16 Satis est, ponere rem præceptam.	17 Voluntas non satisfaciendi, non impedit, quin satisfiat. 19 Lex, non præcipit intentionem illi satisfaciendi. 20 Præceptum etiam sine illius cognitione, per accidens, impleri potest. 21 Cur, in obligationibus iustitia, poni non possit res præcepta, sine cognitione obligationis. 22 Voluntas non satisfaciendi præcepto, est inefficax. 23 Non tollit libertatem necessariam ad satisfaciendum præcepto. 24 Vt satisfiat præcepto, satis est ponere rem materialiter debitam. 25 Idemque valet in Voto, ac Pœnitentia. 27 Quandonam requiratur intentio specialis. 28 Quæ præcepta, vt impleantur, specialem intentionem requirant. 29 Præcepto satisfacit, qui missam audit animo non satisfaciendi.

- 30 *Quomodo Ecclesia à Beneficiarijs exigere possit intentionem sumendi sacerdotium intra annum.*
- 31 *Etiam ad lucrandas indulgentias aliquam intentionem exigere potest.*
- 32 *An delectari de carniū comestione, in die ieiunij, sit peccatum.*
- 33 *Superior, quomodo dispensare possit in voto pure interno.*

RATIONES DVBITANDI.

2 **Q**uemadmodum Lex semper procedit à Superiore; & dirigitur ad subditos, ita semper versatur circa actiones humanas, tanquam circa propriam materiam; has enim præcipit, vel prohibet; has punit, & aliquando etiam irritat. Quia tamen actiones humanæ, aliæ sunt merè internæ, vt sunt actus intellectus, & voluntatis; aliæ ex internis, & externis compositæ, vt sunt omnes actiones externæ liberæ; hæ enim necessariò semper procedunt ab aliquo actu libero voluntatis, cum eoque vnã actionem humanam integram, ac perfectam constituent, ideo duplex oritur difficultas. Prima est; an lex humana præcipere possit actus merè, internos, & cum externis per se nullo modo connexos. Secunda est, an saltem præcipere possit internos, qui cum externis aliquo modo per se connectuntur; Primam examinamus hic; Secundam examinabimus *Quæst. sequ.*

3 **Q**uentam verò intentio satisfaciendi præcepto, est actus merè internus, cum actio externa præcepta; vt auditio Sacri; ieiunium; officij recitatio, & aliæ similes actiones, liberè poni possint, vel cum intentione satisfaciendi præcepto, vel

sine illa, De hac præcipuè quæritur, an præcipi possit, ita vt ad præceptum implendum sit necessaria.

Aliqui contendunt, non solùm præcipi posse, sed præcipi de facto, ita vt sine illà, præcepto non satisfiat, ideoque Titium, per illam sacri auditionem, præcepto Ecclesiastico non satisfecisse. Ita *Silvester v. hora quæst. 11. dub. 5. nu. 14. Lopez lib. 1. de contr. c. 53. fol. 198. Ledes. c. 37. sum. post 10. concl. fol. 349. relati à Sauch. lib. 1. sum. c. 13. num. 9. & 13. & ex parte. Azor. lib. 10. c. 8. quæst. 7. & c. 12. quæst. 8. Henriq. lib. 9. de Misfa. c. 25. num. 6. in fine.*

Primò: Quia primam partem Sacri audiuit, ignorans esse diem festum, & consequenter dari præceptum de Sacro audiendo. Præceptum autem impleri non potest, sine cognitione præcepti. Tum quia præceptum nulla alia de causâ obligat ad sui notitiam, nisi quia impleri non potest sine sui cognitione. Tum quia, qui præceptum ignorat, non facit actum obedientiæ, ideoque nec implet præceptum.

Secundò: Quia, si quis, ob male acquisita, centum, pauperibus deberet restituere, & huius obligationis immemor, centum in elemosynas tribneret, non propterea debitum exstingueret: Ergo signum est, ad præcepti adimplentionem requiri cognitionem præcepti, & voluntatem illi satisfaciendi. Neutrum autem habuit Titius,

Tertiò: Quia, Titius recordatus, esse diem festum, habuit expressam intentionem, per illud Sacrum, præcepto non satisfaciendi. Ergo illi de facto non satisfecit: actus enim, non operatur ultra agen-

agentis intentionem. *L. non omnis, ff. si certum petat. & L. in Agris, ff. de acquir. dom.* Si ergo per illam actionem satisfacere noluit, non satisfecit.

8 Quartò; Quia præcepti satisfactio, debet esse voluntaria, ac libera; præceptum enim est de actione humana. Positâ autem voluntate per illud Sacrum non satisfaciendi præcepto, satisfactio non est voluntaria; non enim est volita, sed nolita, cum Titius voluntatem non habuerit implendi præceptum per auditionem illius Sacri; sed oppositam. Ergo, positâ tali voluntate, de facto præcepto non satisfecit.

9 Quintò; Quia auditio Missæ, ut sit satisfactio præcepti, debet esse auditio Missæ, non est deuotione, sed ex debito præcepti; executio enim rei præceptæ est executio rei debitæ, ex vi præcepti, non verò liberaliter donatæ. Sed qui habet intentionem non satisfaciendi præcepto, dici non potest rem debitam exequi; res enim illa tunc non procedit ab eo, ut debita, sed ut Deo liberaliter donata. Ergo per illam præcepto non satisfacit.

10 Sextò; Quia, si quis, ex pœnitentiâ sibi à Confessario iniunctâ, Missam audire debens, illam audiret, non ut pœnitentiæ satisfaceret, sed ut Amico id ab eo petenti complaceret, verè pœnitentiæ non satisfaceret. Similiter, si debens ex voto quotidie missam audire, dum audit, haberet animum non satisfaciendi, illâ Missâ, sed aliâ, verè Voto non satisfaceret; non enim impleteret promissionem Deo factam, sed alium cultum liberalem ei præstaret. Denique si pro Missâ stipendium accepisset, & dum celebrat,

vellet gratis celebrare; sic celebrando, debitum non extingueret. Ergo signum est ad satisfaciendum præcepto requiri voluntatem illi satisfaciendi; quam quia Titius non habuit, præcepto non satisfecit.

Septimò; Quia præcepta obligant subditos ad illa implenda; Ergo obligant, ut velint illa implere; alioquin non implerentur voluntariè, & modo humano. Sed Titius non habuit voluntatem implendi præceptum. Ergo illius obligationi non satisfecit.

NOTABILIA.

ADuertendum est primò, Legem humanam, actus merè internos, & cum externis non per se, sed solum per accidens connexos, præcipere non posse: Tum quia actus merè internos de facto nunquam præcipit, vel prohibet; Tum quia occulta, soli Deo sunt reserua, *1. Cor. 14. Nolite ante tempus iudicare, quo ad vsque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Tum quia Superior humanus, per vim legislatiuam, præcipere non potest nisi id, de quo per vim coactiuam, iudicium ferre potest, ac pœnas sumere: ad hoc enim habet vim coactiuam. Sed iudicare, ac punire actus merè internos non potest, cum illos non cognoscat, *c. Sicut tua nos, de Simonia.* Ergo nec illos præcipere, vel prohibere. Tum denique, quia potestas legislatiua, ad rectam Reipublicæ gubernationem essentialiter ordinatur, & ad hunc solum finem Superiori data est. Respublica autem, cum sit visibilis, non rectè gubernatur actu inuisibili: Ergo potestas
Legis-

Legislatiua, ad actum inuisibilem, ac merè internum extendi non potest.

13 Aduertendum est secundò; Voluntatem formalem satisfaciendi præcepto, esse actum merè internum; per se enim, nullam connexionem habet cum actu externo præcepto; cum, die festo, Sacrum audiri possit etiam sine intentione satisfaciendi præcepto; imo cum positiua voluntate illi non satisfaciendi. Quod autem dicitur de intentione satisfaciendi præcepto, valet etiam de quacumque alia intentione; Vnde Ecclesia, nunquam fidelibus præcipit, vt in oratione fundenda, hanc, vel illam habeant intentionem; quia hoc esset, actum merè internum directè præcipere, quod Ecclesia non potest, cum hoc ad eius rectam gubernationem necessarium non sit, & fideles, in actibus merè internis, communionem visibili, communicare non possint.

14 Aduertendum est tertio; Voluntatem ponendi rem præceptam, quæ requiritur ad satisfaciendum præcepto, esse virtualiter etiam voluntatem satisfaciendi præcepto, cum enim, præcepto satisfacere formaliter, nihil sit aliud, quam opus præceptum ponere; eo ipso, quod quis voluntatem habet opus præceptum faciendi, necessariò etiam per se loquendo, saltem virtualiter voluntatem habet præcepto satisfaciendi. Dixi tamen, per se loquendo, quia si quis ex errore, putaret, per illud opus, præcepto non satisfieri; tunc voluntas ponendi opus præceptum, non esset virtualiter voluntas satisfaciendi præcepto. Hæc autem voluntas ponendi rem præceptam, licet requiratur ad satisfaciendum præcepto affirmatiuo; ad satisfaciendum tamen præcepto nega-

R. P. Beati Lib. II.

tio non requiritur; præceptum enim negatiuum, sicut nullam requirit actionem, vt impleatur; ita nullam requirit intentionem, ac voluntatem, nam Ebrius, vel dormiens, aut omnino oblitus, præceptum de non furando sufficienter implet, siue potius non violat; per solam abstinentionem à furto, sine vllà voluntate. His positis,

RESOLVTIO.

AD Casum Respondetur; Titium satisfecisse præcepto. *Suar. tom. 3. in 3. p. d. 88. s. 3. & lib. 3. de legib. c. 29. Vasquez 1. 2. quæst. 100. art. 9. num. 5. Valen. 2. 2. d. 6. quæst. 2. p. vlt. in fine. Lessius lib. 2. c. 37. d. 10. num. 59. & c. 46. d. 6. num. 42. Bonac. d. 1. quæst. 1. p. 10. num. 9. Sanch. lib. 1. sum. c. 13. num. 9. & 13. Aragon. 2. 2. quæst. 83. art. 13. & alij apud istos.*

Primò; Quia ad satisfaciendum præcepto, non est necesse, habere voluntatem expressam illi satisfaciendi, sed satis est exequi rem præceptam; quamuis enim quis, cum ignorantia præcepti, rem præceptam exequeretur, adhuc præcepto sufficienter satisfaceret; nam adhuc rem præceptam exequeretur. Libera autem rei præceptæ executio, est impletio præcepti.

Secundò; Quia voluntas, quam Titius habuit non satisfaciendi præcepto per illam missam, fuit omnino inefficax, nec impedire potuit, quin præcepto satisfecerit; non enim impedire potuit, quia missam audierit. Hoc autem fuit satis ad præceptum implendum; quia Ecclesia præcipit solum missæ auditionem,

H

nem,

nem, non verò missæ auditionem ex intentione satisfaciendi præcepto; præceptum enim de tali intentione, nullibi extat. Cum ergo missam audierit, præceptum implevit.

18 Tertiò; Quia, si lata fuisset censura contra non audientes missam in die festo, Titius illam censuram non incurrisset; Vere enim missam audiuit. Ergo signum est, quod præceptum implevit; præceptum enim nihil plus præcipit, quam censura.

19 Quartò; Quia, qui facit id, quod præcipitur, satisfacit præcepto, quamcumque tandem intentionem habeat; hæc enim duo, sunt idem. Sed Titius, audiendo sacrum, fecit id, quod ab Ecclesia præcipitur; Ecclesiæ enim solum præcipit, ut in die festo sacrum audiatur. Ergo præcepto satisfecit, quamcumque tandem intentionem habuerit; illa enim non cadit sub præcepto; Vnde, sicut voluntas satisfaciendi præcepto non requiritur ad illi satisfaciendum, ita voluntas contraria non satisfaciendi, non impedit, quin illi satisfiat; contrariorum enim eadem est ratio.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

20 **A**D rationes autem in oppositum Respondetur; ad primam; Præceptum, per se, & regulariter, impleri non posse sine cognitione ipsius præcepti, ideoque ad sui notitiam obligare; per accidens tamen, etiam sine illius cognitione, sed solum cum cognitione rei præceptæ, impleri posse, quia impleri potest sufficienter per voluntatem faciendi rem præceptam materialiter, licet non quatenus præcepta est formaliter. Tunc

autem, licet non sit opus obedientiæ formalis, est tamen opus obedientiæ materialis, quod sufficit ad præceptum implendum; neque enim præcepta obligant ad faciendum opus externum, ex motivo obedientiæ; alioquin, qui missam audiret ex motivo vanæ gloriæ, præcepto non satisfaceret; sed obligant solum ad ponendum ipsum actum externum; Actus autem externus, poni potest etiam sine cognitione præcepti.

Ad secundam Respondetur; in obligationibus iustitiæ, poni non posse rem præceptam sine cognitione obligationis, quia res præcepta, est solutio, non donatio; Solutio autem fieri non potest sine cognitione debiti, & voluntate illi satisfaciendi; alioquin non esset solutio, sed liberalis donatio; ideoque debitum non extingueret. In alijs tamen obligationibus, hæc ratio non militat, ideoque, in istis, poni potest res præcepta, etiam sine cognitione præcepti, & sine animo illi satisfaciendi. Si autem debitor, etiam in materia iustitiæ, aliquando in genere, habuisset animum restituendi, casu quo aliquam haberet obligationem, hæc sola voluntas sufficeret, ut, cum date elemosynam, hæc haberet rationem solutionis, & non liberalis donationis, quia, iam procederet ex voluntate illa debito satisfaciendi.

Ad tertiam Respondetur; negando consequentiam; duplicem enim voluntatem habuit Titius, aliam inefficacem non satisfaciendi præcepto, ortam ex ignorantia; aliam efficacem satisfaciendi, volendo efficaciter opus præceptum; & per hanc satisfecit; hæc enim, utpotè, principalior, vicit.

Ad

23 Ad quartam Respondetur; præcepti satisfactionem, debere quidem esse voluntariam; hæc tamen libertas necessaria, non tollitur per voluntatem non satisfaciendi; sicut enim hæc voluntas non impedit, quin omnino libere ponatur res præcepta, ita non impedit, quin omnino libere præcepto satisfiat.

24 Ad quintam Respondetur; ad satisfaciendum præcepto, satis esse, vt sit executio rei debitæ materialiter, non formaliter; neque enim requiritur, vt executio illa à nobis procedat formaliter, vt debita, sed satis est, si à nobis procedat materialiter debita, hoc est, illa, quæ est debita; quia præceptum non obligat ad habendam formalem intentionem obediendi. Illa ergo intentio inefficax non satisfaciendi præcepto, cum non destruat voluntatem efficacem ponendi rem præceptam, consequenter neque impedit, quin præcepto satisfiat.

25 Ad sextam Respondetur; Negando; pœnitentiæ, tunc, ac voto non satisfieri per missæ auditionem; vere enim poneretur res promissa per votum, & à Confessario iniuncta; intentio autem illa inefficax non satisfaciendi, sicut non abstulit voluntatem efficacem audiendi missam, ita auferre non potuit voluntatem sufficientem ad satisfaciendum voto, vel præcepto. Sitamen pro missæ celebratione, stipendium accepisset, tunc requireretur intentio satisfaciendi, quia debitum non extinguitur, nisi per solutionem. Solutio autem, essentialiter includit voluntatem satisfaciendi debito, vt dictum est.

26 Ad septimam Respondetur; præcepta obligare quidem subditos, vt illa velint implere, non tamen per voluntatem spe-

cialem, & expressam, sed solum per voluntatem ponendi opus præceptum; hæc enim, implicite, & virtualiter est voluntas implendi præceptum, cum idem sit, ponere opus præceptum, ac præceptum implere.

COROLLARIA,

Colligitur ex dictis primò. Cum quis præstat opus aliquod multis titulis debitum, requiri specialem intentionem, vt vni potius obligationi, quam alteri satisfiat; cum enim opus ipsum sit indifferens, vt fiat propter hunc finem potius, quam propter alium; per intentionem huius, debet ad hunc determinari potius, quam ad alium, actio enim, ad eum finem valet, ad quem dirigitur, ac ordinatur. Hinc fit, vt, si quis ex Voto, & ex pœnitentiâ sacrum audire debeat; dum illud audit, audire debeat ex intentione huic potius, quam alteri obligationi satisfaciendi; quod si intendat satisfacere obligationi voti, non satisfaciet alteri; si verò opus præstet omnium obligationum immemor, satisfaciet grauiori, quia huic præsumitur velle primo loco satisfacere; *l. Cum pluribus, ff. De solutionibus.* Vnde, si teneatur missam audire ex præcepto, ex voto, & ex pœnitentiâ, Ecclesiæ præcepto satisfaciet, quia hæc obligatio est grauior, quam obligatio contracta ex propria voluntate, aut ex intentione Confessarij.

Secundò. Aliqua dari præcepta positina, quæ, licet sint de actibus exterioribus, aliquam tamen specialem intentionem necessario requirunt, vt implentur; quia non solum actum externum præ-

præcipiunt, sed etiam internum, cum sit de eorum substantia; præceptum enim præcipiens recitationem Officij, præcipit simul etiam intentionem colendi Deum, quia per talem intentionem, recitatio habet, ut sit oratio, cum alias ex se, sit indifferens, ut fiat, vel gratia addiscendi, vel alios docendi, in quo casu, non esset oratio, idemque dicendum est de Sacramentorum administratione, quæ essentialiter includit intentionem faciendi id, quod facit Ecclesia; Vnde Ecclesia, eo ipso, quod talem administrationem præcipit, præcipit etiam illam intentionem; hæc tamen intentio, non est intentio satisfaciendi præcepto, sed intentio essentialiter constitutiva actionis externæ, in ratione, vel orationis, vel Sacramenti, vel in alia simili specie rei præceptæ.

29 Tertio. Eum, qui missam audiuit animo per illam non satisfaciendi præcepto, sed postea aliam audiendi; si aliam postea audire nolit, non teneri mutare voluntatem, & habere animum per primam satisfaciendi, quia iam præcepto satisfecit, cum opus præscriptum impleverit. Ergo non requiritur, ut habeat intentionem satisfaciendi; ab Ecclesia enim ad talem intentionem non obligatur; unde satis erit, si desistat ab intentione non satisfaciendi præcepto; si enim tollet sufficienter, actuale affectum ad peccatum.

30 Quarto. Intentionem assumendi Sacerdotium intra annum, exigere posse ab Ecclesia à recipientibus beneficium curatum, addita poenâ privationis fructuum in *s. Commissa*, §. *Ceterum, de elect. in 6.* quia Ecclesia id exigat non ex vi præcepti, sed ex vi conditionis, sine qua, Ecclesia

illis beneficij fructus concedere non vult. Cum enim Ecclesia sit beneficiorum domina, aut saltem administratrix, potest sub hac, vel illa conditione beneficia conferre; Vna autem ex conditionibus, est, ut, qui beneficium curatum recipiunt efficacem habeant voluntatem sacerdotium assumendi; quam propterea, si non habeant, fructus non faciunt suos, neque beneficia ipsa retinere poterunt. Hoc tamen non est; actum internum præcipere, sed solum tribuere nolle beneficium, nisi sub conditione alicuius actus interni. *Suarez l. 4. de legib. c. 12. num. 4.*

Quinto. Ecclesiam, ad lucrandas indulgentias, exigere posse aliqua opera sub hac, vel illa intentione, ita ut sine illâ, indulgentiæ non acquirantur, quia talem intentionem exigit, non ut Legislatrix, sed; ut Indulgentiarum administratrix, eamque exigit, tanquam conditionem sine qua dictas indulgentias distribuere non vult; hoc autem modo, exigi possunt etiam actus mere interni, quia nemini sit iniuria.

Sexto. Eum, qui in die ieiunij de esu ³¹ carniū, quas mente reuoluit, simpliciter delectatur, contra ieiunij præceptum non peccare, quia præceptum ieiunij, non prohibet simpliciter, quemlibet actum internum circa esum carniū, sed illum solum, qui est causa actus externi ab illo principaliter prohibiti, quæ est voluntas efficax, carnes tunc comedendi, & illum, qui circa eandem comestionem versatur, ut principaliter prohibitam; hi enim soli cum actu externo connectuntur, & non ille. *Bonac. disp. 5, qu. 7. part. 5, num. 14.*

Septi-

33 Septimò, Superiorem, in voto pure interno dispensare posse. Etiam si votum illi non manifestetur, vt si dicat. *Dispenso tecum, si aliqua voto teneris.* Quia dispensatio, non oritur à potestate Legislatiua, sed fit nomine Dei, & in causa, quæ agitur inter hominem, & ipsum Deum. Similiter potest sacerdos absoluerè à peccatis mere internis, etiam non

manifestatis, vt sunt peccata interna oblita. Quia absoluit iurisdictione data à Christo in bonum fidelium, & hi actus, sunt actus iurisdictionis non contentiosa, sed voluntariæ, quæ internam animæ pacem respicit, non vero externam gubernationem, vt respicit iurdictio contentiosa, & lex humana. *Suarez de legib. lib. 4. c. 12. num. 10.*

Q V A E S T I O X.

An lex indirecte præcipere possit actum internum.

C A S V S.

31 **I**N quadam Diocesi erat imposita pœna excommunicationis non contententibus, & communicantibus in Paschate. Vnus autem ex illa Diocesi, indigne communicauit, & alter sine dolore confessus est. Quæritur, an vterque in excommunicationem inciderit.

S Y M M A R I V M.

- 32
- 2 Per confessionem sine dolore satisfieri videtur præcepto annuæ confessionis.
 - 3 Sicut per indignam Communionem satisfiit præcepto Communionis.
 - 4 Actus internus, à Republica præcipi non potest.
 - 5 Cum ab ea puniri non possit.
 - 6 Quot modis actus internus coniungi possit cum externo.
 - 7 Ecclesia, aliquos actus externos prohibet solum sub conditione interni.
 - 8 Qui sine dolore constetetur præcepto Ec-

clesiastico non satisfacit.

- 9 Confessio sine dolore, non est vera confessio.
- 10 Communio sine interna deuotione, est vera communitio.
- 11 Ecclesia, indirecte præcipit contritionem.
- 12 Actus internus, per externum, cum quo connectitur, sufficienter manifestatur.
- 13 Ecclesia, licet actus internos directe non cognoscat, cognoscit indirecte.
- 14 Ecclesia, præcipit confessionem mortaliū etiam interiorum.

- 16 *Et in Officij recitatione, internam attentionem.*
 17 *Non tamen Sacramentorum receptionem cum interna dispositione.*
 18 *Potestas Ecclesiastica, quomodo ad bonum fidelium ordinetur.*
 19 *Ad lucrandas indulgentias, non requiritur intentio illas lucrandi.*
 20 *Quid ad illas lucrandas, sufficiat.*

RATIONES DVBITANDI.

2 **E**X dictis constat, legem humanam directè præcipere non posse actum internum. Superest tamen adhuc difficultas; an illum præcipere saltem possit indirectè, quatenus connectitur cum actu externo, quem directè, ac principaliter præcipit; videtur enim, nec indirectè illum posse præcipere; ideoque illum, qui sine dolore confessus est, in excommunicationem non incidisse. Ita *Silvester v. Excommunicat. 7. n. 3. Clavis reg. lib. 3. c. 6. num. vltim. Azor. p. 1. lib. 5. c. 10. Nauar. c. 27. num. 87. Becanus tr. 3. c. 6. qu. 5. num. 2.*

3 Primò; Quia, qui indigne communicauit, potuit per sacrilegam Communionem præcepto Ecclesiastico satisfacere. Ergo etiam qui indignè confessus est, per sacrilegam Confessionem. Non minus enim iste, quam ille posuit actum externum ab Ecclesià præceptum; nec minus in vno casu, quam in alio, actus internus limites Ecclesiasticæ iurisdictionis excedit.

4 Secundò; Quia actus internus, cum occultus sit, & incognitus, sicut bono communi prodesse non potest, ita nec obesse. Ergo à Republica, siue Ecclesiasticà,

siue Ciuili præcipi, aut prohiberi non potest. Hæc enim per leges, eà solum præcipere, vel prohibere potest, quæ prodesse, vel obesse possunt bono communi; cum potestas legislatiua ad bonum commune sit essentialiter ordinata, & ad hunc solum finem Principibus à Deo data. Cum ergo ab vtroque æquè fuerit positus actus externus, consequenter ab vtroque, æquè fuit præcepto Ecclesiastico satisfactum.

Tertiò; Quia ex *Ar. 10. eth. c. 5.* qui leges ferre potest, potestatem habere debet, earum transgressores puniendi, non solum per ipsam legem, pœnam transgressoribus ipso facto imponendo, sed per sententiam cognoscendo tam de delicto, quam de pœnà imposità; hoc enim ad legum obseruantiam est omnino necessarium. Sed Ecclesià, potestatem non habet actus internos per sententiam puniendi cum illos cognoscere, ac iudicare non possit; homo enim videt solum ea, quæ patent, Deus autem intuetur cor. Ergo de actibus internis legem ferre non potest, sed solum de Externis. Vterque autem æquè posuit actum externum ab Ecclesià præceptum.

NOTABILIA.

ADuertendum est primò; Actum internum dupliciter coniungi posse cum externo, qui per legem præcipitur. Primò; Quatenus est aliquid necessarium ad ipsum actum externum physicè ponendum, vel omittendum; quo modo voluntas efficax, ad omnem actum externum est necessaria; nemo enim ambulare potest, aut loqui, sine voluntate efficaci

efficaci loquendi, aut ambulandi. Actum autem internum hoc modo cum externo connexum, certum est, per legem humanam præcipi posse, quia præcipitur non per se, sed per accidens, ut quatenus ad externum ponendum est necessarius. Secundò; Coniungi potest actus internus cum externo; quatenus est necessarius ad constituendum externum in esse morali; quomodo ad legitimum contractum requiritur voluntas contrahendi, ac se obligandi; ad orationem vocalem intentio, & attentio; & ad Sacramentorum consecutionem intentio faciendi id, quod facit Ecclesia; & hoc etiam modo actus internus cum externo coniunctus, à lege humana præcipi potest, quia præcipitur similiter per accidens, & indirectè, quatenus est forma actus externi, qui principaliter & directè præcipitur. Cum enim contractus fictus, oratio ficta, & ficta Sacramenta, rectæ Reipublicæ, tam Ecclesiasticæ, quam civilis gubernationi, ac bono communi aduersentur; Hæc potestatem habere debuit, saltem indirectè præcipiendi quicquid ad istorum actuum veritatem, ac valorem est necessarium, inter quæ est actus internus.

7 Aduertendum est secundò; Ecclesiam, aliquos actus externos, quos absolute prohibere, ac punire poterat, tanquam malos, de facto non prohibere, nec punire absolute, sed solum sub conditione, quod à tali, vel tali actu interno procedant; sic enim in *Clem. 1. de statu Monachorum*. Excommunicat Monachos Benedictinos ad Curiam accedentes animo Prælatum accusandi; & in *Clem. 1. §. Verum, de Hereticis*. Inquisitores, ex odio, vel amo-

re turpis lucri omittentes procedere contra aliquem ex causâ fidei. In hoc autem casu prohibet actus internos solum, quatenus sunt conditio refundens in actum externum malitiam specialem, & bono communi specialiter oppositam, ideoque eius potestatem non excedunt, cum hæc ordinetur ad bonum commune. Imo, cum ipsa potestatem habeat prohibendi actum externum absolute, hanc suam prohibitionem limitat, ac restringit ad actum externum, solum ut tali conditione affectum, scilicet ad actum solum, ut ex amore, vel odio procedentem, eo modo quo, dum excommunicat scienter delinquentes, limitat, ac restringit potestatem, quæ excommunicare poterat delinquentes simpliciter. His positis.

RESOLVTIO.

Respondetur; primum solum in excommunicationem incidisse, non secundum. *Sanchez lib. 9. matr. disp. 31. Valentia 2. 2. d. 7. quest. 3. part. 2. Suarez d. 4. sect. 2. num. 27. & de legib. lib. 4. c. 12. Vasquez tract. de excomm. disp. 13. & 1. 2. d. 160. Reginaldus lib. 9. num. 158. Azor. par. 1. lib. 5. c. 10. Clauis Reg. lib. 3. c. 6. n. vlt. Nauar. c. 27. num. 87. Filliuc. tract. 12. c. 6. quest. 3. & 6. & alij fere omnes communiter.*

Primò; Quia Primus solus præcepto non satisfecit; cum enim vera confessio subsistere non possit sine dolore, ac integritate, sequitur, eum, qui sine dolore confessus est, non posuisse veram confessionem, & consequenter, neque præcepto satisfecisse; Ecclesia enim, quantum præcipere non possit actus internos secundum se, & directè, cum de illis iudicium

cium ferre non possit, eo quod in se sint omnino occulti; præcipere tamen illos potest indirectè, quatenus sunt necessarij ad ponendum actum externum, quem ipsa principaliter, & directè præcipit; sic enim iam fiunt sensibiles, & de illis ferre potest iudicium. Sic præcipiendo auditionem Sacri, præcipit etiam voluntatem illud audiendi, quia præcipit auditionem humanam; sola autem auditio, sine voluntate audiendi, non esset actus humanus; unde si quis inuitus cogetur audire sacrum, non satisfaceret præcepto Ecclesiæ, quia sola auditio externa, non est actus humanus.

10 Contra verò; secundus Ecclesiæ præcepto satisfacit; Quia, cum poni possit vera communio externa, sine interna deuotione, eo quod deuotio non sit de substantia veræ communionis, sed solum circumstantia aliqua, & modus; sequitur, secundum, etiam ponendo communionem indignam, posuisse veram communionem, quia etiam communio indigna est vera communio externa, hanc autem solum præcipit Ecclesia.

11 Secundò; Quia Ecclesia, sicut ad rectam gubernationem præcipere potest actum Externum, ita præcipere potest quidquid est necessarium ad illum ponendum. Sicut enim etiam Respublica, quia præcipere potest contractum, præcipere consequenter potest voluntatem se obligandi, ad verum contractum necessariam. Sed ad veram confessionem, erat necessaria contritio, & ad veram communionem non erat necessaria deuotio; Ergo Ecclesia illam præcipere potuit, & non istam; ideoque secundus præcepto satisfacit, & non primus; Secundus enim

posuit quidquid ab Ecclesiâ præcipiebatur, & non primus.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

Neque obstant fundamenta contraria, 12 Nam ad primum fundamentum patet disparitas; Confessio enim sine contritione, non est vera Confessio; Communio verò sine interna deuotione, est vera Communio. Ecclesia autem præcipit veram Confessionem, ac Communionem.

Ad secundum Respondetur; actum 13 internum, quando ad externum est necessarius, & cum illo connexus, per ipsum externum sufficienter manifestari, & bono communi indirectè obesse, vel prodesse; sicut directè prodest, vel obest actus externus, ad quem ordinatur, & cum quo connectitur.

Ad tertium Respondetur; Ecclesiam 14 nec cognoscere, nec punire posse actus internos directè, illos tamen cognoscere, ac punire posse indirectè, quatenus directè punit actum externum, cum quo interni connectuntur; sicut enim præcipiendo actum externum, indirectè præcipit etiam internum ad illum necessarium, ita puniendo actum externum, indirectè punit etiam internum cum illo connexum. Neque vllum est absurdum quod actus interni, hoc modo, sub humanam cadant potestatem; sic enim ab illà respiciuntur, quatenus in actu externo sunt sensibiles & ad rectam Reipublicæ gubernationem conferunt.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Ecclesiæ 15 Nam, dum annuam Confessionem præ-

præcipit, simul etiam indirectè præcipere Confessionem peccatorum mortalium internorum, quia sine hac, Confessio non esset integra, & consequenter nec vera, sed ficta; Integritas enim est de iure diuino, & ad Confessionis substantiam pertinet.

16 Secundò; Eandem Ecclesiam, dum Officij Diuini recitationem præcipit, indirectè etiam internam attentionem præcipere. Quia præcipit orationem vocalem; hæc autem, sine interna attentione subsistere non potest, sicut sine interna voluntate se obligandi, dari non potest verus contractus.

17 Tertio; Quamuis detur obligatio Sacramenta recipiendi, cum rectâ dispositione interna; Scilicet absque conscientia peccati mortalis; hanc tamen dispositionem non præcipi fidelibus ab Ecclesia; Ad hoc enim sufficienter obligantur præcepto diuino, quod obligat ad Sancta sanctè tractanda; & hoc præcepto, etiam Sacerdos, Sacramenta in statu peccati mortalis administraturus, obligatur ad contritionem.

18 Quarto; Quamuis potestas Ecclesiastica, sit potestas spiritalis; & quia à Christo processit; & quia ad animarum bonum ordinatur; & quia circa Sacramenta, ac virtutes supernaturales versatur. Hanc tamen potestatem, hæc omnia ordinare ad bonum Fidelium, quatenus inter se conueniunt, ad vnum corpus efficiunt, ad quod requiritur, vt omnia, aliquo modo, fiant sensibilia, ac cognoscibilia; Sic enim, & non aliter ad rectam eorum gubernationem conducere possunt.

19 Quintò; Eum, qui facit opus præscriptum à Pontifice ad lucrandas Indulgentias,

R. P. Beati Lib. II.

illas lucrari, quamuis intentionem non habeat illas lucrandi, nec ex tali intentione operetur, quia ad lucrandas Indulgentias satis est ponere opus à Pontifice præscriptum; hoc autem poni potest etiam sine intentione lucrandi Indulgentias, cum hæc intentio, ipsius operis præscripti non sit forma, sicut voluntas se obligandi, est forma contractus.

Sextò; Eum lucrari posse Indulgentiam, qui facit opus à Pontifice præscriptum; v. g. eleemosynam vel ieiunium, etiam si illud faciat ex fine vanæ gloriæ, aut alio quolibet fine malo, quia, sicut intentio finis boni, non est de substantia operis præscripti, sed solum eius circumstantia, ita intentio finis mali. Ergo, sicut poni potest sufficienter opus præscriptum sine intentione finis boni, ita poni sufficienter poterit, quamuis ponatur cum intentione finis mali. Neque dici potest præscribi à Pontifice opus honestum; opus autem ex fine malo factum, non esse honestum. Nam Pontifex non alio modo præscribit v. g. auditionem Sacri ad lucrandam Indulgentiam, quam Ecclesia eandem præcipiat ad colendum Deum. Ergo sicut per quamcumque Sacri auditionem, etiam si sit posita ex fine malo, satisficit sufficienter Ecclesiæ præcepto; ita per quamcumque auditionem Sacri etiam positam ex fine malo satisficit sufficienter præcepto Pontificis in ordine ad Indulgentiam lucrandam. Esto nemo lucrari illam possit, nisi tunc sit in statu gratiæ, cum applicanda est Indulgentia; hoc enim oritur, non ex eo, quod opus præscriptum sufficienter positum non fuerit, sed quia, vt aliquis sit capax Indulgentiæ, debet esse in statu gratiæ; nemo enim,

I

enim,

enim, dum est Dei inimicus, & poenā aternā dignus, potest esse dignus remissione poenae temporalis. Quamvis ergo ad lucranda indulgentiam requiratur status gratiae, non tamen requiritur, ut opus praescriptum ponatur, vel ex fine honesto, vel sine fine malo, sed satis est quod simpliciter ponatur; alioqui, neque satisfaceret Ecclesiae praeccepto de audiendo Sacro per auditionem Sacri ex fine venialiter, vel mortaliter malo, quod tamen omnes communiter admittunt.

Q V A E S T I O X I.

An Lex obligare possit graviter in materia levi.

C A S V S.

CVM in quadam Diocesi, furtum esset sub excommunicatione prohibitum; & Clericis etiam sub poena excommunicationis prohibitum esset, gestare comam, & mendacia proferre. Clericus quidam illius Diocesis, acum Caio Sartori abstulit, ex cuius ablatione Sartor notabile damnum passus est; & insuper comam gestavit, ac in contemptum Episcopi, plura mendacia iocosa protulit. Quæritur; an, & in quot excommunicationes inciderit.

S U M M A R I U M.

- 1 Proprius legis effectus, est obligatio.
- 2 Censuragrauis, non incurritur nisi ob culpam grauem.
- 3 Clericus Sartori unquam acum surripiens, censuram non contraxit.
- 4 Ablatio acus, non est culpa grauis in genere furti.
- 5 Clericus, nec propter mendacia iocosa incidit in censuram.
- 6 Mendacia illa, non sunt actio externa sufficiens ad mortale.
- 7 Clericus, comam gestando, censuram incurrit.
- 8 Gestatio comae, ratione alicuius circumstantia, potest esse culpa grauis.
- 9 Proiectio lapidis in Clericum, quando ad censuram sit sufficiens.
- 10 Ablatio acus Sartori, quando sit sufficiens ad censuram.
- 11 Gestatio vestis breuis, potest esse sufficiens respectu Clerici.
- 12 Et silentij violatio respectu Religiosi.
- 13 Quenam huius rei sit ratio.
- 14 Prolatio heresis, quando censura subiacet.

RATIO.

RATIONES DVBITANDI.

2 **C**ertum est, proprium legis effectum esse, subditos ad sui obseruantiam obligare, hanc enim vim habet lex à potestate, ac voluntate Legislatoris; sicut proprius contractuum effectus est, obligare contrahentes. Difficultas solum est circa modum obligandi; an scilicet Lex obligare possit grauitè in materiâ leui.

3 Certum est autem, censuram grauem, qualis est excommunicatio maior, nisi ob culpam grauem, ac mortalem, incurri non posse; pœna enim, vt sit iusta, debet esse proportionata delicto, ac culpa; culpæ autem veniali, ac leui non est proportionata pœna grauißima, qualis est excommunicatio maior.

4 Hinc iam oritur ratio dubitandi; Nam Clericus, auferens acum Sartori mortaliter peccauit. Ergo incidit in excommunicationem contra fures latam. Similiter, dum plura mendacia iocosa protulit in contemptum Episcopi, mortaliter peccauit. Ergo etiam propter illa, incidit in excommunicationem. Quia verò comam gestare, ex se, neque venialiter est malum, sed aliquid omnino indifferens, videtur, comam gestando, mortaliter non peccasse, & consequenter neque in excommunicationem, propter hoc, incidisse.

RESOLVTIO I.

5 **R**espondetur tamen primò; Clericum, propter furtum acus, in excommunicationem non incidisse; *Suar. d. 4. s. 6. & lib. 3. de legib. c. 25. num. 3. Nau. c. 17. num. 4. Filliuc. tract. 11. cap. 6. quæst. 4.*

& tract. 12. cap. 1. qu. 8. Sayrus lib. 1. cap. 17. num. 8. Coninch. d. 13. dub. 8. num. 66. Reginald. lib. 9. num. 167. Salas de legib. d. 10. s. 9. num. 64. & d. 16. s. 9. in fine Sanch. de matrim. lib. 9. d. 32. num. 29.

Prob. quia, vt per actionem aliquam incurratur excommunicatio, vel alia pœna grauis, requiritur, vt actio illa sit culpa grauis, in genere culpæ prohibitæ; in eo enim genere debet habere proportionem cum pœna; ablatio autem acus, non est culpa grauis in genere furti; quod solum per illud decretum, erat prohibitum; semper enim est ablatio materiæ paruæ, ac leuis, sed solum in genere, iniustitiæ, quia verè, per tale furtum, intulit damnum graue. Ergo propter acus ablationem, incurrere non potuit excommunicationem latam contra fures. Si tamen excommunicatio lata esset contra iniustos damnificantes, tunc in illam incidisset, quia talis ablatio in genere iniustæ damnificationis, est culpa grauis, ideoque sufficiens ad excommunicationem incurrendam.

RESOLVTIO II.

Respondetur secundò. Clericum, nec propter mendacia iocosa, quamuis in Episcopi contemptum prolata, in excommunicationem incidisse.

Prob. Quia quamuis, ratione contemptus, fuerint peccata mortalia; adhuc tamen secundum se considerata, & secluso contemptu, non sunt actio externa sufficiens ad peccatum mortale, & ad culpam grauem in genere mendacij; Ad censuram autem grauem incurrendam, requiritur, vt actio ipsa externa, quæ prohibetur, secundum se considerata,

I 2

sit

fit sufficiens ad culpam grauem; cum enim hæc sola proprie prohibeatur, ac puniatur, consequenter hæc etiam sola, & secundum se considerata, proportionem habere debet cum pœna; non enim punitur internus contemptus, sed ipsa mendacia. Cum ergo hæc, ex se, semper sint materia leuis, nec sufficiens ad mortale in genere mendacij, consequenter, neque erunt sufficientia ad excommunicationem incurrendam.

RESOLVTIO III.

9 **R**espondetur tertio. Clericum, comam gestando, in excommunicationem incidisse. *Sacchez lib. 1. sum. c. 4. nu. 4. Suarez lib. 3. c. 25. num. 4. Vasquez 1. 2. d. 158. c. 6. num. 60. Azor. par. 1. lib. 5. c. 6. quest. 5. Becanus tract. 3. c. 6. quest. 3. num. 6. Reginaldus, & Valentia locis cit.*

10 **P**rob. quia, quamuis gestare comam, non sit actio, de se, neque mortaliter, neque venialiter mala, sed omnino indifferens; fieri tamen potest culpa grauis, vel ratione alicuius circumstantiæ, v. gr. ratione scandali, vel ratione finis intenti à Superiore prohibente, si Superior, v. gr. intendat, vt sic magis seruetur honestas, ac decencia status clericalis. Ad censuram autem incurrendam, sufficit, quod actio externa prohibita, ex aliquo capite, sit culpa grauis, sic enim habet proportionem cum pœna.

COROLLARIA.

11 **C**olligitur ex dictis primo; Eum, qui, dum Clericus transfret per viam, ex

odio, ac praua voluntate, lapidem de fenestram protexit, vt illum occideret, sed casu leuiter solum tetigit, excommunicationem non incurrisse; quia actus ille externus, non fuit ex se sufficiens ad mortale, licet affectus internus, non fuerit mortaliter malus. Censura autem non incurritur propter affectum internum, sed propter actionem externam; Sicut enim hæc est, quæ proprie prohibetur, ac puniatur, ita hæc est, quæ proportionem habere debet cum pœna. *Valentia to. 4. d. 7. quest. 17. par. 15.*

Secundo; Si, dum Clericus acum¹² Sartori abstulit, alij eius socij, alias res leues abstulissent, quæ tamen simul sumptæ essent sufficientes ad constituendam materiam grauem; in hoc casu, Clericum incursum excommunicationem contra fures latam; quia, licet ipse rem leuem abstulisset; fuisset tamen particeps furti, quod ab alijs commissum fuisset, & acceptum simul cum alijs, constitueret furtum graue. Similiter excommunicationem incurreret latam contra iniustos detentores, qui materiam leuem alicui auferret, ignorans, eidem ablatam fuisse aliam materiam, quæ simul cum illa constitueret materiam grauem, si postquam cognouit rem ab alijs ablatam, non restitueret, quam ipse abstulisset; quia quamuis res ab eo ablata, secundum se spectata, esset leuis, accepta tamen simul cum ablata ab alijs, constitueret materiam notabilem, & graue damnum Domino inferret; ideoque eam non restituere esset culpa grauis. Si tamen vnus ex illis restitueret, eaque restitutione facta, materia ab alijs retenta non remaneret amplius notabilis, ex com.

communicationem non incurreret, rem ablatam non restituendo, quia detentio illa tunc non esset mortaliter mala, nec causa grauis damni.

13 Tertiò; Clericum, qui vestem, vsque ad genua non gestaret in Diœcesi, in qua hoc præcipitur sub pœna suspensionis à Diuinis, suspensionem incurrere; quia, licet non gestare vestem, vsque ad genua, non sit ex se malum graue; posita tamen Superioris prohibitione, fit malum graue, ratione finis ab eodem intenti; quatenus talis gestatio per præceptum ordinatur à Superiore ad status decentiam, ac honestatem seruandam, qui finis est sufficiens ad reddendam transgressionem mortaliter malam, & consequenter obnoxiam suspensioni.

14 Quartò; Si Superior Religiosus, sub mortali, vel sub pœna excommunicationis, hoc, vel illo tempore, silentium præcipiat, peccare mortaliter Subditum, & in excommunicationem incidere, si illud non seruet: quia, licet seruare silentium, sit aliquid ex obiecto leue; fit tamen graue ex circumstantijs concurrentibus, quas Superior spectat, & Subditi sæpe ignorant, & eius obseruantia tali, vel tali tempore, valde conferre potest ad bonum commune Religionis. *Suarez tom. 3. de relig. lib. 10. c. 9. num. 9.*

15 Constat ergo; actionem ex se indifferentem, posse esse materiam prohibitionis, ac pœnæ grauis, quamuis culpa, ex se leuis, ac venialis, non possit; Quia culpa leuis, sicut per prohibitionem non constituitur in ratione culpæ, ita constitui non potest in ratione culpæ grauis. Contra vero, actio indifferens,

cum per prohibitionem constituatür in ratione culpæ, poterit etiam constitui in ratione culpæ grauis.

Ratio autem à priori. Cur actio ex se 16 indifferens, per præceptum, vel prohibitionem constitui possit in ratione culpæ, est; quia actio illa, cum ex se sit indifferens, est ordinabilis ad aliquem finem honestum; si ergo actio per præceptum Superioris ad illum ordinetur, per talem ordinationem extrinsecam actualem participat honestatem finis à Superiore intenti, & consequenter actio illi opposita inhonestatem, ac malitiam iuxta mensuram oppositionis, quam habebit cum tali fine; sicut enim veracitas, propter ordinationem, & utilitatem intrinsecam, quam habet in ordine ad commercium humanum conseruandum, est intrinsecè honesta, & mendacium propter intrinsecam oppositionem cum eodem commercio, est intrinsecè malum; ita actio ex se indifferens, propter extrinsecam ordinationem, & utilitatem ad finem honestum à Superiore intentum, fit honesta, & actio opposita, propter extrinsecam oppositionem cum eodem fine, fiet mala, ac inhonesta: & sicut mendacium est ex se graue, vel leue prout notabiliter, vel leniter opponitur commercio humano; ita actio externa, posito præcepto, erit peccatum graue, vel leue, quatenus notabiliter, vel leuiter opponetur fini à superiore intento. Hoc autem iudicandum erit ex circumstantijs, & in hoc standum erit iudicio prudentum.

Quintò; Eum, qui exterius hære- 17 sim profert, sed interius bene sentit, non subiicere excommunicationi contra hæreticos lata. Tum, quia hic

vere non est hæreticus. Tum quia, excommunicatio lata est contra actionem externam, habentem malitiam hæresis. Ad censuram enim incurrendam necessario requiritur, ut actio externa habeat malitiam, sub censura prohibitam. Prolatio autem externa hæresis, sine animo interno, non habet malitiam hæresis, quæ est malitia prohibita.

18. Sexto. Quamvis probabile sit Eum, qui habens actum internum hæresis, & præuidens periculum illam ore proferendi in ebrietate, voluntariè se inebriat; & in ebrietate hæresim illam profert, incidere in excommunicationem contra hæreticos latam. Tum quia, in hoc casu, prolatio externa hæresis videtur habere malitiam hæresis, cum procedere videatur ex actu interno hæresis, saltem indirectè, quatenus præuidens periculum, illud non vitauit. Tum quia, si in ebrietate committeret homicidium ante ebrietatem præuisum, aut Clericum

percuteret, excommunicationem incurreret, si lata esset contra homicidas, vel contra Clericorum percussores; quia committeret verissimum homicidium, aut vere percuteret.

Probabilius tamen videri, quod non incurreret; quia excommunicatio imposita videtur, non ob hæresim materiale, qualis est propositio hæretica in somnis prolata, sed ob formalem. Neque est eadem ratio de homicidio, aut Clerici percussione, in ebrietate, contingente. Nam ipsum homicidium, & Clerici percussio, per se, ac directè, sub excommunicatione essent prohibita. At hæresis prolatio, non est prohibita per se, sed solum quatenus procedit ab interna, quæ exterius proditur, ac manifestatur. Ita Sanchez lib. 2. sum. c. 8. num. 24. Duardus in Bulla Cœna quest. 24. nu. 19. Castropal. tom. 1. tract. 4. punc. 3. num. 3. in fine. Suarez disp. 21. de cens. sect. 2. num. 12. & alij apud istos.

Q V A E S T I O XII.

An Lex obliget, etiam cum quocumque incommodo, ac periculo.

C A S V S.

1. **C**VM in Ecclesià quadam Campestri, quæ tamen erat Parochialis, omnes sacræ vestes, noctu furto sublatae fuissent; mane sequenti, qui erat dies Ascensionis Domini, ad Ecclesiam ex locis vicinis multi confluxerant, ut Sacrum audirent; Cumque Parochum precibus flectere non possent, ut sine Sacris vestibus celebraret; enaginatæ gladijs coegerunt. Quæritur; Vtrum Parochus sic celebrans, mortaliter peccauerit.

SYMMMA-

SYMMARIUM.

- 2 Parochus sine Sacris vestibus celebrans non videtur mortaliter peccasse.
- 3 Leges humane non obligant cum periculo grauis damni.
- 4 Non strictius obligant, quam Diuina, ac Naturales.
- 5 Alia Leges Ecclesiastica, non obligant cum graui incommodo.
- 6 Obligare debent modo humano.
- 7 Respublica, cum vitæ periculo obligare non potest.
- 8 Parochus sine Sacris vestibus celebrans mortaliter peccauit.
- 9 Sicut peccasset, si Confessionis sigillum violasset.
- 10 Fecit contra Legem respicientem bonum commune Religionis.
- 11 Princeps obligare potest, quando hoc est necessarium ad bonum commune.
- 12 Et quando agitur de contemptu Religionis.
- 13 Lex humana non obligat cum graui incommodo ad actiones bonum commune immediatè non respicientes.
- 14 Ad actiones communes strictius obligat, quam Lex diuina ad speciales.
- 15 Lex sine Sacris vestibus non celebrandi, est lex obligans ad actionem communem.
- 16 Lex obligans ad actiones communes etiam cum periculo, obligat humano modo.
- 17 In quo casu Respublica, de subditorum vitâ disponere possit.
- 18 Miles, tempore belli, peccat, stationem deserendo.

- 19 Et excommunicatus vitandus, metu mortis absoluendo.
- 20 Secus Carthusianus, in mortis periculo, carnes comedendo

RATIONES DVBITANDI.

AD modum obligandi proprium legis, ² pertinet etiam; an Lex obliget cum quocumque incommodo, ac periculo; aliqui enim putant, legem non obligare; ideoque Parochum, in casu posito, celebrantem, mortaliter non peccasse. Ita *Valentia disp. 7. q. 5. p. 6. Suar. de Cens. d. 6. s. 3. nu. 7. & de legib. lib. 3. c. 30. num. 4. Vasq. 1. 2. d. 161. c. 2. Sanch. lib. 1. c. 18. num. 4. Azor. p. 1. lib. 1. c. 11. quest. 5. & lib. 5. cap. 6. quest. 6. Clauis reg. lib. 3. cap. 7. Henrig. lib. 13. cap. 21. num. 2. Bonac. d. 2. de legib. quest. 8. p. 2. num. 9.*

Primò; Quia leges humane non obli- ³gant cum periculo grauis damni; Neque enim credibile est, eas cum tanto onere obligare, nec legislatores intentionem habuisse tunc obligandi; Lex autem sine Sacris vestibus non celebrandi, est lex humana; est enim lex Ecclesiastica. Ergo non videtur obligare cum tam graui incommodo, ac periculo; & consequenter nec Parochus, sine Sacris vestibus celebrando mortaliter peccasse.

Secundò; quia Lex Ecclesiastica stri- ⁴ctius obligare non videtur, quam obliget lex naturalis, ac diuina; gratis enim daretur illi maior vis obligandi. Sed multæ leges naturales, ac Diuinae, non obligant cum periculo grauis damni; Votum enim, licet sit de iure naturali diuino, non tamen obligat cum periculo grauis

gravis incommodi. Restitutio licet sit iure naturali, ac Diuino præcepta, non tamen obligat cum proprio incommodo, quando hoc, est longe maius, quam illud, quod paritur Dominus ex carentiâ rei suæ. Confessio, licet iure Diuino ante sumptionem Eucharistiæ præmittenda sit, non tamen obligat in omnibus casibus, sicut nec obligat præceptum de Confessionis integritate. Ergo neque Lex Ecclesiastica obligabit cum graui incommodo; ideoque Parochus, ad vitandum mortis periculum, sine Sacris vestibus celebrans, legem Ecclesiasticam non violauit; in eo enim casu non obligabat.

5 Tertiò; Quia aliæ Leges Ecclesiasticæ, ieiunij, audiendi Sacrum die festo, soluendi decimas, communicandi in Paschate, & aliæ similes non obligant cum graui incommodo, Ergo neque Lex prohibens sine Sacris vestibus celebrare; nulla enim est ratio, cur hæc obliget etiam cum graui incommodo, & non aliæ.

6 Quartò; Quia, eo ipso, quod lex aliqua, est humana, obligare debet modo humano, sed obligare modo humano, est obligare sine graui incommodo; per hoc enim distinguuntur etiam leges Diuinæ, quæ dicuntur obligare humano modo, ab alijs, quæ dicuntur obligare simpliciter etiam cum vitæ periculo; vt sunt leges non fornicandi, non mentiendi, &c. quæ prohibent actiones intrinsecè malas. Ergo lex humana, obligare non debet cum graui incommodo; ideoque lex sine Sacris vestibus non celebrandi, in eo casu, Parochum non obligabat.

7 Quintò; Quia Respublica, non est Domina vitæ Subditorum, sed Gubernatrix.

Ergo eorum vitam periculo exponere non potest; & consequenter nec per suas leges obligare cum vitæ periculo; iniqua enim esset gubernatio, si per suas leges, priuatorum vitam periculo exponeret. Ergo lex sine Sacris vestibus non celebrandi, Parochum cum vitæ periculo obligare non potuit.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; Parochum sic celebrando, probabilius mortaliter peccasse. *Suar. lib. 3. cap. 30. num. 4. Salas de legib. d. 11. s. 1. Vasq. 1. 2. disp. 161. cap. 2. Azor. lib. 5. cap. 6. Sanchez lib. 1. cap. 18. num. 4. Becanus tom. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 4. Rodrigu. cap. 194. sum. concl. 5. Siluester v. excom. 5. quest. 14. Sotus lib. 1. quest. 6. art. 4. Castrop. tract. 3. de legib. d. 1. p. 16. num. 3. & alij plures apud istos.*

Primò; Quia, si Parochus ex eodem mortis metu, confessionis sigillum violasset, vel in vnâ tantum specie consecrasset, mortaliter peccasset. Ergo etiam mortaliter peccauit, sine Sacris vestibus celebrando; Ideo enim mortaliter peccasset, sigillum violando, quia observatio sigilli ad communem ritum Sacramentorum, & ad rectam eorum administrationem pertinet, nulla enim alia ratio assignari potest, quæ ad hanc tandem non reducat. Sed etiam cum Sacris vestibus celebrare, pertinet ad communem ritum Sacramentorum, & ad rectam eorum administrationem; non minus enim pertinet, quam alia. Ergo etiam sine Sacris vestibus celebrando, mortaliter peccauit.

Secun-

10 **Secundò;** Quia Si Prælati, tempore pestis, legem ferret, qua præciperet, Parochos peste infectis assistere in ordine ad Sacramenta ministranda, huiusmodi lex quamvis humana, vim haberet obligandi etiam cum vitæ periculo. Ergo etiam lex sine Sacris vestibus non celebrandi, quamvis humana, habebit vim obligandi etiam cum vitæ periculo; Idco enim lex, peste infectis assistendi, haberet vim obligandi etiam cum vitæ periculo, quia eius observatio tunc ad boni communis conseruationem esset necessaria; sed etiam observatio legis sine Sacris vestibus non celebrandi, pertinet ad bonum commune Religionis; pertinet enim ad conseruationem communis ritus Sacramentorum, & ad rectam eorum administrationem, quod non est minus bonum, quam conseruatio boni communis temporalis; imo ad ipsum etiam spectat; Conseruatio enim Religionis, est essentialiter necessaria ad conseruationem boni communis; Ergo etiam lex sine Sacris vestibus non celebrandi, habet vim obligandi etiam cum vitæ periculo, ideoque tenebatur Parochus illam non violare.

11 **Tertiò;** Quia Princeps, pænes quem est potestas regendi populum, subditos mortis etiam periculo exponere potest, quando extrema, vel grauis necessitas boni communis id exigit; bonum enim commune, particulari præferendum est; alioqui sine hac potestate, Princeps bono communi efficaciter prouidere non posset. Ergo etiam subditus tenetur tale periculum tunc subire; Si enim vnusquisque ab illo periculo, & præcepto excusare se posset, eo quod non videretur magis obligatus, quam quilibet alius,
R. P. Beati Lib. II.

Princeps bono communi efficaciter prouidere non posset. Vt ergo huic bono prouidere possit, quilibet subditus facta assignatione, obedire tenetur etiam cum vitæ periculo. Cum ergo, etiam præceptum sine Sacris vestibus non celebrandi, ordinetur, & sit necessarium ad communem Sacramentorum ritum conseruandum, & consequenter ad bonum commune Religionis, sequitur, illud obligare etiam cum vitæ periculo; ideoque Parochum, illud violando, mortaliter peccasse.

12 **Quartò;** Quia, si Infidelis, die ieiunij, mortem alicui minaretur nisi ieiunium violaret, & hoc faceret in contemptum legis Ecclesiasticæ, & in odium religionis, mortaliter peccaret hic, ieiunium violando, ad vitæ periculum vitandum; Hoc enim tunc idem esset ac Religionem contemnere. Ergo Parochus, sine sacris vestibus celebrando, ad vitandum mortis periculum, mortaliter peccauit, Ideo enim violans ieiunium tunc peccaret, quia lex ieiunij, in eo casu, obligat etiam cum vitæ periculo, ad legis Ecclesiasticæ auctoritatem, & ad Religionem tuendam, eo quod bonum publicum præponderet priuato. Sed etiam lex sine Sacris vestibus non celebrandi, ordinatur ad communem Sacramentorum ritum, ipsamque Religionem conseruandam. Ergo etiam Parochus hoc præceptum violans, mortaliter peccauit; idem enim fuit, ac communem Sacramentorum ritum contemnere.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

13 **A**D rationes autem in contrarium respondetur; Ad primam; Leges huma-

humanas duo genera actionum posse præcipere; scilicet vel actiones speciales, quæ singulos respiciunt, vel communes, siue pertinentes ad bonum commune. Ad primum genus actionum, leges humanæ non obligant cum graui detrimento vitæ, honoris, aut rei familiaris. At ad secundum genus, obligant etiam cum graui periculo, ac incommodo, quia ab earum positione pendet conseruatio boni communis, quod particulari semper præferendum est. Hoc autem non contingit in actionibus specialibus.

14 Ad secundam Respondetur; Legem Ecclesiasticam, quatenus, obligat ad actiones communes, siue pertinentes ad bonum commune, strictius obligare, quam obliget lex naturalis, ac diuina, obligans ad actiones speciales; neque hoc vllum esse inconueniens, quia sic postulat bonum commune, quod semper particulari præferendum est.

15 Ad tertiam respondetur; Alias leges Ecclesiasticas, ibi enumeratas, obligare solum ad actiones particulares, ac speciales, non verò ad communes, ac immediatè respicientes bonum commune; & ideo non mirum, si non obligent cum graui incommodo. At Lex sine Sacris vestibus non celebrandi, obligat ad actionem communem; quia sine Sacris vestibus non celebrare, immediatè pertinet, & ordinatur ad communem Sacramentorum ritum conseruandum. Ergo nullum est inconueniens, quod obliget etiam cum graui incommodo.

16 Ad quartam Respondetur, Leges humanas, etiam quando obligant ad actiones periculosas, propter bonum commune præcipere humano modo, quia præfer-

re bonum commune particulari, non est principium solum diuinum, sed etiam humanum. Non dicuntur tamen tunc præcipere modo humano, hoc est humanæ fragilitati se accommodando; quia necessitas boni communis, quod lex vnicè respicit, ita postulat, & ad hoc cogit.

Ad quintam Respondetur; Quamuis 17 Respublica extra casum grauis vel extremæ necessitatis boni communis, non sit Domina vitæ subditorum; in eo tamen casu, ex Dei concessione, posse de Subditorum vitæ disponere propter conseruationem boni communis, sicut propter eandem rationem, potest grauitè delinquentes morte punire. Eo enim ipso, quod Deus Principibus potestatem gubernatiuam concessit in ordine ad boni communis conseruationem, concessit etiam quidquid erat ad talem conseruationem necessarium. Erat autem necessaria potestas, etiam cum vitæ periculo, obligandi; quia tamen hæc obligatio summe ardua est, ac difficilis, ideo illam concessit solum in casu extremæ, vel grauis Reipublicæ necessitatis, & ad bonum commune conseruandum.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; grauitè 18 peccare Militem; si contra præceptum Principis, aut Ducis instante vitæ periculo, tempore belli, stationem deserat, aut Hostem non inuadat, vel non pugnet, aut fugiat; Quia, cum ibi agatur de Reipublicæ, ac boni communis conseruatione, & Princeps obligare potest etiam cum vitæ periculo, & Miles obedire tenetur; potest enim Princeps vitæ

vita periculo partem exponere propter bonum commune totius, cum bonum commune, semper privato præponderet. *Vasq. par. 2. dub. 161. cap. 3.*

19 Secundò; Excommunicatum vitandum, si, metu mortis, pœnitentiæ Sacramentum administret, mortaliter peccare, quia exercet actionem intrinsecè malam; absolvens enim sine iurisdictione, intentat actum Sacramentalem inualidum, quod est directè contra reuerentiam debitam Sacramentis. *Suar. de cens. dub. 6. sect. 3. n. 3.*

Tertiò; Carthusianum, aut alium 20 Voto abstinentiæ à carnibus obstrictum, imminente vitæ periculo, carnibus vesci posse. Tum quia Votum non obligat cum tanto incommodo, & in voto subintelligitur hæc conditio, nisi carnum comestio fuerit vitæ necessària; hæc enim conditio requiri videtur, vt Votum sit prudens; Tum quia nulla est causa abstinendi à carnibus tempore tantæ necessitatis, & aliunde quilibet propriæ vitæ consulere tenetur. *Azor. to. 1. lib. 5. cap. 6. quæst. 6.*

Q V A E S T I O XIII.

An lex obliget ad præueniendum impedimentum.

C A S V S.

1 **T**ITIO impositum fuerat præceptum de soluenda pensione suo Pensionario intra sex menses, sub pœna excommunicationis. Ille autem, quamuis, toto primo mense, soluere possit, & prævideret, se post sex menses fore impotentem ad soluendum, illo mense soluere noluit; post sex menses vero, non potuit. Quæritur; Vtrum in excommunicationem inciderit.

SUMMARIVM.

- 2 Pensionem, ob impotentiam, non soluens, censuram videtur non incurrere.
- 3 Sicut non incurreret, si præuidisset mortem Episcopi præcipientis.
- 4 Et sicut, qui ante meridiem, discedit à loco, vbi festum celebratur, sacro non audit.

- 5 Et sicut, qui dat operam venationi, excusatur à ieiunio.
- 6 Et sicut, qui mane excommunicationem incurrit, excusatur à sacro audiendo.
- 7 Lex obligat ad remouenda impedimenta, & ad ponenda media necessaria.
- 8 Præcepta postiuua, ad quæ media obligent.

K 2

10 Pen-

- 10 Pensionem non soluens, peccauit, & incidit in censuram.
- 11 Voluntario se reddidit impotentem ad soluendum.
- 12 Præceptum obligans ad finem, obligat etiam ad media.
- 13 Impotentia malitiosè assumpta, non excusat.
- 14 Episcopi præceptum vrgebat.
- 15 Et erat quasi negatiuum de solutione ulterius non differenda.
- 16 Pensionarius non peccasset, si ante tempus soluendi, præceptum cessasset.
- 17 Non fuit exemptus ab onere præcepti.
- 18 Tenebatur, se non reddere impotentem.
- 19 Quilibet reddens se impotentem ad seruandum præceptum, peccat.
- 20 Pensionarius soluere tenebatur, antequam fieret impotens.
- 21 Non eodem tempore peccauit, ac incidit in censuram.
- 22 Ponens impedimentum executioni præcepti, peccat contra præceptum.
- 23 Et qui ob pila ludum non ieiunat, contra præceptum ieiunij.
- 24 Secus, qui ex officio laborat, quamuis labore non necessario.

RATIONES DVBITANDI.

2 AD modum obligandi proprium legis, reducitur quoque; an lex obliget ad præueniendum impedimentum; videtur enim non obligare; & consequenter, Titium, ob pensionem, ex impotentia, non solutam, in excommunicationem non incidisse. Ita Tabiena, Verbo, Excommunicatione 5. c. 1. num. 35. Sotus in 4. d. 22. quest. 1. ar. 2. Henriq. c. 18.

num. 4. & de Missa c. 25. num. 11. Azor. par. 1. lib. 1. c. 28. quest. 9. Auila par. 2. c. 5. d. 5. d. 1. Sayrus lib. 1. c. 18. num. 40.

Primò; quia, si Titius præuidisset, ante sex menses moriturum Episcopum, qui tulit præceptum, non soluendo in excommunicationem non incidisset; non enim peccasset, non soluendo primo mense, quia præceptum pro illo tempore non vrgebat, neque non soluendo, in fine sexti mensis, quia tunc præceptum amplius non obligasset; expirasset enim morte Episcopi præcipientis. Ergo, neque incidit non soluendo primo mense; tunc enim non tenebatur ex vi præcepti, neque in fine sex mensium, quia tunc, propter impotentiam, non obligabatur.

Secundò; quia, qui summo mane reperitur in loco, vbi, ex speciali Episcopi præcepto, celebratur dies festus localis, si sit inde discessurus, & ante meridiem peruenturus ad locum, vbi festum illud non celebratur; non peccat, sacrum non audiendo ante discessum, quia præceptum, tunc non vrget; tempore vero, quo vrgebit, ille non erit amplius in loco, in quo obligat. Ergo similiter Titius non peccauit contra præceptum, ante impedimentum non soluendo, quia præceptum pro illo tempore non vrgebat, neque non soluendo post sex menses, quia tunc erat impotens, & consequenter legitime impeditus; præceptum autem non obligat impotentes.

Tertio; quia, qui in die ieiunij dat operam venationi, quamuis præuideat, se propterea fore impotentem ad ieiunandum, non ieiunando, non peccat, quia censetur.

cenſetur legitimè impeditus, & præceptum ieiunij legitimè impeditos non obligat. Sed etiam Titius in fine ſexti menſis, ſupponitur fuiſſe legitimè impeditus ob impotentiam. Ergo, non ſoluendo primo menſe, quamuis præuideat, ſe fore impotentem in fine ſexti menſis, non peccauit, & conſequenter, neque incidit in excommunicationem. Si enim Venator licitè venationem ponere poteſt, quamuis præuideat, illam impedituram obſeruantiam ieiunij, cur Titius primo menſe licitè ſolutionem omittere non poterit, quamuis præuideat, ſe deinde fore impotentem, & conſequenter impeditum ad præcepto obtemperandum.

6 Quartò; quia, qui, die feſto, mane antequam audiat ſacrum, percutit Clericum, præuidens, fore, vt illud deinde, propter excommunicationem audire non poſſit, non peccat contra Miſſæ præceptum, illam ante Clerici percuffionem non audiendo. Ergo à fortiori, non peccauit Titius contra Epilcopi præceptum, primo menſe non ſoluendo; ideo enim Clerici percuffor, ſacrum, ante Clerici percuffionem non audiendo, non peccauit contra præceptum Miſſæ audiendæ, quia, tunc ſacrum audire non tenebatur, tempore verò ſequenti, erat legitimè impeditus; ſed etiam Titius, primo menſe ſoluere non tenebatur, & in fine ſexti menſium erat, ob impotentiam, legitimè impeditus. Ergo, neque Titius peccauit contra Epilcopi præceptum; ideoque in excommunicationem non incidit.

7 Quintò; quia Titius, primo menſe non ſoluendo, numquam fecit contra præceptum; Non enim fecit contra præ-

ceptum, primo menſe, quia præceptum non obligabat pro primo menſe, ſed ſolum poſt ſex menſes; neque fecit contra illud, poſt ſex menſes; quia, cum eo tempore eſſet impotens, præceptum tunc, illum non obligabat. Si autem non fecit contra præceptum, neque incidere debuit in pœnas per præceptum impoſitas.

NOTABILIA.

ADuertendum eſt primò; Legem, eo ipſo, quod obligat ad aliquid ponendum, ſimul etiam obligare ad ea omnia impedimenta remouenda, & media ponenda, quæ ad rem præceptam ponendam ſunt neceſſaria. Præceptum enim obligans ad ſacrum audiendum, ſimul obligat, ad eo tempore non ludendum, & ad eundem ad Eccleſiam. Quia ludus eſt impedimentum ad ſacrum audiendum, & iter ad Eccleſiam eſt medium neceſſarium. Lex autem præcipiens finem, media ſimul præcipere cenſetur. Ad hæc tamen impedimenta remouenda, ac media ponenda, non omnes leges æqualiter obligant; Nam præcepta naturalia, ſicut omninò, & in quibuſcumque circumſtantijs obligant ad rem præceptam ponendam, vel omitendam, ita per ſe obligant ad omnia prorsus impedimenta remouenda, & ad omnia media neceſſaria ponenda. Vnde Confellarius, Iudex, & Aduocatus addiſcere tenentur, quæ ad rectam ſui officij executionem ſunt neceſſaria, & remouere impedimenta, quæ obſtare viſa fuerint; præſcribens enim abſolutè finem, etiam media ad illum neceſſaria præſcribere debet. At verò, præcepta poſitiua, ſicut non

K 3 obli-

obligant absolutè, sed solum, quando, sine graui incommodo impleri possunt; ita non obligant ad omnia, prorsus media ponenda, quæ ad eorum executionem aliquo modo necessaria videntur, nec ad omnia impedimenta remouenda, sed ea solum, quæ sine graui incommodo poni, vel remoueri à nobis possunt; obligatio enim ad media similis esse debet obligationi ad finem, cum ex eà oriatur. Imo Legislatores humani regulariter censentur habere voluntatem obligandi solum sub conditione, quod quis liber sit, & expeditus; sic enim præceptum ieiunij obligat solum, posito quod quis legitime impeditus non sit.

9 Aduertendum est secundò; Etiam præcepta positiua obligare ad ponenda ea media, quæ per se, intrinsecè, & ex natura rei, ad eorum executionem sunt necessaria, & ad ea impedimenta remouenda, quæ eidem executioni, per se, & ex natura rei, obstant. Sic enim præceptum obligans ad horas Canonicas recitandas, obligat ad non proijciendum Breuiarium; & qui die festo se inebriat præuidens, hanc ebrietatem illi fore impedimentum ad sacrum audiendum, dum se inebriat, peccat contra Ecclesiæ præceptum, quia apponit impedimentum per se obstandum executioni præcepti; Ad alia vero impedimenta remouenda, ac media ponenda, magis, vel minus obligant, prout magis, vel minus obligant ad finem; Hoc autem, ex consuetudine, ac modo, quo præceptum est receptum, colligi poterit. *Sanch. lib. 1. in dec. cap. 15. num. 4. His positis.*

RESOLVTIO.

10 **H**istamen non obstantibus Respondeatur; Titium, primo mense non

soluendo, mortaliter tunc peccasse; elapso vero sexto mense, etiam in excommunicationem incidisse. *Suarez disp. 20. sect. 2. num. 16. Filliuc. tract. 11. cap. 8. quest. 8. num. 243. Lessius lib. 2. c. 15. d. 8. num. 50 & c. 16. d. 1. num. 23. & lib. 4. cap. 2. d. 6. num. 44. Reginaldus lib. 9. num. 206. Molina disp. 754. Vasquez d. 10. de restitut. d. 1. Bonacina d. 2. de legib. quest. 8. pun. 1. num. 9. & cæteri fere omnes communiter.*

Primò; quia, non soluendo, peccauit contra Episcopi præceptum; pecuniam enim expendendo, voluntarie se reddidit impotentem ad soluendum deinde, elapso termino constituto. Sicut ergo, qui initio diei, proijciendo Breuiarium in mare, se reddit impotentem ad officium ea die recitandum, peccat contra præceptum officij recitandi; ita Titius, pecuniam libere expendendo, sicque se reddendo impotentem ad pensionem, tempore debito, soluendam, peccauit contra Episcopi præceptum, & consequenter, elapso termino, incidit in excommunicationem, quia tunc solum, exterius præcepti omissionem consummavit, siue posuit externam omissionem sub excommunicatione prohibitam, quamuis antecedenter illius omissionis causam posuerit, & tunc propriè peccauerit.

Secundò; quia præceptum, obligans ad aliquem finem, obligat simul ad non ponenda voluntarie impedimenta ad illum finem; præceptum enim recitandi officium Diuinum, obligat simul ad non proijciendum Breuiarium in mare; & præceptum audiendi Sacrum, obligat etiam ad non reddendum se directe impotentem ad illud audiendum; sed Titius, pecu-

pecuniam expendendo, reddidit se voluntariè impotentem ad soluendum tempore debito. Ergo fecit contra obligationem præcepti; ideoque in eius penas merito incidit. Impotentia enim, quæ voluntariè incurritur, assumitur potius, quam incurratur, ideoque non excusat à culpa.

13 Tertiò; quia, si impotentia voluntariè assumpta, esset sufficiens ad excusandam præcepti transgressionem à culpa, sequeretur, quod etiam impotentia malitiosè assumpta, esset sufficiens; quod enim sit assumpta malitiosè, vel sine malitia, eius naturam non mutat, nec rationem impedimenti; sicut, infirmitas, quia est, ex se, sufficiens ad excusandum ab auditione sacri in die festo, est sufficiens, siue fuerit contracta culpabiliter, & per intemperantiam, siue inculpabiliter, & casu; quia modus illam contrahendi, eius naturam non mutat. Si autem impotentia malitiosè assumpta sufficeret ad præcepti transgressionem excusandam à culpa, vnusquisque malitiosè à cuiusvis præcepti obligatione se subtrahere posset, sicque vim legis effugere, siue potius eludere; quod sine maxima legum, & boni communis perturbatione concedi non potest. Ne ergo concedamus, Titium, impunè, totam pecuniam malitiosè expendendo, vel donando, vel consumendo excommunicationis vim euasisse, dicendum est, eum in excommunicationem incidisse. Quod autem dicitur de malitia, dicendum videtur etiam de graui negligentia; hæc enim æquiualeat malitiæ, & censetur dolus præsumptus, & interpretatiuus.

14 Quarto; quia præceptum Episcopi de

pensione, intra sex menses soluendà, ante istos sex menses, non fuit suspensum, nec eius obligatio cessauit; causæ enim, ob quas præceptum latum, sub conditione intra certum terminum implendà, suspenditur, aut cessat, sunt, aut voluntas directà præcipientis, cum ab illa maxime pendeat; aut mors, vel amissio iurisdictionis eiusdem, cum præceptum expiret morte, vel naturali, vel Ciuili Præcipientis, sicut mandatum morte Mandantis; Episcopus autem, nec mortuus est, nec iurisdictionem amisit, nec præceptum reuocauit. Ergo, elapso sex mensium termino, statim obligauit Titium alias non legitimè, quia voluntariè, impeditum, ac impotentem. Cum igitur huic obligationi Titius non satisfecerit, peccauit contra præceptum, ac fuit contumax, ideoque excommunicationem incurrit.

Quintò; quia Episcopi præceptum de pensione, intra certum terminum, soluendà, erat quasi negatiuum, solutionem ultra terminum præfixum non differendi; terminus enim ille, non erat designatus ad finiendam obligationem, sed ad differendam executionem vsque ad illum, & non ultra, cum præceptum restitutionis, & solutionis debiti, ex natura sua semper obliget. Huiusmodi autem præceptum, cum intra terminum præfixum, ex quacumque causà, non impletur, non propterea extinguitur, sed semper obligat, ne solutio ulterius differatur. Cum ergo Titius, intra terminum præfixum, pensionem non soluerit, non propterea, elapsis sex mensibus, ab eius obligatione liberatus est, sed potius obligari cœpit ad soluendum quam pri-

num, siue ad solutionem non ulterius differendam; Et contra hanc obligationem fecit, ob impotentiam voluntariam, non soluendo, ideoque merito excommunicationem incurrit.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

16 **A**D rationes autem in contrarium, facile ex dictis patet responsio. Ad primam enim respondetur; fore, vt Titius non peccasset, non soluendo, si ante sex menses elapsos, Episcopus fuisset mortuus; quia, tunc cessasset præceptum ante terminum præfixum ad obligandum. At in nostro casu præceptum non cessauit, nec Titius habuit causam illum sufficienter excusantem.

17 Ad secundam similiter respondetur; Eum, qui à proprio territorio recedit, per recessum eximi ab onere, & obligatione legis, quæ in territorio, ad quod tendit, non obligat. At Titius præuidens fore, vt post sex menses, esset impotens ad soluendum, non fuit exemptus ab onere præcepti; præceptum enim illum obligabat, vt, quocumque tempore moraliter posset, intra sex menses, pensionem debitam solueret. Cum ergo posset primo mense, tunc illum soluere tenebatur, & non soluendo peccauit.

18 Ad tertiam respondetur. Primò, à multis negari antecedens. Secundò, adhuc dari disparitatem; nam, qui venationi laboriosæ dat operam, præuidens fore, vt ob nimiam corporis defatigationem ieiunare non possit, excusari potest à peccato contra ieiunij præceptum, quia venatio non est causa per se, sed solum per accidens fractionis ieiunij, ra-

tione, scilicet laboris annexi; Vnde præceptum ieiunij illam non prohibet, cum non sit cum ieiunio incompossibilis. At impotentia, est causa per se solutionem omittendi; est enim cum solutione incompossibilis; & ideo præceptum obligans ad solutionem, obligat etiam ad non reddendum se impotentem ad soluendum; & hanc obligationem Titius violauit, pecuniam primo mense expendendo, siue reddendo se impotentem ad soluendum tempore debito.

Ad quartam; negatur antecedens; 19 Qui enim, die festo, mane Clericum percutit, præuidens fore, vt, propter excommunicationem, in quam incidet ipso facto, Sacrum audire non possit, peccat etiam contra præceptum audiendi Sacrum, quia voluntariè se reddit impotentem ad sacrum audiendum; sicut, qui mane projicit Breuiarium in mare, voluntariè reddit se impotentem ad officium eo die recitandum; ideoque peccat contra præceptum obligans ad horas canonicas recitandas.

Ad quintam respondetur; Titium fecisse contra Episcopi præceptum, non soluendo primo mense, quia præceptum obligabat ad soluendum, quocumque tempore intra sex menses moraliter posset. Titius autem videbat, se alio tempore mortaliter non fore potentem ad soluendum, quam primo mense. Ergo tunc soluere tenebatur; & ideo non soluendo peccauit.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Titium non eodem tempore contra Episcopi præce-

præceptum peccasse, ac in excommunicationem incidisse. Statim enim, ac aduertit, se futurum postea impotentem ad soluendum, & culpabiliter non soluit, factus est reus culpæ, ac obligationis ad excommunicationem incurrendam; eam tamen solum in fine termini sex mensium præscripti contraxit, quia, tunc solum posuit externam solutionis omissionem, sub excommunicatione prohibitam. Eam autem contraxisset, etiam si factus impotens ad soluendum, de omiſsa solutione doluisset, quia ad censuram incurrendam, non requiritur, vt quis tunc peccet, sed satis est, præsciuisse, & peccasse, ac fuisse contumacem in causâ, *Suarez. d. 20. sect. 2. num. 16.*

22. Secundò; Eum, qui vespere ante diem festum comedit cibum, ex quo præuidet die sequenti impediendum ob infirmitatem, a Sacro audiendo. Mortaliter peccare contra Ecclesiæ præceptum de Sacro audiendo. Quia non minus tenetur impedimentum hoc remouere, quam somnum, vel ludum tempore, quo Sacrum est audiendum. Ratio enim dicit, vt, quando vrget præceptum, vel proxime est, vt vrgeat, remoueantur, quæ eius executionem impediunt. Cum vero præceptum adhuc non vrget, & est adhuc remotum, tunc tanta non videtur dari obligatio impedimenta remouendi.

Tertiò. Eum similiter, qui die ieiunij vult ludere ludo pilæ, vel alio labore non necessario, neque honesto occupari, ex quo sequatur defatigatio, ac ieiunij violatio; mortaliter peccare non ieiunando, sicut mortaliter peccat, qui die festo, tempore quo audiendum est Sacrum, vult ludere. Quia non minus in vno casu, quam in alio ponitur impedimentum executioni præcepti per causam, cuius positio, ex nullo capite, honestatur.

Quartò. Non peccare eum, qui die ieiunij ex officio laborat, vel peregrinationem aliquam facit, aut aliud opus honestum, vel pium exercet, quamuis sciat se inde reddi impotentem ad ieiunandum; quia hæc impedimenta, ex consuetudine, & communi sensu Doctorum, ac Fidelium, absque culpa apponi possunt. Imò hæc, non tam sunt impedimenta, quam causæ excusantes: præceptum enim ieiunij non obligat laborantes, quamuis labore non necessario, alioqui ieiunare tenerentur etiam Agricola, Fabri lignarij, & Ferrarij, ac Diuites, qui sine vilo incommodo illa die à labore cessare possent, quod tamen est contra consuetudinem, & communem Doctorum sensum, ac praxim Fidelium. *Io. Sanchez. d. 54. sect. num. 14.*

QVAESTIO XIV.

An lex pœnalis obliget in conscientia.

C A S V S.

CVM in quadam Ciuitate, plurima committerentur homicidia; Princeps, ad ea extirpanda, sub pœnâ mortis prohibuit, ne quis ignea tormenta, siue longiora, siue breuiora, præsertim noctu, gestaret. Ciuis tamen quidam, cum inimicitias haberet, tormentum igneum breuius ad sui defensionem, noctu sæpius gestauit. Quæritur; Virum mortaliter peccauerit.

SVMMARIVM.

1	Lex pœnalis obligare videtur ad culpam.	19	Quot modis lex ferri possit.
2	Continet præceptum.	20	Lex, modo præceptiuo lata, obligat ad culpam.
3	Et omnis pœna supponit culpam.	21	Sufficienter indicat intentionem Legislatoris sic obligandi.
4	Legislator intendit prohibere actum, dum pœnam imponit.	22	Obligat ad culpam, sicut si non obligati ad pœnam.
5	Pœna grauis, indicat culpam grauem.	23	Et sicut simile Votum, obligat ad culpam.
6	Legislator exprimere solet, quando ad culpam non obligat.	24	Dantur multa leges, quæ de facto sic obligant.
7	Multa leges pœnales, obligant ad culpam.	26	Lex pœnalis, verbis indifferentibus lata, non obligat ad culpam.
8	Et lex pœnalis Diuina ad utrumque obligat.	27	Legislator, præsumitur non habere intentionem, tunc ad illam obligandi.
9	Pœna appositio indicat, Legislatorem velle obligare ad culpam.	28	Votum simile, non obligat ad culpam.
10	Indicat, velle obligare, quantum potest.	29	Lex Ciuilis sic lata, obligat solum ad pœnam temporalem.
11	Leges pœnales Ecclesiastica, obligant etiam ad culpam.	30	Legislator non exprimit, se velle ad culpam obligare.
12	Vnusquisque tenetur, se grauis mali periculo non exponere.	31	Obligatio ad pœnam, sufficit ad bonam gubernationem.
13	Lex, tam Ciuilis, quam Ecclesiastica, habet vim obligandi ad culpam.	32	Lex, in dubio, minus pœnalis iudicanda est.
14	Ad sic obligandum, requiritur voluntas Legislatoris.	33	Lex Ciuilis obligat solum quatenus à Populo est recepta.
15	Lex pœnalis Canonica, obligat etiam ad culpam.	34	Pœna temporalis, culpam solum ciuilem supponit.
16	Dantur aliqua leges ad pœnam solum obligantes.		

- 38 Lex, ut obliget, exprimere debet voluntatem Legislatoris.
- 42 Cum Legislator potens exprimere, non exprimit, signum est ipsum nolle.
- 43 Leges obligantes ad pœnam spiritualem, obligant etiam ad culpam.
- 44 Aliquando datur obligatio per accidens ad actum, cui pœna est imposita.
- 45 Legis transgressor, non semper grauis mali periculo se exponit.
- 46 In quo differant Consilium, Præceptum, ac Lex.
- 47 Lex pœnalis fertur solum in pœnam actui impositam.
- 48 In quo distinguatur lex pœnalis à præceptiua.
- 49 Multæ leges, quarum violatio, non est culpa.
- 50 Quid legis pœnalis sit proprium.

RATIONES DVBITANDI.

2 CVM proprius Legis effectus sit, subditum obligare, & lex pœnalis sit aliqua lex; consequens est, ut ipsa etiam aliquam pariat obligationem. Quæstio solum esse potest; an obliget solum ad pœnam, an vero etiam ad culpam. Aliqui enim putarunt, obligare etiam ad culpam, & ideo Ciuem, arma ad sui defensionem, contra Principis prohibitionem, gestando, mortaliter peccasse. Ita Azor. tom. 1. lib. 5. c. 6. qu. 5. Bonacina d. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 2. num. 3. Salas d. 10. sect. 9. num. 47. & d. 14. sect. 1. num. 17. Suarez lib. 5. de legibus c. 3. num. 16. Sanchez lib. 6. in Decalog. c. 4. n. 6. Vasquez d. 159. c. 2. Clauis Regia lib. 3. c. 9. num. 10.

Primò; quia Lex pœnalis continet præceptum, de cuius essentia est, obligare in

conscientiâ; præceptum enim, per hoc differt à consilio, quod consilium non obliget sub culpâ, præceptum verò obliget.

Secundò; quia omnis pœna, supponit culpam; imponitur enim solum propter culpam; Vnde, si quis legem pœnalem, inuincibiliter ignorans, transgrediatur, non censetur, dignus pœnâ quia nullam culpam commisit. Ergo lex, eo ipso, quod pœnam imponit, obligat necessariò etiam ad culpam; hæc enim debet necessariò præcedere; alioquin pœna à lege Delinquenti taxata, iustè imponi non posset.

Tertio; Quia, quando Legislator alicui actui pœnam imponit, intendit actum illum prohibere; propter hoc enim pœnam imponit, ne actus fiat. Facere autem contra prohibitionem tacitam, vel expressam Superioris, est culpa.

Quartò; Quia leges pœnales aliquando transgressoribus imponunt pœnas graues, aliquando leues. Hoc autem non aliunde oritur, nisi quia aliquando agnoscunt culpam grauem, aliquando leuem.

Quintò; Quia, quando Legislator in re alias non præceptâ, intendit non obligare ad culpam, hoc solet exprimere; sic enim plurium Religiosorum Constitutiones ad nullam culpam obligant, quia illarum Religionum Fundatores ita voluerunt, & hanc suam voluntatem expresserunt. Ergo eo ipso, quod hoc non exprimit, signum est, quod velit obligare.

Sexto; Quia lex, qua in cap. finali tit. 8 de celebr. Miss. præcipitur, ne Latinus in Occidentali Ecclesiâ consecret in pane fermentato sub pœnâ priuationis officij, ac beneficij; præceptum recitandi horas canonicas sub pœnâ amissionis fructuum; lex soluendi vectigalia sub pœnâ amissionis

mercium; & alia similes leges, sunt leges pœnales; & tamen obligant in conscientia. Ergo lex pœnalis; obligat in conscientia; ideoque Ciuis, contra Principis prohibitionem, arma gestando mortaliter peccauit.

9 Septimò; Quia lex pœnalis Diuina, obligat non solum ad pœnam sed etiam ad culpam; vt constat in primâ lege data homini; *Gen. 2.* de omni ligno Paradisi comedere, de ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas; in quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris; hæc enim lex obligauit ad culpam *ex Apostolo Rom. 3.* & simul ad pœnam mortis. Ergo etiam lex pœnalis humana, ad vtrumque obligabit; lex enim humana, est imitatio diuinæ, eiusque participatio.

10 Octauò; Quia pœnæ appositio, indicat, Legislatorem velle obligare ad culpam; indicat enim, Legislatorem, non vtrumque velle fieri id, quod præcipit, sed vehementissimè velle, cum pœnam de transgressoribus sumat; ideoque iudicare illud bono communi Reipublicæ, cuius ipse curam gerit, maximè expedire, & malum esse, contrarium facere. Voluntas autem, & intentio Legislatoris, est mensura obligationis in lege.

11 Nonò; Quia, quando Legislator præcipit aliquid non tantum simpliciter vtile ad bonum commune sed maximè necessarium, rationabiliter præsumitur, velle ad illud obligare quantum potest, & pœnam apponere, vt diligentius, ac melius obseruetur. Cum ergo obligare possit non solum ad pœnam, sed etiam ad culpam; dicendum est, velle ad vtramque obligare, vt sic melius finem intentum consequatur; ideoque leges de non extrahendis

equis ex aliquo Regno tempore belli, aut de non extrahendo frumento, vino, aut alia re simili ex Territorio, ne Territorium illud remaneat exhaustum, & graue damnum patiatur, quamuis addant pœnam; videntur tamen etiam obligare in conscientia, quia hæc videtur esse Legislatoris intentio.

Decimò; Quia Leges pœnales Ecclesiasticæ, obligant non solum ad pœnam spiritualem excommunicationis, suspensionis &c. sed etiam ad culpam. Ergo etiam alia omnes leges pœnales obligabunt ad vtrumque; Non enim est maior ratio vnius, quam alterius.

Vndecimò; Quia lex iusta, eo ipso quod iusta est, obligat in conscientia; hæc enim solum de causa lex mercibus, & alijs rebus similibus pretium taxans, obligat in conscientia, quia iusta est; Nam eo ipso, quod lex aliqua iusta est, constituit rem præceptam in materia alicuius virtutis, sicut lex mercibus pretium taxans, illud constituit in materia iustitiæ. Res autem, eo ipso, quod est in materia alicuius virtutis, est necessaria ad Beatitudinem, & consequenter obligat in conscientia.

Duodecimò; Quia vnusquisque, in conscientia tenetur, mortis, aut alterius grauis mali periculo temerè non se exponere. Ergo in conscientia, legem pœnalem seruare tenetur; illam enim non seruando pœnæ transgressoribus impositæ periculo, se exponeret.

NOTABILIA.

IN hac Quæstione grauissimâ, ac sanè difficili, quædam sunt certa; quædam dubia. Certum est primò; Legem, tam Ecclesiasticam, quam Ciuilem, habere vim, & efficaciam Subditos obligandi in com-

conscientiâ, ita vt transgressores mortaliter peccent; Sic enim videtur definitum *Roman. 13.* dum dicitur; omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit; qui autem Dei ordinationi resistit, sibi damnationem acquirit; & consequenter peccat. Ratio autem est; Primò, quia quilibet Legislato humanus, regendi potestatem à Deo accepit, iuxta illud *Prou. 5.* Per me Reges regnant, & legum Conditores iusta decernunt & *Sup. 6.* Audite Reges quoniam data est à Domino potestas vobis; ideoque cum imperat, Dei nomine imperat, & tanquam eius Vicarius; vnde qui eius mandata contemnit, Dei iussa spernit, iuxta illud *Luca 10.* Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit. Cum ergo Legislato humanus, nomine Dei, & per potestatem ab eo acceptam, legem imponat, sequitur, Deum obligare ad illam seruandam, & pœnam æternam transgressoribus constituere. Secundò; Quia potestas obligandi in conscientia, erat Reipublicæ gubernationi, & bonis moribus Subditorum maximè necessaria; si enim hi obligari non possent in conscientia, sed solum timore pœnæ moueri deberent ad legem seruandam, nullam legem perfectè seruarent, sed eatenus solum, quatenus timerent pœnam illis esse imponendam. Sic autem aperiretur via innumeris simulationibus, ac fraudibus contra legem, cum maximo Reipublicæ detrimento.

16 Certum est secundò; Ad legis obligationem in conscientia requiri voluntatem Legislatoris, nec sufficere potestatem; mensura enim obligationis in lege, est voluntas Legislatoris, sicut mensura obli-

gationis in Voto, est animus, ac intentio Vouentis; sicut ergo Votum obligat ad culpam, vel ad pœnam prout vouens voluit se obligare; si enim voueat simpliciter non ludere, obligat ad culpam, si verò voueat non ludere sub pœnâ soluendi decem aureos, obligat solum ad pœnam; ita lex obligabit ad pœnam, vel ad culpam prout Legislato voluerit. Sicut autem ad legis obligationem requiritur promulgatio, per quam Legislatoris voluntas manifestetur, ita ad obligationem in conscientia requiritur talis modus publicationis, qui hanc ipsam voluntatem manifestet.

Certum est tertio; Legem pœnalem 17 Canonicam, quando obligat ad pœnam spiritualem, qualis est Excommunicatio, Suspendio, Interdictum, Irregularitas, depositio, & similes; obligare etiam ad culpam; Cum enim pœnæ istæ, spirituales sint, & grauissimæ, requirunt, & supponunt necessariò culpam spiritualem, & non solum ciuilem: nam hæc sola, est pœnæ spirituali proportionata; Vnde ad has censuras, & pœnas incurrendas, non sufficit voluntas Prælati, sed subditi delictum necessariò requiritur.

Certum est quarto; dari aliquas leges 18 obligantes solum ad pœnam, & non ad culpam; vt sunt leges Sodalitatum, aut Collegiorum, quæ extruuntur, & dotantur ad communem multorum vitam sustentandam, aut ad studia literarum promouenda; Hæ enim, cum procedant à non habentibus potestatem leges condendi, obligare non possunt in conscientia, sed solum ex conuentione, & pacto, ad soluendam pœnam, earum transgressoribus impositam. Idemque dicendum est de Legato, quod

Testator alicui relinquit, si hoc, vel illud jecerit, alioquin illud amittat; hoc enim etiam, non obligat ad hoc, vel illud faciendum, sed solum ad Legatum non retinendum, si non faciat.

19 Dubium ergo solum est; An Lex Civilis obliget in conscientia ad actum præceptum, & cui pœnam imponit. Dupliciter autem lex, quæcumque ferri potest. Primo sub hac formâ; *Præcipimus, ne quis arma noctu ferat; quod si ea tulerit, pœnam mortis incurrat.* Secundo sub hac; *Præcipimus, ne quis sub pœna mortis arma noctu ferat; Vel si quis arma noctu tulerit, pœnam mortis incurrat; Vel quicumque noctu arma tulerit, reus sit mortis.* Hi enim tres modi, licet differant verbis, in re tamen non differunt, sed æquivalenter sunt idem. Si primo modo feratur, certum videtur, eam obligare in conscientia ad actum præceptum; quia per illum modum præceptivum, Legislator sufficienter declarat, se habere intentionem obligandi in conscientia non minus, quam si solum præciperet; & pœnam non imponeret; Utitur enim iisdem verbis præceptivis. Hac tamen, non est proprie lex pœnalis; Non enim est vna lex, sed potius duplex, & quasi mixta ex præceptiva, ac pœnali, cum pœnam, & præceptum contineat; Sicut, si quis hoc modo Votum emitteret. *Voueo abstinentiam à ludo, & si lusero voueo decem aureos tali Hospitali;* Hoc non esset vnum Votum, sed duplex, alterum obligans ad non ludendum; alterum ad soluendos decem aureos si ludus ponatur. Si lex secundo modo feratur, tunc est simpliciter vna lex, & proprie pœnalis; sicut, si quis voueat soluere decem aureos si lusero, est vnum tantum Votum; illudque pro-

prie pœnale. Hac autem, ex intentione Legislatoris, obligare videtur solum ad pœnam, sicut Votum; Sicut enim vouens, non intendit se obligare ad non ludendum, sed solum, supposito ludo, ad pœnam. Ita Legislator, hoc modo legem ferens, non præsumitur habere intentionem obligandi ad actum, sed solum, ex suppositione actus, ad pœnam: Imo repugnare videtur, legem proprie pœnalem, obligare ad actum, cui pœna imponitur; Lex enim pœnalis, per hoc distinguitur à præceptiva, quod hæc obligat ad actum; illa verò ad pœnam, ut patet etiam in Voto. His positis.

RESOLVTIO I.

AD Casum Respondetur primò; Si Lex prohibens gestationem tormenti ignei, fuit lata primo modo, Ciuem, per se loquendo, mortaliter peccasse, illud gestando. *Suarez lib. 5. de legib. cap. 3. num. 16. Vasq. d. 159. cap. 2. Bonac. disp. 1. quæst. 1. pun. 7. §. 4. num. 3. Sanch. lib. 6. in dec. cap. 4. num. 6. Becan. tract. 3. cap. 6. q. 3. num. 7. & est communis.*

Primò; Quia lex lata verbis præceptivis, obligat in conscientia; indicat enim sufficienter intentionem Legislatoris esse, obligare in conscientia, siue præceptum imponere. Sed lex prohibens armorum gestationem, primo modo lata, continet verba præceptiva. Ergo obligat in conscientia; ideoque Ciuis, contra illam faciens, per se loquendo, mortaliter peccauit. Dixi per se loquendo; quia si causa propriæ defensionis fuit sufficiens, ab illà fortasse excusari potuit à culpâ.

Secundò; Quia lex, primo modo lata, non minus per primam sui partem obligat

gat ad arma non gestanda; quam si per secundam partem non fuisset addita pœna; additio enim pœnæ; obligationem non minuit, sed potius auget cum pœna non repugnet cum obligatione in conscientia ad actum præceptum, neque iudicet, intentionem Legislatoris esse, tollere obligationem in conscientia ad actum, sed eam potius, pœnæ appositione, roborare. Sed, si prima illa pars legis fuisset lata sine secunda, obligasset in conscientia; materia enim est grauis, & capax obligationis, & verba, obligationem significant, cum sint præceptiua. Ergo obligat in conscientia ad arma non gestanda, quamuis per secundam partem sit addita pœna. Additio enim secundæ legis pœnalis non mutat naturam primæ præceptiua, ac moralis.

23 Tertiò; Quia Votum, simili modo latum, obligat non solum ad pœnam, sed etiam ad actum, cui imposita est pœna; Si quis enim dicat; *Voueo non ludere, & si lusero, voueo soluere decem aureos pauperibus.* Votum sic emissum, obligat non solum ad soluendos decem aureos, posito ludo, sed etiam simpliciter ad non ludendum. Ergo etiam lex dicens; *Districte prohibemus, ne quis arma ferat: & si quis uulerit, pœna Capitis plectatur.* Obligabit non solum ad pœnam, sed etiam in conscientia ad arma non ferenda. Eadem enim est ratio legis, ac voti quo ad modum obligandi, cum votum nihil sit aliud, quam lex priuata, eiusque obligatio, tota pendeat à voluntate Vouentis, sicut tota obligatio legis pendet à voluntate Legislatoris.

24 Quarto; Quia lege Ecclesiastica, Medicis districte præcipitur, *c. Cum infirmitas: de penit. & remiss.* Vt Infirmum admoneant de Confessione facienda, additurque

tanquam pœna, quod si non admonuerint, ab ingressu Ecclesiæ donec satisfecerint, arceantur. Similiter Clericis pensionarijs præcipitur, ut Officium B. Virginis recitent; & si non recitauerint, ad fructuum restitutionem pro rata teneantur. In his autem, & similibus legibus, additio pœnæ, quæ sit per secundam partem legis; non impedit, aut tollit conscientia obligationem, quæ ponitur per primam partem.

Quinto; Quia lex mercibus, alijsque rebus pretium taxans, obligat in conscientia, quia pretium taxando, illud constituit iustum, & medium in materia iustitiæ, neque hæc obligatio tollitur ex eo, quod etiam pœna transgressoribus imponatur. Ergo lex præceptiua, semper obligat in conscientia ad actum præceptum, neque hæc obligatio per additionem pœnæ tollitur, aut minuitur.

RESOLVTIO II.

Respondetur secundo; Si lex prohibens gestationem tormenti ignei, fuit lata secundo modo; Ciuem, illud gestando, mortaliter non peccasse. *Vasqu. 1.2. disp. 178. cap.4. Reginald. lib. 15. num. 54. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 6. quest. 8. Clauis reg. lib. 3. cap. 7. num. 28. Valentia tom. 2. disp. 7. quest. 5. par. 9. dub. 3. Nau. c. 23. num. 57. & lib. 2. conf. cap. 3. Lessus lib. 2. de iust. cap. 33. dub. 8. n. 53. & alij communiter.*

Primo; Quia Legislator, hoc modo legem ferens, rationabiliter præsumitur, non habere intentionem obligandi in conscientia ad actum, cui pœnam imponit, sed solum ad ipsam pœnam; si enim intentionem haberet obligandi in conscientia ad actum, hanc suam intentionem facile

cile declarare posset, legem primo modo ferendo. Imo deberet; lex enim, sicut non obligat nisi debito modo publicetur, ita non obligat in conscientia nisi talis obligatio à Legislatore verbis sufficienter exprimitur. Cum ergo Legislator, hanc suam intentionem sufficienter non declarat, eo quod lex nullum verbum contineat, ex quo talis obligatio constare possit, signum est, ipsum intentionem non habere obligandi ad actum, sed solum ad pœnam. Sed cum Legislator non intendit obligare in conscientia, lex non obligat; non enim obligat ultra intentionem Legislatoris. Ergo lex à Legislatore, secundo modo, lata non obligat in conscientia ad actum, sed solum ad pœnam; ideoque Ciuis illam transgrediens, contraxit solum obligationem ad pœnam, sed non ad culpam.

28 Secundò; Quia *Votum pœnale*, quo quis vouet non ludere sub pœna decem aureorum pauperibus soluendorum, vel soluere pauperibus decem aureos si luserit; non obligat ad non ludendum, sed solum, posito ludo, ad decem aureos pauperibus soluendos. Ergo etiam lex pœnalis, siue lata secundo modo, non obligat per se ad arma non gestanda, sed solum posita gestatione, ad pœnam impositam subeundam. Ideo enim *Votum pœnale* non obligat ad non ludendum, quia Vouens non censetur habere intentionem se obligandi ad non ludendum, sed solum ad soluendos decem aureos, posito ludo; sed etiam Legislator rationabiliter presumitur, non habere intentionem obligandi nisi ad pœnam impositam soluendam; iisdem enim verbis tam lex, quam *Votum* exprimitur. Ergo, si *Votum* non obligat nisi ad pœnam,

etiam lex ad illam solum obligabit; cum enim *Votum* sit lex quædam priuata, quam vnusquisque sibi ipsi prescribit; lex est illi in modo obligandi omnino similis.

Tertiò; Quia lex Ciuilis secundo modo lata, obligat solum ad pœnam temporalem, & non ad æternam; ad eam enim solum pœnam obligat, quam exprimit, cum ad eam solum videatur velle Princeps obligare; Nam qui de duobus propositis, vnum solum affirmat, & aliud tacet, illud negare videtur; *cap. Nonne, de presumptionibus*. Cum ergo Princeps ad vtramque pœnam, tam temporalem, quam æternam obligare possit, eo ipso quod explicite solum obligat ad temporalem, excludere videtur æternam. Sed lex obligans solum ad pœnam temporalem, & non ad æternam, non obligat ad culpam; hæc enim necessariam connexionem habet cum pœna æterna. Ergo lex secundo modo lata, obligat solum ad pœnam temporalem, & non ad culpam.

Quartò; Quia Legislator, ignorare non potest, hanc opinionem esse probabilem. Ergo eo ipso, quod non exprimit, se velle ad culpam transgressores obligare, censetur consentire, illos esse deobligatos; ideoque illi de facto deobligantur.

Quintò; Quia *Leges Ciuiles pœnales*, quæ modo à Principibus feruntur, omnino sunt similes legibus pœnalibus, quæ olim à Principibus gentilibus ad Reipublicæ conseruationem, & tranquillitatem ferebantur; sed illæ non obligabant ad pœnam æternam; Tum quia Principes illi, cum eam ignorarent, non potuerunt velle ad eam obligare; Tum quia, etiam si illam cognouissent, adhuc obligare nolissent, cum ad legis obseruantiam obtinendam,

dati metus pœnæ temporalis sufficiat; Imo attentâ hominum conditione, longe efficacior sit, quam metus pœnæ æternæ. Ergo neque istæ obligant ad pœnam æternam; Ad bonum enim commune satis est, si leges nunc obligent, sicut tunc obligabant; sic enim sunt medium sufficientissimè conducens ad bonum politicum Reipublicæ, qui est vnicus legum finis. In lege autem ponere non debemus maiorem obligationem, quam quæ ad eius finem obtinendum sit sufficiens.

32 Sexto; Quia, in dubio, iudicare debemus, legem esse minus pœnalem, *cap. In pœnis: de regul. iur. in 6.* & quia in pœnis mitior pars est accipienda. Sed, si lex pœnalis obliget solum ad pœnam temporalem, est minus pœnalis. Ergo iudicare debemus, legem ad hanc solum pœnam obligare, & non ad æternam; sic enim lex est minus pœnalis.

33 Septimo; Quia lex saltem ciuilis non obligat, nisi quatenus a populo est recepta, cum populi acceptatio, sit conditio ad legis ciuilis obligationem requisita. Sed lex ciuilis pœnalis, à populo non videtur recepta, nisi in ordine ad obligandum ad pœnam temporalem. Vnde vsu, ac consuetudine receptum videtur; vt de istarum legum transgressione scrupulum non habeant, *inquit Nauar.* neque Docti, neque Indocti, neque Confessarij, neque Pœnitentes, nisi cum per accidens violatur etiam lex naturalis, vel Diuina, vel Canonica. Ergo lex Ciuilis pœnalis, non obligat nisi ad pœnam temporalem.

34 Octauo; Quia pœna temporalis, non præsupponit, neque arguit necessario culpam Theologicam, sed ad summum Ciui-

R.P. Beati Libr. II.

lem, potest enim Respublica suarum legum transgressores obligare ad pœnam sustinendam, quamuis non obliget in conscientia ad actum immediatè ordinatum. Nam ad impositionem pœnæ, quantumuis grauis, sufficit culpa politica, & ciuilis, quamuis non detur Theologica. Atque ita custodibus Murorum imponitur lex de vigiliâ, sub pœnâ vitæ, quamuis non obligentur sub mortali ad vigilandum; neque tunc priuatio vitæ est propriè pœna, sed damnum. Similiter carceris effractoribus imponitur flagellatio, & aliquando etiam pœna vitæ, & tamen in eâ effractione, culpa mortalis non committitur saltem contra legem, vt docent omnes communiter, idemque dici potest de cuiuslibet alterius pœnæ impositione. Cum ergo pœnæ impositio non arguat culpam theologicam, & moralem, optimè poterit lex pœnalis pœnam imponere, quin obliget sub culpâ ad actum, cui pœna imponitur; semper enim pœna dici poterit imposita à Republicâ ad defensionem sui iuris, ne Subditi illud audeant violare. Nam dicere, quod à Republicâ præsumatur culpa, esset Reipublicæ iniquam tribuere præsumptionem; aduersus enim communem sententiam, lex rationabiliter præsumere non potest.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes in contrarium Responde-
tur; Ad primam; Argumentum probare de lege primo modo lata, non vero secundo modo; illa enim continet præceptum, quod ista non continet. De essentia autem legis est, obligare vel ad culpam, vel ad pœnam.

Ad secundam Respondetur; Omnem pœnam supponere culpam ciuilem, ac

M

politi-

politicam, non tamen semper Theologicam, ut patet in pœnâ, carceris effractoribus, ac murorum custodibus impositâ, ideoque nec indirectè obligare ad culpam moralem eo ipso, quod obligat ad pœnam.

37 Ad tertiam, & quartam respondetur; Legislatorem imponere quidem pœnam, ne actus fiat, ex hoc tamen rectè non colligi, quod velit ipsum immediatè prohibere sub culpâ; Nam etiam qui vouet soluere decem pauperibus, si luserit, ideo se obligat ad pœnam, ne ponatur ludus; & tamen non propterea intendit se obligare ad non ludendum, sed solùm, posito ludo ad pœnam soluendam. Ergo eodem modo, quamuis Legislator, pœnam imponat, ne fiat actus, non tamen propterea intendit obligare immediatè ad actum, sed solùm, posito actu, ad pœnam soluendam.

38 Ad quintam respondetur; Negando antecedens; sicut enim legis publicatio, est necessaria ad indicandam voluntatem, quam habet Legislator obligandi per suam Legem; ita, quando habet voluntatem obligandi in conscientia, necessarius est modus publicationis ad hoc indicandum idoneus; Voluntas enim Legislatoris, non obligat nisi ut Subditis sufficienter manifestata. Quando autem leges non obligant, necesse non est, hoc exprimere, quia sufficienter intelligitur ex eo, quod non exprimitur obligatio. Quod si aliqui Legislatores hoc expresserunt, fecerunt solùm, ad tollendos scrupulos, qui simpliciores, & indoctos turbare possent.

39 Ad sextam respondetur; eas omnes le-

ges esse latas primo modo, ideoque obligare etiam in conscientia. Quod si aliqua supponantur lata secundo modo, negatur, eas obligare in conscientia ad actum, cui pœna est imposita, quamuis Subditus aliunde fortasse ex vi alterius legis ad illum in conscientia obligetur. Tenetur enim quis iuxta communem sententiam ad veterum solutionem, non ex vi legis pœnalis ad eam obligantis sub pœna amissionis mercium, sed ex vi legis naturalis, qua subditi tenentur ad Principis sustentationem concurrere, quæ sustentatio, illo Principis decreto, est determinata.

Ad septimam respondetur; eam fuisse⁴⁰ legem per verba præceptiuâ latam, ideoque non proprie pœnalem, sed compositam ex pœnali, ac præceptiuâ; Hanc autem non negamus obligare etiam in conscientia; sed solam esse legem proprie pœnalem.

Ad tertiam negatur antecedens; pœna⁴¹ enim appositio, indicat solùm, Legislatorem nolle, ut ponatur actus, cui pœna est appositâ; ex hoc tamen non sequitur, quod obligare velit in conscientia ad illum non ponendum, quia hoc ex nullo sufficienti fundamento colligitur.

Ad nonam respondetur. Negando,⁴² præsumi rationabiliter posse, Legislatorem velle obligare in conscientia; Cum enim ipse potens hanc suam voluntatem exprimere, non exprimit, datur potius maximum fundamentum præsumendi, quod nolit obligare, quia si vellet, hanc suam voluntatem sufficienter expressisset. Ad legis autem obser-

obseruantiam, & ad finem legis obtinendum, & sufficientissima sola obligatio ad pœnam, cum hæc, attentâ hominum conditione, sit longe efficacior, quam obligatio ad culpam.

43 Ad decimam respondetur; Negando consequentiam; leges enim Ecclesiasticæ obligant ad pœnam spiritualem, ad quam obligare iuste non possent, nisi etiam indirectè obligarent ad culpam moralem; pœnæ enim spirituales, cum grauissima sint, imponi non possunt, nisi ob culpam mortalem. At leges Ciuiles obligant solum ad pœnam temporalem. Cum hæc obligatio ad rectam Reipublicæ gubernationem abundè sufficiat. Ad hanc autem pœnam iuste imponendam, sufficit culpa Ciuilis, & politica, vt dictum est; Quod si sint aliqua leges Ecclesiasticæ, quæ imponant solum pœnam temporalem, & eo modo, quo leges Ciuiles propriè pœnales; de illis idem dicendum est, ac de Ciuilibus, quod, scilicet non obligent, nisi ad pœnam, quia eadem tunc est omnium ratio.

44 Ad vndecimam respondetur; legem iustam, si sit præceptiua, obligare in conscientia eo ipso, quod est iusta; legem vero pœnalem per se loquendo, obligare ad pœnam. Quod autem aliquando per accidens detur obligatio, etiam in conscientia ad actum, cui pœna est imposita; hoc oritur, non ex vi ipsius legis pœnalis, sed ex vi alterius legis naturalis, vel Diuinæ, vt contingit in lego taxante mercibus pretium; Eo enim ipso, quod per legem est taxatum, fit pretium iustum; Iustitia autem obligat ad res non vendendas ultra pretium iustum.

45 Ad duodecimam respondetur primo; Negando, legis Transgressorem semper

mortis periculo se exponere; legem enim ea circumspectione transgredi potest, vt pœnam effugiat. Secundo, non semper mortis periculo se exponere, esse peccatum; vt, si adsit causa rationabilis. Si quis enim ob grauem necessitatem frumentum è Ciuitate extrahat contra legem hoc prohibentem sub pœna mortis, non peccat, quamuis mortis periculo se exponat. Tertio, denique hanc obligationem ex lege naturali prouenire, qua mortis periculum fugere tenemur, non vero ex vi legis posituæ.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Differentiam 46 inter consilium, legem, ac præceptum consistere in hoc, quod consilium nullam inducit obligationem, lex vero, & præceptum illam inducunt, vel ad culpam, vel ad pœnam; Lex enim dicitur à ligando, eiusque effectus necessarius, & proprius, est obligatio, sicut risibilitas est effectus, ac proprietas Hominis.

Secundò. Legem propriè pœnalem non 47 ferri in actum, cui pœna est imposita, sed solum in ipsam pœnam; cum enim lex dicit: *Ordinamus, ne aliquis è Regno pecunias, vel arma extrahat sub illorum amissione.* Armorum, vel pecuniarum extractio, proprie non prohibetur, sed solum legis transgressores obligantur ad pœnam impositam.

Tertio. Legem proprie pœnalem à præceptiua distingui per hoc, quod præceptiua feratur verbis præceptiuis, quæ immediate respiciant actum præceptum, lex vero pœnalis feratur verbis indifferentibus, vel præceptiuis circa ipsam pœnam, vt patet ex *Clem. Exiuit.* Modo aliud non constat de mente Legislatoris.

M 2

Quar-

49 Quarto. Multas dari leges, quarum violatio non videtur peccatum; vt sunt leges de lignis communibus non cædendis; de non venando; de non piscando; de non capiendis volucris, vel feris; de non pascendis animantibus in pascuis communibus; de non deferendis noctu armis; de hoc, vel illo genere vestium non vtendo; de hac, vel illa pompa funebri seruandâ; & aliæ similes; quæ ad populum ferri solent, pœnâ in transgressores constitutâ. Hoc tamen intelligendum est, modo sub prima forma non serantur, sed sub secunda; sic enim sunt leges merè pœnales, & non præceptiua. *Azorius to. I. lib. 5. c. 6. quest. 4.*

Quinto. Legem pœnalem, quamuis non obliget in conscientia ad actum immediatum, cui pœna est imposita; obligare tamen Iudicem ad pœnam imponendam, & ipsos Subditos, positâ legis transgressione, ad eam soluendam: hæc autem obligatio, sufficit ad legem; per eam enim sufficienter distinguitur à consilio. Obligatio autem ad pœnam, licet supponat semper aliquam culpam; ex eaque procedat; non tamen semper supponit theologicam, & quoad forum internum, sed sæpe solum civilem, & quoad forum humanum, ac externum.

QVAESTIO XV.

An lex pœnalis obliget ad pœnam, antequam sit positus effectus prohibitus.

C A S V S.

1 **E**PISCOPVS Albanensis, ad vitanda homicidia, quæ in sua Diœcesi committebantur, sub excommunicatione prohibuit, ne quis literas mitteret ad quosdam Assassinos non longè commorantes; & simul Excommunicauit Mandantes homicidium per ipsos. Titius autem ad eos literas scripsit, in quibus mandabat, vt Sempronium occiderent; literæ tamen casu ad ipsos non peruenerunt. Quæritur; an, & quot excommunicationes incurrerit.

SVMMARIVM.

- 2 Scribens, & mandans homicidium videtur duplicem excommunicationem incurrisse.
- 4 Commisit delictum prohibitum, & mortaliter peccauit.
- 5 Episcopi præceptum principaliter vtrumque prohibebat.

- 7 Quæ, in qualibet lege pœnali perpendenda sint.
- 8 Scribens, & mandans homicidium, nullam excommunicationem incurrit.
- 9 Literæ, ac mandatum non peruenerunt ad Assassinos.

10 Non

- 10 Non fuerunt missio, nec mandatum completum.
- 11 Sine peruentione, & acceptatione, non sunt delictum prohibitum.
- 12 Verba legis intelligenda sunt cum effectu.
- 13 Sola missio, & mandatum, sunt delictum inchoatum.
- 14 Ad censuram incurrendam, poni debet delictum sub censura prohibitum.
- 15 Delictum ab Episcopo prohibitum, erat missio completa.
- 16 Clericum leuiter tangens, censuram non incurrit.
- 17 Nec heresim proferens sine animo.
- 18 Neque non lethaliter vulnerans, censuram contra homicidas.
- 19 Neque censuram conditionatam, ante conditionis euentum.
- 20 Neque negligens censuram, que scientiam requirit.

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **Q**uamuis certum sit, Legem pœnalem obligare ad pœnam, dubium tamen est, circa circumstantias, ac modum obligandi. Et primo, an obliget, antequam sit positus effectus prohibitus. Videtur enim obligare, & ideo Titium, duplicem excommunicationem incurrisse. *Caietan. 2. 2. quæst. 12. ar. 1. Nauar. c. 27. n. 11. Valentia d. 7. quæst. 17. pun. 9. ad finem.*
- 3 Primo; quia vere literas misit, & homicidium mandauit. Vtrumque autem delictum erat sub excommunicatione prohibitum.
- 4 Secundo. Quia Titius, tam literas mittendo, quam homicidium mandando, mortaliter peccauit. Ergo commisit delictum, sufficiens ad pœnam excommunicationis incurrendam.

Tertio. Quia non minus per Episcopi præceptum principaliter prohibetur mandatum homicidij, & missio literarum, quam, *cap. 1. de homicidio in 6.* principaliter prohibeatur mandatum homicidij per Assassinos; Cum autem aliqua actio principaliter prohibetur, illà posità, statim incurritur censura, etiam effectu nondum secuto. Sicut ergo mandans homicidium per Assassinos, incidit in excommunicationem, etiam ante secutum homicidium; ita incidit Titius, statim post missionem literarum, & post mandatum de homicidio, etiam si literæ, & mandatum ad Assassinos non peruenerint.

Quarto; Denique, quia Episcopi præceptum, ad excommunicationem incurrendam, nihil aliud requirit, quam literarum missionem, ac mandatum homicidij; Titius autem vtrumque posuit.

NOTABILE.

Aduertendum est; in qualibet lege pœnali, tria esse diligenter perpendenda, scilicet, verba ipsa legis, quibus pœna imponitur. Personam, contra quam fertur, & opera, propter quæ imponitur. Lex enim, vltra ista tria, non extenditur. Hinc fit, vt lex excommunicans aliquid facientes; vt *Clementina 1. de consangu.* excommunicans consanguineos contrahentes; non comprehendat consulentes, mandantes, aut aliter consentientes; quia in materia pœnali, cum sit odiosa, verba sunt strictè intelligenda; similiter excommunicatio lata contra Clerici percussores, quia principaliter prohibet percussione, & accessoriè solum mandatum, consilium, auxilium, &c. non incurritur à mandante, vel consulente, nisi secutà percussione, quæ

est effectus principaliter prohibitus; denique promittens inuenire latronem, non satisfacit promissioni, ex *l. Si Balsatorem, C. De fideiuss.* nisi eum capiat, & Iudici exhibeat; quia, licet verbum *inuenire* proprie non significet capturam inuenti, ex mente tamen Legislatoris, præsumitur hoc voluisse significare, eo quod sola inuentio sine captura ad finem intentum esset omnino inutilis. Hoc posito

RESOLVTIO.

8 **R**espondetur; Titium nullam excommunicationem incurrisse. *Suarez d. 4. sect. 3. n. 4. Nauar. c. 27. n. 51. & c. 11. n. 25. & lib. 5. consil. de sent. excomm. cons. 19. Reginald. lib. 9. n. 216. Filliuc. tract. 11. c. 6. quest. 4. Valentiano. 4. d. 7. qu. 17. pun. 9. Auila par. 2. c. 5. d. 3. d. 5. Coninch. d. 13. d. 8. n. 75. & alij communiter.*

9 **P**rimò. Quia eius literæ ad Assassinos non peruenerunt; Episcopi autem intentio fuit solum, literarum missionem prohibere, posito quod peruenissent; sola enim missio non nocet, nisi perueniant; sicut intentio prohibentis homicidium sub censura, est, prohibere vulnerationem lethalem, posito, quod sequatur mors, unde missio non principaliter, sed accessorie tantum censetur prohibita, cum totum damnum ex sola peruentione sequatur. Sicut ergo lethaliter vulnerans, excommunicationem non incurrit, si mors, vel naturaliter, vel etiam miraculose, non sequatur; ita litteras mittens, si non perueniant, excommunicationem non incurrit; lex enim non ligat ultra intentionem Legislatoris.

10 **S**ecundò. Quia, sicut sola vulneratio lethalis, non est proprie, ac complete oc-

cisio, siue homicidium, sine morte; ita sola literarum scriptio, & traditio Tabellioni, vel Latori, vt ferat ad Assassinos, non est completa missio, nisi perueniant; & sola iussio homicidij, si alter illam non accipiet, non est proprie, ac complete mandatum; mandatum enim, cum sit contractus, essentialiter includit vtriusque partis consensum, & consequenter acceptationem mandatarij. Cum ergo Titij literæ ad assassinos, non peruenerint, nec ipsi mandatum acceptauerint, sequitur, quod Titius proprie, & in rigore literas non miserit, nec homicidium mandauerit, ideoque, quod neque in excommunicationem incidit.

Tertiò. Quia promittens inuenire latronem, non satisfacit promissioni, nisi eum capiat, & Iudici exhibeat, ex *l. Si Balsatorem, C. De fideiuss.* vt dictum est. Ergo etiam mittens literas, aut mandans homicidium, non censetur committere delictum sub excommunicatione prohibitum, nisi literæ perueniant, & mandatum acceptetur; sicut enim, licet verbum, *inuenire*, proprie non significet capturam inuenti, ex mente tamen statuentium præsumitur, illam voluisse significare; ita, quamuis verbum, *mittere*, proprie non significet literarum peruentionem, nec nomen *mandatum*, alterius acceptationem; ex mente tamen Episcopi, ac Legislatoris præsumitur, hæc voluisse significare; quia sola missio sine peruentione, & solum mandatum, sine acceptatione, nihil nocent.

Quartò. Denique, quia verba legis intelligenda sunt cum effectu, quem Legislator, vel expresse, vel tacite intendit,

dit, vt docet *Nauar. lib. 5. conf. de sens. excom. conf. 19.* Ergo, quando prohibetur mandatum, intelligendum est cum effectu acceptationis; & quando prohibetur missio literarum, intelligenda est cum effectu peruentionis; sine his enim neque missio, est missio completa, neque mandatum, est mandatum completum, ac perfectum.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

13 **A**Tque hinc ad rationes in contrarium patet responsio. Ad primam enim respondetur; Missionem, & mandatum non incompletum, sed completum esse delictum sub excommunicatione prohibitum; ad hoc autem requiritur, vt literæ perueniant, & mandatum acceptetur. Sicut ad hoc, vt vulneratio lethalis habeat rationem occisionis, & homicidij, requiritur, vt sequatur mors vulnerati. Immo sicut promissio non est propriè promissio, nisi acceptetur; ita mandatum dici non potest propriè mandatum, nisi sit acceptatum.

14 Ad secundam; negatur consequentia: neque enim ad excommunicationem incurrendam, sufficit, vt actio, quæ sit, sit peccatum mortale, sed requiritur, vt sit peccatum mortale sub excommunicatione prohibitum, & habeat circumstantias, quæ à Legislatore requiruntur ad pœnam excommunicationis incurrendam. Has autem circumstantias non habent missio literarum, quandiu hæc non peruenerunt, nec mandatum, quandiu non est acceptatum; quia non sunt missio, nec mandatum completum, ac perfectum, sed solum imperfectum, & inchoatum.

Ad tertiam respondetur similiter; prohiberi principaliter ab Episcopo missionem completam, ac perfectam, ideoque, illà positâ, statim incurrere censuram; missio autem completa, & perfecta includit etiam peruentionem literarum, sicut occisio perfecta, præter lethalem vulnerationem, includit etiam mortem Vulnerati. Eodemque modo respondetur ad quartam; Episcopum scilicet, ad Excommunicationem incurrendam, nihil aliud requirere, quam missionem literarum completam, & perfectam, quæ tunc solum datur, cum literæ peruenerunt. Ratio autem horum omnium est, quia Episcopus, eam solum literarum missionem sub excommunicatione prohibet, ex qua sequi possunt homicidia per Assassinos, ad hæc enim vitanda ordinatur prohibitio; Ex solâ autem missione connotante peruentionem literarum sequi possunt homicidia; sola enim missio, si literæ non perueniant, nullum nocumentum afferre potest.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Non incurrere excommunicationem latam contra Clerici percussorès, qui sagittam contra Clericum emittens, vel tormentum ignitum explodens, vel lapidem projiciens, illum casu vel leuiter solum, vel omnino non tangit; quia verè non dicitur Clericum grauiter percutere, sicut requiritur *in cap. Si quis suadente,* ideoque non ponit actionem principaliter prohibitam sub censurâ. *Auila par. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 5.*

Secun-

- 17 Secundo; Neque incurrere Excommunicationem contra Hæreticos latam, qui hæresim exterius proferens, interius benè sentit; Quia deficiente voluntate, & consensu, deficit etiam malitia hæresis, propter quam lata est censura, vt dictum est *Quæst. 12. num. 17.* Si tamen Ecclesia excommunicationem ferret contra hæresim exterius proferentes, tunc hæresim exterius proferens, quamuis interius benè sentiret, illam incurreret, quia prolatio externa hæresis esset tunc actio principaliter prohibita sub censurâ. *Filliuc. tract. 11. cap. 6. quæst. 4.*
- 18 Tertio; Neque incurrere censuram, si contra homicidas lata sit, qui vulnere non lethali aliquem vulnerat, quamuis vulneratus, ex aliqua aliâ causâ accidentaliter superueniente, deinde moriatur, nec esset mortuus, nisi tale vulnus præcessisset; Imo, etiam si vulnerans, animum habuerit illum occidendi. Quia ad incurrendam censuram, necessariò requiritur, vt ponatur ea actio, quæ est prohibita sub censurâ; In hoc autem casu, sub censurâ prohibetur solum vulneratio lethalis, non verò quælibet vulneratio. *Suar. disp. 4. de Cens. sect. 3. num. 6.*
- 19 Quarto; Neque incurri censuram latam sub conditione, ante conditionis euentum; Quia ante conditionis euentum non ponitur actio prohibita sub censurâ; si tamen quelibet percussio sub Excommunicatione prohiberetur, posito, quod mors in illâ quomodocunque sequeretur; Qui leuiter aliquem vulneraret, secuta quomodocunque morte Vulnerati, Excommunicacionem incurreret; si tamen mors non sequeretur, illam non incurreret; Quia in primo casu, poneret actionem sub censurâ prohibitam, non verò in secundo casu. Tales autem plerumque sunt censurae, ad quas incurrendas requiritur scientia, vel dolus, vel saltem ignorantia crassa; Hæ enim sunt virtualiter conditionatæ, quia prohibent actionem non absolutè, sed posito, quod adsit scientia, vel dolus, vel ignorantia crassa. *Sayrus lib. 1. de Cens. cap. 11. num. 18.*
- Quinto; Denique, neque semper incurratur censuram, propter quodlibet voluntarium, sed solum propter illud, quod requiritur à Censurâ; Quia tunc solum ponitur actio, quæ est prohibita sub censurâ. Quando autem aliquod delictum absolutè prohibetur sub censurâ, tunc lex, ad censuram incurrendam requirere videtur voluntarium sufficiens ad mortale; tunc enim fertur censura absolutè propter tale delictum, eo ipso, quod est mortale; Quando verò prohibetur delictum non absolutè, sed solum scienter, & dolosè commissum, tunc ad Censuram incurrendam, non sufficit quodcumque voluntarium, sed requiritur voluntarium directum, & perfectum. Vnde, qui tunc præceptum transgreditur, ex negligentia, vel inaduertentia, vel ex ignorantia etiam vincibili, imo etiam, crassa, aut affectata, quamuis contra præceptum mortaliter peccet, censuram tamen non incurrit, quia quamdiu non adest scientia, vel dolus, nunquam ponit illam actionem, quæ est prohibita sub censurâ. *Salas de Legib. disp. 15. sec. 9. num. 114.*

QVAESTIO XVI.

*An lex panalis semper obliget, effectus
prohibito secuto.*

CASVS.

TITIVS, Sempronio consilium dederat, vt Clericum quendam; à quo iniuriam acceperat, occideret; idemque homicidium eidem Sempronio mandauerat Caius; ambo tamen deinde in se reuersi consilium, ac mandatum reuocarunt; Verùm Caius, hoc non obstante, Clericum adhuc occidit. Quæritur; Vtrum tam Titius, quàm Caius in Excommunicationem inciderint.

SYMMARIVM.

- 1 Tam mandans, quam consulens homicidium, videntur in excommunicationem incidisse, Clerici morte secuta.
- 2 Mandans homicidium per Assassinos, illam statim incurrit.
- 3 Consilij, ac mandati reuocatio, eorum influxum in homicidium non abstulit.
- 4 Consilium, ac mandatum, fuerunt motiuum ad occidendum.
- 5 Ad homicidium concurrerunt magis, quam non Impediens.
- 6 Saltem magis, quam ratum Habens.
- 7 Mandans, quomodo influat in homicidium.
- 8 Consulens quomodo influat.
- 9 Quot modis Consilium dari possit.
- 10 Mandatum reuocans, excommunicationem non incurrit.
- 11 Per mandati reuocationem retraxit influxum.
- 12 Sicut, si è Mandatarij manibus gladium abstraxisset.
- 13 Mandatum, posita reuocatione moraliter amplius non perseuerat.
- 14 Consulens, si motiuum contrarium proposuit, excommunicationem non incurrit.
- 15 Per hoc, Consilium sufficienter reuocauit.
- 16 Abstulit motiuum antea propositum, eiusque vim.
- 17 Si Consulens solis precibus Consilium reuocauit, incidit in censuram.
- 18 Sola preces, non tollunt motiuum datum ad occidendum.
- 19 Sicut ex Homicida manibus gladium non auferunt.
- 20 Mandans homicidium per Assassinos, principaliter excommunicatur.
- 21 Non impediens, impedire tenetur ex officio.
- 22 Si Homicida erat ad homicidium determinatus, Consulens, & Mandans nullam censuram incurrunr.
- 23 Incurrunt tamen, si in Homicida voluntatem occidendi augeant.
- 24 Non incurrunt, quando parato occidere, consulunt percussorem.
- 25 Etiam Consilium, solis precibus reuocans, censuram non incurrit.

R. P. Beati Libr. II.

N

RATIO-

RATIONES DVBITANDI.

- 2 Sicut Lex pœnalis, non obligat effectu prohibito non secuto; ita quæritur; an semper obliget illo secuto. Videtur enim semper obligare; ideoque tam Titium, quam Caium in excommunicationem incidisse; *Nauarr. cap. 27. num. 133. Vasqu. de restit. cap. 9. §. 1. disp. 1. n. 11. Clauis regia lib. 10. cap. 8. n. 11. Lessius lib. 2. cap. 13. dub. 2. n. 5. Rebell. lib. 2. de rest. quest. 14. sect. 2. n. 5.*
- 3 Primò; Quia mandans homicidium per Assassinos, statim post datum mandatum, incidit in excommunicationem. *ex cap. 1. De homicidio in 6.* quamuis postea mandatum reuocet. Ergo etiam Titius, & Caius immediatè post datum mandatum, & consilium, in excommunicationem inciderunt, quamuis postea mandatum & consilium reuocauerint.
- 4 Secundò; Quia mandati, ac consilij reuocatio, non abstulit eorum influxum in homicidium; adhuc enim Clericus, occisus est ex vi mandati, ac consilij, ita vt, si hæc non præcessissent, non fuisset occisus. Omnis autem, ad Clerici homicidium quomodocumque concurrens, saltem secuto homicidio excommunicationem incurrit.
- 5 Tertio; Quia, si Titius, & Caius, gladium Sempronio dedissent, ad Clericum occidendum, per solam gladij repetitionem sufficienter non reuocassent influxum in homicidium. Sed dando mandatum, & consilium, dederunt illi arma spiritua- lia, hoc est motiuum ad operandum, siue ad Clericum occidendum. Ergo, per solam mandati, & consilij reuocationem, influxum in Clerici homicidium sufficienter non reuocarunt, & consequenter in excommunicationem inciderunt.

Quarto; Quia magis influunt in homicidium mandans, & consulens, etiam post mandati, ac consilij reuocationem, quam non impediens; Sed non impediens, contrahit excommunicationem. Ergo multò magis mandans, & consulens, quamuis mandatum, ac consilium reuocauerint.

Quintò; Denique, quia, etiam si concedatur, Titium, & Caium, per mandati, ac consilij reuocationem, non concurrissè ad homicidium; hoc tamen non tollit, quin excommunicationem incurrerint; nam neque ratum habens Clerici homicidium, ad illud vllò modo concurrat, & tamen hoc non impedit, quin excommunicationem incurrat; *ex cap. Cum quis: de sent. Excom. in 6.* Ergo, etiam si Titius & Caius, per mandati, ac consilij reuocationem, ad homicidium non concurrerint, adhuc in Excommunicationem inciderunt.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò; Illum, qui al- terius mandatum exequitur, non ex alio motiuo moueri ad mandatum exequendum, quam vt Mandantis voluntatem exequatur, eique rem gratam faciat. Hinc autem fit, vt mandatum pendeat totaliter à voluntate Mandantis; per hoc enim præcisè, quod Mandans ostendat; sibi non amplius gratam fore operationem mandati, cessat in Exequirente totum motiuum operandi; hoc enim totaliter pendet à voluntate Mandantis. Cessante autem motiuo mandati in exequirente, si hic adhuc operetur, iam non censetur operari ex motiuo mandati, sed ex aliquo alio motiuo. Vnde Mandans, iam non influet

influet amplius in operationem factam ab Exequente, nec ei magis cooperabitur, quam si nunquam fuisset datum, & consequenter nec subibit pœnas cooperatoribus impositas.

9 Aduertendum est secundo; Illum, qui alterius consilium exequitur, moueri ad exequendum consilium, non ut Mandanti rem gratam faciat, sed ut faciat rem sibi utilem. Hinc autem fit, ut consilium non totaliter pendeat à voluntate Consulenti; eo enim ipso, quod Consulens semel persuaserit Exequenti, fore illi utilem operationem, iam non est amplius in eius potestate facere, ut ille non operetur ex tali motiuo, quando non proponit aliud motiuum oppositum sufficiens ad illud retrahendum ab operando. Consulens ergo, non alio modo reuocare sufficiens potest consilium suum, quam proponendo Exequenti motiuum oppositum sufficiens ad illud retrahendum ab operando; sic enim operatio, si ponatur, censetur procedere non tam ex priori motiuo, quam ex malitia Exequentis, ideoque non imputabitur amplius Consulenti; motiuum enim illud iam non censetur amplius datum, sed à Sempronio acceptum.

10 Aduertendum est tertio; Dupliciter dari posse consilium; Primo ostendendo aliquid esse verum, vel falsum, ut si quis persuadeat, aliquem contractum esse licitum, vel non dari in aliquo casu particulari obligationem restituendi &c. Secundo; Ostendendo aliquid esse utile, vel nociuum ipsi Exequenti; conueniens, vel disconueniens; ut si quis persuadeat alteri, ut occidat inimicum propter iniuriam, quam ab illo accepit. Ut ergo Consulens reuocet sufficiens consilium suum primo mo-

do datum, necesse est ut aperiat falsitatem consilij sui, ostendendo v. g. contractum esse illicitum, vel dari in tali casu obligationem restituendi; &c. Ut vero reuocet consilium. Secundo modo datum, ostendere debet, talem operationem non esse illi vel utilem, vel conuenientem; eo enim ipso, quod hoc facit, iam Consultus non censetur moueri ad parandum delictum propter auctoritatem Consulenti, sed si illud exequatur, ex propria malitia exequetur; quocumque autem alio modo reuocetur consilium, nunquam reuocatur sufficiens, quia semper remanet motiuum traditum, à quo Delinquens inducitur ad delictum parandum; sicut, si quis, post traditum alteri enssem ad inimicum occidendum, illum repetat solum, sed non recuperet, non censetur repetere sufficiens, sed censetur ad homicidium concurrere; illique tanquam cooperatori homicidium imputatur. His positis.

RESOLVTIO I.

AD Casum respondetur primò; **C**asum homicidij Mandantem, excommunicationem non incurrisse. *Sayrus lib. 7. cap. 2. num. 11. Molina disp. 33. mem. 6. Vgolinus cap. 14. §. 3. & cap. 16. num. 4. Bonac. de cens. dub. 7. quest. 4. pun. 8. num. 20. & 23. & alij apud istos.*

Primò; Quia Casus, per mandati reuocationem, retraxit influxum quem antea præbuerat per mandatum. Ad excommunicationem autem contrahendam requiritur, ut quis aliquo modo influat in homicidium, eique cooperetur; mandatum enim, & consilium, in tantum sub-

excommunicatione prohibentur, in quantum sunt actiones ad alterius occisionem cooperatioria.

- 13 Secundo; Quia, si Caius enssem Sempronio commodatum ad Clericum occidendum, è manibus abstraxisset, quamuis deinde Sempronius Clericum illum occidisset, homicidium illud non imputaretur Caio, nec Caius censeretur illi fuisse vlllo modo cooperatus; sed reuocando mandatum, abstulit motiuum, quod idem Sempronius ab illo acceperat ad Clericum occidendum; Ergo, licet Sempronius adhuc Clericum occiderit, tale homicidium non est imputandum Caio, nec Caius vlllo modo illi est cooperatus, & consequenter nec Excommunicationem incurrit.
- 14 Tertio; Quia mandatum, posita reuocatione, iam non amplius moraliter perseuerat, sed periade est, ac si nunquam fuisse datum, sed si nunquam fuisse datum, ad Clerici homicidium nullo modo concurrisset, ergo posita reuocatione, nullo modo concurrat ad Clerici homicidium, ideoque nec subiacet excommunicationi.

RESOLVTIO II.

- 15 **R**espondetur secundo; Titium homicidij Consultorem, si consilium reuocauit, proponendo Sempronio motiuum oppositum sufficiens, ad illum retrahendum ab homicidio, in excommunicationem non incidisse. *Sayrus lib. 7. cap. 2. num. 11. & cap. 3. num. 6. Suar. disp. 44. sect. 3. num. 13. Filliuc. tract. 20. cap. 4. num. 34. P. Nauar. lib. 3. cap. 4. num. 27. Siluester v. homic. 1. num. 12. Henr. q. lib. 14. cap. 16. num. 4. & alij communiter.*

Primò; Quia, eo ipso, quod Titius Sempronio proposuit motiuum sufficiens ad illum à Clerici occisione retrahendum, iam Sempronius moueri non potuit ad illum occidendum ab auctoritate Consultentis, cum hic, consilij sui vel falsitatem, vel peruersitatem ostenderit. Ergo motus est totaliter à sua malitià, eique soli proinde imputandum est homicidium, non Titio.

Secundo; Quia Titius, proponendo Sempronio motiuum oppositum sufficiens ad illum ab homicidio retrahendum, abstulit motiuum antea eidem datum ad occidendum; hoc enim, superueniente motiuo opposito sufficiens, rationabiliter amplius illum mouere non potest ad occidendum, perinde ac, si nunquam fuisset propositum. Sed, si Titius nunquam proposuisset motiuum ad occidendum nullum præbuisset concursum ad homicidium, nec in excommunicationem incidisset. Ergo etiam proponendo Sempronio, post datum Consilium ad occidendum, motiuum sufficiens ad non occidendum, nullum censendus est, præbuisse concursum ad homicidium; ideoque nec in Excommunicationem incidisse; ad hanc enim incurramdam, necessario requiritur, vt quis committat delictum sub Excommunicatione prohibutum. Delictum autem sub Excommunicatione prohibutum, in nostro casu principaliter est, Clerici occisio, minus vero principaliter, omnis cooperatio ad talem occisionem.

RESOLVTIO III.

Respondetur tertio; Titium, si solis precibus consilium reuocauit, à Sempronio expetendo, vt à Clerici occisione absti-

abstineret, probabilis Excommunicationem incurrisse. *Nauar. c. 27. num. 353. Azor. par. 3. lib. 2. cap. 8. Bonac. disp. 7. qu. 4. pun. 8. n. 20. & alij apud istos.*

19 Primò; Quia, cum solæ preces non tollant motiuum antea datum ad occidendum, non reuocant sufficienter consilium datum; Ergo occisio censetur adhuc sequuta ex tali motiuo, & consequenter ex consilio; Ergo Titius, per consilium, Clerici occisioni cooperatus est, ac proinde excommunicationem incurrit.

20 Secundò; Quia, si Titius, post datum Sempronio ensẽm ad Clericum occidendum, illum deinde solis precibus repetiisse, nec re ipsa è manibus abstulisset, censetur gladium non sufficienter repetiisse, & sic consequenter ad Clerici occisionem concurrissẽ; vsus enim ipsius gladij adhuc imputari posset tradenti. Sed etiam solis precibus reuocando motiuum datum ad occidendum, re ipsa illud non abstulit, sed Sempronius ab eo adhuc inductus est ad Clericum occidendum. Ergo etiam in hoc casu, consilium sufficienter non reuocauit, sed influxum præbuit ad homicidium; cum enim ipse motiuum dederit ad occidendum, vsus illius motiui semper illi rationabiliter imputatur, tanquam tradenti.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

21 **A**D rationes autem initio propositas responderetur. Ad primam; Mandantem homicidium per Assassinos, statim in Excommunicationem incidere etiã si deinde mandatum reuocet, quia *d. cap. 1.* principaliter prohibetur non homicidium, sed mandatum; At in *Canone Si quis*: mandatum & consilium non prohiben-

tur principaliter, sed solùm accessorie; id enim, quod principaliter prohibetur, est, enormis Clerici percussio, secundario verò omnis cooperatio ad illam. Quando autem aliquid accessorie solùm sub Excommunicatione prohibetur, non incurritur Excommunicatio, nisi sequuto effectu, ac delicto principaliter prohibito. Cum ergo mandatum supponatur à Caio reuocatum ante Clerici occisionem consequenter Caius illi cooperatus non est, ac proinde nec in Excommunicationem incidit.

Ad secundam resp; Negando, per reuocationem mandati, ac consilij primo modo, non fuisse sufficienter sublatum influxum in homicidium; quamuis enim Clericus aliàs non fuisset occisus, nisi præcessisset mandatum, vel consilium, posita tamen reuocatione, homicidium non est secutum ex vi mandati, vel consilij, nisi fortè tanquam ex occasione, quæ non sufficit ad influxum.

Ad tertiam resp; Reuocasse sufficienter mandatum, & consilium primo modo, sicut sufficienter arma repetiissent, si illa è Sempronij manibus abstulissent, illi enim verè abstulerunt motiuum datum ad Clericum occidendum.

Ad quartam resp; Negando magis infuere Mandantem, & Consulentem etiam post consilij, ac mandati reuocationem, quam non impediens, vel enim non impediens, impedire tenetur ex officio, vt Reges, Principes, &c. vel solùm ex charitate, vt omnes alij, qui impedire commodè possunt. Si primum; multo magis influit non impediens, quia illi imputatur homicidium tanquam veræ causæ, ideoque in Excommunicationem

incidit. Si secundum; non magis influunt Mandans, & Consulens reuocato mandato, ac consilio; quia neuter villo modo moraliter influit, ideoque etiam neuter Excommunicationem contrahit.

- 25 Ad quintam resp; Ideo ratam habens Clerici occisionem suo nomine factam incidit in excommunicationem, non quia influat in homicidium, sed quia ita expressè habetur in cap. Cum quis: de sent. Excom. in 6. non habetur autem in Canone. Si quis suadente. Quod in excommunicationem incidant Mandantes, etiam si in occisionem non influant, sed solum quod excommunicationem incurrant omnes, ad Clerici enormem percussorem concurrentes.

COROLLARIA.

- 26 Colligitur ex dictis primò; Consulentem, ac Mandantem, excommunicationem non ligari, quando delinquens, eodem modo commissurus erat delictum, etiam sine mandato, ac consilio; quia tunc per suum mandatum, & consilium, nihil influunt in delictum, v. g. in Clerici percussorem, vel occisionem; Ad excommunicationem autem incurrendam, requiritur, vt aliquo modo ad delictum principaliter prohibendum concurratur. Nau. cap. 27. n. 51.
- 27 Secundò; Consulentem, ac Mandantem, excommunicatione ligari, quando

per suum consilium, vel mandatum augent voluntatem Delinquentis ad patrandum delictum sub excommunicatione prohibitum; quamuis Delinquens, alias delictum illud committere paratus esset; quia augendo voluntatem, cooperantur ad delictum, vel celerius, vel grauius committendum. Syluester V. Excommunicat. 8. num. 10.

Tertiò; Consulentem, Excommunicatione non ligari, quando parato facere maius malum, consulit minus; vt, si parato Clericum occidere, consulat illum tantummodo grauius percutere. Quia quamuis hic, per suum consilium, influat in Clerici percussorem, non influat tamen culpabiliter, nec peccat; Consulere enim minus malum, non est peccatum, sed potius opus bonum; ad excommunicationem autem incurrendam requiritur peccatum mortale. Molina tom. 4. disp. 5. 2. num. 2.

Quartò; Non esse etiam improbabile, quod consilium solis precibus reuocans, excommunicatione non ligetur, quia posita tali reuocatione, actio iniusta, & Clerici occisio, non censetur amplius provenire à Consulente, sed ab Exequirente, cuius malitiæ imputandum est delictum, tanquam causæ totali. Reginaldus lib. 10. num. 108. vide quæ diximus lib. 1. quest. 14.

QVAESTIO XVII.

An lex pœnalis obliget, effectum prohibito extra territorium secuto.

C A S V S.

EPISCOPVS quidam, excommunicationem tulerat contra homicidas. Accidit autem, vt homo facinorosus, in finibus Diœcesis existens, inimicum suum extra Diœcesim existentem, sclopo occiderit, & alium adhuc in Diœcesi existentem, ense tam grauiter vulnerauerit, vt paucis post diebus, extra Diœcesim mortuus sit. Quæritur; an, & quot excommunicationes incurrerit homo ille.

S V M M A R I V M.

- 2 Occidens extra Territorium existentem, incurrere videtur censuras.
- 3 Si ipse sit in Territorio.
- 4 Homicidium fuit inchoatum in Territorio.
- 5 Illas incurrit lethaliter vulnerando.
- 6 Et Monasterium exemptum ingrediendo.
- 7 Ratione homicidij, censuram non incurrit.
- 8 Non commisit delictum sub censura prohibita.
- 9 Sicut incurrisset, occidens in Ecclesia existentem.
- 10 Secus autem occidendo extra illam existentem.
- 11 Lethaliter vulnerans, censuram incurrit.
- 12 Ponit totum delictum in Territorio.
- 13 Tota malitia homicidij, consistit in vulneratione lethali.
- 14 Delictum, censetur commissum, vbi est terminus actionis.
- 15 Ad censuram sufficit delictum inchoatum, quando ipsa inchoatio principaliter prohibetur.
- 17 Cum Tritici extractio, prohibetur, prohibetur actus, qui sit in Territorio.

- 18 Lethaliter vulnerans, in eo Territorio committi potest.
- 19 Dummodo delictum sit in Territorio commissum, semper incurritur censura.
- 20 Sicut, quando imponitur propter delictum præteritum.
- 21 Fideles censuris Pontificijs, ubique ligantur.
- 22 Sola delicti inchoatio prohiberi potest.
- 23 Debitor, citari potest in Territorio, in quo debita contraxit.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

ALia difficultas circa modum obligandi legis pœnalis est; an obliget, quando effectus prohibitus, sequitur extra Territorium Legislatoris. Aliqui enim putant obligare, & consequenter Virum facinosum excommunicationem contraxisse, inimicum suum, quamuis extra Diœcesim existentem, occidendo. *Armilla v. excomm. n. 3. Nauar. cap. 27. n. 6. Paludanus disp. 19. quest. 2. ar. 3. Manual. Pralat. quest. 3. art. 8. concl. 3. Syluest. v. excomm. 2. n. 15. Rodrigu. tom. 2. qu. 59. art. 1.*

Primò

- 3 Primò; Quia, quamvis eius inimicus, esset extra Dioccesim, ipse tamen erat in Diocesi. Delictum autem ibi dicitur commissum, ubi est delinquens; cum enim sit eius actio, ab illo separari non potest. Cum ergo delinquens supponatur fuisse in Diocesi, in qua homicidium erat sub excommunicatione prohibitum, etiam delictum in eadem Diocesi censetur commissum, & consequenter excommunicationis pœna contracta.
- 4 Secundò; Quia, etiam si concederetur, homicidium non fuisse consummatum in Diocesi, certum est tamen, ibi saltem fuisse inchoatum. Hoc autem sufficit ad excommunicationis pœnam contrahendam; in *l. enim prima C. ubi de crimine agi oportet*: aperte decernitur; delinquentem, qui in vno loco delictum inchoavit, & in alio complevit, utriusque territorij Superiori subijci, & ab utroque posse puniri. Cum ergo Vir facinorosus, homicidium in Diocesi, ubi sub excommunicatione erat vetitum, saltem inchoaverit, censuram tali delicto impositam contraxit.
- 5 Tertiò; Quia, si in excommunicationem non incidisset, occidendo extra Dioccesim existentem; neque illam incurrisset lethaliter vulnerando existentem in Diocesi; cum enim supponatur, mortuus esse extra Dioccesim; sicut inimicus occisus; sequitur, utrumque delictum aequè esse inchoatum in Diocesi, & extra illam consummatum. Ergo, si propter primum delictum, excommunicationem non incurrit, neque illam incurrit propter secundum, quod tamen est contra communem sensum Doctorum.

Quartò; Quia, si Vir facinorosus excommunicationem non contraxisset occidendo extra Dioccesim existentem, quia delictum non consummavit in Diocesi, neque illam incurreret, qui contra statutum Episcopi sub excommunicatione prohibentis ingressum in Monasteria Monialium, Monasterium exemptum ingrederetur; Delictum enim consummaret in loco exempto. Similiter neque excommunicationem incurreret, qui contra statutum Episcopi sub excommunicatione prohibentis tritici extractionem extra Dioccesim, illud extraheret; Extractio enim, licet inchoetur in territorio, extra territorium tamen completur, ac consummatur. Consequens autem ab omnibus communiter negatur.

RESOLVTIO I.

Respondetur tamen primò; Virum facinorosum, ratione primi delicti, seu homicidij, excommunicationem non incurrisse. *Suar. disp. 5. sect. 4. num. 9. Filliuc. tract. 11. cap. 5. quest. 9. Reginald. lib. 9. num. 146. Vasq. tr. de excom. dis. 12. num. 21. Salas d. 14. sect. 7. num. 79. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 25. quest. 4. Auila par. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 5. & alij apud istos.*

Primò; Quia nemo incurrit censuram, nisi committat delictum sub censura prohibitum; Vir autem facinorosus, non commisit delictum in territorio sub excommunicatione prohibitum; Hoc enim, est homicidium, siue actus consummatus, & completus, & quidem cum effectu; nam cum versetur in materia odiosa, verba strictè accipienda sunt, ideoque cum effectu; Homicidium autem, non fuit

COR-

consummatum, & completum in territorio, sed extra, & in territorio fuit solum inchoatum.

9 Secundò; Quia qui existens extra Ecclesiam, iacit sagittam intra Ecclesiam, ibique hominem existentem occidit, incurrit censuram latam contra occidentes in Ecclesia. Ergo è contra, qui existens in Diocesi, iacit sagittam extra Diocesim, ibique hominem existentem occidit, non incurrit censuram latam contra homicidas; ideo enim in primo casu, incurritur censura, quia homicidium completur in Ecclesia, licet sit inchoatum extra Ecclesiam; sed etiam, in secundo casu, homicidium completur extra Diocesim, licet fuerit inchoatum in Diocesi. Ergo in secundo casu non incurritur censura.

10 Tertiò; Quia, qui existens in Ecclesia, iacit sagittam extra Ecclesiam, ibique hominem existentem occidit, non committit sacrilegium; è contra verò illud committit, si existens extra Ecclesiam iaciat sagittam intra Ecclesiam, ibique existentem occidat. Ergo eodem modo, qui existens in territorio iacit sagittam, vel tormentum igneum explodit, & occidit existentem extra territorium, non incurrit excommunicationem in illa Diocesi contra homicidas latam; è contra verò illam incurrit, si sit subditus, & extra territorium existens, tormentum igneum explodens, existentem in territorio occidat; non minus enim ad incurrendam censuram requiritur actus externus consummatus, & completus, quam ad sacrilegium committendum.

11 RESOLVTIO II.

Respondetur secundò; Virum facinorosum, ratione secundi delicti, excom-
R. P. Beati Lib. II.

municationem contra Homicidas latam incurrisse. *Suar. disp. 5. sect. 4. num. 10. Fil-
lius. tract. 11. cap. 5. num. 151. Salas de le-
gib. disp. 14. s. 5. num. 73. Bonac. d. 1. de
cens. qu. 1. pun. 11. num. 12. Auila par. 2.
cap. 3. disp. 2. dub. 5. & alij communiter.*

Primò; Quia, quamuis lethaliter Vul-
neratus, supponatur mortuus extra Dico-
cesim, accepit tamen vulnus lethale in Dico-
cesi. Vulnus autem lethale censetur mo-
raliter homicidium, & delictum consum-
matum, quo ad actionem externam, licet
non quo ad vltimum effectum; nulla enim
alia actio externa requiritur ad homici-
dium, sed solum est expectandum, vt sequa-
tur effectus, quem per accidens est, sequi
potius in vno territorio quam in alio. Cum
ergo delictum supponatur completum, ac
consummatum in territorio, sequitur quod
delinquens, pœnam excommunicationis
incurreret. Non prius tamen, quam se-
quuta fuerit mors Vulnerati; quia homici-
dium, cum intelligendum sit cum effectu,
essentialiter, præter vulnerationem lethale-
m, dicit etiam mortem sequutam; Vn-
de; si mors aut naturaliter, aut etiam su-
pernaturaliter fuisset impedita, Delinquens
excommunicationem non incurrisset.

Secundò; Quia tota malitia homicidij
consistit in vulneratione lethali. Cum
ergo Delinquens, lethaliter vulnerauerit
existentem in territorio, totam malitiam
homicidij posuit in territorio, ideoque
excommunicationem homicidis imposi-
tam meritò incurrit; hæc enim, est im-
posita propter malitiam homicidij, siue
propter homicidium, quatenus est de-
lictum; est autem delictum formaliter
solum per lethalem vulnerationem.

O

OB-

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 14 **A**D rationes autem in contrarium respondetur. Ad primam; negatur, delictum censeri semper commissum in loco, ubi est Delinquens; Licet enim delictum; quando est actio aliqua immanens; (vt si Clericus se ipsum percuteret;) sit in eodem loco, in quo est Delinquens, quia in ipso Delinquente recipitur; quando tamen est actio transiens, cum recipiatur, non in ipso Delinquente, sed in termino ipsius actionis, consequenter, est, non ubi est Delinquens, sed ubi est terminus actionis, & delicti.
- 15 Ad secundam; Negatur, ad excommunicationem contrahendam sufficere delictum inchoatum. Quando enim sub censura, simpliciter prohibetur delictum; censetur prohiberi non delictum inchoatum, sed consummatum, cum verba strictè, & cum effectu sint intelligenda, eo quod versetur in materia odiosa. Quamuis autem delicta, iure Ciuili vetita, subiiciantur, & Superiori loci, in quo delictum est inchoatum, & illius, in quo est consummatum, quia ius Ciuile ita decreuit; hinc tamen arguere non licet; quod idem accidat etiam in delictis ab Ecclesia vetitis sub censura; Ecclesia enim nullibi hoc statuit; Vnde attendendum est territorium, ubi delictum sub censura prohibutum consummatur, quia ibi solum incurritur pœna statuta.
- 16 Ad tertiam respondetur; Esse euidenter disparitatem, ubi enim vulnus lethale infligitur, ibi committitur tota malitia homicidij, ubi autem sclopus exploditur, sicut non ponitur vulneratio lethalis, ita non ponitur tota malitia homicidij. Sic

qui Virginem extra territorium violenter trahit, ibique deinde eam cognoscit, illam trahendo extra territorium, non ponit in territorio totam malitiam stupri; imo, si eam extra territorium non cognosceret, neque stuprum committeret; Vnde, si excommunicatio esset imposita stupro, trahens Virginem extra territorium, illam non incurreret, quia trahendo præcisè, stuprum non commisisset. At qui in territorio vulnus lethale infligit, in territorio homicidium commisit, quia in territorio totam eius malitiam posuit.

Ad quartam respondetur; Cum sub excommunicatione prohibetur ingressus in Monasteria Monialium; extractio tritici extra territorium; & similes actiones, quæ physicè complentur, ac terminantur extra territorium Prohibentis; censeri prohibitum, non actum consummatum, sed illum actum, qui vltimo fit in territorio; Episcopus enim, cum prohibere non possit nisi delicta, quæ intra territorium committuntur, eo ipso quod prohibet actum, qui compleri physicè non potest nisi extra territorium, censetur illum prohibere solum, quantum fieri potest in territorio; sic enim limites suæ potestatis non excedit, & aliunde delictum sic prohibitum, habere videtur malitiam sufficientem ad talem prohibitionem, & censuram contrahendam: Adde, quod delictum dici etiam potest moraliter consummatum in territorio, quia illa actio consummatur, vel in ipso termino territorij, vel immediatè post illum.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; ex hoc etiam inferri, quod vulneratio lethalis contineat totam malitiam homicidij, quia lethaliter aliquem Vulnerans, conueniri potest

potest in eo territorio, in quo illum vulneravit, & in illo puniri, non vero in eo, in quo Vulneratus, est mortuus; In hoc enim, est positus solus effectus vulnerationis lethalis, qui nullam includit in suo conceptu malitiam, aut delictum, sed illam supponit totam iam positam, per lethalem vulnerationem.

19 Secundò; Dummodo delictum in territorio committatur, semper incurri censuram tali delicto impositam, siue deinde Delinquens sit in territorio, in quo delictum commisit, siue sit extra; Ad censuram enim incurrendam non requiritur, quod Persona delinquens sit in territorio, in quo deliquit, sed satis est, si ipsum delictum in territorio ponatur, ac consummetur. Hinc excommunicationem incurrit Clericus, qui ad Synodum à suo Episcopo, per statutum generale, sub pœna excommunicationis vocatus, illi, tempore debito, non assistit; & Beneficiarius, vel Canonicus, qui simili statuto, vocatus ad residendum, non residet; quia censetur delictum omissionis assistentiæ Synodo, vel residentiæ, committere in territorio Episcopi statuentis; ibi enim delictum committi censetur, vbi actus præceptus erat ponendus, *l. Qui non facit, ff. De reg. iuris.* Cum ergo assistentia, & residentia ponendæ essent in territorio Episcopi statuentis, sequitur, delictum in eodem territorio censeri commissum, ideoque pœnæ impositæ esse subiectum: Hæc autem generalia statutorum, siue præceptorum, ferri consueverunt non solum à Superioribus Ecclesiasticis, sed etiam à Laicis; vt quando omnibus Subditis sub pœna confiscationis omnium bonorum præcipitur, vt in-

tra certum tempus se præsentent in Aula; quod præceptum, quando fit propter bonum commune, & ex iusta causâ, non est cur validum non sit, & non liget.

Tertiò; Incurri censuram, quando lata 20 est propter delictum præteritum, patratum eo tempore, quo delinquens erat subditus Superioris, qui tulit censuram; quamvis delinquens extra territorium existat; Immo etiam si illius Superioris desinat esse subditus. Si enim Episcopus sub excommunicatione præcipiat, vt, qui tale furtum commisit, intra mensem restituat, & Titius furtum illud commisit; si hic intra mensem non restituat, quamvis ante finem mensis mutet domicilium, adhuc non restituendo, excommunicatione ligabitur, quia, quamvis per mutationem domicilij desinat esse simpliciter subditus Episcopi præcipientis ratione domicilij; remanet tamen adhuc illi subditus secundum quid, ratione delicti in eius territorio commissi; ideoque ibi conueniri potest, & consequenter etiam excommunicari, nisi restituat, ex *c. fin. de foro compet. Suarez disp. 3. sect. 5. num. 5.*

Quarto; Quemlibet Fidelem, vbi cum- 21 que existat, ligari censuris à Summo Pontifice generaliter, & non pro aliquo tantum loco latis; quia Fidelis vbi cumque delinquat, dicitur delinquere in territorio Summi Pontificis; Summus enim Pontifex territorium particulare non habet, sed eius territorium, est totus mundus, *Coninch. disp. 13. d. 7. num. 49.*

Quinto; Possè Episcopum sub excom- 22 municatione prohibere, non solum delictum, quod consummatur in proprio ter-

torio, sed etiam, quod in proprio territorio solum inchoatur, & perficitur in alieno; Sicut enim principaliter prohibere potest delictum consummatum, ita principaliter prohibere potest inchoationem delicti; immo etiam eius attentationem. Atque ita de facto contingit, cum prohibetur accessus ad monasteria Monialium in ordine ad colloquendum cum ipsis, vel mandatum de homicidio, &c. in quibus casibus Episcopus, non solum punire potest delictum pœnâ excommunicationis, sed etiam reum citare, conuenire, ac pœna iudiciali punire, quamuis in alieno territorio existat; ratione enim delicti, est eius subditus actualis. *Auila par. 2. c. 3. disp. 4. d. 2. concl. 2.*

23 Sexto; Possè aliquem, qui in sua Diocesi, vel territorio, debita reliquit, quam-

uis existat in aliena Diocesi, citari ad ea soluenda; immo etiam excommunicari, si non soluat; Quia, ratione debiti, est actualiter Subditus illius territorij, & debitum non soluendo, censetur delictum committere in ipso territorio; ibi enim censetur committi delictum, ubi quis illud vitare tenebatur, *l. Qui non facit, ff. De reg. iuris, & cap. 1. de usuris in 6.* Similiter potest quis, quamuis existens in aliena Diocesi, in propria citari, ratione contractus ibi celebrati, quia ratione contractus est subditus illius Diocesis; Vnde in eo solum casu videtur Delinquens puniri non posse, quando non solum ipse, sed etiam res, circa quam deliquit, & delictum ipsum sunt totaliter extraterritorium; tunc enim solum videtur habere locum, *cap. Vi animarum, de constitutionibus in 6. Auila loc. cit. concl. 6.*

QVAESTIO XVIII.

*An Lex pœnalis obliget ad pœnam ante
Iudicis sententiam.*

CASVS.

TITIVS ad Episcopatum Cantuariensem electus, distulit consecrationem ad annum; *In Tridentino autem sess. 23. 2. reform.* habetur; quod, si Episcopus consecrationem intra tres menses non susceperit, ad fructuum perceptorum restitutionem teneatur; si verò intra totidem menses postea id facere neglexerit, Ecclesia ipso iure sit priuatus. Quæritur; Vtrum Ecclesiam deserere teneatur,

SVMMARIVM.

- 2 Episcopus tempore à Tridentino prefixo non consecratus videtur teneri Ecclesiam deserere.
- 3 Sicut, si esset excommunicatus teneretur à Fidelium communionem abstinere.
- 4 Priuatio Ecclesie, videtur pœna conditionalis.
- 5 Sicut priuatio fructuum.
- 6 Princeps obligare potest ad pœnam statim incurrendam.

7 Pœna,

- 7 *Pœna, aliæ sunt positivæ, aliæ privativæ.*
 8 *Aliæ conditionales.*
 9 *Episcopus Ecclesiam deserere non tenetur.*
 10 *Priivatio beneficij, est priivatio rei propriæ, sicut confiscatio.*
 11 *Hæc pœna, à Trid. imponitur solum sub conditione, quod delictum fuerit per sententiam declaratum.*
 12 *Sicut Bonorum confiscatio imponitur Hæreticis.*
 13 *Et sicut Beneficiorum priivatio, Simoniacis.*
 14 *In quo differant censura, a beneficij priivatione.*
 15 *Episcopatus Collatio, non est conditionata, sed absoluta.*
 16 *Lex priivans fructibus beneficij, priivatur iure, non questito, sed acquirendo.*
 17 *In quo differant, sententia lata, ac ferenda.*
 18 *Nulla pœna, præter censuras, statim incurritur.*
 19 *Quæ incurrantur ante Iudicis sententiam.*

RATIONES DVBITANDI.

² **A**D modum obligandi legis pœnalis pertinet etiam; an obliget ante Iudicis sententiam. Quidam enim voluerunt, obligare; ideoque Titium teneri Ecclesiam deserere. Ita *Nau. cap. 25. num. 117. Reginald. lib. 13. num. 295. Vasq. 1. 2. disp. 178. cap. 4. num. 25. Valentia disp. 7. quæst. 5. pun. 6. quæst. 4. Siluest. v. emphyteusis quæst. 2.*

³ Primò; Quia, si fuisset ipso iure excommunicatus, teneretur à fidelium communione abstinere; ergo cum fuerit ipso iure Ecclesiam priivatus, videtur teneri eam

deserere; non minus enim hæc, est pœna ipso iure imposita, & consequenter per se annexa delicto, quam esset excommunicatio; Ergo si ista statim incurritur, etiam illa.

Secundò; Quia priivatio Ecclesiæ, videtur esse pœna conditionalis; Ecclesia enim videtur, sub hac tacitâ conditione, illi esse concessa, vt intra sex menses à confirmatione, consecratur. Pœna autem conditionalis, statim, & ante omnem Iudicis sententiam, incurritur. Vnde Mulier, cui à Marito relicta est hæreditas, si Vidua remanserit; statim ac ad secundas nuptias transit, tenetur sine alia Iudicis sententiâ, hæreditatem relinquere.

Tertiò; Quia eodem Iure tenetur Ecclesiam deserere, quo tenetur fructus primis tribus mensibus perceptos restituere, eodem enim modo Tridentinum de his loquitur, ac de Ecclesiâ; hos autem statim, & ante omnem Iudicis sententiam tenetur restituere, cum eos eodem modo restituere teneatur, ac teneretur, si diuinum officium omisisset; Ecclesia enim eodem prorsus modo illum in vtroque casu ad fructuum restitutionem obligat.

NOTABILIA.

⁶ **A**Duertendum est primò; Certum esse, quod Princeps, non solum Ecclesiasticus, sed etiam Laicus, per suas leges obligare potest subditos ad pœnam moderatam, statim, & ante omnem Iudicis sententiam subeundam. Tum quia, sicut Ecclesia in pœnam delicti, hoc modo priivare potest Sacramentorum perceptione, & fidelium communione, ita nulla est ratio, cur etiam Respublica eodem modo priivare non possit delinquentem dominio pecuniarum,

& inhabilem reddere ad officia publica, & alia munera subeunda; Tum quia obligatio ad pœnas hoc modo subeundas, Respublicæ potestatem non excedit; sicut enim Respublica, propter bonum commune, ieiunium, eleemosynam, remigationem, aut aliam similem actionem præcipere alicui potest; ita non apparet, cur has easdem illi præcipere non possit; ob aliquod delictum commissum. Tum denique quia, si Iudex potest per sententiam obligare ad pœnam, multo magis poterit Respublica, à quâ ille totam habet auctoritatem.

7 Aduertendum est secundò; Pœnas, alias esse positivas, alias priuatiuas; positivæ sunt, quæ ad sui executionem, actionem aliquam requirunt, siue deinde actio illa ponenda sit ab ipso delinquente, siue ab aliquo tertio; priuatiuæ sunt, quæ aliquo iure, aut aliqua re priuant, vel ad aliquid reddunt inhabiles; vt sunt omnes censuræ, irritationes, inhabilitates, actuum annullationes &c. Hæ autem aliquando priuant iure aliquo iam acquisito, vt beneficio, vel officio; & istæ propriè sunt pœnæ; aliquando verò priuant solùm iure aliquo acquirendo, reddendo inhabiles ad aliquem fauorem recipiendum; vt est pœna, in *Trident. sess. 23. cap. 6. reform.* constituta Clericis, minorum ordinum, & sine beneficio, vt Fori priuilegio non gaudeant, si Clericalem habitum non gestaerint.

8 Aduertendum est tertio; Aliquas dari pœnas conditionales, quæ dicuntur conditionales, quia potius sunt conditiones, sub quibus aliquid à lege conceditur, quam pœnæ, & in hoc pœnarum genere ponuntur pœnæ testamentariæ, quas Testa-

tores Legatarijs imponunt, illos legatis priuando, si hoc, vel illud fecerint, aut omiserint; huiusmodi autem leges pœnales, obligare in conscientia ante omnem Iudicis sententiam, constat, quia istæ propriè non sunt pœnæ, sed conditiones, sub quibus aliquid conceditur; conditione autem non impletà, ante omnem Iudicis sententiam, cessat fauor factus. His positis.

RESOLVTIO.

AD Casum Respondetur; Probabilius 9 videri; quod Titius Episcopatum in conscientia relinquere, ante sententiam criminis declaratoriam, non teneatur. *Sanchez lib. 3. matr. disp. 53. & lib. 7. disp. 89. n. 11. & lib. 2. sum. cap. 22. n. 20. Salas d. 5. sect. 3. n. 49. Molina tract. 2. de iust. disp. 96. Azor lib. 5. cap. 8. quest. vlt. Nauarr. cap. 23. n. 63. Vasq. 1. 2. tom. 2. disp. 173. cap. 1. Bonac. disp. 1. quest. 1. pun. 7. §. 2. n. 26. Suar. lib. 5. cap. 8. n. 15. Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 8. & cap. 34. dub. 34. Sotus lib. 1. qu. 6. art. 6. ad 8. & alij plures apud istos.*

Primò; Quia priuatio beneficij est pœna¹⁰, quæ ad sui executionem aliquam requirit actionem, vel ipsius beneficiarij, vel Iudicis, est enim priuatio alicuius rei propriæ, non minus quam confiscatio sit priorum honorum priuatio; pœna autem, quæ ad sui executionem, aliquam requirit actionem non obligat in conscientia, nisi post Iudicis sententiam declaratoriam criminis. Tum quia alias lex esset nimis dura, ac onerosa, nec humanæ imbecillitati se accommodaret, si per pœnæ executionem, teneretur delinquens, delictum suum alias occultum manifestare. Tum quia

quia aequum est, ut poena; quae publica Iudicis auctoritate fuit inchoata per legem; publice etiam per eiusdem sententiam perficiatur; Ergo Titius ante Iudicis sententiam, Ecclesiam relinquere non tenetur.

11. Secundò; Quia Tridentinum, dum Episcopum, post sex menses non consecratum, ipso iure priuat Episcopatu, censetur hanc poenam imposuisse solum, sub hac tacita conditione, quod delictum per Iudicis sententiam fuerit declaratum; cum enim obligatio, ante Iudicis sententiam subeunda, exprimi regulariter soleat; ut fit in *extrauag. Ambitiose*: de rebus Ecclesiae non alienandis; & alibi; sequitur, quod eo ipso, quod talis obligatio non exprimitur, Legislator rationabiliter censetur, eam non imponere, cum odia sint restringenda. Cum ergo Titij negligentia, ac delictum, nondum supponatur per Iudicis sententiam declaratum, consequenter non tenetur Titius Episcopatum deserere.

12. Tertio; Quia non minus, ipso iure, priuantur Haeretici bonis possessis, à die commissi criminis; *ex cap. Cum secundum leges; de heret. in 6.* quam ipso iure priuetur Episcopus, post sex menses non consecratus, suà Ecclesià. Sed Haeretici, ante sententiam criminis declaratoriam, bona Fisco tradere non tenentur, & contractus, & alienationes ab ipsis factae, validae sunt. Ergo neque Episcopus non consecratus, suam Ecclesiam relinquere tenebitur; sicut enim, ipso iure, poena integrè ab Haeretico non incurritur, sed solum inchoatè, ita non integrè incurritur ab Episcopo, sed solum inchoatè; cum eadem vtriusque sit ratio.

13. Quarto; Quia, non minus ex eodem *Trid. sess. 24. cap. 18. reform.* Simoniaci

ipso iure spoliatur beneficijs obtentis, & inhabiles redduntur ad alia obtinenda, quam Episcopus tempore statuto non consecratus, ipso iure spoliatur Ecclesia; vtrique enim ipso iure spoliatur. Sed Simoniaci non obligantur renunciare beneficijs, alioquin obligarentur ad se ipsos manifestandos, vel ad grauem necessitatem ex eorum amissione sustinendam. Ergo neque Episcopus obligabitur ad suam Ecclesiam deserendam; In his enim poenis priuantibus iure quaesito, ut integrè incurrantur, expectanda est sententia criminis declaratoria. Et hoc verum est, non solum quoad possessionem, ac administrationem, sed etiam quoad titulum beneficij; nam huius etiam priuatio, non videtur delicto annexa, quia alioquin Priuato non liceret Sacramenta ministrare, & alia iura, ac munera, quae ratione beneficij conceduntur, exercere, neque beneficij fructus percipere.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

Ad rationes in contrarium. Respon- 14
detur; Ad primam; Esse maximam disparitatem inter censuras, ac priuationem Episcopatus; nam primò, illae, ut incurrantur, nullam requirunt actionem; priuatio verò Episcopatus requirit abdicationem per ipsum Episcopum faciendam; Secundò; Illae non priuant bonis proprijs, quae quis iure proprio possidet, sed bonis communibus, quorum, cum Ecclesia constituta sit dispensatrix, eorum participationem delinquentibus denegat; sicut, cum Paterfamilias statuit; ut, si quis aliquid fecerit, non admittatur ad mensam, & conuictum caeterorum
de

de sua familia; At Episcopatus priuatio, priuat bono aliquo proprio, siue quod peculiari iure possidetur. Tertio; Illæ sunt pœnæ medicinales quæ statim ac quis cessat à delicto, tollendæ sunt; Episcopatus verò priuatio, & aliæ similes pœnæ temporales, semel positæ, non amplius tolluntur, quantumuis quis à delicto respiscat. Quarto; Denique, illæ sunt spirituales, quæ incurri possunt absque eo, quod delictum manifestetur; istæ verò sunt temporales, nec sine delicti manifestatione executioni mandari possunt. Non ergo mirum, si illæ sint, ipso iure, delicto annexæ, & solo iure perfectè incurrantur; hæ verò solum imperfectè, requirantque sententiam criminis declaratoriam, vt integrè, ac perfectè incurrantur.

15 Ad secundam; Negatur Antecedens. Episcopatus enim collatio & eiusdem acceptatio, non est conditionata, sed absoluta, nisi aliter expressè constet de mente Pontificis conferentis, & Episcopi acceptantis; & leges Episcopis impostæ, explicandæ videntur iuxta naturam aliarum legum pœnalium, nisi aliud in illis exprimat. In lege autem Tridentini *loc. cit.* nihil prorsus exprimitur, quod in alijs similibus legibus pœnalibus non reperiat. Quare, cum aliæ intelligantur obligare ad pœnam, solum sub hac tacitâ conditione, si delictum fuerit declaratum, sub eadem obligabit etiam lex ista Tridentini.

16 Ad tertiam; Negatur Antecedens; Lex enim priuans fructibus, non priuat aliquo iure acquisito, sed acquirendo; dicitur enim ibi; fructus non faciat suos, eosque restituere teneatur; quo modo loquendi, Ecclesia ostendit, se Beneficiario fructus

absolutè non contulisse; sed solum sub conditione, quod recitet officium; aut quod resideat, eo quod beneficium detur propter officium; ideoque illum, non positâ officij recitatione, fructus non facere suos, quia non posuit conditionem requisitam ad eorum dominium acquirendum. At lex priuans Episcopatu, vel beneficio, priuat aliquo iure acquisito, & re, quæ peculiari titulo possidebatur; ideoque absolutè illi ab Ecclesiâ collato. Hinc ergo fit, vt illis censeatur perfectè spoliare delinquentem, etiam ante sententiam criminis declaratoriam, non verò istis.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; in quo differant inter se, lex pœnalis latæ sententiæ; & lex sententiæ ferendæ; nam hæc, vt obliget in conscientia ad pœnam subeundam, requirit non solum sententiam criminis declaratoriam, sed etiam sententiam condemnatoriam, siue, quæ Iudex Reum condemnet ad pœnam soluendam; Illa verò requirit solum sententiam, qua Iudex declarat Reum deliquisse, & sententiam à Iure latam incurrisse. Hinc autem fit primò; vt posito delicto, statim imperfectè incurratur pœna ipso iure lata, & per sententiam deinde criminis declaratoriam incurratur integrè, ac perfectè; nullo vero modo incurratur pœna inferenda; in illâ enim, sententia condemnatoria iam à lege, est lata; in hac verò, à Iudice, est ferenda; Secundo; vt in illâ statim, ac crimen per Iudicem declaratur, condemnatio retrahatur vsque ad diem commissi delicti, si quis enim ante tres annos hæresim protulit, & hodie solum

solùm per Iudicem declaretur Hæreticus, pœnæ confiscationis bonorum, quam Hæretico leges imponunt, subijcitur, non solùm à die sententiæ declaratoriae, sed à die, quâ hæresim prodidit; ita vt bonorum suorum alienationes, quas ab eâ die fecit, nullæ sint, possitque Fiscus talia bona capere apud quemcunque repererit; In pœna verò ferenda; cum sententia condemnatoria, nondum sit lata, nulla datur realis obligatio ad pœnam.

18 Secundo; Ultra Censuram, ac Irregularitatem, nullam aliam pœnam propriè dictam, siue priuantem iure quæsito, ante sententiam criminis declaratoriam, contrahi. Quamuis lex, aut statutum dicat, contrahi, ipso iure; vel ipso facto; vel absque alia declaratione, sententiâ, aut processu. Tum quia hæc est praxis, & vsus. Tum quia in pœnis semper benignior interpretatio est faciendâ, vt habetur *regul. in pœnis: de regulis Iuris in 6.* Tum denique quia lex pœnalis, cum sit humana, debet obligare humano modo, ita, vt sine graui incommodo ab omnibus seruari possit; si autem ita intelligatur, humano modo seruari potest. Cum verò in lege pœnali apponitur, ipso iure, ipso facto &c. non frustra apponitur, quia eo modo loquendi significatur, legem ex tunc, quantum est ex se; delinquentem bonis priuare; sub conditione tamen, quod delictum declare-

tur; unde delinquens ex tunc, siue immediate post delictum remanet ex vi legis obligatus ad pœnam, imperfectè tamen solùm, quandiu non datur criminis declaratio; Hic autem effectus, siue imperfecta obligatio, non datur, quando particulæ illæ non apponuntur. *Sanch. lib. 2. in decalog. c. 22. num. 20.*

Tertiò; Recipientes beneficium Paro-¹⁹chiale sine Sacerdotio, si intra annum non ordinentur, teneri illud dimittere *ex c. Licet canon, de Elect. in 6.* Similiter Beneficiarios non residentes in suis Ecclesijs pro rata absentiae non facere fructus suos. *Ex Trid. sess. 23. cap. 1. reform. & horas canonicas non recitantes, teneri pro rata fructus restituere; Ex motu proprio Pij V. edito 1571. 18. Sept. Et Canonicos voce actiua in Capitulo priuari, si intra annum, Ordinem suis præbendis annexum non receperint. ex Clem. is qui, de etate, & qualitate.* Et consequentes secundum beneficium incompatibile cum primo, ipso iure illo priuari, & reddi intelligibiles, si illud non dimiserint. *Ex cap. cum singula; de præb. in 6.* Has omnes pœnas incurri ante Iudicis sententiam; Tum quia, non priuant iure quæsito, sed impediunt acquirendum. Tum quia, hæc bona illis à jure sub hac conditione data sunt. Conditione autem non impleta, cessât gratia.

QVAESTIO XIX.

*An Lex conuentionalis, obliget ad pœnam ante
Iudicis sententiam.*

C A S V S.

TITIVS, mille aureos mutuos dederat Caio, post annum restituendos, pœna centum aureorum, de consensu etiam ipsius Caij appositâ, nisi illos tunc restitueret; Anno autem elapso; Caius, quamuis mutuum non restituisset, pœnam tamen ex conuentione debitam, Titio petenti soluere recusauit. Quæritur; Vtrum mortaliter peccauerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Caius, pœnam conuentionalem soluere recusans, videtur mortaliter peccasse.
- 2 Per contractum, & pactum se ad illam obligauit.
- 3 Sicut, si se obligasset per Votum.
- 4 Vel ad illam fuisset à Iudice damnatus.
- 5 In contractibus, petitio partis, est loco sententia.
- 6 Caius, pœnam non soluendo, non peccauit.
- 7 Ex vi contractus, & pacti, non tenebatur ante Iudicis sententiam.
- 8 Pœna in contractibus apponitur, vt alius cogatur ad fidem seruandam.
- 9 Apponitur per modum legis.
- 10 Eiusque iudicium pertinet ad Iudicem.
- 11 Contractus obligat ad pœnam solum post Iudicis sententiam.
- 12 De facto non obligat, sicut Votum.
- 13 Nec sicut Iudicis sententia.
- 14 Qua sit Contrahentium intentio.
- 15 Statuta conuentionalia obligant solum post Iudicis sententiam.

17 Vt detur obligatio soluendi, saltem requiritur petitio solutionis.

18 Pœna conuentionalis prescribi potest.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

Quamuis Lex pœnalis ante Iudicis sententiam non obliget, est tamen peculiaris difficultas circa legem conuentionalem. Hæc enim obligare videtur; & ideo Titium mortaliter peccasse, dum pœnam ex conuentione debitam soluere recusauit. Ita *Suar. de legib. lib. 5. cap. 6. num. 8. Salas de legib. disp. 15. sect. 3. num. 51. Molina tom. 1. tract. 2. d. 97. in fine. Reginald. lib. 13. num. 283. Bonac. de contr. disp. 3. quest. 3. pun. 7. num. 4.*

Primò; Quia Caius per contractum, & pactum, se obligauit ad pœnam soluendam. Ergo in conscientia, eam soluere tenebatur; contractus enim, & pactum obligant in conscientia, cum promissionem contineant, quæ obligat in conscientia. Cum ergo contra hanc obligationem fecerit, consequenter peccauit.

Secun-

4. Secundò ; Quia non minus ex vi contractus pœnam promissam soluere tenebatur, quam fuisset obligatus eam soluere, ex vi voti, si eam soluere vouisset ; non minus enim obligat promissio facta homini, quam facta Deo ; sed, si eam pœnam soluere vouisset, peccasset, eam tempore debito non soluendo. Ergo etiam peccauit, illam de facto non soluendo, post annum Titio petenti.

5. Tertio ; Quia, si ad talem pœnam soluendam, fuisset à Iudice condemnatus, fuisset ad eam soluendam in conscientia obligatus, ita vt, non soluendo peccasset ; Iudex enim, per condemnationem, eum obligare in conscientia potest ad pœnam subeundam ; sed ipse etiam poterat per promissionem, & pactum, se ipsum in conscientia obligare. Ergo de facto mansit obligatus non minus, quam si à Iudice fuisset condemnatus, ideoque non soluendo peccauit.

6. Quarto ; Quia in contractibus hæc videtur esse intentio contrahentium, vt partis petitio succedat loco sententiæ ; si enim contrahentes intenderent Iudicis sententiam expectare, hoc explicarent. Ergo, cum hoc non explicant, signum est, illos nolle à Iudicis sententia dependere ; cum præsertim, eam obtinere, sit plerumque valde difficile. Cum ergo Caius, intentionem habuerit se obligandi ad pœnam independentem à Iudicis sententia soluendam, etiam independentem ab illa, pœnam soluere tenebatur ; ideoque non soluendo peccauit.

RESOLVTIO.

7. Respondetur tamen, probabilius videri, quod Caius, pœnam non soluendo, mortaliter non peccauerit. *Sanch. lib. 1.*

matr. disp. 37. num 4. Nauarr. cap. 23. n. 67. Lessius lib. 2. cap. 20. d. 15. Vasq. disp. 173. cap. 1. Beia par. 1. casu 41. Gutierrez lib. 1. cap. 20. n. 13. & alij apud istos.

Primò ; Quia, ex vi contractus, ac pacti, pœnam ante Iudicis sententiam soluere non tenebatur, sed solum post illam ; in contractibus enim, si Contrahentes non exprimant, velle, se, ante Iudicis sententiam, obligare, censetur pœnam conuentionalem apponere, iuxta formam legis pœnalis ; nam actus præsumitur factus secundum propriam ipsius naturam ; Vnde, cum Superior aliquam conditionem requirit, quæ etiam à iure requiritur, censetur, se velle Iuri conformare, & eodem modo eam requirere, nisi aliud exprimat. Cum ergo leges pœnales, ante Iudicis sententiam non obligent ad soluendam pœnam strictè sumptam, & quæ prius iure quæsito ; consequenter nec obligabit contractus ; Hic enim, totam vim habet à Contrahentium voluntate. Si autem contractus non obligat ad pœnam ante Iudicis sententiam ; Caius ante illam, in conscientia pœnam soluere non tenebatur.

Secundò ; Quia ideo Contrahentes, pœnam in contractibus apponunt, vt alium Contrahentem cogere possint ad fidem seruandam, & ius habeant illum compellendi ad pœnam soluendam, si sefellerit ; sed hæc facere non possunt, nisi ope Iudicis, & per eius sententiam. Ergo Contrahentes intentionem non habent se obligandi ad pœnam soluendam, nisi in ordine ad Iudicis sententiam, & post illam ; Vnde, cum in casu, nulla præcesserit sententia, neque Caius pœnam soluere tenebatur in conscientia.

10 Tertiò ; Quia obligatio pœnam soluendi, oritur ob legis transgressionem, quam Contrahentes sibi imposuerunt ; sed, quando quis transgreditur legem à iure impositam, non contrahit debitum pœnæ ante Iudicis sententiam ; Ergo neque, quando legem sibi impositam transgreditur, contrahet debitum pœnam soluendi, ante Iudicis sententiam ; hæc enim duæ leges, non differunt in modo obligandi, sed solum in hoc, quod lex pœnalis inuitum obligat, conuentionalis verò solum consentientem, ac volentem.

11 Quartò ; Quia pœnæ conuentionales, vt habeant completam vim obligandi, debent esse moderatæ, & non excedentes ; Hoc autem iudicare, spectat ad Iudicem ; ipsius enim est iudicare, an pœnæ sint exorbitantes, vel aliquod damnum secutum fuerit Innocenti, vel mora fuerit culpabilis. Nam, seclusis his casibus, ad pœnam condemnare non debet. Ergo vt habeant vim completam obligandi, requirunt Iudicis sententiam, quem, cum, in casu superius posito, desideretur, consequenter Caius in conscientia pœnam soluere non tenebatur,

OBIECTIONVM SOLVTIO.

12 **A**D rationes in contrarium Respondetur ; Ad primam ; Contractum obligare in conscientia Debitorem ad pœnam soluendam, posita condemnatione, non antea ; hoc enim sufficit vt Creditor agere possit contra illum. Si tamen ipsi per contractum expressè se obligassent ad pœnam soluendam ante Iudicis sententiam, imò etiam ante alterius petitionem, ita mansissent obligati ; hæc enim obli-

gatio, tota pendet ex intentione Contrahentium, sicut ex illa oritur. Cum autem hoc non expresserint, cum possent, sed Caius solum dixerit, se obligare ad standum contractui, & si ei non steterit, se soluturum talem pœnam, censetur voluisse se obligare solum iuxta regulam pœnarum iuris communis, quæ ante latam sententiam saltem declaratoriam non obligat.

Ad secundam Respondetur ; Argumen-¹³ tum probare solum, quod per contractum potuerit Caius eodem modo se obligare homini, sicut Deo per Votum, non tamen quod de facto ita se obligauerit ; Nam hoc exprimere debuisset, cum promissio ex se, pluribus modis fieri possit ; disparitas ergo est, quia votum pœnale, cum in ipso non sit imaginabilis alia sententia, præter eam, quam sibi quisque imponit, statim obligat. In promissionibus verò homini factis, cum dari possit sententia Iudicis, non est necesse, vt statim obligent, sed solum dependenter ab ipsa. Imo, si Caius Deo vouisset, se hoc modo solum pœnam soluturum dependenter à Iudicis sententia, sicut poterat, hoc solum modo, etiam ex vi voti, mansisset obligatus.

Ad tertiam Respondetur ; argumen-¹⁴ tum non probare, quod Caius de facto per contractum se obligauerit immediatè ad pœnam soluendam, sicut obligari immediatè poterat à Iudice per sententiam, sed solum, quod eo modo se obligare potuerit ; quod nos non negamus ; de facto tamen non ita se obligauit, quia non expressit, sicut exprimere debebat, & expressisset, si voluisset.

Ad quartam Respondetur ; Negando, ¹⁵ illam esse intentionem Contrahentium, sed

sed potius oppositam, neque enim exprimi debet intentio se conformandi iuri communi. Nam hæc semper supponitur, nisi aliud constet, sed potius intentio recedendi à regulâ iuris communis; hæc enim non supponitur, nec rationabiliter præsumitur, nisi exprimat, cum pendeat à causis particularibus, quæ supponi non possunt, nisi exprimantur.

COROLLARIA.

16 **C**olligitur ex dictis primò; Statuta quorundam Collegiorum, Congregationum, Vniuersitatum, & similium Communitatum, quæ legis condendæ auctoritatem habent; quibus decernitur, vt qui nocte extra Collegium manserit, aliquid soluat; sicut etiam statuta quorundam Dominorum, aut Populorum inferiorum; quibus statuitur, vt ad certam pecuniæ summam soluendam obligetur, qui Lepores, aut Volucres, certo anni tempore, vel certis quibusdam instrumentis, venatus fuerit; non obligare in conscientia ad talem pœnam soluendam, nisi

hi capiantur, quia hæc non sunt propriè statuta pœnalia, cum procedant à non habente auctoritatem, sed potius conuentionalia; pœnæ autem conuentionales non obligant, nisi dependenter à Iudicis sententiâ, vt dictum est.

Secundo; Quamuis ad huiusmodi obligationem, ex vi pacti contractam, siue conuentionalem, Iudicis sententia non requireretur, adhuc fore necessariam petitionem solutionis, siue pœnæ conuentionalis, quia consuetudo obtinuit, vt non soluatur nisi petita; Vnde, eo ipso, quod non petitur, rationabiliter præsumitur condonata; Nunquam autem honestè petitur, nisi ratione, vel lucri cessantis, vel damni emergentis, quamuis de rigore iuris exigi possit. Ita *Navarr. cap. 23. num. 67.*

Tertiò; Pœnam conuentionalem præscribi posse intra spatium triginta annorum, iuxta *C. de præscript. 30. annor.* quia cum debitor eam offerre non teneatur, censetur esse possessor bonæ fidei. *Sanch. loco cit.*

QVAESTIO XX.

An Lex pœnalis sub distinctione lata, habeat vim obligandi.

CASVS.

CVM quidam Episcopus, in Clericos arma gestantes sententiam suspensionis tulisset, ab officio, vel beneficio; duo ex Clericis illius Diœcesis, arma noctu sæpius gestarunt. Quæritur; Vtrum in pœnam suspensionis inciderint.

SVMMARIVM.

- 3 *Cur lex pœnalis sub distinctione lata, videatur inefficax.*
- 7 *Verba legis, sunt operatiua, sicut forma Sacramentorum.*
- 8 *Cur videatur efficax.*
- 11 *Quomodo pœnam determinet.*
- 12 *Est efficax in ordine ad effectum obligandi ad alterutram pœnam eligendam.*
- 13 *In ordine ad hunc effectum, est sufficienter determinata.*
- 14 *In ordine ad ipsam pœnam, est inefficax.*
- 15 *Non habet determinationem sufficientem.*
- 16 *Sicut illam non haberet similis sententia Iudicis.*
- 17 *Votum, preceptum, & lex, obligare possunt ad pœnam eligendam.*
- 18 *Verba censura, Sacramentorum formis sunt magis similia, quam legi.*

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **A**D Legis pœnalis obligationem, pertinet etiam modus, quo lex fertur; an scilicet, quando fertur sub distinctione, habeat vim obligandi.
- 3 Ratio dubitandi, est primò; Quia Si quis diceret; *Gestans arma noctu, incidat in aliquam suspensionem*; Hæc suspensio esset nulla, & inefficax; esset enim incerta, &

indeterminata; sed dicere; *Incidat in suspensionem ab officio, vel beneficio*; est æquiualeter dicere; *Incidat in aliquam suspensionem*; tamenim habet aliquid incertum, & indeterminatum pro obiecto, hæc sententia, quam illa; Ergo, sicut illa est nulla, ita erit nulla, & inefficax hæc posterior.

Secundò; Quia, si quis diceret; *Ex-4 communico Petrum, vel Paulum*; neutrum excommunicaret, quia non esset maior ratio, cur excommunicaret vnum, quàm alium; Sed etiam non est maior ratio, cur incurrat suspensionem potius à beneficio, quam ab officio. Ergo neutram incurrit.

Tertio; Quia, si Episcopus diceret; *Ge-5 stans arma noctu, sit suspensus ab officio, & beneficio*; hæc sententia esset efficax, & Clericus vtramque incurreret. Ergo, si dicat; *Sit suspensus ab officio, vel beneficio*; Clericus neutram incurreret; sicut enim prima est determinata, ita secunda est indeterminata, & incerta.

Quartò; Quia, si quis habeat intentionem consecrandi hanc, vel illam hostiam; baptizandi hunc vel illum hominem; contrahendi cum hac vel illa muliere, &c. nihil efficit, & Sacramenta ista sunt nulla. Ergo eodem modo, si Episcopus dicat;

Suspen-

Suspendo ab officio, vel beneficio; nihil faciet, sed sententia erit nulla; non minus enim sententia suspensionis facere debet suum effectum significando, quam Sacramenta. Ergo sicut Sacramenta significare debent effectum suum determinatè, & in indiuiduo, ita illum significare debent verba sententiarum.

7 Quintò denique; Quia, Verba sententiarum, non minus sunt operatiua, & efficacia, quam verba, siue formæ Sacramentorum. Sicut ergò à parte rei nihil potest fieri nisi determinatè, & in indiuiduo, ita verba facere non possunt, nisi aliquid determinatum in indiuiduo. Cum autem non faciant nisi id, quod significant, sequitur, quod illud etiam significare debeant determinatè, & in indiuiduo. Cum ergo sententia suspensionis ab officio, vel beneficio, nullam suspensionem in particulari determinet, sequitur, quod nullam efficiat, ideoque quod sit nulla.

8 Ex alia verò parte; hæc sententia sic sub disiunctione prolata, videtur esse valida. Primò; Quia aliarum similes sententiarum, lætæ sub disiunctione, sunt validæ; si enim Iudex Reum condemnet, vel ad exilium, vel ad solutionem centum aureorum; hæc sententia est valida. Similiter potest Confessorius imponere Pœnitenti pœnitentiam, vel ieiunandi, vel rosarium recitandi: & Pontifex concedere Indulgentiam, vel ieiunanti tali die, vel officium recitanti. Ergo eodem modo, valida erit sententia, suspendens ab officio, vel beneficio; hæc enim non minus fertur per modum sententiarum, quam alia sententia, quæ fertur à Iudice contra Reum; Si ergo illa est valida, cur hæc etiam valida non erit?

Secundò; Quia sententia ista habet rationem legis, & præcepti, Lex autem, & præceptum, est validum, & efficax, etiam si obliget sub disiunctione. Cur enim Episcopus, per præceptum obligare non potest, vel ad ieiunium, vel ad rosarium, cum ad hoc possit se quis per votum obligare, & votum habeat rationem legis priuatæ?

Tertiò; Quia, licet sententia suspensionis sic sub disiunctione prolata, non significet determinatè vnâ suspensionem in indiuiduo, significat tamen vnâ ex illis, relinquendo in arbitrio Rei, vt, quam voluerit, eligat; Hoc autem sufficere videtur, vt sententia sit valida, sicut sufficit in alijs similibus Iudicum sententijs; vt cum quis condemnatur, vel ad exilium, vel ad tantæ pecuniæ solutionem.

Quartò; Quia, licet hæc sententia, suspensionem in particulari non determinet immediatè, illam tamen determinare videtur mediatè, & virtualiter, quatenus obligat Reum ad illam eligendam, ac determinandam. Hoc autem sufficere videtur, vt sit efficax & valida; sicut enim Votum conditionatum, quo quis se obligaret ad ingressum religionis, si Pater consentiret, esset virtualiter absolutum, si Vouens simul se obligaret ad procurandum consensum Patris; ita, cum hæc sententia obliget Reum ad vnâ ex duabus illis suspensionibus eligendam, ac determinandam, censetur per hoc talem suspensionem virtualiter determinare; sicque esse determinata, quantum satis est, vt sit efficax, & valida.

RESOLVTIO I.

Respondendum videtur primò; Sententiam suspensionis sic sub disiunctione prolata, fuisse validam in ordine ad Cler-

Clericos obligandos ad alterutram ex illis suspensionibus eligendam. *Suar. disp. 3. sect. 2. num. 12. Filiuc. tr. 11. cap. 3. quest. 5. num. 58. contra Vgolin. tab. 1. cap. 20. §. 3. num. 4. Nauarr. cap. 27. num. 161. Henricu. lib. 13. cap. 32. num. 4. Sayrus lib. 4. cap. 27. num. 3. & alij apud istos.*

- 13 Probatur, Tum quia, non est ratio, cur sententia Iudicis, sicut obligare potest Reum ad pœnam subeundam, ita illum obligare non possit ad alterutram eligendam. Tum quia hæc sententia in ordine ad obligationem, est sufficienter determinata; illam enim significat determinatè, & in indiuiduo; Ergo illam etiam immediatè potest efficere. Tum denique, quia pœnitentia sic imposita Pœnitenti à Confessario sub disiunctione, verè obligat Pœnitentem ad alterutram partem eligendam; neque vlla ratio afferri potest, cur non obliget, cum obligatio sit proprietas, & effectus consequens ad legem, præceptum, ac sententiam.

RESOLVTIO II.

- 14 **R**espondetur secundò; In ordine ad effectum suspensionis, fuisse inualidam. Ita *Nauarr. cap. 27. num. 161. Henricu. lib. 13. cap. 32. num. 4. Vgolinus tab. 1. cap. 20. §. 3. num. 4. Sayrus lib. 4. cap. 7. num. 3. & alij apud istos.*

- 15 Probatur. Tum quia non habet ex se determinationem sufficientem ad ponendam suspensionem v. g. ab officio, sed ad hoc requiritur electio ipsius Rei. Ergo non est ex se efficax, & operatiua illius

suspensionis. Tum quia, si Reus neutram velit eligere, peccabit quidem contra obligationem, quam habet alterutram eligendi; sed tamen in neutram incidet, cum non sit maior ratio cur incidat in vnam potius, quam in aliam. Ergo sententia illa, licet habeat determinationem, & efficaciam sufficientem in ordine ad obligandum; non habet tamen ex se determinationem, nec efficaciam sufficientem in ordine ad terminum talis obligationis; Hic enim, est aliquid ex se incertum, ac indeterminatum, & per Rei electionem determinabile.

Tum denique; Quia, si Iudex simili¹⁶ sententia Reum condemnet, vel ad exilium, vel ad triremes, & Reus neutram pœnam velit eligere, necessaria est noua sententia determinatè condemnans ad exilium potius, quam ad triremes; alioqui Reus, ex vi primæ sententiæ, neutram subibit. Ergo eodem modo, ex vi istius sententiæ, Clerici, si neutram velint eligere, nullam suspensionem incurrunt, sed necessaria erit alia sententia illos determinatè suspendens à beneficio: signum ergo est, primam, ex se, non fuisse sufficienter determinatam; ex hac enim incertitudine, ac indeterminatione oritur eius inefficacia.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Vo-¹⁷ tum, Legem, ac præceptum, esse quidem efficacia, & operatiua in ordine
ad

ad obligationem, & illam ponere, quia illam semper determinatè significant, non verò in ordine ad ponendum terminum ipsius obligationis, quando hic, non est aliquid certum, & determinatum, sed sub disiunctione præceptum, quia hunc terminum non significant determinatè; Verba autem, non efficiunt nisi significando.

18. Secundò; Verba censuræ, in ordine ad efficiendam censuram, quam significant, comparari potius formis Sacramen-

torum, quæ ponunt effectum, quem significant, & illum significando; quam Legi, quæ est effectiva solum obligationis. Unde, sicut ad hoc, ut formæ Sacramentorum sint validæ, operatiuæ, ac efficaciæ, necessariò requiritur, ut tam materiam, quam Personam, ac reliquas circumstantias determinatè significant; ita ut censura sit efficax, ac valida, necessariò requiritur, ut censuram quam infert, in individuo, & determinatè significet.

QVAESTIO XXI.

Ad quos Lex pœnalis se extendat.

CASVS.

VIR quidam, Latinæ linguæ omninò ignarus, librum quendam Hæretici, Latinâ linguâ conscriptum, plures hæreses continentem, ac de Religione tractantem, ad longum legit. Quæritur; an in Excommunicationem Bullæ Cœnæ inciderit.

SUMMARIUM.

2 Legens librum hæreticum, quamvis non intelligat, excommunicationem videtur incurrere. 3 Vere legit, sicut indoctus vere recitat Officium B. Virginis. 4 Characteres oculis percurrit. 5 In ea lectione, cessat finis legis in particulari. 6 Lex, omnem lectionem prohibet. 7 Ordinatur ad vitandum periculum hæresis. 9 Lex ultra verborum proprietatem extendenda non est. 10 Quid sit, finem legis cessare; quid sub fine legis non comprehendit.	11 Legens, & non intelligens, excommunicationem non incurrit. 12 Finis legis, hunc non comprehendit. 13 Legere tantum materialiter, nullum secum periculum affert. 14 Sicut operarios adire die festo. 15 Non intelligens, proprie non dicitur legere. 16 Characteres percurrere, non est legere modo humano. 18 Finis huius legis, est, vitare periculum peruersionis. 19 Lex etiam fauorabilis, non extenditur ad casus, sub eius fine non comprehensos. 20 Legens partem libri, in qua non est hæresis, vere legit, & modo humano.

R. P. Beati Lib. II.

Q

21 Hanc

- 21 *Hanc excommunicationem incurrit, qui huiusmodi librum retinet.*
 22 *Etiā si retineat nomine alieno.*
 23 *Et, qui legit librum compositum partim ab Hæretico, partim a Catholico.*
 24 *Quæ interpretatio danda sit legi favorabili, quæ odiosa.*

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **C**VM lex pœnalis sit odiosa, & odia sint restringenda, ipsa quoque lex pœnalis consequenter videtur, quantum fieri potest, restringenda. Hinc tamen oritur difficultas, quos comprehendere debeat, & ad quos se extendere; Lex enim excommunicans legentes libros hæresim continentem extenditur ab aliquibus, etiam ad non intelligentes. Unde dicunt, legentem librum, latina lingua conscriptum, hæresim continentem, quamvis lingua latinæ sit ignarus, excommunicationem Bullæ Cœnæ, nihilominus incurere. Ita *Bonacina de cens. d. 2. quest. 5. pun. 4. num. 14. Megala par. 3. lib. 3. c. 1. num. 41.*
- 3 Primo; quia, qui librum legit, quamvis verborum significationem, non intelligat, verè dicitur legere; alioqui, qui latinæ linguæ omnino ignari, Officium B. Virginis recitant, illud verè non dicerentur recitare. Cum igitur Vir ille, librum Hæretici, hæresim continentem, verè legerit, non est cur excommunicationem non incurrit.
- 4 Secundò; Quia, legere, nihil est aliud, quam, quæ scripta sunt, oculis conspiciere, ac percurrere, nec includere videtur intellectionem. Sed iste, scripta oculis percurrit quamvis non intelle-

xerit. Ergo verè legit, & consequenter excommunicationem incurrit; hæc enim absolute lata est contra legentes, non contra intelligentes, quæ legunt.

Tertio; Quia legentes, & non intelligentes, ideo excommunicationem hanc non incurrerent, quia in eis cessaret finis prohibitionis, qui est, ne legens, hæresis inficiatur; sed hoc non obstat, quia in eis cessaret finis solum in particulari; Cessante autem fine legis in particulari, non cessat lex. Ergo legentes, quamvis non intelligatur, hanc excommunicationem non evadunt.

Quartò; Quia hæc censura, cum in hæresis deestationem lata sit, omnem lectionem prohibere intendit, non solum formalem, ut cum quis intelligit, quæ legit, sed etiam materiale, cum non intelligit; Quamvis enim lectio, in hoc secundo casu, legenti nocere non possit, nocere tamen potest Auditoribus. Ergo non solum legens formaliter, sed etiam materialiter, hanc Excommunicationem incurrit.

Quinto; Quia hæc est lex favorabilis; ordinatur enim ad vitandum periculum hæresis. Ergo verba ipsius non sunt restringenda ad solam lectionem formalem, sed potius amplianda, & extendenda ad quamcumque lectionem.

Sexto; Denique, quia, si legens, & non intelligens, hanc excommunicationem non incurreret, quia in eo cessaret periculum infectionis; sequeretur, quod etiam legens partem libri hæretici, in qua non sit hæresis, hanc eandem excommunicationem non incurreret; nam in hoc etiam casu, cessaret periculum infectionis.

infectionis. Consequens autem est falsum, quia eo ipso, quod liber continet hæresim, totus est prohibitus, & qui talem librum legit, quamuis legat partem, in qua non est hæresis, vere tamen legit librum Hæretici, hæresim continentem. Ergo etiam, qui legit, quamuis non intelligat, hac excommunicatione ligatur, quia vere legit librum Hæretici, hæresim continentem.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò. Leges tam fauorabiles, quam odiosas, ultra verborum proprietatem naturalem, ac civilem, extendendas non esse; Cum enim homines, iuxta verborum proprietatem, loqui consueverint; Etiam Legislatores, iuxta eandem, censentur locuti, cum, comuni hominum intelligentiæ accommodare se debuerint. Proprietas autem verborum naturalis dicitur, significatio, quam verba ex primâ ipsorum institutione, & ex communi vsu loquendi, habuerunt; in quo sensu, Nomen; *Mors*; significat mortem naturalem. Proprietas civilis, dicitur significatio quasi metaphorica, siue extensio significationis naturalis ad aliud; ob similitudinem enim, ac iuris fictionem, verbum aliquod sæpe à iure extenditur ad significandum aliquid, quod ex prima sua institutione non significat; in quo sensu, idem nomen; *Mors*; significat professionem religiosam; & nomen *Filius*, adhibetur ad significandum, non solum filium naturalem, sed etiam adoptiuum. Hæc tamen extensio, facienda non est, nisi, quando, ex ipsius omissione sequeretur aliqua iniustitia,

vel absurditas, vel lex fieret inutilis; tunc enim significatio extendenda est, ne lex pereat. Caterum, per se loquendo, verba, sicut in communi sermone accipiuntur in propria significatione, ita multo magis accipi debent in legibus, ne falsis interpretationibus sint exposita, *l. Non aliter, ff. De legatis, 3. & l. Prima, §. R, qui nauem, ff. De exercitoria actione, unde lex non excedit terminos verbis expressos.*

Aduertendum est secundò; Aliud esse, ¹⁰ quod ratio, siue finis legis cesset in aliquo casu particulari, aliud vero, quod ratio, siue finis legis ad illum casum particularem non se extendat. Nam, in primo casu, lex ex se, & ex sua generalitate, casum illum comprehendit; alioqui, neque lex, neque ratio legis in eo dici posset cessare; quod enim numquam fuit, cessare non potest. In secundo vero, lex, eiusque ratio, numquam casum illum amplexa est; verba enim legis, intelligenda sunt iuxta limites suæ rationis, cum ratio sit anima legis, *cap. Ratio nulla, de prebend.* Cum ergo ratio, & finis legis, numquam ad casum illum se extenderit, consequenter, nec lex, illum vnquam comprehendit. Sic, cum Superior Religiosis præcipit, ne locum adeant, vbi Operarij laborant, ne suis confabulationibus illos impediunt; Si quis adire vellet, intendens omnino tacere. In hoc casu, ratio, ac finis legis, siue præcepti, dici posset cessare, Iam enim Operarij confabulationibus non impedirentur. At vero, si adire vellet die festo; in hoc casu, finis, siue ratio legis non diceretur cessare, sed hunc casum, numquam com-

Q 2

præ-

prehendisse cum, die festo, Operarij non laborent; Vnde, neque præceptum, in hoc casu, vniquam obligauit. His positis

RESOLVTIO.

11 Respondetur; probabilius videri, quod Legens librum hæreticum, conscriptum lingua, quam non intelligit, hanc excommunicationem non incurrat. *Sanchez lib. 2. Summ. cap. 10. num. 51. Suarez de fide d. 20. sect. 2. n. 18. Filliuc. tract. 22. cap. 7. num. 207. Duard. lib. 2. c. 1. quest. 47. Diana in Bulla Cruciate ref. 36. & alij apud istos.*

12 Primo; Quia finis istius prohibitionis est, impedire, ne legentes, hæresim imbibant; sed legentes, & non intelligentes, illam imbibere non possunt. Ergo finis istius prohibitionis non comprehendit legentes, & non intelligentes; & consequenter, nec prohibitio illos obligat. Si autem non obligat, consequenter, nec qui ita legunt, hanc excommunicationem incurrunt.

13 Secundo; Quia, qui ita legunt, non ideo excommunicationem euadunt, quia ratio, & finis legis in hoc casu cesserit, sed quia ratio, & finis legis, casum hunc nunquam comprehendit, cum legere materialiter tantum, & non intelligendo, quæ leguntur, nullum secum afferat infectionis periculum. Cum autem ratio legis ad aliquem casum non se extendit, nec ipsa lex in eo casu obligat.

14 Tertiò denique; Quia non magis faceret contra Ecclesiæ prohibitionem, qui legeret non intelligendo, quam fa-

ceret contra prohibitionem Superioris, qui adiret Operarios die festo; sicut enim hic, Operariorum labores tunc impedire non potest, cum Operarij die festo non laborent; ita ille hæresim imbibere non potest legendo, cum non intelligat quæ legit. Non magis autem finis præcepti, est, Operariorum labores non impedire, quam finis istius prohibitionis sit, infectionis, ac hæresis periculum vitare. Sicut ergo, qui die festo Operarios adiret, non faceret contra præceptum; ita nec contra prohibitionem faciet, legens materialiter tantum, siue non intelligens, quæ legit.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

ATque hinc ad rationes in contrarium patet responsio. Ad primam enim Respondetur; Legentem, & non intelligentem, non dici propriè legere, pro ut requiritur à prohibitione; Legit enim potius more Psittaci, quam hominis; Vnde non peccat saltem mortaliter, vt docet *Suarez loc. cit.*

Ad secundam; Oculis percurrere characteres, esse, legere solum materialiter, & more Psittaci, non verò formaliter, & more humano.

Ad tertiam; Non ideo sic legentes excusari ab excommunicatione, quia in hoc casu particulari cesserit finis legis, sed quia finis legis nunquam comprehendit legentes materialiter solum, & non intelligentes.

Ad quartam; Finem istius prohibitionis esse, impedire solum, ne legentes inficiantur, hic autem finis, non comprehendit

dit legentes solum materialiter, & non intelligentes.

19 Ad quintam; Legem, quamvis fauorabilem, extendi tamen non posse nisi ad casus, quos ratio, & finis legis comprehendit; ratio autem, & finis istius prohibitionis nunquam comprehendit lectionem materialem, sed solum formalem.

20 Ad sextam denique; Negatur sequela; Disparitas autem est quia qui legit partem libri hæretici, in qua non est hæresis, verè legit more humano, & afficitur ad auctorem, eiusque stylum; vnde eius etiam doctrinam facile potest imbibere; At, qui legit non intelligendo, legit solum more Plittaci; vnde nec affici potest ad auctorem, nec eius doctrinam imbibere.

COROLLARIA.

21 Colligitur ex dictis primò; Hanc excommunicationem incurrere, qui librum Hæretici hæresim continentem, vel de religione tractantem retinet, quamvis illum non intelligat, quia retentio non attendit libri intelligentiam, cum prohibita sit, vt huiusmodi libri penitus exterminentur. Vnde hæc excommunicatio incurritur, etiam si libri retineantur solum ad ornatum Bibliothecæ, vel ad hæreticorum errores confutandos, vel vt eorum folijs aromata, vel carnes obuoluantur; hi enim omnes verè illos retinere dicuntur; & aliqui sunt in causâ, vt libri folia in plures distribuuntur. *Bonac. de cens. disp. 2. qu. 5. pun. 4. num. 15.*

22 Secundò; Eandem excommunicatio-

nem incurrere etiam eos, qui illos retinent, nomine alieno, quia hi etiam illos verè retinere dicuntur. Similiter eos, qui illos non apud se, sed apud alium retinent; nam hi etiam, verè, ac propriè, illos dicuntur retinere, Depositarius enim habet solum puram eorum detentionem; Dominus verò possessionem naturalem, ac ciuilem; hoc autem sufficit, vt in propria, ac strictâ verbi significatione, illos tenere dicatur, cum verbum; *teneo*; etiam possidere significet. Quamvis tamen verbum; *teneo*; latè solum sumpto vocabulo, significaret possessionem, hoc satis esset ad hanc excommunicationem incurrendam; quia hæc lex, cum sit fauorabilis, eo quod in fauorem Fidei, & Animarum principaliter lata sit, est latè interpretanda.

Tertio; Hanc excommunicationem incurrunt etiam à legente librum à Catholico simul, ac Hæretico compositum, & hæresim continentem; quia huiusmodi liber, saltem secundum latam significationem dici potest, liber Hæretici, cum in fauorabilibus, res communis mihi cum altero, dicatur mea, vt docent, *Glos. in l. Id quod nostrum. ff. de reg. iur. & alij apud Tuscum tom. 1. lit. c. conel. 534.* Lex autem fauorabilis, qualis est hæc, cum in fauorem Animarum, ac Christianæ Religionis lata sit. Latè est interpretanda. *Suar. de Fide disp. 20. sect. 2. num. 10.*

Quarto; Quando lex est fauorabilis, verba esse extendenda quantum patitur eorum significatio, quia fauores sunt ampliandi ex *Reg. 49. de reg. iuris.* Quando verò lex est odiosa, verba strictè esse accipienda in suâ rigorosâ significatione; quia ex eadem regula,

Q 3 odia

odia sunt restringenda; quod si verba duplicem habeant sensum vnum proprium, alium improprium, accipienda sunt in proprio, quia Legislatores præsumitur locutus fuisse iuxta proprium, ac communem loquendi modum, ne falsis interpretationibus via aperiatur. Communis autem loquendi modus, & usus

censetur ille, quo maior pars Ciuitatis, vel loci vitur. Si verò verba duplicem habeant sensum, vtrumque communem, tunc accipienda sunt iuxta eum, quem ex coniecturis probabiliter colligitur habuisse Legislatorem, cum tota vis legis ab eius voluntate pendeat,

QVAESTIO XXII.

An Lex interdicens Clerum ad Religiosos se extendat.

CASVS.

PONTIFEX cuiusdam Ciuitatis Clerum interdixerat, quia Principi immunitatem Ecclesiasticam violanti non restiterat; Principi autem; non soli Clerici, sed etiam Religiosi non restiterant. Quaeritur; Vtrum etiam Religiosi fuerint interdicti.

SVMMARIVM.

- 1 Lex interdicens Clerum, ad Religiosos extendi videtur.
- 2 Religiosi sub Clero comprehenduntur.
- 3 Sicut comprehenduntur, cum interdicitur Populus.
- 4 Religiosi gaudent privilegio Clericali.
- 5 Interdictum, quid, & quotuplex.
- 6 Non est extendendum, sed restringendum.
- 7 Religiosi, sub interdicto non comprehenduntur.
- 8 In odiosis, non veniunt, nomine Cleri.
- 9 Sicut non veniunt Clerici, nomine Religiosi.

- 10 Et sicut Religiosi non veniunt, cum interdicitur, est Episcopale.
- 11 Et sicut nomine Populi, non veniunt Scholares.
- 12 Tota Communitas, exceptis Religiosis, diuiditur in Populum, & Clerum.
- 13 Religiosi, solum in fauorabilibus veniunt nomine Cleri.
- 14 Et eorum privilegij gaudent.
- 15 Si interdicerentur Personæ Ecclesiasticae, tunc comprehenderentur.
- 16 Interdicto Clero, non sunt interdicti Tonsurati.
- 17 Interdicto Populo Ciuitatis, non sunt interdicti habitantes in Suburbij.

RATIO.

RATIONES DVBITANDI.

Quamuis Lex, excommunicans legentem librum Hæreticum, non se extendat ad non intelligentem; Dubium tamen est; an Lex interdicens Clerum, se extendat ad Religiosos. Videtur enim extendi, & consequenter etiam Religiosos fuisse interdictos. Ita *Suarez tom. 5. de cens. disp. 32. sect. 2. num. 13. Nauarr. cap. 27. num. 167. Couar. cap. Alma Mater par. 2. §. 1. num. 8.*

3 Primò; Quia in *cap. Si sententia; de sent. excomm. in 6.* Tota Communitas diuiditur in Populum, & Clerum, tanquam in duas partes adæquatas. Ergo Religiosi, sub altera illarum comprehendendi debent; Non comprehenduntur autem sub Populo; Tum quia hoc, ipsis est minus fauorabile; interdicto enim Populo, ipsi etiam intelligerentur interdicti. Tum quia Religiosi, iam deserunt esse de Populo, & ceperunt esse de Vniuersitate Ecclesiastica. Ergo pertinere videntur ad Clerum; quod enim sub neutra parte comprehendantur, videtur expresse, & contra rationem, & contra dictum *cap. Si sententia;* Si autem comprehenduntur nomine Cleri, ipsi quoque fuerunt interdicti.

4 Secundò; Quia, cum dicitur; interdicto Populo, non interdici Clerum; nomine Cleri veniunt etiam Religiosi. Ergo etiam cum è contrario dicitur; interdicto Clero non interdici Populum. Religiosi non veniunt nomine Populi, sed nomine Cleri.

5 Tertio; Quia Religiosi omnes, etiam Fœminæ, ac Nouitij, gaudent privilegio Clericali; se à Populo separauerunt; & diuino cultui, ac Ecclesiæ seruitio dedi-

carunt; sub speciali Ecclesiæ cura, ac protectione viuunt; & eorum labores ad Ecclesiæ vtilitatem tendunt. Ergo veniunt nomine Cleri, ideoque ipsi etiam videntur cum Clero fuisse interdicti.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò; Interdictum, esse Censuram Ecclesiasticam, quæ homo à quorundam Sacramentorum perceptione, à Diuinis Officijs, & ab Ecclesiastica sepulturâ, separatur; *cap. Non est nobis; de sponsalibus.* Estque locale, vel personale. Per primum, interdicatur directè locus, ne in eo, diuina Officia, siue ab Incolis, siue ab Extraneis audiantur; ita tamen, vt extra illum etiam ab Incolis audiri possint. Per secundum; Populus, vel persona aliqua particularis, eadem diuina Officia audire prohibetur vbicumque sit.

Aduertendum est secundò; Interdictum, cum sit lex odiosa, non esse extendendum, sed potius, quantum fieri potest, restringendum. Hinc autem fit, vt interdicto loco Populus non censeatur interdictus & posito interdicto personali, locus non censeatur interdictus, nisi hoc à Iudice exprimat. Vnde, Ecclesiâ aliquâ Collegiatâ interdictâ, illius Ecclesiæ Sacerdotes, in aliâ Ecclesiâ, diuina officia persolvere possunt; dummodo ipsi causam culpabilem Interdicto non dederint; Nam hi, Diuina Officia nullibi audire, vel persolvere possunt *ex cap. Sicut. de sent. excom. in 6.* Similiter omnibus Ecclesijs interdictis, celebrari possent Diuina officia in priuatis Sacellis, quæ in suis domibus habent aliqui, cum privilegio Missam in illis celebrandi, quia priuata

uata Sacella non veniunt nomine Ecclesie.
His positis,

RESOLVTIO.

8 AD casum respondetur; Religiosos non fuisse interdictos. *Coninch. disp. 17. d. 1. num. 8. Filiuc. tract. 17. cap. 1. num. 14. Sayrus de cens. lib. 5. cap. 4. num. 29. Auila par. 5. disp. 1. dub. 4. concl. 7. Henrig. lib. 13. cap. 41. num. 3. Bonacin. de cens. disp. 5. pun. 1. num. 11.* Et alij apud istos.

9 Primò; Quia Religiosi, quamuis in fauorabilibus, veniant nomine Clerici, non veniunt tamen in odiosis; sicut Filius adoptiuus, quamuis veniat in fauorabilibus, nomine Filij, non tamen in odiosis; odia enim semper, quantum fieri potest, sunt restringenda. Cum ergo interdictum, sit materia odiosa, Religiosi in ipso non comprehenduntur nomine Cleri.

10 Secundò; Quia, si interdican- tur Religiosi, sub illo interdicto non comprehenduntur Clerici seculares, quamuis ipsi etiam lato modo sint Religiosi, & sint Deo, ac Ecclesie dicati. Ergo neque è contra, si interdican- tur Clerus, comprehenduntur sub illo interdicto Religiosi, quamuis ipsi, lato modo sint Clerici, & ad Clerum pertineat.

11 Tertiò; Quia, Si Clerus interdican- tur ab Episcopo, certum est, tunc Religiosos non venire nomine Cleri, neque sub interdicto comprehendi, cum non sint eius subditi, sed ab eius iurisdictione exempti. Ergo neque venient nomine Cleri, quando Clerus interdicitur à Pontifice; Quòd enim interdictum feratur ab

vno, vel altero Superiore, & quòd Religiosi sint exempti respectu vnius, & non respectu alterius, non facit, vt interdictum magis, vel minus extendatur; Ergo si ab vtroque, eodem modo feratur, eodem etiam modo extendetur, eodemque comprehendet.

Quartò; Quia, si interdican- tur Populus, non intelliguntur interdicti Scholares, neque alij Exteri in Ciuitate habitantes ad lites, ac negotia prosequenda; vt enim quis comprehendatur sub Populi interdicto, *ex cap. Si Ciuitas;* requiritur, vt sit Ciuis, & pars illius populi, Scholares autem, & Habitan- tes ad negotia prosequenda, non sunt Ciues, nec pars illius Populi; Ergo neque si interdican- tur Clerus, intelliguntur interdicti Regulares; multò enim minus sunt ipsi pars Cleri illius Ciuitatis quam Scholares pars Populi. Cum ipsi à iurisdictione Episcopi sint exempti, Scholares vetò non sint exempti à legibus loci.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes in contrarium Respon- detur; Ad primam; Totam Communitatem, exceptis Religiosis, ibi distingui in Populum, & Clerum; eodem enim modo distinguitur in ordine ad interdictum Episcopale, ac in ordine ad Pa- pale. In ordine autem ad interdictum Episcopale, certum est, solam Communitatem sacularem diuidi in Populum, & Clerum, cum Regulares, sint extra iurisdictionem Episcopi.

Ad secundam Respondetur; Negando consequentiam; neque enim ex eo, quòd Religiosi veniant nomine Cleri in fauorabili-

rabilibus, licet inferre, quod veniant etiam in odiosis; Nam fauores sunt ampliandi, odia vero sunt restringenda. Sicut ergo filius adoptiuus venit nomine filij in fauorabilibus, non vero in odiosis; ita Religiosi venire possunt in fauorabilibus nomine Cleri, non vero in odiosis.

- 15 Ad tertiam Respondetur; Ex eo, quod Religiosi gaudeant priuilegijs Clericorum, inferri solum posse, quod veniat nomine Cleri in fauorabilibus, non vero in odiosis. In his autem non veniunt neque nomine Cleri, neque nomine Populi, cum sint exempti, neque sint saeculares, qui soli diuiduntur in Populum, & Clerum, sed Regulares.

COROLLARIA.

- 16 Colligitur ex dictis primò; Si interdicerentur Personae Ecclesiasticae, tunc fore, vt interdicerentur etiam Religiosi; ipsi enim verè sunt Personae Ecclesiasticae non minus, quam Clerici, & sub Ecclesiae protectione viuunt; sicut cum interdiciuntur Doctores alicuius Ciuitatis, censentur etiam interdici Do-

ctores Clerici, & cum interdicitur aliqua familia, censentur etiam interdici Clerici de tali familia; Sicut enim nomen Doctoris, & familiae, est nomen tam Laicis, quam Clericis commune, ita nomen *Persona Ecclesiastica*, est tam Clericis, quam Religiosis commune. *Auila par. 5. disp. 1. dist. 4. concl. 9.*

Secundò; Interdicto Clero, post *Trident. sess. 23. cap. 6. reform.* non censeri interdictos tonsuratos, & minoribus solum ordinibus initiatos; quia per hoc solum, non gaudent priuilegio Clericali; Tridentinum enim; vt priuilegio Clericali gaudeant, requirit, vt incedant in habitu ac tonsura, & alicui Ecclesiae inferuiant, vel per Episcopum ad studendum in Clericorum Seminario, aut in aliqua Schola, vel Vniuersitate, sint destinati *Trident. sess. 23. cap. 6. reform.*

Tertiò; Interdicto Populo Ciuitatis, non intelligi interdictos, qui habitant in suburbijis, quia verè non sunt de populo Ciuitatis; si tamen aliqui ex illis, essent, censentur interdicti, quia essent pars populi interdicti.

Q V A E S T I O XXIII.

An Lex interdicens Populum vnius Ciuitatis, comprehendat etiam alibi domicilium Habentes.

C A S V S.

- 14 **V**IR quidam nobilis, in duabus Ciuitatibus domicilium habebat. Accidit autem, vt in altera earum, Populus, propter vectigalia à Personis Ecclesiasticis, violenter exacta, in interdictum inciderit. Quæritur, Vtrum Vir iste Nobilis, huic interdicto subiaceat.

R. P. Beati Lib. II.

R

SVM-

SUMMARIVM.

- 3 Lex, vnius Ciuitatis Populum interdicens, comprehendere videtur etiam alibi domicilium Habentes.
- 4 Nam est verè de Populo interdicto.
- 5 Et illius Communitatis commodum sentit.
- 6 Et sentiret Onus tributi, si illi Communitati imponeretur.
- 7 Interdicto tamen non subiacet.
- 8 Cum aequè sit pars Populi non interdicti.
- 9 Et sentiat incommoda Communitatis non interdicta.
- 10 Nec Innocens, puniri debeat.
- 11 Et odia sint restringenda.
- 12 Interdictum comprehendit eos, qui sunt solum de Populo interdicto.
- 13 Nec sentire quis debet incommoda, quae alterius etiam Communitatis bonis priuant.
- 14 Onera localia vnius Communitatis, alterius priuilegijs non priuant.
- 15 Si quis reperiatur in loco interdicto, tunc comprehenditur.
- 16 Qui alio transferunt domicilium, desinunt comprehendì.

RATIONES DVBITANDI.

IN lege pœnali, verba, quæ duplicem habent significationem aequè propriam, in strictiori accipi debent, cum odia sint restringenda. Vnde lex prohibens delictum sub aliquâ pœnâ, intelligenda est de delicto in suâ specie consummato; vt docent Auctores communiter apud Bonac. de Matrim. quest. 4. pun. 16. num. 4. Quia tamen verba generalia, generaliter sunt accipienda; adhuc est difficultas; an lex interdicens Populum vnius Com-

munitatis, comprehendat eos, qui alibi etiam domicilium habent.

Et quidem, quod comprehendat; & consequenter, quod Vir nobilis interdicto subiaceat, docent Angelus, v. interdictum. 1. num. 4. Tabien. eodem §. 10. Rosella n. 8. Calderin. de interdicto memb. 2. num. 39.

Primò; Quia est verè de Populo interdicto, & pars illius; sed cum interdicuntur generaliter Populus, interdicuntur omnes, qui sunt de Populo, & eius pars; Ergo Vir nobilis sub interdicto comprehenditur.

Secundò; Quia, qui sentit commodum, etiam incommodorum particeps esse debet, cap. qui sentit. de reg. iur. in 6. Sed Vir iste nobilis, fruitur honoribus, ac commodis Populi interdicti; Ergo eius etiam onera subire debet, & consequenter interdictum.

Tertiò; Quia, si Populo interdicto impositum fuisset à Príncipe tributum, etiam Vir iste nobilis, ad illud teneretur concurrere, sicut alij de Populo, cum non minus sit pars Populi, quam alij. Ergo, cum ab Ecclesiâ, eidem Populo fuerit impositum interdictum, ipse etiam illi subiacerè debet, non minus, quam alij de Populo; Non minus enim est pars Populi, quam alij.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; Virum nobilem, interdicto non subiacerè. Suar disp. 32. de censur. sect. 2. num. 16. Filiuc. tract. 18. cap. 2. quest. 5. nu. 14. Bonac. d. 5. de cens. pun. 1. num. 17. Auila p. 5. disp. 1. d. 4. concl. 4. Syluest. v. interd. 2. num. 13. Coninch. dis. 17. d. 1. n. 12. Sayr. lib. 5. cap. 4. n. 18. & alij apud istos.

Primò;

- 8 Primò; Quia, cum Vir nobilis æquè sit pars Populi interdicti, & non interdicti; nulla est ratio, cur potius subire debeat onera Populi interdicti, quam censeretur liber cum Populo libero.
- 9 Secundò; Quia, qui sentit incommodum, etiam commodum sentire debet. Sed Vir nobilis, particeps est onerum Populi non interdicti. Ergo particeps esse debet etiam commodorum, & consequenter libertatis ab interdicto, quæ gaudet Populus non interdictus.
- 10 Tertio; Quia, interdictis terris alicuius Principis, non intelligitur interdicta terra, cuius ipse in solidum, siue indiuisim, cum alio Innocente, est Dominus, ne Innocens absque culpâ puniatur; *arg. cap. final. 1. quæst. 4.* Ergo eodem modo; interdicto Populo, non intelligitur interdictus Ciuis, qui simul indiuisim, est etiam pars alterius Populi non interdicti, ne Innocens, absque culpâ, puniatur, quatenus enim est pars Populi liberi, est omnino innocens; & aliunde causam interdicto non dedit vt suppono.
- 11 Quarto; Quia odia sunt restringenda, & fauores ampliandi. Sed interdictum, est res odiosa, & libertas est res fauorabilis. Ergo Vir nobilis censendus est potius liber cum Populo libero, quam interdictus cum interdicto.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 12 **A**D rationes in contrarium Respondetur; Ad primam. Virum nobilem, non esse solùm de illo Populo, sed etiam de alio libero. Interdictum autem, eos, solùm interdicat, qui sunt solùm de illo populo, non verò qui sunt etiam de alio;

Qui enim est etiam de alio Populo, debet potius esse liber cum libero, quam interdictus cum interdicto; quia interdictum, cum sit odiosum, est restringendum; libertas verò, cum sit fauorabilis, est extendenda.

Ad secundam Respondetur; Qui sentit commodum, debere quidem & onera sentire, sed ea solùm, quæ continentur intra limites eiusdem Communitatis, non verò ea, quæ priuant bonis etiam extra illam Communitatem, & ad aliam Communitatem non pertinentibus, vt est interdictum. Imo argumentum retorqueri potest; Nam Vir nobilis, sentit onera alterius Ciuitatis liberæ. Ergo etiam sentire debet & commoda, & consequenter immunitatem ab interdicto; cur enim hoc commodum est illi denegandum;

Ad tertiam Respondetur; Onera localia vnius Ciuitatis; vt est tributum; non impedire Virum nobilem, quin gaudeat commodis alterius Ciuitatis, ideoque illi incommodo subiacere. At interdictum, priuat commodis non solùm in Ciuitate interdictâ, sed etiam in liberâ: Æquum autem non est, vt qui sentit onera Ciuitatis liberæ, eius etiam commoda non percipiat.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Virum nobilem, si reperiatur in loco interdicto, tunc censendum esse interdictum; quia tunc est verè de Populo interdicto, non solùm quasi habitualiter, ratione domicilij, sed etiam actualiter ratione actualis habitationis; De Populo verò non interdicto, est solùm habitualiter, ac

R 2 remo-

remotè, ratione domicilij, sed non actualiter ac proximè; hæc autem potest esse ratio sufficiens, cur interdicto tunc potius subiaceat, quàm Populi non interdicti gaudeat libertate.

- 16 Secundò; Eos, qui, post interdictum, alio transferunt domicilium, desinere esse interdictos; quia desinunt esse pars Communitatis, vel Populi interdicti. Dummodo tamen ipsi causam culpabilem

interdicto non dederint; Nam hi, ubique sunt interdicti: *ex cap. Sicut de sent. excom. in 6.* Contra verò; Qui in loco interdicto domicilium constituunt, statim sunt interdicti; quia sunt Conciues Populi, siue Communitatis interdictæ; propter quam etiam rationem dum interdictur Populus, subiacent interdicto etiam Ciues absentes.

Q V A E S T I O XXIV.

An Lex obligans ad reuelandum, comprehendat rem sub secreto scientes, & actum in territorio non existentes.

C A S V S.

TITIVS Romæ degens, testamentum quoddam originale, sibi à Sempronio missum, ut Aduocatos consulere, an fideicommissum in eo insertum, in aliquibus nominatis personis expirasset, eidem Sempronio cum Aduocatorum sententijs remiserat. Accidit autem, ut literæ cum testamento, alteri eiusdem nominis, & cognominis Sempronio, in eodem loco degenti, redditæ fuerint, qui lectas, Sempronio deinde, cui mittebatur, reddidit. Post aliquot menses, Quidam, præterdens, fideicommissum adhuc non expirasse; cum, omnibus adhibitis diligentijs, testamentum inuenire non posset, ab Ordinario suo petijt, ut sub poena excommunicationis mandaret, ut quicumque dictum Testamentum haberet, vel sciret detentorem, intra duos menses reuelaret. Quæritur; Vtrum Sempronius, cui per errorem redditæ sunt literæ, & Titius Romæ degens, cum sit eiusdem Dioecesis, reuelare teneantur.

SUMMARIUM.

1 Lex obligans ad reuelandum comprehendere videtur, etiam sub secre-

to scientes, & extra territorium existentes.

3 Pter-

- 3 *Vterque, est Episcopi subditus.*
- 4 *Secretum non obligat, quando redundat in damnum Tertij.*
- 5 *Et Episcopi præceptum videtur esse personale.*
- 6 *Neutrum tamen verè obligat.*
- 7 *Fides, iure naturæ, obligat ad secretum seruandum.*
- 8 *Et alterius secretum reuelans, tenetur ad damna inde secuta.*
- 9 *Secretum, in casu posito, in nullius damnum redundat.*
- 10 *Extra Episcopi territorium degens; est eius subditus solum habitualis.*
- 11 *Et præceptum, non est personale, sed locale.*
- 12 *Neuter, sine graui culpà, reuelare potest.*

RATIONES DVBITANDI.

- 1 **V**T melius adhuc constet, ad quos lex pœnalis se extendat, duo sunt inquirenda; Primum est; an lex, delicti reuelationem præcipiens, comprehendat scienter sub secreto, & extra territorium existentes. Secundum est; an delicti complicem obliget. Quod enim duos primos comprehendat. Docet *Vasquez tract. de excom. disp. 12. num. 21. Salas de legib. dub. 14. sect. 7. num. 86. & alij.*
- 3 Probatur; Quia vterque est subditus Episcopi, qui tulit monitorium, vt supponitur, & vterque notitiam habet testamenti; Præceptum autem obligat Subditos testamenti notitiam habentes.
- 4 Neque obstat primò; quod ille, cui per errorem redditæ sunt literæ, notitiam habeat testamenti sub sigillo secreti, quale secum afferunt literæ sigillo muni-

tæ; Nam, quando secretum redundat in damnum Tertij pendens in futurum, non datur obligatio illud seruandi, excepto secreto Confessionis; In promissione enim secreto censetur semper exceptus casus, in quo res vergit in detrimentum Tertij, vel Reipublicæ; Vnde, si quis sub secreto sciat impedimentum occultum, quo alius est Matrimonium contracturus, illud reuelare potest, ac tenetur, non obstante secreto. In casu autem præsentis; occultatio testamenti, redundare videtur in damnum illius, qui præterit, fideicommissum adhuc non expirasse; sine testamento enim, hoc nunquam probare poterit.

Neque obstat secundò; Quod Titius 5 Romæ degat, & sit extra Diœcesim Episcopi, qui tulit monitorium. Nam, sicut Episcopi præceptum prohibens, ne Sacerdotes subditi, extra Diœcesim celebrent, ligat etiam existentes extra Diœcesim, ita præceptum præcipiens, vt scientes reuelent, ligare poterit etiam existentes extra Diœcesim; nulla enim est ratio cur vnum sit personale, & non aliud.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; neutrum ex vi 6 delicti, teneri reuelare.

1 Primum quidem; quia ille, cui secre- 7 tum aliquod commissum est, de ijs, loqui non potest, quæ illi sub secreto; communicata sunt, nisi alià vià ea nouerit, quam sub secreto; Fides enim, iure naturæ, seruanda est. Sed ille, cui per errorem redditæ sunt literæ, nouit solum sub secreto, quæ in illis continebantur; qui enim literas clausas mittit, vult ea, quæ in illis continentur, occulta retineri.

R 3 Ergo

Ergo ex vi edicti, ad ea reuelanda cogi non potest. Superior enim aliquid præcipere non potest, contra ius Diuinum, vel naturale; Ius autem naturale dicitur, vt seruetur secretum, nisi iusta & rationabilis causa, qualis est damnum Reipublicæ, vel Tertij, aliter postulet.

8 Secundò; Quia alterius secretum reuelans, cum notabili eius damno, mortaliter peccat contra ius naturæ, & tenetur ad restitutionem damni, ex tali reuelatione secuti; est enim causa iniusta damni ex tali reuelatione prouenientis, & causa iniusta damni alterius ad restitutionem tenetur. Sed si ille, cui per errorem reddita sunt literæ, secretum reuelaret, esset causa grauis damni Sempronio, testamentum originale apud se habenti; Ex illà enim reuelatione, ac notitia, à Prætendente, vel vi, vel fraude, vel falsis testibus, aut alià via spoliari illo iniuste posset, eique hoc periculum immineret. Ergo reuelando, mortaliter peccaret contra ius naturæ, & teneretur ad omnia damna, quæ Sempronio inde sequerentur. Ergo ab Episcopo per monitorium cogi non potest ad reuelandum. Superior enim, nec præcipere, nec obligare potest ad aliquod malum. *Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. num. 11. Filiuc. tract. 14. cap. 2. quest. 8. num. 39. Auila par. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 2. concl. 3. Clauis regia lib. 12. cap. 14. num. 20. Azor. par. 3. lib. 13. cap. 28. Reginaldus lib. 24. num. 47. Nauarr. cap. 18. num. 12. Valent. tom. 3. disp. 5. qu. 14. pun. 1. & alij communiter.*

9 Neque vim vllam habet ratio in contrarium; nam secretum, & occultatio te-

stamenti, in nullius damnum redundat; Prætendens enim, nullum habet ius ad testamentum illud habendum; cum verè fideicommissum expirauerit, atque ita plures Aduocati consulti, asseruerint.

Secundus verò; hoc est Titius, Romæ 10 degens; multo minus reuelare tenetur. Quamuis enim sit Episcopi Subditus quasi habitualiter, ratione originis, vel domicilij, actualiter tamen non est eius subditus, cum Romæ, & extra eiusdem Episcopi territorium degere supponatur. Ergo eius edictis, ac præceptis ligari non potest; Extra territorium enim ius dicenti non paretur impune, vt habetur *cap. 2. de constitutionibus in 6.* Neque Episcopus iurisdictionem habet in Subditos extra territorium existentes, ita vt illos obligare possit per statutum, aut præceptum locale.

Neque vrget paritas allata præcepti de 11 non celebrando extra Diocesim. Nam, cum eius violatio redundet in graue damnum Communitatis, cuius Sacerdos est pars, sequitur, quod præcepto illo obligari possit vbicumque existat, quia obligatur semper, vt pars illius Communitatis, & ipse vbicumque existat, semper illius Communitatis est pars, & vt talis ad eius damnum quantum potest vitandum tenetur; Vnde præceptum illud, est personale, quia factum est Sacerdoti, quatenus suæ Communitatis est pars; At præceptum de scripturis reuelandis, cum non redundet in bonum aliquod speciale Communitatis, sed factum sit solum ad instantiam alicuius particularis, non obligat Subditos, quatenus sunt pars Communitatis, sed solum quatenus actu existunt in tali Communitate; ideoque

que non est personale, sed locale; Vnde existentes extra territorium ligare non potest. *Suarez de cens. disp. 5. sect. 4. nu. 4. Filliuc. tract. 11. cap. 5. quæst. 9. Reginal. lib. 9. num. 146.*

ad testamentum reuelandum, sed neutrum posse sine graui peccato illud reuelare. Vterque enim, reuelando, violaret secretum contra ius naturæ; Vnde vterque teneretur ad omnia damna, quæ inde sequerentur Sempronio, te-

COROLLARIA.

12 **C**olligitur ex dictis; Vtrumque, non solum cogi non posse ex vi monitorij

testamentum apud se habenti,

Q V A E S T I O XXV.

An Lex obligans ad denunciandum, delicti Complicem comprehendat.

C A S V S.

1 **T**ITIVS, cum multo ære alieno laboraret, Domum Amico vendidit in confidentiâ, ne Creditores illam caperent. Creditores autem, vt suum creditum recuperarent, excommunicationem impetrarunt contra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes. Quæritur; Vtrum Amicus, Titium denunciare teneatur.

S Y M M A R I U M.

2 Lex obligans ad denunciandum, Complicem comprehendere non videtur.

3 Nemo se ipsum manifestare tenetur.

4 Nec denunciare, quæ probare non potest.

5 Comprehendit tamen.

6 Complex, delinquentem non denunciando, eius peccato cooperatur.

7 Sicut Custos rei furtiua, illam manifestare tenetur.

8 In hoc casu, præsumi non potest Calumniator.

9 Et sine propria fama detrimento, denunciare potest.

10 Nemo præsumitur, alijs bona sua tradere velle.

11 Bona occultantes, ex vi Edicti, illa manifestare quando teneantur.

12 Manifestare tenentur, quamuis delictum sit occultum.

RATIO.

RATIONES DVBITANDI,

2 **A**lterum, quod erat inquirendum, est; an lex pœnalis ad delicti Complicem se extendat. Et quidem videtur se non extendere; ideoque Amicum, ad Titium denunciandum non teneri. Ita *Nauar. cap. 25. num. 50. Auila par. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 2. Henrig. lib. 13. cap. 18. num. 13. Suarez tom. 5. dis. 20. sect. 3. reg. 3. num. 9.*

3 **P**rimò; Quia non potest manifestare Titium, qui simul manifestet se ipsum, cum contractus venditionis, non nisi inter duos esse possit. Nemo autem tenetur, ex vi edicti, manifestare alium, quando ex denunciatione, aliquod illi damnum prouenire potest; Edictum enim, cum sit benignè explicandum, non obligat cum tanto incommodo; vnde filius non tenetur denunciare furtum Patris, quia damnum Patris in ipsum redundat. Cum ergo Amico, ex tali denunciatione, prouenire possit damnum in fama, non videtur teneri ad denunciandum.

4 **S**ecundò; Quia nemo tenetur denunciare ea, quæ probari non possunt, ex *cap. Sacerdos: de pœn. d. 6.* Crimen enim, quod probari non potest, perinde est, ac si nesciretur; Imò denuncians, quoties probare non potest, præsumitur proditor, ac calumniator. Sed Amicus probare non potest, domum fuisse sibi à Titio venditam in confidentiâ, & esse Titij, cum extet solum verus contractus venditionis; Ergo Titium denunciare non tenetur.

RESOLVTIO,

Respondetur tamen; Amicum teneri ad denunciandum, si Titius creditoribus satisfacere nolit. *Auila par. 2. cap. 5. disp. 4. d. 3. concl. 5. & disp. 5. dub. 2. concl. 2. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 8. Salon. 2. 2. quest. 62. art. 3. Grassius par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 15. Clauis regia lib. 12. cap. 14. num. 37. Suar. disp. 20. sect. 3. num. 11. & alij apud istos.*

Primò; Quia Titium non denunciando, eius delicto cooperaretur; esset enim causa, ne Titius suis Creditoribus solueret, & consequenter ne Creditores suum creditum recuperarent; Cum ergo vnusquisque proximi peccato teneatur non cooperari, ne fiat illius particeps; sequitur, Amicum teneri ad denunciandum.

Secundò; Quia, qui habet bona sibi à fure tradita ad custodiendum, tenetur, vi monitorij, ad illa manifestanda; eo quod occultari non possint, nisi cum damno Dominorum; sed etiam Domus venditio, occultari non potest, nisi cum damno Creditorum Titij. Ergo etiam, ex vi monitorij, Amicus illam manifestare tenetur, alioquin illam occultando, non minus esset causa damni Creditorum, quam custodiens res furtiuas, damni Dominorum.

Tertio; Quia, si Amicus denunciare non teneretur, ideo esset, quia, cum probare non posset, præsumeretur calumniator; In hoc autem casu, nullum imminet periculum, quod præsumatur calumniator; Nemo enim præsumitur, velle aliquid in sui præiudicium manifestare, sicut faceret Amicus, manifestando, Domum esse Titij; Cum ergo cesset ratio à denunciandi obligatione Amicum excu-

excusans; sequitur, illum teneri, dummodo tamen denunciatio fieri possit absque famæ iacturâ.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

9 **N**Equæ obstant rationes in contrarium; Ad primam enim Respondetur; Possè Amicum sine famæ suæ præiudicio, Titium denunciare, sicut potest, qui à fure bona habuit ad custodiendum; denunciando enim, ostendit, se nolle esse participem delicti Titij, & cum eo contractum bona fide iniisse. Si tamen verè denunciare illum non posset sine suæ Famæ iacturâ, tunc, propter rationem adductam, denunciare non teneretur.

10 **A**d secundam Respondetur; quamvis Amicus testibus probare non possit, Domum illam esse Titij; cessare tamen in illo omnem præsumptionem inuidiæ, vel calumniæ; quia nunquam præsumitur, aliquem velle, alijs tradere bona, quæ verè sunt sua. Si ergo Amicus, Titij Creditoribus domum tradere velit; signum euidentis est, Domum illam non esse suam, sed Titij.

DE COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Eos qui bona occultant ob res alienum, vel ob delictum commissum, ne à Fisco, vel à Creditoribus capiantur, teneri ex vi edicti, ad illa manifestanda, quia bona ista retineri, vel occultari non possunt in fraudem Creditorum, aut Fisci, cui post sententiam condemnatoriam manent applicata; alioquin qui ea occultaret, esset causa iniusta damni, quod isti propter occultationem paterentur; idemque dicendum est de ijs, qui fidei contractus inuent in fraudem creditorum.

Secundò; Teneri Amicum, denunciare Titium, quamvis huius delictum sit occultum, quia aliàs non solum esset conscius delicti Titij, sed etiam participes; quatenus occultando, esset causa, ne Titius Creditoribus solueret. Si tamen hoc non sequeretur; sed Amicus esset solum delicti conscius, & non participes; in hoc casu, denunciare non teneretur, quia, cum delictum esset occultum, illud sine Titij infamiâ, manifestare non posset.

Quæst. XXVI.

An Lex à Diuinis suspendens, suspensum Choro assistentem distributionibus priuet.

CASVS.

CANONICVS quidam, quamuis ab Episcopo à Diuinis officijs suspensus, Chorum tamen, vt prius frequentauit, & officium cum alijs recitauit. Tempore autem distributionum, eas cum alijs percipere volens tanquam sibi debitas, ab Episcopo obtinere non potuit. Quæritur; Vtrum illi fuerint iuste negatæ.

SUMMARIUM.

- 1 Lex à diuinis officijs suspendens, suspensos iuste distributionibus priuare videtur.
- 2 Cum suspensus, diuina officia non persoluat ex officio.
- 3 Suspendio, quid, & supra quos cadat.
- 4 Suspendio, ad quos extendatur.
- 5 Suspendio, diuina officia persoluenti, distributiones iuste negari non possunt.
- 6 Distributiones, sunt debita presentibus, & canentibus in Choro.
- 7 Suspendio à Diuinis officijs, ab ijs tantum suspendit, quæ ordini sunt annexa.
- 8 Ad distributiones percipiendas, necesse non est, prestare omnia, quæ prestantur in Choro.
- 9 Suspendio, intelligitur solum, à diuinis officijs, ex officio, exercendis.
- 10 Suspendus ab officio, non est suspensus ab eius exercitio, per modum Laici.
- 11 Suspendus ab officio, intelligitur, tam ordinis, quam iurisdictionis.
- 12 Non intelligitur tamen suspensus à beneficio.
- 13 Suspendus ab ordine, intelligitur ab omni ordine.
- 14 Non tamen à iurisdictione.
- 15 Nec à Beneficio.
- 16 Suspendus ab ordine inferiori, censetur suspensus à Superiori.
- 17 Suspendus à Beneficio, an eius fructus percipere possit.

RATIONES DVBITANDI.

AD Legis etiam pœnalis extensionem pertinet; an Lex à diuinis officijs suspendens, suspensos diuina officia recitantes distributionibus priuet. Videntur enim priuare, & consequenter distributiones Canonico iuste videntur fuisse negatæ. Ita Nauarr. c. 27. num. 116. Sarrus lib. 4. c. 4. num. 10. Filiucius tract. 17. cap. 2. quæst. 1. num. 21. Viuald. de Sacr. p. 2. de suspens. num. 171.

Probat; Quia distributiones debentur solum presentibus, & canentibus in Choro ex officio; dantur enim solum propter exercitium officij; sed Suspendus à diuinis officijs, ea persolvere non potest ex officio, & consequenter, nec in Choro canere, tanquam Hebdomadarius. Ergo distri-

distributiones illi non videntur debita; ideoque iuste negata.

NOTABILIA.

4 **A**duertendum est primò; Suspensionem, esse Censuram, qua persona Ecclesiastica impeditur, ne sui officij, aut beneficij, vel ordinis, in totum, vel in partem; in perpetuum, vel ad tempus, functiones exerceat. Hæc autem censura, supra Laicos non cadit, sed solum supra Ecclesiasticos, aliquo exercitio spirituali illos priuans; Quia soli Ecclesiastici habent officium ordinis, aut iurisdictionis, vel beneficium; circa quæ versatur suspensio; priuans aliquando exercitio ordinis, aliquando iurisdictionis & aliquando beneficio, aliquando his omnibus simul.

5 **A**duertendum est secundò; Suspensionem, quæ aliquem exprimit effectum, ad illum solum extendi, & ad ea, quæ illi sunt adnexa. Cum enim verba Censuræ, efficiant id, quod significant, nec aliter operentur, quam significando; sequitur, quod ad eum solum effectum se extendant, quem significant, & non ad alium. Hinc autem fit, vt suspensus à celebratione, reliqua sacerdotis onera præstare possit. Et Episcopus ab ordine Pontificali suspensus, ab ijs solum intelligatur suspensus, quæ ordinis Episcopalis vsum concernunt; vt sunt confirmare; ordines conferre; Ecclesias consecrare, &c. non vero ab ijs, quæ ad iurisdictionem pertinent, vt sunt excommunicare, beneficia conferre, &c. His positis.

RESOLVTIO. I.

6 **A**d casum responderetur; distributiones,

Canonico iniuste fuisse negatas. Ita *Auila p. 3. d. 2. d. 1. conclus. 6. P. Nauarr. lib. 2. cap. 2. dist. 5. num. 243. Henric. lib. 13. cap. 3. num. 3. & cap. 14. num. 3. Sanchez lib. 3. matrim. d. 51. num. 12. Castrop. d. 4. de censib. pun. 5. §. 1. num. 7. & alij apud istos.*

Primo; Quia distributiones sunt debita præsentibus, & canentibus in Choro. Canonicus autem fuit præsens, & cecinit. Neque obstare videtur, quod non cecinerit ex officio, Nam ad distributiones percipiendas, satis est exercere actus, propter quos dantur distributiones, neque est necesse, vt exercentur ex officio; hoc enim nullibi habetur, nec vilo iure constat; Imo æquum est, vt qui sentit onera, sentiat & commodum; esto officij onera non sentiat ex officio.

Secundò; Quia Canonicus, per suspensionem à Diuinis officijs, ab ijs tantum diuinis officijs fuit suspensus, quæ alicui ordini sunt annexa; cap. enim 1. de sent. & re iudicata in 6. Suspensus à diuinis, ita prohibetur suum officium exercere, sicut prius, vt si diuinis se ingerat, irregularitatem incurrat. Certum est autem, irregularitatem non incurri, nisi per hoc, quod aliquis actus alicui ordini deputatus solemniter exercentur. Sed munus psallendi in choro, nulli ordini est annexum; olim enim ab alijs actibus ordinum minorum, imò etiam clericalis tonsuræ erat distinctum, cum cap. 1. d. 21. constitueret gradum psalmistatus, cuius munus erat, psalmos in choro canere, qui gradus desijt esse in vfu in Ecclesia, & nunc putatur coniunctus cum gradu Clericalis Tonsuræ, quæ non est Ordo.

S 2

Ergo

Ergo Canonicus, per suspensionem à Divinis officijs, à munere psallendi in Choro non fuit suspensus. Ergo quamvis distributiones essent debitæ solum canentibus in Choro ex officio, adhuc essent illi debitæ. Vere enim cecinit ex officio.

9 Neque obstat, quod aliqua præstare non potuerit, quæ ad aliquos ordines pertinent. Nam ad distributiones percipiendas, non est necesse, ut quis præstet omnia, quæ præstantur in Choro; sed satis est, si aliqua præstet; alioquin suspensus ab officio, eo ipso censeretur etiam suspensus à beneficio, siue à fructibus beneficij; suspensus enim ab officio, omnia illius officij munera præstare non potest, sed solum aliqua, à quibus non fuit suspensus. Sicut ergo suspensus ab officio, quia aliqua ad beneficium pertinentia exercere potest, percipere potest fructus beneficij; ita suspensus à Divinis officijs, cum canere possit, & Choro assistere, percipere poterit distributiones assistentibus, & canentibus debitas; esto præstare non possit ea, quæ ad ordines pertinent.

10 Tertio; Quia, etiam si concederetur, munus psallendi in Choro, alicui ordini Clericali esse annexum, & consequenter sub divinis officijs comprehendi, adhuc tamen suspensio à Divinis officijs, intelligeretur solum ab ijs exercendis ex officio, non vero aliter quam ex officio; Hinc enim est; inquit *Nauarr. lib. 5. de sent. excomm. consil. 64.* ut Episcopus à Divinis suspensus, confiteri possit, communicare, missam audire, &c. quia hæc omnia præstat non ex officio, sed tan-

quam Laicus; Canonicus autem, licet Epistolam in Choro cum vestibus canere non potuerit, neque ut Hebdomadarius; canere tamen potuit tanquam Laicus, & consequenter etiam percipere fructus, qui canentibus, & præsentibus distribui solent; verè enim fuit præsens, & cecinit.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Suspensum simpliciter ab officio, non manere suspensum ab ijs officijs, quæ merus Laicus exercere solet, sed ab eo solum officio, quod ordini Clericali, siue Sacro est annexum; Tum quia alioqui Violans suspensionem, non incurreret irregularitatem; hæc enim incurritur solum propter exercitium alicuius ordinis in statu censuræ. Tum quia, sicut Laici non sunt capaces suspensionis, ita neque munera, quæ exerceri possunt à Laicis, sunt materia capax suspensionis. Tum denique, quia ideo Laici non sunt capaces suspensionis propriè dictæ, quia suspensio, est solum circa actus Ecclesiasticos. Actus autem, qui exerceri possunt etiam à Laicis, non sunt propriè Ecclesiastici.

Secundò; Suspensum simpliciter ab officio, intelligi suspensum ab officio, non tantum Ordinis, sed etiam iurisdictionis, hoc est à potestate, quæ illi conuenit, vel ratione Ordinis, vel ratione iurisdictionis. Usus enim tam Ordinis, quam Iurisdictionis, competit ratione officij. Ergo suspensus ab officio, ab utriusque usu intelligitur suspensus. Vnde, non solum celebrare non poterit, sed nec excommunicare, aut beneficia conferre,

aut

- aut Sacramenta alijs ministrare. Imo nec Ordines recipere, quia Ordo sumitur ad Ordinis actiones exercendas *Filius tract. 17. cap. 2. quaest. 1. num. 15.*
- 13 Tertiò; Suspendum simpliciter ab officio, non intelligi suspendum à beneficio, eiusque fructibus; Tum quia poenae non sunt ampliandae, nisi ratio aliter suadeat. Tum quia, aliquando fertur suspensio ab officio simul, & beneficio; Tunc autem aliquid plus importari debet, quam importetur, dum fertur tantum ab officio. Suspendum tamen ab officio, sui beneficii onera, quae per se exercere non potest, per alium supplere debet; alioquin beneficii fructus percipere non posset, cum beneficium datur propter officium *Nauar. cap. 27. n. 160.*
- 14 Quartò; Suspendum ab Ordine absolute, & sine vlla limitatione, intelligi suspendum ab omni ordine. Quia verba generalia generaliter sunt intelligenda. Et nomen *Ordo* absolute prolaturum intelligitur de omni Ordine.
- 15 Quintò; Suspendum ab Ordine, non esse eo ipso suspendum à iurisdictione. Quia Ordo cum iurisdictione non est necessario connexus, Episcopus enim electus, & confirmatus, ante Consecrationem, exercere potest iurisdictionem, quam per confirmationem accepit, excommunicando, & ab excommunicatione absolueno, Confessarios eligendo, casus reservando &c.; & tamen nondum Ordines conferre potest, quia nondum est consecratus. *Avila 3. par. disp. 2. dub. 1.*

Sextò; Suspendum ab Ordine, nec suspendum videri à beneficio; quia beneficium, non fundatur in Ordine, sed in primà tonsura, quae in rigore non est Ordo. Si tamen per suspensionem ita impediretur, ut munus suum, neque per se, neque per alium exercere posset, tunc indirectè etiam à beneficio i fructibus esset suspendus; quia beneficium datur propter officium, ut dictum est.

Septimò; Suspendum ab Ordine inferiori, censeri etiam suspendum à Superiori. Tum quia Ordo superior inferiorem supponit, tanquam fundamentum. Tum quia, cui non licet minus, nec licere debet maius, quando tamen maius cum minori connectitur. *Arg. cap. Cum illorum: de senten. excomm.* Suspendum tamen ab Ordine Superiori, suspendum non videtur ab inferiori; quia inferior non fundatur in Superiori. Vnde suspendus à Sacerdotio, Epistolam, ac Euangelium, ex officio canere potest. *Reginal. lib. 32. num. 15.*

Octauò; Suspendum à beneficio, si aliunde non habeat, unde viuat; vel officium suum exerceat, moderatam fructuum quantitatem, iudicio prudentum, percipere posse, qualis daretur alteri, beneficio interuenienti. Tum quia, qui sentit onus, sentire debet, & commodum. Tum quia indecens videtur, ut Beneficiarius, cum status Clericalis opprobrio, emendicare cogatur. Tum denique quia ita colligitur; *ex cap. Conquerente, de Cleric. non resid.*

QVAESTIO XXVII.

*An Lex suspendens à beneficio, priuet distributionibus,
& fructibus beneficiorum, extra Suspendentis
territorium existentium.*

CASVS.

BENEFICIARIVS quidam, à suo Episcopo suspensus fuerat à beneficio; Ipse tamen, quia simul erat Canonicus, & Choro intererat, interim distributiones recipiebat; Et quia alia etiam beneficia simplicia habebat extra Dioecesim existentia, illorum quoque fructus percipiebat. Postea verò dubitare coepit, an posset. Quæritur: Vtrum potuerit.

SUMMARIUM.

- 2 Lex suspendens à beneficio, extendi non videtur ad beneficia extra territorium existentia.
- 3 Episcopus, extra Dioecesim iurisdictionem exercere non potest.
- 4 Exercere tamen potest in personam subiectam.
- 5 Beneficiarius, distributiones percipere potuit.
- 6 Ha non sunt fructus beneficij.
- 7 Percipere etiam potuit fructus beneficiorum extra territorium existentium.
- 8 Episcopus per suspensionem à beneficio, intendit suspendere solum ab existentibus in Dioecesi.

RATIONES DVBITANDI.

- 2 Circa legis extensionem, quæri etiam solet; an lex suspendens à beneficio, se extendat etiam ad distributiones,

ac beneficia extra Suspendentis territorium existentia.

Ratio autem dubitandi ex vno capite est; quia suspensio est actus iurisdictionis. Episcopus autem extra suam Dioecesim, auctoritatem non habet, nec exercere potest iurisdictionem; Ergo suspensio, in ordine ad beneficia extra Dioecesim posita, nihil operatur; extra territorium enim, ius dicenti non paretur impune *cap. fin. de const. in 6.* nec iurdictio extra territorium extenditur *cap. Venerab. de elect.* nec decet falcem ponere in messem alienam *cap. Nouit. de iudic.* Episcopus ergo, Beneficiarium à beneficijs extra Dioecesim existentibus suspendere non potuit; ideoque Beneficiarius eorum fructus percipere potuit.

Ex alio verò capite, Episcopus videtur Beneficiarium etiam à beneficijs extra Dioecesim existentibus suspendere potuisse; Quia suspendendo à beneficio, non per se, & proximè suspendit ab ipso fundo,
ex

ex quo Beneficiarius ius habebat fructus percipiendi; sic enim verè extra territorium ius dixisset; sed à iure percipiendi fructus, quod ius ipsi Beneficiario inhærebat, sicut alia iura. Cum ergo Beneficiarius, ratione delicti esset Episcopo subiectus, priuari ab eo potuit in pœnam delicti, iure percipiendi fructus etiam ex beneficijs alibi existentibus; sic enim Episcopus iurisdictionem extra territorium non exercuit, sed in personam sibi subiectam, sicut exercuisset suspendendo ab officio, v. g. à Missæ celebratione.

RESOLVTIO. I.

AD casum Respondetur primò; Beneficiarium potuisse quotidianas distributiones percipere, quæ cæteris Canoniceis Choro assistentibus tribui solent, *Couarrua. lib. 3. var. cap. 13. num. 8. Gaspar. Hurt. de susp. diff. 4. num. 10. Sayrus lib. 4. cap. 6. num. 11.*

6 Probatur; Quia Beneficiarius erat suspensus solum à beneficio, suspensus autem à beneficio, intelligitur suspensus solum ab omnibus fructibus competentibus, ratione Beneficij. Cum ergo distributiones quotidianæ, quæ dantur Canoniceis, diuinis officijs assistentibus, non sint fructus competentes ratione beneficij, sed denur intuitu officij, diuinis officijs in Choro assistendi, non veniunt nomine beneficij, ideoque eas percipere potuit Beneficiarius, non obstante suspensione à beneficio.

RESOLVTIO. II.

Respondetur secundo; Beneficiarium recipere potuisse fructus ex beneficijs extra Diœcesim existentibus. *Suares disp. 27. sect. 1. num. 22. Sayrus lib. 4. cap. 6. num. 21. Pölin. tab. 4. cap. 8. §. 3. Filliuc. tract. 17. c. 8. quest. 6. num. 47. & alij apud istos.*

Probatur; Quia, licet Episcopus Beneficiarium suspendere potuerit etiam à beneficijs extra Diœcesim existentibus, imo illis eum etiam priuare, eo quod pœna non feratur in beneficium, sed in personam subiectam; de facto tamen illum non videtur suspendere voluisse, nisi à beneficijs intra propriam Diœcesim existentibus. Tum quia, si suspendere voluisset, etiam ab alijs, id clarè expressisset; in odiosis enim verba sunt strictè interpretanda. Tum quia, sicut suspensio, lata pro delicto particulari, ac pertinente solum ad Episcopi Diœcesim, quamuis absolutè feratur, intelligitur tamen suspendere solum à beneficijs in ea Diœcesi sitis, ita cum fuerit lata ab Episcopo particulari illius Diœcesis, nec aliud fuerit explicatum, intelligi debuit, suspendere solum à beneficijs in eius Diœcesi existentibus; sicut enim delictum, siue causa materialis particularis, est sufficiens ad limitandam suspensionem ad sola beneficia illius Diœcesis, ita erit sufficiens Episcopus, siue causa efficiens particularis. Cum præsertim hoc sit, iuxta illa generalia iuris principia; pœna, ac odia sunt restringenda.

QVAE-

Quæst. XXVIII.

An Lex irregularitatem inducens ex defectu lenitatis, ad alios, quam ad publicos Iustitiæ Ministros se extendat.

CASVS.

SACERDOS quidam, dum Reum, qui capite plectendus erat, ad supplicium comitaretur, iustitiæ Ministris consilium dedit, ut viam caperent breuiorem, & ipsi Reo, ut cito caput ad ictum supponeret. Sicque eius mortem notabiliter acceleravit. Quæritur; Vtrum in irregularitatem inciderit.

SUMMARIVM.

- 2 Sacerdos, Rei mortem accelerando, irregularitatem contraxisse videtur.
- 3 Suo consilio cooperatus est morti Delinquentis.
- 4 Qui alterius morti cooperatur, Christi mansuetudinem non significat.
- 5 Verè tamen irregularitatem non contraxit.
- 6 Hac irregularitas non incurritur, nisi ex concursu, auctoritate publica praestito.
- 7 Omnis alius concursus est aliquid leue.
- 8 Sicut, cum Medici, & Chirurghi, mortem Infirmi, per accidens accelerant.
- 9 Cooperatio ministrorum, per se ad vindictam ordinatur.
- 10 Sacerdos non cooperatus est, ut publicus minister, nec per actionem ad publicam mortem per se ordinatam.
- 11 Qui alium occidit ad propriam defensionem, irregularis non fit.
- 12 Regula generalis, circa hanc irregularitatem seruanda.

RATIONES DVBITANDI.

AD legis etiam extensionem reducitur celebris controuersia; An lex irregularitatem inducens ex defectu lenitatis, ad alios, quam ad publicos Iustitiæ Ministros se extendat. Ex antiquis enim Summistis, plurimi nec in dubium reuocabant, extendi etiam ad omnes alios, qui mortem Rei aliquo modo accelerabant. Imo aliqui etiam Theologi valde graues, in eadem fuerunt opinione; quibus propterea Sacerdos in irregularitatem incidisse visus est. Ita Suarez disp. 47. sect. 7. Reginaldus lib. 30. tract. 2. c. 9. num. 102. Filliuc. tract. 10. cap. 10. num. 278. Sayr. lib. 6. cap. 16. Molina tract. 3. tom. 4. disp. 74. num. 4. Bonacina disp. 7. quest. 4. pun. 1. num. 9.

Primò; Quia, Sacerdos non minus per suum consilium cooperatus est morti Delinquentis, eamque acceleravit, quam Iustitiæ Ministri per sententiæ executionem. Sed isti irregularitatem incur-

currerunt ex defectu lenitatis. Ergo eandem irregularitatem incurrit etiam Sacerdos.

4 Secundò; Quia eo ipso, quod quis aliquo modo ad Hominis mortem etiam iniuste concurrat, iam Christi mansuetudinem, ac lenitatem amplius non significat, nec repræsentat, Ergo eo ipso, irregularitatem incurrit ex defectu lenitatis; quælibet enim hominis occisio, vel mutilatio iusta, secum necessariò trahit defectum lenitatis. Hæc autem defectui, à iure est annexa irregularitas; Cum ergo Sacerdos mortem delinquentis suo consilio accelerauerit, irregularitatem contraxisse videtur.

RESOLVTIO.

5 R Espondetur tamen, Sacerdotem irregularitatem non contraxisse. *Vasquez 1. 2. disp. 100. num. 48. Gaspar Hurtad. disp. 2. de irreg. diff. 11. num. 39. Castrop. de cens. disp. 6. pun. 14. §. 4. Turrianus de cens. lib. 7. disp. 66. dub. 3. Dian. par. 3. tract. 5. res. 79. & alij apud istos.*

6 Primò; Quia Irregularitas ex defectu lenitatis, non incurritur nisi ex concursu ad mortem, vel mutilationem, auctoritate publicâ, præstito, & consequenter nisi à solis publicis Iustitiæ Ministris ad sententiam mortis in Delinquentem, vel eius executionem concurrentibus, ut sunt Iudex, Accusator, Testis, Notarius, Lictores &c. Irregularitas enim non incurritur, nisi in iure sit expressa; *cap. Is. qui de sent. excom. in 6.* In iure autem, solis Ministris publicis hæc irregu-

R. P. Beati Lib. II.

laritas indicitur. *cap. 1. dist. 51. cap. Sententiam: ne Clerici, vel Monachi; & cap. Prælati. de homic. in 6.* Sed Sacerdos ad mortis accelerationem suo consilio concurrat, non tanquam Persona publica, sed priuata. Ergo irregularitatem ex defectu lenitatis non incurrit.

Secundò; Quia omnis cooperatio, quæ à Persona priuata poni potest ad mortem Delinquentis, censetur aliquid leue, ideoque pro nihilo reputatur; Cum enim Delinquentis mors, eiusque executio, auctoritate publica sit iam statuta, à Persona priuata, variari notabiliter non potest. Si tamen persona priuata, Delinquentis mortem iniuste acceleraret, vel aliter in cooperatione ad eius mortem peccaret, tunc in Irregularitatem quidem incideret, non tamen ex defectu lenitatis, sed ex delicto.

Tertiò; Quia Medici, Chirurghi, & Infirmarij, qui curam gerunt, Aegroti, quamuis suis actibus aliquando eius mortem accelerent irregularitatem tamen non contrahunt ex defectu lenitatis, si debitam diligentiam in suo munere adhibeant, quia mortis acceleratio, per accidens, & præter illorum intentionem sequi censetur; Hoc autem dici etiam potest de ijs, qui tanquam Personæ priuatae Rei mortem accelerant aliquando per accidens; illam enim per se non intendunt, sed aliquid aliud bonum, vel spirituale, vel temporale ipsius Rei; Ut, si quis, ad maiorem Delinquentis infamiam vitandam Iudicem rogaret, ne Reum per solitam viam, quamuis longiorem, duceret ad mortem, sed per aliam breuiorem.

T Quar-

9 Quartò denique; Quia ideo Ministri publici irregularitatem incurrunt, quia eorum actio ad vindictam, ac sanguinis effusionem per se ordinatur. Sed actiones eorum qui ut priuatæ personæ concurrunt ad hoc non ordinantur per se. Ergo isti, quamvis mortis acceleratio per accidens sequatur, irregularitatem non contrahunt.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

10 **A**D rationes in contrarium Respondetur; Ad primam; Sacerdotem cooperatum non esse morti Rei, nec tanquam publicum Ministrum, nec per actionem ex se ordinatam ad publicam eius mortem. Hoc autem à iure requiritur ad hanc irregularitatem incurrendam.

11 Ad secundam respondetur primò; Negando antecedens. Nam si quis alium occidat ad propriam defensionem, non propterea irregularitatem incurrit ex defectu lenitatis. Defectus ergo lenitatis, non oritur ex quacumque hominis occisione iusta, sed solum ex occisione, quæ fit publica auctoritate; quia ita statuerunt iura, ex vi quorum solum, hæc irregularitas incurritur.

COROLLARIA.

12 **C**olligitur ex dictis primò Hæc regula generalis: Nullum in morte pu-

blicâ Delinquentis irregularitatem contrahere ex defectu lenitatis, præter publicos iustitiæ Ministros, & eos, qui in iudicio cooperati sunt, vel sententiæ mortis in Reum, vel eius executioni; quia in iure, solis Ministris publicis hæc irregularitas indicitur, ut dictum est; Vnde hanc irregularitatem non incurrit, nec Confessarius, negans Iudici ab absolutionem, nisi sententiam sanguinis ferat; Nec si pœnitentem obliget ad fatendum delictum morte, aut mutilatione dignum, ad cuius manifestationem Pœnitens iure naturali tenetur. Tum quia non concurrit ad mortem ex parte Iudicis eam inferentis, sed ex parte Sustinentis. Tum quia non concurrit, ut publicus iustitiæ Minister; quod tamen ad hanc irregularitatem incurrendam requiritur.

Secundò; Multò minus hanc irregularitatem contrahere, qui infirmo ministrantes, cum de latere in latus vertunt, vel de lecto ad lectum transmutant, vel ei cibum porrigunt, licet ex his actionibus, præter intentionem, mors infirmi acceleretur, dummodo hæc fiant prudenter, & adhibita debita diligentia, quia huic accelerationi, ac cooperationi per accidens, à nullo iure irregularitas est imposita. Irregularitas autem, nunquam incurritur, nisi in iure sit expressa.

* * *

QVAE-

QVAESTIO XXIX.

An Lex Irregularitatis, se extendat ad mandantem homicidium, si Mandatarius occidatur.

CASVS.

TITIVS Cæsari mandauerat, vt Pompeium occideret. Accidit tamen, vt, dum Cæsar tormentum igneum contra Pompeium explodere tentabat, Pompeius illum præuenerit, ac occiderit. Quæritur; Vtrum Titius in irregularitatem inciderit.

SUMMARIVM.

- 2 Titius in irregularitatem incidisse non videtur.
- 3 Non incidit, neque ex homicidio voluntario, neque ex casuali.
- 4 Sicut Medicus, ex morte Infirmi non fit irregularis.
- 5 Iura, de hoc casu non loquuntur.
- 6 Titius, non fuit causa mortis Mandatarij.
- 7 Sicut qui Furi consulit furtum non propterea eius morti cooperatur.
- 8 Probabilius tamen est, Titium irregularitatem incurrisse.
- 9 Suo Mandato fuit causa, vt Mandatarius mortis periculo exponeretur.
- 10 Sicut, si illi consulisset, vt se occideret.
- 11 Et sicut, ipse Mandatarius, illi periculo se exponendo, peccauit.
- 12 Et sicut consulens alteri transitum per viam periculosam.
- 13 Mors Mandatarij, imputatur Titio tanquam Cause.
- 14 Medicamenta, non constituunt Infirmum in mortis periculo,
- 15 Titius factus est irregularis, quatenus suo mandato fuit occasio mortis Mandatarij.
- 16 Verè fuit causa iniusta illius mortis.
- 17 Furtum non est actio, mortis periculum ex se asserens.
- 18 Et si asserret, etiam Consulens furtum fieret irregularis.
- 19 Dans operam actioni periculosa homicidij, fit irregularis.

RATIONES DVEITANDI.

LEgis, præsertim pœnalis, extensio, ex quibusdam casibus ad irregularitatem spectantibus, clarius adhuc innotescet. Lex enim irregularitatis, extendere se non videtur ad Mandantem homicidium, si Mandatarius occidatur; Vnde nec Titius in irregularitatem incidisse videtur. *Vasquez 1. 2. disp. 100. num. 45. Henriq. lib. 14. cap. 16. Gaspar. Hurtado d. 2. de irreg. d. ff. 6. num. 22.*

Primò; Quia neque in irregularitatem incidit ex homicidio voluntario, neque ex casuali: non ex voluntario, quia non habuit expressam voluntatem, vt Cæsar in eà occasione constitutus, occideretur, vt suppono.

pono. Neque ex casuali, quia eius mandatum non dirigebatur, nec tendebat ad occisionem ipsius Cæsaris, sed Pompeij; neque Titius Cæsari mandavit, ut seipsum occideret, aut occideretur ab alio. Ergo irregularitas contra mandantes homicidium lata, ad Titium se extendere non potuit, nisi Pompeio occiso; Huius enim homicidium, fuit obiectum, ac terminus mandati.

4 Secundò; Quia quamvis Infirmus, ex medicamentis alijs probabilibus, à Medico, vel Chirurgo datis, casu moriatur, non propterea Medicus, aut Chirurgus irregularitatem incurrunt. Ergo similiter, quamvis Cæsar, occasione mandati habiti ad Pompeium occidendum, fuerit occisus, non propterea Titius mandans, ullam irregularitatem incurrit; ideo enim Medicus, & Chirurgus irregularitatem ex Infirmi morte non contrahunt, quia medicamenta illi data, ex se tendebant potius ad eius conseruationem, quam ad mortem. Sed etiam mandatum à Titio Cæsari datum ad Pompeium occidendum tendebat potius in bonum ipsius Cæsaris, quam in mortem; illi enim erat lucrosus, Ergo etiam Titius ex Cæsaris morte, nullam irregularitatem incurrit.

5 Tertio; Quia iura, dum homicidium Mandanti, irregularitatem imponunt, loquuntur de eo, qui dat mandatum ad alium occidendum, si alius occidatur, non verò de eo, qui indirectè mandat ut quis mortis periculo se exponat. Titius autem ad summum Cæsari mandavit, ut mortis periculo se exponeret.

6 Quarto; Quia, ut quis, propter homicidium, irregularitatem incurrat ex delicto, necessitiò requiritur, ut sit cau-

sa iniusta illius homicidij, requiritur enim culpa mortalis; sed Titius, esse non potuit causa iniusta homicidij Cæsaris, sicut fuisset Pompeij, si hic à Cæsare fuisset occisus; Tum quia mandatum erat de morte Cæsaris; Tum quia volenti, & consentienti non fit iniuria, Cæsar autem, libens, & volens, hoc mandatum acceptavit. Ergo ex Cæsaris morte, irregularitatem incurrere non potuit.

Quintò; Quia, qui Furi consulit furtum, quamvis præuideat imminere periculum, ne propter illud à Iudice comprehendatur, ac morte damnetur, non tamen propterea irregularitatem incurrit, si forte Fur à Iudice comprehendatur, & occidatur; Quia ad illam mortem non concurrat, nec ut publicus minister, neque per vllum actum iniustitiæ contra Furem; Illi enim furtum consulendo, nullam fecit iniuriam. Ergo similiter Titius mandans Cæsari homicidium Pompeij, quamvis præuiderit, aliquod inde periculum ipsi Cæsari imminere, non propterea irregularitatem incurrit, illius enim mortis nullo modo fuit causa iniusta.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen, Titium probabilis irregularitatem incurrisse. *Nauar. c. 27. n. 233. Suarez disp. 44. sect. 3. num. 18. Coninch. disp. 18. dub. 8. n. 47. Auilapar. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 5. concl. 4. Castrop. de cens. disp. 16. pun. 15. §. 2. n. 15. & alij apud istos.*

Primò; Quia Titius suo mandato fuit causa voluntaria, ut Cæsar in eo periculo constitueretur, & à Pompeio occideretur. Ergo irregularitatem incurrit,

non

non quatenus formaliter mandans homicidium, sed quatenus suo mandato fuit causa periculi, ac mortis ipsius Caesaris.

10. Secundò; Quia consulens alteri, ut se occidat, secuta morte, est irregularis, quia suo consilio vere fuit homicida; Quamvis enim proximè injuriam non intulerit ei, qui consilium accepit, quia volenti, & consentienti non fit iniuria, injuriam tamen intulit ei, qui erat Dominus vitæ illius; V. gr. Deo, vel Republicæ. Ergo etiam Consulens, ut mortis periculo se exponeret, secuta morte, factus est irregularis. In moralibus enim, idem est, facere, ac morali faciendo periculo se exponere. Cum ergo Titius, suo mandato, Caesarem morali mortis periculo exposuerit, eius morte secuta, irregularitatem contraxit. Cum enim, suo mandato, fuerit causa iniusta illius periculi, censetur etiam fuisse causa iniusta mortis inde secutæ.

11. Tertiò; Quia ipse Cæsar, mortis periculo se exponendo, vere peccavit contra iustitiam; abusus enim est vitæ suæ, cuius ipse non erat Dominus; ideoque vere fuit sui ipsius homicida. Ergo à fortiori peccavit Titius, suo mandato, illum in proximo mortis periculo, ac occasione constituendo, ideo vere; suo mandato, fuit illius homicida; Unde consequenter irregularitatem incurrit.

12. Quartò; Quia dans alteri consilium transeundi per viam, in qua novit esse eius inimicos, illi insidias tendentes, si ab eis occidatur, censetur causa moralis illius mortis, ac irregularitatem incurrit. Ergo etiam Titius, mandans Cæ-

sari homicidium, si ipse Cæsar occidatur, censendus erit causa moralis illius mortis, & irregularitatem incurret. Ideo enim consulens censetur causa moralis homicidij secuti, quia suo consilio eum, cui consilium dedit, probabili mortis periculo exposuit. Sed etiam Titius, suo mandato, Cæsarem in simili periculo constituit. Ergo si consulens censendus est causa moralis homicidij secuti, etiam Titius censendus erit causa moralis homicidij Caesaris.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

NEquè obstant rationes in contrari-
um. Ad primam enim responde-
tur, Titium, irregularitatem incurrisse
ex homicidio casuali, quatenus Cæsarem
probabili mortis periculo exposuit;
Unde illi, Caesaris mors imputatur, tan-
quam causæ; Causa enim periculi, cen-
setur etiam causa eorum, quæ sequuntur
ex tali periculo.

Ad secundam est evidens disparitas; 14
Nam medicamenta non sunt ex se consti-
tutiva Infirmi in mortis periculo, sed po-
tius in via ad sanitatem. Ad mandatum
Cæsari datum, illum constituit in proba-
bili mortis periculo. Hinc autem fit, ut
Titius volens tale periculum, censetur
etiam indirecte saltem, ac implicite vo-
luisse omnia, quæ ex tali periculo se-
cuta sunt, & consequenter mortem ip-
sius Caesaris.

Ad tertiam respondetur: Titium ir- 15
regularitatem non incurrisse, quatenus
fuit formaliter mandans, sed quatenus
suo mandato fuit occasio, & causa,

T 3

vt

vt Cæsar temerè mortis periculo se exponeret, & consequenter, quatenus fuit causa saltem indirecta mortis ipsius Cæsaris, de qua alibi iura loquuntur.

16 Ad quartam respondetur; Titium vere fuisse causam iniustam homicidij Cæsaris; illum enim mortis periculo exponendo, peccauit contra iustitiam, saltem respectu illius; qui erat Dominus vitæ illius, V. gr. respectu Reipublicæ; sicque fuit causa iniusta illius mortis.

17 Ad quintam respondetur primo; Furtum, ex se, non esse actionem adeo periculosam comprehensionis, & condemnationis, sicut est periculosa, intentio mortis alterius; Non enim tam frequenter comprehenduntur Fures; Vnde, cum comprehenditur aliquis, censetur per accidens tantum comprehendi, ex aliqua alia circumstantia, & non ex natura ipsius furti. At, cum quis alterius mortem intentans, occiditur, non censetur occidi per accidens, ex aliqua alia circumstantia superueniente, sed ex natura ipsius attentationis. Hæc enim secum habet annexum hoc periculum.

Respondetur secundo; Etiam consilium furti, si furtum fuit præuisum, vt periculosum condemnationis, fuisse causam

iniustam mortis Furis, ideoque Consulentem, irregularitatem incurrisse. Fur enim ius habebat, ne illi hoc consilium daretur cum præuisione talis periculi; Et dare illi consilium furandi, in talibus circumstantijs fuit, illum probabili mortis periculo exponere; quod sine graui peccato iniustitiæ, fieri non potuit.

COROLLARIUM.

Colligitur ex dictis; Quando aliquis actio est de se periculosa, & homicidij causatiua, eum, qui tali actioni dat operam, irregularitatem contrahere, si mors sequatur; quia exercens opus de se periculosum, voluntariè periculum amplectitur; Ei autem, qui alicui periculo voluntariè se exponit, adscribitur effectus inde secutus tanquam voluntarius indirectè, & in causâ. Vnde, qui alicui iniurias, illi ab alio illatas retulit, si propterea iniurijs affectus illum occidat, irregularitatem incurrit, quia iniurias referendo, eum mortis periculo exposuit, ideoque ei imputatur mors inde secuta tanquam causæ.

* * *

QVAE-

QVAESTIO XXX.

*An Lex irregularitatis, se extendat ad eum, qui alium
mortis periculo exponit, si occidatur.*

CASVS.

TITIVS, Sempronium cum Vxore in Adulterio deprehensum occidere voluit; Sempronius tamen, quia periculum prauiderat, cum aliter se defendere non posset, pugione, quem secum tulerat, Titium transfodit, ac occidit. Quæritur; Virum Sempronius in irregularitatem incidit.

SUMMARIUM.

- 2 Sempronius, Titium occidendo irregularitatem contraxisse non videtur.
- 3 Titium occidit ad sui defensionem.
- 4 Quamuis illi causam dederit per adulterium
- 5 Vnde homicidium non fuit illi voluntarium, sed necessarium.
- 6 Omnes alium, ad sui defensionem occidentes, ab irregularitate eximuntur.
- 7 Verè tamen irregularitatem contraxit.
- 8 Sicut, si fuisset causa mortis Adultera.
- 9 Et sicut, si Titio suassisset transitum per viam, mortis periculosam.
- 10 Et sicut Mater, si credat, se dormiendo probabiliter occisuram Infantem.
- 11 Titium mortis periculo exposuit.
- 12 Sicque fuit causa iniusta indirecta illius mortis.
- 13 Ad irregularitatem contrahendam sufficit, esse causam mortis indirectam.
- 14 Ponere causam iniustam homicidij, est esse causam illius indirectam.

15 Cur Tridentinum requirat dispensationem, etiam in homicidio ad sui defensionem.

RATIONES DVBITANDI.

CAsus hic, cum præcedenti ferè co-2 incidit; Quia tamen illum melius explicat, ac confirmat, omittendus non est. Sempronius igitur in irregularitatem non videtur incidisse. *Lessius lib. 2. cap. 9. n. 105. Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. art. 9. Henrig. lib. 14. cap. 10. num. 3. P. Nauar. lib. 2. cap. 3. n. 363. Vasq. 1. 2. disp. 188. num. 49. Gaspar Hurtado, disp. 2. de irregul. diffie. 6. num. 22.*

Primò; Quia Sempronius Titium occidit ad sui defensionem, & consequenter occidendo non peccauit. Ergo neque irregularitatem incurrit; Ad irregularitatem enim contrahendam ex homicidio priuata auctoritate commissio, requiritur culpa, & quidem mortalis. Hæc autem non reperitur in occisione ad propriam defensionem facta.

Secundò;

- 4 Secundò; Quia quamuis Sempronius, per adulterium, causam dederit Titio, vt illum inuaderet; ius tamen vitam suam defendendi non amisit; vt ex eo patet, quia si Titius illum occidisset; mortaliter peccasset, quamuis in Foro externo impune occidisset. Qui autem habet ius vitam suam defendendi, irregularitatem non incurrit occidendo Inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ, cum illum sic occidendo non peccet.
- 5 Tertio; Quia homicidium Titij, reputari non potest tanquam voluntarium Sempronio, sed solum tanquam necessarium ad suam vitam defendendam. Ergo illi imputari non debet ad culpam, & consequenter neque ad pœnam irregularitatis.
- 6 Quarto; Quia *In Clementina si Furiosus; de homicidio*, omnes alium interficientes ad propriam defensionem ab irregularitate eximuntur. Clementina enim, generaliter loquitur de omni Homine, qui iuste se defendit. Sed Sempronius, Titium occidendo, iuste se defendit. Ergo ab irregularitate exemptus est.

RESOLVTIO.

7 Respondetur tamen; Sempronium occidendo Titium; irregularitatem incurrisse. *Saarez disp. 44. sect. 3. num. 18. & d. 45. sect. 5. num. 7. Coninch. disp. 18. d. 8. num. 47. Castrop. de censur. disp. 6. pun. 5. §. 8. n. 2. Laym. lib. 3. sect. 5. tract. 3. par. 3. c. 10. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 218. & 233. dicens esse communem doctrinam Auila par. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 5. concl. 4. Sayr. lib. 7. cap. 6. num. 26. Molina tract. 3. disp. 72. num. 5. Gu-*

ierrez lib. 2. cap. 6. n. 41. Valent. tom. 2. disp. 6. quest. 3. pun. 3. & tom. 3. disp. 5. quest. 19. pun. 4. §. 5. dub. 1. Filiuc. tr. 20. cap. 5. num. 135. & alij apud istos.

Primò; Quia, si Titius Vxorem in adulterio deprehensam occidisset, Sempronius irregularitatem incurrisset tanquam causa indirecta illius mortis, quatenus præuidens periculum, illam tali periculo voluntariè exposuit, sicque indirectè ac interpretatiuè voluit, quidquid ex tali periculo sequi poterat, & consequenter eius mortem. Sed, per adulterium, simili periculo Titium exposuit; dedit enim ei causam inuasionis, per quam Titius in periculo vitæ constitutus est. Ergo imputanda est illi mors Titij inde secuta, tanquam ab eo præuisa, & volita indirectè: Hoc autem sufficit ad irregularitatem ex homicidio casuali incurrendam, sufficit enim, quod homicidium indirectè, ac in causa sit volitum.

Secundo; Quia, si Sempronius Titio, suauisset, vt ea vi incederet, qua probabile periculum imminebat, vt à latronibus ineficeretur, secuta morte, censeretur fuisse causa indirecta talis mortis, solum quia iniquè, ac illicitè illum tali periculo exposuisset, quamuis ipse non occidisset. Sed illum iniquè simili periculo per adulterium exposuit. Ergo, quamuis deinde ad sui defensionem iuste occiderit, censendus tamen est fuisse causa iniusta indirecta talis mortis, & consequenter irregularitatem incurrisse; Ad hanc enim incurrendam, satis est, quod occisio illa, licet in se ad defensionem necessaria, in causa tamen fuerit voluntaria, & iniqua.

Tertio;

10 Tertiò ; Quia , si quis probabili-
liter credat , se dormiendo occisurum in-
fantem , si illum in lecto teneat , est ir-
regularis morte secuta , quia licet dor-
miens non peccauerit occidendo , peccauit
tamen illum probabili occisionis periculo
exponendo . Sed etiam Sempronius per
suum adulterium probabili mortis peri-
culo Titium exposuit . Ergo , quamuis
illum occidendo non peccauerit , pecca-
uit tamen illum tali periculo iniuste expo-
nendo , ideoque morte secuta , irregu-
laritatem incurrit .

OBIECTIONVM SOLVTIO.

11 Ad rationes in contrarium Responde-
tur ; Ad primam ; Sempronium irre-
gularitatem incurrisse , non quia Titium
immediatè occidit ; sic enim non peccauit ,
sed quia illum probabili occisionis peri-
culo per adulterium iniuste exposuit , ipsum
periculum præuidens , sicque iniuste illum
mediatè ac indirectè occidit .

12 Ad secundam respondetur : Sempro-
nium non peccasse , nec irregularitatem
incurrisse occidendo ; quia ius habebat
se defendendi . Sed illam incurrisse , qua-
tenus Titium probabili occisionis peri-
culo iniuste exposuit , ipsum periculum
præuidens ; sic enim peccauit contra iusti-
tiam , & censetur causa iniusta indirecta
talis occisionis .

13 Ad tertiam similiter respondetur :
Homicidium ipsum immediatum impu-
tari non posse Sempronio ad culpam ; pos-

se tamen ei imputari causam siue pericu-
luntalis homicidii . Hoc autem ad irre-
gularitatem contrahendam sufficit .

Ad quartam respondetur : Clemen-
tinam loqui generaliter de omni interfici-
ente ad sui defensionem , ideoque ex
hoc capite excusari Sempronium ratione
actualis occisionis . Non tamen inde se-
qui ; quod excusetur etiam ratione pe-
riculi , cui iniuste Titium exposuit ; In
hoc enim mortaliter peccauit ; Hoc au-
tem sufficit ad irregularitatem incurren-
dam ; Concurrere enim ad homicidium
iustum , sed apponendo causam iniustam
est esse causam iniustam indirectam ho-
micidii ; quod ad irregularitatem sufficit .

COROLLARIVM.

Colligitur ex dictis ; Concilium Tri-
dentinum , dum *sess. 14. cap. 7. re-*
form. requirit dispensationem quodam-
modo in eo , qui casu homicidium com-
misit vim vi repellendo , illam requirere
solum in foro externo , & ad maiorem
securitatem , vel posito , quod quis in sui
defensione modum excefferit , ac mode-
ramen inculpatæ tutelæ . Nam *Clem. Si*
furius ; expressè eximit se purè defenden-
tem ab omni irregularitate , nec irregu-
laritas ex delicto vllò modo incurri potest ,
cum nulla ibi culpa mortalis interueniat ,
quæ tamen ad incurrendam irregularita-
tem ex delicto necessario
requiritur .

QV AESTIO XXXI.

An Lex irregularitatis se extendat ad eum, qui alium ad propriam defensionem occidit.

C A S V S.

I **O**RTA inter Cæsarem ac Pompeium discordiâ, Pompeius euaginato gladio Cæsarem aggressus illum leuiter prius vulnerauit, deinde uerò occidere tenuit. Cæsar autem vitato ictu, quamuis fugere posset, Pompeium tamen ense transfodit. Quæritur: Vtrum Cæsar in irregularitatem inciderit.

S V M M A R I V M.

2. Cæsar Pompeium occidendo, cum fugere posset irregularitatem contraxisse videtur.
3. Pompeii occisio ad sui defensionem non erat necessaria.
4. Aliter Inuasorem declinare poterat fugiendo.
5. Irregularitatem tamen non contraxit.
6. Cum tanto sue fame detrimento fugere non tenebatur.
7. Ideoque Pompeii mors illi fuit moraliter inuitabilis.
10. Si fuga illi ignominiosa non fuisset, irregularitatem contraxisset.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

- 2** CAsus hic parum difficultatis habere videtur. Proponitur tamen, quia duorum sequentium est fundamentum. Cæsar igitur in irregularitatem incidisse videtur. *Nauarrus lib. 3. consil. tit. de homic. consil. 7. num. 4. & cap. 27. summ. num. 211. Henriq. cap. 10. num. 3. Auila*

par. 7. d. 5. sect. 3. dub. 2. Laym. lib. 3. sec. 5. tract. 3. par. 3. cap. 9. assert. 3.

Primò: Quia occisio illa non videbatur Cæsari necessaria ad sui defensionem; fugere enim poterat, ut supponitur: sicque se à Pompeio defendere. Ergo occisio illa illicita fuit ac iniusta; Excessit enim moderamen inculpatæ tutelæ. Si autem fuit iniusta, fuit etiam ad irregularitatem incurrendam sufficiens.

Secundò: Quia in *Clem. Si furiosus*; excipitur ab irregularitate solum, qui suum suasorem occidit, aliter aggressionem declinare non valens. Sed Cæsar aliter aggressionem declinare valebat fugiendo. Ergo ex vi Clementinæ ab irregularitate non excipitur.

R E S O L U T I O.

REspondetur tamen, Pompeium probabilius irregularitatem non incurrisse, Cæsarem occidendo, si fuga erat ei ignominiosa. *Suarez disp. 46. sect. 1. n. 6. Coninch, disp. 18. d. 9. Gasp. Hurtado de*

de irreg. disp. 2. diff. 10. n. 37. P. Nauarr. de rest. lib. 2. cap. 3. num. 418. Conarru. Clem. si furiosus par. 3. §. vnic. num. 1. Reginald. lib. 30. num. 110. & alii apud istos.

6 Primò : Quia Pompeium occidendo non peccauit ; cum tanto enim suæ famæ detrimento fugere non tenebatur. Si autem occidendo non peccauit , consequenter neque irregularitatem incurrit. Hæc enim homicidio solùm illicito ac iniusto imposta est.

7 Secundò : Quia, quod sine magnâ infamiâ ac dedecore vitari non potest, est moraliter inuitabile ; nemo enim tantum incommodum subire tenetur. Sed Cæsar sine fugâ ignominiosa mortem aliter vitare non poterat, quam Pompeium occidendo. Ergo mors ei erat moraliter inuitabilis aliter quam Pompeium occidendo ; ideoque hic casus censetur comprehensus sub Clem. Si furiosus. & ab irregularitate exceptus.

OBIECTIONUM SOLVTIO.

8 Ad rationes in contrarium facile respondetur ; Ad primam : Occisionem Pompeji fuisse Cæsari moraliter ne-

cessariam, cum ob periculum infamiæ fugere non teneatur.

Ad secundam similiter, Cæsarem aliter aggressionem moraliter declinare non valuisse, cum seclusâ fugâ, ad quam non tenebatur ; alius modus non esset illam declinandi.

COROLLARIUM.

Colligitur ex dictis : Si fuga Cæsari ignominiosa non fuisset, vel quod esset Clericus, vel Religiosus, quibus fuga ignominiosa non est ; vel quod esset Infimæ sortis, qui nullam honoris iacturam fugiendo faciunt ; vel quod ibi esset ignotus, aut Peregrinus, vel quod fuga noctu facienda esset ; tunc Cæsarem censendum esse irregularem occidendo Pompeium, si mortem fugiendo, vitare poterat, quia tunc occisio illa excessisset moderamen inculpatae tutelæ ; Non fuisset enim necessaria ad propriam vitam defendendam, sicque occidendo peccasset.

V 2

QVAE

QVAESTIO XXXII.

An Lex irregularitatis comprehendat eum, qui alium ad defensionem libertatis, ac bonorum occidit.

C A S V S.

EPISCOPVS quidam à Saracenis captus, vt libertatem, ac sua bona defenderet, aliquot ex illis interfecit; Quæritur: Virum in irregularitatem inciderit.

S V M M A R I V M.

- 2 Episcopus ad libertatis defensionem occidens irregularitatem euasisse non videtur.
- 3 A iure excipitur solum occisio ad vitæ defensionem.
- 4 Ad furtum impediendum furem occidere non licet.
- 5 A iure Latronis occisioni irregularitas imponitur.
- 6 Non tamen ex delicto, sed ex defectu lenitatis.
- 7 Et ab hac milites non excusantur.
- 8 Irregularitatem tamen non contraxit.
- 9 A iure expressè eximitur.
- 10 Nec ad libertatis defensionem occidendo peccauit.
- 11 In iure non excluditur defensio libertatis.
- 12 Cur fur nocturnus occidi possit, non diurnus.
- 13 Ob vanum timorem occidens meritò à iure declaratur irregularis.
- 14 Irregularis ex defectu lenitatis à solis publicis iustitiæ ministris incurritur.

15 In omnibus casibus, in quibus Aggressorem occidere licitum est, irregularitas non incurritur.

R A T I O N E S D U B I T A N D I.

Quamuis irregularitas non se extendat ad homicidium, ad propriæ vitæ defensionem commissum, est tamen Quæstio; an se extendat ad homicidium commissum pro defensione propriæ libertatis, ac bonorum; multi enim primum concedentes hoc negarunt, & ideo Episcopum irregularitatem contraxisse putarunt. Vt Molina tract. 2. disp. 72. nu. 3. Reginaldus lib. 30. num. 107. Nauarrus cap. 15. n. 4. & cap. 27. num. 218. Auila par. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 2. Salon. 2. 2. quest. 64. art. 8. controu. 2. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. pun. 3. cap. 9. assert. 4. Henricus lib. 14. cap. 11. num. 3.

Primò: Quia in Clement. Si furiosus, excipitur ab irregularitate solum occidens ad defensionem propriæ vitæ, non verò

RESOLUTIO.

verò ad defensionem libertatis, aut bonorum temporalium; Cum ergo Episcopus occiderit non ad defensionem vitæ, sed libertatis, videtur ab irregularitate non eximi.

4 Secundò: Quia *cap. Si perfodiens. de homicid.* Fur nocturnus licetè potest interfici, secus verò diurnus, quia de hoc constare potest, quod ad furandum, non verò ad occidendum venerit. Ergo pro furto impediendo non licet furem occidere, & consequenter eum occidens irregularitatem incurrit.

5 Tertio: Quia in *cap. Suscepimus. de homicid.* Clerico latronem furantem occidenti, irregularitas imponitur, quia magis expediebat rerum Iustinere iacturam, quam pro rebus transitoriis conservandis, in alios tam acriter exardescere, sed idem dici potest de libertate, fama, ac similibus. Ergo occidens alium ad hæc conservanda ab irregularitate non excusatur.

6 Quarto: Quia Irregularitas ad iustam rerum temporalium defensionem contracta, non est irregularitas ex delicto, sed ex defectu lenitatis; deficit enim à representatione mansuetudinis Christi, qui se & sua pro aliorum salute obtulit; Hæc autem incurri potest sine vllà culpa, imò etiam cum meritò, vt cum incurritur à Iudice propter iustam sententiam mortis in Reum.

7 Quintò: Quia, si propriæ libertatis, ac bonorum defensio sufficeret ad Occisorem ab irregularitate excusandum, excusaretur etiam Consulens, & tali occisioni Cooperans, sicque excusari possent milites in bello defensiuo propria manu occidentes, quod tamen est contra *C. petito: de homic.*

Respondetur tamen, Episcopum Saracenos eo modo occidendo, irregularitatem non contraxisse. *Suarez tom. 5. disp. 46. sect. 6. n. 4. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 11. num. 73. Coninch. disp. 18. du. 9. num. 80. Filliuc. tract. 20. cap. 5. quest. 6. num. 146. Sarrus lib. 6. cap. 17. num. 22. P. Nauarr. lib. 2. de rest. par. 3. disp. 4. num. 417. Bonac. de cens. disp. 7. qu. 4. pun. 6. num. 10. & alii communiter.*

Primò: Quia ita habetur expressè in *cap. Quiate. d. 50.* Ibi enim Episcopus, de quo in casu ab Urbano II. ab irregularitate eximitur, quia non sua sponte Saracenos occidit, sed pro libertate defendenda. Ergo pro libertate defendenda licita est occisio sine vllò irregularitatis periculo,

Secundò: Quia propter occisionem alterius ad defensionem famæ, libertatis, vel bonorum factam nulla incurri potest irregularitas; Omnis enim irregularitas, quæ propter homicidium incurritur, vel oritur ex delicto, vel ex defectu lenitatis. Occidens autem alterum ad iustam suæ libertatis, vel bonorum defensionem, neutram incurrit. Non ortam ex delicto, quia ipse sic occidendo, non peccat; Neque ortam ex defectu lenitatis, quia hæc est imposta solum auctoritate publica occidentibus aut mutilantibus, non verò hoc facientibus auctoritate priuata; Qui autem alium ad propriæ libertatis defensionem occidit, illum occidit auctoritate non publica, sed priuata. Cum ergo neutram irregularitatem incurrit, nullam absolutè incurrit.

V 3 OBIE-

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 11** **N**equè obstant rationes in contrarium; Ad primam enim respondetur. In dicta Clementina, ita includi defensionem propriæ vitæ, ut tamen non excludatur etiam defensio famæ, libertatis ac bonorum; sicut in omnium sententia non excluditur defensio à mutilatione, vel vulnere non lethali; quæ tamen ab omnibus admittitur, ut excusatio legitima ab irregularitate incurrenda.
- 12** Ad secundam respondetur: Latronem nocturnum regulariter occidi posse; tum quia non constat, an sine occasione furtum impediri possit; tum quia non constat, an venerit ad furandum solum, an verò etiam ad occidendum, quæ non militant in fure diurno; de hoc enim statim cognoscitur, an sine proprio periculo impediri possit à furto.
- 13** Ad tertiam respondetur: Meritò ibi Clericum declarari irregularem; ob vanum enim timorem occidit latrones, quos iam ligatos habebat, & in vindictam furti iam recuperati, qui affectus vindictæ indicatur verbo illo exardescere; ibi ergo defensio non erat necessaria, ideoque occiso meritò irregularitate punitur.

Ad quartam & quintam Respondetur: Hanc irregularitatem imponi, non solum ex defectu lenitatis, sed etiam ex delicto; quia irregularitas ex solo defectu lenitatis contrahitur solum à iustitiæ ministris, vel à militibus, cum hi etiam operentur tunc, ut sui Principis ministri. Si autem hæc irregularitas non contrahitur ab Occidentibus, multò minùs contrahetur à Consulentibus, aut Mandantibus; sicut enim Occidentales non peccant, ita nec Mandantes, aut Consulentes. Hæc autem irregularitas sine peccato ac delicto contrahi non potest, ut dictum est. 14

COROLLARIVM.

Colligitur ex dictis: In illis omnibus casibus, in quibus licitum est, iniustum aggressorem occidere; hanc irregularitatem non incurri, quia incurri non potest, nisi ex delicto. Vnde, cum concedatur communiter, ad defensionem Patriæ, bonorumque communium, propriæ Ecclesiæ, consanguineorum, imò etiam extraneorum innocentium, licitum esse, iniustum aggressorem seu inuasorem occidere; in his omnibus casibus nulla irregularitas incurretur. 15

An Lex irregularitatis comprehendat eum, qui alteri duos digitos abscidit.

C A S V S.

TITIVS in quadam rixa Clerico duos digitos cum medietate palmæ amputavit. Quæritur; an irregularitatem incurrit.

S V M M A R I V M.

- 2 Titius ex Clerici mutilatione irregularitatem incurrisse videtur.
- 3 Per eam mutilationem corporis integritatem abstulit.
- 4 Quanam dicantur membra corporis Organici.
- 5 Verè tamen non incurrit.
- 6 Membrum corporis non abscidit.
- 7 Non abstulit corporis partem propriam actionem habentem.
- 8 Digni abscissio corporis integritatem non tollit.
- 9 Ad hoc requiritur membri defectus.

RATIONES DVBITANDI.

2 **C**VM irregularitas non solum homicidio, sed etiam mutilationi sic imposita, quæri solet, quid nomine mutilationis intelligatur, & quæ mutilatio ad irregularitatem incurrendam requiratur ac sufficiat. Quod enim abscissio duorum digitorum cum medietate palmæ sufficiat; & consequenter, quod Titius irregularitatem incurrit, existimarunt Suarez

disp. 44. sect. 2. num. 7. Layman lib. 3. summ. sect. 5. tr. 3. par. 3. cap. 11. num. 2. Sotus lib. 5. de iust. quest. 2. art. 1. Et in 4. d. 25. quest. 3. art. 2. concl. 1. Caietan. 2. 2. quest. 65. art. 1.

3 **P**rimò: Quia ad irregularitatem incurrendam ea mutilatio sufficere videtur, ex quâ corpus humanum iuxta moralem existimationem iam non integrum est, sed imperfectum, ut colligitur ex cap. 1. de Clerico pugn. in duello ibi: *vel membrorum diminutio*. Sed abscissio duorum digitorum cum medietate palmæ, Corporis organici integritatem tollit iuxta moralem hominum existimationem: Ergo hæc sufficit ad irregularitatem inducendam; ideoque Titius illam ex tali abscissione incurrisse censendus erit.

4 **S**ecundò: Quia illa dicuntur membra corporis, ex quibus corporis organici integritas confurgit. Ergo quælibet pars organica, quâ ablata corpus iuxta moralem existimationem non manet integrum, habet rationem membri in ordine ad mutilationem. Huiusmodi autem est digitus; quamvis enim digitus sine consortio manus operari non possit, habet tamen saepe

sape aliquid proprium in actione manus, ut patet in scriptura; & eius diminutio, est diminutio integritatis corporis. Cum ergo Titius duos digitos absciderit, censetur abscidisse corporis membrum, ac mutilasse, quantum sufficit ad irregularitatem contrahendam.

RESOLVTIO.

5 **R**espondetur tamen, Titium probabilius per talem abscissionem irregularitatem non incurrisse. *Valentia tom 4. disp. 7. quest. 19. pun. 3. §. 4. Molin. tract. 3. de iust. disp. 69. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 206. Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 1. Sayrus lib. 6. cap. 16. num. 13. Coninch. disp. 18. d. 8. concl. 2. Bonac. dis. 7. quest. 4. pun. 8. num. 3. Gasp. Hurtado de irreg. diffic. 5. num. 16. qui cum Bonacina hoc extendit etiam ad abscissionem testiculorum.*

6 **P**rimò: Quia ad irregularitatem contrahendam ea abscissio requiritur, per quam aliquod membrum corporis abscindatur; dum enim aliquod membrum abscissum non est, corpus humanum dici non potest mutilatum ac truncum, sed absolute ac simpliciter integrum ac perfectum; alioquin mutilatio cuiuslibet partis corporis, quæ cum alio membro operatur, ad irregularitatem contrahendam esset sufficiens; v. g. mutilatio partis digiti, &c. Sed digitus non censetur corporis membrum; *L. enim non sunt liberi: ff. de statu hominum;* ex multiplicatione digitorum, membra non censentur multiplicata. Ergo abscissio digitorum non sufficit ad irregularitatem ex mutilatione inducendam.

7 **S**ecundò: Quia ea mutilatio subiacet irregularitati, quæ est mutilatio membri,

sumpto membro pro eâ corporis parte, quæ habet actionem aliquam ab aliâ distinctam, ut est oculus, manus, pes, nasus, auris &c. Hoc enim proprie intelligitur nomine membri ab Apostolo 1. Cor. 22. Nam dum dicit, membra corporis non eundem actum habere, satis indicat ex diuersis actionibus membra diuersificari ac distingui. Sed abscissio duorum digitorum cum medietate palmæ, non est abscissio membri in eâ significatione, *ex cap. Enim 2. de Clerico egrotante.* Clericus carens duobus digitis, ac medietate palmæ, non dicitur mutilatus, aut truncatus, sed deformatus. Ergo per illam Titius irregularitatem non contrahit.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

Ad rationes in contrarium Respondetur: Ad primam: Negando, & abscissionem digiti tollere proprie corporis integritatem, & ad irregularitatem incurrendam eam solum abscissionem sufficere: Nam hac ratione etiam sufficeret abscindere semidigitum, aut aliam partem minorem; quælibet enim tollit vel minuit corporis integritatem, quod tamen à nemine admittitur. Dicendum ergo est, ad irregularitatem incurrendam requiri abscissionem alicuius membri proprie dicti; Huiusmodi autem membrum non est digitus.

Ad secundam respondetur: Negando defectum digiti tollere integritatem moralem corporis; ad hoc enim requiritur defectus membri siue partis, aliquam specialem actionem aut functionem habentis, ut esset manus; hanc autem actionem propriam digitus non habet.

QVAE;

QVÆSTIO XXXIV.

An Lex irregularitatis ad beneficii prinationem se extendat.

C A S U S.

CVM Titius pluribus annis fideliter suo Episcopo inferuisset, Episcopus ei beneficium quoddam simplex, quod forte tunc vacauerat, spontè conferre voluit, Titius tamen, quia erat illegitimus, & hunc natalium defectum Episcopo manifestare erubescerebat, non petita dispensatione beneficium sibi oblatum acceperat. Quæritur: Vtrum collatio fuerit valida.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficii collatio Irregulari facta videtur nulla.
- 2 Irregularitas reddit incapax beneficium.
- 3 Excludit ab Ordinum Vsu.
- 4 Beneficium datur propter officium.
- 5 Conferens intentionem non habet beneficium conferendi Irregulari.
- 6 Irregularitatis occultatio subreptitiam reddit beneficium collationem.
- 7 Beneficii collatio Irregulari facta est valida.
- 8 Irregularitas non habet nisi effectus in iure expressos.
- 9 A valida Ordinum susceptione non excludit.
- 10 Irregularis ex se beneficium non est incapax.
- 11 Beneficium aliquando datur solum propter officium horas Canonicas recitandi.
- 12 Suspensus ab Ordine, non propterea est incapax beneficium.
- 13 Excommunicatus est inhabilis ad beneficia.
- 14 Beneficium non semper cum Ordinum exercitio connectitur.
- 15 Superior præsumitur velle sacris Canonibus se conformare.
- 16 Irregularitatis occultatio petitionem non reddit subreptitiam.
- 17 Irregularis Ecclesiastica jurisdictionis non est incapax.
- 18 Irregularis beneficium fructus percipere potest.
- 19 Irregularis etiam licet actus aliquos jurisdictionis exercere potest.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

CVM Vfus Ordinum & Beneficium aliquam habeant inter se connexionem, eo quod aliqua beneficia, nempe curata propter aliquod Ordinis ministerium conferantur; quæritur an Irregularitas ad vñum ordinum inhabilitans

X se

^f e extendat etiam ad beneficium, & ad illud pariter inhabilet: Quod enim inhabilet & consequenter, quod beneficii collatio Titio facta fuerit nulla, docere videntur *Sayrus lib. 6. c. 2. num. 12. Nauarr. cap. 25. nu. 134. Auila par. 7. d. 2. d. 6. concl. 3. Bonacina de cens. disput. 7. pun. 4. num. 6.*

3 Primò: Quia Irregularitas reddit incapacem beneficii; in *cap. enim Postulastis. de Cleric. excomm. ministr.* Declaratur irrita collatio beneficiorum, eo quod Clerici ea non fuerint canonicè consecuti. Sed etiam collatio facta Irregulari non est canonicè facta, cum contra Canonicum impedimentum sit facta; Ergo etiam collatio beneficii facta Irregulari erit irrita.

4 Secundò: Quia irregularis exclusus est ab Ordine, eiusque exercitio. Ergo etiam exclusus erit à beneficio, cum beneficium ordinis exercitium necessariò supponat, in eoque fundetur; Inhabilis autem ad vnum, inhabilis eo ipso censeri debet etiam ad omnia illa, quæ cum illo necessariò connectuntur.

5 Tertio: Quia beneficium datur propter officium; sed Irregularis fungi non potest officio, cum ad vsum ordinum sit inhabilis; Ergo etiam recipere non poterit beneficium; sed ad illud erit inhabilis.

6 Quarto: Quia beneficii collatio non est valida, si in Conferente desit voluntas conferendi. Posita autem irregularitate in Recipiente, videtur deesse hæc voluntas in Conferente; Superiori enim censetur habere voluntatem conferendi beneficium, solùm secundùm Canones, & consequenter solùm canonicum impedimentum non habenti; vt colligitur ex *d. cap. Postulastis.* Ergo eo ipso, quod

quis est irregularis, Superior censetur non habere voluntatem illi beneficium conferendi, ideoque collatio est nulla.

Quintò: Quia, quando petens à Pontifice beneficium irregularitatem occultat, concessio censetur inuoluntaria, subreptitia ac nulla; cum verò illam exponit, Pontifex in eà dispensat; Ergo signum est, ex vsu irregularitatem esse impedimentum inhabilitans ad beneficia.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; Beneficii collationem ab Episcopo factam Titio occultè irregulari fuisse validam. *Suar. d. 40. sect. 2. num. 30. Coninch. disp. 18. d. 1. num. 4. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 2. Gaspar Hurtaad. de irreg. diff. 5. num. 20. Syluester v. excomm. num. 4. & alii communiter.*

Primò: Quia irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis; *cap. Is qui de senten. excom. in 6.* Ergo etiam non habebit plures effectus, quam sint in iure expressi; sed hic effectus inhabilitandi ad beneficium Ecclesiasticum, eiusque collationem irritandi, nullibi in iure est expressus. Nam *cap. Cum bona, de atate, & qual. Non loquitur de irregularibus, sed de suspensis, & quidem absolute, qui censentur suspensi etiam à beneficio. Similiter cap. Postulastis: de Clerico excomm. ministr.* Non loquitur de irregulari, sed de Excommunicato. Item *text. in cap. fin. eodem tit.* loquitur de excommunicato minori excommunicatione: *cap. vero 2. de Cleric. pugn. in duell.* Dum dicitur: posse cum Clerico, qui homicidium commisit, misericorditer dispensari,

fari, vt beneficium obtineat, non significatur, inualidam esse collationem, sed illicitam; *cap. enim Si soli. de concess. prebend. in 6.* Dicitur: Pontificis prohibitionem non irritare collationem, nisi ei adiungatur decretum irritans. Cum ergo hoc decretum non inueniatur respectu irregularitatis, dicendum est ex irregularitate beneficii collationem non irritari.

- 10 Secundò: quia irregularitas, quamvis excludat ab Ordinum susceptione licita, non tamen excludit à validà; Vnde, si irregularis ordinaretur, quamvis illicita, valida tamen esset ordinatio; Ergo eodem modo, quamvis excludat à licità, non tamen excludet à valida beneficii susceptione; cum præsertim Irregularis dispensationem procurare possit, & interim beneficio per alium deseruire, eiusque muneri satisfacere.

11 Tertiò: Quia Irregularis ex se non est incapax beneficii Ecclesiastici, cum illud retinere possit, nec ratione irregularitatis sit magis incapax illud recipiendi, quàm retinendi; sicut enim retinere beneficium, non est exequi aliquem actum ordinis, ita nec de nouo recipere. Cum ergo Irregularitas priuet solum actibus Ordinum, sequitur eam ex se, beneficii receptione non priuare; in pœnis enim non est faciendâ extensio de vno casu ad alium; *cap. Pœna. de pœnit. d. 1.* Ordo autem non est beneficium.

- 12 Quartò: Quia Clericus, qui ob corporis defectum irregularitatem præsertim sine suâ culpâ contrahit, non est incapax beneficii; alias mendicare cogeretur, aut actiones Clerico indignas exercere, non sine status clericalis nota, *cap. 2. de Cleric.*

non ordin. min. Ergo irregularitas ex se non inhabilitat ad beneficia,

13 Quintò: Quia Beneficium aliquando datur propter solum officium recitandi horas canonicas; & si ad aliud ministerium obliget, illud exerceri potest per alium. Officium autem etiam ab irregulari recitari potest.

14 Sextò: Quia Suspensus ab Ordine, siue ab officio, non est pro tunc incapax beneficium recipiendi; Suspendio enim ab officio non suspendit à beneficio, cum pœnæ non sint ampliandæ. Ergo eodem modo irregularitas, quamvis inhabilitet ad Ordines, non propterea inhabilitabit ad beneficia; non magis enim irregularitas inhabilitat ad vsum Ordinum, quam suspensio suspendat.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

15 **A**D rationes in contrarium Respondetur: Ad primam; *cap. Postulatis;* non loqui de irregulari, sed de excommunicato, qui sine dubio est inhabilis ad beneficia: Ex eo autem, quod beneficii collatio non sit canonicè facta, sequitur, quod aliquando sit inualida, vt cum confertur Excommunicato, eo quod excommunicatio sit impedimentum irritans, aliquando verò sit solum illicita; vt cum confertur Irregulari, eo quod irregularitas sit impedimentum tantum prohibens, non irritans.

16 Ad secundam, & tertiam; Negatur, beneficium vniuersaliter connecti cum Ordinum exercitio; nam plura beneficia dantur propter solum onus recitandi officium Diutnum; & quamvis aliquod beneficium connexionem haberet cum

Ordinum exercitio adhuc hoc munus exerceri posset sufficienter per alium, cum iura non requirant exercitium personale.

17 Ad quartam Respondetur; Argumentum nimis probare; probat enim etiam, cum beneficium à Superiore confertur, contra simplicem iuris prohibitionem, siue habenti impedimentum solum prohibens conferri inualidè, quia Superior præsumitur illud velle conferre solum, secundum Canones, & consequenter non habenti impedimentum prohibens. Sicut ergo non præsumitur in Superiore defectus voluntatis conferendi, quando in Recipiente est solum impedimentum prohibens; quia Superior præsumitur velle se sacris Canonibus conformare, & Canones talem collationem non irritant; ita ad hoc, ut præsumatur defectus voluntatis, ostendi prius debet impedimentum, quod est in Recipiente, esse irritans.

18 Ad quintam Respondetur; Hoc procedere in sententiâ afferente, irregularitatem esse impedimentum dirimens beneficii collationem, non verò in sententiâ afferente, esse impedimentum solum prohibens; Cum enim Pontifex sit supra ius canonicum, respectu illius, neque est impedimentum prohibens; Vnde irregularitatis occultatio nullo modo petitionem reddit subreptitiam; imo etiam, qui requirunt dispensationem irregularitatis, ut quis tutâ conscientiâ beneficium obtentum retinere possit, fatentur in petitione dispensationis non esse necessariò mentionem faciendam obtenti beneficii ac eius fructuum. Sicut ergo hac petitio vel receptio dispensationis non est per ipsos subreptitia, quamvis obtentum be-

neficium occultet; ita nec erit subreptitia petitio vel receptio beneficii, quamvis irregularitatem occultet. Dispensatio autem datur ad cautelam, ideoque ex illâ nihil certi colligi potest.

COROLLARIA.

19 Colligitur ex dictis primò; A fortiori sequi Irregularem non esse incapacem iurisdictionis Ecclesiasticæ, etiam ordinariæ; cum enim non sit incapax beneficii, cui iurisdictionis est annexa, consequenter neque erit incapax iurisdictionis. In omnium tamen sententiâ iurisdictionis delegata ad quolibet munera præter usum Ordinis irregulari optimè concedi potest, quia nullo iure habetur; irregularis inhabilis esse, ad hanc iurisdictionem suscipiendam.

20 Secundò; Eum, qui beneficium recepit in irregularitate, posse fructus beneficii percipere, aliosque actus administrationis, qui beneficio adnexi sunt, exercere, quia cum validè beneficium receperit, habet ius ad illos fructus percipiendos, & ad alios actus beneficii exercendos.

21 Tertio: Irregularem posse actus iurisdictionis, qui actum Ordinis non includunt, non solum validè, sed etiam licitè exercere. Vnde, quamvis ipse absolute non possit, alteri tamen facultatem absolventi delegare potest, sicut potest etiam excommunicare, & ab excommunicatione absolute, quia isti omnes sunt actus iurisdictionis, Irregularis autem non est priuatus usu iurisdictionis.

QVAE.

QV AESTIO XXXV.

An Lex excommunicationis ad priuationem fructuum beneficii se extendat.

C A S V S.

PARROCHVS quidam librum Hæretici hæresim continentem, ac de Religione tractantem scienter legens incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ Papæ reseruatam, ab eâque nouem mensibus ab- solutionem obtinere non potuit. Ipse tamen interim fructus Parochiales percepit, & in suos vsus conuertit. Quæritur; Vtrum illos restituere teneatur.

SUMMARIVM.

- 1 Parochus beneficii fructus tempore excommunicationis perceptos retinere posse videtur.
- 2 Nullo iure probatur, illos per excommunicationem ipso facto auferri.
- 3 Reus ante iudicis sententiam pœnam subire non tenetur.
- 4 Materia odiosa mitius interpretanda est.
- 5 Parochus tamen fructus tunc perceptos restituere tenetur.
- 6 Excommunicato prouentus Ecclesiastici à iure ipso facto subtrahuntur.
- 7 Non obstante appellatione illis priuatur.
- 8 Non per sententiam sed per censuram.
- 9 Priuatio per sententiam non est noua pœna.
- 10 Est effectus excommunicationis.
- 11 Beneficii fructus non meretur, qui est extra Communionem Ecclesiæ.
- 12 Fructus assignantur solum posito, quod expeditè exerceri possit officium.

- 13 Fructus denegantur, sicut denegatur communio cum fidelibus.
- 14 Pœna ipso iure imposita statim incurritur.
- 15 Excommunicatus fructus ita amisit, ut eos recuperare non possit.
- 16 Illos restituere tenetur, etiam iudicis sententiâ non expectatâ.
- 17 In quo priuatio fructuum ab aliis pœnis distinguatur.
- 18 Contumax neque propter necessitatem fructibus uti potest.

RATIONES DVBITANDI.

Quemadmodum irregularitas quam quis priuet Ordinum vsu, non tamen ex se priuat vsu beneficii. Ita quæritur; an excommunicatio, sicut priuat Ecclesiæ communionem, ita priuet fructibus beneficii. Quod enim non priuet,

X 3 &

& consequenter, quod Parochus fructus tempore excommunicationis perceptos restituere non teneatur; docent Sanchez lib. 3. disp. 51. num. 12. Vasquez de benefic. cap. 4. §. 3. disp. 4. num. 229. Coninchus disp. 14. d. 9. num. 80. Auila 2. par. cap. 6. disp. 6. d. 1.

3 Primò: Quia nullo iure probatur, Beneficiarium per excommunicationem ipso facto priuari fructibus beneficii; in cap. enim Pastoralis. §. Verum: dicitur, illi prouentus Ecclesiastici meritis subtrahuntur, cui Ecclesie communio denegatur. Verbum autem subtrahuntur, non significat priuationem ipso facto, & ante Iudicis sententiam, sed potius connotat sententiam Iudicis, qui ibi instruitur, quid facere debeat.

4 Secundò: quia Reus non tenetur sponte, & ante Iudicis sententiam pœnam subire, quando ad pœnæ executionem requiritur aliqua actio, nisi aliter constet de Principis voluntate; Non constat autem, Pontificem obligare voluisse Beneficiarium ad fructus amittendos ipso facto & ante Iudicis sententiam,

5 Tertiò: quia versamur in materia odiosa & pœnali, quæ mitius quantum fieri potest, interpretanda est. Cum ergo in cap. Pastoralis: nullum sit verbum, quod pœnam esse ipso iure latam demonstrat; verbum enim, subtrahuntur, optimè intelligitur per Iudicis auctoritatem, cum pœnam contineat; ideoque strictè sit intelligendum; Sequitur, Beneficiarium non priuari fructibus beneficii, ipso facto ob excommunicationem, & consequenter Parochum non teneri fructus tempore excommunicationis perceptos restituere.

RESOLVTIO.

R Espondeatur tamen, probabilius esse, 6 quod Parochus teneatur fructus tempore excommunicationis perceptos restituere. Suarez disp. 13. sect. 2. n. 4. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 24. Reginaldus lib. 32. num. 36. Filliuc. tr. 12. cap. 5. quest. 6. num. 129. Henríquez lib. 13. cap. 13. num. 4. Nauarrus cap. 27. num. 21. Vgolinus tab. 2. cap. 12. Moneta de distrib. par. 2. quest. 15. num. 22. & alii communiter.

Primò: Quia in cap. Pastoralis §. Verum. Excommunicato prouentus Ecclesiastici subtrahuntur eo modo, quo Ecclesie communio denegatur; ibi enim Pontifex ista duo æquiparat. Sed hæc negatur ipso facto, & ante Iudicis sententiam; Ergo etiam fructus subtrahuntur ipso facto, & ante Iudicis sententiam; vtriusque enim executionem secum affert excommunicatio. Si autem per excommunicationem ipso facto subtrahuntur, iam Parochus perceptos restituere tenetur.

Secundò: Quia, si Parochus ob excommunicationem redditus solùm esset dignus fructuum priuatione, & non ipsis actu priuatus; interposita appellatione illis iuste priuari non posset, donec appellationis iustitia examinaretur: esset enim nouus effectus, cuius executionem excommunicatio ex se non traheret. Cum ergo Pontifex dicat, excommunicatum non obstante appellatione, fructibus priuandum esse, signum est, illum hoc ideo dicere; quia putat, Excommunicatum per ipsam excommunicationem esse

esse ipso iure priuatum. Si autem Parochus fructibus ipso iure priuatus est, perceptos restituere tenetur.

9 Tertiò: Quia in *d. cap.* dicitur, *subtrahuntur*; intelligi non debet à Iudice per sententiam, sed per ipsam censuram, siue ex vi censuræ; sicut enim dicitur: *Communio denegatur*; intelligitur per ipsam censuram, & ex vi censuræ; Unde verbum, *subtrahuntur*, significat, non præceptum aliquod Iudici impositum, de tali pœna, sed nudum factum, siue meram executionem; Ergo sicut communio denegatur, ipso iure, ita fructus ipso iure subtrahuntur; ideoque Parochus eos restituere tenetur.

10 Quartò: Quia *eodem cap.* Interrogatus Pontifex, an interposita appellatione post latam excommunicationis sententiam, possit Iudex denunciare Excommunicatum, & ad tempus beneficiis Ecclesiasticis spoliare) Respondet affirmatiuè. Sicut ergo denunciatio non est noua pœna, & ideo executioni mandatur, non obstante appellatione; ita fructuum priuatio non erit noua pœna, sed solum quædam quasi declaratio & executio illius, quod factum iam erat; ideo enim solum hic effectus non impeditur propter appellationem interpositam, quia excommunicatio secum trahit executionem; quod si fructuum priuatio non est noua pœna, sed sequitur ad excommunicationem, iam Parochus per excommunicationem eam contraxit; ideoque fructus tanquam non suos restituere tenetur.

11 Quintò: Quia, si fructuum priuatio non sequeretur; ipso facto ad excommunicationem, non esset effectus excommu-

nicationis, sed alia pœna concomitanter imposita cum excommunicatione; Sicut cum Hæreticus per eandem sententiam simul excommunicatur, ac bonis priuatur; bonorum priuatio non est effectus excommunicationis, sed alia pœna simul cum excommunicatione imposita; posset enim manere integra excommunicatio sine fructuum amissione, si videlicet in sententia non fieret eorum expressio. Sed fructuum priuatio est pœna consequens ad excommunicationem, & eius effectus; Ergo ad illam ipso facto consequitur, ideoque Parochus per excommunicationem fructus amittit, & consequenter illos tenetur restituere.

12 Sextò: Quia, dum quis est extra Ecclesiam, eiusque communionem, nihil, quod est Ecclesiæ, possidere debet, & consequenter neque fructus beneficii, quod si beneficium ipsum non amittit, hoc oritur ex mera Ecclesiæ Indulgentiâ; & quia in iure priuatio beneficii non ponitur tanquam pœna, & effectus excommunicationis, sicut ponitur priuatio fructuum. Cum ergo Parochus per excommunicationem supponatur esse extra Ecclesiam, fructus beneficii possidere non debebat, ideoque illos restituere tenetur.

13 Septimò denique, quia fructus ab Ecclesia assignantur solum sub conditione, quod quis expedite præstare possit officium, propter quod assignantur: Excommunicatus autem officium suum expedite præstare non potest, cum ab aliorum consortio abstinere debeat, nec illi ullo modo faueat *Extranag. ad euitanda scandala.* Parochus ergo sicut officium præstare non poterat, ita nec fructus percipere, ideoque illos tenetur restituere.

OBIE-

14 OBIECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes in contrarium Respon-
detur : Ad primam patet ex dictis ;
ex cap. Pastoralis. ipso iure subtrahi Ex-
communicato fructus , sicut denegatur
15 Communio.

Ad secundam resp. Reum non teneri
ipontè pœnam subire , quando ipso iure
non est imposita ; at fructuum priuatio
est pœna ipso iure imposita , ideoque
16 ipso facto ac statim incurrenda , vt patet
ex dictis.

Ad tertiam resp. Pœnam esse mitius
interpretandam , vbi non constat de mente
Legislatoris. In casu autem præsentis
de mente Pontificis dubitari non potest,
vt patet ex dictis.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò : Eum qui
iustè excommunicatus fuit , ita fru-
ctus tempore excommunicationis perce-
ptos , vel percipiendos amississe , vt post
absolutionem illos recuperare non pos-
sit , nisi ex gratiâ aliquâ speciali , quæ
ei fiat ; quia , cum nunquam eorum do-
minium obtinuerit , nullo modo ad eum
pertinent. *Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 24.*

18 Secundò : Excommunicatum teneri ad
restituendos fructus tempore excommu-
nicationis perceptos , etiam Iudicis sen-
tentia non expectatâ ; quia , cum nun-
quam fecerit illos suos , nunquam fuit
eorum Dominus ac verus possessor,
Quæ autem sua non sunt , retineri in con-
scientia non possunt, *Suar. sect. 2. n. 9.*

Tertiò : Priuationem fructuum ex-
19 communicationi statutam tanquam pœ-
nam differre à pœna , qua al quis per le-
gem propriis bonis priuatur. Nam in hac
secunda pœna Reus supponitur verum
bonorum suorum dominium , possessio-
nem ac vsum habuisse , ideoque ex legis
benignitate non cogitur se ipsum talium
bonorum possessionem priuare , donec per
Iudicis sententiam damnetur. At in pri-
ma pœna excommunicatus nunquam sup-
ponitur habuisse dominium eorum fru-
ctuum , quos tempore excommunicationis
percepit ; ante excommunicationem
enim nullum habet ius in illis , sed solum
ad illos , & hoc pro tempore futuro ,
dummodo tamen non impediretur. Per
excommunicationem autem impeditus
fuit. Neque post contractam excommu-
nicationem , quia per legem impedita
tunc fuit illorum acquisitio ac dominium.
Cum ergo nullo titulo retinere eos possit,
expectare non debet sententiam Iudicis,
sed illos in conscientia tenetur restituere.
Suar. ioc. cit.

Quartò : Clericum excommunicatum ,
10 si sit contumax , neque propter neces-
sitate vti fructibus beneficii , illosque
consumere ; quia Ecclesia contumacem
ex propriis bonis alere non tenetur , etiam
si indigeat , & mendicare cogatur ; hoc
enim totum ipse in pœnam suæ contuma-
ciæ meretur ; totumque dedecus , quod
inde resultare potest , in ipsum , non in
Ordinem redundabit ; ac tandem ex hoc
sequitur maius Ecclesiæ bonum ,
quod est contumaciæ correctio.

*Suar. loco
cit.*

QVAE.

QV AESTIO XXXVI.

An Lex excommunicationis irritans beneficii collationem ad eiusdem acceptationem se extendat.

C A S V S.

TITIVS post obtentum beneficium, antequam illud acceperet, incidit in excommunicationem; dumque adhuc esset Excommunicatus, illud acceptavit: Quæritur, an validè acceptaverit.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio beneficii acceptationem irritare videtur.
- 2 Sicut irritat collationem.
- 3 Per acceptationem acquiritur ius in beneficium.
- 4 Excommunicatus meliorem præbendam optare non potest.
- 5 Excommunicatio beneficii acceptationem verè non irritat.
- 6 Iura illam non irritant.
- 7 Acceptatio nullum ius tribuit.
- 8 Est quid facti, sicut optio præbendæ.
- 9 Est in usu.
- 10 Est solùm conditio, sine qua, collatio ius completum non confert.
- 11 Est valida solùm, quatenus est declaratio proprii consensus.
- 12 Etiam optio est solùm declaratio propriæ voluntatis.
- 13 Excommunicatio beneficii possessionem non impedit.
- 14 Collationem tamen ac præsentationem irritat.
- 15 Sicut etiam collationem pensionis Clericalis.

R. P. Beati Lib. II.

17 Excommunicatio tamen debet esse vera.

R A T I O N E S D U B I T A N D I.

DE eadem excommunicatione quæri solet, an, sicut beneficii collationem inuadat, ita inuadat etiam acceptationem.

Ratio autem dubitandi est primò, quia beneficii collatio facta Excommunicato tempore excommunicationis est inuadida; Ergo etiam acceptatio posita ab Excommunicato tempore excommunicationis erit inuadida; non minus enim ad completum contractum requiritur acceptatio, quàm collatio; sicut ergo Excommunicatus tempore excommunicationis erat incapax beneficii obtinendi, ita erat incapax illud acceptandi.

Secundò; Quia ex cap. si tibi absenti: de præbend. in 6. si absenti beneficium conferatur, ille nullum ius acquirit in beneficium, nec illud facit suum, donec consentiat, & ratam habeat collationem sibi factam

Y

factam

factam. Ergo tunc solum acquirit ius in beneficium, cum illud acceptat; Si ergo tunc per excommunicationem sit incapax acquirendi ius, acceptatio non poterit esse valida, nec illud conferre.

- 5 Tertiò: Quia, si excommunicatus validè acceptare possit beneficium ante excommunicationem sibi collatum, sequeretur, quod etiam Canonicus excommunicatus in Ecclesiis, in quibus est consuetudo meliores præbendas optandi, dignitatem, vel præbendam meliorem validè optare possit; Optare enim, idem ferè est, ac acceptare, cum vtrumque solam voluntatis declarationem importet. Consequens autem est falsum, quia optatio est quasi permutatio quædam beneficiorum; Hæc autem ab Excommunicato fieri non potest. *Suarez disp. 13. sect. 1. num. 17. Coninch, disp. 14. d. 9. num. 78.*

RESOLVTIO.

- 6 **R**espondetur tamen; Tunc etiam tempore excommunicationis validè beneficium acceptasse. *Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 11. Azor. par. 2. lib. 7. cap. 23. qu. 5. Filliuc. tr. 12. cap. 5. num. 120. Avila par. 2. cap. 4. disp. 5. dub. 8. Vasquez tr. de Excom. disp. 6. num. 9. & alii apud istos.*
- 7 Primò: Quia iura irritant solam beneficii collationem, & electionem, non verò acceptationem; Irritatio autem non est extendenda ad casus in iure non expressos, cum sit materia odiosa, & consequenter restringenda, non amplianda.
- 8 Secundò: Quia sola collatio tribuit totum ius, non verò acceptatio: hæc enim est solum conditio & dispositio requisita

ex parte subiecti, neque est actus iurisdictionis, nec vllum confert ius, sed est mera declaratio proprii consensus; quod totum pertinet ad nudum factum; Hoc autem per excommunicationem non irritatur; Ergo acceptatio etiam tempore excommunicationis facta est valida; sola enim iuris acquisitio irritatur per excommunicationem, non verò declaratio propriæ voluntatis & consensus.

Tertiò: Quia Canonicus excommunicatus validè optare potest præbendam meliorem, vt docent communiter Doctores; Ergo etiam acceptare poterit beneficium ante excommunicationem sibi legitime collatum; ideo enim validè optare potest præbendam meliorem, quia optio est quid facti, nec vllum tribuit ius, sed est mera declaratio propriæ voluntatis. Sed etiam beneficii acceptatio est solum quid facti, nec vllum tribuit ius de nouo, sed est mera declaratio proprii consensus; ergo etiam acceptare poterit beneficium ante excommunicationem sibi legitime collatum.

Quartò denique: Quia de hoc extat decisio, relata à Couarruuiæ cap. *Alma mater. 1. par. 8. 7. num. 4. notab. 12.* & quia ita videtur vsu ac consuetudine receptum; Consuetudo autem vim habet legis,

OBIECTIONUM SOLVTIO.

Ad rationes in contrarium patet responsio: Ad primam enim Respondetur; Disparitatem esse, quia collatio confert ius; acceptatio verò illud propriè non confert, sed est solum conditio, sine qua collatio illud completè non confert, & quamuis conferret, esset valida; non

non in quantum illud confert; sed in quantum est declaratio proprii consensus, quod est quid facti.

12 Ad secundam Respondetur: Per acceptionem acquiri quidem ius solum tanquam per conditionem ac secundariò; primariò enim acquiritur per solam collationem; ipsam tamen acceptionem non esse validam, quatenus est acquisitio iuris, sed quatenus est declaratio proprii consensus.

13 Ad tertiam vtrò conceditur, Canonicum excommunicatum optare posse præbendam meliorem; neque ex hoc vltimæ sequi absurdum, cum optio nihil sit aliud, quàm declaratio propriæ voluntatis, quæ declaratio Excommunicato non est prohibita.

COROLLARIA.

14 Colligitur ex dictis primò: Quòd dictum est de acceptione, applicari etiam posse possessioni beneficii, ita vt Beneficiarius, qui ante excommunicationem beneficium obtinuit, possit deinde, etiam tempore excommunicationis validè possessionem recipere; cum enim etiam possessio sit quid facti, nec aliquod ius tribuat de nouo, censetur valida, nec collationem & electionem prius ritè factam vitare. *Sayrus de cens. lib. 2. cap. 6. num. 12.*

15 Secundò; Beneficii collationem & præsentationem factam Excommunicato, vel pro excommunicato, quamvis tolerato, esse inuvalidam; Tum quia hæc propriè confert ius; huius autem Excommunicatus est incapax; Tum quia ita habetur in *cap. Postulasti: de Clerico excommunicato.* Tum quia beneficium præ-

cipuè datur propter officium; *cap. vlt. de rescript. in 6.* Excommunicatus autem ipso iure est ab officio suspensus; *cap. ad probandum; de re iudicata, & c. si celebret. de Clerico Excom. ministr.* Tum quia beneficium ideo iuxta aliquos conferri non potest Irregulari, quia hic est suspensus ab officii executione; sed etiam excommunicatus est ab illa suspensus; Ergo illi etiam beneficium conferri validè non potest; quomodocunque tandem sit excommunicatus, siue à iure siue ab homine, & à quocunque ei fiat collatio; Et quamuis ipse suam excommunicationem ignoret; ignorantia enim, quamuis excuset à culpâ, & à pœnâ, non tamen facit validum actum, qui aliàs erat irritus. *Filliuc. tract. 12. cap. 5. quest. 1. n. 113.*

Tertiò; Etiam collationem pensionis titulo Clericali factam excommunicato esse inuvalidam; Tum quia Excommunicatus, sicut est incapax aliorum beneficiorum ac priuilegiatorum, ita videtur incapax pensionis; Tum quia obtinenti pensionem à Summo Pontifice concedi solet absolutio censurarum ad hunc effectum. Ergo signum est, Excommunicatum esse ex se incapacem pensionis; alioquin frustra ad hunc effectum concederetur absolutio. *Suarez to. 5. disp. 13. sect. 1. num. 9.*

Quartò; Collationem factam ei, qui tempore collationis credebatur Excommunicatus, sed postea re vera cognoscitur non esse Excommunicatus, esse validam, quia non afficitur effectibus Excommunicationis, qui re vera non est Excommunicatus iuxta regulam illam iuris; *Non prestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. Suarez sect. 2. n. 19.*

QVAESTIO XXXVII.

An ignorantia facti excuset ab obligatione legis irregularitatem inducentis.

CASUS.

TITIVS, cum Corruptam duxisset, putans, se Virginem ducere; post mortem Vxoris ad sacros Ordines promotus est, & beneficium quoddam parochiale obtinuit. Post obtentum autem beneficium certo agnouit se duxisse Corruptam, statimque dubitare coepit, an ab Ordinum vsu abstinere teneretur. Quæritur; An verè fuerit irregularis, stante ignorantia inuincibili, quod eius Vxor non esset Virgo.

SUMMARIVM.

1. Examinantur cause à legis obligatione excusantes.
2. Titius ex bigamia ignorata irregularitatem contraxisse videtur.
3. Sicut illam non contrahit occidens hominem, putans esse feram.
4. Vel saltem inuincibiliter ignorans esse hominem.
5. Actiones, ob quas irregularitas incurritur, esse debent humana.
6. Illam tamen verè contraxit.
7. Verè habuit defectum significationis vnica vnionis Christi cum Ecclesia.
8. Hic defectus sequitur ex mero acto.
9. Nec vllam cognitionem requirit.
10. Neque hac irregularitas incurritur tanquam pœna.
11. Sicut multa matrimonii impedimenta non contrahuntur tanquam pœna.
12. Defectus lenitatis cur requirat notitiam homicidii.

13. Ad irregularitatem ex bigamia sufficit copula voluntaria cum corrupta.
14. Omnes irregularitates ex defectu incurruntur etiam sine cognitione.
15. Irregularitas ex bigamia incurritur etiam ab infideli.
16. Non tamen ex fornicatione, neque ex sponsalibus.

RATIONES DVBITANDI.

CVM Lex præsertim humana non obliget absolutè, sed solùm, quando moraliter impleri potest, consequenter admittit causas ab eius obligatione excusantes. Harum ergo aliquas examinare, non erit inutile; ex eis enim quid de aliis similibus dicendum sit, colligi facilè poterit.

Primo; Itaque quæri solet, an ignorantia inuincibilis excuset ab obligatione legis irregularitatem inducentis. Aliqui enim voluerunt illam excusare. Ideoque

que Titium ex bigamia ignoratâ irregularitatem non contraxisse. Ita *P. Ledesma qu. 66. de matrim. ar. 3. Sâ. Verbo, Irregular. bigam. num. 3. Palatius in 4. d. 27. d. 4.*

4 Primò: Quia occidens hominem, putans esse feram, nullam contrahit irregularitatem; Ergo neque ducens Corruptam, putans esse Virginem, ullam contrahet irregularitatem; Si enim ignorantia inuincibilis excusat in primo casu ab irregularitate, nulla est ratio, cur non excuset etiam secundo.

5 Secundo: Quia non minus homicidium etiam iustum, ut in bello iusto, vel à iustitiâ Ministro commissum, habet secum annexam irregularitatem ex defectu lenitatis, quam habeat matrimonium cum Viduâ, vel corruptâ ex defectu significationis vnica coniunctionis Christi cum Ecclesiâ. Sed ignorantia inuincibilis, quod ille, qui occiditur, sit homo, excusat ab irregularitate ex defectu lenitatis. Ergo etiam ignorantia inuincibilis, quod illa, quæ ducitur, sit corrupta, excusabit ab irregularitate ex defectu significationis Sacramenti.

6 Tertiò: Quia actiones, ob quas incurritur irregularitas, debent esse humanae, & consequenter liberae ac voluntariae, irregularitas enim incurritur ab homine, quatenus rationalis est, non verò quatenus sensitivus aut vegetativus. Ergo ad contrahendam irregularitatem ex bigamiâ, necessariò requiritur diuisio voluntaria ac libera propriæ carnis in plures; sed Titius accedens ad Vxorem, ignorans esse corruptam, nunquam liberè carnem suam diuisit in plures. Ergo nunquam fundamentum præbuit irregulari-

tati. Ignorantia enim inuincibilis tollit voluntarium.

RESOLUTIO.

Respondetur tamen: Titium verè fuisse irregularem. *Suarez d. 45. sess. 3. num. 15. Sanchez lib. 7. matrim. d. 84. nu. 15. Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 6. num. 3. Auila p. 7. d. 8. dub. 1. Nauarr. cap. 27. num. 195. Barbosa alleg. 49. nu. 9. & alii apud istos.*

Primò: Quia Titius ducens, quamuis ignoranter corruptam verè habuit defectum significationis vnica vnionis Christi cum Ecclesiâ. Hæc autem irregularitas non contrahitur propter aliquod delictum, sed solum propter hunc defectum significationis vnica vnionis Christi cum Ecclesiâ, qui æquè datur, siue aditus scientia, siue ignorantia.

Secundo: quia defectus significationis, sequitur ex mero facto; ex eo scilicet, quod quis ducat corruptam; ex eo enim præcisè, iam copula illa non representat amplius vnica vnionem Christi cum Ecclesiâ per incarnationem; cum ipsa iam non sit vna copula, sed saltem virtualiter multiplex, quam tamen vnionem significare debet matrimonium. Sicut ergo ex metu facto confurgit defectus significationis, neque ad hoc requiritur vlla cognitio; ita ex mero facto incurritur hæc irregularitas, & consequenter etiam sine cognitione, & cum ignorantia inuincibili, *cap. Debitum de bigamis, & Trid. sess. 23. cap. 17. resor.*

Tertiò: Quia ideo irregularitas orta ex defectu natalium, incurritur sine

vlla cognitione, quia à iure est annexa defectui natalium, qui vt incurrarur, nullam cognitionem requirit; sed ab eodem iure est annexa, etiam matrimonio habenti defectum significationis Sacramenti, qui defectus contingere potest sine vlla cognitione. Ergo hæc etiam irregularitas incurritur sine vlla cognitione.

I 1 Quarto: Quia irregularitas, quæ incurritur propter bigamiam, non incurritur tanquam pœna, sed tanquam merum impedimentum annexum ab Ecclesia secundo matrimonio, propter defectum significationis Sacramenti, ob diuini cultus reuerentiam ac decentiam. Ergo nulla requiritur cognitio, vt incurrarur, sed incurri potest etiam cum ignorantia inuincibili; Ideo enim requiritur cognitio, quando incurritur, vt pœna, quia tunc incurritur propter delictum; hoc autem dari non potest sine cognitione, cum sine hac delictum non sit voluntarium ac liberum, & consequenter, nec delictum; sed quando incurritur, vt merum impedimentum, non incurritur propter vllum delictum. Ergo tunc ad illam incurrendam, non requiritur vlla cognitio.

I 2 Quinto: Quia impedimenta matrimonium dirimentia, quæ non incurruntur vt pœnæ, sed vt mera impedimenta; vt sunt consanguinitas, affinitas, cognatio spiritualis, &c. incurruntur etiam cum ignorantia inuincibili; Ergo etiam irregularitates, quæ incurruntur, vt mera impedimenta ad Ordinum susceptionem vel vsum propter decentiam incurrentur etiam cum ignorantia inuincibili; nulla enim est ratio, cur ad eas incurrendas requiratur cognitio,

OBIECTIONUM SOLVTIO.

AD rationes in contrarium respondentur: ad primam & secundam; disparitatem esse, quia defectus perfectæ lenitatis, cum reperitur in Occisore iusto, dari non potest sine cognitione occisionis. At defectus significationis vnicæ vnionis Christi cum Ecclesia, æquè inuenitur in matrimonio, quo ducitur corrupta, siue ad sit scientia, quod illa sit corrupta, siue non adsit; defectus enim significationis Sacramenti nullo modo penderet à cognitione, sed exmero facto; ex eo scilicet, quod matrimonium non sit vnicum, sed multiplex, siue formaliter, siue virtualiter, quod est merum factum. Ius autem Canonicum huicmero facto irregularitatem annexuit, ob reuerentiam ac decentiam diuini altaris ministerii.

Ad tertiam Respondetur: Ad hanc irregularitatem incurrendam satis esse, quod illa copula fuerit in se humana, voluntaria ac libera, nec fuisse yllo modo necessariam cognitionem, quod Vxor esset corrupta, quia hæc irregularitas non contrahitur ex voluntaria ac libera diuisione propriæ carnis in plures, sed ex diuisione simpliciter; quælibet enim diuisio sufficit ad tollendam significationem Sacramenti, ex cuius significationis defectu oritur hæc irregularitas.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò: Omnes ferè irregularitates, quæ oriuntur
ex

ex defectu ; vt quæ incurritur ex defectu ætatis , ex defectu natalium , ex defectu corporis , &c. incurri etiam cum ignorantia inuincibili , quia incurritur tanquam merum impedimentum ad Ordinum susceptionem , vel usum , ob solam diuini cultus decentiam. Ad has autem incurrendas nulla requiritur cognitio.

16 Secundò : Hanc irregularitatem incurri etiam ab Infideli , qui in infidelitate plura matrimonia contraxit , vel vnum virtualiter multiplex cum non Virgine , dum ad fidem conuertitur : Quia baptismus , sicut tollere non potest pluralitatem matrimoniorum , ita tollere non potest defectum significationis Sacramenti , cui irregularitas est annexa. Non incurritur autem irregularitas ex defectu lenitatis

propter homicidium iustum , commissum ante baptismum , quia ita statuitur à iure , c. Si quis viduam. d. 30. & c. Si quis post baptis. d. 51. Irregularitas autem non incurritur , nisi sit in iure expressa , c. Is qui de sent. excomm. in 6.

17 Tertio : Neque multiplicatas fornicationes , neque sponsalia multiplicata , etiam copulâ secutâ sufficere ad incurrendam irregularitatem ex bigamiâ , quia neque fornicatio , neque sponsalia significant coniunctionem Christi cum Ecclesia per incarnationem , sed sola matrimonii consummatio , cap. Acutius 28. Vnde qui plures habuit Concubinas , non propterea est irregularis , si matrimonium cum Virgine consummauit , c. Quia circa. de bigamis.

QVAESTIO XXXVIII.

An periculum infamiae semper excuset à legis obligatione.

C A S V S.

1 **D**IDACVS Olyssipone notorius Clerici percussor Romam profectus , vbi eius excommunicatio communiter ignorabatur , die quadam solemnè ad Ecclesiam accessit , vt ibi publicè Eucharistiam cum aliis reciperet. Accidit autem , vt Eucharistiam tunc ministraret Sacerdos , cui ipsius excommunicatio nota erat. Hic ergo illum publicè præteriit , eique Eucharistiam negauit , ex quâ actione Didaco grauis infamia ac contritatio secuta est. Quæritur ; Vtrum Sacerdos mortaliter peccauerit.

S V M M A R I V M.

2 Sacerdos excommunicato occulto non videtur publicè Eucharistiam negare potuisse.

3 Excommunicatus ibi famam suam retinebat.

4 Eius excommunicatio ibi erat occulta.

5 Ideoque publicè vitari non poterat.

6 Sine eius infamia ac contritione.

7 Quot

- 7 Quot modis delictum aliquod possit esse publicum.
- 8 Sacerdos excommunicato, quamvis ibi occulto Eucharistiam licite negare potuit.
- 9 Ex precepto Ecclesiastico illum vitare tenebatur.
- 10 Excommunicatio erat virtualiter publica.
- 11 Ministrare Sacramenta indigno, est eius peccato cooperari.
- 12 Excommunicatus iniuste petebat.
- 13 Et amiserat ius ad famam ubique.
- 14 Quamvis illam de facto retineret.
- 15 Eius delictum erat simpliciter publicum.
- 17 Eius contristatio & infamia iuste fuit permessa.
- 18 Sacerdos tamen ei etiam Eucharistiam ministrare potuisset.
- 19 Non tamen, si occulte petiisset.

RATIONES DVBITANDI.

- 2 Certum est, periculum infamiae à legis obligatione plerumque excusare; nemo enim restituere tenetur, quandiu sine propria infamia id præstare non potest. Dubium est; an semper excuset. Aliqui enim voluerunt semper excusare, ideoque Sacerdotem prætereundo Didacum mortaliter peccasse. Ita *Auila par. 2. cap. 6. disp. 11. d. 12. Sotus disp. 12. qu. 1. art. 6. Henriquez de Euchar. § 7. Coninch. quest. 62. art. 1. disp. 6. num. 34. & quest. 80. art. 16.*
- 3 Primò: Quia Didacus Romæ bonam retinebat famam; ideoque erat peccator, & Excommunicatus tantùm occultus; Peccatori autem occulto publicè petenti Sacramenta denegari non possunt.

Secundò: Quia ex eo, quod Didacus Excommunicatio esset publica Olyssipone, non propterea inde sequebatur, quod esset etiam publica Romæ; sicut enim delictum, quod respectu vnius Parochiæ est publicum, potest esse occultum respectu totius Ciuitatis; ita potuit excommunicatio, quamvis esset publica Olyssipone respectu Romæ esse occulta. Ergo sicut propter crimen publicum solùm respectu vnius Parochiæ, non potest quis in tota Vrbe infamari; ita neque Didacus propter excommunicationem publicam solùm Olyssipone infamari potuit Romæ.

Tertiò: Quia Didacus non erat Romæ notorius Clerici percussor, sed tantum Olyssipone; Neque enim Romæ notoriè percussor. Ergo neque Romæ publicè vitari poterat tanquam notorius Clerici percussor.

Quartò: Quia ex tali Eucharistiæ denegatione secuta est Didaco grauis infamia ac contristatio; Sic enim eius delictum manifestatum est. Hoc autem videtur esse contra iustitiam, vel saltem contra charitatem.

NOTABILIA.

Aduertendum est; Delictum posse esse publicum, vel iure vel facto, vel fama. Iure publicum est delictum, quando constat vel per confessionem Rei in Iudicio, vel per Testium depositionem, vel Iudicis sententiam; facto dicitur publicum, quando in multorum præsentia commissum est, v.g. iu foro, vel via publica, vbi ab omnibus videri poterat; fame denique dici-

dicitur publicum, cum eius fama ex sufficientibus indicijs orta, maiori parti Oppidi, vel Collegij, aut Ciuitatis innotuit. Per delictum autem, aliquo ex his modis publicum, amittit delinquens ius ad famam vbique; Si enim sit publicum iuridice, amittit in pœnam; si sit publicum euidentia facti, vel fama, amittit, quia eo ipso, quod illud commisit in loco, ubi ab omnibus videri poterat, censetur spontè cessisse iuri suo, nec curasse de propria fama. Hoc posito.

RESOLVTIO.

8 Respondetur; Probabilius videri, quod Sacerdos non peccauerit. *Suares disp. 67. s. 5. concl. 3. de Euchar. Vassquez. tr. de Excomm. d. 8. num. 2. Duard. lib. 2. cap. 1. Henriqu. lib. 13. c. 24. num. 1. Filliuc. tract. 13. cap. 3. quest. 7. num. 49. Bonac. de Sacram. disp. 1. quest. 6. pun. 4. nu. 12. & de censur. d. 2. quest. 2. p. 6. §. 2. num. 48. & alii plures apud istos.*

9 Primò; Quia Sacerdos, obedire tenebatur præcepto Ecclesiæ, prohibentis communicationem, præsertim in Diuinis, cum Excommunicato vitando; Didacus autem etiam Romæ, erat Excommunicatus vitandus; Excommunicatio enim, cum sit sententia personalis, adhæret personæ, eamque comitatur vbique.

10 Secundò; Quia, quamuis Didaci excommunicatio, esset Romæ actu per accidens occulta, erat tamen virtualiter publica; erat enim licitè per literas, historias, aut alio simili modo, ibi manifestabilis; publico autem Peccatori publicè petenti, deneganda sunt Sacramenta.

R. P. Beati Lib. II.

Tertiò; Quia ministrare Sacramenta **11** indignè petenti, est cooperari eius peccato; Didacus autem indignè petebat.

Quartò; Quia Didacus, suæ excommunicationis conscius, iniustè ad Eucharistiam accesserat; non enim habebat ius illam publicè petendi; iniustè autem aliquid petenti; iustè negatur, quod petit.

Quintò denique; quia lex, per hoc quod **13** sit promulgata in Curia, censetur sufficienter publica in toto Regno in ordine ad Subditos obligandos, ita vt illos vbique obliget; Ergo etiam delictum, per hoc, quod in vno loco sit publicum, censendum erit sufficienter publicum vbique, in ordine ad priuandum Delinquentem iure, quod habebat ad famam ita vt vbique hoc iure priuetur. Nullam ergo Didaco intulit iniuriam Sacerdos, Eucharistiam denegando, sicque eius delictum manifestando, ac eum infamando; Didacus enim nullum ius habebat ad famam, ideoque Sacerdos, eius delictum licitè manifestare potuit, sicut potuisset quilibet alius Olisipone, eius delictum, ac excommunicationem Romam præscribens.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

14 Ad rationes in contrarium respondetur; Ad primam, Didacum, quamuis de facto bonam famam retineret, non tamen retinuisse iure; Vnde, sicut per Epistolam, quæ eius excommunicationem contineret, aut alterius cuiuscumque narrationem, iustè eam amitteret poterat, ita poterat per denegationem Eucharistiæ factam à Sacerdote.

Ad secundam Respondetur; Disparita- **15**
Z tem

tem esse, quia id, quod est publicum respectu vnius Congregationis, non est absolute, ac simpliciter publicum, sed solum secundum quid, & respectu illius Congregationis, cuius maiori parti ita est notum, ut alij in eius notitiam non tam facile venire possint. At, quod ita est publicum, ut venire facile possit in notitiam aliorum, dicitur publicum simpliciter; Atque hæc, est publicitas, quæ priuat iure ad famam vbique.

16 Ad tertiam Respondetur; Didacum, Romæ non esse Clerici percussorem notorium actu, sed virtute, quatenus vbique in aliorum notitiam facile venire potest. Hoc autem sufficit, ut iuste priuetur omni iure ad famam vbique.

17 Ad quartam denique Respondetur, Didaci infamiam, & contristationem, non tam esse secatam ex Sacerdotis denegatione, quam ex ipsius iniusta petitione; A Sacerdote verò, iustis de causis, fuisse licite permissam; Tum quia habebat ius illam permittendi, ut Ecclesiæ præceptum seruaret; Tum quia hoc, ipsius Didaci salutem expediret, ut sic facilius resipisceret.

18 Addo tamen, mihi valde probabile videri, quod Sacerdos vtrumlibet licite præstare potuerit; quia habebat causas iustas, & sufficientes ad vtrumlibet fa-

ciendum; Ad dandam quidem Eucharistiam, ne Didacum infamaret, ac contristaret. Ad negandam verò, ut Ecclesiæ præceptum seruaret. Sicut Mulier, cum certo scit, se alicui in particulari fore causam ruinæ spiritualis, si eat ad Ecclesiam, ut missam audiat indie festo potest pro libito, vel ex charitate manere Domi, ut vitet damnum spirituale proximi; vel ire ad Ecclesiam, eius ruinam permittendo, ut Ecclesiæ præcepto satisfaciat; vtrumque enim sunt causæ iustæ, & se inuicem non notabiliter excedentes, ideoque sufficientes ad vtrumlibet à peccato excusandum.

COROLLARIUM.

Colligitur ex dictis; Sacerdotem, in nullo modo ministrare potuisse Eucharistiam Didaco, si occulte ac priuatim peijisset, quia tunc cessassent omnes rationes excusantes ab obseruantia præcepti Ecclesiastici de eo vitando; ex occulta enim Eucharistiæ denegatione, nulum secutum fuisset periculum infamiæ, nec rationabilis contristationis, & aliunde hoc ipsimet Didaco fuisset vtile ad facilius resipiscendum,

Q V A E S T I O XXXIX.

An ratio famulatus, sit causa sufficienter excusans à Legis obligatione.

C A S V S.

TITIVS, audiens, Canonicum quendam excommunicatum vitandum, indigere famulo, ei spontè se obtulit, & in Diuini Officij recitatione, tanquam socius, inseruiuit. Quæritur; Vtrum mortaliter peccauerit,

S Y M M A R I V M.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

- 2 *Famulus, inseruiendo Excommunicato vitando, videtur mortaliter peccasse.*
- 3 *Communicatio in diuinis, est materia grauis.*
- 4 *Non debitum seruitutis excusat.*
- 5 *Peccauit obligando se ad inseruiendum Excommunicato.*
- 6 *Non tamen deinde, cum illo communicando.*
- 7 *Illi à iure conceditur facultas communicandi.*
- 8 *Sicut conceditur etiam Filio, & Vxori.*
- 10 *Et conceditur absolutè.*
- 11 *Nec propterea commodum reportat ex suo delicto.*
- 12 *Etiam sine titulo seruitutis, plus, quam venialiter non peccasset.*
- 12 *Ecclesia, secundariò solum, prohibet officij recitationem cum Excommunicato.*
- 13 *Debitum seruitutis, per Domini excommunicationem non tollitur.*
- 15 *Alij, quibus communicatio cum Excommunicato permittitur.*
- 16 *Quibus non permittatur.*
- 17 *Alij, quibus non permittitur.*

Sicut periculum infamiae, regulariter 2
excusare videtur à legis obligatione; ita ab eodem, aliquando saltem, excusat ratio famulatus; Famulo enim ratione famulatus, communiter licere dicitur, Dominum ad domum meretricis comitari, ibique sternere mensam, ac lectum, parare cibos, mensam inseruire, & alia huiusmodi obsequia exhibere, quæ sine graui suo incommodo negare non posset, & ad Domini peccatum remotè tantùm se habent; Quæritur igitur; An sit ratio sufficiens ad excusandum etiam ab obligatione censuræ. Videtur enim non esse; atque ideo Titium, Canonico excommunicato, inseruiendo, mortaliter peccasse. *Nauarrus c. 27. num. 27. Filiucius tract. 13. c. 6. quæst. 6. num. 117. Suarez de cens. disp. 12. num. 18. & d. 15. sect. 5. num. 13. Sayr. lib. 2. c. 14. num. 15.*

Probatur; Quia Titius communicauit cum Canonico in Diuinis, & materia non fuit leuis; sicut enim in Diuini Officij

cij recitatione, committere vnam horam, non est materia leuis, sed sufficiens ad mortale; Ita non erit materia leuis, vnam horam cum Socio priuatim recitare. Ergo multo minus, totum Officium. Quare Officij recitatio, erit materia sufficiens ad mortale.

4 Neque excusatur à debito seruitutis. Tum quia, hoc debitum contractum est per conuentionem, factam post excommunicationem. Hæc autem conuentio, includit mutuam communicationem, & consequenter censuræ violationem. Tum quia in *cap. Inter alia: de sententia excommunicationis*: significatur, Personas, quibus in *cap. Quoniam multos* 11. *quest. 3.* Communicatio cum Excommunicato permittitur, illi debito ante excommunicationem obnoxias esse debere. Ergo à contrario, quæ ante excommunicationem, illud debitum non habebant, hoc privilegio gaudere non poterunt, & consequenter neque communicare cum Excommunicato vitando. Titius autem supponitur, debitum seruitutis cum Canonico contraxisse, solum post eius excommunicationem. Tum denique, quia Vxor communicare non potest cum Marito, si scienter cum illo, post excommunicationem, matrimonium contraxit. Ergo à fortiori, non potest Famulus communicare cum Domino, si post eius excommunicationem, debitum seruitutis contraxit; Sicut enim Vxor priuatur communicatione in pœnam, quia contrahendo, fecit contra censuram; ita etiam Famulus, eidem pœnæ subiacere debet; quia, contrahendo cum Domino Excommunicato, censuram violauit.

RESOLVTIO I.

PROBABILIUS tamen videtur primò; 5
Titium peccasse, obligando se ad inferuendum Canonico Excommunicato vitando; Quia per talem obligationem, violauit Ecclesiæ præceptum ac censuram.

RESOLVTIO II.

PROBABILIUS similiter videtur secundò; 6
Titium, quamuis Canonico Excommunicato, etiam sine necessitate, & scienter inferuire cœperit, non peccasse tamen communicando cum illo, etiam in Diuini Officij recitatione. *Coninch. disp. 14. d. 12. nu. 129. Auila par. 2. disp. 8. d. 4. Reginald. lib. 32. num. 101. Bonacina disp. 2. qu. 2. pun. 6. §. 2. num. 32. Siluester v. Excomm. 5. num. 4. & alij apud istos.*

Primò; Quia in *cap. Quoniam multos*; 7 à Gregorio absolutè, & sine vllâ conditione, Filijs, Seruis, Ancillis, & alijs Subditis, conceditur facultas, communicandi cum suis Patribus, Dominis &c. modo hæc communicatio non fiat in crimine criminoso, siue in crimine, propter quod delinquens, est Excommunicatus, vel cum periculo, aut propria subuersionis, aut perseuerantiæ Excommunicati in suâ contumaciâ, ibique redditur pro ratione; Quia isti, non sunt adeo Curiales, vt eorum consilio, huiusmodi facinora, à Domino perpetrentur. Hæc autem ratio valet siue Serui ante, siue post Domini excommunicationem, debitum seruitutis cum eo contraxerint. Neque in eo *cap.* distinguitur de Famulis, qui Domino, ante, vel post excommunicationem, inferuire cœperunt; Vbi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.

Secun.

8 Secundo; Quia Filius, siue naturalis, siue illegitimus, communicare potest cum Patre, quamuis genitus tempore, quo Pater erat excommunicatus; Et Vxor cum Marito, quamuis cum eo post excommunicationem contraxerit. Ergo etiam Famulus communicare poterit cum Domino, quamuis contractum seruitutis, tempore excommunicationis, cum eo inierit; sicut enim, quamuis Vxor, matrimonium scienter contrahendo cum excommunicato vitando, peccauerit, & minorem excommunicationem incurrit, Matrimonium tamen fuit validum, & consequenter peperit vinculum Matrimoniale, cui est annexum ex iure priuilegium communicandi cum Marito Excommunicato. Ita, quamuis Titius peccauerit, contractum seruitutis scienter celebrando cum Canonico Excommunicato vitando, ideoque minorem excommunicationem incurrit, *ex cap. Statuimus: de sent. Excom.* Contractus tamen, fuit validus, ex eoque ortum est debitum seruitutis, cui *ex cap. Quoniam:* est annexum priuilegium communicandi cum Domino Excommunicato.

9 Neque dici potest, huic debito esse annexum priuilegium communicandi cum Excommunicato, solum quando est contractum, vel ante Domini Excommunicationem, vel post eam, bona fide, aut
10 necessitate cogente.

Nam priuilegium, in iure conceditur huic debito absolute; sicut infirmitati conceditur, vt excuset ab assistentiâ in Choro; & impotentia, vt excuset ab Officij recitatione. Sicut ergo infirmitas, semper excusat ab assistentiâ in Choro, siue sit contracta culpabiliter; v. g. ex

intemperantiâ; siue inculpabiliter ex aliquo accidenti, Et impotentia excusat ab Officij recitatione, siue orta sit ex projectione breuiarij in mare, siue ex eiusdem amissione inculpabili; Ita debitum seruitutis, trahit secum priuilegium communicandi cum Domino Excommunicato, siue contractum fuerit ante Domini excommunicationem, siue post illam.

Neque inferri potest ex hoc; Delin- II
quentem sic reportare commodum ex suo delicto. Nam, in hoc casu, commodum non reportatur ex delicto; sed ex iure positiuo, seruituti hoc priuilegium concedente: sicut, cum quis proijcit breuiarium in mare, vel ex intemperantiâ contrahit infirmitatem, non reportat proprie commodum ex suo delicto, sed ex iure naturæ, quod non obligat ad impossibile; Et ex iure positiuo, quod Infirmos excusat ab assistentiâ in Choro.

Tertio; Quia, Quamuis Titius nul- 12
lum habuisset debitum seruitutis cum Canonico, adhuc tamen, illi inseruendo in Officij recitatione, non peccasset plusquam venialiter. Tum quia Ecclesia, directe, ac principaliter prohibet solum communicationem solemnem in diuinis, non autem priuatam, qualis fuit Communicatio Titij cum Canonico. Tum etiam quia, cum, Excommunicato vitando prohibitum non sit, orare, sicut est prohibitum audire Sacrum, & Diuinis Officijs interesse, sed solum, ne recitet cum alio; sequitur, hanc communicationem, quando est priuata, non esse materiam grauem, nec directè, ac primario prohibitam ideoque nec sufficientem ad mortale.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

13 **N**equè obstant rationes in contrarium; Nam ad primam Respondetur; Disparitatem esse, quia Ecclesia, sicut primò, & directè præcipit recitationem totius Officij, ita primò, & directè præcipit recitationem vnius horæ tanquam eius partem notabilem. At Ecclesia, primò, & directè non prohibet Excommunicato recitationem Diuini Officij cum alio, quando est priuata, sed solùm secundario, & indirectè; ideoque non grauitè, sed solùm leuiter, ac sub veniali. Prohiberet autem grauitè, si recitatio esset solemnis, quia esset communicatio solemnis in diuinis; & hanc Ecclesia directè, ac grauitè prohibet.

14 Ad confirmationem Respondetur; in *cap. Inter alia*; Solùm declarari, quod debitum seruitutis, contractum cum Domino ante eius excommunicationem, per excommunicationem non dissoluitur; nihilque ibi statui de debito contracto post excommunicationem. Cum ergo aliunde in *cap. Quoniam multos*; absolutè Famulis concedatur facultas communicandi cum Domino Excommunicato; vti poterunt Famuli hac facultate, siue debitum seruitutis contraxerint ante Domini excommunicationem, siue post illam. Idemque prorsus dicendum est de Vxore respectu Mariti Excommunicati. Vnde falsum est, ipsam priuari priuilegio communicandi cum Marito in pœnam; quando Matrimonium scienter contraxit, post Mariti excommunicationem; nullibi enim habetur ius, hanc pœnam imponens. Et quamuis violauerit censuram, Matrimonium contrahendo; pœna ta-

men huic delicto imposita, non est reuocatio facultatis communicandi cum Marito Excommunicato; sed minor Excommunicato.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò, etiam Milites in bello communicare posse, cum Duce excommunicato vitando; Religiosos professos, imò etiam Nouitios, obedire posse suis Superioribus excommunicatis; Pupillos, agere posse cum Tutore, quandiu sunt sub illius curâ, ac tutelâ, in ijs præsertim, quæ ad Tutelâ munus pertinent; Clericos, dum sunt in Episcopi famulatu, eidem Excommunicato inferuire posse etiam in Diuinis, cum eo Missam audiendo, aut missæ inferuendo; quia in *cap. Quoniam multos*. Priuilegium communicandi cum Excommunicato vitando; absolutè conceditur omnibus habentibus titulum subiectionis. Hi autem omnes, habent hunc titulum. *Coninch. disp. 14. dist. 12. num. 129.*

Secundò; Vnum Seruum, per se loquendo, communicare non posse cum alio Seruo Excommunicato vitando, nec vnum fratrem, cum alio; quia vnus non est alteri subiectus; ideoque nec gaudere potest priuilegio; *cap. Quoniam multos*. Communicare tamen possunt per accidens, quatenus eidem Domino inferuire debent, vel cum eodem Patre habitare, quæ sine communicatione fieri non possunt. *Suarez disp. 15. sect. 5. num. 23.*

Tertiò; Filios spirituales, communicare non posse cum Patribus spiritualibus excommunicatis vitandis. Tum quia hi, nullo iure, excusantur. Tum quia, nulla datur

datur necessitas, quæ illos eximat, Similiter nec Vafallos cum suis Principibus Temporalibus. Tum quia hi, nullo iure, à communi obligatione eximuntur; imo *in cap. Nos Sanctorum. 15. qu. 6.* Communicatio illis specialiter prohibetur. Tum quia, nulla datur necessitas illos excusans,

Denique neque Filium, quamvis sit 18 Parochus; ministrare posse Sacramenta Patri excommunicato vitando, nec coram eo Diuina facere; quia hæc Communicatio illi non competit ratione subiectionis. *Sayrus lib. 2. cap. 22. num. 3.*

Q V A E S T I O XL.

An iusta excommunicatio, à pœnâ Legis excuset.

C A S V S.

CANONICVS quidam, cum propter enormem Clerici percussionem, in excommunicationem incidisset, nouem mensibus à Choro abesse compulsus est; ipso tamen interim, satisfactâ parte, absolutionem procurante; Post obtentam autem absolutionem, petijt distributiones, illis nouem mensibus respondentes. Quæritur: Vtrum illi sint debitæ.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio, non videtur legitimum impedimentum Choro non assistendi.
- 2 Excommunicatus, commodum reportaret ex suo delicto.
- 3 Et excusaretur, etiamsi absolutionem non procuraret.
- 4 Videtur etiam legitimum impedimentum.
- 5 Sicut censetur impedimentum legitimum Sacrum audiendi.
- 6 Nec Ecclesia obligat ad absolutionem procurandam, vt præcepto satisfiat.
- 7 Et sicut infirmitas, est legitimum impedimentum.
- 8 Quamuis absentia à Choro, sit pœna.
- 9 Sic absens commodum reportaret ex iure repositiuo.
- 10 Absolutionem non procurans, est voluntariè impeditus.
- 11 Si Iudicis sententia expectanda est, Excommunicato absenti sunt debitæ distributiones.
- 12 Fuit per excommunicationem legitime impeditus, sicut fuisset per infirmitatem.
- 13 Absolutè tamen, non sunt debitæ.
- 14 Priuatio distributionum, est pœna ad excommunicationem ipso iure consequens.
- 15 Detentus in carcere, censetur legitime impeditus.
- 16 Etiam Excommunicatus toleratus, distributionibus priuatur.
- 17 Etiam suspensus, vel Interdictus à Diuinis.

- 19 *Ab Hostibus detentus, illis priuari non potest.*
 20 *Nec Choro non assistentes ob Ecclesie violationem.*
 21 *Nec Irregulares,*

RATIONES DVBITANDI.

2 **D**E iusta excommunicatione, maior est difficultas; an sit legitimum impedimentum, à pœnâ legis excusans. Et ratio dubitandi est primò; Quia Canonicus, ex vnâ parte, iustè, propter excommunicationem, prohibitus est Choro interesse; Ergo, etiam iustè priuatus est distributionibus, quæ Choro assistentibus conferri solent; hæc enim priuatio, sequitur ex illâ prohibitione. Si ergo prohibitio fuit iusta, iusta etiam fuit distributionum priuatio.

3 Secundò; Quia, si Canonicus percipere posset distributiones respondentes tempori, quo, propter excommunicationem, abfuit à Choro, ex suâ excommunicatione & delicto, hoc commodum reportaret; Nemini autem sua iniquitas prodesse debet.

4 Tertiò; Quia, si Canonicus, tanquam impeditus, recipere posset distributiones respondentes tempori, quo fuit excommunicatus, sequeretur, easdem distributiones esse etiam debitas Excommunicato, qui nunquam excommunicationis absolutionem procurauit. Nam ipse etiam fuisset per excommunicationem impeditus, ne Choro interesset. Consequens autem est absurdum, & à nemine admittitur. Neque enim abfuit ex causâ iustâ, ac rationabili, sed ob delictum, in cuius pœnam, est excommunicatus, & sic à Choro remotus. *Suarez disput. 13.*

sect. 2. Bonac. de horis canon. d. 2. quest. 5. pun. 2. §. 2. num. 1.

Ex aliâ verò parte; ille, distributiones, & ac fructus percipere potest, qui est legitimè impeditus ab assistentiâ; Canonicus autem, quamuis iustè excommunicatus, ratione excommunicationis, videtur legitimè impeditus; cum enim per ipsum non steterit, quo minus fuerit absolutus, & cum absolutionem procurauerit, censetur fuisse inuoluntariè impeditus. Inuoluntariè autem impeditus, censetur impeditus legitimè,

Secundò; Quia Canonicus, ob excommunicationem, censetur legitimè impeditus in ordine ad audiendum Sacrum in die festo, ita vt illud non audiendo, excusetur à culpâ. Ergo etiam censendus erit legitimè impeditus in ordine ad assistendum Choro, ita vt illi non assistendo, excusetur à pœnâ non assistentium; Non minus enim Ecclesia, Excommunicato vitando prohibet assistentiam Choro, quam Sacri auditionem. Ergo sicut non peccat Sacrum non audiendo, ita non delinquit, non assistendo Choro; ideoque potest tanquam legitimè impeditus, distributiones percipere.

Tertiò; Quia ideo Excommunicatus, censetur legitimè impeditus in ordine ad Sacri auditionem in die festo, quia Ecclesia non obligat Excommunicatum ad obtinendam excommunicationis absolutionem, vt missam audiat. Sed neque illum obligat ad obtinendam absolutionem, vt Choro assistat; Nullibi enim habetur hæc obligatio. Ergo, si in vno casu censetur legitimè impeditus, censendus est legitimè impeditus etiam in alio; Neque obstat, quod remotio à Choro, excommunica-

nica;

nicationis sit pœna. Nam etiam priuatio Missæ, est eiusdem excommunicationis pœna, & tamen ab hac excusat.

8 Quartò denique; Quia, quamuis Canonicus, per suum delictum causam dederit excommunicationi, hoc tamen non impedit, quin excommunicatio, sit impedimentum legitimum Choro non assistendi, sicut est impedimentum legitimum Missam non audiendi; alioquin neque qui per intemperantiam culpabiliter causam dedit suæ infirmitati, censendus esset legitimè impeditus. Cum ergo hic censetur legitimè impeditus, & de festo recipiat distributiones infirmitatis temporari respondentes, etiam censendus erit legitimè impeditus Canonicus propter excommunicationem, ideoque percipere poterit distributiones excommunicationis temporari respondentes.

9 Neque obstat videntur rationes in contrarium. Nam primò, quamuis absentia à Choro, excommunicationis sit pœna; hoc tamen non facit, quod excommunicatio non sit impedimentum legitimum, & sufficiens ad excusandum illum à culpa, & consequenter etiam à pœnâ priuationis distributionum; Nam etiam omissio Missæ, est pœna excommunicationis, & tamen excommunicatio, adhuc censetur impedimentum sufficiens ad illum excusandum à culpa.

10 Secundò; Canonicus, percipiendo distributiones, non reportaret directè commodum ex suo delicto, sed ex iure positivo Ecclesiastico, vel ex naturâ rei; sicut non censetur reportare commodum ex suâ intemperantia, dum percipit distributiones infirmitatis temporari respondentes, sed ex ipso iurâ naturæ, vel

R. P. Beati Lib. II.

positiuo, ex quo decernitur, infirmitatem esse legitimum impedimentum.

Tertio; Non censetur legitimè impeditus, qui absolutionem non procurat, quia illam non procurando, censetur contumax, & consequenter voluntariè impeditus, non autem inuoluntariè, & coactè; sicut est ille, qui absolutionem procurat, & per quem non stat, ne absolua-

RESOLVTIO I.

AD Casum tamen respondendum videtur primò; Si Excommunicatus, ipso iure fructibus beneficii non priuatur; sed expectanda est Iudicis sententia; Canonico esse debitas distributiones, excommunicationis temporari respondentes. P. Nauar. lib. 2. de rest. cap. 2. num. 238. Fgolin. tab. 2. cap. 12. Sayrus lib. 2. cap. 5. nu. 29. Sav. v. benef. num. 50. Garzias de benef. par. 7. cap. 13. num. 123. Henriquez lib. 13. cap. 13. nu. 4. & alij apud istos.

Probatur; Quia per excommunicationem, verè fuit legitimè impeditus, non minus, quàm fuisset per infirmitatem; neque vnquam ostendi poterit, cur excommunicatio possit esse impedimentum legitimum omissionis Sacri in die festo, & non absentia à Choro.

RESOLVTIO II.

Respondetur tamen secundò; Canonico absolute, & simpliciter, non esse debitas distributiones, excommunicationis temporari respondentes.

Probatur; Quia priuatio fructuum beneficii, ac distributionum, est pœna, A a ipso

ipso iure, consequens ad excommunicationem, non minus, quam priuatio communicationis cum fidelibus; in c. enim *Pastoralis §. Verum*; Vtraque pœna, eodem modo excommunicationi statuitur. Neque ad huius pœnæ executionem vlla actio requiritur, sicut non requiritur ad priuationem communicationis cum fidelibus; Excommunicatio enim non priuat Excommunicatum fructibus iam acquisitis, sed solum impedit, ne illos acquirat, ac faciat suos; Ad hoc autem nulla actio requiritur.

COROLLARIA.

16 Colligitur ex dictis primò; Eum, qui à Choro absuit, eo quòd; propter delictum aliquod fuerit detentus in carcere, percipere posse distributiones temporis carceris respondentes. Quia *cap. vnio. de Cleric. non residen. in 6. postquam sancitum fuit, absentibus dene-gandas esse distributiones; additur, Qui verò aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit; exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta, & rationabilis corporis necessitas, aut euident Ecclesia vtilitas excusaret, rerum sic receptorum dominium non acquirat, nec faciat eas suas. Sed qui detinetur in carcere, excusatur rationabili corporis necessitate, & legitimo impedimento, non minus, quam si detineretur infirmitate per intemperantiam contractà, Ergo, sicut percipere posset distributiones temporis talis infirmitatis respondentes, ita recipere poterit respondentes temporis detentionis in carcere; quamuis ipse, per delictum, causam dederit tali detentioni. Hoc tamen intelligendum est, quantum est ex vi detentionis; nam, si aliunde pœna priuationis distributionum, sit illi imposita,*

ipso iure, & immediatè; vt videtur colligi ex quodam Decreto Sacrae Congregationis, relato à *Garzia de Beneficijs par. 3. cap. 2. num. 362.* Tunc in carcere detentus ex delicto, percipere non poterit distributiones illi temporis respondentes; Hoc tamen tunc proueniet ex iure ita statuente; non verò ex defectu legitimi impedimenti.

Secundò; Non solum Excommunicatum vitandum, sed etiam toleratum, absolute percipere non posse distributiones excommunicationis temporis respondentes; Quia vterque, propter excommunicationem, æque priuatur, ipso iure, fructibus beneficij, sicut æque priuatur communicatione Fidelium; Neque toleratus, quo ad hoc, est melioris conditionis, quam vitandus; Concilium enim Constantiense, in nullà re illi fauet, præsertim quo ad hoc: Et æque est illi prohibitum, communicare cum Fidelibus, & consequenter Choro assistere, ac sit prohibitum Excommunicato vitando, cum hac solum differentià, quod toleratus, à Fidelibus requisitus, communicare potest, vitandus verò, etiam tunc omnino non potest.

Tertio, Quæ dicta sunt de Excommunicato, intelligenda esse proportionaliter etiam de Suspenso, vel Interdicto à Diuinis, vel ab ingressu Ecclesiæ. Hic enim eo ipso censetur etiam absolute, & simpliciter priuatus distributionibus, ac fructibus; Si tamen non esset, ipso iure, priuatus, sed solum priuandus per Iudicem, posset distributiones percipere; Quia, sicut excommunicatio est legitimum, ac sufficiens impedimentum absentia à Choro, ita est Suspendio, ac Interdictum; cum eadem prorsus sit ratio.

Quartò;

19 Quarto; A fortiori; debitas esse distributiones illi, qui priuatâ vi detinetur, aut ab hostibus captus est, & impeditus, ne Choro intersit; quia ob corporis necessitatem abest: ille enim dicitur abesse ob corporis necessitatem, qui vi detinetur, aut alio modo impeditur, ne Choro intersit.

20 Quinto; Canonicos percipere posse distributiones respondentes tempori, quo Ecclesia, in qua celebrare diuina Officia consueuerunt, polluta est, ac violata; Quia, cum per ipsos non stet, ne diuina officia ibi persoluantur, per Ecclesiæ

pollutionem, censentur legitimè impediti.

Sexto; Canonicum Irregularem, præcise ob irregularitatem, non priuari distributionibus, Tum quia hic, non est effectus irregularitatis, sicut est effectus excommunicationis. Tum quia irregularis, licitè interesse potest diuinis officijs; Ergo etiam percipere distributiones illis respondentes; Cum enim Irregularitas, impediatur solum ordinum susceptionem, & exercitium, non impedit officiorum diuinorum celebrationem, & assistentiam in Choro; Ergo neque distributionum consecutionem impedit.

Q V A E S T I O X L I .

An iusta excommunicatio, sit impedimentum sufficienter excusans à Legis obligatione.

C A S V S .

TITIVS, cum in excommunicationem Bullæ Coenæ, propter libri hæretici, hæresim continentis, lectionem, incidisset; Quia ad eius absolutionem obtinendam, aliquæ requirebantur expensæ eam procurare neglexit, ideoque in excommunicationem, duobus integris annis, permansit, in quibus propterea, præceptis annuæ Confessionis, ac Communionis satisfacere non potuit. Quæritur; Vtrum hæc Sacramenta omittendo, mortaliter peccauerit.

S Y M M A R I U M .

- 2 Excommunicatus, annuam Confessionem, ac Communionem omittendo, non videtur mortaliter peccasse.
- 3 Præceptum annuæ confessionis obligat solum non impeditos.
- 4 Sicut præceptum de Sacro, diebus festis, audiendo.

- 5 Alioquin necessitaretur quis ad peccandum.
- 6 Excommunicatio, eximit, per modum pœnæ.
- 7 Et est impedimentum, sicut infirmitas,
- 8 Peccat tamen excommunicatus, ea Sacramenta omittendo.

- 9 *Præceptum annuæ Confessionis, obligat ad impedimenta remouenda.*
 10 *Est præceptum partialiter diuinum.*
 11 *Et maius, quam præceptum à Fidelium communione abstinendi.*
 12 *Excommunicatio, non est impedimentum legitimum.*
 14 *Datur obligatio procurandi absolutio- nem.*
 16 *Cum hoc, à nostrâ diligentia pendeat moraliter.*
 17 *Qui tenetur ad finem, qualiter teneatur ad media.*
 18 *Venator & Peregrinus, contra Ieiunij præceptum non peccant.*
 29 *Domum custodiens, omitendo Sacrum, die festo, non peccat.*
 20 *Breuiarium sine iustâ causâ proijciens, peccat.*

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **D**E eadem excommunicatione dubitari potest. An sit impedimentum sufficiens ad excusandum à legis obligatione. Videtur enim esse; & consequenter Titium; ratione illius, Sacramenta in Paschate omitendo, mortaliter non peccasse. Ita *Henriqu. lib. 13. cap. 7. num. 2. Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 24. Medina l. 2. qu. 77. artic. 7. & in summ. prac. 3. cap. 14. Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 12.*
- 3 Primò; Quia præcepta annuæ Confessionis, ac Communions, obligant solùm non impeditos; si quis enim apud Infideles per biennium in carcere detentus, annuam confessionem, & communionem omitteret, non propterea contra ea præcepta mortaliter peccaret; Tum quia esset per carcerem legitimè impeditus, Tum quia ad impossibile nemo tenetur.

Titius autem fuit per censuram legitimè impeditus; Hæc enim illum priuat communionem Fidelium in Diuinis, & consequenter omnium Sacramentorum perceptione.

Secundò; Quia, non minus datur præceptum Ecclesiasticum de audiendo Sacro in die festo, quam de annuâ Confessione, ac Communionem. Sed Titius, ratione censuræ, excusatur à Sacri auditione in die festo; Ergo excusabitur etiam à Confessione. Non minus enim, excommunicatio est impedimentum respectu vnus, quam respectu alterius, cum, eodem modo vtrumque prohibeat.

Tertiò; Quia, si excommunicatio illum non excusaret ab annuâ Confessione, sicut excusatur à Missæ auditione in die festo; sequeretur quod Titius fuisset omnino coactus ad peccandum; Illud enim vitare non potuisset; Nam peccasset constitendo, quia fecisset contra prohibitionem Ecclesiæ de non communicando cum Fidelibus in diuinis; & peccasset, Confessionem omitendo, quia fecisset contra præceptum annuæ Confessionis; Ne igitur dicamus, Titium fuisse obligatum ad Confessionem, quam sine peccato facere non poterat; dicendum omnino videtur, eum, ob excommunicationis impedimentum, ab annuâ Confessione fuisse excusatum.

Quartò; Quia Excommunicatus per excommunicationem, eximitur ab onere Confessionis, non per modum privilegij, sed per modum oneris, in pœnam delicti. Nemo autem obligatur ad id, quod licitè præstare non potest; Cum ergo Titius, ob excommunicationem licitè confiteri non posset, à Confessionis onere fuit exemptus.

Quintò;

7 Quintò; Quia Infirmus, vel in carcere detentus apud Infideles, quamvis negligens sit in valetudine, aut libertate procuranda, non peccat contra præceptum annuæ Confessionis; sicut nec peccat contra præceptum audiendi Missam in die festo; Ergo neque peccauit Titius, quamvis in obinenda excommunicationis absolutione negligens fuerit.

RESOLVTIO.

8 Respondetur tamen, his non obstantibus; Titium, Sacramenta omittendo, mortaliter peccasse; si negligentia in procuranda absolutione, fuit notabilis. *P. Nauarr. cap. 21. num. 34. Auila par. 2. cap. 6. disp. 4. d. 7. Coninch. disp. 14. d. 7. num. 16. Bonac. de cens. disp. 2. quest. 2. pun. 3. s. 1. num. 4. & de Sacram. disp. 4. qu. vlt. num. 22. Sanchez lib. 1. in dec. cap. 15. num. 4. Salas 1. 2. quest. 71. rr. 13. d. 2. s. 9. nu. 11. & alij communiter.*
 9 Primò; Quia præceptum annuæ Confessionis, non solum obligat ad ipsam Confessionem tanquam ad finem, sed etiam ad remouenda impedimenta; eius obseruantiam impediens; Sic enim quodlibet præceptum, non solum prohibet sui transgressionem, & peccatum, sed etiam periculum transgressionis. Et omne præceptum obligans ad finem, censetur etiam eo ipso obligare ad ponenda media ad illum finem necessaria. Sed excommunicatio, erat impedimentum impediens Titio obseruantiam præcepti de annuâ Confessione; Ergo illud auferre tenebatur absolutionem procurando, ideoque eam notabiliter negligendo, contra præceptum annuæ confessionis mortaliter peccauit.

Secundò; Quia præceptum annuæ Confessionis, non est purè Ecclesiasticum, sicut est præceptum audiendi Sacrum, sed partim Ecclesiasticum, partim Diuinum: præceptum enim Confessionis, est Diuinum, cum fundetur in eius institutione, quæ est Diuina, Nam Christus, Confessionis Sacramentum ad peccatorum remissionem instituendo, eius etiam vsum præcepit. Ecclesiæ autem, huius præcepti obligationem ex se indeterminatam, determinauit ad annum & ad tempus Paschale; Vnde præceptum, est diuinum, eius verò determinatio, est Ecclesiastica. Cum ergo, præcepta annuæ Confessionis, & Communionis, in Paschatè, non sint solum Ecclesiastica, sed etiam Diuina, Ecclesia per pœnam excommunicationis, tollere non potuit obligationem iuris Diuini, de Sacramentis recipiendis. Habebat ergo Titius obligationem Sacramenta recipiendi; ideoque etiam excommunicationis impedimentum remouendi, absolutionem procurando.

Tertiò; Quia, quotiescunque concurrunt duo præcepta impossibilia, seruandum est id, quod maius est, & arctius obligat; Sed maius est præceptum annuæ Confessionis, quam præceptum abstinendi à Communione Fidelium in diuinis, cum illud sit Diuinum hoc Ecclesiasticum; Ergo illud præferendum, ac obseruandum est; ideoque tenebatur Titius, eius impedimentum remouere, absolutionem procurando.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

12 **N**equè obstant rationes in contrarium. Ad primam enim; Negatur, Aa 3 Titius

Titium, per excommunicationem; fuisse legitime impeditum; Cum enim absolutionem procurare potuerit, & non procurauerit, censetur fuisse voluntarie impeditus. Impedimentum autem voluntarium, non est legitimum, nec sufficiens ad excusandum ab obligatione præcepti.

13 Ad secundam Respondetur; Disparitatem esse, quia præceptum de Sacri auditione, est pure Ecclesiasticum, ideoque cedere potest præcepto excommunicationis. At præceptum annuæ Confessionis, est saltem partialiter diuinum, ideoque excommunicationis præcepto, quod est solum Ecclesiasticum, præualet.

14 Ad tertiam Respondetur; Titium à præcepto annuæ Confessionis obligari, non ad Confessionem faciendam in statu excommunicationis, sed ad procurandam absolutionem, eaque obtenta, ad Confessionem faciendam; in quò, nulla est perplexitas, neque necessitas ad peccandum.

15 Ad quartam; Negatur, Titium per excommunicationem eximi ab onere Confessionis; Excommunicatio enim, cum sit præceptum mere Ecclesiasticum, tollere non potest obligationem præcepti Diuini, quale est præceptum Confessionis; ideoque relinquit obligationem ad procurandam absolutionem, eaque obtenta, ad Confessionem faciendam.

16 Ad quintam; Negatur consequentia, Disparitas autem est, quia libertas ex carcere, vel sanitas, non pendent ex diligentia in illis procurandis; quamuis enim diligentissime procurentur, non tamen propterea sequitur, quod debeant obtineri; Vnde diligentia, moralem con-

nexionem non habet cum libertate, vel sanitate; Ideoque infirmitas, & detentio in carcere, semper sunt impedimentum inuoluntarium, & legitimum, quia illud tollere, non est in nostra potestate. At absolutio ab excommunicatione, moraleq; habet connexionem cum diligentia, ad illam obtinendam; Quicumque enim illam diligenter procurat, obtinet. Hinc ergo fit, vt negligentia in illa procuranda, reddat excommunicationem, impedimentum indirectè saltem voluntarium, quia illud tollere per diligentiam in procuranda absolutione, est in nostra potestate. Si autem est voluntarium, iam non est legitimum, quia illud tollere possumus, & ex præcepto tenemur.

COROLLARIA,

Colligitur ex dictis primò; Axioma 17 illud; Qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media, & ad remouenda impedimenta; intelligendum esse, per se loquendo de medijs commodis; & de impedimentis proximis; Quia præcepta, quæ obligant ad finem regulariter non obligant ad media difficilia, neque ad tollenda impedimenta remota; Possset tamen præceptum, esse adeo graue, vt obligaret etiam ad ponenda media difficilia, & ad tollenda impedimenta remota; Cum enim finis, sit mensura cæterorum, quæ sunt ad finem; eo ipso, quod præceptum grauius, & stricte obligat ad finem, obligat etiam ad media, quamuis difficilia, & ad tollenda impedimenta, quamuis remota. Ad cognoscendum ergo num excusandi sint, qui præcepti executioni aliquod impedimentum apponunt,

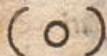
nunt, consideranda erit grãuitas præcepti circa finem, propinquitas impedimenti, & vtilitas, vel necessitas illud apponendi; Ex his enim, facillè erit, de obligatione, aut excusatione statuere.

18 Secundò; Non peccare contra ieiunij præceptum, qui in venatione laboriosa, ex rationabili causa, suscepta defatigatur, vel qui peregrinationem laboriosam suscepit; ideoque ieiunare nequit. Tum quia peregrinatio, & venatio, non sunt per se, & proximè causa fractionis ieiunij, sed solum per accidens; cum multi, peregrinationis, ac venationis tempore, ieiunent. Tum quia, præceptum ieiunij, non obligat ad abstinendum à Venatione, vel peregrinatione, cum operationes istæ non sint ex se impossibiles cum ieiunio, licet, ob laborem ex illis confurgentem, aliquis sabinde ieiunare nequeat. Si quis tamen venationem, vel peregrinationem susciperet, intentione ieiunium violandi, tunc peccaret; Tum ratione prauæ intentionis. Tum quia susciperet in fraudem ieiunij; Quamuis non desint etiam, qui à peccato excusent eum, qui die ieiunij venationem suscipit; ne eo die ieiunet; quia, cum præceptum ieiunij non obliget ad omittendam venationem; Vnusquisque habet

ius, illam suscipiendi, eaque mediante, liberandi se ab obligatione ieiunij, sicut haberet ius petendi dispensationem, eaque mediante, ab eadem obligatione se eximendi.

Tertiò; Neque peccare, qui die festo, domi se continet tempore Sacri, ad domum custodiendam, vel ad curandum Infirmum. Tum quia, cum præceptum Charitatis erga Infirmum, fortius obliget; dat ius ponendi illud impedimentum ad Sacrum audiendum. Tum quia vtilitas, vel necessitas custodiendi domum, videtur causa sufficiens ad excusandum à Sacri auditione, & consequenter ad hoc impedimentum ponendum.

Quartò; Qui longo tempore nauigaturus, sine iustà causà breuiarium proijcit in Mare, mortaliter peccare contra præceptum recitandi Officium Diuinum; quia per talem projectionem, ponit impedimentum ad præcepti adimpletionem, nec vlla datur necessitas talis projectionis; Si enim aliqua daretur iustà causa, vel necessitas; tunc, illud proijciendo, non peccaret; Tum quia rationabiliter, ac prudenter operaretur; qui autem prudenter operatur, non peccat. Tum quia, iustà causà à peccato excusaret.

QVÆSTIO LXII.

An iniusta excommunicatio, à legis obligatione excuset.

C A S V S.

CANONICVS quidam, quamvis esset in Ciuitate, à Choro tamen abesse consueuerat. Accidit autem, vt propter calumniam illi falsò impositam, & per Testes sufficientes probatam, à suo Episcopo fuerit Excommunicatus, eaque de causà, tribus integris mensibus à Choro abfuerit; Quibus elapsis, detectà tandem calumnià, ab Episcopo fuit absolutus. Quæritur; Vtrum recipere, ac exigere possit distributiones, illis tribus mensibus respondentes,

S V M M A R I V M.

- 1 *Iniusta excommunicatio, non videtur impedimentum sufficiens Choro non assistendi.*
- 2 *Non est infirmitas, aut necessitas corporalis, vel Ecclesie utilitas.*
- 3 *Præsertim postea consuetudine Choro non assistendi.*
- 4 *Iniuste excommunicatus, exigere potest distributiones Choro assistentibus debitas.*
- 5 *Pœnam subire non debet, cum non deliquerit.*
- 6 *Impedimentum, fuit necessarium.*
- 7 *Nec ob alterius actionem, damnum pati debet.*
- 8 *Absentia à Choro, fuit coacta.*
- 9 *Et orta ex iniustà alterius actione.*
- 10 *Ei sunt debita distributiones, quamuis alijs Canonicis iam collata.*
- 11 *Idemque, de beneficij fructibus dicendum est.*

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

SUPEREST adhuc difficultas de excommunicatione iniusta, an ipsa saltem, esse possit impedimentum, legitimè excusans à legis obligatione. Videtur enim non esse; ideoque Canonicum distributiones percipere non posse. Ita *Conarruias 3. Variarum; cap. 13. Henrici. lib. 13. cap. 13. num. 4. Sà v. benef. num. 48.*

Primò; Quia vsu receptum videtur, vt distributiones ijs solùm conferantur, qui Diuinis Officijs interfunt, nisi absint, vel ob infirmitatem, vel ob necessitatem corporalem, vel ob vtilitatem propriæ Ecclesie de consensu Capituli; sic enim habetur *cap. Consuetudinem; de Clerico non residente.* Canonicus autem, propter nullum horum abfuit.

Secundò; Quia, cum haberet consuetudinem Choro non assistendi, ex eadem consuetudine præsumitur abfuisse, non verò

verò ex legitimo excommunicationis impedimento.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; Canonicum recipere, & exigere posse distributiones, tribus illis mensibus respondentes. *P. Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 2. n. 238. Auila par. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 1. concl. 1. Filliuc. tract. 12. cap. 5. num. 133. Moneza de distribut. par. 2. quest. 15. Bonacin. disp. 2. quest. 2. pun. 4. §. 2. num. 5. & alij communiter.*

6 Primò; Quia, qui ante infirmitatem Choro assistere non solebat potest pro tempore Infirmitatis, distributiones percipere; In iure enim, absolutè decernitur, Infirmitas distributiones percipere posse; Ergo etiam, qui ante iniustam excommunicationem Choro non solebat assistere, poterit pro tempore quo ex iniustà excommunicatione absuit, distributiones percipere; cum enim priuatio distributionum, sit pœna, subeunda non videtur ab eo, qui non deliquit; *cap. Sicut dignum, de homicid.*

7 Secundò; Quia, quamuis Canonicus, consuetudinem haberet Choro non assistendi, mutatà tamen voluntate, poterat interesse; & quamuis antea animum haberet non assistendi, deponere tamentalem animum poterat, eoque deposito assistere, & ideo eius absentia pro tunc punitur, quia poterat non abesse. At, posita iniusta excommunicatione, interesse non poterat, sicut non posset, posita infirmitate, Ergo quemadmodum propter absentiam ex infirmitate, distributiones non amittit, ita neque illas amittet

R. P. Beati Lib. II.

propter absentiam ex iniustà excommunicatione; alioquin Ecclesia Innocentens puniret.

Tertiò; Quia nemo, absque sua culpa, damnum, aut incommodum, ob iniustam alterius actionem, pati debet, Si autem Canonicus distributiones percipere non posset, incommodum, sine suà culpa, ex iniustà Calumniatorum actione, pateretur.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

Nequè obstant rationes in contrarium. Ad primam enim Respondetur: Canonicum absuisse non liberè, sed coactè, ob iniustam excommunicationem. Hoc autem sufficit, vt distributiones percipere possit, sicut potest, cum coactè abest ob infirmitatem; ne innocens, sine suà culpa, ob alterius iniuriam, damnum patiatur.

Ad secundam Respondetur; Maximam esse disparitatem inter duas illas absentias à Choro; Nam vna est libera, alia coacta, vna ex prauà consuetudine, alia ex iniustà alterius actione. Potuit ergo iustè priuari distributionibus propter primam absentiam, quia fuit culpabilis; non verò propter secundam, quia fuit sine culpa, & nemo sine culpa puniri debet.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Possè Chunc Canonicum, proprià innocentia detectà, distributiones repetere, licet eo tempore alijs Canonicis assistentibus fuerint collatæ; quia alijs Canonici non acquisierunt ius perfectum ad illas distributiones, sed solùm imperfectum, &

Bb

reuo-

reuocabile; acquisierunt enim ius solùm, ex suppositione culpabilis absentiae aliorum Canonorum. Cum ergo Canonicus, culpabiliter non abfuerit nec per ipsum steterit, sed fuerit legitime impeditus, ad eius distributiones, nullum ius plenum, & irreuocabile acquisierunt, ideoque illas reddere tenentur. Addit *Filliuc.* Canonicum, illas repetere posse etiam ab iniustis Accusatoribus; Cum enim ipsi fuerint causa iniusta illius damni, illud resarcire tenentur. *Filliuc. n. 133.*

Secundò; Quod dictum est de distributionibus, dicendum etiam esse de fructibus, vel redditibus beneficij, Nam hi etiam, cognita excommunicationis iniustitia, repeti possunt ab eo, qui eos tenet, vel à Iudice; si enim hic malà fide excommunicauit, eos in conscientia restituere tenetur, quia fuit causa iniusta talis damni; ratio est, quia cum eorum priuatio sit pœna, eà affici non debet, qui non deliquit. *Sayr. lib. 2. n. 25.*

Q V A E S T I O XLIII.

An voluntas Creditoris, sit causa sufficienter excusans à Legis obligatione.

C A S V S.

PRINCEPS quidam, obtentà à Summo Pontifice excommunicatione contra Abbatem Lerinensem, si intra tres menses, debitam ei pensionem non solueret, eidem Abbati deinde enixè petenti; in scio Pontifice, solutionis terminum prorogauit vsque ad sex menses; quibus elapsis, Abbas debitam pensionem soluit. Quæritur; Vtrum Abbas, cum pensionem; post tertium mensem non soluerit, in excommunicationem inciderit.

SUMMARIVM.

- 2 Lex in gratiam alicuius lata, videtur ab eo suspendi non posse.
- 4 Cum nullam habeat iurisdictionem.
- 5 Verba Censuræ, efficiunt id, quod significant.
- 6 Verè tamen suspendi potest.
- 7 Superior, solùm intendit, vt illi satisfiat.

8 Huiusmodi lex, est conditionalis.

9 Ille, in cuius gratiam lata est, legis materiam subtrahere potest.

10 Et obligationem suspendere.

11 Sicque tollere contumaciam, ac delictum.

12 Et legis effectum, non directè ac potestatiuè, sed indirectè.

- 13 *Per actum domini.*
 14 *Verba Censuræ, faciunt id, quod significant iuxta Superioris voluntatem.*
 15 *Per debiti prorogationem, legis violatio impeditur.*
 16 *Qui, post terminum præfixum non soluit, legem violat.*

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **C**um tres sint Legis effectus; obligatio ad culpam, & ad pœnam, & irritatio actus contra ipsam legem facti. Quæri solet; an huiusmodi effectus impediri aliquando possint; siue an dentur causæ ab hac obligatione contrahenda excusantes. Certum est autem impotentiam, ignorantiam præsertim inuincibilem, & timorem, ac periculum grauis damni, in plerisque legibus excusare. Difficultas ergo solum est An, quando Lex in gratiam Tertij à Legislatore est lata, ab eo suspendi possit, ita vt non nisi dependenter ab eius voluntate violetur. Videtur enim suspendi non posse; & ideo Abbatem elapso tertio mense, in excommunicationem incidisse. Ita *Nauarrus cap. 27. num. 25. Sayrus lib. 1. cap. 11. nu. 20. Vgolm. tab. 1. cap. 80. §. 6. num. 5.*
- 3 Primò; Quia Abbas, intra tres menses à Summo Pontifice constitutos, pensionem non soluit, nec Princeps creditor, solutionis terminum prorogando, effectum excommunicationis differre poterat, cum iurisdictionem non haberet ad tollendam sententiam à Pontifice latam. Ergo Abbas, post tertium mensem, excommunicationem contraxit.
- 4 Secundò; Quia, Suspendere censuram,

est actus iurisdictionis, sicut est, illam ferre; sed Princeps creditor nullam habebat iurisdictionem; tota enim erat penes Pontificem, qui tulit præceptum. Ergo suspendere non poterat excommunicationem à Pontifice latam contra Abbatem, si intra tres menses, non solueret. Cum ergo Abbas supponatur intra illum terminum non soluisse, consequenter fecit contra Pontificis præceptum, & in excommunicationem incidit; Princeps enim, per suam prorogationem, illam impedire non potuit.

Tertiò; Quia, Verba censuræ, siue præcepti, sunt efficacia, & faciunt id, quod significant; Verba enim legis, non minus sunt efficacia ad ligandum, quam verba contractus ad obligandum, vel formæ Sacramentorum ad Sacramenta conficienda. Cum ergo verba excommunicationis à Principe creditore obtenta contra Abbatem, significant, illum excommunicatione ligari, si intra tres menses pensionem non soluerit; illa verè ligatus fuit, intra præfixum terminum non soluendo, etiam si illi, dilatio, ac prorogatio termini, à Principe creditore concessa fuerit; hic enim, per sui prorogationem, eorum vim, & efficaciam tollere non potuit, cum iurisdictionem non haberet, & verba ab hac, totam suam habeant efficaciam.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; Abbatem in excommunicationem non incidisse. *Suarez disp. 3. §. 6. num. 2. Fillucius tract. 11. c. 3. quæst. 12. num. 80. Coninch. d. 14. d. 16. num. 199. Henriq. lib. 13. Bb 2 cap.*

cap. 20. *Hurtadius tract. de cens. diffic. 26. Castropal. de cens. dif. 1. pun. 8. num. 5. & alij apud istos.*

7 Primò; Quia, licet Abbas videatur fecisse contra verba præcepti Pontificij, non tamen fecit contra Pontificis voluntatem, ac mentem; Pontifex enim, cum præceptum tulerit solum in gratiam, ac fauorem Principis creditoris, hanc solum voluntatem habuit, vt ipsi satisfaceret; Vnde per præceptum Abbatem obligare noluit, nisi iuxta voluntatem, ac intentionem ipsius Principis creditoris; sic enim illi fiebat satis. Cum ergo Princeps creditor, Abbatem obligare noluerit ante terminum à se prorogatum, sequitur, neque Pontificem, illum ante eundem terminum obligare voluisse, id eoque Abbatem, ante illum terminum non soluendo, in excommunicationem non incidisse.

8 Secundo; Quia, Excommunicatio à Principe creditore contra Abbatem obtenta, hanc tacitam conditionem continere censetur nisi Abbas intra tres menses soluat, volente Principe; Cum enim in gratiam Principis lata fuerit, congruum erat, vt dependenter solum ab eiusdem Principis voluntate efficaciam haberet, Cum ergo Princeps, dilationem concedendo, nolit Abbatem intra tres illos menses soluere, sed solum intra sex, sequitur, Abbatem intra tres menses non soluendo, excommunicationem non incurrisse.

9 Tertio; Quia potuit Princeps, pensionem Abbati condonando, tollere excommunicationem à Pontifice latam contra illum, subtrahendo materiam præcepti; ergo potuit etiam, solutionis terminum prorogando, eandem excommunicatio-

nem suspendere; sicut enim se habet condonatio ad excommunicationem tollendam, ita se habet termini prorogatio, ad illam suspendendam, Si ergo condonatio, illam tollere potest, cur prorogatio suspendere non poterit; Sicut enim debiti condonatio facit, vt debitor non sit amplius debitor, ita termini prorogatio facit, vt debitor pro tempore prorogationis non sit debitor, cum pro eo tempore à creditore per prorogationem suspendatur debiti obligatio, sicut per condonationem omnino tollitur.

Quarto; Quia, sicut cessante causa¹⁰ excommunicationis, cessat excommunicatio, ita, suspensa causa excommunicationis pro aliquo tempore, pro eodem suspenditur excommunicatio; eadem enim est ratio cessationis, ac suspensionis. Sed debitum est vnica causa, & materia excommunicationis; ergo sicut, illa cessante per condonationem, cessat excommunicatio, ita illo per termini prorogationem suspenso, suspendetur pro eo tempore excommunicatio. Cum ergo à Principe fuerit Abbati, termini prorogatio concessa, fuit consequenter pro eo tempore suspensa excommunicatio; id eoque Abbas non soluendo intra tres menses, in illam non incidit.

Quinto; Quia Excommunicatio fertur¹¹ propter contumaciam. Abbas autem, intra terminum concessæ dilationis non soluendo, non est contumax; pro eo enim tempore non est debitor, nec pro eo tempore obligatur ad soluendum; cum ergo pro tempore concessæ dilationis non detur obligatio soluendi, quæ est materia contumaciæ, consequenter nec dabitur contumacia, nec excommunicatio.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

12 **A**D rationes autem in contrarium respondetur; Ad primam; Principem, licet excommunicationis effectum differre non possit potestatiuè, ac directè, ob defectum iurisdictionis, illum tamen differre potuisse indirectè, causam excommunicationis suspendendo per debiti prorogationem; sicut enim debitum condonando, illum tollere omnino poterat, ita debitum suspendendo, & differendo, illum potuit differre.

13 **A**D secundam Respondetur; suspendere excommunicationem directè, ac potestatiuè, esse actum iurisdictionis, suspendere verò indirectè, per subtractionem materiæ, & debiti condonationem, esse actum dominij. Hunc autem actum exercere potest creditor, cum sit dominus sui crediti, illudque pro libito debitori condonare possit, quamuis iurisdictionem non habeat. Sicut ergo Pater, & Superior, quia sunt domini voluntatis filiorum impuberum, & Subditorum, eorum vota indirectè irritare possunt, quamuis iurisdictionem non habeant, per actum dominij, & per subtractionem materiæ voti; ita potest creditor quamuis iurisdictionem non habeat, debitum condonando, absolutè liberare debitorem à censurâ, vel debitum prorogando illum liberare ad tempus.

14 **A**D tertiam respondetur; Verba censuræ facere id, quod significant, non absolutè, sed dependenter solum à voluntate, ac intentione Superioris; Superior autem censetur nolle debitores obligare plus quam creditor velit, cum in eius solum gratiam, ac feuorem obliget debito-

res. Si ergo creditor, terminum prorogando, non vult debitorem intra illum terminum obligari ad soluendum, consequenter neque Superior illud vult, ideoque debitor intra illum terminum non soluendo, in excommunicationem non incidit.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Quæ dicta sunt; locum habere solum, quando excommunicatio, lata est pure in fauorem illius, qui dominium habet ac potestatem debitum condonandi, vel prorogandi; tunc enim per condonationem, aut prorogationem tollitur causa adæquata excommunicationis, & consequenter etiam excommunicatio. At verò, si excommunicatio, non sit lata solum in fauorem creditoris, sed etiam propter aliquem alium finem à Superiore intentum; tunc, ad differendum eius effectum, non satis erit consensus creditoris ad terminum differendum, quia, etiam cessante debito, adhuc remanebit alius finis à Superiore intentus, à quo excommunicatio dependet.

Secundò; Eum, qui post terminum longiorem ex consensu creditoris prefixum, non soluit, excommunicationem incurrere, quia verè ponit delictum sub excommunicatione prohibitum, siue conditionem, sub quâ lata erat excommunicatio; hoc est omissionem solutionis, inuito creditore; Excommunicatio enim; cum sit lata in gratiam creditoris, obligare videtur ad non differendam solutionem ultra terminum in eâ prefixum, inuito creditore. Ergo eo ipso quod creditor incipit esse inuitus, iam ponitur

conditio requisita ad excommunicationem incurrendam, quia iam ultra terminum à Superiore præfixum differtur solutio, invito creditore.

Q V A E S T I O XLIV.

A quo tolli possint censura, in mortis articulo.

C A S V S.

TITIVS, propter lectionem librorum hæreticorum, hæresim continentium, in excommunicationem Bullæ Coenæ inciderat. Post tres autem menses cum in morbum acutum incidisset, & à Medico audisset, se esse in periculo mortis iam constitutum; omisso proprio Parocho, simplicem quendam Sacerdotem, cui confidebat, accersivit, eique & excommunicationem, & omnia sua peccata confessus est, & ab eo absolutionem obtinuit, quamvis in eâ Ciuitate, esset Episcopus, ad quem pro excommunicationis absolutione facillè recurri poterat, & plures etiam Religiosi, priuilegium habentes à casibus Episcopalibus absoluedi. *Quæritur; Virum validè fuerit absolutus.*

SYMMARIVM.

- 1 Censura, sine absolutione, tolli non potest.
- 2 Non qualibet censura à quolibet tolli potest.
- 3 Simplex Sacerdos, in mortis articulo, non videtur à censuris reseruatiss ab soluere posse.
- 4 Ei non conceditur facultas, nisi in absentia proprii Sacerdotis.
- 5 Tunc solam datur necessitas.
- 6 Extra quam, querenda est absolutio à potestate Habente.
- 7 Verè tamen tunc, simplex Sacerdos, ab soluere potest.
- 8 Tridentinum, omnibus pro eo articulo facultatem concedit.
- 9 Et facultas, est generalis, & absoluta.
- 10 Et est in fauorem animarum, ideoque extendenda.
- 11 Sicut est facultas Episcopis concessa absoluedi à casibus papalibus occultis.
- 12 Aliàs esset addita limitatio.
- 13 Pro eo articulo, nulla est reseruatiss.
- 14 Necesitas, fuit causa solum impellens ad hanc facultatem concedendam.
- 15 Pœnitens, in eo articulo, nullam habet obligationem Superiori se presentandi.

18 *Regulares privilegiati ex duplici capite tunc absolueri possunt.*

19 *Quid intelligatur, per mortis articulum.*

20 *A quibus absolueri tunc non potest simplex Sacerdos.*

RATIONES DVBITANDI.

2 **C**ertum est primò; Censuram semel contractam non nisi absolute tolli posse; Sicut enim imponi non potest, nisi à potestate ligandi tradita Petro; ita semel contracta tolli non potest, nisi à potestate soluendi, eidem similiter tradita. Quod si aliquando, sine absolute tolli videtur; ut cum Iudex, sub hac forma censuram profert. *Sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda tibi precipimus, ut debitum Titij, intra tres dies, solvas, sisque excommunicatus quousque satisfacias.* In quo casu, verius est, Debitorem, postà satisfactione, fieri statim liberum à censura. Verè tamen, tunc etiam, sine absolute non tollitur; quia verba censuræ, eam implicitè continent; Hunc enim sensum faciunt; Si intra tres dies non satisfeceris, censuram incurras, à qua non nisi satisfactione posita sis absolutus. Nam, cum verba illa; *quousque satisfacias*; aliquem effectum habere debeant; ne sint inutiliter posita; & censura semel contracta, de se sit perpetua; alium effectum habere non possunt, quam effectum absolute. Hoc autem est, virtualiter, ac implicitè absolute continere.

3 Certum est secundo; Non quamlibet censuram, per absolute, à quolibet tolli posse; sicut enim dantur pecca-

ta reservata, ita dantur etiam Censuræ reservatæ; quæ speciale potestatem requirunt; ut tollantur. Quæstio igitur est primò; An Censuræ, per absolute, à quolibet Sacerdote, in mortis articulo tolli possint. Secundo; quibus modis, extra illum articulum, tolli possint, à legitimam potestatem habente.

Et pro mortis quidem articulo, quæstio celebris est. An simplex Sacerdos, à Censuris reservatis Mortentem absolute possit, quando adest Parochus, aut alius Sacerdos, ab illis ex privilegio absolute potens; Quod enim non possit; & consequenter, quod Titius, ab excommunicatione Bullæ Cœnæ, à simplici Sacerdote, validè absolute non fuerit. Tenent Sanchez lib. 3. summ. c. 13. num. 7. Suarez tom. 4. in 3. par. disp. 26. sect. 4. num. 4. & tom. 5. disp. 22. sect. 1. num. 62. Valent. tom. 4. disp. 7. quæst. 10. par. 2. colum. 6. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 19. qu. 5. Molina tom. 4. disp. 63. num. 2. Coninch. d. 8. de pœn. dub. 12. num. 90.

Primò; Quia simplex ille Sacerdos, facultatem non habebat illum absolute; hæc enim facultas conceditur simplici Confessario solum, quando non adest copia Confessarij habentis facultatem absolute à reservatis; sed tunc atterant plures habentes facultatem absolute à reservatis; erat enim primò Episcopus, ad quem facilis erat recursus, qui iure suo, hanc facultatem habebat ex *Trid. sess. 24. cap. 6.* eo quod excommunicatio esset occulta. Secundo; Erant Regulares omnes privilegiati; Hi enim etiam, ex privilegio, absolute possunt absolute.

omnibus casibus Episcopo referuatis à iure; Casus autem papales, qualis erat excommunicatio à Titio contracta, quandiu sunt occulti, per *Trid.* sunt facti Episcopales. Ergo simplex Sacerdos facultatem non habebat illum absoluendi.

6. Secundò; Quia Ratio, propter quam cuiusque Sacerdoti, pro eo periculo, fuit à iure concessa facultas à quibuscumque censuris absoluendi, fuit necessitas, ne scilicet Pœnitens, in mortis periculo constitutus, ob defectum Confessarij illum absoluere potentis, periret. Sed quando patet aditus ad Superiorem, vel ad alium Confessarium habentem facultatem absoluendi, non datur hæc necessitas. Ergo, quando datur copia Superioris, vel alterius habentis facultatem absoluendi, simplex Sacerdos, non censetur hanc facultatem habere. Tunc autem, facile poterat Titius Religiosos priuilegiatos accersere.

7. Tertiò; Quia Sacerdos in articulo mortis absoluens, imponere debet Pœnitenti, vt, eo periculo elapso, quam primùm commodè potest, legitimo Superiori se præsentet; Sed quando adest copia Confessarij habentis facultatem absoluendi à referuatis, tunc Pœnitens præsentare se potest Superiori; Ergo ad hoc tenetur, & ad hoc ante absolutionem obligandus videtur à simplici Sacerdote; qui propterea tunc facultatem illum absoluendi non habet.

RESOLVTIO.

8. Respondetur tamen; Titium validè fuisse absolutum. *Henriquez lib. 6. de pœn. cap. 11. num. 4. & cap. 12. num. 1.*

ad finem. Sà v. absolutio num. 2. Rodriquez. par. 1. cap. 59. conclus. 3. P. Ledesma de Sacr. pœn. cap. 14. post. 1. concl. diffic. 2. Nauarrus lib. 5. conf. iij. de pœn. & rem in prima edit. conf. 15. num. 2. & in secunda conf. 23. num. 2. & alij communiter.

Primò; Quia Tridentinum *sess. 14. 9 cap. 7.* pro mortis articulo, omnibus Sacerdotibus absolutè facultatem concedit, quoslibet Pœnitentes, à quibusuis peccatis, & censuris absoluendi. Sed Titius tunc erat in mortis articulo constitutus. Ergo simplex Sacerdos absolutè illum absoluere poterat.

Secundò; Quia facultas absoluendi pro mortis articulo à Tridentino concessa, est absoluta, generalis, & sine vllà limitatione, ac restrictione; Ergo absolutè, generaliter, & sine vlla restrictione, est intelligenda. Siue ergo adsit, siue non adsit copia Confessarij potentis absoluere à referuatis, quilibet simplex Sacerdos in eo articulo facultatem habet absoluendi; facultas enim, cum sit absolutè concessa, est omnino independens à præsentia, vel absentia alterius Confessarij facultatem referuatorum habentis; Vnde non licet nobis hanc addere limitationem, cum præsertim hæc limitatio ad animæ salutem non expediat.

Tertiò; Quia hæc facultas absoluendi, est in fauorem animarum, ne pereant; Ergo, quantum fieri potest, est extendenda. Si enim lex pœnalis, quando est lata principaliter in fauorem animarum, ad occurrendum scilicet peccatis, & scandalis, tanquam fauorabilis est extendenda; Vnde lex, sub excommunicatione prohibens colloquium cum Monialibus, communiter extenditur etiam ad simpli-

cem

cem allocutionem, quamuis ipsa Monialis nihil respondeat; multò magis extendenda erit facultas absoluendi in mortis articulo, à Tridentino omnibus Sacerdotibus concessa, ita vt illis conueniat, non solum in absentia, sed etiam in praesentia Confessarij alias facultatem reseruatorum habentis.

12. Quarto: Quia Tridentinum, non minus absolutè, in mortis articulo, omnibus Sacerdotibus facultatem concedit ab omnibus peccatis, ac censuris absoluendi; quam *sess. 24. cap. 6.* concedat Episcopis facultatem absoluendi à quibuscumque casibus occultis, etiam Apostolica Sedi reseruat. Sed Episcopi, hanc facultatem habent etiam praesente Pontifice. Ergo etiam simplex Sacerdos, in mortis articulo, facultatem habet absoluendi, etiam praesente Superiore, vel alio facultatem reseruatorum habente; non minus enim generaliter simplici Sacerdoti est concessa facultas pro mortis articulo, quam Episcopo pro casu occulto.

13. Quinto: Quia, si Tridentinum concedere uoluisset simplici Sacerdoti facultatem absoluendi in mortis articulo, solum cum limitatione, & in absentia Confessarij facultatem reseruatorum habentis, hanc restrictionem, ac limitationem addidisset; sicut, quia limitare Episcopis uoluit facultatem dispensandi in irregularitatibus, ac suspensionibus prouenientibus ex delicto occulto; illis concessam & excludere irregularitatem prouenientem ex homicidio voluntario, & casus ad forum contentiosum deductos, hoc totum expressit; Et paulò inferius, quia limitare eisdem uoluit facultatem eis concessam, absoluendi à casibus papa-

R. P. Beati Lib. II.

libus occultis non solum per se, sed etiam per alium, exceptit crimen haeresis occultae, in quo, eis tantum, facultatem absoluendi per se, & immediatè concessit, sed non per alium. Cum ergo Tridentinum facultatem omnibus Sacerdotibus absolutè concesserit, in mortis articulo absoluendi, nec ullam limitationem addiderit, dicendum est, eos absolutè hanc facultatem habere, & sine vllà limitatione Ideoque validè absoluere posse, etiam in praesentia Confessarij reseruatorum facultatem habentis.

Sexto: Quia Tridentinum, pro eo articulo ita suspendit reservationem, vt nulla prorsus sit reservatio. Sic enim habet *sess. 14. cap. 7.* circa finem; *Ne occasione reservationis aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis.* Sicut ergo extra illum articulum, nulla daretur reservatio, posset Pœnitens à quocumque Confessario pro libito absolui, siue in absentia, siue in praesentia Superioris, ita potuit Titius, in mortis articulo constitutus, à simplici Sacerdote absolui etiam in praesentia alterius Confessarij facultatem reseruatorum habentis.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

Ad rationes autem in contrarium respondetur. Ad primam; Negando maiorem; simplex enim Sacerdos, pro mortis articulo, facultatem habet absolutè, & sine vllà limitatione absoluendi à censuris reseruat, non minus quam Episcopus à casibus papalibus occultis.

Cc

Ad

36 Ad secundam respondetur; primò, necessitatem fuisse causam solum impellentem ad facultatem absolvendi, omnibus Sacerdotibus in mortis articulo concedendam; Nam causa finalis, fuit salus animarum. Cessante autem causa solum impulsivà, sicut non cessat lex, ita nec cessat privilegium, aut facultas. Secundò; respondetur, quamvis necessitas fuerit occasio talem facultatem concedendi, facultatem tamen fuisse absolutè, & per verba generalia concessam; verba autem generalia, generaliter sunt accipienda, præsertim in favorabilibus.

37 Ad tertiam respondetur; Pœnitentem, pro eo articulo, nullam habere obligationem præsentandi se Superiori, sed illam habere solum, quando est extra illum articulum; Vnde in eo articulo, licitè potest nolle Superiori se præsentare, sicut potest, si censura nulli esset reservata; In eo enim articulo, nulla datur reservatio, sed lex reservationis, pro eo tempore est omnino suspensa. Sicut ergo, si nulla daretur reservatio; Pœnitens non esset obligandus ad se præsentandum Superiori, ita non videtur obligandus in mortis articulo.

COROLLARIA.

38 Colligitur ex dictis primò: Sacerdotes Regulares, & privilegiatos, in mortis articulo, ex duplici capite, absolvere posse Pœnitentes à censuris, & casibus reservatis. Primò: Quia in eo articulo nulla datur casuum, vel censurarum reservatio ex Tridentino. Secundò: Virtute privilegiorum, quæ habent. Quatenus absolvunt ex primo titulo, Pœnitentem non liberant ab obligatione præsentandi se Superiori, eo

periculo elapso, sub pœnà reincidentie; Quatenus verò absolvunt secundo titulo, & virtute suorum privilegiorum, Pœnitentem ab hoc onere liberant; cum enim eum absolvant, ut delegati Pontificis, ratione privilegij Apostolici, quod habent, perinde est, ac si Pontifex ipse eum absolueret. Si autem Pontifex eum absolueret, Pœnitens amplius ei se præsentare non teneretur.

Secundò: Nomine articuli mortis, intelligi non solum mortis periculum proveniens ex infirmitate, sed quodcumque probabile mortis periculum, quod contingit, quando adest dubium probabile de morte, quæ in eo eventu, ut plurimum, contingere solet; Ut cum quis navigationem periculosam, vel iter prædonibus expositum suscipere cogitur; vel cum femina est partur proxima, & aliàs non peperit, experta est, cum mortis periculo, se parere.

Tertio, In Mortis articulo existentem, à quolibet Sacerdote absolui non posse ab irregularitate, aut suspensione ab ordine, officio, vel beneficio, sicut potest ab excommunicatione, alijsq; censuris, quæ Sacramentorum susceptionem impediunt. Ratio autem est, quia irregularitas, & suspensio gloriæ, ac salutis consecutionem non retardant, sicut retardaret excommunicatio. Existentes autem in mortis periculo, ab ijs solum censuris, à quolibet Sacerdote absolui possunt, quarum occasione, damnum aliquod spirituale paterentur, vel eorum salus periclitarentur; hunc enim finem exprimit Tridentinum *sess. 14. cap. 7.*

QVÆSTIO XLV.

A quo tolli possint peccata, in mortis articulo.

C A S V S.

CUM die quadam, non longè à quadam domo campestri, duæ Proscriptorum Acies sibi inuicem occurrissent, seque tormentis igneis inuassissent; Vnus ex illis, globi ictu percussus, cecidit leth aliter vulneratus, ac morti proximus. In domo illà erat tunc fortè Sacerdos quidam, ob notoriam Clerici percussionem excommunicatus vitandus, qui eo se fugitiuus è Patrià receperat, donec absolutionem, pro quà Romam iam miserat, à Pontifice obtineret. Hic, audito strepitu tormentorum, cum è fenestrà Vulneratum vidisset in terrà iacentem, totumque sanguine aspersum, & vnã Aciem, alteram insequentem, statim occurrit; Vulneratoque vix semiuivo absolutionem petenti, cum alterius Sacerdotis ibi copia non esset, impendit. Quæritur; Vtrum absolutio illa fuerit valida.

SUMMARIUM.

3 Absolutio, à Sacerdote vitando, in mortis articulo, data, videtur nulla. 4 Congregatio Card. S. Conc. Interpretum ita censuit. 5 Sacerdos vitandus, iurisdictionem, necessariam non habebat. 7 Nec à Concilio Tridentino ei tunc conceditur. 8 Ante Concilium, communis opinio erat, quod non posset. 9 Nec Tridentinum comprehendere potuit nisi habiles. 10 Nec ipse vllum habere potest Subditum. 11 Nec Ecclesia expressit, se ei tunc iurisdictionem conferre.	12 Et videtur esse sententia Sancti Thomæ. 13 Tridentinum, pro mortis articulo, omnibus Sacerdotibus iurisdictionem concedit. 14 Nec statuit nouum ius, sed antiquissimam Ecclesia consuetudinem confirmat. 15 Quenam esset tunc, inter Catholicos, controuersia. 16 Absolutio, à Sacerdote vitando, in mortis articulo, data, fuit valida. 17 Iurisdictionem sufficientem habebat ex Tridentino. 18 Et ex antiquissima Ecclesia consuetudine. 19 Erat enim pro eo articulo necessaria.

- 20 *Magis quam extra mortis articulum in Sacerdote tolerato.*
- 21 *Ecclesia, tunc illam confert etiam ad absoluendum Hæreticum.*
- 22 *Nec vlla est rationabilis causa tunc illam negandi.*
- 23 *S. Congreg. Decretum, non est authenticum.*
- 24 *Et loquitur solum de administratione licita, non de valida.*
- 25 *Quilibet Sacerdos, tam ex iure, quam ex consuetudine, tunc absolvere potest.*
- 26 *Præcisi tunc absolvere possunt, sicut irregularis.*
- 27 *Et quilibet, eo ipso, quod Characterem habet Sacerdotalem.*
- 28 *Sacerdos vitandus, solum extra mortis articulum, nullum habet subditum.*
- 29 *S. Thomas loquitur solum de administratione licita, non de valida.*
- 30 *Sola Ecclesie consuetudo sufficeret, ad iurisdictionem pro eo articulo conferendam.*
- 31 *Pœnitentia ministrari non potest, nisi ex officio, secus autem Baptismus.*
- 32 *Si Sacerdos vitandus fuisset in statu gratiæ, etiam licitè absolvisset.*
- 33 *Si alius Sacerdos adfuisset, tunc eius absolutio fuisset inualida.*
- 34 *Si Sacerdos non fuisset vitandus, sed irregularis, fuisset valida, & licita.*
- 35 *In concursu plurium Sacerdotum, quis ordo seruandus sit.*
- 36 *Quid intelligatur, per mortis articulum.*
- 37 *In quo casu, in eo articulo abstinendum esset à Confessione.*
- 38 *In articulo alterius necessitatis Ecclesia hanc iurisdictionem non confert*
- 39 *Argumentum pro libera opinionis probabilis electione.*
- 40 *Obligans ad opinionem probabiliorē, ad quid teneatur.*
- 41 *Opinio, non est probabilior, quia videtur probabilior.*

RATIONES DVBITANDI.

Quamuis ex ijs, quæ de absolutione à Censuris mortis articulo, *Quæst. preced.* dicta sunt, colligi facile possit quid de absolutione à peccatis dicendum sit. Quia tamen de Excommunicato vitando, est peculiaris difficultas, & quæstio est valdè celebris; illam peculiariter examinare, non erit inutile.

Absolutio ergo à Sacerdote vitando; data, aliquibus videtur fuisse nulla. Ita de hæreticis, ac Schismaticis sentire videntur. *Sorus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 4. Nauarrus cap. 26. v. 26. & Martinus Ledesma 2. 2. qu. 21. art. 6.* quia, cum hi fide careant, quæ est fundamentum Ecclesiasticæ Jurisdictionis, carent etiam iurisdictione; ad absolutionis valorem necessaria. De alijs verò Excommunicatis vitandis, *Medina cap. De Confessione quæst. 32. Couarruias in cap. Alma mater. par. 2. §. 6. & aliqui recentiores.*

Primò: Quia Congregatio Cardin. S. Concilij Interpretum, Interrogata ab Episcopo Valentinen. An quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & denunciatus, Pœnitentes, in articulo mortis constitutos, in casibus referuatis, absolvere posset; Censuit, non posse; Quia communis opinio videtur illa; quod tales Excommunicati, etiam in hoc casu necessitatis, non possint; citanturque pro eà *S. Thom. S. Antoninus, & alij.* Sed Sacerdos ille erat vitandus. Ergo absolvere vulnerratum

ratum non poterat; ideoque absolutio illi data, fuit omnino nulla.

5 Secundò: Quia ad absolutionis valorem, præter potestatem Ordinis, requiritur etiam potestas iurisdictionis, cum absolutio sit actus iudicialis. Sed Sacerdos vitandus, illam non habebat; per excommunicationem enim, eà fuerat priuatus. Ergo Vulneratum absolvere validè non poterat.

6 Neque dicas; *Tridentinum sess. 14. cap. 7.* eam omnibus Sacerdotibus, in mortis articulo, tribuere: dum dicit; Omnes Sacerdotes, in mortis articulo, quoscumque, à quibuscumque peccatis absolvere posse.

7 Nam Tridentinum, illis verbis; *Omnes Sacerdotes;* includere voluit solùm eos, qui iurisdictionem habent, vel ordinariam, vel delegatam; Tum quia, de his solis egerat in primà, & secundà parte eiusdem capituli. Tam quia addit; extra mortis articulum eos nihil posse in casibus reservatis; Hi autem, sunt soli iurisdictionem vel ordinariam, vel delegatam habentes; Nam alij, nihil possunt etiam in casibus non reservatis; Tum quia, cum titulus capituli sit: *de casuum reservatione;* In eo non agit de Sacerdotum iurisdictione, nisi in ordine ad reservationem; Sacerdos autem vitandus, absolvere non prohibetur ex vi reservationis, sed quia ab Ecclesia, est iurisdictionis vsu priuatus. Tum denique, quia de potestate publicè Excommunicati ad absolvendum in mortis articulo, erat controversia inter Catholicos, tempore Concilij. Huius autem mos fuit, controuersias, præsertim insignes inter Catholicos, non defi-

nire. Ergo Sacerdos vitandus, ex vi Tridentini, nullam iurisdictionem habebat; ideoque eius absolutio fuit nulla.

Tertio; Quia ex eodem Tridentino: *In Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reservatio in mortis articulo; ideoque omnes Sacerdotes, à quibusuis peccatis quoscumque absolvere possint;* Sed in Ecclesia Dei minimè custoditum semper fuit, vt Sacerdotes ab Ecclesia præcisi, absolvere possent; Imò ante Concilium, communis opinio erat, quod non possent. Ergo Concilium, sub illis verbis: *Omnes Sacerdotes;* noluit comprehendere ab Ecclesia præcisos, sed solùm aliquam iurisdictionem habentes, iuxta subiectam materiam reservationis; Ideoque Sacerdos vitandus, ex vi Tridentini, Vulneratum validè absolvere non poterat.

Quartò: Quia Tridentinum, sub illis verbis; *Omnes Sacerdotes.* Comprehendere non potuit, nisi habiles, ac iurisdictionis capaces; sic enim, in *L. in provincialis. §. fin. iunctà L. sequ. ff. de operis noui nunciatione;* habetur. Omnes Ciues opus nouum nunciare posse, quia Reipublicæ interest, quam plurimos ad defendendam suam causam admitti. Et tamen verba illa, *Omnes Ciues,* restringuntur ad habiles; vnde Pupillus, & Mulier excluduntur. Similiter, cum in *L. 1. cap. de Sacr. Ecclesijs;* habeat vnusquisque licentiam relinquendi Ecclesijs; Verbum *vnusquisque,* restringitur ad habiles ad testandum. Sed Sacerdos vitandus, per excommunicationem, redditus erat omnino inhabilis ad iurisdictionem

exercendam. Ergo à Tridentino comprehendi ibi non potuit; ideoque eius absolutio fuit inualida.

10 Quintò: Quia Sacerdos vitandus, cum à Fidelium communione sit separatus; nullum habere potest Subditum, ac Pœnitentem, in quem iurisdictionem exerceat. Ergo nec potestatem aliquam iurisdictionis exercere potest, nec quemquam iudicare, ac solvere, velligate. Sine iurisdictione autem absolutio, cum sit actus iudicialis, nullius est momenti, ex Tridentino ibi.

11 Neque dici potest; Ecclesiam, pro mortis articulo, iurisdictionem conferre. Nam, si eam conferre voluisset; expressisset; sicut expressit de Sacerdote ad Confessiones audiendas non exposito; in cap. Presbyter 26. quæst. 6. & alibi. Cum ergo non fecerit, censetur noluisse.

12 Sextò: Quia S. Thom. 3. par. quæst. 82. art. 7. ad. 2. apertè docet ab Ecclesiâ præcisos, posse licitè baptizare in articulo necessitatis; In nullo autem casu, licitè posse Eucharistiam consecrare, vel alia Sacramenta conferre. Ergo Ecclesia, noluit illis, etiam in articulo necessitatis, iurisdictionem conferre; sed, sicut Christus, lapsis post baptismum, noluit Pœnitentiæ remedium conferri posse per quoscumque, sed per solos Sacerdotes; ita ipsa conferri noluit per quoscumque Sacerdotes, sed per solos in Ecclesiâ unitate viuentes.

NOTABILIA.

13 **A**duertendum est primò: Tridentinum sess. 14. cap. 7. cum generaliter definiuisset nullam esse Sacerdotis absolu-

tionem, si in Pœnitentem, aliquam iurisdictionem non habeat; & Sacerdotes inferiores, in casibus à Superiore reseruatis, hanc non habere, sic conclusisse: Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesiâ Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in mortis articulo. Atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet Pœnitentes, à quibusuis peccatis, ac censuris, absoluerè possunt. Ubi triplex vniuersalitas notanda est, nempe, Omnes Sacerdotes; quoslibet Pœnitentes; & à quibusuis peccatis; hæc enim nihil relinquit excipiendum; Nam, sicut secunda, comprehendit omnes prorsus Pœnitentes, etiam excommunicatos, vel Hæreticos &c. & tertia; Omnia peccata, quacumque censura, vel reseruatione affecta; ita prima complectitur omnes prorsus Sacerdotes, quacumque censurâ, vel culpâ ligatos, ac etiam non approbatos. Ratio autem est primò; quia Tridentinum, Fidelibus in mortis articulo, summum fauorem præstare voluit, quem pro animarum salute præstare potuit; vt etiam insinuauit ibi: Ne aliquis pereat. Hoc autem neutiquam præstitisset, si cuiuscumque Sacerdoti, etiam Excommunicato, ac Hæretico, absoluendi potestatem non dedisset. Secundò: Quia nec Tridentinum, nec Ecclesia, Sacerdotibus iurisdictionem absolvendi, sine causâ legitimâ, negare, vel auferre, aut limitare potest; cum hanc potestatem habuerit à Christo non in destructionem, sed in ædificationem; In mortis autem articulo, vbi agitur de æternâ salute, nulla potest dari causâ legitima hanc iurisdictionem negandi, vel limitandi; punitio enim Sacerdotis delinquentis, quæ

quæ sola posset esse causa negandi, non est bonum comparabile, cum bono æternæ salutis ipsius Morientis. Omnes ergo Sacerdotes comprehendere voluit Tridentinum, nullo excepto; Sicut enim omnem abstulit limitationem iurisdictionis per ea verba: *nulla est reservatio*, ita per illa, *Omnes Sacerdotes absolueri possunt*; abstulit omnem eiusdem iurisdictionis defectum; & sicut initio capituli, generaliter diffiniuit; nullius prorsus Sacerdotis absolutionem valere sine iurisdictione; ita in fine generaliter declarauit, omnes prorsus Sacerdotes, in mortis articulo, illam, sine vllâ limitatione, habere. Alioquin, si particula, *Omnes*; restringeretur ad solos Sacerdotes, ordinariam, vel delegatam iurisdictionem habentes, excluderentur etiam non approbati, cum hi nullam habeant iurisdictionem, etiam circa non reseruatam; quod tamen est contra totius Ecclesiæ sensum, ac praxim.

14 Aduertendum est secundò; Tridentinum, ibi non statueret nouum ius, sed antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem confirmare; vt apertè colligitur ex illis verbis: *In Ecclesiâ Dei custoditum semper fuit*; Veteri autem consuetudine receptum erat, vt in mortis articulo, omnes prorsus Sacerdotes, quoscumque Pœnitentes, à quibusuis peccatis, possint absolueri; vt Concilium ipsum testatur. Nam in *cap. Presbyteri, Causa 26. q. 6.* in Sacerdotibus, vt in mortis articulo absolueri possunt, nihil aliud requiritur, quam Presbyterium, siue potestas ordinis, quæ neque per excommunicationem, neque per hæresim, amittitur. Neque de hac potestate fuit vnquam

controuersia inter Catholicos; Omnes enim semper optimè nouerunt, Ecclesiam, pro illo articulo, nulli Sacerdoti iurisdictionem negare posse, quin suâ potestate in animarum perniciem, contra Christi voluntatem abutatur. Quod si Ecclesia, cuilibet Excommunicato vitando, in quolibet casu necessitatis, non solum Fidelium, sed etiam ipsius Excommunicati, concedit, vt eam Fidelibus communicare possit, vt colligitur ex illo Carmine. *Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse*; quis credat, in extrema Fidelium morientium necessitate spiritali, hanc illi communicationem negare, eorumque æternam salutem tam parui facere, vt vnus delinquentis punitioni posthabeat. Cum præsertim hæc iurisdictionis concessio non sit fauor ipsi Sacerdoti vitando factus, sed Fidelibus in extremâ absolutionis necessitate constitutis. Quemadmodum ergo Ecclesia, ad evitanda scandala, & animarum periculum, in fauorem Fidelium, in Sacerdote tolerato, iurisdictionem conseruat; vt constat ex Concilio Constantiensi, in *cap. Ad evitanda*: Ita à fortiori illam, in mortis articulo, Sacerdoti vitando concedit. Sic enim & subuenit extremæ Fidelium necessitati spiritali, & vitat omnia scandala, & nullum inde sequitur inconueniens.

Aduertendum est tertio: Duplicem, 15 ante Tridentinum, fuisse inter Catholicos controuersiam. Prima erat; An Hæretici, Schismatici, & Excommunicati, in mortis articulo, absolueri possint, cum non adest alius Sacerdos. Et de hac non agit *S. Thom. 3. par. qu. 82. art. 7.* vt ab aliquibus immerito citatur; ibi

ibi enim solum docet, Hæreticum semper validè consecrare, quia per hæresim ordinis potestatem non amisit; nunquam vero licitè, quia non est in statu gratiæ, prout ad licitam consecrationem requiritur. Inter Catholicos autem controversia non erat, an Hæretici validè tunc possint absolvere; sed hoc supposito; an possint licitè; aliqui enim volebant posse; quia tunc cessat Ecclesiæ prohibitio communicandi cum Fidelibus, sicut cessat reservatio, ratione cuius est illicita absolutio; Alii communiter nolebant; quia Hæreticus, tunc etiam est in statu peccati mortalis. In hoc autem statu, nunquam licet absolvere. Secunda controversia erat; An Hæretici, Schismatici, & Excommunicati, in mortis articulo, etiam præsentè proprio Sacerdote, validè morientem absolvere possint. Et in hac, communis sententia erat, non posse, quia, præsentè proprio Sacerdote, cessat necessitas, propter quam solam Ecclesia illi iurisdictionem concedit. Loquendo verò de alijs Sacerdotibus in Ecclesiæ unitate viventibus, licet multi propter eandem rationem negarent, Sacerdotem nondum approbatum, vel irregularem posse; multi tamen etiam affirmabant posse. Quia Ecclesia in cap. Presbyteri 26. quest. 6. Ad absoluendum in mortis articulo, potestatem confert indefinitè omnibus habentibus Presbyterium, nec vnum alteri præfert, aut postponit, nec aliud requirit, quam Presbyterium; post Tridentinum verò, longè plures; cum Tridentinum declaret, omnes Sacerdotes, in mortis articulo, æqualis esse potestatis; ni-

hilque in Sacerdotibus requirat præter Sacerdotium; nec ullam addat potestatis limitationem, aut distinctionem pro casu absentiae, vel præsentiae, alterius Sacerdotis; & cum lex non distinguit, nec nos distinguere debeamus. Vnde hanc sententiam tenent *Ledesma tom. 1. tract. de Pœnit. cap. 14. diffic. 2. Nauarr. lib. 5. conf. tit. de pœn. & remiss. in 1. edit. conf. 15. in 2. conf. 23. num. 2. Vega, Henriq. & alij apud Sanchez lib. 2. sum. cap. 13. num. 6. Barbosa de potestate Episcop. par. 2. alleg. 25. num. 51. Rodriguez par. 1. cap. 59. concl. 3 Emanuel Sà, v. Absolutio num. 3. Comitulus, Resp. mor. lib. 1. 9. 22. num. 2. Angles, Villalobos, Zerola, Conradus, & alij plures, quos refert, & sequitur Diana par. 1. tract. 5. res. 5. Nulla ergo fuit unquam inter Catholicos controversia; an Sacerdotes vitandi, in mortis articulo, validè morientem absolvere possint, quando non adest alius Sacerdos. Sed hoc in Ecclesiâ Dei fuit semper custoditum, & suppositum tanquam omnino indubitatum. His positis,*

RESOLUTIO.

AD Casum Respondetur; Absolutio-16
nem à Sacerdote vitando datam, fuisse
validam. Est sententia, exceptis quibusdam recentioribus, cum lo. Medina, & Couarruua, de quibus etiam non satis constat; ab omnibus Catholicis communiter recepta. Ita S. Thomas 3. par. quest. 82 art. 7. S. Antoninus 3. par. cap. 18. tit. 14. §. 16. Paludan. in 4. disp. 25. in fine. Nauarrus cap. 27. summ. num. 272. se retrahens. Suarez. tom. 4. in 3. par. disp. 26. f. 4. n. 3.

n. 3. *Molina tom. 4. d. 63. num. 6. Valentia tom. 4. disp. 7. qu. 10. pun. 2. Coninch. de poen. disp. 8. dub. 12. num. 90. & ferè omnes, qui videri poterunt apud Sanchez lib. 2. cap. 13. Bonacinam d. Cens. d. 1. quaest. 3. par. 3. num. 3. & Dianam p. 1. tract. 5. res. 5. & par. 4. ir. 4. res. 235. & par. 5. tract. 3. res. 57. & alios.*

17 Primò: Quia Tridentinum, loco citato declarat, omnes Sacerdotes vniuersaliter, nullum excipiendo, in mortis articulo, absoluerè posse; sicut quicumque Pœnitens, nullo excepto, absolui potest; nec ad hanc potestatem aliud requirit, quam Sacerdotium; sicut Euaristus Papa, in cap. Presbyteri 16. quest. 6. Nihil aliud requirit, quam Presbyterium. Sed ille, qui Vulnerato morienti absolutionem impendit, erat Sacerdos, nec per excommunicationem, Ordinis potestatem amiserat. Ergo eum absoluerè potuit; ideoque eius absolutio fuit valida. Verba enim generalia generaliter sunt accipienda, præsertim in-fauorabilibus, cum fauores sint ampliandi, & hic agatur de animæ fauore in ordine ad æternam salutem.

18 Secundò: Quia hanc eandem potestatem, etiam ante Tridentinum, omnes Sacerdotes, ex antiquissimâ, ac generali Ecclesiæ consuetudine habebant, vt indicat idem Tridentinum ibi: *in Ecclesiâ Dei custoditum semper fuit*, & colligitur ex d. cap. Presbyteri; vbi ad hanc potestatem, solum Presbyterium requiritur, & alibi. Ergo etiam, ex vi consuetudinis Ecclesiasticæ, Sacerdos vitandus validè Vulneratum morientem absoluerè potuit.

R. P. Beati Lib. II,

Tertiò: Quia, si Ecclesia, alicui Sacerdoti in mortis articulo iurisdictionem negaret ad absoluendum, potestate sibi à Christo traditâ vteretur, non in ædificationem, sed in destructionem, ac animarum perniciem; denegatio enim iurisdictionis ad absoluendum in eo articulo, secum traheret periculum damnationis æternæ ipsius Morientis; cum actus contritionis in eo præsertim articulo, inter tot animi perturbationes, sit valdè difficilis; & aliq̃do denegatio illa nullam aliam vtilitatem haberet, quam Sacerdotis vitandi punitionem. Quis autem dicere audeat Ecclesiam, potestate sibi à Christo traditâ ad animarum perniciem abuti? Fatendum ergo est, illam cuiuscumque Sacerdoti etiam vitando, in eo articulo, iurisdictionem necessariam conferre; atque adeo absolutionem à Sacerdote vitando datam, fuisse validam.

Quartò: Quia Ecclesia in Concilio Constantiensi, ad euitanda animarum pericula, in Sacerdote tolerato, iurisdictionem conseruat ad absoluendum, etiam extra mortis articulum, & consequenter quamuis salutis periculum, non sit tam graue, ac imminens. Ergo à fortiori, in mortis articulo, ad euitandum maximum, ac imminens periculum damnationis æternæ ipsius Morientis, Sacerdoti vitando illam concedet; non minus enim vnus, quam alius, quantum est ex parte ipsorum, est ab Ecclesia præcisus, licet primus, in gratiam Fidelium, sit toleratus etiam extra mortis articulum, & non secundus.

Dd

Quintò:

21 Quintò: Quia Ecclesia, etiam Hæretico in mortis articulo constituto, absolutio- nis beneficium non negat, & ad hoc Sacerdoti quamuis non approbato iurisdictionem concedit ad absoluendum. Ergo multò minus hoc beneficium negabit Fidei, quamuis ad hoc iurisdictionem Sacerdoti vitando concedere debeat; illam enim concedit, non in gratiam ipsius Sacerdotis, sed Morientis.

22 Sextò: Quia nulla assignari potest iusta, ac rationabilis causa, hanc iurisdictionem Sacerdoti etiam præciso, in eo articulo, denegandi; punitio enim ipsius Sacerdotis nunquam potest esse bonum æternæ Morientium saluti præponderans. Ergo ab Ecclesiâ nulli Sacerdoti in eo articulo denegatur.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

23 Neque opposita fundamenta vllius sunt roboris. Nam ad primum respondetur; Primò: De illo Congregationis decreto non constare, quod à Gregorio XIII. fuerit approbatum, nec quod fuerit promulgatum; ideoque nullam auctoritatem habere; cum præsertim, Auctor ipse, qui illud affert, initio suorum operum protestetur, huiusmodi decreta, vel responsa, pro authenticis habenda non esse.

24 Respondetur tamen secundò: Decretum illud loqui solum de Pœnitentiæ administratione licitâ, non validâ, & definite, quod Sacerdos vitandus, ac præcisus, quamuis validè, licitè tamen, etiam in eo articulo, absoluere non possit; quia supponitur, esse in statu peccati mortalis; in quo statu, Pœnitentiæ Sacramentum

in nullo casu licite conferri potest; Niti- tur enim decretum illud auctoritate S. Thom. 3. par. quest. 82. art. 7. S. Antoni- ni, & aliorum; Hi autem Doctores aper- tissimè loquuntur solum de Pœnitentiæ administratione, non validâ, sed licitâ; vt eos legenti faciliè constabit.

Ad secundum respondetur; Negando 25 minorem. Quilibet enim Sacerdos, ne- mine excepto, in mortis articulo, tam ex iure, quam ex consuetudine, potesta- tem habet absoluendi. Nec Tridenti- num, verba illa; *Omnes Sacerdotes*, re- stringere potuit ad solos iurisdictionem, vel ordinariam, vel delegatam habentes; Sic enim excluderet etiam nondum ap- probatos, quod tamen nemo adhuc au- sus est dicere; nam hi etiam, vel nullam prorsus habent iurisdictionem, vel ha- bent solum pro venialibus. Loquitur ergo generaliter de omnibus, sicut ini- tio eiusdem Capituli. Neque inter Ca- tholicos erat controuersia de potestate ad validè, sed solum ad licitè absoluendum, vt patet ex dictis.

Ad tertium respondetur similiter, in 26 Ecclesiâ Dei custoditum semper fuisse, vt Sacerdotes præcisi, in mortis articulo, ab- soluere possint, sicut possunt Irregulares; Certum est autem, in Ecclesiâ Dei custo- ditum semper fuisse, vt Irregulares tunc absoluere possint; neque de hoc, vllam vnquam fuisse inter Catholicos contro- uersiam; cum vero *Nauarr. cap. 27. n. 272.* dicit; ante Concilium, contrariam opinionem fuisse communem; intelli- gendus ipse etiam est, de opinione, quo- ad licitam, non verò quoad validam ab- solutionem, cum ipse etiam nitatur aucto- ritate S. Thom. cit. qui tamen ibi apertis- simè

finè loquitur solùm de absolutione licità, non de validà.

27 Ad quartum respondetur: Quemlibet Sacerdotem, eo ipso, quod habet ordinis Characterem, esse etiam iurisdictionis capacem; imò illam habitualiter habere iure diuino, vt dicitur §. *Esse. 16. q. 1.* Totumque impedimentum, habere solùm ex voluntate Ecclesiæ, quæ propterea, dum confert iurisdictionem, eo ipso illud tollit. Iura autem excludunt incapaces, qui ab ipsis fieri non possunt capaces; & dispositio intelligitur de habili, qui vel sit habilis, vel per ipsam dispositionem fieri possit habilis; qualis est Sacerdos, eo ipso, quod habet ordinis potestatem.

28 Ad quintum respondetur; Sacerdotem vitandum, extra mortis articulum, nullum habere Pœnitentem, ac Subditum; sicut nec habet Irregularis; cum à Fidelium communione sit exclusus, & quocumque Subdito priuatus. At in mortis articulo, ex Ecclesiæ voluntate; *ne quisquam pereat.* Habere pro Subditis omnes Morientes, siue in Ecclesiæ vnitatem sint, siue ab eà præcisi. Ideoque omnes, à quibuscumque criminibus, ac censuris, siue vllà limitatione, absolueri posse. Hoc autem Ecclesia sufficienter expressit, dum in Sacerdote, ad absolendum in eo articulo, nihil aliud requirit, quam ordinis potestatem; Hoc enim solùm modo, & non aliter expressit etiam de Irregulari.

29 Ad sextum respondetur, Negando consequentiam; Nam *S. Thom. ibi*, solùm, docet, Hæreticos, & Schismaticos, in articulo necessitatis, licitè baptizare posse; quia, cum baptismus, tunc non conferatur ex officio, non requirit in Mi-

nistro, statum gratiæ, vt licitè conferatur, & aliunde, ratione articuli necessitatis, cessat Ecclesiæ prohibitio cum Fidelibus communicandi; ideoque nulla tunc est ratio, cur licitè baptizare non possint. At verò, Eucharistiam consecrare, ac Pœnitentiam conferre, in nullo casu licitè possunt, quia, licet tunc cesset Ecclesiæ prohibitio, ideoque ex hoc capite, non peccent absoluendo, peccant tamen, quia supponuntur esse in statu peccati mortalis, & hæc Sacramenta, sicut exigunt semper fieri ex officio, ita exigunt semper dignè administrari, ac in statu gratiæ. Ex hac autem doctrinà, quæ est verissima, rectè inferri non potest, quod in eo articulo absolueri non possint validè. Sicut ex eo, quod Parochus suos subditos illicitè absoluat, propter statum peccati mortalis, in quo reperitur, non rectè inferitur, quod eos absoluat inualidè.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Quamuis nullum daretur ius Sacerdoti vitando, vel irregulari, conferens iurisdictionem absoluedi in mortis articulo; adhuc solam antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem ad hoc sufficere; sola enim consuetudo habet vim iurisdictionem conferendi, vt patet ex dictis *Qu. 2.* & illam de facto confert cuilibet Parocho quoad Peregrinos, quamuis nullum datur ius illam expressè conferens. Sicut ergo Parochus, ex vi solius consuetudinis, absolueri potest Peregrinos; Ita ex eadem, Sacerdos vitandus, ac Irregularis, absolueri possunt morientes.

Secundò: Hanc dari differentiam inter Pœnitentiam, ac Baptismum; Quod

Dd 2

Pœni-

Pœnitentia, cum sit actus iudicialis, procedere non potest nisi ab habente iurisdictionem, & consequenter dignitatem, ac officium; Baptismus verò, cum sit Lavacrum non requirit necessariò ad sui valorem, vllam iurisdictionem, dignitatem, aut officium. Hinc autem fit primò; vt Pœnitentia non à quolibet ministrari possit, sed solùm ab habente dignitatem Sacerdotii, & ad hoc consecrata; Baptismus verò ministrari possit à quolibet. Secundò, vt Pœnitentia, licitè ministrari nunquam possit in statu peccati mortalis, Baptismus vero aliquando possit, quia Pœnitentia ministrari non potest, nisi ex officio; Baptismus verò ministrari potest, etiam non ex officio. Si tamen etiam Baptismus ministraretur solemniter; tunc, sicut ministraretur ex officio, & à solo Sacerdote; ita daretur obligatio illum etiam ministrandi in statu gratiæ. Hæc ergo, est ratio, propter quam Christus, non quemlibet instituit Pœnitentiæ Ministrum, sicut instituit Baptismi. Hinc tamen non rectè infertur, etiam Ecclesiam statuere posse, vt Pœnitentiæ Minister, in mortis articulo, sit solus Sacerdos ab ipsa non præcisus; Quia cum in eo articulo, nulla detur rationabilis causa istius limitationis, ac restitutionis, illam rationabiliter ponere non potest.

32 Tertiò; Si in proposito casu, supponamus, Sacerdotem vitandum, per contritionem, se in statu gratiæ posuisse, non solùm validè, sed etiam licitè, Morientem absoluisse. Posito enim statu gratiæ, neque fecit contra obligationem officii de ministrandâ Pœnitentiâ in statu gratiæ; quia verè fuit in gratiâ; neque contra Ecclesiæ prohibitionem cum fide-

libus communicandi; Quia hæc prohibitio, cum sit humana, ratione extremæ necessitatis spiritualis ipsius Morientis, tunc cessat.

Quartò: Si supponamus, alium Sacerdotem ibi adfuisse; tunc absolutionem à Sacerdote vitando datam, nullius fuisse momenti; Non tamen ex defectu iurisdictionis in ipso; Nam, in eo articulo, sicut reservatio, cessat pro omnibus Sacerdotibus indefinite, ac sine vllâ distinctione, ac limitatione, ita omnibus indefinite conceditur iurdictio; Sed ex defectu dispositionis in Moriente: Hic enim, absolutionem tunc petendo vel recipiendo à Sacerdote vitando, mortaliter peccasset; quia fecisset contra Ecclesiæ prohibitionem de non communicando cum Excommunicato vitando extra casum necessitatis; Posito enim alio Sacerdote præsentè, iam nulla fuisset necessitas cum Sacerdote vitando communicandi.

Quintò: Si supponamus, Sacerdotem; illum non fuisse vitandum, sed irregularem; in hoc casu; iuxta multos Doctores, etiam præsentè Parocho, & validè, & licitè Morientem absoluerè potuisse; Validè quidem; quia pro eo articulo, omnibus Sacerdotibus confertur absolutè iurdictio, sine vllâ expressione illius casus, in quo absit omnis alius Sacerdos; Licitè verò, quia irregularitas non excludit Sacerdotem irregularem à Fidelium consortio, extra casum necessitatis, sicut excludit publica excommunicatio.

Sextò: Si supponamus, omnes Sacerdotes, non ex æquo iurisdictionem accipere in mortis articulo, sed solùm cum ordine; Tunc in concursu Sacerdotis vitandi,

tandi, & Simplicis, Simplicem esse præferendum; quia vitandus, & est simplex Sacerdos quo ad potestatem, & cum commodè fieri potest, est vitandus; illique, extra casum necessitatis, Sacramentorum vñsest interdictus; Simplici verò non est interdicta Confessionis exceptio de venialibus. Concurrente vero vitando, & Irregulari, præferendus est Irregularis, sicut Irregulari præferendus est Suspendus aut Interdictus, & hi tres, Degradato, ac denique Degradatus Hæretico. Omnibus autem aliqua censura ligatis, præponitur simplex Sacerdos. Concurrente verò simplici Sacerdote, cum Approbata in aliâ Diœcesi, neuter alteri est præferendus; Quia Approbatus in aliâ Diœcesi, in hac est simplex Sacerdos; ideoque ille tunc, est concursus duorum Sacerdotum simplicium.

36 Septimò: Per mortis articulum, intelligi, quodlibet probabile periculum, vt *Quæst. præced. n. 19.* dictum est. Quod periculum, intelligitur incipere à prima die infirmitatis periculosa, aut periculi. Neque solùm intelligitur periculum necessarium; vt, cum quis navigationem periculosa suscipere cogitur; sed etiam spontaneum; vt, cum quis spontè illam suscipit. Ratio enim, cur Ecclesia, in mortis periculo, omnibus Sacerdotibus, absoluendi facultatem concedit, est, quia peccator, in tali casu, & iure positivo diuino, & naturali charitatis erga se ipsum, confiteri tenetur. Eodem autem modo tenetur, siue ex necessitate, siue spontè, in tali periculo constituatur. *Laym. lib. 5. rr. 6. c. 12. n. 13.*

37 Octauò: Si Morienti immineret periculum proximum peruersionis ex Com-

municatione cum Sacerdote Hæretico, aut Schismatico; In eo casu, abstinendum illi esse à Confessione; quia, si vnquam tenetur, in eo casu, ex charitate erga se ipsum, maximè tenetur proximum peccandi periculum vitare; tuncque magis vrget hoc præceptum, quàm præceptum Confessionis. Quare teneretur tunc solùm, actum contritionis elicere; quia hoc tunc esset vnicum medium, ad aternam eius salutem necessarium.

Nonò; Extra mortis articulum, in articulo alterius necessitatis, Ecclesiam, cui libet Sacerdoti hanc iurisdictionem non conferre; Si enim Parochus, conscientiam habens peccati mortalis, die festo, Populo Sacrum expectante, ad vitandum scandalum, & ad muneri suo satisfaciendum celebrare deberet, nec ibi esset alius Sacerdos, quàm Irregularis, aut non Approbatus; non propterea Ecclesia istis conferretur, pro eo casu, iurisdictionem conferre ad illum absoluendum; Quia hoc priuilegium, à Tridentino, mortis solùm articulo definitur concessum, eo quod tunc extrema necessitas humanis legibus non subiaceat; *cap. Quod non est. de reg. iuris, & glos. in cap. Non est. de Sponsal.* Priuilegium autem tantum valet, quantum sonat. In eo ergo casu, quia darentur duo præcepta impossibilia, ac opposita, vnùm de Confessione ante Eucharistiam præmittendâ; & alterum de Confessione non dimidianda, quorum vtrumque impleri non posset; Parochus tunc pro libito posset vel confessionem omittere, vel simplici Sacerdoti sola venialia confiteri, sicque indirectè etiam à mortalibus absolui; Cum enim vtrumque præceptum æquè vrgeat, &

utrumque seruari non possit, nulla est ratio, cur vnum potius obliget, quam aliud; ideoque vnum est causa iusta excusans ab obseruantia alterius.

39 Decimò: Hinc desumi posse efficax argumentum ad probandum, cum dantur duæ opiniones oppositæ æquæ, vel ferè æquæ probabiles, nullam dari obligationem vnã potius sequendi, quam aliam; Ex vno enim capite, vtramque sequi non possumus, cum sint oppositæ, & ex alio nulla assignari potest ratio, cur vna potius obliget, quam alia; Nam veritas vtrouique ferè æqualiter apparet, & ex qua partè verè sit, omnino ignoratur; cum præsertim, ex Aristotele, sæpe falsa sint veris probabiliora.

40 Undecimò; Si quis sequeretur opinionem, quod Sacerdos vitandus, in mortis articulo, cum non adest alius Sacerdos, absolueret non potest, & simul assereret, dari obligationem sequendi opinionem moraliter certam, vel saltem probabilioram. Hunc mortaliter peccaturum; quia opinio ista, non solum, non est moraliter certa, vel probabilior, sed neque probabilis, imò positivè improbabilis, (loquendo de Sacerdote vitando, qui non sit Hæreticus, ideoque secum non afferat periculum proximum peruersionis ipsius Morientis.) Cum maternæ Ecclesiæ, erga fideles charitati, & animarum saluti sit iniuriosa, Morientesque æternæ damnationis periculo, sine vllâ necessitate, euidenter exponat, contraria verò, & omnia vitet scandala, & fidelium saluti consulat, & nullum secum afferat inconueniens,

41 Neque dicas, illum non peccaturum; Quia, licet opinio ista sit in se minus pro-

babilis, illi tamen videtur moraliter certa, vel saltem probabilior. Nam, si, vt aliqua opinio sit probabilior, satis est, vt videatur probabilior; iam proprius cuiusque intellectus erit adæquata regula, ac mensura probabilitatis in opinionibus, Hoc autem quid absurdius? sic enim tolluntur omnes leges, & omnia peruertuntur, solusque cuiuslibet intellectus, sit totius obligationis mensura. Vnde poterit quis, propter odium, quo excommunicatum prosequitur, leuissimis ac apparentibus rationibus firmiter adhærere, sicque opinionem istam tamquam probabilioram amplecti, idemque contingeret in alijs omnibus, in quæ inclinatur affectus; hic enim determinare semper poterit intellectum ad plurius faciendâ motiuâ pro eâ parte, in quam ipse inclinatur, quam opposita; sicque ad eam opinionem existimandam probabilioram, quam oppositam. In hoc autem casu, affectus erit totius obligationis regula, ac mensura. Quod si quis deinde opinaretur, etiam in materiâ, cuius ipse peritiam non habet; tunc longè facilius esset, terminos confundendo, opinioni omnino improbabili tamquam probabiliori adhærere; Vt, si Iuris peritus, opinari vellet in materiâ Theologicâ, legumque auctoritate vteretur ad res Theologicas confirmandas, quam auctoritatem ipse longè plurius facit, quam rationes quantumuis efficaces, acciperetque terminos Theologicos in sensu civili. Examinandum igitur prius est, quidnam sit, opinionem aliquam, esse verè probabilem, vt deinde statui possit, quænam sit moraliter certa, quæ probabilior, quæ minus probabilis.

QVAESTIO XLVI.

An absolutio Censuræ dari possit sub conditione.

CASVS.

TITIVS, cum duellum Amico, ad proprii honoris defensionem, persuasisset, ob idque in excommunicationem incidisset; obtenta ab Episcopo (quia casus erat occultus) facultate sibi Confessarium eligendi, à quo absolui posset; ad quemdam accessit, ab eoque absolutionem à censurà accepit sub conditione, si Amicus Bertam in Matrimonium duceret. Quæritur, Vtrum Absolutio fuerit valida.

SUMMARIUM.

- 3 Absolutio censura, data sub conditione, videtur inualida, sicut absolutio à peccatis.
- 4 Cur sub conditione dari non possit.
- 5 Nunquam sic inuenitur à iure concessa.
- 6 Censura valide fertur sub conditione.
- 7 Et sub eadem conditione, imponi potest præceptum.
- 8 Absolutio à Superioris voluntate totaliter pendet.
- 9 Absolutio conditionata, nullum habet effectum, dum datur.
- 10 Quot dentur genera conditionum.
- 11 Absolutio conditionata, est illicita.
- 12 Est imprudenter data.
- 13 Cum conditio est disparata.
- 14 Est contra reuerentiam rei spirituali debitam.
- 15 Est tamen valida.
- 16 Non pendet in suo valore à conditione.
- 17 Omnis conditio à iure non reprobata, validè apponi potest.
- 18 Matrimonium sub simili conditione celebratum, est validum.
- 19 Similis conditio, Voto apposita, illud non irritat.
- 20 Quamuis sit abusus potestatis.
- 21 Effectus Sacramenti, suspendi non potest, sicut effectus censura.
- 22 Ad huius effectum, sufficit in Absolvente potestas, & voluntas.
- 23 Ecclesia non vsus, hanc absolutionem reddit solum illicitam.
- 24 Censura, lata sub conditione disparata est inualida.

RATIONES DVBITANDI.

CVM ex dictis constet, censuram sine absolutione tolli non posse; Quæritur; an tolli possit per absolutionem conditionalem, an verò requiratur, absolutio simplex, & absoluta.

Ratio autem dubitandi, ex vnà parte, est primò: Quia absolutio à peccatis, data sub conditione de futuro, est inualida.

Ergo

Ergo inualida erit etiam absolutio à censuris sub eadem conditione data; sicut enim suspendi non potest effectus absolutionis Sacramentalis, ita neque videtur suspendi posse effectus absolutionis à censuris; cum non minus sit efficax, & operatiua absolutio à censuris in ordine ad illas tollendas, quam absolutio à peccatis in ordine ad illa delenda, & vterque sit actus legitimus, qui propterea conditionem non admittit *ex L. Act. legit.* Cum ergo Titius, sub conditione de futuro contingenti, fuerit absolutus, inualidè videtur absolutus.

4. Secundò: Quia Titius, vel tempore absolutionis, dispositus erat & illius capax, ac dignus, vel non. Si erat capax, absolute, & simpliciter absoluendus erat, ideoque sine iniustitia addi non potuit conditio suspendens absolutionis effectum. Si non erat capax, ac dignus, absolui tunc non poterat, nec debebat sub conditione etiam futuræ dispositionis; Sic enim illi dabatur occasio dispositionem differendi, & censuram quasi contemnendi, effectum absolutionis in eius libertate, ac voluntate ponendo, cum ab ipsa penderet positio conditionis ad talem effectum requisitæ.

5. Tertiò: Quia absolutio à censuris nunquam inuenitur à iure concessa, nec ab Ecclesiâ vstitata sub conditione de futuro contingenti; Et, si hoc modo daretur, peccandi licentiam non coerceret, sed potius augeret. Signum ergo est, absolutionem sic datam, non esse validam.

6. Ex alià verò parte, videtur fuisse valida. Primò: Quia censura, ferri validè potest etiam sub conditione de futuro contingenti; imo sic videtur regulariter

ferri excommunicatio; nisi quis satisfecerit; vel si tale, aut tale delictum commiserit &c. Ergo valida etiam erit absolutio, sub simili conditione data; fauorabilior enim est absolutio à censura, quam eius obligatio; neque minus legitimus est actus absolutionis quam censuræ.

7. Secundò: Quia imponi potest præceptum sub conditione de futuro contingenti, & sub eadem conditione dari potest dispensatio in præcepto; & alij omnes actus iurisdictionis possunt esse hoc modo conditionati. Ergo etiam absolutio à censurà; nulla enim apparet specialis ratio, cur hoc repugnare magis debeat absolutioni, quam alijs actibus iurisdictionis.

8. Tertiò: Quia absolutio à censurà, est sententia humana, humano modo lata, & totaliter pendens à voluntate ferentis, eiusque iurisdictione. Superior autem, sicut potest eam ferre conditione de futuro, ita sub eadem conditione ab illà potest absolvere; suam enim iurisdictionem exercere potest, vel absolutè, vel conditionate, prout voluerit, cum modus illam exercendi, ei à nullo iure limitetur, aut præscribatur.

NOTABILIA.

9. **A**duertendum est primò: Absolutionem datam sub conditione de futuro, eo tempore, quo datur, nullum habere effectum, ideoque nec simpliciter esse absolutionem; conditio enim, tunc non adhuc est posita; voluntas autem conditionata Absoluentis, à quâ pender absolutio, nihil operatur, donec impleatur conditio. Conditio ergo futura, ad minimum absolutionem suspendit.

Aduer-

10 Aduertendum est secundò: Duo dari genera conditionum. Aliquæ enim tales sunt, vt connexionem aliquam habeant, vel cum ipsâ censurâ, vel cum causâ siue ratione, propter quam fertur censura; Vt, si censura feratur, nisi quis satisfecerit, vel si tale delictum commiserit &c. Tunc enim delictum connexionem habet cum censurâ tanquam causa cum suo effectu. Similiter si dicatur: Clericus commam gestans, sit excommunicatus, nisi sit Canonicus, aut in aliâ simili dignitate constitutus. Tunc enim, quamuis conditio culpam non minuat, sed potius augeat, est tamen rationabilis causa limitandi, ac suspendendi censuram, quia sic expedire videtur ad Ecclesiasticâ dignitatis æstimationem, ac honorem. Aliquæ verò conditiones tales sunt, vt ad causam, vel rationem ferendi censuram nihil omnino pertineant; vt si feratur Excommunicatio: Si nuntius ex Indiâ venerit, vel si Amicus consenserit; Hæc enim conditio nullam connexionem habet cum censura, nec ad eam vllò modo pertinet; ideoque omnino irrationabiliter apponitur. His positis

RESOLVTIO I.

11 AD Casum Respondetur primò: Absolutionem eo modo datam, fuisse illicitam. Suarez disp. 3. de censur. s. 3. num. 3. & disp. 7. sect. 8. nu. 7. Filliuc. tr. 11. cap. 3. quest. 7. num. 65. & c. 10. quest. 2. Vgolinus cap. 20. §. vlt. Syluester 2. Absolutio 3.

12 Primò: Quia absolutio sub illâ conditione, fuit imprudenter data, & absque ratione; & materia erat grauis; erat enim R. P. Beati Lib. 11.

materia specialis iurisdictionis, Absolutio autem irrationabiliter data, est omnino temeraria, ac illicita.

Secundò: Quia Conditio apposta, nihil omnino pertinebat ad causam censuræ, vel absolutionis. Ergo irrationabiliter fuit data absolutio dependenter à tali conditione, & consequenter illicitè.

Tertiò: Quia addere aliquid omnino impertinens, in re graui, ac spiritali, est illicitum; Vnde peccaret quis contra reuerentiam Sacramenti, si formæ absolutionis aliquid adderet omnino impertinens. Sed etiam censura est materia spiritalis, grauis, & Sacra. Ergo, aliquid impertinens illi addere, erit contra reuerentiam debitam rei Sacræ.

RESOLVTIO II.

Respondetur secundò; Absolutionem, eo modo datam, probabilius fuisse validam. Coninch. de Sacram. disp. 13. dub. 2. num. 17. & disp. 14. dub. 16. nu. 213. Sanchez lib. 5. matr. dis. 18. Reginaldus lib. 9. num. 52. Sayrus de cens. lib. 2. cap. 16. num. 7. & alij apud istos.

Primò: Tum propter rationes secundo loco superius adductas. Tum quia, absolutio in suâ efficacia, ac valore, non pendet propriè ab illâ conditione, sed ab Absolvente, eiusque intentione. Absolvens autem, eam validè dare potest quocumque modo voluerit, quamuis non semper licitè; sicut, quia delegatio facultatis ad confessiones audiendas, pendet omnino ab Episcopi voluntate, Episcopus illam validè dare, vel negare, vel limitare potest ad libitum, quamuis non semper licitè.

Ee

Secundò:

17 Secundo: Quia omnis conditio, quæ à iure non improbat, apponi validè potest absolutioni, vt colligitur *ex cap. Super eo. de cond. appof. ibi, dummodo conditio- nem ipsam canonica non improbet statuta*; sed conditio impertinens, qualis est illa, sub quâ Titio data fuit absolutio, nullo iure reprobatur; *cap. enim fin. de cond. appof.* reprobantur solùm conditiones turpes, quia incitant ad peccandum. Ergo conditio, quamuis impertinens, suspendere potuit absolutionem, non verò eam reddere inuvalidam; ideoque Titius, sub simili conditione absolutus, validè fuit absolutus.

18 Tertiò: Quia Matrimonium, sub conditione de futuro, etiam impertinente, celebratum, est validum, vt docent communiter Doctores cum *Sanchez loco cit.* nulla enim est ratio, cur Matrimonium non valeat, si quis dicat: *Contrabo tecum, si nauis ex India venerit.* Ergo erit etiam valida absolutio censuræ sub simili conditione data; non minus enim est actus legitimus Matrimonium, quam absolutio, & vtrumque est aliquid Sacrum.

19 Quarto: Quia similis conditio, Voto apposita, illud non irritat, sed suspendit. Ergo neque irritabit absolutionem censuræ, sed illam suspendet; non minus enim efficacia absolutionis censuræ pendet à voluntate Absoluentis, quam obligatio voti à voluntate Vouentis; nam, sicut sola voluntas Vouentis, est mensura obligationis in Voto, ita sola voluntas Absoluentis, est mensura efficacia in absolutione censuræ. Ergo Titius sub eâ conditione, validè, quamuis illicitè, absolui potuit.

Neque obstat, quod absolutio sic data, 20 sit abusus potestatis, Nam ex hoc inferri solùm potest, quod fuerit illicita, non verò quod fuerit inuvalida; Sicut etiam Matrimonium sub dicta conditione celebratum est abusus Sacramenti, & tamen non propterea sequitur, quod Matrimonium sic contractum sit inuvalidum. Ratio autem vniuersalis esse potest, quia non est abusus potestatis, quoad substantiam, sicut fuisset, si data fuisset non Subdito, vel modo à iure reprobato; sed solùm quoad modum. Abusus autem potestatis quoad modum, licet sit illicitus, non tamen est inuvalidus.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes autem primo loco superiùs 21 adductas Respondetur. Ad primam; Disparitatem esse, quia non est in potestate Ministri, suspendere effectum Sacramenti, cum eius valor pendeat, non ab intentione Ministri, sed à Christi institutione. In potestate verò Superioris est, suspendere effectum absolutionis, ac censuræ, quia valor absolutionis, ac censuræ, ab eius voluntate totaliter pendet.

Ad secundam respondetur: Eam pro- 22 bare solùm, quod dare absolutionem sub eâ conditione impertinenti, & eius effectum suspendere, fuerit illicitum, non autem inuvalidum; nihil enim assignari potest, quod eam absolutionem reddiderit inuvalidam; Nam ad eius valorem requiritur solùm in Absolvente potestas, ac voluntas, & quod ius non repugnet, vtraque autem fuit in eo, qui Titium absoluit, neque assignari potest ius, simili absolutioni repugnans.

Ad

23 Ad tertiam Negatur consequentia; Ecclesiam enim non usus, & periculum, quod inde sequeretur, ad summum probant, absolutionem eo modo datam, fuisse illicitam, non tamen inuolidam.

COROLLARIUM.

24 Colligitur ex dictis; Censuram latam sub conditione impertinenti, si nulla alia apponatur causa, esse inuolidam. Quia omnis censura, cum sit poena, essentialiter requirit, ac supponit aliquam culpam. Si autem nulla alia apponere-

tur causa, nulla daretur culpa; Unde, si quis diceret; *Omnes existentes in portu incidant in excommunicationem, si nauis aliqua tunc veniat ex India*; nulla esset Excommunicatio, quia nulla daretur culpa, quae tamen ad excommunicationis valorem essentialiter requiritur. Si tamen culpa supponeretur; ut, si quis diceret, *Omnes qui furtum commiserunt, excommunicationem incurrant, si nauis ex India venerit*; tunc excommunicatio sic lata, esset valida, quia nihil iam daretur, quod eius valorem impediret.

QVAESTIO XLVII

An per absolutionem una censura tolli possit sine alia.

C A S U S.

1 **T**ITIVS, cum plures Excommunicationes incurrisset, tempore Iubilei, ad Confessarium habentem facultatem ab omnibus absoluen- di accedens; aliquas solum aperuit, reliquas vero ex obliuione tacuit. Quaeritur: Vtrum ab omnibus fuerit absolutus.

S V M M A R I V M.

2 Absolutio, videtur tollere posse vnam censuram sine alia. 3 Censura non sunt inter se connexae, sicut peccata mortalia. 4 Absolutio, eas solum censuras tollit, quas Sacerdos tollere intendit. 5 Nihil infundit cum censuris incomposibile. 6 Tollit solum censuram cognitam. 7 Cum accommodetur petitioni. 8 Absolutio a censuris, quomodo dari possit.	9 Absolutio data in Confessione, tollit omnes censuras. 10 Alias non esset dispositio ad peccatorum absolutionem. 11 Et Confessarius utitur tota facultate, quam habet. 12 Censura, connexionem habent per ordinem ad absolutionem a peccatis. 13 Confessarius intentionem habet absoluendi, quantum potest. 14 Ad peccatorum absolutionem praerequiritur absolutio generalis censurarum.

Ee 2

15 Censura

- 15 *Censura tolluntur, quantum Confessarius potest, & Pœnitens indiget.*
 16 *Pœnitens, omnium absolutionem implicitè petit.*
 17 *Ad Censurarum absolutionem in Sacramento, earum manifestatio requiritur.*
 18 *Earum absolutio extra Sacramentum, pendet totaliter à voluntate Absoluentis.*

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **C**um absolutio à Censuris, non conferat formam aliquam positivam cum ipsis impossibilem, sicut absolutio à peccatis, confert gratiam cum omnibus mortalibus impossibilem; sequitur, absolutionem à Censuris, ex se, non tollere necessariò omnes censuras, sicut absolutio à peccatis necessariò tollit omnia mortalia. Quæstio igitur est; an unam tollere possit sine alià; an verò aliunde habeat, ut omnes tollat. Aliqui enim putant; quod unam tollere possit sine alià; & consequenter, quod Titius non fuit ab omnibus absolutus, sed ab ijs solum, quas Confessario manifestavit. Ita *Aquila par. 2. cap. 6. disp. 2. dub. 3. ad finem. Vgolinus tab. 1. cap. 19. §. 3. num. 10. Sayrus de cens. lib. 2. cap. 21. num. 23.*
- 3 Primò: Quia Excommunicationes, non ita sunt inter se connexæ, sicut sunt connexa peccata mortalia, sed una tolli potest sine alià, sicut in confessione, unum peccatum veniale, remitti potest sine aliò. Sicut ergo qui in Confessione, aliquà solum venialia aperit, & alia ex oblivione, aut alia causa tacet, remanet solum absolutus ab ijs, quæ aperuit, & non ab

alijs, ita qui aliquas solum excommunicationes aperuit, & alias tacuit, ab ijs solum fuit absolutus quas aperuit, non vero ab alijs, quas tacuit.

Secundò: Quia Titius ab ijs solum excommunicationibus fuit absolutus, à quibus Confessarius intentionem habuit illum absoluendi; forma enim absolutionis, non operatur ultra intentionem proferentis; cum actus agentium non operentur ultra eorum intentionem. *L. Non omnis, ff. de rebus cred. & cap. finali, de prob.* Confessarius autem, ab ijs solum intentionem habuit illum absoluendi, quas Titius illi manifestavit, sicut intentionem habet absoluendi ab ijs solum venialibus, quæ illi fuerunt in Confessione manifestata.

Tertiò: Quia, In tantum ille, qui absoluitur à mortalibus confessis, remanet etiam indirectè absolutus ab oblitis, in quantum per absolutionem infunditur gratia, quæ cum quocumque mortali est essentialiter impossibile, sed per absolutionem censuræ, nihil infunditur cum omnibus excommunicationibus impossibile. Ergo qui absoluitur ab excommunicationibus confessis, non propterea remanet absolutus etiam ab oblitis.

Quartò: Quia Excommunicationes, non tolluntur per quaecumque absolutionem à Confessario facultatem habente collatam, sed solum per absolutionem datam; cognità excommunicatione; tunc enim solum absolutio datur cum intentione illam tollendi, quam intentionem Confessarius non præsumitur habere, dum habet solum communem intentionem absoluendi; sicut non censetur habere

here intentionem tollendi peccata reser-
uata oblita, quoad reservationem, per
communem intentionem conferendi Sa-
cramentum poenitentiae, eo quod sic so-
lum censetur velle conferre gratiam, &
per hanc peccata reseruata non tollantur
quoad obligationem, illa legitimo Superi-
ori manifestandi. Sicut ergo Confessa-
rius, quamuis facultatem habeat reser-
uatorum, non censetur tamen velle tolle-
re reservationem, nisi eorum, quae illi
manifestantur in confessione; ita, quam-
uis facultatem habeat censurarum, non
censetur tamen velle absolueri, nisi ab
ijs, quae illi fuerunt manifestata; sen-
tentia enim prudenter non fertur nisi
cognita causa.

7 Quinto: Quia Absolutio, accommodari
debet petitioni; Sed qui aliquas tantum
excommunicationes confiteatur, earum
solum absolutionem petit, & non alia-
rum, quas tacet. Ergo etiam Confessa-
rius, earum tantum absolutionem impen-
dit, & non aliarum; sic enim absolutio
conformatur petitioni.

NOTABILE.

8 **A**Duertendum est, Censurarum abso-
lutionem, à Superiore, ordinariam
iurisdictionem habente, dari posse, non
solum in Sacramento Confessionis, sed
etiam extra illud; sicut enim extra con-
fessionem ligare potest, ita potest absol-
uere, nec villo iure cogitur in confessio-
ne solum absolueri, & non extra. Ab
eo verò qui facultatem habet delegatam,
dari posse, vel in confessione, vel extra il-
lam, iuxta voluntatem concedentis. Col-
latio enim iurisdictionis, siue delegatio,

pendet totaliter à voluntate delegantis.
In Iubilaeis tamen, haec facultas commu-
niter conceditur cum limitatione absol-
uendi solum in Confessione Sacramenta-
li, vel Confessionibus diligenter audi-
tis; in hoc autem casu, censurarum ab-
solutio conferri non potest, nisi in ipso
Sacramento Confessionis; facultas enim
& iurisdictionis exerceri non potest nisi iuxta
voluntatem concedentis, cum ab illa to-
taliter pendeat. Hoc posito,

RESOLVTIO.

AD Casum respondetur; Titium, per
absolutionem datam à Confessario,
virtute Iubilaei facultatem habente ab-
soluendi à censuris, fuisse ab omnibus
excommunicationibus absolutum. *Sua-
rez de cens. disp. 7. sect. 9. n. 4. Filliucius
tract. 11. cap. 9. quest. 6. num. 289. Re-
giraldus lib. 9. nu. 6. Sanchez lib. 2. sum.
cap. 12. n. 9. Coninch. de poen. disp. 8.
dub. 12. num. 97. & disp. 14. d. 16. n. 226.
Bonac. de cens. disp. 1. quest. 3. pun. 6.
num. 3. Natarrus cap. 26. num. 12. Va-
lencia tom. 4. disp. 8. quest. 7. pun. 8. &
alij apud istos.*

Primo: Quia Titius fuit ab excommu-
nicatione absolutus in Confessione Sa-
cramentali; fuit enim absolutus à Con-
fessario habente facultatem solum vir-
tute Iubilaei, ideoque absoluendi so-
lum in Confessione. Sed absolutio
data in Confessione, debet necessario ad
omnes excommunicationes se extende-
re; debet enim esse dispositio ad reci-
piendam absolutionem à peccatis, quae
sine iusta causa, excommunicato impen-
di non potest; cum inter alios excommu-
nicatio-

Ec 3

natio-

nicationis effectus sit, priuare perceptione Sacramentorum, ergo absolutio data Titio, se extendit ad omnes excommunicationes, ideoque fuit ab omnibus, etiam ab oblitis absolutus.

- 11 **Secundò**; Quia Confessarius facultatem habebat absoluendi Titium ab omnibus excommunicationibus, etiam illis, quas ex obliuione tacuit, vt suppono; & ea facultate generaliter vsus est, cum intentione omnes excommunicationes auferendi, quantum poterat; tenebatur enim eum, quantum poterat, absoluere, vt esset capax recipiendi absolutionem à peccatis. Ergo omnes re verà abstulit, & Titius ab omnibus remansit absolutus; Ad censuram enim tollendam, sufficit potestas, & voluntas Absoluentis, cum censurà ab his duobus essentialiter pendeat in fieri, ac conseruari. Cum ergo Confessarius, virtute Iubilei, potestatem habuerit omnes excommunicationes tollendi, & intentionem habuerit eas tollendi, quantum licitè poterat, ac pœnitens indigebat, & consequenter tollendi omnes; verè omnes abstulit, & Titius ab omnibus remansit absolutus etiam ab ijs, quas ex obliuione non manifestauit.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 12 **AD** primam rationem in contrarium respondetur; Excommunicationes, ac censuras, quamuis non habeant inter se connexionem in ordine ad absolutionem, quæ datur extra Sacramentum Confessionis; illam tamen habere quasi extrinsecè, in ordine ad absolutionem, quæ datur in Confessione; quatenus hæc necessariò debet esse generalis, & ad omnes se extendere, cum debeat esse dispositio ad recipiendam absolutionem peccato-

rum, cuius absolutionis non est capax Excommunicatus.

Ad secundam respondetur: Negando 13 minorem; Confessarius enim intentionem habet absoluendi, quantum potest, & quantum pœnitens indiget ad hoc, vt possit esse capax absolutionis à peccatis, & hanc intentionem exprimit in ipsà forma absolutionis censurarum, quæ in Sacramento Confessionis præmittitur ante absolutionem à peccatis; pœnitens autem indiget absolutione generali, & quæ ad omnes excommunicationes se extendat.

Ad tertiam respondetur; quamuis in 14 absolutione censurarum nihil infundatur impossibile cum omnibus excommunicationibus, sicut in absolutione peccatorum infunditur gratia cum omnibus mortalibus impossibile; adhuc tamen, per absolutionem censurarum, quæ datur in Sacramento pœnitentiæ, omnes remitti ex ipsà naturà absolutionis, eo quod debeat esse dispositio ad absolutionem peccatorum, ad quod necessariò requiritur, vt sit generalis, & omnium censurarum.

Ad quartam respondetur: Negando 15 Antecedens; quamuis enim excommunicationes, ita tolli possint extra Sacramentum pœnitentiæ, in Sacramento tamen, tolluntur generaliter, quantum Confessarius potest, & pœnitens indiget, vt patet ex ipsà formulà absolutionis, & quia hoc est necessarium ad hoc, vt pœnitens sit capax absolutionis peccatorum; idemque dicendum est de reseruatione; hæc enim etiam à Confessario tollitur, quantum potest, & pœnitens indiget. Nam pœnitens, dum ad Confessarium facultatem habentem accedit, vt quantum fieri potest,

potest, absoluat, & à peccatis liberetur, implicite, ac interpretatiue, omnium reservationum absolutionem censetur petere, quamuis illam non petat explicitè. Confessarius autem censetur velle pœnitenti prospicere, ipsumque à peccatis, quantum licite potest, liberare. Ergo censetur velle omnium reservationem tollere.

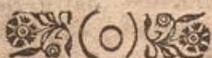
- 16 Ad quintam Respondetur; Eum qui aliquas tantum excommunicationes confitetur, & aliàs ex obliuione tacet. quamuis explicitè earum solùm absolutionem petat, quas aperit; omnium tamen absolutionem implicite petere, dum ad Confessarium bona fide accedit, vt à censuris, ac peccatis, quantum fieri potest, liberetur. Huic autem petitioni accommodare se debet absolutio Confessarij, cum, hoc modo, possit esse dispositio ad absolutionem peccatorum.

COROLLARIA.

- 17 Colligitur ex dictis primò: Ad absolutionem censurarum, quæ datur in Sacramento pœnitentiæ, requiri earum manifestationem, ac cognitionem; tum quia hæc ex Superioris voluntate necessaria est, vt patet ex dictis: tum quia ad absolutionem peccatorum, per se loquendo, prærequiritur eorum cognitio; sed censura semper alicui peccato est annexa: ergo illius etiam cognitio prærequiritur. Hinc fit, vt cum quis censuram aliquam

voluntariè reticet in confessione ab illà validè non absoluat, sicut validè non absoluitur à peccato, si illud voluntariè reticet, neque Confessarius tunc præsumitur, habere intentionem à tali excommunicatione pœnitentem absoluendi; præsumitur enim intentionem habere absoluendi, quantum licite potest; non videtur autem absolue licite posse à censurà, quam pœnitens spontè, ac sine iustà causà, tacuit; nam pœnitens, sicut est indispositus ad absolutionem peccatorum, ita videtur indispositus ad absolutionem censurarum, quæ datur in Sacramento; cum hæc deur solùm in digne ad absolutionem peccatorum, ideoque easdem dispositiones requirat ad sui valorem, quas illa requirit. *Coninch. disp. 8. d. 12. num. 97.*

Secundò; Absolutionem censurarum, quæ datur extra Sacramentum pœnitentiæ pendere totaliter, quoad valorem, ac effectum, ab intentione absoluentis, ideoque posse esse, vel generalem omnium, vel particularem, & solùm aliquarum, prout absoluens voluerit; cum enim censuræ connexionem inter se non habeant, hinc fit, vt sicut vna ferri potest ante aliam, ita tolli possit sine alia; idemque dicendum videtur etiam de reservatione, quando ab Episcopo tollitur extra Sacramentum; sicut enim illam tollere potest etiam inuito delinquente, ita vnã tollere potest sine alia. *Sayrus lib. 2. cap. 21. num. 16.*

QVÆ.

QVAESTIO XLVIII

An absolutio, ante partis satisfactionem data, sit valida.

CASUS.

TITIVS, cum ob enormem Clerici percussione in excommunicationem incidisset, facultatem à Pontifice obtinuit, ut à quocumque Confessario, parte satisfacta, absolui posset. Hac facultate obtenta, ad quemdam Confessarium accessit, eique & excommunicationem, & suam facultatem aperuit; simulque promisit, se Clerico satisfacturum. Confessarius autem, his auditis, illum statim ab excommunicatione absoluit; Quæritur: Virum validè fuerit absolutus.

SUMMARIUM.

- 1 Titius, ante partis satisfactionem, inualidè videtur absolutus.
- 2 Confessarius, eum absoluerè non poterat, nisi parte satisfacta.
- 3 Actus, forma præscripta non seruata, non est validus.
- 4 Partis satisfactio, erat clausula limitatiua potestatis.
- 5 Confessarius illicitè Titium absoluit.
- 6 Sed validè.
- 7 Clausula illa nouæ formæ non est inductiua.
- 8 Confessarius, potestatem magis limitatam non habebat, quam de iure communi.
- 9 Expressio conditionis, quæ rei inest, nihil operatur.
- 10 Pontifex per illam obligare non intendit, nisi, ut obligat ius commune.
- 11 Nec illam requirit modo speciali.
- 12 Confessarius, habuit potestatem sub conditione à iure communi requisita.
- 13 Actus factus contra formam non specialiter præscriptam, non est inualidus.
- 14 Conditio appositæ, non est limitatiua potestatis.

16 Ablatiuus absolutus, non semper importat conditionem ad validè operandum requisitam.

17 Per hanc absolutionem, remanet absolutus, etiam qui censuram confiteri est oblitus.

18 Absolui etiam potest, qui sine graui damno, satisfacere non potest.

RATIONES DVBITANDI.

Quoniam à Superiore conceditur aliquid, quando Delegato potestas ab aliqua censurà absoluedi, parte satisfacta. Non leuis inter Doctores est controuersia, an Ablatiuus ille absolutus, importet conditionem, an modum; & consequenter, an absolutio, ante partis satisfactionem data, sit valida, an inualida; Quidam enim putant, Titium inualidè fuisse absolutum. Ita Suarez de cens. disp. 7. s. 5. num. 44. & lib. 5. de legib. cap. 31. Filiucius tract. 11. cap. 9. Conimb. disp. 14. dub. 16. n. 211. Sayrus lib. 2. de cens. cap. 18. num. 10.

Primo: Quia Confessarius absoluedi facultatem habebat solum sub conditione partis satisfactæ; ablatiuus enim absolutus conditionem importat: *L. a. testat. ff. de*

ff. de Condit. Ergo, parte non satisfactâ, Titium absolueri non poterat, ideoque inualidè absoluit, sine facultate enim illum absoluit.

4 Secundò; Quia quotiescumque aliquis actus sub certâ formâ committitur, actus ille non est validus, si talis forma non seruetur: inualidus enim est actus, qui excedit fines mandati, quia fit sine debita potestate, ideoque fines mandati diligenter seruandi sunt. *L. Diligenter ff. mandati* 3 vnde *cap. Cum dilecta*: processus factus contra formam rescripti irritus decernitur; & *cap. Venerab. de off. delegati*: processus ab Abbate contra tenorem mandati factus, similiter annullatur. Sed absolutio fuit data contra formam commissionis ac mandati; fuit enim data, parte nondum satisfactâ. Ergo irrita fuit, ac inualida.

5 Tertiò: Quia Clausula illa, erat limitatiua potestatis ad illum casum solum, & non ad alios. Ergo extra illum casum, Confessarius potestatem absoluendi non habebat; cum ergo absoluerit, parte non satisfactâ; sine potestate absoluit, ideoque absolutio fuit nulla.

RESOLVTIO I.

6 Respondetur tamen primò; Confessarium illicitè Titium absoluisse. Ex officio enim, ac iustitiâ tenebatur, consulere bono partis læsæ, ideoque realem eius satisfactionem procurare.

RESOLVTIO II.

7 Respondetur secundò: Confessarium validè Titium absoluisse. *Sanchez lib. 3, matr. disp. 33, num. 3. & 6. Anila par. 2. R. P. Beati Lib. 11.*

cap. 7, disp. 3, d. 9, concl. 2. Rodriguez par. 1. cap. 83, num. 4. Nauarrus cap. 27, num. 37. Reginald. lib. 32, num. 179. Coninch dis. 27, dub. 3, num. 33. & dis. 5, num. 49. Gutierrez de matr. cap. 43, num. 20. Salas de legib. disp. 16, s. 10, num. 43. Bonacina de cens. disp. 1, quest. 3, pun. 9, num. 3, & alij communiter.

Primò: Quia Pontifex, per eam clausulam, non intendit, nouam formam inducere, nec potestatem Confessario limitare, sed eum solum suæ obligationis admonere; hæc enim eadem forma, est in iure communi Quotiescumque autem in commissione, aut potestatis delegatione, exprimitur forma, quæ etiam est in iure communi, non est intentio committentis, vel delegantis, nouam formam inducere, sed ea forma solum exprimitur, vt delegatus sciat id, quod secundum ius commune seruare teneretur. *Clem. 11, de offic. deleg.* Signum enim est, quod delegans velit, se conformare iuri communi. Cum ergo Pontifex potestatem Confessario non limitauerit ad eum casum, sed concesserit absolute, potuit Confessarius, etiam parte non satisfactâ; Titium absolueri, ideoque validè absoluit, quamuis illicitè.

Secundò quia Confessarius absoluendi potestatem non habebat magis limitatam, quam qui de iure communi illam de facto habet ordinariam: nam hic etiam, de iure communi absoluere non potest, nisi parte satisfactâ, cum hæc clausula etiam in iure communi sit apposita. Sed habens potestatem ordinariam, validè absolueret, cum ius ei

ff pote:

potestatem non limitauerit ad hunc casum. Ergo etiam Confessarius validè absoluit, cum Pontifex ei potestatem non limitauerit ad hunc casum.

IO Tertio ; Quia expressio conditionis, quæ rei alias tacite inest, nihil prorsus operatur, perinde, ac si non exprimeretur; *cap. Significasti; de elect.* quamuis enim non exprimeretur, adhuc subintelligi deberet, unde perinde est dicere ; Confero Titio beneficium, si est idoneus, ac absolutè; Confero Titio beneficium, do tibi facultatem assistendi matrimonio, præmissis denunciationibus, ac do tibi absolutè facultatem matrimonio assistendi. Illæ enim conditiones, iam de iure inerant, ideoque eodem modo subintelligebantur, etiamsi non fuissent expressæ. Sed partis satisfactio, est conditio à iure communi ad absolutionem requisita. Ergo eius expressio in concessione facultatis à Pontifice data, nihil prorsus operatur, ideoque, sicut valida fuisset absolutio, si Pontifex eam clausulam non expressisset, ita fuit valida, eà etiam clausula expressa.

II Quarto: Quia, si Pontifex alicui facultatem absolvendi committens, expressè iniungat, ut seruet formam iuris communis, absolutio data etiam contra formam iuris communis, erit valida, perinde, ac, si fiet et ab habente potestatem ordinariam; Pontifex enim, iniungens, ut seruetur forma iuris communis, aliter obligare non intendit, quam obliget ipsum ius commune; nam ideo hanc formam præscribit, quia vult illi se conformare. Sed, dum Confessario facultatem concedit absolvendi, parte satisfacta, ei iniungit, ut seruet

formam iuris communis. Ergo absolutio data, etiam parte non satisfacta, erit valida, quia de iure communi est valida.

Quinto: Quia forma iuris communis, tunc solùm habet rationem conditionis, & est limitativa potestatis; quando à Pontifice modo quodam speciali requiritur, quo non requiritur à iure communi; si Pontifex dicat; do tibi facultatem conferendi Titio beneficium, si facta diligenti inquisitione, eum idoneum inueneris; cum enim modus ille à iure communi non requiratur, iam est noua forma, & conditio, ideoque reddit actum conditionalem, ac limitat potestatem; *cap. Cum delicta. de rescript.* Sed satisfactio partis, à Pontifice, in commissione absoluendi, non requiritur modo villo speciali à iure non requisito, sed eodem prorsus modo, quo requiritur à iure communi. Ergo non habet rationem conditionis, neque est limitativa potestatis, ideoque absolutio data, fuit valida.

OBIECTIONUM SOLUTIO.

AD rationes in contrarium facile respondetur; Ad primam; Confessarium habuisse facultatem sub conditione requisita etiam à iure communi, ideoque non limitante potestatem, sed Confessarium solùm de sua obligatione admonente, & quæ propriè dici non potest conditio. Huiusmodi autem conditiones impropiæ, absolutionis, aut alterius actus valorem non impediunt, dum non exprimentur, & à Superiore tanquam conditiones speciales peculiariter non requiruntur. *Sanehez loco cit.*

Ad

14 Ad secundam respondetur; Actum factum contra formam praescriptam, esse inualidum, si forma non sit etiam praescripta à iure communi, sed sit forma specialis, aut specialiter praescripta, quia tunc est limitatiua potestatis, & reddit actum verè conditionalem; at, si sit forma à lege praescripta, potestatem non limitat, sicut illam non limitat ipsum ius, ideoque adhuc actus contra illam factus, est validus, quia à iure conditio, & forma illa requiritur ad hoc, vt usus potestatis sit licitus, non verò ad hoc, vt sit validus; si enim à iure requiretur ad usum validum, exprimeretur; quando ergo non exprimitur per additionem alicuius clausulae irritantis; v. g. aliàs actus sit nullus; nihil valeat &c. signum est, requiri solum ad usum licitum; talis est autem partis satisfactio, ad excommunicationis absolutionem requisita.

15 Ad tertiam: Negatur; Clausulam illam, parte satisfacta, esse limitatiuam potestatis; non enim est magis limitatiua, quam, dum Parochus alteri Sacerdoti facultatem concedit assistendi matrimonio, praemissis denunciationibus, denunciations praemissae, sunt limitatiuae facultatis matrimonio assistendi, cum vtrumque eodem modo videatur requiri. Certum est autem, denunciations non requiri ad validam assistentiam matrimonio, sed solum ad licitam, quia denunciations non pertinent ad essentiam matrimonij, nec ad eius valorem sunt requisitae; vnde matrimonium, etiam non praemissis denunciationibus celebratum, adhuc est validum.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Ablatum absolutum, non semper importare conditionem requisitam ad validè, sed aliquando solum ad licitè operandum: sic enim aliquando importatur solum in iure communi; vt patet, cum Parocho praescribitur, vt matrimonio assistat, praemissis denunciationibus; tunc enim denunciations praerequiruntur solum ad licitè assistendum matrimonio, non verò ad validè. Quando autem in speciali concessione facultatis requiritur conditio, à iure etiam communi requisita, eodem proximo modo censetur requiri, quo requiritur à iure communi, quia Princeps censetur illi velle se conformare; si enim aliquid peculiare intenderet, illud exprimeret, vel addendo aliquam clausulam irritantem: v. g. aliter non valeat; nullius sit roboris &c. vel requirendo conditionem à iure communi non requisitam, vel saltem illam requirendo, modo aliquo speciali, quo non requiritur à iure communi. Cum ergo nihil horum inuenitur, signum est, Principem nolle inducere nouam formam, nec requirere conditionem, nisi eo modo, quo requiritur à iure communi.

Secundò: Eum, qui in Confessione oblitus est alicuius peccati habentis annexam censuram, à qua absolvi non poterat, nisi praemissae partis satisfactio, si absolutionem generalem obtinuit à Sacerdote facultatem habente à censuris generaliter absoluendi, parte satisfacta; remanere absolutum etiam à censura illa obliua, quia Sacerdos potuit, &

implicitè voluit illum etiam ab eà absol-
uere. Potuit; quia, cum conditio illa
non sit restrictiua potestatis, eandem ha-
buit potestatem, quam habet ordinarius,
voluit autem; quia, cum absoluerit in
confessione, voluit absolvere quantum
poterat, & pœnitens indigebat, & aliun-
de supponebatur in pœnitente dispositio
ad satisfaciendum parti, si recordaretur
obligationis, quæ dispositio pœnitentis
reddebat etiam licitam Confessario abso-
lutionem.

¶ 8 Tertiò: Possè Confessarium, habentem facultatem absoluendi, parte satis-

factà, absolvere eum, qui sine graui da-
mino famæ, aut bonorum, satisfacere mo-
raliter non potest, quia verba priuilegij,
benignè sunt interpretanda, cum credi-
bile non sit, Superiorem velle obligare
pœnitentem ad impossibile: à fortiori
autem absolvere poterit eum, qui data
cautione promisit, se primà oblatà occa-
sione, satisfacturum, aut qui, absente par-
te laicà, pecuniam deposuit, vt ei deinde
tempore commodo restituatur, etiam si
realis restitutio facta non fuerit, quia hi
consentur moraliter satisfacisse: qui
enim fecit, quod potuit, legem impleuit.

QVAESTIO XLIX.

An Priuilegium procedere debeat ab Habente iurisdictionem.

C A S V S:

¶ **A**NTIOCHIÆ, Monasterium quoddam Regularium, ab Episcopi Vicario, facultatem petierat, & obtinuerat, Confraternitatem in eius Ecclesià erectam, eique incorporatam, cum suis redditibus, ad aliud Monasterium Regularium transferendi; Ipsa tamen Confraternitas migrare noluit prætendens; Episcopi Vicarium, hanc facultatem concedere non posse. Quæritur; an facultas ab Episcopi Vicario concessa fuerit valida.

S Y M M A R I V M.

1	Episcopus, videtur Confraternitatem de vnâ Ecclesià Regularium, ad aliam transferre posse.	5	potest alteri.
Et omnes alios actus iurisdictionis exercere.
2	Omnes Confraternitates, sunt illi subiecta.	6	Quæ Confraternitas veniat nomine Loci pij.
3	Episcopus, resynius Ecclesià applicare	7	Quibus priuilegijs gaudeat.
4		8	Confraternitates, Regularium Ecclesijs incorporata, sunt Collegia realia, non personalia. 9Epi-

- 9 *Episcopus, Confraternitatem de unâ Ecclesiâ Regularium ad aliam transferre non potest.*
 10 *Est extra Episcopi iurisdictionem.*
 11 *Nec visitari potest, nisi in ordine ad rationes reddendas.*
 12 *Nec cum legatis ipsis relictis, ab Ecclesiâ Regularium transferri potest.*
 13 *Omnis translatio importat alienationem.*
 14 *Episcopus bona unius Ecclesiæ, alteri applicare non potest.*
 15 *Confraternitas, quamvis ab Episcopo dependens quo ad erectionem, potest esse exempta.*
 16 *Quæ bona ab Episcopo de unâ Ecclesiâ ad aliam transferri possunt.*
 17 *Ex iure visitandi, non rectè infertur ius bona transferendi.*
 18 *Facultas, ab Archiepiscopi Panormitani Vicario concessa, fuit nulla.*
 19 *Quarum Confraternitatum bona sint alienabilia.*

RATIONES DVBITANDI.

Sicut Lex, procedere debet ab Habente iurisdictionem, ita & Privilegium, cum hoc etiam sit lex quædam priuata, & specialis Principis gratia, plerumque derogans iuri communi, ad quod omnino requiritur iurisdictione. Ut ergo constet; an facultas, ab Episcopi Vicario concessa, fuerit valida; quarendum est; An Vicarius eam concedere potuerit. Aliqui enim putant, potuisse. Ita *Oldradus conf. 230. num. 2. Lapus Allegat. 42. num. 3. Adascardus de probat.*

conf. 87. num. 5. Tuscus v. Episcopus, concl. 272.

Primò: Quia huiusmodi Congregationes, ac Confraternitates videntur esse Episcopo specialiter subiectæ. *Ex Constit. enim Clementis VIII.* quæ habetur in 3. tom. Bull. & inter *constit. Clementis, est 115.* sine speciali Ordinarii consensu, ac literis eius testimonialibus, quibus Confraternitatis erigendæ pietas, seu institutum & Christianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, commendentur, erigi non possunt, aut alteri aggregari. Secundò; Cuiuscumque Confraternitatis statuta, debent esse ab Episcopo Diocesano examinata, & pro ratione loci approbata; eiusdemque Episcopi decretis, ac moderationi, & correctioni, in omnibus semper remanere subiecta. Tertio; Gratia, ac Indulgentiæ, eidem, nisi præuia Ordinarii recognitione, communicari non possunt, nec Congregationes illis uti. Quarto; Eleemosynæ, nisi iuxta modum ab Ordinario præscriptum, excipi non possunt. Quintò; Nec Regularibus Confraternitates cum vsu saccorum instituere licet, sine loci Ordinario. Sextò; Confirmatio Officialium, ad Episcopum spectat. Septimò: Sine Ordinarii licentiâ, Eucharistiæ Sacramentum nec teneri potest, nec exponi. Cùm ergo huiusmodi Confraternitates, sint Episcopo subiectæ, eas, præsertim ex rationabili causâ, de vno loco in alium, cum suis redditibus transferre poterit.

Secundò: Quia Episcopus res unius Ecclesiæ, ex graui, ac rationabili causâ,
 Ff 3 appli-

applicare potest alteri; vt tradit *Oldrad. conf. 260. num. 2. & 257. num. 6.* Et cum consensu Capituli, decimas, ac oblationes Ecclesie Matricis, applicare potest alteri Ecclesie filiali. Ergo à fortiori Confraternitatem cum suis redditibus, de vno loco ad alium transferre poterit. Non minorem enim iurisdictionem habet in Confraternitates, quam in Ecclesias suæ Diœcesis.

¶ Tertio; Quia Episcopus, habet ius, suæ Diœcesis Confraternitates visitandi, & alios actus iurisdictionis circa eas exercendi, vt patet ex dictis. Ergo etiam habebit ius, illas, ex rationabili causâ, de vno loco in alium transferendi, præsertim si hoc, bono Diœcesis expediat; Episcopi enim iurisdictione, ac potestas, se extendit ad quidquid expedit bono Diœcesis; cum hic sit finis, & consequenter mensura iurisdictionis in Episcopo existentis.

NOTABILIA.

6 Aduertendum est primo: Nomine Confraternitatis, intelligi Congregationem Fidelium Laicorum, ad pias, ac deuotas actiones exercendas ordinatam, ad differentiam Congregationum merè prophanarum, quæ nec Episcopi auctoritate, nec ad pias actiones exercendas sunt institutæ, cuiusmodi sunt, Congregationes aliquæ Mercatorum, Artificum, Scholasticorum, & similibus; siue deinde à Regularibus, siue à Laicis sit instituta; siue Episcopi auctoritate, siue priuatarum solum personarum consensu, siue propriam habeat Ecclesiam, vel Oratorium, siue Capellam solum,

aut Altare in alienâ Ecclesiâ, præsertim Regularium. Ex his autem Congregationibus, illæ solæ dicuntur Ecclesiasticæ, & veniunt propriè nomine *Loci pij*; quæ Episcopi auctoritate sunt institutæ; vt colligitur ex *cap. de Xenodoch. tit. de relig. domib. & cap. Ad hæc: eod. tit.* Quia, ex iure Canonico, hanc qualitatem tribuere non potest, nisi Prælatus Ecclesiasticus; vt habetur *d. cap. Ad hæc;* & tradit *Barbosa de off. & potest. Episc. al. leg. 75. num. 25.* Vnde alix, dicuntur *piz*, quia ad pia opera exercenda sunt ordinatæ, sed non Ecclesiasticæ, quia Episcopi auctoritate non sunt institutæ.

Aduertendum est secundò: Congregationes, Episcopi auctoritate institutæ, sicut veniunt nomine, *Loci pij*; ita *Loci pij* priuilegijs gaudere. Vnde primò gaudent priuilegio Fori, non quoad personas secundum se; nam hæ, cum sint Laicæ, ex eo quod in Confraternitatem recipiantur, qualitatem non mutant; sed solum quoad corpus Confraternitatis; siue quatenus constituunt vnum corpus politicum, ac morale, ita vt, si ipsum corpus conueniatur, cognitio spectet ad Forum Ecclesie. Secundò Loca, in quibus Confraternitates congregari solent ad pia opera exercenda, gaudent immunitate, ita vt Rei ad ea confugientes, sint tuti, Tum quia Ecclesia, per triginta passus, in suo circuitu, gaudet immunitate ex *cap. Definit. 17. quest. 4.* Domus autem Confraternitatis, regulariter intra dictum circuitum continetur. Tum quia etiam Domus Confraternitatis dicitur *Locus pius*; non solum

lum autem Ecclesiæ, sed etiam Loca pia, gaudent immunitate ex *Bulla Greg. XIV. de immunit. Peregrin. de immun. cap. 4. num. 68. Guttier. l. 1. qu. Canon. cap. 35. num. 23.* Tertio gaudent beneficio restitutionis in integrum, sicut Ecclesiæ, ac Loca pia; *Barbosa de off. Episc. all. 75. num. 38.* Quarto; Ad earum bona præscribenda, requiritur spatium annorum 40. *Ex Authent. de Ecclesiast. tit. § pro temporalibus: collat. 9.* ubi hoc privilegium omnibus Locis pijs conceditur. Quinto; sunt à gabellis exemptæ; ex *Authent. item nulla Communitas. cap. de Episc. & Cler. ubi omnibus Locis pijs conceditur exemptio à gabellis, alijsque tributis.* Et ratio est, quia earum bona, sunt Ecclesiastica; Hæc autem ex *cap. Non minus. cap. Aduersus de immunit. Eccles. cap. Quia non nullis. cap. Clericis; eod. tit. in 6.* sunt à gabellis exemptæ. Sexto denique earum bona, sine Sedis Apostolicæ beneplacito, & sine solemnitatibus requisitis in *Extrau. Ambitiose. de reb. Eccles. non alien. alienari non possunt;* Quia, cum huiusmodi Congregationes, Episcopi auctoritate, sint factæ Ecclesiasticæ, consequenter etiam earum bona sunt facta de foro Ecclesiæ, iuxta *reg. text. in cap. vlt. de reb. Eccles. Bonac. disp. 3. de contr. quest. 8. pun. 4. num. 21.*

8 Advertendum est tertio: Confraternitates, à Regularibus in suis Ecclesijs erectas, esse Collegia potius realia siue loco alligata, quam personalia siue à loco absoluta; ad differentiam earum, quæ proprias habent Ecclesias, vel Oratoria, hæ enim loco non sunt addictæ.

Ratio autem est, quia huiusmodi Confraternitates, dum à Regularibus in suis Ecclesijs eriguntur; eisdem Ecclesijs simul vniuntur, ac incorporantur, ita ut, si casu aliquo dissoluantur, eo ipso earum bona ad dictas Ecclesias transeant; eisque intelligantur applicata; sicut, dum quis Monasterium ingreditur, ut propria bona in illud transferat, bona illa per hoc dicuntur Monasterio quaesita; Et sicut, dum à Ciuibus, in aliquo loco, erigitur Statua, ut ibi sit; per hoc ipsum, statua illa intelligitur tali loco quaesita, ita ut, Ciuium amplius non sit: *rex. in l. Statuas. ff. De acquir. rer. dom. & ibi Gloss. & in l. Is, qui, §. Quasitum. iuncto tex. ibi in verbo: Si quis. de monum. & in verbo: Vera est. d. tit. & Gratianus lib. 1. discept. Forens. cap. 118. num. 23. & c. 358. num. 36.* His positis,

RESOLUTIO.

AD Casum Respondetur. Episcopi Vicarium dictam Confraternitatem cum suis redditibus, ab unâ Ecclesiâ Regularium, ad aliam transferre non potuisse, ideoque facultatem ab ipso concessam fuisse inualidam. *Barbosa de iurisd. Eccles. lib. 2. tit. de Hospit. & Confrat. cap. 11. num. 82. Filiuc. tract. 44. cap. 3. num. 23. Quaranta summ. Bull. tit. de alienat. num. 29. Rodriguez, qu. reg. tom. 2. quest. 63. art. 3. Bonacina de contr. disp. 3. quest. 8. pun. 4. num. 21. Lezana tom. 2. cap. 15. num. 27. & alij communiter.*

Primò: Quia dicta Confraternitas, cum à Regularibus, & in eorum Ecclesiâ

elict

esset erecta, & esset sub eorum cura, ac administratione, erat extra iurisdictionem Episcopi non minus, quam ipsa Ecclesia, ac Monasterium, cui erat incorporata; eodem enim privilegio exemptionis gaudebat, quo ipsa Ecclesia, ac Monasterium; præsertim si redditus non per Laicos, sed per ipsos Regulares administrabantur; in hoc enim casu, nec Episcopi suberat visitationi; ut decrevit *S. Congreg. Episc. & Reg. ann. 1581. in vna S. Angeli 2. Aug. & habetur in orig. registr. f. 104. & an. 1604. in vna Tortona 22. Martij registr. fol. 25. & ann. 1610. in vna. Atque 3. Dec. & 1642. 31. Ianuar.* Cum enim eius bona pertinerent, ad Regularium Ecclesiam, in qua Confraternitas illa erat fundata, ab ijsque administrarentur, visitari non poterat, quin aliquo modo visitarentur etiam ipsi Regulares. Hi autem, Episcopi visitationi non subunt. Si ergo dicta Confraternitas erat extra iurisdictionem Episcopi, manifestè constat, Episcopum, eam ab vna Ecclesia Regularium ad aliam transferre non potuisse; ad hoc enim requiritur potestas iurisdictionis, quam nec Episcopus, nec eius Vicarius habebat.

11 **Secundò**: Quia Episcopus, licet ex *Trid. sess. 22. cap. 8.* saltem tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, visitare possit Confraternitates, in Ecclesijs Regularium institutas, quoad rationes reddendas, earum tamen Altaria, & Capellas, in ipsorum Regularium Ecclesijs constructas, visitare non potest, ex declaratione *S. Congr. relata à Galletto, v. Episc. & Lexina tom. 2. cap. 15. num. 27.* Tum quia dictæ Capellæ visitari non possunt, nisi

in ordine ad ornatum, ac suppellectilem. Hæc autem omnia pertinent ad Regulares. Tum quia dictæ Capellæ visitari nequeunt, quin aliquo modo visitentur etiam ipsi Regulares. Si ergo Episcopus, præter ius visitandi in ordine ad reddendas rerum administratarum rationes, nullum aliud ius habet, in Confraternitates in Ecclesijs Regularium institutas, consequenter ius non habebit illas cum suis redditibus, de vna Ecclesia ad aliam transferendi.

Tertiò: Quia Confraternitas vna cum 12 Legatis, Confraternitatis contemplatione, relictis, ab Ecclesia Regularium transferri non potest ex decreto *S. Congr. in vna Montis Virginis 1629. 22. Iun. registr. fol. 202.* Quia Legata illa censentur illi Ecclesiæ iam quæsitæ. Ergo neque transferri poterit cum redditibus, ipsi Confraternitati relictis; hi enim, non minus sunt bona illi Regularium Ecclesiæ iam quæsitæ, quam sint Legata, cum vtraque ad eandem Confraternitatem æquè pertineant.

Quartò: Quia omnis translatio, importat alienationem; imò est species quædam alienationis; cum alienatio, nihil sit aliud, quam translatio rei, eiusque domini, de vno ad alium. Sed bona dictæ Confraternitatis, cum sint bona Loci pij, ideoque Ecclesiastica, sine Sedis Apostolicæ consensu, ac solemnitatibus; in *Extrav. Ambitioso de reb. Eccl. non alienan.* requisiti, alienari non possunt. Ergo nec sola Episcopi auctoritate ab vna Ecclesia Regularium ad aliam transferri possunt; iam enim alienarentur.

Quintò: Quia Episcopus, neque in 14 Ecclesijs

Ecclesijs sibi subiectis, de vnius Ecclesiæ bonis *in d. Extrauag. Comprehensis*, ita disponere potest, vt propria auctoritate, ea transferat ad aliam Ecclesiam, eique amplius, ac incorporat. Ergo à fortiori dictam Congregationem cum suis redditibus sibi non subiectam transferre non potuit ab vna Ecclesiâ Regularium ad aliam,

OBIECTIONVM SOLVTIO.

15 **N**Equæ rationes oppositæ obstant. Nam ad primam Respondetur; Ex Confraternitarum dependentiâ ab Episcopi consensu, quo ad erectionem, non rectè inferri earum subiectionem, quo ad reliqua, cum illâ enim dependentiâ stare potest exemptio. Vnde, licet omnes Confraternitates, Episcopi consensum requirant quo ad erectionem, non tamen omnes, sunt Episcopo subiectæ, sed aliquæ sunt exemptæ, quas propterea Episcopus iure ordinario vilitare non potest, sed solum tanquam Sedis Apostolicæ delegatus; eiusque consensus est requisitus solum per modum cuiusdam solemnitatis extrinsecæ; cum citra vsu Sacramentorum qualibet Confraternitas, sine Ordinarij auctoritate, assumere sibi possit locum, in quo pia Religionis opera exerceat. *L. 1 §. Sed Religionis. ff. de Colleg. illicit.*

16 Ad secundam Respondetur; Episcopum, vnius Ecclesiæ sibi subiectæ bona non comprehensa *sub Extrauag. Ambitiose*, ab ea auferre, & alteri applicare posse cuiusmodi sunt decimæ, ac oblationes; non tamen bona *sub ea Extrauag.* comprehensa; hæc enim, sine solemnitati-
R. P. Beati Lib. II.

bus in eâ requisitis, & sine Apostolicæ Sedis consensu, sicut alienari non possunt, ita nec de vnâ Ecclesiâ ad aliam transferri.

Ad tertiam Respondetur. Ex iure 17 vilitandi Confraternitates, non rectè colligi de earum bonis disponendi, & consequenter nec ius eas cum sui redditibus, de vnâ Ecclesiâ ad aliam transferendi; præsertim si Ecclesiæ sint Regularium, & ab eius iurisdictione omnino exemptæ Episcopi autem iurisdictione, se extendit, ad quicquid expedit bono Diocesis, nisi vel à iure sit specialiter prohibitum, vel ex priuilegio ab eius iurisdictione exemptum. Episcopus ergo Confraternitatem in vnâ Ecclesiâ Regularium erectam cum suis redditibus, ad aliam Ecclesiam transferre non potest. Tum *ex decr. S. Congr. Episc. & Reg.* Tum ex defectu iurisdictionis in Episcopo, & subiectionis in Confraternitate. Tum denique ex vi *Extrauag. Ambitiose de reb. Eccles. non alien.*

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Rectè, 18 Panormi, à Reuerendis. Abbate D. Octauiò de Augustino, Patricio Panormitano, Prothonotario Apostolico, & Vener. Conu. S. Nicolai de Tolentino Patrum Discalceatorum S. Augustini Urbis Panormi, tunc Iudice Conservatore, decisum fuisse, facultatem à dicto S. Nicolai Monasterio, ab Archiepiscopi Vicario obtentam, transferendi Confraternitatem in suâ Ecclesiâ erectam, sibi incorporatam, cum suis redditibus, ad Ecclesiam S. Augustini eiusdem Ordinis, nullius fuisse

G g roboris,

roboris, ac omnino nullam. Tum quia, Confraternitas illa, cum esset sub cura Regularium, Vicarij iurisdictioni non suberat, sed erat exempta, Tum quia, quamvis ipsa Confraternitas Vicarij iurisdictioni subiecta fuisset, eius tamen bona non suberant, quo ad translationem, quæ est species alienationis, sed ad hoc, Sedis Apostolicæ consensus, requirebatur. Unde eadem decisio, merito etiam per Tribunal Consistorij S. R. C. eiusdem Regni fuit sæpius confirmata.

19 Secundò: Etiam Confraternitates ad pia opera ordinatas, quamvis sine Episco-

pi auctoritate erectas, in favorabilibus, venire nomine *Loci pii*, ratione operum quæ in illis exercentur. Unde etiam ex Tridentino visitari possunt, nisi ex Fundatoris dispositione hoc sit prohibitum, *Barbosa alleg. 75. num. 21.* & gaudent immunitate à gabellis, cum hæc concedatur omnibus locis pijs; earum tamen bona alienari possunt sine solemnitatibus. *Extrau. Ambitiosa*; quia licet sint loca pia, nullum tamen vestigium habent nominis Ecclesiastici, quia Episcopi auctoritate non sunt fundatæ.

QUÆSTIO L.

An Privilegium, ad sui valorem, Privilegiati acceptationem requirat.

C A S U S.

1 **C**ÆSAR, & Pompejus, Sacerdotes Diocesis Maceratenfis, Toletini debant. Cæsar autem, cum esset legitime impeditus, Nuncium ad Episcopum misit, ut Confessiones audiendi facultatem ab eo peteret. Episcopus, audito Nuncio, facultatem concessit non solum Cæsari, sed etiam Pompeio. Dum autem has facultates concedebat, aderat Titius, qui Nuncium præcurrens, Sacerdotibus facultatem illis ab Episcopo concessam indicavit. Sacerdotes, hoc audito, quia dies erat solemnis, & magna populi multitudo illuc confluerat ad lucrandas indulgentias, & ad peccata confitenda, se statim ad confessiones audiendas exposuerunt, & antequam ad eos Nuncius reuerneretur, plures absoluerunt. Quæritur; Vtrum absolutiones illæ fuerint validæ.

SUMMARIVM.

3	<i>Privilegium prodesse videtur privilegiato à tempore concessionis.</i>	6	<i>Et prorogationi iurisdictionis.</i>
4	<i>Privilegium pendet totaliter à voluntate concedentis.</i>	7	<i>Illo gaudent Doctores, sine eius notitia.</i>
5	<i>Aequiparatur Legato.</i>	8	<i>Dispensatio, ante eius notitiam prodest.</i>
		9	<i>Qua gratia sit privilegium.</i>
		10	<i>Quibus concedi possit.</i>

- 11 Concedi potest etiam inuito.
- 12 Hoc tamen nunquam præsumitur, nisi exprimatur.
- 13 Requiritur acceptatio ex parte Priuilegiati.
- 14 Absolutiones data à Cesare, fuerunt valide.
- 15 Data fuerunt, post facultatis acceptationem.
- 16 Ius in beneficium, ante acceptationem, non acquiritur.
- 17 Donatio, à tempore acceptationis, valere incipit.
- 18 Absolutiones data à Pompeio fuerunt inualida.
- 19 Data fuerunt, ante facultatis acceptationem.
- 20 Non sufficit cognitio, sed requiritur acceptatio.
- 21 Priuilegium principaliter pendet à voluntate Concedentis, sed minus etiam principaliter ab acceptatione Priuilegiati.
- 22 Priuilegium, in quo equiparetur Legato.
- 23 Ad continuationem iurisdictionis, non requiritur noua acceptatio.
- 24 Acceptatio requiritur solum in Priuilegiato directo.
- 25 Dispensatio, sine acceptatione non est completa.
- 26 Priuilegium acceptatum, etiam sine eius notitia, valet.
- 27 Etiam dispensatio valet à tempore acceptationis.
- 28 Et licentia à Superiore concessa.
- 29 Et priuilegia etiam remuneratoria.
- 30 Ante acceptationem, nullum habent effectum,
- 31 Non requirunt acceptationem eorum, in quorum damnum cedunt.

32 Neque eorum, in quorum utilitatem cedunt indirectè.

RATIONES DVBITANDI.

CVM Priuilegium sit lex quædam priuata, aliquod speciale beneficium concedens, & à legis obligatione regulariter eximat, aliosque obliget ad eius usum Priuilegiato non impediendum; eius cognitio ad perfectam Legis notitiam pertinere videtur. Et quia de eo præcipuè dubitari solet; an, vt sit validum eius notitia, & acceptatio, requiratur ex parte priuilegiati. Ideo præsens Quæstio proponitur, cuius resolutio pendet ex ea. An priuilegium acquiratur Priuilegiato, à tempore concessionis, an verò à tempore legitimæ notitiæ, & acceptationis ipsius Priuilegiati; Si enim incipit valere, à tempore concessionis, absolutiones ab utroque Sacerdote datae, fuerunt validæ, quia, cum datae fuerint post facultatem ab Episcopo concessam, datae fuerunt ab habentibus potestatem. Si verò incipit valere solum, à tempore legitimæ notitiæ & acceptationis Priuilegiarij, absolutiones datae ab utroque, vel saltem à Pompeio, fuerunt inualidæ, quia datae fuerunt ante legitimam notitiam facultatis ab Episcopo concessæ, sicque à non habentibus adhuc potestatem; Titius enim non erat Nuncius legitimus, cum ab Episcopo, ad facultatem Sacerdotibus nuntiandam, non esset destinatus.

Priuilegium autem prodesse Priuilegiato à tempore concessionis: videntur tenere Angelus v. renunciatio num. 5. in fine. Sotus in 4. disput. 29. quæst. 2. ar. 1. Lopez par. 2. de matrim. cap. 42. & de priuilegijs remuneratorijs. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 23. quæst. 7. Menochius de arbitr. cent. 2. casu

185. n. 45. Bonac. disp. 1. de legibus quest. 3. pun. 3. n. 15. & probabile putat Suarez lib. 8. cap. 25. n. 18. Salas de legibus disp. 20. sess. 14. n. 108. Sanch. lib. 8. d. 26. num. 6.

4 Primò: Quia Privilegium, totaliter pendet à voluntate Concedentis, & hæc, iure naturæ, sufficit ad eius valorem, ac efficaciam; Ergo prodesse poterit Privilegiato à tempore concessionis, ita ut eius usus, immediatè post talem concessionem, sit validus, Si enim Pontifex, motu proprio, cum aliquo, in cognatione spiritali, dispenset ad Matrimonium contrahendum, cur non poterit is, statim post dispensationis concessionem, validè Matrimonium contrahere, quamvis concessionem ignoret? Sicut enim impedimentum hoc, solà Pontificis voluntate, introductum est, ita solà eiusdem voluntate, potest auferri.

5 Secundò: Quia Privilegium æquiparatur Legato. *Authent. de Nuntijs §. disponat. collat. 4.* Sed Legatum acquiritur Legatario, à die mortis Testatoris, etiam si nullam illius habeat notitiam, nec illud acceptauerit. *L. Cum Pater §. Surdo. ff. De leg. 2.* Ergo privilegium quoque acquiritur Privilegiato, etiam ignorant, à tempore concessionis Superioris.

6 Tertiò: Quia, *L. 2. §. 1. ff. de iudic.* Ignorans, sibi esse prorogatum iurisdictionem, illam de facto habet, Sed prorogatio iurisdictionis, est quoddam privilegium. Ergo Ignorans, sibi esse concessum privilegium, illud de facto habet, eoque validè uti potest, Esto, non semper licitè propter periculū, cui se aliquando exponit exercendi actum inualidum in materia Sacramentorum, aut iustitiæ.

7 Quarto: Quia Clericus coniugatus, si omnes conditiones habeat à iure requisiti, gaudet privilegio fori, etiam si illius omnino ignarus sit; & Doctor gaudet omnibus privilegijs, quæ Doctoribus sunt concessa, quamvis eorum notitiam

non habeat. Ergo, ut Privilegiato profit privilegium, non requiritur, vtius notitiam habeat, illudque acceptet, ideoque prodest à tempore concessionis

Quintò: Quia, si ante Tridentinum, duo habentes impedimentum dirimens, sponsalia contraxissent, & post concessam impedimenti dispensationem, affectu maritali se cognouissent, sponsalia illa in Matrimonium transissent, quamvis ignorassent, dispensationem fuisse concessam; per dispensationem enim impedimentum sufficienter fuisse sublatum; Sublato autem impedimento, copula affectu maritali habita, tunc satis erat, ut sponsalia in Matrimonium transirent; Ergo dispensatio, & consequenter etiam privilegium, prodest etiam ante quam quis illius notitiā habeat, illudque acceptet, & consequenter à tempore concessionis; cum ergo confessiones ab utroque Sacerdote auditæ fuerint, post licentiam, illis ab Episcopo concessam, fuerunt validæ, quamvis Sacerdotes, illius licentiæ legitimam notitiam nondum haberent.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò: Non cuiusvis hominis gratiam vel beneficium appellari privilegium, sed illam solum, quæ à publica potestate conceditur. Privilegiū enim, ab alio, quam à Principe concedi non potest; nam vel est legis dispensativum, & in lege solus Princeps dispensare potest; vel est concessivum, & hoc alios obligare debet, ne Privilegiatum impediatur ab usu privilegij; hanc autem vim obligandi, ab alio, quam à Principe habere non potest, cum solus Princeps potestatem habeat obligandi.

Aduertendum est secundo; Privilegiū si sit legis dispensativum, concedi non posse nisi Subditis, quia soli Subditis, legibus Dispensantis obligantur. Si verò sit concessivum, concedi posse etiā non Subditis, quia est quædam donatio; hæc autem civili-

cuiuslibet fieri potest; esse tamen debet de materia Principi subiecta; quia Privilegium, respectu aliorum, habet rationem legis obligantis; Hoc autem non haberet, nisi esset de materia subiecta.

11 Aduertendum est tertio: Principem, de potestatis plenitudine, alicui etiam inuito, ac nolenti, privilegium concedere posse; qua enim repugnantia apparet in hoc, quod Pontifex, Excommunicatum etiam nolentem, absoluat; Clericum inuitum, ex iusta causa, ad Matrimonium habiliter; Illegitimam ad Ordines dispenset; & nolentem, à ieiunandi obligatione liberet? Ratio autem est; tum quia hæc impedimenta, sicut à solâ Pontificis potestate, ac voluntate introducta sunt, ita per illam solam auferri possunt, ac dispensari; Tum quia, sicut lex ferri potest etiam in inuitum, ita non est, cur in eundem ferri non possit etiam exemptio à lege, ac dispensatio, siue privilegium cum privilegium sit lex quædam priuata.

12 Aduertendum est quarto: Licet Princeps Supremus, privilegium concedere possit, etiam inuito, ac ignaro; nunquam tamen præsumi, illud sic concedere, nisi clarè constet; Tum quia rectæ gubernationi ita expedit, ne beneficia Principis contemnantur, dum nec indigentibus, nec petentibus conceduntur; Tum quia Princeps, licet possit, non tamen præsumitur, per suas leges velle Subditos obligare, nisi ab illis acceptentur. Ergo similiter, licet possit, non tamen præsumendus est, velle eosdem per privilegia, ac dispensationes, à legis obligatione eximere, nisi ab ipsis acceptentur. Tum quia privilegium est quædam donatio; Hæc autem, sine Donatarij acceptatione, non censetur completa, ac perfecta nec vllum habet effectum; Vnde privilegij concessio, semper censetur hanc tacitam conditionem imbibere, nisi ei resistas, vel modo illud acceptes. Tum denique, quia, si non requireretur acceptatio, non opus esset internam donationem Donatario manifestare

cum hæc manifestatio ordinetur solum ad acceptationem Donatarij. Cum ergo hæc requiratur, requiritur etiam acceptatio.

Aduertendum est quinto; Ad perfectam, ac completam privilegij concessionem, non sufficere quamcumque illius notitiam, & acceptationem, sed requiri, vt Privilegiatus illud acceptet, vel per se, vel per Nuncium, aut Procuratorem, aut per Epistolam, qua privilegium petitur; hæc enim est acceptatio quædam anticipata, & sub conditione, (si Princeps concesserit.) Ratio autem est, quia privilegium, est quædam donatio; vt autem donatio valida sit, completa, ac firma, necessario requiritur acceptatio, vel ipsius Donatarij, vel alterius nomine ipsius; sic enim, & non aliter, voluntas Donatoris, ac Donatarij coniunguntur, & in vnum conueniunt; quæ voluntatum vnio, ad perfectionem, siue complementum donationis, imo & cuiuscumque contractus, necessario requiritur *L. 1 ff. de pactis*. Quo circa, si Tertius acceptet, nulla erit talis acceptatio, quia per illam voluntas Donatarij non coniungitur cum voluntate Donatoris. Acceptatio enim illa reputari nunquam poterit Donatarij, nec ei tribui; cū nomine ipsius facta non sit. Vt ergo privilegium completum sit, ac perfectum, requiritur ex parte Concedentis, vt ab eo intimetur Privilegiario, vel immediatè, & per se, vel mediatè, & per Epistolam, aut Nuncium; & ex parte Privilegiarij, vt ab eo similiter acceptetur, vel immediatè, & per se, vel mediatè per alium; sic enim solum, amborum voluntates coniunguntur, dum Donator dat Donatario, & hic acceptat à Donatore, in quâ coniunctione, privilegij, & cuiuscumque alterius contractus perfectio consistit. His positis,

RESOLUTIO I.

AD Casum Respondetur primò; Absolutiones à Cæsare datas, fuisse validas. *Sanch. l. 1. matr. disp. 6. n. 3. & 210. & 29. & l. 3. & l. 4. sum. c. 48. Reginald. l. 1. n. 104. Suarez lib. 8. c. 25. n. 13. Salas disput. 17. sect. 5.*

num. 30. concl. 2. Bonacina disp. 2. quest. 3. pun. 3. num. 5. Pasquez 1. 2. qu. 95. ar. 3. dis. 156. cap. 4. num. 30. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 3. quest. 7. & cap. 23. quest. vlt. Molina lib. 4. primog. cap. 2. num. 62. Sotus lib. 3. de iust. quest. 5. art. 3. & alij apud istos.

15 Probatum; Quia absolutiones datae fuerunt à Cæsare, postquam Nuncius, eius nomine, facultatem ab Episcopo concessam accepit; Ab eo autem puncto coepit facultas esse valida, efficax, & completa.

16 Primò: Quia cap. Si tibi absentem de preb. in 6. deciditur; Ius in beneficium, quod confertur absentem, ab eo non acquiri, donec ratam habeat collationem; Et Authent. quibus modis naturales efficiantur sui. §. Illud, collat. 7. habetur. Generaliter autem, in omnibus, qui per prædictos modos deducuntur ad ius legitimum, tunc hoc volumus obtinere, dum & filij hoc ratum habuerint. Vbi ostenditur, legitimatorem, absentem non prodesse, donec ad eius notitiam peruenerit, ab eoque acceptetur.

17 Secundò: Quia Donatio, ac promissio, ab eo tempore valet, & est completa, quo acceptatur à Donatario, vel ab alio, nomine ipsius; eo enim ipso datur unio voluntatum sufficiens ad valorem donationis, & ponitur conditio, sine qua Donans, in absentem, non censetur donare. Ergo etiam facultas confessiones audiendi, ab eodem tempore valet. Hæc enim, cum sit priuilegium, est species quædam donationis.

RESOLUTIO II.

Respondetur secundò: Absolutiones 13 datas à Pompeio fuisse inualidas. Sanchez lib. 1. disp. 6. num. 3. & lib. 3. disp. 36. num. 7. & in summ. lib. 4. c. 48. num. 3. Bonacin. disp. 1. quest. 3. pun. 3. num. 5. Suarez lib. 8. c. 25. num. 15. Salas disp. 20 sess. 14. num. 109. & alij communiter.

Probatum; Quia absolutiones 19 datae fuerunt à Pompeio, antequam vel ipse, vel alius eius nomine, facultatem ab Episcopo concessam acceptaret. Ante hanc autem acceptationem, facultas non censetur integrè, ac completè concessa; censetur enim concessa non absolutè, sed solum conditionatè, si acceptetur: Dispositio autem conditionata, ante impletam conditionem, nullum habet valorem; nihilque operatur; Sicut donatio conditionata, ante conditionis positionem, nihil valet, & ad nihil obligat, quia est solum incompleta, ac imperfecta: imò simpliciter dici non potest donatio.

Neque obstat, quod Pompeius à Titio, 20 facultatem sibi ab Episcopo concessam esse, cognouerit. Nam, cum Episcopus, Titio vices suas non commiserit, non potuit hic Pompeio huiusmodi concessionem indicare nomine Episcopi, & consequenter nec Pompeius eam validè acceptare; Acceptatio enim essentialiter solum donatorem respicit, & non alium, cum donatio ab eo solo immediatè, vel mediatè procedat, non ab alio. Sicut ergo, si Titius, absque Pompeij mandato, facultatem ab Episcopo illi concessam acceptasset, inualida fuisset acceptatio, quia reputari non posset Pompeij, eo quod nomine ipsius facta non esset; ita, cum idem Titius, non missus ab Episcopo, sed sua

sua spontè, Pompeio Episcopi concessionem nunciauerit, quamuis Pompeius eam acceptauerit, acceptatio fuit nulla, quia non fuit acceptatio concessionis ab Episcopo datæ, cum neque Episcopus, neque aliquis eius nomine, Pompeio, vel alicui vices gerenti, eam manifestaverit.

OBIECTIONUM SOLUTIO.

21 **A**D rationes autem initio propositas Respondetur; Ad primam; Priuilegium, quoad valorem, pendere quidem principaliter à voluntate Concedentis, dependenter tamen semper à Priuilegiarij acceptatione, tanquam à conditione, sine qua Concedens in absentia, priuilegium concedere non censetur; Quamuis enim Princeps Supremus, de potestate absoluta, priuilegium concedere possit etiam inuito; hoc tamen modo, illud de facto nunquam concedere præsumitur, nisi clarè constet, vt patet ex dictis.

22 Ad secundam; Priuilegium, in eo solum æquiparari Legato, quod vtrumque seruandum sit; priuilegium quidem, siue Principis voluntatem, tanquam legem generalem; testamentum verò, siue voluntatem Testatoris, tanquam legem privatam. Cum hoc autem fiat, quod Priuilegium, ad sui valorem, diversas condiciones requirat, ac testamentum; Nam testamentum, Testatoris morte firmatur, priuilegium verò acceptatione Priuilegiarij.

23 Ad tertiam: Per prorogationem iurisdictionis, non acquiri novam iurisdictionem, sed antiquam continuari; Ad continuationem autem sicut non requi-

ritur nova voluntas, & acceptatio; ita non requiritur nova notitia. Adde quod continuatio iurisdictionis, est quid accessorium ipsi iurisdictioni. Accessorium autem acquiri potest etiam ignoranti, dummodo principale non ignoretur, quia accessorium indirectè solum, & quasi per quandam naturalem consecutionem, acquiritur.

Ad quartam; Priuilegij notitiam, & 24 acceptationem requiri in Priuilegiato directo, & per se, non vero in Priuilegiato per accidens, & indirecto, quales sunt Clericus coniugatus, Doctor, & similes; huiusmodi enim privilegia; primò, directè, & per se concessa sunt Communitati, vel Statui; secundario verò solum, & per accidens, singulis in illà Communitate existentibus, & quandiu solum in illà existunt, & sunt eius pars. Non ergo mirum, si ab his etiam ignorantibus, & non acceptantibus participentur, quia per quandam solum consequentiam, & necessariam illationem, privilegia, in his personis etiam ignorantibus, ac non acceptantibus, sequuntur; vt docent *Suar. lib. 8. cap. 25. n. 7. Henriquez lib. 11. matr. cap. 3. num. 6. Sanchez lib. 8. disp. 26. num. 6.*

Ad quintam: Negatur, dispensationem 25 in eo casu, fore validam; Cum enim concedatur, sicut & reliqua priuilegia, sub conditione, si acceptetur; nunquam censetur integra, efficax, & completa, nisi posita acceptatione. In eo autem casu nulla intercessisset acceptatio.

COROL.

COROLLARIA.

26 **C**olligitur ex dictis primò; Gesta, quæ Priuilegiarius facit, postquam per Nuncium, vel Procuratorem, priuilegium acceptauit, esse valida, quamuis ipse, priuilegij concessionem ignoret; quia priuilegium, statim ac est acceptatum, incipit esse validum; Vnde si alicui existenti in Gallia impedimentum dirimens habenti, concederetur Romæ dispensatio, eiusque Procurator illam acceptaret, & ipse interim, sub probabilitate obtentæ dispensationis, quamuis ignarus, Matrimonium contraheret, peccaret quidem, quia exponeret se periculo inualidè contrahendi; validè tamen contraheret, quia verè impedimentum esset sublatum, ideoque nec afficeretur excommunicatione, si lata esset contra Matrimonium contrahentes in gradibus prohibitis: idemque dicendum est de iurisdictione, Absenti concessa, ad absoluendum, & de quocumque alio priuilegio. *Sanchez lib. 2. sum. cap. 48. num. 7. contra Vasquez 1. 2. disp. 156. cap. 4. n. 31. & Suarez lib. 8. cap. 25. num. 25.*

27 Secundò: Etiam priuilegia dispensatiua iuris communis, ab eiusque obligatione eximentia, valere à tempore, quo à Nuncio, vel Procuratore fuerunt acceptata, quamuis Principalis, ante eius notitiam, per accidens, licitè eis uti non possit; sicut Matrimonium contractum per Procuratorem, validum est, & ad licitum copulæ vsum ordinatur, quamuis Principalis, per accidens, eo licitè uti non possit, donec perfectam illius notitiam habeat; Et vniuersaliter qualibet donatio per procuratorem acceptata, ius tribuit Donatario vtendi

re donatà, quamuis Donatarius, per accidens ea licitè uti non possit, quandiu donationem ignorat. Quia Princeps, per priuilegiū, intendit à legis obligatione eximere solum per se, & ex vi priuilegij, sicut per legem intendit obligare solum per se, & ex vi legis; hoc autem totum fieri potest, etiam si Priuilegiarius, per accidens, hanc exemptionem ignoret, & Subditus obligationem; ad ea enim, quæ sequuntur per accidens, Princeps non attendit. Sicut ergo lex legitime promulgata, quantum est ex se, ligare potest ignorantes, quamuis ipsi per accidens, ratione ignorantia, ab obligatione excusentur; ita priuilegium legitime intantum, & acceptatum, à legis obligatione eximere poterit ignorantes, quantum est ex se, licet ipsi per accidens, ratione ignorantia, non eximantur. *Sanchez lib. 4. sum. cap. 4. num. 9. Bonacina disput. 1. quest. 3. pun. 3. num. 15.*

Tertiò: Non solum validè, sed etiam licitè assistere posse Matrimonio Sacerdotem, qui à viro fide digno cognouit, eius Procuratori ab Ordinario, vel Parocho, concessam esse assistendi licentiam. Tum, quia licentia fuit valida à tempore, quo illam eius Procurator acceptauit. Tum quia, sic assistendo, nulli morali periculo irritationis matrimonium exponit.

Quartò: Non solum priuilegia gratiosè concessa, ad sui valorem requirere acceptationem, sed etiam remuneratoria; & quæ conceduntur in præmium meritorum. Tum quia, ideo gratiosè concessa, ad sui valorem requirunt acceptationem, ne priuilegia Principis vilescant, repellantur, ac contemnantur; Hæc autem ratio,

ratio, æquè militat in priuilegijs remuneratorijs; Nam hæc etiam repellere possunt, ac contemni, tanquam sibi non conuenientia, nec meritis digna; Si ergo, in illis requiritur acceptatio, requireretur etiam in istis. Tum quia, sola acceptatio, quæ fundatur in dignitate, ac merito operis, est nimis remota, ac confusa; ex illà enim ad summum sequitur, aliquem velle præmium opere dignum, non autem velle hoc potius, quam illud; alioquin acceptare cogeretur aliquando præmium meritis inæquale, nec illi fortè conueniens; Cum ergo illi tale determinatum præmium offertur, requiritur acceptatio. Tum denique, quia, sicut Princeps, non censetur intentionem habere faciendi gratiam inuito ac nolenti, ita non præsumitur, velle inuitum, ac nolentem remunerari. *Suar. lib. 8. cap. 25. nu. 18. contra Bonac. num. 15. & alij apud ipsum.*

30 Quintò; Priuilegia, ante acceptationem, nullum prorsus habere effectum; Licet enim beneficium, à Superiore semel Absenti collatum, etiam ante acceptationem reuocari amplius non possit, sed expectari debeat consensus illius cui est collatum, vt habetur *cap. Si absenti; de præbend. in 6.* Hoc tamen oritur, quia Superior, ex officio, beneficium conferre tenetur, ideoque postquam semel conferendo, functus est munere suo, collationem amplius reuocare non potest. At Princeps, non tenetur beneficia concedere, sed concessio est quædam liberalis donatio; Hæc autem, quamdiu à Donatario acceptata non est, reuocari semper potest à Donatore. Adde, quod Princeps, reuo-

R. P. Beati Lib. II.

care potest Prouinciæ alicuius gubernationem etiam postacceptationem Gubernatoris, & Priuilegium, etiam postquam est à priuilegiario acceptatum. Ergo à fortiori reuocare hæc omnia poterit, ante eorum acceptationem. *Suar. num. 7. Bonacina num. 12. Sanchez. lib. 3. disp. 36. num. 4.*

Sextò; Priuilegium, ad sui valorem 31 non requirere notitiam, & acceptationem eorum, in quorum damnum cedit; cum enim alicui priuilegium conceditur, ne ab Episcopo excommunicari possit, non requiritur, vt Episcopus, illius notitiam habeat, illudque acceptet, sed fatis est, quod à priuilegiario acceptetur. Ratio autem est, quia hoc non est priuilegium respectu Episcopi, sed solum respectu illius, cui conceditur. Si tamen, per illud, reuocaretur ius quasitum Tertio; tunc requireretur notitia Tertij, quia Princeps non præsumitur velle priuare aliquem inscium iure suo; hoc enim esset bono communi, ac suauis gubernationi contrarium. *Suar. cap. 25. num. 28.*

Septimò; Priuilegium, ad sui valo- 32 rem non requirere scientiam, & acceptationem eorum, in quorum cedit utilitatem solum indirectè; Cum quis enim dispensationem obtinet in affinitate, aut alio impedimento communi cum puellâ quam ducere intendit, puella etiam censetur dispensata, quamuis sit huius dispensationis omnino ignara, nec dispensationem acceptauerit. Ratio autem est; Tum quia, hoc priuilegium conceditur puellæ solum indirectè; Tum quia, dispensatio puellæ, est

Hh neces-

necessariò connexa cum dispensatione Titij. Ergo, eo ipso, quod dispensatur Titius, ipsa etiam censetur dispensata; Dispensatio enim, semper extenditur ad necessariò connexa; unde non opus est, vt ipsa etiam consentiat, & dispensationem acceptet. Sanchez lib. 8. disp. 26. num. 6.

QVAESTIO LI.

Quanam sit causa Priuilegij executiua.

C A S V S.

TITIVS, Diocesis Tolosanae, cum Bertà in tertio gradu consanguinea, Matrimonium contrahere volens, dispensationem à Sede Apostolica obtinuerat, Episcopi Vicario directam. Vix autem dispensationis litera Tolosam venerant, cum Capitulum, mortuo Episcopo, more solito, proprium Vicarium constituit. Huic ergo Titius literas exhibuit, obtentaque ab eo dispensatione, Matrimonium contraxit. Quaeritur; Vtrum dispensatio fuerit valida, & consequenter Matrimonium inde securum.

SVMMA RI VM.

- 1 Titius, Diocesis Tolosanae, cum Bertà in tertio gradu consanguinea, Matrimonium contrahere volens, dispensationem à Sede Apostolica obtinuerat, Episcopi Vicario directam. Vix autem dispensationis litera Tolosam venerant, cum Capitulum, mortuo Episcopo, more solito, proprium Vicarium constituit. Huic ergo Titius literas exhibuit, obtentaque ab eo dispensatione, Matrimonium contraxit. Quaeritur; Vtrum dispensatio fuerit valida, & consequenter Matrimonium inde securum.
- 2 Dispensatio à Vicario Capituli expedita, videtur nulla.
- 3 Solus Episcopi Vicarius eam expedire poterat.
- 4 Sicut commissiones facta Legato, ab eo solo expediri possunt.
- 5 Vicarius Capituli, non est Vicarius Episcopi.
- 6 Quot modis, committi possit facultas dispensandi.
- 7 Ad quos dirigantur Commissiones, Sede vacante.
- 8 Dispensatio à Vicario Capituli expedita, fuit valida.
- 9 Dignitas Vicarij, ex mente Pontificis habet Successorem.
- 10 Vicarius Capituli, est capax delegationis.
- 11 Haec dispensatio, conceditur in gratiam dispensandi.
- 12 Cur dignitas Vicarij Successorem habeat.
- 13 Cur dignitas Legati Successorem non habeat.
- 14 Vicarius Capituli, verè est Vicarius Episcopi.
- 15 A Vicario Capituli expediri possunt dispensationes Officiali Diocesano commissa.

- 16 Expediri possunt etiam ab eius Successore, ipso mortuo.
 17 Debet tamen esse Officialis principalior.
 18 A quo expediri non possint.
 19 Ab ipso Episcopo expediri non possunt.

RATIONES DVBITANDI.

2 **D**antur aliqua priuilegia, quæ alicui committuntur executioni mandanda; sic enim Pontifex regulariter dispensationes in votis Confessario committit expediendas. De his igitur est difficultas, cum alicui committuntur, expresso solo nomine dignitatis, cui verè committantur. Aliqui enim volunt committi certæ, ac determinatæ personæ, ita vt ab alijs executioni mandari omnino non possint. Et in hac sententia, dispensatio à Vicario Capituli expedita, fuit omnino nulla; quia a non habente potestatem fuit expedita. Ita *Garzias par. 6. De benef. cap. 2. num. 41. Barbosa de potest. Episcop. par. 2. alleg. 54. num. 142. Bonacina disp. 1. qu. 3. pun. 8. §. 1. num. 8. Castropal. tr. 3. d. 4. pun. 16. §. 7. num. 11.*

3 **P**rimò; Quia solus Episcopi Vicarius dispensationem illam validè expedire poterat, cum commissio ipsi soli esset à Pontifice personaliter directæ, & non alteri; Quamuis enim, commissio ei facta fuerit, non expresso nomine proprio, sed nomine Dignitatis, ac Vicarij; commissio tamen fuit personalis, ideoque ad Successorem transire non potuit; Nam dignitas Vicarij, propriè Successorem non habet; Tum quia Vicarius, est merus Episcopi delegatus, nec iurisdic-

nem habet nomine proprio, sed solum nomine Episcopi, cum eoque vnum Tribunal constituit, *ex cap. 2. de consuet. in 6.* Tum quia, dignitas Vicarij, non est necessariò perpetua, nec dicitur vacare, sicut vacare dicuntur Episcopatus, Canonicatus &c. alioquin Episcopus, Vicarium constituere teneretur, sicut creare teneretur, Canonicum, elapsoque termino legitimo, creandi potestas ad Pontificem deuolueretur; *cap. 1. de sup. neg. Pral.* quod tamen est falsum, cum Episcopus, Vicarium constituere non teneretur, *ex cap. 1. & 2. de officio Vicarij. in 6.* Cum ergo, dignitas Vicarij, Successorem non habeat, commissio facta Vicario Episcopi Tolosani, fuit personalis, ideoque ab eo solo expediri poterat, & non à Vicario Capituli, & consequenter, eo cessante, cessauit.

Secundò; Quia Commissiones factæ Legato, sub nomine dignitatis, ab ipso solo expediri possunt, & finito eius officio, extinguuntur. Ergo etiam commissiones factæ Vicario, sub nomine Dignitatis, ab ipso solo expediri possunt, & ipso mortuo, vel remoto ab officio, extinguuntur; Ideo enim commissiones factæ Legato, ab ipso solo expediri possunt, nec transeunt ad Successorem, quia Dignitas Legati, Successorem non habet, cum non sit Dignitas permanens, sed ad voluntatem Pontificis constituta; Vnde beneficiorum prouisiones, à Legato factæ, si effectum sortitæ non sint, finita legatione, expirant, vt habetur *cap. presenti. de off. Legati in 6. & docent Sanch. lib. 8. d. 27. num. 11. & Bonac. disp. 1. qu. 3. pun. 9. §. 1. num. 15.* Sed

Hh 2 etiam

etiam dignitas Vicarij, successorem non habet, cum ipsa quoque permanens non sit, sed ab Episcopi voluntate dependens. Ergo commissiones Vicario factæ, ab ipso solo expediri poterunt, nec ad Successorem transibunt, ideoque commissio facta Vicario Episcopi Tolosani, à Vicario Capituli, expediri non potuit; cum non ad ipsum, sed ad Episcopi Vicarium, esset directæ,

- 5 Tertio; Quia, quamvis dignitas Vicarij successorem haberet, adhuc commissio facta Vicario Episcopi Tolosani, à Vicario Capituli, sede vacante, expediri non potuit; Tum quia Vicarius Capituli, non est propriè Vicarius Episcopi; Tum quia Capitulum, sede vacante, commissiones Vicario Episcopi demandatas, expedire non potest; Ergo à fortiori easdem expedire non poterit eius Vicarius; nemo enim plus iuris in alium transferre potest, quam sibi competere dignoscatur. *Ex reg. 79. de reg. iuris in 6.* Tum denique, quia, ex consuetudine, ac stilo Curie constat, mentem Pontificis esse, ut huiusmodi commissiones, per solos Episcoporum Vicarios expediantur, & non per alios; Mortuo enim Episcopo committuntur Episcopo viciniore, vel eius Vicario: ut docet *Garzias num. 44.* Commissio ergo facta Vicario Episcopi Tolosani, à Vicario Capituli, sede vacante, expediri non potuit, ideoque expeditio fuit inualida.

NOTABILIA.

- 6 Aduertendum est primò; Tripliciter alicui committi posse à Pon-

tifice facultatem dispensandi. Primò, expresso solo nomine personæ; ut, si dicatur; committimus Pompeio: & in hoc casu commissio dicitur personalis, quia est facta personæ, illique adhæret, & ideo per eius mortem extinguitur. Secundò, expresso solo nomine Dignitatis; ut, sit dicatur; committimus Episcopo Treuirenti; & tunc commissio dicitur realis, quia est facta Dignitati, ideoque, mortuo Episcopo, transit ad Successorem in illà dignitate. Tertio, expresso nomine personæ simul ac Dignitatis; ut, si dicatur committimus Pompeio Episcopo Treuirenti, vel Episcopo Treuirenti, obeius peculiarem scientiam, ac probitatem (huiusmodi enim qualitates personam afficiunt, non dignitatem;) & in hoc etiam casu, commissio censetur personalis, ne nomen personæ inutiliter, ac frustra dicatur appositum; & consequenter per mortem personæ extinguitur. Difficultas tamen adhuc peculiaris est de Vicario; an commissio illi facta sub nomine Dignitatis, ac Vicarij, transeat ad Successorem, & præsertim ad Vicarium Capituli, sede vacante.

Aduertendum est secundò; Aliquos 7 contendere, quod ex consuetudine, ac stilo Romanæ Curie, & Cancellariæ, Episcopali sede vacante, dispensationes dirigantur, non Vicario Capituli, sed Episcopo viciniore, aut eius Vicario, de quo stilo testantur *Hier. Paulus in pract. Cancell. in principio v. circa qualitates personarum, & alij apud Bonacianam num. 8.* imò *Barbosa de iure Eccles. lib. 1. cap. 32. num. 57.* addit; à Sa-

à Sacra Card. Congreg. declaratum esse sub die 24. Maij 1621. & nouissime sub die 2. Augusti 1631. Dispensationes matrimoniales directas Episcopo, & eius Vicario generali, si sedes vacare contingat, per Vicarium Capitularem expediri non posse; quo posito, dispensationes matrimoniales, & rescripta; quæ dantur in forma Dignum, & Episcopo Vicarij committuntur, à Vicario Capitulari validè expediri non possent, quia consuetudo, ac curiæ stilius obstaret. *Gauantus* tamen, è contra in *Enchir. Episc. v. Capitulum sede vacante n. 55.* restatur, S. Card. Congregationem Episcoporum, sub die 5. Februarij 1601. Declarasse, Vicarium Capituli, sede vacante, exequi posse literas ad Vicarium Episcopalem, sub nomine Vicarij, directas; & sub die 10. Aprilis 1615. Eundem Vicarium exequi posse literas, Episcopo defuncto per Sacram Congregationem directas, & ab eo non expeditas. Ex his autem constat, hunc Curia stilius diuersis temporibus fuisse diuersum, ideoque de illo nunc etiam merito dubitari posse; cum præsertim omnes fateantur, huiusmodi commissiones, etiam à Vicarijs Prælatorum, qui Episcopi non sunt, sed solum iurisdictionem quasi Episcopalem habent, in sua Diocesi nulli Episcopo subiecta, expediri posse; vt sunt Vicarij Abbatum iurisdictionem Episcopalem habentium. His positis,

RESOLVTIO.

8 Respondetur, Dispensationem à Vi-

cario Capituli Tolosani; sede vacante, expeditam (per se loquendo) fuisse ualidam. Dixi (per se loquendo) vt præseinderem à stilo curiæ, de quo adhuc satis constare non videtur; Ita *Salas disp. 20. de legib. sect. 17. nu. 124.* *Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 33.* *Basiliius Pontius de matrim. lib. 8. cap. 18. §. 1. num. 13.* *Petrus Ochauia de Sac. tr. 4. de matrim. quest. 11. nu. 23.* *Gutierrez de matrim. cap. 125. n. 14.* & alij apud istos.

Primò; Quia, quamuis dignitas Vicarij, de rigore iuris, Successorem non habeat, illum tamen in ordine ad commissiones Pontificias expediendas, habet ex mente Pontificis, qui, ne rescripta, Episcoporum Vicarijs commissa, passim pereant; & noui, ac magni sumptus in nouis obtinendis, contra suauem Ecclesiæ gubernationem multiplicentur; ac demique ne multorum conscientia, nouæ expeditionis dilatione, diu vinculis alligata, ac grauata manere cogantur; dum ea Vicario committit sub nomine dignitatis, solum Vicarij Tribunal considerare videtur, sicque intendere, vt eorum expeditiones ad Successorem transeant, non minus, quam dum committuntur Episcopo; sic enim omnia vitantur incommoda, nec vllum sequitur inconueniens; vt docent *Tonica num. 5.* *Sanch. num. 10.* *Gutierrez, Salas, Garzias loco citato,* & alij communiter. Vicarius autem Capituli non minus in dignitate, ac iurisdictione succedit Vicario Episcopi, quam ipsam

Hh 3

Capi-

Capitulum in iurisdictione succedat Episcopo, ideoque dici potest Vicarius Episcopi, siue habentis iurisdictionem Episcopalem; sic enim in *Clem. 2. de rescript.* nomine Officialis Episcopi intelligitur Officialis habentis iurisdictionem Episcopalem; vt docent *Salas sect. 17. Sanchez num. 10. & 32.* & alij apud ipsum. Ergo Vicarius Capituli commissiones, Episcopi Vicario factas expedire potuit, sicque dispensatio à Vicario Capituli Tolosani, sede vacante, expedita fuit valida.

IO Secundò; Quia Vicarius Capituli Tolosani, sede vacante, erat capax delegationis à Pontifice concessa; quamuis enim in *Clem. 2. de rescriptis* dicatur: Episcoporum Vicarios esse capaces delegationis à Papa, vel eius Legato concessa; (quæ solis in dignitate constitutis committi potest *ex cap. Statutum in principio de rescriptis in 6.*) ibi tamen, nomine Vicarij Episcopi, intelligitur generaliter Vicarius cuiuscumque Episcopalem iurisdictionem habentis, siue sit Episcopus consecratus, siue solum electus, & à Pontifice confirmatus, siue Abbas, aut alius similis Prælati, qui licet Episcopus non sit, iurisdictionem tamen habet Episcopalem, in suâ Diœcesi nulli Episcopo subiecta, vt tenent multi relati ab *Imola in eâ Clem. num. 19. & à Sanch. num. 34.* Alioqui, si Episcopi Vicarius, hoc modo non acciperetur, non vitarentur incommoda superioris adducta, propter quæ Pontifex rationabiliter præsumitur voluisse, vt dignitas Vicarij Episcopalis successorem haberet; sic enim etiam multæ dispen-

sationes, Episcopi Vicario directæ, perirent; sumptusque, in nouis obtinendis multiplicarentur; & conscientia diu vinculis ligata manere cogerentur. Si ergo sub nomine Vicarij Episcopi comprehenditur etiam Vicarius Abbatis, Episcopalem iurisdictionem habentis; à fortiori comprehendetur Vicarius Capituli, sede vacante; ideoque, si dispensationes validè ab eo expediri possunt, à fortiori expediri poterunt etiam ab hoc.

Tertiò; Quia huiusmodi commissiones, conceduntur à Pontifice principaliter in gratiam non Dispensaturi, sed Dispensandi; finis enim Pontificis, in huiusmodi commissionibus est, vt qui dispensationem petijt, & obtinuit, efficaciter dispensetur; Ergo mens Pontificis, dam Episcopi Vicario huiusmodi dispensationem committit, est, vt expediri possit à quocumque, qui quomodocumque sub illo nomine venire potest; sic enim certius consequitur finem, quem intendit; Imò aliter conuinceretur, illum efficaciter non intendere; non enim adhiberet media ad illum efficaciter obtinendum, cum posset. Cum ergo, sub nomine Vicarij Episcopi, venire possit Vicarius Capituli, sede vacante, non minus quam Vicarius Abbatis, vel alterius Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentis in suâ Diœcesi nulli Episcopo subiecta; sequitur, etiam à Vicario Capituli, sede vacante, expediri posse commissiones à Pontifice concessas, sicque dispensationem, à Vicario Capituli Tolosani, sede vacante expeditam, fuisse validam.

OBJECTIONUM SOLVTIO.

12 **N**equae obstant rationes in contrarium adductae. Nam ad primam Respondetur; Dignitatem Vicarij, licet per se, & de rigore, Successorem non habeat, illam tamen habere, ex Pontificis mente rationabiliter praesumpta, ad vitanda incommoda, quae alias sequerentur, si commissiones alligatae essent personae, & non officio, ut dictum est.

13 Ad secundam; Negatur consequentia; Disparitas autem est, quia, cum valde rarae sint delegationes, quae committuntur Legato; quamuis Successorem non habeat, ea non sequuntur inconuenientia, quae sequerentur, si dignitas Vicarij, Successorem non haberet; huic enim omnes ferè delegationes à Pontifice committuntur; & aliunde Vicarius, cum ab Episcopo constituitur, & non à Pontifice, sicut Legatus; non praesumitur Pontifici notus, sicut praesumitur Legatus; Ex hoc autem fit, ut longè facilius sit, ut pereant dispensationes directae Vicario, quam directae Legato.

14 Ad tertiam; Negatur Antecedens; Vicarius enim Capitularis, verè est Vicarius Episcopi, hoc est, habentis iurisdictionem Episcopalem non minus, quam Vicarius Abbatis, aut alterius Praelati iurisdictionem quasi Episcopalem habentis in sua Diocesi nulli Episcopo subiecta. Cum ergo ab hoc in omnium sententia, commissiones, Episcopi Vicario directae, expediri possint, eo quod in illa Diocesi, nullus sit alius Officialis, praeter illum, qui eas expedire possit; nulla est ratio, cur etiam à Vicario Capitulari, expediri non possint; cum tunc etiam, in illa Diocesi, non sit alius Officialis, qui eas expedire possit,

praeter illum. Adde, quod, sicut nomine Ordinarij, in ordine ad plures effectus non solum venit proprius Episcopus, sed etiam quilibet Praelatus iurisdictionem habens Episcopalem in sua Diocesi nulli Episcopo subiecta. Ita non est, cur nomine Vicarij Episcopalis, venire non possit etiam Vicarius capitularis. Denique, sicut Capitulum Episcopo succedit in omni iurisdictione ordinaria, & in omni iurisdictionis commissione, Episcopali dignitati facta, cur etiam Vicarius Capitularis eodem modo, Vicario Episcopali non succedet?

COROLLARIA.

15 **C**olligitur ex dictis primò; Commissiones et executiones, non in formam Dignitatis, sed in formam gratiosam; Pensionum executiones; delegationes causarum; & alia similia; per Vicarium Capitularem, se de vacante, expediri posse; si Vicario, aut Officiali Diocesano commissa fuerint. Tum quia in his stilus Curiae non obstat; Tum quia, nomine Vicarij, seu Officialis Diocesani, intelligitur etiam Vicarius Capitularis, ubi stilus Curiae non obstat, ut docent plures, quos referunt, & sequuntur Sanchez. lib. 8. disp. 27. n. 32. & Garzias par. 6. de benef. cap. 2. num. 58.

16 **S**ecundò; Commissiones factas Vicario Episcopi, siue Officialitalis Diocesis, expediri posse, non solum per Vicarium Praelati, Episcopalem iurisdictionem habentis, sed etiam per eius Successorem, ipso mortuo, vel remoto ab officio; Tum quia, nullus est alius Officialis in eadem Diocesi, qui illas expedire possit, praeter huiusmodi Vicarium, eiusque Successorem, Tum quia hic etiam, est Ordinarius, sicut est Vicarius Episcopi. Tum denique, quia
vfu

vsu ita receptum est, vt testatur *Sanchez disp. 27. n. 34.* & in hoc conueniunt etiam Auctores initio relati, qui propterea sibi coherere non videntur, dum Vicario Capitulari hoc negant; hinc enim desumitur valida præsumptio contra stilum Curia, quam ipsi afferunt.

17 Tertio; Si Episcopus duos habeat Officiales, quorum vnus sit principalior; per hunc, & non per alium, huiusmodi commissiones, & dispensationes esse expediendas; Tum quia in *Clem. 2. de rescriptis*; Officialis Episcopi principalis dicitur capax istius delegationis. Tum quia hic solus, in rescriptis Pontificijs, nomine Officialis Diocesani, intelligitur; Cum nomen dignitatis, absolute prolaturum, accipiatur communiter pro principali. Si verò uterque sit æquè principalis, & neuter in rescripto designetur, tunc quiuis eligi poterit, cum quilibet æqualem habeat auctoritatem, nec vlli fiat iniuria, *Gutierrez num. 14.*

18 Quarto; Huiusmodi delegationes expediri non posse ab eo, qui ab Episco-

po ad commissiones solùm Pontificias expediendas specialiter eligeretur. Quia hic non esset Vicarius, nec ordinariam Vicarij iurisdictionem haberet, quod tamen requiritur, vt harum delegationum sit capax. *Sanchez num. 42.*

Quinto; Commissiones factas Vicario, expediri nullatenus posse ab Episcopo, etiam si ipsemet Vicarius, in Episcopum assumatur; quia dignitas Vicarij, ab Episcopi dignitate, est omnino diuersa, vt patet ex *cap. Venerabilibus; de sent. excomm. in 6.* Et quamuis Episcopi, ac Vicarij Tribunal idem sit in ijs, quæ sunt de iure ordinario, non est tamen idem in ijs, quæ specialiter committuntur; In his enim, Vicarius ab Episcopo non pendet, sed à Pontifice. Atque hinc est etiam Capitulum sede vacante, dispensationes Episcopi Vicario commissas, expedire non posse, eius verò Vicarium posse; quia scilicet, Capitulum succedit Episcopo, non Vicario. *Sanchez n. 30. Gutierrez de matr. cap. 125. num. 11.*

QVÆSTIO LII.

An Priuilegium strictè sit interpretandum.

C A S V S.

1 **T**ITIVS, cùm esset illegitimus, & ad Sacros Ordines promoueri cuperet, dispensationem petijt, & obtinuit ad Ordines suscipiendos. Quatuor autem minoribus susceptis, dubitare coepit, an suscipere posset etiam maiores. Quæritur; Vtrum, ex vi obtentæ dispensationis, ad eos promoueri possit.

SYM.

SUMMARIVM.

- 2 Dispensatus ad Ordines, videtur promoueri posse etiam ad Sacros.
- 3 Hac dispensatio, est Principis beneficium.
- 4 Concessio indefinita, equipollet vniuersali.
- 5 Presumitur amplè concessa.
- 6 Priuilegium, aliud est fauorabile, aliud odiosum.
- 7 Est explicandum solium, cum eius verba sunt obscura.
- 8 Dispensatus ad Ordines, ad Sacros promoueri non potest.
- 9 Est priuilegium odiosum.
- 10 Est iuri communi contrarium.
- 11 Ideoque restringendum.
- 12 Et si sit indefinitum, non equipollet vniuersali.
- 13 Neque eius concessio, est ampla.
- 14 Dispensatus ab oneribus, intelligendus est ab extraordinarijs.
- 15 Priuilegium concessum ad beneficia, intelligitur ad simplicia.
- 16 Priuilegium ad lites, est restringendum.
- 17 Si tamen redundet in fauorem Religionis, est ampliandum.
- 18 Priuilegium in iure communi contentum, latè est interpretandum.
- 19 Sicut etiam, motu proprio concessum.
- 20 Derogans verò iuri alterius, est restringendum.

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **Q**uemadmodum non omnes leges eodem modo sunt interpretandæ;
R. P. Beati Lib. II.

ita nec omnia priuilegia. Quæritur igitur, latè ne, an strictè sit explicandum priuilegium. Videtur enim latè esse interpretandum; ideoque Titium dispensatum ad Ordines; ex vi talis dispensationis, promoueri posse etiam ad Sacros. Ita Rodriguez tom. I. quaest. 11. ar. 6. Henriq. de indulg. lib. 7. cap. 22. num. 3. & cap. 24. num. 4. Couaru. decr. 4. par. 2. cap. 8. §. 8. Salas disp. 20. nu. 90. Azor. lib. 5. cap. 23. quest. 2. Suarez disp. 41. de cens. sect. 3. num. 30.

Primò; Quia priuilegium Ordines 3 suscipiendi, est Principis beneficium; ergo ad omnes extendendum videtur, ita vt comprehendat etiam maiores; Principis enim gratia, & beneficium latè est explicandum; cap. Olim; de verborum significatione, & L. benef. de const. Principum.

Secundò; Quia in materiâ priuilegio- 4 rum, concessio indefinita, equipollet vniuersali; Cum enim non sit maior ratio concedendi potius aliqua, quàm omnia, censetur vniuersaliter concedere omnia, vt docet Suarez loc. cit. Sed priuilegium concessum est Titio, ad suscipiendos Ordines indefinitè. Ergo æquiualeat priuilegio concessio ad omnes Ordines suscipiendos; Sicut ergo, ex vi huius, Titius ad Sacros Ordines promoueri posset, ita promoueri poterit ex vi illius.

Tertiò; Quia Princeps, eo ipso, 5 quod beneficium concedit, & suam mentem clarè non explicat, presumitur amplè concedere; Tum quia hoc est eius liberalitati conforme, Tum quia, si beneficium limitare vellet, apponeret limita-
tio-

tionem; Dum ergo non apponit, signum est, ipsum amplè, & sine limitatione, beneficium concedere. Sed, dum Titio privilegium conceditur ad Ordines suscipiendos; nulla apponitur limitatio. Ergo rationabiliter præsumitur, amplè concedi, & consequenter ad omnes etiam maiores.

NOTABILIA.

6 **A**duertendum est primò; Duplex dari privilegium; Aliud derogans iuri communi, vel alicuius Tertij, vt est exemptio à lege ieiunij, vel à solutione decimarum; & hoc odiosum est, quia legis, vel alicuius Tertij nocumentum continet, & grauiamen; Aliud nemini nocens, vt facultas confessiones audiendi, vel lucrandi Indulgentias; & hoc fauorabile est, quia gratiam, & fauorem, sine vilo nocumento, ac grauiamine continet. Quod si privilegium vni faueat, & alteri noceat, vt est exemptio à decimarum solutione, est mixtum ex odio, ac fauore, ita vt à causà, ob quam conceditur, colligi possit, an absolute sit fauorabile, an odiosum; Si enim causa, bono communi, aut Religioni faueat, censetur absolute fauorabile; Si verò causa sit, solum bonum priuatum Priuilegiarij, censetur absolute odiosum, quia damnum commune præponderat bono particulari.

7 Aduertendum est secundò; Privilegium, tunc solum esse explicandum, cum eius verba sunt obscura, nec constat de mente Concedentis. Nam, quando de hac constat, tunc illi standum omnino est, cum privilegium, totam suam vim

habeat à mente Concedentis. Cum verò de hac dubitatur, tunc ad coniecturas recurrendum est; vt ad supplicationem, cum precibus in illà contentis Princeps accommodare se soleat. *L. Si preees. ff. de legib. & cap. Inter dilectos, §. Cateri de fide instrum.* ad rem quæ conceditur, & ad subiectam materiam; ad aliud simile privilegium; vel ad iudicium prudentum pro loco, & tempore; quando periculum est in mora, nec patet aditus ad Principem, nec eius animus aliunde colligi potest, aut inueniri. His positis,

RESOLVTIO.

Respondetur; Titium, ex vi dispensationis obtentæ, ad Sacros Ordines promoueri non posse. *Siluester cap. Clericus, 1. quest. 4. & v. Priuilegium qu. 3. Salas disp. 17. sect. 8. n. 49. Azor. lib. 5. cap. 23. quest. 2. Suar. lib. 8. de legibus cap. 28. num. 16. Sanchez. lib. 8. matr. disp. 1. num. 26. Bonac. disp. 1. qu. 3. pun. 7. §. 1. num. 10. Nauarrus cap. 12. nu. 9. & alij apud istos.*

Primò; Quia, Dispenfatio à Titio obtenta, cum sit iuris communis derogatiua, eumque eximat à lege irregularitatis, est privilegium odiosum. Hoc autem, quantum fieri potest, est restringendum; ita enim habetur; *cap. Sanè; de priuilegijs, & in regulis iuris, odia restringi, fauores conuenit ampliari.*

Secundò, Quia Princeps, cum sit iuris communis auctor, & defensor, illud per suum privilegium, quam minime fieri possit, lædere velle censetur, ideoque illi

illi derogare, solum quatenus expressè, per verba declarat, & non amplius. *L. Quod ausus. ff. de emancip. liberorum.* Et consequenter illud quantum fieri potest restringi. Sed priuilegium Ordines suscipiendi, obtentum à Titio, est iuri communi contrarium, eius enim dispensationem, ac derogationem continet. Ergo Pontifex censetur, per illud voluisse, quam minimè potuit, ius commune vulnerare, ideoque illud, quantum fieri potest, restringi, sicque intelligi concessum solum quoad Ordines minores. Si tamen Titius minores Ordines habuisset, dum priuilegium obtinuit, tunc, ne priuilegium esset frustraneum ac inutile, sed aliquem haberet effectum ad maiores ordines esset extendendum, & si Pontifex illum absolutè dispensasset in irregularitate, tunc omne vinculum abstulisset, ac proinde ad omnes Ordines, ac beneficia habilem reddidisset. Tum quia, verba absolutè prolata absolutè sunt intelligenda. Tum quia non esset maior ratio, cur priuilegium, ad vnum potius, quam ad alium effectum extenderetur.

OBIECTIONUM SOLVTIO.

- 11 **A**D rationes autem in contrarium adductas, facilis est responsio. Ad primam: Priuilegium Ordines suscipiendi, esse quidem Principis beneficium, sed iuri communi contrarium, illudque lædens, & consequenter odiosum, priuilegium autem odiosum, quantum fieri potest, est restringendum.
- 12 Ad secundam, Priuilegium indefinitum, æquipollere vniuersali, in priui-

legijs fauorabilibus, non verò in odiosis: Quia Principis intentio est, ius commune per suum priuilegium, quam minimè potest, vulnerare. Priuilegium, autem à Titio obtentum, est odiosum, cum sit iuris communis derogatiuum.

Ad tertiam similiter, Principis mentem esse, vt ampla sit concessio in priuilegijs fauorabilibus, cum nemini noceant, non verò in derogatiuis iuris communis, quale est obtentum à Titio, cum illud lædant ac vulnerent.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò: Dispensatum ab oneribus, intelligendum esse de oneribus extraordinarijs, non ordinarijs; quia est priuilegium, quod secum trahit dispensationem in iure communi; Hoc autem, strictè est interpretandum, vt minus, quam fieri possit, ius commune lædatur. *c. Cum dilectus. de consuet.* Idemque dicendum est, etiam de statuto, vel consuetudine speciali alicuius loci, quia huiusmodi statutum, & consuetudo, est instar iuris communis, quod iuri priuilegij specialis præferendum est. *Siluester v. Priuilegium quæst. 9. Suarez. lib. 8. cap. 28. num. 16.*

Secundò; Priuilegium concessum Irregulari ad beneficia, censi concessum solum ad beneficia simplicia, non verò ad curata, vel dignitates, quia, cum sit priuilegium odiosum, ac iuris communis dispensationem continens, quantum fieri potest, est restringendum; talis enim rationabiliter præsumitur esse

voluntas Concedentis. *Azor, lib. 5. cap. 23. quest. 2.*

16 Tertiò; Priuilegium ad lites concessum, quantum fieri potest, esse restringendum, quia Priuilegiario occasionem litigandi, & alios vexandi præbet. Similiter priuilegium Episcopo pro suis familiaribus concessum, ut conceditur in *Trid.* intelligi debere de familiaribus, qui actu famulantur, non verò de illis, qui per literas ad famulatum recepti sunt; quia hi propriè & in rigore, non sunt famuli, sed ad famulatum electi; Priuilegium autem, cum iuris communis dispensationem continet, strictè est interpretandum. *Salas disp. 17. sect. 8. num. 49. & 51.*

17 Quartò; Priuilegium, quamuis deroget iuri communi, esse tamen ampliandum, si redundet in fauorem causæ piæ, aut Religionis; quia ius Religionis præualet omni iuri, & censetur summum ius. *L. sunt persone: ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Propterea priuilegium Militibus, Religiosis, ac alijs similibus Communitatibus concessum ampliandum est, quia Reipublicæ, Religionis, ac bono communi maximè expedit, huiusmodi Communitatibus fauere; & hoc præponderat læsioni, quæ iuri communi, per eius derogationem infertur, *Sanchez lib. 8. disp. 1. n. 13.*

18 Quintò; Priuilegia, quæ in iure communi continentur; Ut priuilegium, quo Clerici à potestate laicâ eximuntur, esse amplianda, ac latè interpretanda; quoniam vim legis habere censentur; nec absolutè sunt iuri contraria, sed potius conformia, cum constituent ius com-

mune. Idemque dicendum est, de dispensationibus, quæ in corpore iuris continentur, siue, quæ per leges, aut Canones conceduntur; Hæ enim, sunt quasi leges. Denique idem dicendum videtur de priuilegijs, quæ toti alicui Religioni, vel Communitati, in perpetuum conceduntur; quia hæc etiam, vim habent legis, ac si essent in iure expressa, cum sint constitutiones perpetuæ, & Communitati, quæ perpetua est, concessa, *Salas d. 20. e. 10. n. 90.*

Sextò; Priuilegia, motu proprio concessa, quamuis sint contra ius commune, esse amplianda, ut colligitur ex *cap. Si motu proprio: de præb. in 6.* Quia Priuilegia sic concessa, censentur proprium beneficium Principis, cuius honor, ac liberalitas latam interpretationem exigere videtur. *Suarez lib. 8. cap. 27. num. 8.*

Septimò; Priuilegium iuri alterius derogans, esse restringendum, quantum verborum proprietatis patitur; Quia Princeps non præsumitur velle alteri præiudicium asserere, nisi exprimat. *L. nec auus; cap. De emancip. liberorum.* Imò Princeps, ius alteri iam quæsitum, sine graui, ac manifestâ causâ, auferre non potest, etiam si priuilegium, motu proprio concedat; quia neminem sine causâ rebus suis spoliare potest. Vnde priuilegium ad plura beneficia obtinenda, & ad beneficia vacantia conferenda, strictè est interpretandum, quia cedit in præiudicium Tertij, & Ordinarij, ad quem prouisio, de iure ordinario, competit *Sanch. lib. 9. disp. 2. num. 3.*

QVAE-

QVAESTIO LIII.

An quodlibet priuilegium strictè sit interpretandum.

C A S V S.

EPISCOPVS Ternacens. priuilegium à Pontifice obtinuerat, suorum Subditorum filios dispensandi in irregularitatibus ex defectu, Titius autem Vir nobilis, cum Iuuenem quendam illegitimum, sibi in filium adoptasset, eumque ad Sacros Ordines promouere vellet, Irregularitatis ex defectu natalium ortæ dispensationem ab Episcopo petiit, ac obtinuit; Iuuenis tamen, quia erat extraneus, dubitans de valore dispensationis, eos suscipere recusauit. Quæritur; Vtrum dispensatio fuerit valida.

SVM MARIVM.

- 1 Dispensatio Iuueni ab Episcopo concessa, non videtur valida.
- 2 Priuilegium dispensandi, non est magis extendendum, quam ipsa dispensatio.
- 3 Est odiosum.
- 4 Sine Concedentis præiudicio, concedi non potest.
- 5 Opponitur iuri communi.
- 6 Est quasi virtualis quedam dispensatio.
- 7 Priuilegium dispensandi, quot modis concedi possit.
- 8 Pendet à voluntate Concedentis, etiam quo ad extensionem.
- 9 Dispensatio Iuueni concessa fuit valida.
- 10 Erat Filius adoptiuus Titij.
- 11 Priuilegium dispensandi est purum Principis beneficium.
- 12 Principis intentio principalis est fauorem conferre Priuilegiato.
- 13 Lex fauorabilis est latè explicanda.
- 14 Priuilegium dispensandi nulli iuri est contrarium.
- 15 Nemini nocumentum affert.
- 16 Et potestas ordinaria dispensandi late est interpretanda.
- 17 Potestas dispensandi ius commune non vulnerat.
- 18 Delegatio potestatis ordinatur ad Principis liberalitatem ostendendam.
- 19 Dum datur, nullà expressà personà dispensandà, datur in gratiam Dispensaturi.
- 20 Priuilegium dispensandi in irregularitatibus occultis, Episcopis à Tridentino concessum, late est explicandum.

- 23 Sicut est priuilegium absoluendi à re-
seruatis.
- 24 Priuilegium dispensandi in irregulari-
tatibus occultis, si alicui Religioni
concederetur, esset strictè interpre-
tandum.
- 25 Priuilegium eligendi Confessarium pro
reseruatis, aut votis, latè est expli-
candum.
- 26 Sicut etiam idem priuilegium, alicui
specialiter concessum.
- 27 Priuilegium relaxandi vota, extendi-
tur etiam ad iurata.
- 28 Priuilegium legitimandi, quando est
latè accipiendum.
- 29 Priuilegium beneficia conferendi, ex-
tenditur ad pensiones.

RATIONES DUBITANDI.

- 2 CVM ex dictis constet, Dispensatio-
nem, eo quod sit iuris derogatiua,
strictè esse interpretandam, oritur diffi-
cultas; an etiam priuilegium, siue po-
testas dispensandi, strictè sit accipienda.
Sic enim ipsa quoque explicanda vide-
tur; quo posito, inualida censenda, erit
dispensatio Iuueni ab Episcopo concessa,
cum ipse, Titij verè non sit filius. Ita
*Nauarrus lib. 2. consil. tit. de iure conf. 1.
num. 6.* Vbi agens de iubilæo, huius-
modi potestates vocat odiosas. *Henriqu.
lib. 7. de Indulg. cap. 30. num. 1. An-
gel. v. dispens. num. 9. Couarr. 4. decr.
par. 2. cap. 8. §. 8. num. 9.*
- 3 Primò; Quia, Priuilegium dispensan-
di, non est magis extendendum, quam
ipsum exercitium dispensandi, cum
concedatur propter illud, tanquam pro-

pter finem; quo sublato, remaneret
omnino inutile; sed exercitium dispen-
sandi extendendum non est, cum sit
odiosum. Ergo neque potestas dispen-
sandi; quoties enim vnum conceditur
propter aliud, concessio fortitur natu-
ram illius propter quod conceditur, cum
hoc, ipsius concessionis sit regula, ac
mensura, vnde in iure statuta dicuntur
esse stricti iuris, quia actio ad quam ordi-
nantur, est stricti iuris.

Secundò; Quia Priuilegium dispen- 4
sandi est odiosum, cum ordinetur ad exer-
citium dispensandi, quod est odiosum,
tanquam causa ad suum effectum, & ex
effectu colligatur, an res aliqua sit fauo-
rabilis, an odiosa; Vnde *L. 1. ff. solut.
marr.* Dos fauorabilis appellatur, quia
Sobolis procreatio, quæ est effectus inde
resultans, est fauorabilis. Cum ergo
odia sint restringenda, non amplianda,
iuxta regulam illam iuris in 6. odia re-
stringi, fauores conuenit ampliari, con-
sequenter priuilegium dispensandi, erit
restringendum.

Tertiò; Quia, priuilegium dispensan- 5
di concedi alteri non potest, sine ipsius
Concedentis præiudicio; Princeps enim,
per eius concessionem priuatur potesta-
te, illud alteri donandi; quoties autem
potestas in alterius præiudicium cedit,
restringenda est, ac strictè interpretan-
da; Princeps enim, per eius concessio-
nem, censetur velle, quam minimum
potest damnum alteri afferre. Sicut er-
go, cum cedit in præiudicium Tertij, re-
stringendum est, ita cum cedit in præ-
iudicium ipsius Principis concedentis;
Princeps enim, per concessionem talis
priuilegij, sicut intendit, quam mini-
mum

num damnum Tertij, ita praesumitur incendere, quam minimum damnum suum.

6 Quartò; Quia, Priuilegium dispensandi opponitur iuri communi, illudque vulnerat non minus, quam ipsa dispensatio; ei enim remotè derogat per dispensationem, ab eiusque eximit obligatione non minus, quam dispensatio deroget proximè. Sicut ergo dispensatio, quia vulnerat ius commune, illique derogat, est odiosa, ac proinde, quantum fieri potest, restringenda, ita propter eandem rationem, odiosa erit potestas dispensandi, ideoque restringenda.

7 Quintò; Quia priuilegium dispensandi cum personà determinatà, quantum fieri potest, est restringendum; *ex cap. Cui nulla; de praebendis in 6.* Quia est quasi virtualis quaedam dispensatio, quæ strictè est interpretanda; sed etiam quando nulla exprimitur persona, est quasi virtualis quaedam dispensatio; est enim causa dispensationis; Ergo tunc etiam est restringendum; & non ampliandum. Ex his ergo omnibus clarè inferitur, priuilegium, siue potestatem dispensandi in irregularitatibus ex defectu, Episcopo à Pontifice concessam, ad filios adoptiuos non se extendere, & consequenter dispensationem Iuueni ab Episcopo concessam in irregularitate ex defectu natalium, validam non fuisse.

NOTABILIA.

8 **A**duertendum est primò; Priuilegium dispensandi tripliciter concedi posse; primò absolutè, hoc est, nulla expressa personà dispensanda; vt cum Epi-

scopus alicui absolutè facultatem concedit absoluendi à reseruatis. Secundò; Limitatè, hoc est, expresso certo numero personarum; vt si facultatem concedat absoluendi à reseruatis solum incolas Ciuitatis, non verò omnes Diœcesanos; vel etiam vnã tantum personam, modo non nominetur. Tertio denique, expressis determinatis personis dispensandis; vt si facultatem concedat absoluendi à censuris Titium, vel Caium &c. Cum primo, aut secundo modo conceditur, censetur priuilegium, & beneficium primo & per se concessum illi, qui debet dispensare, illi enim determinatè conceditur. Cum verò conceditur tertio modo, censetur fauor concessus non ei, qui debet dispensare, sed ei, qui debet dispensari; illi enim determinatè, directè, ac primariò conceditur. Hoc autem tertio modo committit regulariter Pontifex Episcopo, vel Confessario dispensationes, in votis, aut impedimentis, expediendas.

9 **A**duertendum est secundò; Priuilegium, sicut pendet à voluntate Concedentis, quoad valorem, & efficaciam; ita ab eadem pendere, quoad extensionem. Voluntas autem Concedentis, cum priuilegium est purus fauor, ac beneficium, censetur esse, vt extendatur quantum extendi potest; Concedens enim censetur velle, per hoc, suam liberalitatem priuilegiario ostendere, & consequenter illi beneficium concedere tota amplitudine, qua potest, vt sic illi sit vtilius, & ad hanc liberalitatem manifestandam aptius. Hinc ergo fit, vt priuilegium, quando est purum Principis

cipis beneficium, extendendum sit, quantum patiuntur verba, non solum iuxta significationem naturalem, quam ex communi loquendi usu, & ex prima eorum institutione habent; in quo sensu nomen, *mors*, significat mortem naturalem; sed etiam iuxta civilem, & metaphoricam, qua à iure ob similitudinem, extenduntur ad aliud significandum, in quo sensu *professio* dicitur mors civilis; Cum enim vnaquæque ars habeat verba, & instrumenta sibi propria, quibus iuxta propriam institutionem utitur; hoc idem habere debuit etiam lex, quæ propterea uti poterit verbis, non solum iuxta proprietatem naturalem, sed etiam iuxta civilem: atque ita lex fauorabilis, loquens de filiis, extenditur ad filios adoptiuos, quia iuxta proprietatem civilem à iure institutam, adoptatus venit nomine Filij. Similiter nomine legitimi venit legitimatus; nomine Fratrum veniunt etiam Sorores; nomine Filiorum, etiam Fœminæ; & nomine Religiosorum, etiam Mulieres, ac Nouitij; nomine Vxoris Sponsa; & nomine mortui, Religiosus professus. His positis,

RESOLVTIO.

- IO** AD Casum Respondetur, dispensationem in irregularitate Iuuenis ab Episcopo concessam, fuisse validam.
- II** Probat; Quia Iuuenis à Titio fuerat in Filium adoptatus; Et in fauorabilibus Adoptiuus venit nomine Filij; sicut legitimatus venit nomine legitimi, & Sponsa nomine Vxoris. Potestas autem dispensandi extenditur ad casus sub lata verborum significatione comprehensos.

Ita *Molina tract. 2. dist. 173. Suarez lib. 8. de legibus cap. 17. num. 111. Sanchez lib. 8. matr. disp. 2. num. 1. Salas de legib. disp. 20. sect. 11. nu. 110. Bonacina disp. 1. quest. 3. pun. 7. §. 1. num. 14. Castropal. tract. 3. dist. 4. pun. 11. num. 2. Emanuel Sà; v. Dispensatio num. 7. & alij plures apud istos.*

Primò; Quia priuilegium dispensandi, est purum Principis beneficium; Priuilegiario enim conceditur, ut speciali fauore, ac gratia afficiatur. Principis autem beneficium, latissimè interpretandum est, ut constat, tum *ex regulis iuris*; Odia restringi, fauores conuenit ampliari; tum *ex cap. olim. De verbor. signific. & L. Hoc modo ff. de condit. & demonstrat. & L. Cum quidam ff. de liberis, & posthumis.*

Secundò; Quia Principis intentio Principalis, dum alicui facultatem dispensandi concedit, non est vulnerare ius commune, quamuis hoc indirectè, & ex necessitate quadam consequendi sequatur, sed fauorem conferre illi, cui dispensandi facultatem concedit; ideo enim illam concedit, ut eum speciali fauore afficiat, eique suam beneuolentiam, ac liberalitatem ostendat; Principale autem propositum, ac intentum inspiciendum est. *L. Si quis, ff. Si certum petatur, & fuse probat Sanchez lib. 6. disp. 1. num. 11.* Cum ergo propositum principale Pontificis fuerit, Episcopo fauorem conferre, explicanda, & extendenda est hæc potestas tanquam fauor, quantum patitur lata verborum significatio; talis enim rationabiliter præsumitur esse voluntas concedentis.

Ter-

14 Tertiò; Quia Lex fauorabilis explicanda, & extendenda est, quantum patiuntur verba non solum iuxta proprietatem naturalem, sed etiam iuxta ciuilem à iure institutam; si enim aliæ artes vtuntur verbis, iuxta propriam institutionem, negari hoc non potest etiam iuri; vt probat *Suarez lib. 6. cap. 2. num. 5. Sa v. Interpreti num. 1. Salas disp. 21. sect. 3. & Menochius lib. 4. præsumpt. 89. num. 86.* & alij Doctores communiter. Potestas autem dispensandi, cum sit priuilegium, est quædam lex particularis, & priuata; vt ex ipsa priuilegij definitione, constat.

15 Quartò; Quia Priuilegium dispensandi simpliciter, nulla expressa persona dispensanda, nulli iuri est contrarium; Nullum enim datur ius Ordinario prohibens, ne facultatem, quam habet, alteri deleget; Imo hæc delegatio, est potius iuri valde conformis; sic enim occurrentibus necessitatibus facilius subuenitur, quam si semper recurrendum esset ad Principem. Priuilegium autem iuri non derogans, nec contrarium, in omnium sententiâ, est latissimè explicandum, & extendendum.

16 Quintò; Quia potestas hæc delegata, nemini nocumentum affert; si enim alicui afferret, afferret ipsi Principi concedenti; huic autem non affert; Cum enim eius nomine à Delegato exerceatur, eius esse censetur; imo, quamuis aliquod ei nocumentum afferret, hoc adhuc nullius esset considerationis, ac momenti, quia esset voluntarium; Pontifex enim, Episcopo hanc potestatem delegando, voluntariè cessit iuri suo. Cum ergo nullum afferat nocumentum,
R. P. Beati Lib. II.

non est, cur amplianda, & extendenda non sit, quantum, saluâ verborum significatione, fieri potest.

17 Sextò; Quia potestas ordinaria dispensandi, extendenda est, & latè interpretanda; *ex cap. fin. De Simonia, & cap. Per venerabilem; qui filij sint legitimi.* Ergo etiam delegata. Ideo enim ordinaria extenditur, & ampliatur, quia non respicit personam vllam dispensandam in particulari; sed solum Communitatem, cui hæc potestas utilis est, at necessaria. Sed etiam potestas delegata, nullâ expressâ personâ dispensandâ, respicit Communitatem, cuius gubernationi est valde utilis; Ergo etiam potestas delegata amplianda erit, ac extendenda. Ex his ergo omnibus rationibus colligi videtur; potestatem Subditorum Filios dispensandi in irregularitate ex defectu, Episcopo à Pontifice concessam, etiam ad Adoptiuos se extendere; & consequenter dispensationem Iuueni ab Episcopo concessam, fuisse validam.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

18 **N**eque rationes initio propositæ obstant. Ad primam; Negatur Antecedens. Quamuis enim dispensatio ipsa extendenda non sit, quia vulnerat ius commune, potestas tamen dispensandi, illud non vulnerat, nec principaliter datur propter dispensationem aliquam determinatam, sed solum propter omnes illas, quæ communi bono, visæ fuerint expedire, quod potius Reipublicæ necessarium est, ac iuri conforme. Quamuis ergo dispensatio restringenda sit, non tamen est restringenda potestas delegata dispensandi; Alioquin

Kk

quin

quin restringenda etiam esset potestas ordinaria, cum ipsa etiam sit propter dispensationem, quod tamen ab omnibus negatur.

- 19 Ad secundam; Negatur; Concessionem, siue delegationem potestatis, ordinari principaliter ad dispensationem; principaliter enim ordinatur ad Principis liberalitatem Priuilegiario ostendendam, ut dictum est. Hoc autem, non est odiosum, sed potius fauorabile; ideoque extendendum; esto finis, & effectus secundarius, sit dispensatio; in concessionem enim attenditur finis principalis, primarius, ac per se, non uero secundarius, & quasi per accidens, & ex necessitate consequenti, ut patet ex dictis.
- 20 Ad tertiam, Negatur, potestatem dispensandi, esse Iuri communi contrariam, illudque vulnerare; ius enim commune dicitur, neminem dispensari posse, nisi à proprio Iudice, vel ab alio, qui uices gerat. Delegatus autem, dum dispensat, ipsius Iudicis uices gerit.
- 21 Ad quintam: Negatur minor; Cum enim potestas simpliciter conceditur, nullà expressà personam dispensandam, datur principaliter in gratiam Dispensaturi, sicque habet rationem beneficij, fauoris ac gratiæ, quæ amplianda est. Cum uero conceditur expressà personam dispensandam, in huius gratiam principaliter datur, sicque habet rationem inchoatæ dispensationis, & ideo est restringenda; datur enim in ordine ad talem actum dispensationis, tanquam propter finem, & causam principalem.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò, Priuilegium dispensandi in irregularitatibus, ac dispensationibus occultis, & absoluedi à casibus papalibus similiter occultis, quæ Episcopis conceditur à *Trid. sess. 24. cap. 6. reform.* esse extendendam, ac latè interpretandam; quia datur simpliciter, nullà expressà personam dispensandam, aut absoluedam, & ordinatur ad commune bonum Ecclesiæ, & includitur in corpore iuris, non solum autem potestas dispensandi, sed ipsa etiam dispensatio, cum in iure continetur, latè est explicanda, *Sanchez lib. 4. sum. cap. 54. nu. 7. Bonacina num. 19.*

Secundò, Priuilegium absoluedi à referuatis, quæ communiter conceditur ab Episcopis, esse latè interpretandam: Tum quia, cum dirigatur ad commune bonum Ecclesiæ, est fauorabilis, Tum quia, cum concedatur simpliciter, conceditur principaliter in gratiam Absoluedi, ideoque respectu illius, est fauor, ac beneficium: Tum denique, quia potestas ordinaria, latam admittit explanationem. Ergo etiam delegata, qualis est potestas absoluedi à referuatis, Confessario ab Episcopo delegata. Hæc enim, ad eundem finem ordinatur; ac illa. *Suarez lib. 8. cap. 17. num. 11.*

Tertiò, Priuilegium dispensandi in irregularitatibus occultis, & absoluedi à casibus papalibus occultis, & ab Episcopalibus, si alicui Religioni specialiter à Pontifice concederetur, fore strictè interpretandam, quia cederet in præiudicium Ordinarij, cui hæc facultas competit de iure ordinario; Quoties autem potestas

testas dispensandi, vergit in præiudicium Tertij, strictè est interpretanda, quia Superior non præsumitur velle, per suam concessionem, alteri notabile præiudicium afferre. Idemque dicendum est etiam de potestate legitimandi; Nam hæc etiam strictè videtur explicanda, cum vergit in præiudicium Tertij, qui futurus esset hæres; Princeps enim censetur, velle quam minimum præiudicium alteri afferre. *Sanchez lib. 8. disp. 2. num. 3.*

25 Quartò, Priuilegium eligendi Confessarium, qui absoluat à reseruatis, vel dispenset in votis, alijsque canonicis impedimentis, quæ per Iubileum, aut Bullam Cruciatæ, conceditur, ob fines, & circumstantias, propter quas conceditur probabilius videri latè explicandam, ita vt extendatur, non solum ad peccata facultatem præcedentia, sed etiam ad subsequenta. Tum quia finis præcipuus huius facultatis, non est, priuatum commodum sumentis bullam, aut obtinentis Iubilæum; sed est commune Ecclesiæ bonum, eiusque subuentio in aliquâ publicâ necessitate. Tum quia dispensatio in fauorem piæ causæ, aut Religionis concessa, latam admittit interpretationem; Ergo à fortiori, etiam hæc facultas, cum in fauorem Ecclesiæ principaliter concedatur. Tum denique, quia hæc potestas, ad Indulgentiam efficacius lucrandam, & ad peccatorum remissionem, ac animæ salutem ordinatur, Indulgentia autem, ac remissio, cum sit Principis beneficium, nemini nocens, nec iuri contrarium, latè est explicanda. *Suarez lib. 6. de voto cap. 16. n. 3. & alij apud Bonac. disp. 1. quæst. 3. pun. 7.*

§. 1. num. 17. contra *Sanchez lib. 8. matr. disp. 2. num. 7.*

Quintò: Priuilegium alicui speciali-²⁶ ter concessum, eligendi Confessarium, à quo absolui possit à censuris, ac casibus reseruatis, probabilius videri latè interpretandam, ita vt comprehendat non solum peccata antecedenter commissa, sed etiam committenda. Tum quia verba generalia, generaliter sunt intelligenda, nisi aliter constet de mente Concedentis. Tum quia, hoc priuilegium, videtur esse in fauorem salutis animarum, ne in peccatis sordescant; Priuilegium autem ordinatum ad bonum salutis, videtur latè interpretandum. *Bonac. num. 11. Salas disp. 17. sect. 3. num. 41.* Si tamen hæc facultas, ob bonum priuatum ipsius absoluendi principaliter concederetur, tunc videretur strictè interpretanda. Quia esset inchoata dispensatio, ac fauor singularis personæ derogans legi communi reseruationis; illum enim eximeret ab onere, quo cæteri, Superiorem adire tenentur pro absolutione: Hæc autem strictè est interpretanda.

Sextò, Priuilegium relaxandi vota,²⁷ extendi etiam ad vota iurata. Tum quia, solum votum dispensatione indiget, eoque sublato, cessat etiam iuramentum. Ergo potestas dispensandi in voto, se extendit etiam ad iuramentum, tanquam ad aliquid ei accessorium. Tum quia, dum conceditur potestas vota relaxandi, conceditur facultas remittendi obligationem, virtute Religionis, soli Deo tanquam Creditori acquisitam. Sed obligatio, non solum voti, sed etiam

K k 2

iura-

iuramenti, soli DEO præstiti, acquiritur DEO tanquam Creditori; Ergo facultas circa vota, extenditur etiam ad iuramenta *Sanchez lib. 8. dif. 2. n. 18.*

28 Septimò; Priuilegium legitimandi, quando non redundat in præiudicium Filiorum legitimorum, esse latè interpretandam, & consequenter extendendam, & consequenter extendendam, non solum ad Natum ex adulterio, sed etiam ad Natum ex adulterio simul, & incestu. Quia potestas legitimandi, tunc est purum Principis beneficium. Hoc autem est largissimè interpretandum. Quod si potestas legitimandi loqueretur de Spurijs, nulla appositâ limitatione; Cum Spurius sit terminus generalis, omnes Spurijs species, sub se comprehendens, extenderetur etiam ad casum mixtum, cum hæc potestas sit favorabili, ac latè interpretanda. *Sanchez num. 28. & 30.*

29 Octauò; Priuilegium Beneficia conferendi, extendi etiam ad Pensiones. Pensio enim venit nomine Beneficij Ecclesiastici; Tum quia tunc non est quid merè temporale, sed potius spirituale, aut spirituali annexum, cum ex Bullâ Pij V.

Pensio habeat annexum onus recitandi Officium saltem B. V. & in Cancellaria, Pensionarius censeatur beneficiarius ad effectum gaudendi priuilegio fori Ecclesiastici. Tum quia Pensio ex stylo Curia, & ex Bullâ Pij V. quæ incipit; *Sacrosanctum*; Clericatum requirit sicut beneficium. Tum quia Pensionarius ex constitutione Sixti V. quæ incipit: *Cum Sacrosanctum*, tonsuram, & habitum Clericalem iugiter deferre tenetur, sub pœnâ priuationis ipsius Pensionis, ipso facto incurrenda. Tum quia de Pensione, quæ Clerico assignatur loco beneficij, fieri debet in literis mentio, sicut de beneficio. Tum quia fructus pensionis, nec vendi, nec locari possunt ad vitam, sicut nec fructus beneficij. Tum denique, quia Simoniacum est, pecuniam dare pro pensione obtinenda, sicut pro obtinendo beneficio, ideoque *in cap. Conquerente; de Cleric. non residente*; de eâ sit mentio, sicut de beneficio, eo quod non detur in stipendium, sicut dantur pensiones merè temporales, sed assignetur communiter loco beneficij. *Gigas de pens. quest. 67. concl. 2.*

QVAE-

Q V A E S T I O L I V .

An Privilegium ad res, vel personas in eo non expressas, extendi possit.

C A S U S .

BENEFICIARIUS quidam, facultatem obtinuerat Matutinum diei sequentis, statim post meridiem, recitandi. Cum autem ei graue esset, illud se solo recitare, Sacerdotem sibi familiarem socium adhibuit; Hic tamen postea dubitavit, an per illam recitationem propriæ obligationi satisfecisset. Quæritur; an satisfecerit.

SUMMARIUM.

- 2 Sacerdos, sua obligationi non videtur satisfecisse.
- 3 Privilegium concedens, alios non vult comprehendere, quam in privilegio expressos,
- 4 Privilegium tantum valet, quantum sonat.
- 5 Presertim personale.
- 6 Et quando à iure alteri non communicatur.
- 7 Sacerdos satisfecit obligationi.
- 8 Privilegium extenditur ad omnia cum expressis connexa.
- 9 Et ad omnia, quæ ad commodum Privilegii usum sunt necessaria.
- 10 Intentio concedentis, se extendit ad omnia virtualiter expressa.
- 11 Ne privilegium sit inutile.
- 12 Etiam privilegium personale se extendit ad eos, qui ad eius usum sunt necessarij.
- 13 Neque hoc à iure exprimi debet.
- 14 Dispensatio ad alios spirituales, extenditur etiam ad temporales.
- 15 Privilegium dispensandi in votis, extenditur etiam ad iurata.

16 Privilegium testandi extenditur ad Codicillum.

17 Privilegium carnes comedendi, extenditur ad lacticinia.

18 Dispensatio ad plura beneficia, extenditur etiam ad residentiam.

RATIONES DUBITANDI.

Quamvis privilegium favorabile, 2
latè sit interpretandum, & extendendum, quantum patitur verborum significatio; Adhuc tamen superest difficultas; An extendi etiam possit ad res, vel personas in ipso privilegio non expressas. Aliqui enim nolunt extendi, & consequenter censent, Sacerdotem, per eam recitationem suæ obligationi non satisfecisse. Ita sentire videntur: Azor. lib. 5. cap. 23. quæst. 9. Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 47. & lib. 8. disp. 1. num. 30. Salas disput. 17. sect. 8. Henrigh. lib. 7. de Indulg. c. 30. num. 7. Molinatom. 3. disp. 591. num. 2.

Primò; Quia, privilegium ad illos solos extenditur, ad quos extenditur 3

Kk 2

intentio

intentio Concedentis; ab hac enim intentione non minus pendet, quoad extensionem, quam quoad efficaciam, ac valorem. Intentio autem Concedentis, non censetur ad alios extendi, quam ad eos, qui in priuilegio, aliquo modo, exprimuntur, vel propter vocis significationem comprehenduntur; Principis enim voluntas nihil operatur, nisi aliqua ratione nobis exterius manifestetur. Cum ergo priuilegium Beneficiario concessum, socium nullo modo exprimat, ad illum extendi non poterit; ideoque Socius, per illam recitationem, propriae obligationi non satisfecit.

- 4 Secundò; Quia priuilegium tantum valet, quantum sonat, siue quantum eius verba significant, & non amplius. In priuilegio autem, quod Beneficiario concessum est, nullum est verbum, ex vi cuius significari, & consequenter comprehendendi possit Socius. Ergo priuilegium pro eo non valet, & consequenter eum ab obligatione matutinum repetendi non eximit.
- 5 Tertiò; Quia priuilegium Beneficiario concessum, est priuilegium personale. Hoc autem non extenditur ad alios; alioquin nulla esset ratio, cur etiam priuilegium concessum Patri, non transiret ad Filios; & priuilegia vni Religioni concessa, non participarentur ab alijs; & Vxor Clerici coniugati, eius priuilegijs non gauderet. Sicut ergo hæc priuilegia ad alios non extenduntur, ita nec priuilegium Beneficiario concessum, extenditur ad Socium, illique fauet.
- 6 Quartò; Quia, quando iura volunt, hæc priuilegia extendi ad alios præter

expressos, hoc ipsum explicant. Sic enim Vxor, & Filij, gaudent priuilegio nobilitatis obtentæ à Marito, ac Patre; quia iura ita disponunt, eamque illis communicant. *L. Cum Religione, ff. De statu hominum.* Nullum autem datur ius, quod priuilegium anticipandi matutinum communicet Socio.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen; Priuilegium Beneficiario concessum, extendi etiam ad Socium; & consequenter illum, per eam matutini recitationem, suæ obligationi satisfecisse. *Suarez lib. 8. de legibus cap. 11. num. 7. Azor. cap. 23. quest. 7. Salas disp. 17. s. 8. num. 48. Nauarrus cap. 22. n. 74. Bonacina disp. 1. quest. 3. pun. 7. §. 1. num. 6. Eman. Sæ v. gratia num. 30. Sanchez lib. 8. disp. 1. num. 38. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 141. ad finem. & alij communiter,*

Primò; Quia priuilegium, virtualiter extenditur ad ea omnia, quæ connexionem habent cum re, vel actione; per priuilegium concessa; Superior enim, eo ipso, quod vnum concedit, aliud etiam concedere censetur. Sic Prælatus concedens vni facultatem aliquid donandi, censetur, eo ipso, alteri etiam facultatem concedere accipiendi, cum dare, & accipere sint relatiua; & Pontifex facultatem concedens Sacerdoti, celebrandi, tempore interdicti, censetur etiam Ministro facultatem concedere inferuendi; cum Minister connexionem habeat cum celebratione, eo quod, ex Ecclesiæ præcepto, sine Ministro celebrari

brari non possit. Cum ergo, vsu etiam in Ecclesia receptum sit, vt Diuinum Officium persoluatur cum Socio, ratione istius connexionis, priuilegium Beneficiario concessum, censetur etiam virtualiter concessum Socio; alioqui priuilegium Beneficiario oneri potius esset, quam leuamini, illum enim saepe cogere officium recitare sine Socio, cum difficile sit inuenire, qui velit Officium recitare, dum scit, se propria obligationi non satisfacere. Ad hoc autem cogere, est onus potius, quam leuamen asserre.

Secundo; Quia, priuilegium concedens, commodum eius vsum concedere intendit, cum in Priuilegij commodum, ac utilitatem illud concedat. Ergo, eo ipso virtualiter intendit, ea omnia concedere, quae ad talem vsum necessaria sunt, vel utilia, aut cum eo vel ex praeccepto, vel ex consuetudine sunt connexa; alioquin inutilis redderetur concessio. Sed commodus vsus priuilegij Beneficiario concessi, est, posse Officium recitare cum Socio. Ergo priuilegium concedens censetur ei concedere, vt matutinum immediatè post meridiem recitare possit cum Socio; cum praesertim haec sit consuetudo ab Ecclesia iam recepta; per hoc autem censetur, idem priuilegium etiam Socio concedere.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

10 Neque obstant rationes in contrarium adductae. Nam ad primam Respondetur; Intentionem Concedentis ad eos omnes, & ad ea omnia extendi, quae in priuilegio, vel formaliter, vel virtualiter exprimuntur; In priuilegio

autem, ea omnia virtualiter exprimuntur, sine quibus vsus priuilegij redderetur difficilis, vel minus commodus. Talis autem esset, in vsu priuilegij Beneficiario concessi, Socij defectus.

Ad secundam Respondetur; priuilegium, tantum valere, quantum verba sonant, vel formaliter, vel virtualiter; alioqui plura priuilegia essent omnino inutilia; priuilegium enim audiendi diuina tempore interdicti, si comprehenderet solum Dominum, & non etiam Domesticos, ac familiares, qui eum comitari solent, inutile redderetur; Siquidem vsu, ac consuetudine iam receptum est, vt, cum Dominus pergit ad diuina audienda, famulos, & comitatum secum deferat.

Ad tertiam Respondetur; priuilegium personale non extendi ad alios, qui ad commodum eius vsum necessarij, vel utiles non sunt, neque cum eo vllam habent connexionem, vt sunt priuilegia personalia concessa Patri, vel vni Religioni, vel Clerico coniugato; Ad horum enim vsum necesse non est, vt ad illos etiam extendantur. At ad commodum vsu priuilegij Beneficiario concessi, necessaria est eius extensio etiam ad Socium, vt dictum est.

Ad quartam Respondetur; Iura extensionem priuilegij ad alios, quam ad expressos specialiter exprimere, quando illi alij, ad quos priuilegium à iure extenditur, ad commodum eius vsu necessarij non sunt; tunc enim priuilegium, ex se, ad illos nec formaliter, nec virtualiter extenditur. At, cum connexionem habet cum commodo vsu priuilegij, tunc non requiritur iuris expressio, quia iam

iam priuilegium, ex se, ad illos virtualiter extenditur, eosque exprimit.

COROLLARIA.

14 Colligitur ex dictis primò; Priuilegium, siue dispensationem illegitimo concessam ad actus spirituales, extendi etiam ad temporales, iuxta *cap. Per venerabilem. qui filij sint legitimi.* Quia isti duo actus ita sunt inter se connexi, vt ex decentia, & aequitate, separari non possint, sed vnus concessio aliam secum trahat; ideoque vna virtualiter continet aliam eo modo, quo dictum est, priuilegium alicui concessum audiendi diuina tempore interdicti, ad eius familiares virtualiter extendi.

15 Secundò; Priuilegium dispensandi in votis, extendi ad vota iurata, quia iuramentum cum sit accessorium, est conexum cum Voto. Similiter extendi etiam ad ea commutanda, quia commutatio, quatenus deficit ab aequalitate, est quaedam partialis, ac imperfecta dispensatio.

16 Tertio; Priuilegium testandi, extendi ad codicillum, quia codicillus, vel est aliquid accessorium testamento, vel sub nomine testamenti comprehenditur; ex recepto enim vsu, & ex vulgari significatione, quaelibet dispositio, causà mortis, testamentum vocatur. *L. Marcellus, ff. De donat. causa mortis.* Hoc autem posito, Priuilegium testandi, non extenditur ad alium casum in priuilegio non expressum, sed ad casum in priuilegio comprehensum. *Suarez lib. 8. cap. 28. n. 15.*

17 Quarto; Priuilegium carnes com-

pendi die ieiunij; extendi ad lacticia; quia horum prohibitio, est solum accessoria; Vnde dispensatione facta in principali, censetur facta etiam in accessorio. Similiter, priuilegium comedendi oua, extendi etiam ad lacticia; quia neque oua, neque lacticia prohibentur, vt talia sunt, sed quatenus à carnibus sementinam trahunt originem, vt habetur *cap. denique dist. 4.* Quare, concessa dispensatione in vno, censetur concessa in omnibus.

Quintò; Dispensationem ad plura beneficia dispensare etiam in vtriusque residentià; quia hæc dispensatio, est necessariò connexa cum illà; alioquin prima esset omnino inutilis. Dans autem formam, dat etiam consequenter, quæ ad illam sunt necessaria; Hinc primò; Dispensatus, vt in minori ætate beneficium parochiale habeat, censetur simul dispensatus ab obligatione sumendi Sacerdotium intra annum. Secundò; Parochus dispensatus, ne intra annum ordinetur, & Episcopus ne intra tres menses consecratur, censentur etiam dispensati, ne beneficium, & Episcopatus vacent; Non enim vacant, nisi ob culpam; Hæc autem, posita dispensatione, non datur; Tertio denique, illegitimus, vel alias Irregularis, ad omnes, vel ad Sacros Ordines dispensatus, censetur simul dispensatus ad beneficium aliquod simplex, quò possit ad Ordines promoueri; quia sine huiusmodi titulo, Sacris Ordinibus initiari non potest; *ex Trid. sess. 21. de reform.* Pensio enim, aut patrimonium, per se, ad hoc non sufficiunt, nisi adsit Ecclesiæ necessitas, vel utilitas. *Sanch. lib. 8. disp. 1. num. 19. & 27.*

QVAE.

QVAESTIO LV.

An Privilegium, ob falsi narrationem sit inualidum.

C A S U S.

TITIVS, ex Oppido, quod supponitur esse nullius Dioecesis, volens matrimonium contrahere cum Bertà consanguineà in quarto gradu, dispensationem à Pontifice petijt; & ne dispensatio dirigeretur expedienda Ordinario Recinetensi, sed Maceratensi, in supplicatione, falso asseruit, Ordinarium Maceratensem esse viciniorem. Quæritur, an dispensatio ab Ordinario Maceratensi expedita, sit valida; & an Titius, qui bona fide contraxit, credens esse validam, validè contraxerit.

S V M M A R I V M.

1 Dispensatio ab Episcopo Maceratensi expedita, videtur valida.

2 Mendacium circa Ordinarium non pertinet ad causam finalem.

3 Error in nomine Dispensati, non tollit valorem dispensationis.

4 Dispensatio sic expedita, fuit inualida.

5 Episcopus Macerat. non erat vicinior.

6 Mendacium circa Dioecesim, dispensationem reddit inualidam.

7 Sicut etiam error circa Personam Impetrantis.

8 Et error circa modum vacationis beneficii.

9 Et circa Personam delegatam.

10 Quando non est error solum in nomine.

11 Cum errore circa Dioecesim, potest esse valida dispensatio.

12 Dispensatio voti certi, est irrita, si exprimat votum dubium.

R. P. Beati Lib. II.

14 Et si exprimat causa, qua verè non detur.

15 Est valida collatio beneficii simplicis, quamvis exprimat, esse curatum.

16 Et dispensatio in irregularitate ob homicidium, quamvis non exprimat, circumstantia persona occisa.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

Non quodlibet privilegium, à Superiore, motu proprio conceditur, sed aliquod etiam ad instantiam partis, hoc est, ipsius Privilegiati, vel alterius, qui eius partes gerit. De hoc ergo quaeritur; An sicut ad sui valorem ex parte Privilegiati, requirit acceptationem; ita ex parte rei in supplicatione narrata, requirat veritatem; Aliqui enim putant,

Ll

non

non requiri; sicque validam esse dispensationem ab Ordinario Macerateni expeditam. Ita *Basilius Pontius de matrim. lib. 8. cap. 15. §. ult. num. 43. Laymannus lib. 1. tract. 40. cap. 22. num. 27. Sanchezarellus vac. resol. par. 1. qu. 63. Diana par. 1. tract. 10. res. 36.*

3 Primò; Quia non semper est inuvalida dispensatio, quoties in supplicatione aliquid fingitur, vel tacetur, quo cognito, Superior, vel absolutè non dispensasset vel saltem non dispensasset eodem modo, sed solùm quando fingitur, vel tacetur aliquid pertinens ad finem dispensationis, vel faciens ad hoc, vt dispensatio conuenienter, & melius concedatur; Hinc enim est, vt valida sit Voti dispensatio obtenta ab eo, qui se finxit Virum doctum, vel studiosum, quia scilicet fictio ista non habet connexionem cum causà dispensationis. Sed neque mendacium circa Ordinarium, cui committitur dispensatio, pertinet ad causam finalem, vel ad materiam dispensationis; Causa enim finalis est, ad vitandum scandalum, vel incontinentiam, vel quid simile; & materia, est impedimentum consanguinitatis; cum quorum neutro connexionem habet Ordinarius: Ergo etiam dispensatio, cum tali mendacio obtenta, erit valida.

4 Secundo; Quia error in nomine Personæ, cui conceditur dispensatio, non tollit valorem dispensationis; Tum quia non pertinet ad causam dispensationis; Tum quia non mutat intentionem Dispensantis; Ergo neque error in nomine Ordinarij, cui committitur dispensatio, vitabit dispensationem; Ordinarius enim multò minus pertinet ad causam dispen-

sationis, quam is, cui conceditur dispensatio, & consequenter etiam multò minus mutat voluntatem Dispensantis.

RESOLVTIO.

2 **R**espondetur tamen; dispensationem à Titio sic obtentam fuisse inuvalidam. *Salas de legibus disp. 20. sect. 17. num. 123. Sanchez lib. 8. matrim. disp. 21. n. 39. Rebellius par. 2. lib. 3. quest. 5. num. 24. Bonac. disp. 1. quest. 2. pun. 4. num. 6. & alij apud istos.*

6 Primò; Quia, Ad valorem dispensationis, attenditur intentio Dispensantis; ab hac enim dispensatio totaliter pendet; Intentio autem Pontificis dispensationem concedentis est, illam committere Episcopo viciniore, vt colligitur aperte ex praxi, & ex stilo Curia; Pontifex enim, nunquam dirigit dispensationem expediendam, nisi Episcopo viciniore. Cum ergo Episcopus Maceratenis, non esset viciniore, Pontifex non censetur voluisse illi committere dispensationem expediendam, ideoque dispensatio fuit inuvalida ex defectu potestatis in Episcopo.

7 Secundo; Quia, si Titius fuisset Diocesis Recinetensis, & in supplicatione expressisset, se esse Diocesis Maceratenis, sicque expeditio, commissa fuisset Episcopo Macerateni, dispensatio ab illo expedita, fuisset inuvalida, ex defectu voluntatis, ac intentionis in Pontifice; Pontifex enim semper intendit, mandatum dispensandi committere Ordinario Impetrantis, cum hic in ipsa commissione exprimat, & hic sit Curia stilus: Sed etiam, in casu presentis,

ti, Pontifex non intendit dispensationem committere Episcopo Maceratenſi, ſed Episcopo viciniore: Ergo etiam in caſu praſenti, inualida eſt diſpenſatio, ex defectu voluntatis in Pontifice, ac po- teſtatis in Episcopo Maceratenſi.

8 Tertiò; Quia error circa perſonam Impetrantis, vitiat diſpenſationem; reddit enim illam inuoluntariam, cum Pontifex non intendat illam dare Petro, ſed Paulo; ſicut error circa perſonam Donarij vitiat donationem, quia reddit illam inuoluntariam, iuxta ea, quae diximus, *lib. 1. quaest. 23.* Sed etiam error circa perſonam Ordinarij, cui delegatur poeſtas diſpenſandi, reddit huiusmodi delegationem inuoluntariam; Pontifex enim intendit, illam delegare ei, qui eſt viciniore; Ergo etiam error circa perſonam Episcopi delegati, reddit inualidam delegationem, & confe- quenter diſpenſationem ab huiusmodi Episcopo expeditam. In caſu autem praſenti, interuenit error circa perſonam Episcopi delegati; cum Pontifex intendat diſpenſationem committere viciniore, & Episcopus Maceratenſis, ad quem dirigitur diſpenſatio expedienda, non ſit viciniore.

9 Quartò; Quia, ſi quis, petens bene- ficium, in ſupplicatione falſò narret, illud vacare per reſignationem, cum va- cet per mortem, collatio eſt nulla; *ex cap. Susceptum, de refer. in 6.* vbi habe- tur; mandato dato de conferendo bene- ficio vacante per reſignationem nequit conferri, ſi vacet per mortem. Ergo ſimiliter, ſi quis petens diſpenſationem, eiufque commiſſionem, falſò narret, Episcopum Maceratenſem eſſe viciniore-

rem, cum tamen ſit remotior, diſpen- ſatio illi commiſſa erit inualida; Non minùs enim, intentio Pontificis eſt, de- legare facultatem Episcopo viciniore, quam conferre beneficium vacans per reſignationem, & non per mortem.

OBIECTIONVM SOLVTIO,

Nequè obſtant rationes in contrari- **IO**
um. Ad primam Reſpondetur; Non ſolùm errorem circa materiam, vel cauſam finalem delegationis, ſed etiam circa perſonam delegatam, vitiare delegationem. Sicut non ſolùm error circa cauſam finalem, vel materiam diſpenſationis, vitiat diſ- penſationem, ſed etiam error circa per- ſonam diſpenſatam; Nam hic etiam er- ror ſufficit ad mutandam voluntatem Superioris delegantis, vel diſpenſantis, à qua deſumitur valor diſpenſationis, vel delegationis; Cum perſona delegata, vel diſpenſata, ad diſpenſationem, vel delegationem, non minus eſſentialiter pertineat, quam cauſa finalis, & materia.

Ad ſecundam Reſpondetur; In caſu **II**
praſenti, non eſſe errorem ſolùm in no- mine, ſed etiam in perſonà ipſà Ord-inarij, cui committitur diſpenſatio; hæc enim committitur viciniore, cuiuf- modi non eſt Episcopus Maceratenſis, ſed Recinetenſis. Eſſet error ſolùm in nomine, ſi Episcopus Recinetenſis diſ- penſationem expediuiſſet; cum enim ipſe ſupponatur eſſe viciniore, ad ipſum verè dirigeretur diſpenſatio, licet deinde per errorem appellaretur Episcopus Macera- tenſis. Sicut ergo, cum quis baptizat Infantem praſentem, quem putat eſſet

Ll 2 Filium

Filium Petri, cum sit filius Pauli, validus est Baptismus, quia Baptizans intentionem habet baptizandi Infantem presentem, quicumque tandem ille sit, licet deinde erret, dum putat esse filium Petri; Ita Pontifex, dum dispensationem dirigit expediendam, Episcopo viciniore, quem putat esse Episcopum Maceratanensem, valida est delegatio respectu Episcopi Recinetensis, quia hic est verè viciniore, & intentio absoluta Pontificis est, delegare Episcopum viciniorem, licet deinde erret in nomine, dum illum nominat Episcopum Maceratanensem.

COROLLARIA.

12 **C**olligitur ex dictis primò; Falsum esse, quod docet *Sanchez lib. 8. marr. disp. 2. n. 39.* Quando erratur in Diocesi, vt si quis in supplicatione, vel dispensatione, dicatur esse Diocesis Albanensis, cum sit Tusculana, irritam esse dispensationem, quia tunc neuter Episcopus cum eo dispensare potest. Non Tusculanus, quia mandatum dispensandi, dirigi videtur ad Episcopum Albanensem, & Tusculanus mandatum non accepit ad dispensandum. Neque Albanen. quia Pontifex intendit mandatum dispensandi committere Ordinario Petentis; Episcopus autem Albanensis non est Ordinarius petentis. Hoc inquam, videri falsum; quia Episcopus Tusculanus, cum sit Ordinarius Petentis, videtur in hoc casu dispensare posse; Pontifex enim intendit, facultatem dispensandi dare Ordinario Petentis, licet erretur in nomine Ordinarij, illum

appellando Episcopum Albanensem; Quando autem constat de corpore, nihil obstat nominis error; parum enim refert, quod Ordinarius Petentis appellatur Episcopus Tusculanus, vel Albanensis. *Salas de legib. disp. 20. sect. 16. n. 123.*

13 **S**ecundò; Inualidam fore dispensationem, si quis peteret dispensationem Voti certi, exprimendo in supplicatione, esse dubium; Quia daretur error circa aliquid pertinens ad materiam dispensationis; hoc autem sufficit ad vitandam dispensationem, cum tollat in Superiore voluntatem dispensandi; Pontifex enim dispensaret tunc in voto dubio, non verò in certo. *Sanchez in sum. lib. 4. cap. 47. num. 34.*

14 **T**ertio; Inualidam etiam fore dispensationem! si quis petens dispensationem contrahendi cum Consanguinea, exponeret pro causa dispensationis copulam, quæ verè non intercessit. Licet enim Pontifex possit sine causâ dispensare, non vult tamen dispensare, nisi preces veritate nitantur. Non niterentur autem veritate, si copula non intercessisset. Si tamen Petens dispensationem, exponeret tanquam causam, copulam habitam, & periculum scandali, vel infamiae inde suborituræ; tunc, si periculum verè non immineret, inualida esset dispensatio, quia Pontifex, propter illud periculum, concedit dispensationem, si verò periculum immineret, sed verè copula non intercessisset, validè esset dispensatio; Quia Pontifex, in hoc casu, moueretur ad dandam dispensationem à periculo, non verò à copula, cum hæc potius retardare soleat, quam mouere ad

concedendam; Vnde, in hoc casu, copula connexionem non haberet cum materia dispensationis. *Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 27. num. 10.*

- 15 Quartò; Validam esse collationem Beneficij, si petens in supplicatione exponat, beneficium esse curatum, cum tamen sit simplex; cum enim Pontifex difficiliter concedat beneficium curatum, quam simplex, qualitas ista beneficij, non mouet ad concedendum beneficium, sed potius retrahit; Vnde non tollit voluntatem absolutam Pontificis beneficium conferendi. Valor autem collationis, ab hac voluntate desumitur.
- 16 Quintò; Validam esse dispensationem Irregularitatis contractæ ob homicidium Sacerdotis, quamuis in obtinendâ dis-

pensatione, circumstantia Sacerdotij expressa non fuerit. Tum quia, nullo iure, vel consuetudine probatur, hanc circumstantiam, in huiusmodi dispensatione obtinendâ, esse necessariò exprimendam. Tum quia hæc circumstantia non habet connexionem cum materia dispensationis, sed est illi merè extrinseca; Irregularitas enim, imposita est homicidio, non ex eo, quod sit aliquod delictum graue; nam multis grauioribus, vt sunt blasphemia, periurium, & similia; non est imposita; sed ex eo, quod Christi mansuetudini opponatur; In ordine autem ad hanc oppositionem, per accidens omnino se habet, quod occisus, fuerit Sacerdos, vel Laicus. *Sanchez lib. 8. matr. disp. 21. num. 22.*

QVAESTIO LVI.

An quodlibet mendacium ad Prinilegium irritandum sufficiat.

C A S V S.

1 **T**ITIVS, vt facilius à Patre facultatem obtineret Ordines suscipiendi, Votum emiserat non nubendi. Post aliquod verò tempus, volens cum Bertâ Matrimonium contrahere, dispensationem perijt, & obtinuit Voti Castitatis. Quæritur; Vtrum matrimonium licitè contrahere possit.

SUMMARIUM.

1. *Dispensatio à Titio obtenta pro voto non*

nubendi, viderur fuisse inualida.
3. *Pontifex concessit dispensationem Voti Castitatis.*

Ll 3

4 Vnum

- 4 *Vnum Votum est narratum pro alio.*
- 5 *Est fictio in materia dispensationis.*
- 6 *Sicut si petita fuisset dispensatio pro Voto non fornicandi.*
- 7 *Et sicut, si erratum fuisset circa speciem impedimenti.*
- 9 *Dispensatio obienta, fuit valida pro Voto non nubendi.*
- 10 *Votum castitatis, est veluti genus ad Votum non nubendi, & non fornicandi.*
- 11 *Se habent sicut includens, & inclusum.*
- 12 *Dispensatio in Voto non nubendi, facilius conceditur, quam in Voto Castitatis.*
- 13 *Volens dispensare in voto Castitatis, necessario vult etiam dispensare in Voto non nubendi.*
- 14 *Expresso Voto Castitatis, exprimitur sufficienter votum non nubendi.*
- 15 *Votum non nubendi, & non fornicandi, sunt Vota disparata.*
- 16 *Etiam dispensatio Voti Sacros Ordines suscipiendi, valet pro Voto non nubendi.*
- 17 *Non tamen, si Votum non nubendi sit factum in fauorem alterius.*
- 18 *Dispensatio in impedimento ex Matrimonio rato, valet, quamuis impedimentum sit ortum ex sponsalibus.*
- 19 *Et legitimatio, quamuis exprimat, illegitimum esse natum ex adulterio Coniugati cum Coniugata.*
- 20 *Et dispensatio in Voto, quamuis exprimat iuramentum.*

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **Q**uamuis ad valorem priuilegij, quod ad instantiam Partis conceditur,

ex parte rei in supplicatione narrata, requiratur veritas; Adhuc tamen dubitari solet; An ita requiratur, vt quodlibet mendacium, ad irritandam gratiam sufficiat. Videtur enīa sufficere; & propterea dispensationem obtentam, fuisse inuvalidam; ita sentire videntur *Nauarrus cap. 22. num. 86. Angelus v. Rescriptum, num. 3. Tabien. ibi quest. 3. num. 4. Beia, respons. cas. 62. Menochius conf. 385. num. 32. Gutierrez lib. 2. cap. 15. num. 100.*

Primò; Quia Pontifex, dispensationem concessit Voti Castitatis, non verò Voti non nubendi; Nam Pontifex, voluntatem non habuit dispensandi, nisi in re sibi narrata; sicut neque Ordinario facultatem concedit dispensandi, nisi preces veritate nitantur. Res autem narrata fuit Votum Castitatis, non verò Votum non nubendi. Cum ergo valor dispensationis, totus pendeat à voluntate Dispensantis sequitur, dispensationem concessam in Voto castitatis, non esse validam pro Voto non nubendi; & hoc esset verum, etiam si Titius, non malitiosè, sed bonà fide hoc fecisset; Nam ad valorem dispensationis, non attenditur culpa, vel simplicitas Petentis, & Impetrantis, sed sola intentio Concedentis; ab hac enim solà vires suas sumit dispensatio; vt benè docet *Sanchez lib. 8. matrim. disp. 21. num. 41. & in sum. lib. 4. cap. 47. num. 17.*

Secundò; Quia inuvalida est dispensatio, quoties impedimentum certum narratur sub dubio; vt, si quis petat dispensatio-

fationem Voti, quod certò nouit se emiffisse, sed in precibus exprimat Votum dubium, vt dictum est *Quæst. preced. coroll. 2.* Ergo à fortiori, invalida erit, quando vnum narratur pro alio, vt contingit in casu proposito, in quo narratur Votum Castitatis, loco Voti non nubendi: si enim omnino non exprimere substantiam rei dispensandæ, sufficit, vt dispensatio sit nulla, à fortiori sufficet, aliam rem, loco rei dispensandæ narrare.

5 Neque obstat, validam esse dispensationem Voti, obtentam ab eo; qui narrauit; se esse Doctorem, cum verè non esset. Narr huiusmodi fictio non pertinet ad materiam, vel causam dispensationis; At, narrare vnum Votum pro alio, est fingere in materiã dispensationis. Hoc autem sufficit, vt dispensatio reddatur inualida.

6 Tertio; Quia, si quis habens Votum non nubendi, dispensationem peteret, & obtineret Voti non fornicandi, non valeret hæc dispensatio pro Voto non nubendi. Ergo similiter, si habens Votum non nubendi, dispensationem petat Voti Castitatis, non valebit hæc dispensatio pro Voto non nubendi; Non minus enim sunt diuersa, Votum non nubendi, & Votum Castitatis, quam Votum non nubendi, & Votum non fornicandi.

7 Quarta; Quia inualida est dispensatio, quando, in ipsã obtinenda erratur circa speciem impedimenti, quamvis impedimentum, quod exprimitur, sit maius; vt, si in supplicatione dicatur, volentes matrimonium contrahere, esse consanguineos in tertio gradu, cum sint

solum affines; vt docet *Sanchez lib. 8. matr. disp. 24. num. 19.* Ergo inualida etiam erit, si in ipsã obtinendã, erretur in specie Voti, quamuis Votum Castitatis, quod exprimitur, sit maius, quàm Votum non nubendi, quod tacetur.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen, Titium posse & licitè matrimonium contrahere.

Probat; Quia, licet Voto solum non nubendi esset obstrictus, dispensatio tamen obtenta Voto Castitatis, valet etiam pro Voto non nubendi. *Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. cap. ult. n. 8. Sanchez lib. 8. matrim. disp. 24. n. 17. & lib. 4. sum. cap. 47. num. 29. Gutierrez de matr. cap. 234. nu. 8. Ledesma in sum. cap. 27. matr. post. 7. concl. disp. 1. Rodrig. par. 1. cap. 238. concl. 3. num. 3. Bonac. disp. 1. quæst. 2. pun. 5. num. 15. & alij apud istos.*

Primò; Quia, Votum castitatis est veluti quodam genus ad Votum non nubendi, & ad Votum non fornicandi; & hæc duo Vota tanquam species sibi subiectas includit. Impossibile autem est, dispensare in ratione aliquã generica, quin eo ipso dispenseetur etiam in omnibus speciebus, ac indiuiduis sub illã contentis; Impossibile enim est, quod priuilegium aliquod concedatur Ciuitati, V. G. quin eo ipso concedatur eius Ciuibus; & Religioni, quin concedatur singulis Religiosis in illã existentibus; quia Ciuitas nihil est aliud, quàm eius Cives, & Religio, quàm eius Religiosi.
Sicut

Sicut ergo Priuilegium concessum Religioni extenditur necessariò ad singulos Religiosos, ab eisque participatur; ita dispensatio in Voto Castitatis, extenditur necessariò ad Votum non nubendi, & ad Votum non fornicandi, eaque comprehendit; Sicut enim Castitas, essentialiter includit abstinentiam à nuptijs, & à fornicatione, ita Votum Castitatis, essentialiter includit Votum non fornicandi; ideoque dispensari non potest in Voto Castitatis, quin eo ipso dispensetur etiam in Voto non nubendi.

II Secundò; Quia Votum Castitatis, & Votum non nubendi sicut includens, & inclusum totum & pars; qui autem dispensat in toto, censetur etiam dispensare in parte; vnde in hoc casu, licet argumentari à maiori ad minus.

12 Tertiò; Quia omissio, vel falsa narratio qualitatis, cuius vera expressio, faciliorem redderet dispensationem, eam non irritat; non enim tollit voluntatem absolutam Dispensantis de eà simpliciter concedenda, imò potius illam arguit; Vnde, si Impetrans beneficium, in supplicatione dicat, illud esse curatum, aut habere dignitatem annexam, cum tamen sit simplex, aut officium, valida est dispensatio, quia facilius conceditur simplex, quam curatum, vt docet Sanchez lib. 8. disp. 2. n. 35. Sed longè etiam facilius conceditur dispensatio in Voto non nubendi, quam in Voto Castitatis; cum Castitas dicat abstinentiam ab omni copulà; non nubere verò, dicat abstinentiam à solà coniugali. Ergo huius etiam omissio, vel alterius falsa narratio, dispensationis valorem non impe-

diet. Et per hoc patet responsio ad rationes oppositas.

OBIECTIONUM SOLVTIO.

AD primam enim respondetur; Ponitificem, eo ipso, quod habuit voluntatem dispensandi in Voto Castitatis, habuisse etiam necessariò voluntatem dispensandi in Voto non nubendi, cum hoc includatur in Voto Castitatis; neque exprimendo in supplicatione Votum Castitatis, fuit expressa falsitas, quia, cum in Voto Castitatis contineretur etiam Votum non nubendi, eo ipso, quod petita est dispensatio in Voto castitatis, petita est etiam implicite in Voto non nubendi.

Ad secundam, Negatur consequentia; 14 Disparitas autem est, quia, cum impedimentum dubium non sit verè impedimentum, sicut Votum dubium non est verè Votum, exprimendo impedimentum dubium, non omnino exprimitur substantia impedimenti, sicque falsa est narratio; At exprimendo Votum Castitatis, exprimitur etiam sufficienter substantia Voti non nubendi, cum hoc includatur in Voto Castitatis.

Ad tertiam, Negatur consequentia. 15 Votum enim non nubendi, & Votum non fornicandi sunt omnino disparata. At vtrumque continetur sub Voto Castitatis, tanquam duæ species sub suo genere; Hinc ergo fit, vt dispensatio Voti non nubendi, non valeat pro Voto non fornicandi, dispensatio verò Voti Castitatis, valeat etiam pro Voto non nubendi. Eodemque modo respondetur ad quartam; inualida enim est dispensatio, quando

quando erratur circa speciem impedimenti, si impedimenta sint disparata; secus verò, si vnum impedimentum includat aliud. Vnde, si quis in obtinendâ dispensatione consanguinitatis, vel affinitatis, erret in gradu remotiori, dicendo, esse in tertio gradu, cum sit in quarto, valida est dispensatio, quia qui dispensat in tertio, censetur etiam dispensare in quarto, cum hic in illo tanquam in maiori contineatur.

COROLLARIA.

¹⁶ Colligitur ex dictis primò; Validam esse dispensationem si quis obstrictus Voto non nubendi, dispensationem obtineat Voti Sacros Ordines suscipiendi, quia in Voto Sacrorum Ordinum continetur obligatio non nubendi, & aliquid aliud. *Suarez c. 27. idemque dicendum est, si quis dispensationem obtineat in Voto perseverandi in Religione, cum tamen Votum emiserit solum Religionis; quia Votum perseverandi, continet Votum ingrediendi, & aliquid plus; Si quis tamen è contra obstrictus Voto Castitatis, vel perseverantia in Religione, dispensationem peteret, & obtineret Voti non nubendi, vel Voti Religionis, inualida esset dispensatio. Tum quia, qui dispensat in parte, non censetur dispensare in toto, sicut qui dispensat in toto censetur dispensare in parte, cum pars non includat totum, sicut totum includit partem. Tum quia difficilius conceditur dispensatio totius, quam dispensatio partis; ideoque Dispensans in parte, non censetur velle dispensare in toto. Dispensatio autem, totum suum valorem obtinet à voluntate dispensantis.*

R. P. Beati Lib. II.

Sanchez lib. 8. disp. 21. num. 23. & lib. 4. sum. c. 47. num. 35.

Secundò; Inualidam esse dispensationem Voti non nubendi, facti in fauorem alterius, si in petitione expressum fuit solum Votum non nubendi. Tum quia non fuit expressa tota substantia Voti. Tum quia Votum non nubendi factum in fauorem alterius, continet Votum non nubendi, & aliquid plus. Tum quia, cum per huius Voti acceptationem, alteri sit acquisitum ius, Pontifex non præsumitur voluisse alteri præiudicium afferre; ideoque tacetur aliquid pertinens ad materiam dispensationis, quo cognito, Pontifex, vel omnino non dispensasset, vel saltem difficilius. *Suarez tom. 2. de relig. lib. 2. c. 41. Sanchez lib. 8. matrim. disp. 21. num. 50. & lib. 4. sum. 47. num. 36.*

Tertiò; Dispensationem obtentam in¹⁸ impedimento publicæ honestatis in primo gradu, consurgentis ex matrimonio rato, validam esse, licet impedimentum consurgat ex sponsalibus. Tum quia hoc impedimentum videtur includi in illo, sicut sponsalia in matrimonio rato. Tum quia difficilius conceditur dispensatio in illo, quam in hoc; neque hæc impedimenta sunt inter se disparata, sicut sunt impedimentum consanguinitatis, & affinitatis in eodem gradu. Si tamen impedimentum publicæ honestatis, sit in secundo, vel tertio, aut quarto gradu, tunc necessè non erit exprimere, impedimentum, ortum fuisse ex matrimonio rato, quia constat, impedimen-

M m

men-

mentum publicæ honestatis, excepto primo gradu, non aliunde consurgere, quam ex matrimonio rato, cum ex sponsalibus non oriatur publica honestas, ultra primum gradum. *Sancti lib. 8. disp. 24. num. 17.*

19 Quartò; Validam esse legitimationem, si Illegitimus ex adulterio coniugati cum soluta, in supplicatione exprimat, se esse natum ex adulterio Coniugati, cum Coniugata; Tum quia, in hoc casu, dispensatio difficiliùs conceditur, quam in illo; Tum quia, simplex comprehenditur sub mixto, in eoque includitur tanquam pars in toto. E contra tamen, non esset valida dispensatio, si Illegitimus natus esset ex adulterio Coniugati cum Coniugata, & in petitione narraret, se esse natum ex adulterio Coniugati cum soluta; Tum quia Superior, in hoc casu, non intenderet dispensare; esset enim dolus circa substantiam, ac materiam dispensationis; Superior autem non censetur velle dispensare, nisi sub conditione; si res ita sit. Tum quia, tacetur aliquid, quo expresso, dispensatio difficiliùs concederetur. Tum denique, quia qui dispensat in parte, non

censetur propterea dispensare in toto. *Sanchez disp. 24. num. 5.*

Quintò; Validam esse dispensationem, si quis habens Votum ieiunij, falsò dicat se iurasse ieiunium, tacito Voto, vel dicat, se habere Votum iuratum ieiunij; quia ad valorem dispensationis, parum refert, an sit Votum, an iuramentum; solum enim spectatur obligatio ex Religionis vinculo, Deo facta. Hæc autem, æquè ex quolibet eorum consurgit. Quare mendacium, non erit circa aliquid pertinens ad substantiam dispensationis, sicque eam non vitabit. Quod si Votum, fuerit iuratum; tunc, quia solum Votum indiget dispensatione, eoque sublato, cessat iuramentum, ideò valida erit dispensatio, siue exprimat solum Votum, negato iuramento, siue solum iuramentum, tacito, vel negato Voto; quia iuramentum habet in se inclusam promissionem; ideoque taciturnitas illa, vel falsitas, non est circa aliquid pertinens ad substantiam dispensationis: *Sanchez lib. 8. disp. 2.*

num. 24.

QVAE.

Q V A E S T I O LVII.

An quælibet taciturnitas, sufficiat ad Privilegium irritandum.

C A S V S.

TITIVS, cum sororem suæ Sponsæ carnaliter cognouisset, affinitatis inde cum Sponsa contractæ, dispensationem à Sede Apostolica petierat. Antequam tamen dispensatio executioni mandaretur ab Episcopo, cui expeditio erat commissa, cum eadem sorore iterum copulam habuit, expeditaque deinde ab Episcopo dispensatione, cum Sponsa matrimonium contraxit. Quæritur; Vtrum matrimonium fuerit validum.

S Y M M A R I V M.

- 2 Dispensatio à Titio obtenta, non videtur valide fuisse expedita.
- 3 Non fuit expressa copula subsequens.
- 4 Nova copula, est novus titulus sufficiens ad affinitatem contrahendam.
- 5 Invalida est legitimatio, non expressa qualitate illegitimi.
- 6 Et absolutio ab heresi, omnibus actibus non expressis.
- 7 Dispensatio tamen fuit valida.
- 8 Valet pro omni copulâ, ante dispensationis expeditionem habita.
- 9 Sicut dispensatio Voti, etiam pro illius repetitione.
- 10 Ex vna dispensatio pro omnibus irregularitatibus.
- 11 Affinitas, est impedimentum per modum habitus.
- 12 Pontifex vult dispensare in affinitate orta ex quocunque copulis.
- 13 Exprimiendi solum sunt diuersi tituli, cum ex illis oritur impedimentum diuersum.
- 14 Impedimentum ex duplici copula contractum, est vnicum.
- 15 Absolutio ab heresi datur solum sub conditione.
- 16 Dispensatio non valet pro copulâ expeditionem subsequente.
- 17 Idem dicendum est de dispensatione Compaternitatis.
- 18 Et de dispensatione Bigamia.
- 19 Et de dispensatione irregularitatis ex homicidio.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

Quemadmodum ad irritandum privilegii, quod ad instantiam partis conceditur, sufficit vitium obreptionis, siue narratio alicuius falsitatis, modo explicato: ita sufficit vitium subreptionis, siue taciturnitas, aut suppressio veritatis. Dubitatur tamen; An quælibet suppressio

M m 2 veri-

veritatis sufficiat. Quælibet enim, sufficere videtur; Ideoque dispensatio à Titio obtenta, inualidè videtur fuisse expedita, & consequenter etiam matrimonium, quod ab eius valore pendeat, fuisse nullum. Ita in simili *Suarez de irreg. ob homicidium tom. 5. d. 44. nu. 18. & lib. 6. de legib. c. 24. nu. 12. Coninch. disp. 18. d. 14. num. 112. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 161. Ledesma in summ. de matr. c. 27. concl. 6. Syluester v. legitimus qu. 3. dub. 2. Auila de censuris par. 2. c. 6. disp. 2. dub. 3.*

3 Primò; Quia Pontifex intendit dispensare in impedimento affinitatis, solum quatenus est ortum ex copula iam habita, ac expressa, non verò ex habenda; Imo, si sciuisset, copulam, habendam post concessam, & ante expeditam dispensationem, vel nullatenus, vel difficiliùs eam concessisset. Ergo taciturnitas copulæ post dispensationis concessionem, & ante expeditionem habitæ, reddit dispensationem inuoluntariam, & consequenter nullam.

4 Secundò; Quia noua copula, est nouus titulus sufficiens ad impedimentum affinitatis contrahendum. Ex iure autem, ac stilo Curia, non solum impedimenta ipsa sunt exprimenda, sed etiam tituli, ex quibus sunt orta; sic enim, si quis ex duplici titulo, si alteri cognatus, vel affinis; vt, quia duos eius filios in Baptismo, vel Confirmatione suscepit; vel quia duas eius sorores carnaliter cognouit; vtrumque titulum exprimere tenetur, quamuis eorum alter, fuerit positus post Pontificis concessionem, & ante eius executionem, alioquin inualida esset dispensatio. Cum ergo etiam copu-

la ante dispensationis executionem, cum Sorore Sponsæ habita, sit nouus titulus, nec in dispensatione fuerit expositus, dispensatio fuit inualida ex defectu formæ, à iure, vel stilo Curia introductæ.

Tertiò; Quia, si Illegitimus ex adulterio Coniugati cum Coniugata, dispensationem impetret, narrans solum, se natum ex adulterio, sed non exprimens, se natum ex adulterio ex parte vtriusque Parentis; legitimatio est irrita, & subrepticia, vt docent *Sanchez lib. 8. matr. disp. 26. num. 5. Angelus v. legitimatio num. 5. Syluester v. legitimus quæst. 3. d. 2.* & alij communiter. Ergo irrita etiam est dispensatio, si narretur solum affinitas, contracta ex copulâ habitâ ante concessionem dispensationis, & non etiam ex copulâ habitâ ante eius expeditionem; si enim ad valorem legitimatiois requiritur à iure expressio coniugij ex parte vtriusque Parentis, à fortiori requiratur expressio vtriusque copulæ.

Quartò; Quia inualida est absolutio, quam obtinet Hæreticus, expressis omnibus hæresibus, sed tacitis, dedita opera, aliquibus actibus circa aliquam illarum hæresim factis, vt docent. *Sanchez lib. 2. sum. cap. 12. num. 9. & Auila par. 2. cap. 6. disp. 2. dub. 3. ad finem.* Ergo à fortiori inualida erit dispensatio affinitatis, tacitâ copulâ ante eius expeditionem secuta; Si enim ad valorem absolutionis, non solum exprimendæ sunt omnes hæreses, sed etiam omnes actus circa quamlibet illarum exerciti, cur ad valorem dispensationis, similiter exprimenda non erunt,

erunt, tam omnes affinitates, quam omnes copulæ, quibus quælibet illarum fuit contracta?

RESOLVTIO.

Respondetur tamen, dispensationem, fuisse validam, & consequenter etiam matrimonium ex eâ contractum. *Sanchez lib. 8. disp. 24. num. 4. & lib. 4. sum. cap. 47. num. 33. Henriquez lib. 12. cap. 10. num. 3. & lib. 14. cap. 7. num. 3. Auila disp. 10 de irreg. dub. 8. Tolerus lib. 7. c. 19. Azor. par. 3. lib. 3. cap. 10. qu. 1. Garzias par. 8. de benef. cap. 3. num. 80. Gutierrez de matr. c. 124. num. 2. Rodriguez par. 1. cap. 258. num. 1. Suarez tom. 2 de relig. lib. 6. cap. 27. num. 12. & alij communiter.*

1 Primò; Quia, Dispensatio obtentâ, valet non solum pro copulâ habita ante petitionem dispensationis, sed etiam pro copulâ habita post petitionem, & ante dispensationis expeditionem; Ad eius enim valorem, ex stilo Curia, exprimendum non erat, copulam fuisse multiplicatam; Nam nemo hoc exprimit, nec, quando dispensationem petit in affinitate ex copulâ conjugali, ab eo petitur, vt numerum copularum, vel tempus, quo durauit matrimonium explicet. Satis ergo erat, exprimere affinitatem; atque hanc Titius in petitione expressit. Non est autem imponendum nouum onus, sine causa.

2 Secundò; Quia; Qui Voti dispensationem à Pontifice obtinuit, expediendam à Confessario; virtute talis concessionis dispensari potest à Confessario, quam-

nîs ante obtentam à Confessario dispensationem, Votum sepius referit. Ergo etiam, qui similem dispensationem affinitatis obtinuit, dispensari potest ab Ordinario, quamuis ante obtentam ab Ordinario dispensationem, replicauerit copulam; sicut enim ex multiplici repetitione Voti, non multiplicatur Votum, ita ex multiplici copulâ eum eadem, non multiplicatur affinitas; Nam ex actionibus eiusdem speciei in eodem subiecto, fit vnum numero accidens, vt loquitur *Henriquez loco citato*. Cum ergo copula superueniens, nouum impedimentum non inducat, sed prius solum quasi confirmet, & huius impedimenti auferendi facultas data sit Ordinario, poterit Ordinarius, nouâ copulâ non obstante, in eo validè dispensare.

3 Tertiò; Quia Clericus, qui in excom-
municatione pluries celebravit, numerum
celebrationum exprimere non tenetur
sed vnâ dispensatione, ab omnibus irre-
gularitatibus eximitur, vt docent *Na-
uarrus in addit. ad cap. 27. num. 32. Gar-
zias par. 8. de benef. cap. 3. num. 80. Ze-
rola in praxi par. 2. v. irreg. §. 12. in fine*;
Neque ex consuetudine, aut stilo Curia
constat oppositum, quamuis concedatur,
ex iteratione celebrationis, iteratam esse
irregularitatem. Ergo à fortiori vnica
dispensatione, auferetur affinitas consur-
gens ex copulâ habita ante dispensatio-
nis petitionem, & post illam; Sicut enim,
in dispensatione irregularitatis, intentio
Dispensantis, est, ab omnibus ex celebra-
tione contractis liberare, ita in dispensatione affinitatis,
Mm 3 eius-

eiusdem intentio, est, omnem affinitatem ex copulâ cum sorore sponsæ quomodocumque contractam tollere. Intentio autem Dispensantis, est mensura valoris in dispensatione, cum hic ab eâ totaliter pendeat.

- 11 **Quartò**; Quia affinitas, est impedimentum, & inhabilitas quædam ad matrimonium per modum habitus. Huiusmodi autem inhabilitas ex eadem causâ, multiplicari non potest; neque enim quis semel inhabilis, potest amplius ex eadem causâ inhabilitari, neque vna causa super aliam operari vt tradunt *Henriq. lib. 12. c. 10. §. 3. Sanchez lib. 8. disp. 24. num. 7. Auila disp. 10. de irreg. disp. 8.* Cum ergo ex multiplici copulâ cum sorore sponsæ, vnica affinitas sit contracta, eo ipso quod Pontifex facultatem Ordinario concessit, illam per dispensationem simpliciter auferendi, voluit illam auferri, siue per vnâ, siue per plures copulas, fuerit contracta, siue per copulam habitam solùm ante petitionem dispensationis, siue etiam post illam. Dispensatio autem, suas vires sumit à voluntate Dispensantis.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 12 **AD** rationes in contrarium Respondetur: Ad primam Negatur antecedens; Pontifex enim, eo ipso, quod dispensare voluit in affinitate, necessario dispensare voluit in eâ, ex quocumque copulis, & quomodocumque habitis esset orta, vt patet ex dictis.
- 13 **Ad secundam** respondetur; Ex stilo Curie, tunc solùm exprimendos esse diuersos titulos, cum inde oritur impe-

dimentum diuersum, secus verò, cum nouum impedimentum non inducitur, vt patet exemplo Voti superiùs adducto. Ex multiplici autem copulâ cum eadem, nouum impedimentum affinitatis non inducitur, sed idem; quidquid sit, an ex copulâ cum duabus sororibus oriatur affinitas diuersa; quod etiam multi negant, cum in hoc, eadem videatur ratio, ac in Compaternitate.

Ad tertiam; Negatur consequentia; 14 Disparitas autem est, quia adulterium Coniugati cum Coniugata, non est vnicum, sed duplex, huiusque duplicis adulterij notitia difficiliorem redderet dispensationis concessionem. At impedimentum ex duplici illa copula contractum, est vnicum, nec potest Superior in eo dispensare quin simul dispensare velit ex quibuscumque copulis fuerit contractum.

Ad quartam; Negatur similiter consequentia; 15 disparitas est, quia absolutio, Hæretico conceditur, non absolutè, sed solùm sub conditione (modo aliud contra fidem actum non sit.) At dispensatio affinitatis, regulariter absolutè conceditur. Quod si, hæc etiam concederetur conditionatè, (dummodo noua copula non intercesserit,) in hoc casu, hæc etiam esset inualida, si noua copula non exprimeretur. Addo tamen, absolutio- nem Hæretico datam, quoad actus expressos, esse validam, licet valida non sit, quoad alios non expressos; quia censura ob vnâ causam contracta, auferri potest, remanentibus alijs ob alias causas contractis; vt tradunt. *Suarez disp. 7. de cens. sect. 9. num. 4. Vasquez disp. 18. num. 14. Sayrus lib. 2. cap. 21. n. 13.*

n. 13. & alij plurimi, quos refert, & sequitur *Bonac. de cens. disp. 1. quest. 3. pun. 6. num. 1.* Quæ regula, non valet in dispensationibus, præsertim impedimentorum matrimonij, propter contrarium usum, ac stilum Curia. Vnde, si quis factus affinis sponsæ propter copulam cum eius sorore, ac matre habitam, peteret dispensationem affinitatis, exprimendo solum copulam cum Sorore, inualida esset dispensatio etiam quoad affinitatem contractam ex copulâ cum Sorore, quia ad valorem dispensationis, ex stilo Curia, requiritur expressio utriusque tituli, & affinitatis. Ad valorem autem actus, forma à iure introducta, seruanda est, eaque non seruata, corrumpit actus.

COROLLARIA.

16 Colligitur ex dictis primò; Dispensationem affinitatis obtentam à Pontifice, licet valida sit ad tollendum affinitatis impedimentum, quando secuta est copula ante ipsius expeditionem, non valere tamen, si copulatalem expeditionem subsequuta sit; Cum enim, postquam Ordinarius, vel Confessarius dispensauit, prior affinitas sit per dispensationem iam omnino sublata, per subsequentem copulam, noua affinitas contrahitur, ad cuius dispensationem non extenditur commissio. Ad priorem autem copulam extenditur, quia, per illam, noua affinitas contracta non est, sed eadem mansit, cuius dispensandæ facultas Ordinario iam data

erat, sed ab eo nondum expedita, ac executioni mandata, *Sanchez lib. 8. disp. 24. num. 8.*

Secundò; Eum, qui in Baptismo, filium alicuius tenuit, & post obtentam à Pontifice Compaternitatis dispensationem, alium filium tenuit ante eius expeditionem, validè dispensari; quia vnica tantùm orta est Compaternitas, cuius tollenda facultas Ordinario concessa erit, neque ex stilo Curia filiorum numerus erat exprimendus, cum singuli nouum impedimentum non induxerint. *Garzias loco citato n. 78.*

Tertiò; Si quis ter, vel quater, nuptias celebravit, necessarium non esse, in dispensatione Bigamiae, hoc exprimere, sed satis esse exprimere secundas; quia omnes illæ nuptiæ vnicum Bigamiae impedimentum induxerunt, ad quod auferendum, datur in commissione Ordinario potestas. *Auila par. 7. disp. 8. in fine. Henriq. lib. 12. c. 6. nu. 9. Sanchez lib. 7. d. 86. n. 24.*

Quartò; Eum, qui pluries occidendo irregularitatem contraxit ex homicidio; in petitione dispensationis, non necessario omnia homicidia exprimere debere, sed satis esse, si vnus tantùm delicti mentionem faciat; Tum quia, singula delicta nouum impedimentum non inducunt, sed idem confirmant; Tum quia, expressio singulorum delictorum, à iure specialiter non exigitur. *Garzias par. 8.*

cap. 3. n. 80.

QVAE-

Q V A E S T I O LVIII.

An cessante causa Privilegij, cesset Privilegium.

C A S V S.

EPISCOPVS Albanensis, accepto mandato ad dispensandum cum Titio in irregularitate, propter Parentum paupertatem; illum ad ordines dispensavit. Antequam tamen Titius Ordines suscipere, eius Parentes, per obitum cuiusdam Consanguinei, pinguem hæreditatem adepti sunt; postquam, ipse Ordines suscepit. Quæritur; Vtrum eos licitè suscepit.

S V M M A R I V M.

- 2 Cessante causa finali dispensationis, cessat dispensatio.
- 3 Aliquando tamen non cessat.
- 4 Videtur cessare, quando ad effectum ultimum perducta non est.
- 5 In iure, gratia reuocatur, cessante causa.
- 6 Consetur concessa, sub tacita conditione, si causa subsistat.
- 7 Etiam lex cessat, cessante causa.
- 8 Et dispensatio ad carnes comedendas, cessante infirmitate.
- 9 Duo dantur genera obligationum.
- 10 Et duo genera causarum ad dispensandum.
- 11 Dispensatio ad Ordines, ob paupertatem, non cessavit, etiam cessante paupertate.
- 12 Tota causa, erat tunc, cum fuit concessa dispensatio.
- 13 Causa temporalis, potest esse sufficiens ad dispensationem perpetuam.
- 14 Dispensatio, est species quadam donationis.
- 15 Alia est conditionata, alia absoluta.
- 16 Dispensatio ad matrimonium, ob paupertatem, cessante paupertate non amittitur.
- 17 Cessante causa, cessat dispensatio, quando causa est successiva.
- 18 Dispensatio absoluta, manet etiam eius causa cessante.
- 19 Cur facilius cesset privilegium, quam Lex.
- 20 Dispensatio concessa dependenter à causa futura, cessat causa cessante.
- 21 Dispensatus ad matrimonium, ob incontinentie periculum, aliud matrimonium inire potest.
- 22 Dispensationes absolute concessæ, non cessant, nisi reuocentur.
- 23 Quæ dispensatio, cessante causa, cesset.
- 24 Causa dispensationis, in dubio, presumitur non cessasse.
- 25 Usus dispensationis, ex circumstantiâ superueniente, impediri potest.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

Certum est primò; Cessare dispensationem, si cesset eius causa finalis, an-

antequam dispensatio sit integrè concessa, quia cessat intentio Concedentis; hic enim intendit dispensationem concedere solum ob illam causam, siue, si illa causa subsistat, & non aliter; ideoque dat mandatum ad dispensandum, solum sub conditione; si preces veritate nitantur. Vnde, si Pontifex committat Episcopo facultatem dispensandi Titium in irregularitate ad Ordines suscipiendos, propter paupertatem; sed interim, antequam Episcopus dispense, Titius ad pinguiorem fortunam veniat, Episcopus, illum dispensare amplius non potest quia paupertas, quæ erat iusta dispensandi causa, iam cessauit; Pontifex autem non concessit Episcopo facultatem dispensandi, etiam cessante iustà causà dispensationis; Non enim præsumitur, voluisse Episcopo facultatem dare ad id, quod ipse licitè præstare non poterat; Ipse autem licitè dispensare non poterat sine iustà causà. *Sanchez lib. 8. matr. d. 30. n. 8.*

3 Certum est secundò; Non cessare dispensationem, etiam si cesset eius causa finalis, postquam dispensatio est integrè concessa, & suum vltimum effectum adeptæ, quando eius effectus non habet tractum successiuum, sed est momentaneus. Si enim, tempore absolutionis ab excommunicatione, vel dispensationis ab irregularitate, aut Voto, aut aliquo impedimento dirimente, vel non dirimente, vera fuit causa allegata, etiam si postea cesset, non propterea cessat absolutio, vel dispensatio; Tum quia ex *reg. 73. de reg. iuris in 6.* factum legitime, retractari non debet, licet casus postea eueniat, à quo non potuit inchoari.

R. P. Beati Lib. II.

Tum quia effectus iam consummatus, & completus, non pendet à causa concessionis; hæc enim ad eius solum productionem fuit necessaria, non verò ad eius conseruationem; Vnde, si quis centum donauit Amico, ob paupertatem, in quâ, tempore donationis degebat, quamuis postea Amicus ad pinguiorem fortunam veniat, non propterea cessat donatio; & si cum Irregulari dispenseur ad Ordines ob paupertatem, quamuis hic postea, ordinibus susceptis, diues fiat, non propterea cessat, nec cessare potest dispensatio, quia iam habuit suum effectum consummatum, & grauissima alias sequeretur inconuenientia, si cessaret; Si enim, cessante causà dispensationis in irregularitate ad omnes Ordines obtenta, cessaret dispensatio, postquam Dispensatus Subdiaconatum iam suscepit, ita ut ad vltiores Ordines ascendere non posset, ad rem nimis difficilem cogeretur; esset enim iam ligatus, nec retrocedere valeret à statu assumpto. Idemque contingeret, si quis, obtenta dispensatione in Voto castitatis ob carnis tentationes, post contractum matrimonium, cessantibus tentationibus, Votum serueteneretur, quantum posset, debitum non petendo; vel enim discedere deberet ab Vxore cum maximo Filiorum detrimento; vel in matrimonio, sine magno salutis periculo, permanere non posset. *Sanchez num. 10. Bonac. disp. I. quest. 2. pun. 10. §. I. n. II.*

Difficultas ergo solum est, an cesset dispensatio, quando totaliter cessat eius causa finalis, antequam ad effectum vltimum perducta sit; vt accidit in casu

N n

pro-

proposito; in quo paupertas cessauit, antequam Titius Ordines sumeret. Et quidem, videtur cessasse, ita ut Titius, illà validè, ac licitè uti non potuerit ad Ordines suscipiendos. *Sanchez lib. 8. matrimon. disp. 30. num. 14. plures referens, & Bonac. disp. 1. de legib. quest. 2. pun. 10. §. 1. num. 5.*

Primò; Quia in cap. *Generaliter 16. quest. 1. & in cap. Tua; de Cler. non resid. & cap. Abbas in fine de verbor. signific. reuocatur gratia, & priuilegium, cessante causa.* Ergo ad durationem dispensationis, requiritur duratio causæ.

Secundò; Quia Superior, censetur semper velle dispensationem concedere solùm sub tacitâ conditione, si causa permaneat; Sicut cum concedit mandatum dispensandi, illud semper sub hac conditione concedit (si preces veritate nitantur;) alioquin, si vellet dispensationem ad eum casum extendi, quo causa omnino cessaret, iniquus esset Dispensator; Vnde in *L. Facto. ff. De vulgar. & pupill. subst.* deciditur. Priuilegium Patri concessum substituendi alium Filio furioso, cessare, si Filius iterum ad mentem redeat, quamuis priuilegium, iam esset ad effectum deductum; quia, inquit textus: *Iniquum incipit fieri beneficium Principis, si adhuc id valere dicamus;* Auferret enim homini sanæ mentis, testamenti factionem. Cum ergo eodem modo, cessante causâ dispensationis, incipiat esse iniqua dispensatio, utpotè, quæ sine vllâ causâ hominem eximit à iure communi, vel naturali diuino, consequenter cessabit, quoad effectum, qui sine inconuenienti reuocabilis est; ut est in casu præsentis, promotio ad Ordines. Ne-

que enim credendum est, velle Dispensantem peccare, intendendo, ut dispensatio vim habeat, etiam dum est illicita, aut iniqua.

Tertiò; Quia, cessante causâ legis, cessat lex, eiusque obligatio. Ergo à fortiori, cessante causâ dispensationis, cessabit dispensatio; faciliùs enim tollitur priuilegium, ac dispensatio, quod est ius extraordinarium, ac speciale, quam lex, quæ est ius commune. Si ergo ius commune cessat, cessante causâ, ut omnes concedunt, à fortiori cessabit priuilegium, ac dispensatio; Hæc enim, non habet tantam firmitatem, faciliùsque reuocari potest, quam ius commune.

Quartò; Quia dispensatio in esu carnis in Quadragesimâ, ob certam infirmitatem, cessat, cessante infirmitate, quæ fuit causâ dispensationis; absurdum enim videtur, ut is, cum quo est dispensatum ob debilitatem dubiam, & quæ ex se, seclusâ dispensatione, non excusabat, carnes eodem modo comedere possit, quamuis perfectam sanitatem recuperauerit. Ergo eodem modo, dispensatio irregularitatis, cessante eius causâ, cessauit.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò; cum Dispensatio, nihil sit aliud, quam exemptio à legis obligatione; duo dari genera obligationum: Aliquæ enim sunt veluti momentaneæ, & indiuisibiles, quia totæ simul, & per vnicum actum, integrè contrahuntur; ut obligationes
Voti,

Voti, irregularitatis, excommunicatio-
nis, & aliorum impedimentorum; Hæ
enim, per vnicum actum, totæ simul ac-
quiruntur. Aliquæ verò; sunt diuisibi-
les, & successiue, quia contrahuntur
per partes, vna post aliam; vt obligatio
ieiunij, officij, & aliæ similes; obliga-
tio enim ieiunandi, vel officium recitan-
di hodie, est diuersa ab obligatione ieu-
nandi, vel recitandi cras, & vna ponitur
successiue post aliam.

10 Aduertendum est secundò; Dari simi-
liter aliquas causas dispensandi, quæ in-
tegrè, & adæquatè existunt tunc, quan-
do conceditur dispensatio; vt, cum Pon-
tifex dispensat in Voto Castitatis ob car-
nis stimulos, vel in impedimento matri-
monij ob paupertatem, vel in pluralitate
beneficiorum, ob munus, quod quis
tunc gerit; In his enim casibus, adest in-
tegra causa dispensandi, quando dispen-
satio conceditur; Nam dispensatio in Vo-
to Castitatis, conceditur ob tentationem
præsentem, non ob præteritam, vel ob
futuram; Similiter, dispensatio in im-
pedimento matrimonij, conceditur ob
paupertatem, quæ de præsentem existit,
non ob illam, quæ fuit, aut erit. Ali-
quas verò dari, quæ non sunt totæ tunc,
cum conceditur dispensatio, sed partim
sunt de præsentem, partim de futuro; vt,
cum Pontifex dispensat in carniū come-
stione propter dubium infirmitatis, vel in
officij recitatione propter imminentes oc-
cupationes; in his enim casibus, causa
dispensationis, non integrè existit tunc,
cum conceditur dispensatio, sed succe-
dit, sicut succedit ipse vsus dispensatio-
nis. Nam Pontifex, hoc mense in offi-

cij recitatione dispensat propter occupa-
tiones huius mensis, nec propter istas,
dispensare potest pro mense sequenti, cum
occupationes huius mensis, parum deser-
uiant ad honestandam officij omissionem,
mense sequenti. His positis.

RESOLVTIO.

AD Casum Respondetur; Dispensa-
tionem Titio concessam ad Ordines
suscipiendos ob paupertatem, non ces-
sasse, quamuis cessauerit eius paupertas;
ideoque licitè Titium Ordines suscepisse.
*Suarez lib. 8. de legib. c. 30. num. 12. Sa-
las disp. 2. sect. 6. n. 67. Eman Sa, v. Gra-
tia, num. 6. Silvester v. Dispensatio quest.
6. Gutierrez lib. 1. cum quest. cap. 15. n. 22.
& lib. 2. num. 30. & alij apud Sanchez
lib. 8. disp. 30. n. 13.* qui hanc opinio-
nem affirmat esse probabilem, licet ipse
contrariam sequatur. *Menoch. de præ-
sumpt. lib. 4. præsumpt. 189. num. 197. &
alij communiter.*

Primò; Quia tota causa, ob quam
Titio fuit concessa dispensatio, erat tunc,
cum fuit ab Episcopo dispensatus; Tunc
enim verè erat pauper. Sed causa, tunc
fuit sufficiens ad valorem dispensationis,
vt suppono. Ergo, quamuis postea ces-
sauerit, adhuc fuit sufficiens, parum e-
nim refert, quod postea cessauerit, vel
non cessauerit. Nam dispensatio fuit
concessa ob paupertatem tunc existentem,
non ob futuram, vel ob eius perseveran-
tiam. Quamuis ergo non perseverauerit
paupertas, adhuc fuit valida dispensatio.

Secundò; Quia potest causa tempo-
ralis, esse sufficiens ad dispensationem

perpetuò, & absolutè concedendam, eamque honestare potest; Summus enim Pontifex, de facto, non solùm in ijs, quæ sunt de iure humano, sed etiam in ijs, quæ sunt de iure diuino, ac naturali, absolutè, & in perpetuum aliquando dispensat; Vt, cum Virum aliquem Principem dispensat in Voto peregrinationis, vt negotium aliquod graue, ad Ecclesiæ statum pertinens, agat; vel, cum, propter incontinentiæ periculum, dispensat in Voto Castitatis. In hoc autem casu: dispensatio non pendet in conseruari à causà concessionis, ideoque ipsà etiam cessante non cessat.

14 Tertiò; Quia per dispensationem legitime factam, acquirit Dispensatus, ius vtendi re sibi donatà; Dispensatio enim est species quædam donationis. Sed ius semel per donationem quæsitum, non reuocatur per cessationem causæ, ob quam fuit facta donatio, vt per se patet. Ergo neque ius, semel per dispensationem quæsitum, reuocabitur per cessationem causæ, ob quam fuit concessa dispensatio. *Menochius lib. 4. presumpt. 189. num. 197. Gutierrez lococitato.*

15 Quartò; Quia, si dispensatio concessa Titio, cessasset, cessante paupertate, tolleretur communis distinctio dispensationis, in absolutam, & conditionatam; Omnes enim dispensationes essent conditionatæ; Nam dispensarent solùm, quandiu causa duraret. Consequens autem videtur absurdum; Cur enim dari non possit etiam dispensatio absoluta, & nullius conditionis durationi alligata, cum non repugnet, dari causam temporalem, ac transeuntem, quæ sit sufficiens ad honestandam concessionem aliquam, & dispensationem etiam perpetuam. Dispensatio autem ab-

soluta, est illa, quæ ob causam semel positam, in perpetuum conceditur, & consequenter, quæ remanet etiam causà cessante.

Quintò; Quia, si Mulier, ob pauper- 16 tatem dispensetur in impedimento consanguinitatis, & antequam matrimonium contrahatur fiat diues, non propterea amittit dispensationem, nec eius vsus, cum dispensatio, ei concessa non fuerit sub conditione, si paupertas toto tempore ante matrimonium perseuerauerit, sed absolutè; Vnde hoc à Contrahentibus non inuestigatur, essetque non leuis occasio scrupulorum, & aliorum inconuenientium, vt optimè notat *Garzias par. 6. de benef. cap. 2. n. 291.* Ergo etiam Titius, quamuis ante Ordinum susceptionem, ad pinguiorem fortunam venerit, non propterea amisit dispensationem, ac ius ad Ordines suscipiendos; alioquin dispensatio, non fuisset absoluta, sed conditionatæ; Imo non fuisset dispensatio, siue relaxatio irregularitatis, sed suspensio.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

17 **N**Equæ rationes in contrarium adductæ, nobis aduersantur; Hæ enim probant solùm, cessare dispensationem, cessante causà, quando concessio dispensationis, requirit causam successiuam, ac ipsi dispensationi commensuratam quod nos non negamus. Vnde ad primam Respondetur; In *cap. Generaliter*; Concedit priuilegium immunitatis omnibus Ecclesiasticis, qui apud Ecclesias, vel Monasteria permanent non diuagantes. Hoc autem priuilegium, est conditionatum, & habet causam successiuam, scilicet permanentiam

nentiam in Ecclesijs, aut Monasterijs. Similiter in *cap. Tua*; conceditur Canoniceis, studiorum causâ, ut etiam in absentia, fructus præbendarum percipiant; quod privilegium, est similiter conditionatum, & habet causam successivam, scilicet assistentiam in studijs. Denique in *cap. Abbates*; conceditur Cœnobio S. Bertini, ut ex illo, Alciatenses Monachi, sibi eligant aliquem in Abbatem, quandiu observantia regularis ibi vigerit; quod privilegium, est etiam conditionatum, & dependens à viridi observantia, quæ est causa successiva.

18 Ad secundam, Negatur Antecedens, præter dispensationem enim conditionalem, admittenda est etiam absoluta, ut patet ex dictis. In huius autem concessione, intentio Concedentis est, ut dispensatus illâ utatur, etiam cessante causa, ob quam fuit concessa; Neque per hoc peccat Concedens, cum concedat ob causam legitimam, quam tamen non necesse est semper existere, quandiu durat dispensatio. Similiter neque utens dispensatione, peccat, quia utitur re sibi legitime concessâ; Privilegium autem substituendi alium Filio furioso, cessat, si Filius ad mentem redeat, quia ex subiectâ materia constat, fuisse conditionale, si videlicet Filius in furore usque ad mortem permaneat alioqui, ut rectè ibi dicitur, iniqua esset substitutio.

19 Ad tertiam Respondetur; Facilius quidem cessare posse privilegium, ac dispensationem, quam legem; Tum quia, illa facilius reuocari possunt à Principe; Tum quia, oriri potest aliqua circumstantia, quæ eorum usum impediat. Ex hoc tamen non sequitur, illa cessare debere ex

omni causâ, ex quâ cessat lex; Nam lex cessat, cessante eius causa finali adæquata, quia tunc redditur omnino inutilis, nec Subditos ad observantiam legis omnino inutilis obligare, æquum est. At dispensatio, ac privilegium, etiam cessante eorum causâ, sunt utilia Privilegiato, & aliunde Privilegiatus, ad eorum usum non obligatur.

Ad quartam, Negatur consequentia; 20 Cum enim dispensatio in esu carniû, concessa fuerit dependenter à causâ futura, non mirum, si, cessante tali causa, cesset. At dispensatio in irregularitate, fuit Titio absolutè concessâ ob pauperatatem præsentem, non verò ob eius perseverantiam in futurum. Hinc ergo fit, ut, etiam cessante paupertate, ipsa non cessaverit.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Eum, qui 21 ob incontinentiæ periculum, dispensationem obtinuit in Voto Castitatis, aut Religionis ad matrimonium contrahendum; primo matrimonio dissoluto, aliud matrimonium, etiam cessante incontinentiæ periculo, inire posse; Quia præsens in continentia periculum, videtur causa sufficiens ad absolutè dispensandum; alioqui non esset dispensatio, sed suspensio à Voti obligatione; Dispensatio autem semel absolutè obtenta, non cessat, etiam si cesset causa, ob quam fuit concessa, ut patet ex dictis. Idemque dicendum est de dispensatione semel legitime obtenta in aliqua lege humana, vel diuina; ut in iuramentis; Nam hæc etiam, si sit absolutè concessa, cessante eius causâ, non cessat,

Nn 3 cum

cum ab illà non pendeat in conseruari, sed solum in fieri; Et hoc à fortiori ualeat, cum dispensatio obtinetur ab ipso Legislatore, uel eius Successore, aut Superiore; Nam hic, in propria lege, ualidè dispensare potest, etiam sine causà, ut patet ex dictis.

22. Secundò; Dispensationes absolute concessas, cessare non posse, ipso facto, sed indigere reuocatione ad hoc, ut cessent; Habent enim rationem donationis, quæ non cessat, nisi reuocetur. Imo aliqua ex ipsis, nec reuocatione cessare possunt; omnes enim illæ, quæ consistunt in remotione alicuius impedimenti, semel concessæ, reuocari non possunt, quia impedimentum per illas sublatum, redire amplius non potest; neque enim redire potest excommunicatio semel per absolutionem sublata neque irregularitas, aut Votum, sine uoluntate uouentis, ut docent *Menochius lib. 4. presumpt. 189. nu. 197. Suarez lib. 6. de legib. cap. 30. n. 4. Sanchez lib. 8. disp. 30. n. 10.*

23. Tertio; Dispensationem, quando eximit ab obligatione diuisibili, & successiua, & propter causam similiter diuisibilem, ac successiuam; cessante causà, cessare; quia eximit ab obligatione solum sub conditione, quandiu fuerit causa, & cum obligatio sit multiplex, multiplex etiam causa, ad illius exemptionem, requiritur, ut patet in Officij recitatione, quæ singulis diebus, nouam causam requirit, cum sit noua exemptio, nec præsens infirmitas, sit causa sufficiens concedendi per-

petuam dispensationem in ieiunio. *Suarez lib. 8. cap. 30. n. 18.*

Quartò; Cum dubitatur; An causa dispensationis conditionatæ, cessauerit; præsumi semper non cessasse, & consequenter dispensationem adhuc esse ualidam. Tum quia, possessio stat pro dispensatione, quam constat ualidè fuisse concessam. Tum quia, cessatio, in dubio, non præsumitur, nisi probetur, cum sit dubium facti. Tum demum, quia in dubio, an sit ualida dispensatio, iudicanda est ualida, eo quod in dubio, in fauorem ualoris actus, iudicandum sit, ut magis ualeat, quam pereat, ut habetur *cap. Abbate: de uerbor. signific. Sanchez lib. 8. disput. 21. num. 25.* Ergo à fortiori, de illius ualoris præsumendum est, si semel constitit de eius ualoris, & dubium postea suboriat, an, ob causæ cessationem, cessauerit, *Sanchez lib. 8. disput. 30. num. 9.*

Quintò; Quamuis dispensatio absolute concessa, non cesset, cessante eius causà; eius tamen usum impediri posse ex aliqua circumstantia superueniente, quæ eius usum reddat iniquum; Si enim usus iniquus est, licitus esse non potest. Tunc tamen, dispensatio non extinguitur, sed potius suspenditur, ac quasi sopitur; quia, remotà illa circumstantià, iterum eius dispensationis usus, est licitus. *Arg. cap. Abb. de uerbor. signific. Suarez lib. 8.*

c. 30. n. 22 Sanchez lib. 8. disput. 30. n. 17.

L A V S D E O.

I N.

INDEX

RERVM NOTABILIVM.

QVÆ IN SECUNDO LIBRO TRACTANTVR.

Primus numerus, Paginam, Secundus, Numerum indicat.

ABBATES, leges ferre possunt, pag. 14. num. 26.

Ablatio unica acus, non est culpa grauis in genere furti. p. 67. n. 6. Quando sufficiat ad censuram incurrendam, pag. 68. n. 12.

Ablatiuus absolutus, non semper importat conditionem p. 227. n. 16.

Abscissio digiti, corporis integritatem non tollit. p. 160. n. 8.

Absentia à Choro ob iniustam excommunicationem, est impedimentum legitimum. pag. 193. n. 9.

Absolutio ab heresi, est inualida, si omnes actus non exprimentur. p. 276. n. 6.

Absolutio ab heresi, datur solum sub conditione. p. 278. n. 15.

Absolutio, ad tollendam censuram, est necessaria. p. 199. n. 2. In mortis articulo à Censuris reseruatis, à simplici Sacerdote dari potest. p. 200. n. 8.

Absolutiones data post facultatis acceptationem, sunt valida. pag. 238. num. 15. Data ante illam, sunt inualida, ibi num. 19.

Absolutio censura data sub conditione, an sit valida. pag. 215. num. 3. Nunquam sic inuenitur à iure data. p. 216. n. 5. à Superioris voluntate totaliter pendet. ibi n. 8. Dum datur, nullum habet effectum. ibi n. 9. Est illicita. p. 217. n. 11. imprudenter sic datur ibi n. 12. Est contra reuerentiam rei spirituali debitam. ibi num. 14. Est valida, n. 15. Non pendet in suo valore à conditione. ibi n. 16.

Absolutio, in mortis articulo, à Sacerdote vitando data, an sit valida. p. 204. n. 3. Est valida. p. 208. n. 16. A quolibet Sacerdote, tum ex iure, quam consuetudine, tunc dari potest. p. 210. n. 25. Etiam ab excommunicato vitando. ibi n. 26. & à quolibet habente characterem Sacerdotalem. pag. 211. n. 27.

Abso.

I N D E X

- Absolutio, in mortis articulo, ab excommunicatione vitando in praesentia alterius Sacerdotis data, est inuvalida pag. 212. num. 33. Si Sacerdos non sit vitandus, est valida, & licita. ibi n. 34. A quo dari debeat in concursu plurium Sacerdotum. ibi num. 35.*
- Absolutio conditionata, ex Ecclesia non usu, redditur solum illicita p. 219. n. 23.*
- Absolutio, an tollere possit vnam censuram sine alia pag. 220. num. 2. Eas solas tollit, quas Sacerdos tollere intendit. ibi num. 4. Nihil infundit cum censuris impossibile, ibi n. 5. Tollit solum censuram cognitam. num. 6. Accommodatur petitioni, p. 221. n. 7. Quomodo dari possit. ibi n. 8. Data in Confessione tollit omnes censuras. ibi n. 9. Est dispositio ad absolutionem peccatorum. num. 10. In Sacramento, censurarum manifestationem requirit. p. 223. n. 17. Extra Sacramentum, pendet totaliter à voluntate Absoluentis. ibi num. 18.*
- Absolutio, ante partis satisfactionem data, an sit valida. p. 224. num. 2.*
- Est illicita. p. 225. n. 6. Est valida ibi num. 7. Tollit censuras oblitus p. 227. num. 17.*
- Absolui potest, qui sine graui damno satisfacere non potest. pag. 228. num. 18.*
- Accedens ad aliquem locum, loci priuilegijs gaudet. pag. 40. num. 29. An eandem Vigiliam ieiunare bis teneatur. ibi num. 30.*
- Accedens ad Monasterium Monialium exemptarum, excommunicationem incurrit. cap. 41. num. 3. Loquendo cum illis an incurrit. p. 42. n. 4.*
- Accelerans mortem Rei, irregularitatem non incurrit. p. 145. n. 5. Nec accelerans mortem Infirmi. pag. 146. num. 13.*
- Acceptatio ad priuilegijs valorem est necessaria. p. 237. n. 13. In Priuilegiato solum directo. pag. 239. num. 24. Ad continuationem iurisdictionis, non requiritur. ibi n. 23.*
- Acceptatio eorum, in quorum damnum cedit priuilegium, non est necessaria. p. 245. n. 31. Neque eorum in quorum utilitatem priuilegium cedit indirectè. ibi n. 32.*
- Acceptatio beneficij, an vllum ius tribuat. p. 169. n. 4. Nulium ius tribuit. p. 170. n. 8. Est quid facti. sic ut optio prabendæ. ibi n. 9. Est in usu. ibi n. 10. Est solum conditio. sine qua collatio non tribuit ius completum. ibi n. 11. Est valida solum quatenus est declaratio proprii consensus p. 171. n. 12.*
- Actiones, ob quas irregularitas incurritur, debent esse humanae p. 173. n. 6.*
- Actus irritatio, non requirit in Subdito notitiam p. 32. n. 15.*
- Actus, formam prescriptam non seruata, non est validus. pag. 225. num. 4. Contra formam non specialiter prescriptam factus, est validus. pag. 227. num. 14.*
- Actus internus ab Ecclesia praecipere non potest. p. 62. n. 4. Ab ea puniri non potest. ibi n. 5. Quot modis coniungi possit cum externo. ibi n. 6. Aliqui prohiberi possunt solum sub conditione. p. 63. n. 7.*
- Actus internus per externum, cum quo connectitur*

- nectitur, sufficienter manifestatur. p. 64. n. 13. Ab Ecclesia indirecte cognoscitur. ibi n. 14.
- Aduena, seruari tenentur leges, que etiam in proprio Territorio obligant. p. 38. n. 19. Et leges mercibus pretia taxantes. p. 38. n. 20.
- Aduena existentia in aliquo loco, in quibus illi subijciat legibus loci. p. 39. n. 23.
- Affinitas, est impedimentum per modum habitus. p. 278. n. 11.
- Argumentum pro libera opinionis probabilis electione. p. 214. n. 39.
- Articulus mortis, quid sit. pag. 213. n. 36. Cur tunc detur iurisdidio in quolibet Sacerdote. pag. 209. num. 19.
- Articulus alterius necessitatis, hanc iurisdictionem non confert. p. 213. n. 38.
- Articulus mortis quid. p. 202. n. 19. Pro eo articulo, que facultas a Trid. concedatur. p. 200. n. 9.
- Attentio interna, in Officij recitatione, ab Ecclesia precipitur. pag. 65. num. 16.
- B
- B**eneficij fructus, sunt debitis iniuste excommunicato. pag. 194. num. 12.
- Beneficij collatio, valida est, quamuis in supplicatione exprimat esse curatum. p. 269. n. 15.
- Beneficij priuatio, videtur pœna conditionalis. p. 109. num. 4. Sicut priuatio fructuum. ibi num. 5. Est priuatio rei proprie, sicut confiscatio. p. 110. num. 10. Imponitur à Trid. solum sub conditione. R. P. Beati Lib. II.
- Beneficij fructus, an per excommunicationem amittantur. pag. 165. n. 2. amittuntur. n. 6.
- Beneficij fructus non meretur, qui est extra Communionem Ecclesie. pag. 167. n. 12.
- Assignatur solum posito quod exerceri possit Officium. ibi n. 13. Denegantur Excommunicato, sicut denegatur Communio Fidelium, p. 168. n. 14. Et si sit contumax, etiam in casu necessitatis. ibi n. 20.
- Beneficij acceptatio, nullum ius tribuit. pag. 170. num. 8. Est quid facti, sicut optio prebende. ibi n. 9. Est in usu. n. 10. Est solum conditio, sine qua collatio ius completum non confert. num. 11. Est valida, solum, quatenus est declaratio proprii consensus. p. 171. n. 12.
- Beneficiarius Choro non assistens ob Ecclesie violationem, distributionibus non priuatur. p. 187. n. 20.
- Beneficij priuatio, in quo differat à censuris. p. 111. n. 14.
- Beneficiarius, distributiones percipere potest. pag. 143. num. 5. Et fructus beneficiorum existentium extra Territorium Episcopi suspendentis. ibi n. 7.
- Beneficij Collatio facta irregulari, est valida. p. 162. n. 8.
- Beneficium, datur propter Officium. p. 162. n. 5. propter quod Officium aliquando detur. p. 163. num. 13. Non semper cum Ordinum exercitio connectitur. num. 16.
- Beneficij fructus, an per excommunicationem amittantur. pag. 165. n. 2. amittuntur. n. 6.
- Beneficij fructus non meretur, qui est extra Communionem Ecclesie. pag. 167. n. 12.
- Assignatur solum posito quod exerceri possit Officium. ibi n. 13. Denegantur Excommunicato, sicut denegatur Communio Fidelium, p. 168. n. 14. Et si sit contumax, etiam in casu necessitatis. ibi n. 20.
- Beneficij acceptatio, nullum ius tribuit. pag. 170. num. 8. Est quid facti, sicut optio prebende. ibi n. 9. Est in usu. n. 10. Est solum conditio, sine qua collatio ius completum non confert. num. 11. Est valida, solum, quatenus est declaratio proprii consensus. p. 171. n. 12.
- Beneficiarius Choro non assistens ob Ecclesie violationem, distributionibus non priuatur. p. 187. n. 20.

I N D E X

Bona fides ad prescriptionem requiritur. p. 25. n. 16. & p. 27. num. 25. Non qualibet bona fides sufficit. pag. 28. n. 26.

Breuiarium, sine iusta causa, proiciens peccat. p. 191. n. 20.

Breuis mora sufficit ad subiectionem contrahendam. p. 40. n. 25.

C

C*anonikus Choro non assistens, ob Ecclesie violationem distributionibus non priuatur. pag. 187. num. 20.*

Carthusianus, in mortis periculo, carnes comedens, non peccat. pag. 75. num. 20.

Causa dispensandi quanam sint. pag. 283. n. 10.

Causa temporalis potest esse sufficiens ad dispensationem perpetuam. pag. 283. n. 13. Ea cessante, quando cesserit dispensatio. p. 284. n. 17. & p. 286. n. 23. Causa dispensationis in dubio, praesumitur non cessasse. ibi n. 24.

Causa, ob quas praecipuum aliquod suspenditur, aut cessat. pag. 79. num. 14.

Celebrare sine Sacris Vestibus est mortale. p. 72. num. 8. Sicut Confessionis sigillum violare. ibi n. 9.

Censura, an incurritur a pensorem non soluente. pag. 76. n. 2.

Censura contrahitur ex delicto in territorio commisso. p. 107. n. 19. Et ex delicto praeterito. ibi n. 20.

Censura Pontificia ab omnibus vbique incurruntur. p. 107. n. 21.

Censura grauis non incurritur, nisi ob culpam grauem. p. 67. num. 3. Non contrahi-

tur a Surripiente unicum acum Sartori. ibi n. 5. Nec propter mendacia iocosa. num. 7. Propter comae gestationem incurri potest. p. 68. n. 9.

Censura non incurritur, nisi ponatur delictum ab ipsa prohibitum. pag. 95. num. 14.

Censura non incurritur a tangente Clericum leuiter. pag. 95. num. 16. Neque a Proferente haesim sine animo. pag. 94. n. 17. Neque a leuiter Vulnerante. num. 18. Neque conditionata, ante conditionis euentum. n. 19. Neque requirens scientiam ab Ignorante. ibi num. 20.

Censura non semper incurritur statim, ac peccatum committitur. pag. 80. n. 21.

Censura, quando incurritur ob lapidis proiecctionem in Clericum. pag. 68. num. 11. Et propter unicum acus ablationem Sartori. ibi n. 12. Et propter vestis breuis gestationem. pag. 69. n. 13. Et ob silentij violationem. ibi n. 14. Et ob haesim prolationem. ibi n. 17.

Censura, sine absolutione tolli non potest. p. 199. n. 2. Non qualibet, a quolibet tolli potest. ibi num. 3.

Censura reseruata, an a simplici Sacerdote tolli possint in mortis articulo. p. 199. n. 4. Tolli possunt. p. 200. n. 8. a Trid. conceditur facultas. ibi n. 9. Generalis, & absoluta. num. 10. In fauorem animarum redundans. num. 11. Pro eo articulo nulla est reseruatio. pag. 201. num. 14. Cur haec facultas concessa fuerit. pag. 202. num. 16. A quibus absolueri tunc non potest simplex Sacerdos. ibi n. 20.

Cen-

- Censura* validè fertur sub conditione. p. 216. n. 6.
- Censura* statim incurritur à mandante homicidium per assassinos. pag. 98. n. 3.
- Censura*, non sunt inter se connexæ, sicut peccata mortalia. p. 220. n. 3. Sunt connexæ per ordinem ad absolutionem à peccatis, p. 222. n. 12. Tolluntur, quantum Confessarius potest, & Pœnitens indiget. ibi num. 25.
- Censura*, in quo differant à beneficij priuatione. p. 111. n. 14.
- Censura* sola statim incurritur. pag. 213. num. 18. & alia quadam pœnæ. ibi num. 19.
- Censura* effectus suspendi potest. pag. 218. num. 21. Ad illum sufficit in Absolvente potestas, & voluntas. ibi num. 22.
- Censura* lata sub conditione disparata, est inualida. p. 219. n. 24.
- Chirurgi*, irregularitatem ex defectu lenitatis non contrahunt. pag. 145. num. 8.
- Clerici* ab omnibus legibus civilibus exempti non sunt. pag. 50. n. 7. Legibus eorum statui non repugnantibus obligantur. ibi num. 8. Absurda, qua alias sequerentur. n. 9.
- Clericus*, triticum ultra taxam vendendo, mortaliter peccat. pag. 52. num. 14.
- Clerici*, quomodo à laicâ potestate sint immunes. p. 52. n. 16.
- Clerici*, quibus legibus civilibus directè ligentur. p. 53. n. 18.
- Clerici* bona, quomodo confiscari possint. p. 52. n. 17.
- Clerici* in odiosis non veniunt nomine Religiosi. p. 128. n. 10.
- Clericum* leuiter tangens, censuram non incurrit. p. 95. n. 16.
- Collatio beneficij simplicis*, valida est, quamuis in supplicatione exprimat esse curatum. pag. 269. n. 15.
- Collatio beneficij*, facta irregulari, est valida. p. 162. n. 8.
- Collatio Episcopatus*, non est conditionata, sed absoluta. pag. 112. n. 15.
- Comestatio*, ex circumstantijs, potest esse culpa grauis. pag. 68. num. 10.
- Commissiones*, ad quos dirigantur, sede vacante. pag. 244. num. 7. A quibus expediri non possint. pag. 248. num. 18.
- Communicatio in diuinis*, est materia grauis. p. 179. num. 3. Quibus permittatur cum Excommunicato. p. 182. n. 15. Quibus non permittatur. num. 16 & 17.
- Communio*, sine internâ deuotione, est vera communio. p. 64. n. 10.
- Communitas exceptis Religiosis*, diuiditur in Populum, ac Clerum. p. 128. n. 13.
- Conditionis*, qua rei inest, expressio, nihil operatur. pag. 226. num. 10. Obligat sicut ius commune. pag. ibi n. 11. Non est limitatiua potestatis. p. 227. n. 15.
- Conditionum genera*, quot dentur. pag. 217. n. 10.
- Conditio à iure non reprobata*, validè apponi potest contractui. p. 218. num. 17. Non irritat matrimonium. ibi n. 18. Nec verum ibi num. 9.
- Confessio sine dolore*, non satisfacit præcepto. pag. 63. num. 8. Non est vera Confessio. ibi n. 9.

I N D E X

- Confessio mortalium interiorum** ab Ecclesia precipitur. p. 65. n. 15.
- Confiscatio bonorum**, quomodo hereticis sit imposta. p. 111. n. 12.
- Confraternitas** quid. p. 230. num. 6. Quibus privilegijs gaudent. ibi n. 7. Est Episcopo subiecta. p. 229. n. 3. Quae sit Collegium reale, qua personale. p. 231. num. 8. De vna Ecclesia Regularium ad aliam transferri ab Episcopo non potest. ibi num. 9.
- Confraternitas in Ecclesia Regularium erecta**, est extra Episcopi iurisdictionem. pag. 231. n. 10. Ab eo visitari potest. p. 232. n. 11. Simul cum legatis ad aliam Ecclesiam transferri non potest. ibi n. 12. Est exempta. p. 233. n. 15. Eius bona, an sint alienabilia. p. 234. n. 17.
- Consilij reuocatio**, eius influxum in homicidium non aufert. pag. 98. n. 4. Est ad hoc mortuum ad occidendum. ibi n. 5. Ad illud magis concurrat, quam non impediens. ibi num. 6. Aut tacum habens. ibi n. 7.
- Consilium homicidij reuocans**, an morte secuta, censuram incurrat. pag. 98. num. 2.
- Consilium, Praeceptum, & Lex**, in quo differant. p. 91. n. 46.
- Consilium, quot modis dari possit**. p. 99. n. 10. Per propositionem motiui contrarij sufficienter reuocatur. p. 102. n. 16. Sole preces, non sunt reuocatio sufficiens. ibi n. 18. Non tollunt motiuium antea datum. p. 101. num. 19. Probabiliter sunt reuocatio sufficiens. pag. 101. num. 29.
- Consuetudo, cur iurisdictionem conferre non possit**. p. 15. n. 4.
- Consuetudo facti, quid**. p. 16. n. 8. Consuetudo iuris, quid. ibi n. 9. Eandem vim habet quoad iurisdictionem, ac quo ad legem. n. 10. Et easdem conditiones requirit. p. 17. n. 11. Iurisdictionem confert. p. 18. n. 13. Sicut priuilegium. n. 14. Legis obligationem inducit. ibi n. 15.
- Consuetudo tam iuris, quam facti, est Reipublicae utilis**. p. 18. num. 16. Iurisdictionem confert solum capaci. ibi n. 18. Principis iurisdictionem non limitat. ibi n. 19. Eius tacitum consensum requirit. pag. 19. num. 20. Debet esse rationalis. ibi n. 21.
- Consulens furtum**, non propterea morti sceleris cooperatur. p. 148. n. 7.
- Consulens alteri transitum per viam periculosam** sit irregularis, si ille occidatur. p. 149. n. 12.
- in Contractibus peritio partis est loco sententiae**. p. 115. n. 6.
- Contractus, non obligat ad soluendum ante Iudicis sententiam**. pag. 115. n. 8. In eo poena apponitur, vt alius cogatur ad fidem seruandam. ibi n. 9. Apponitur per modum legis. p. 116. num. 10. Eiusque iudicium pertinet ad Iudicem. ibi num. 11.
- Contractus obligat ad poenam, solum post Iudicis sententiam**. pag. 116. num. 12. Non sicut Votum. ibi n. 13. Nec sicut Iudicis sententia, ibi n. 14.
- Contrahentium intentio, quae sit**. p. 116. num. 15.
- Contritio indirecte precipitur ab Ecclesia**. p. 64. n. 11.
- Copula noua, est nouus titulus sufficiens ad affinitatem contrahendam**. p. 276. n. 4.

Corporis integritas, per membri abscissionem tollitur. p. 160. n. 9.
Custos rei furivus, illam manifestare tenetur. p. 136. n. 7.

D

Dans operam actioni periculosa homicidii sit irregularis. p. 150. n. 19.
 Dans operam venationi, excusatur à ieiunio. p. 76. n. 5.
 Debita praescribi possunt. p. 25. n. 18.
 Debiti prorogatio legis violationem impedit. p. 197. n. 15.
 Debitor citari potest in territorio, in quo debita contraxit. p. 108. n. 23.
 Debitum servitutis, per Domini excommunicationem non tollitur. p. 182. n. 14.
 Ei à iure conceditur communicatio cum excommunicato vitando. p. 180. n. 7.
 Decima alterius Diocesis praescribi possunt. p. 26. n. 22.
 Decretum, restitutionem praecipiens, est personale. p. 48. n. 24.
 Decretum S. Congregationis de absolutione in mortis articulo, an sit authenticum. p. 210. n. 23.
 Defectus lenitatis, cur requirat notitiam homicidii. p. 174. n. 13.
 Delectatio de carniū comestione in die ieiunii, an sit peccatum. p. 60. n. 32.
 Delictum quot modis possit esse publicum. p. 176. n. 7.
 Delictum sub censura prohibendum, est delictum completum. p. 95. num. 15. ibi dicitur commissum, ubi est delinquens. p. 104. num. 3. vel ubi fuit inchoatum. ibi num. 4.

Delictum committitur, quamvis consummatur in loco exempto. p. 104. n. 6.
Delictum sub censura prohibendum, est actus consummatus. p. 104. n. 8.
Delictum censetur commissum, ubi est terminus actionis. p. 106. n. 14.
Delictum inchoatum, quando sufficiat ad censuram. p. 106. n. 15.
Delictum extractionis tritici, ubi committatur. p. 106. n. 17.
Delictum in territorio commissum subiacet censuræ. p. 107. n. 19. Et delictum preteritum. ibi n. 20.
Delicti inchoatio sola prohiberi potest. pag. 107. n. 22.
Denunciare nemo tenetur se ipsum. p. 136. num. 3. Neque ea, qua probare non potest. ibi n. 4. An aliquando completum. ibi n. 5. An quando delictum est occultum. p. 137. n. 12.
Detentus in carcere, censetur legitime impeditus. p. 186. n. 16. Etiam detentus ab hostibus. p. 187. n. 19.
Digitus abscissio corporis integritatem non tollit. p. 160. n. 8.
Dignitas Vicarii, ex mente Pontificis, habet successorem. p. 245. n. 9. Cur illum habeat. p. 247. n. 12.
Dignitas Legati cur Successorem non habeat. p. 247. n. 13.
Discedens ante meridiem à loco, in quo dies festus celebratur, Sacro non audito, non peccat. p. 76. n. 4.
Dispensare volens in Voto Castitatis, vult etiam in Voto non nubendi. pag. 272. num. 13.
Dispensatio Voti, valet etiam pro eius repetitione. pag. 277. num. 9. Et una pro omnibus irregularitatibus. ibi n. 10.

- Non valet pro copulis expeditionem subsequentibus. p. 279. n. 16. Idem dicendum est, de dispensatione Comparentitatis. ibi n. 17. Bigamiae. n. 18. Et irregularitatis ex homicidio. n. 19.
- Dispensatio cessat, cessante causa finali. p. 280. num. 2. Aliquando non cessat. p. 281. num. 3. An cesset, quando ad effectum vltimum perducta non est. ibi num. 4. Requirit durationem causae. p. 282. num. 5. Conceditur solum sub tacita conditione: si causa subsistat. ibi num. 6.
- Dispensatio, ante eius notitiam, prodest. p. 236. num. 8. Sine acceptatione non est completa. p. 239. num. 25. Valet à tempore acceptationis. p. 240. n. 27.
- Dispensatio à Vicario Capituli expedita, an sit valida. p. 243. n. 2. Est valida. p. 245. n. 8.
- Dispensandi facultas, quot modis committi potest. p. 244. num. 6. Ad quos dirigi possit, sede vacante. ibi n. 7.
- Dispensatio ad Ordines, est Principis beneficium. p. 249. n. 3. Eius concessio indefinita aequipollet vniuersali. ibi n. 4. Non tamen semper. p. 251. n. 13.
- Dispensatio Filio adoptiuo concessa, an sit valida. p. 254. n. 2. Est valida. p. 256. n. 10.
- Dispensatio ad aëtus spirituales, extenditur ad temporales. p. 264. n. 14. Ad plura beneficia, extenditur ad residentiam. ibi n. 18.
- Dispensatio, an ob falsi narrationem sit inualida. p. 266. n. 3. Est inualida. ibi n. 5. Etiam cum mendacium est circa personam impetrantis. p. 267. n. 8. vel circa modum vocationis beneficij. ibi n. 9.
- Dispensatio in impedimento orto ex matrimonio rato, valet, quamuis impedimentum sit ortum ex sponsalibus. p. 273. n. 18. Et dispensatio in Voto, quamuis exprimat iuramentum. p. 274. n. 20.
- Dispensatio irregularitatis, cur à Trid. requiratur etiam in homicidio ad propriam defensionem. p. 153. n. 15.
- Dispensatio Voti certi, est irrita, si exprimat Votum dubium. p. 268. num. 13. Et si exprimat causa, qua verè non detur. ibi n. 14.
- Dispensatio irregularitatis ob homicidium, est valida, etiamsi non exprimat circumstantia persone occise. p. 269. n. 16.
- Dispensatio Voti Castitatis, an valeat pro Voto non nubendi. p. 270. n. 2. Valet. p. 271. num. 9. Est inualida, quando vnum narratur pro alio. p. 270. n. 3.
- Dispensatio Voti non fornicandi, non valet pro Voto non nubendi. p. 271. n. 6. Neque quando erratur in specie impedimenti. ibi n. 7.
- Dispensatio Voti non nubendi, facilius conceditur, quam dispensatio Voti Castitatis. p. 272. num. 12.
- Dispensatio Voti Sacros Ordines suscipiendi, valet pro Voto non nubendi. p. 273. n. 16. modo Votum non sit factum in fauorem Tertii. ibi num. 17.
- Dispensatio ad carnes, cessat cessante infirmitate. p. 282. n. 7. Concessa ob paupertatem, non cessat, etiam cessante paupertate. p. 283. n. 11. Est species quedam donationis. p. 284. n. 14. Alia est conditionata, alia absoluta. ibi n. 15. Quando cesset, cessante causa. num. 17. Absoluta non cessat. p. 285. num. 18. Concessa dependenter à causa futura cessat. num. 20. Eius vsus ex circumstantia superueniente impediri potest. p. 286.

- p. 286. n. 25. *Eius causa, in dubio praesumitur non cessasse. ibi num. 24.*
- Dispensationes absolute concessa, non cessant nisi reuocentur. pag. 286. n. 22.*
- Dispensatus ad Matrimonium, ob incontinentia periculum, aliud matrimonium inire potest. p. 285. n. 21.*
- Dispensatus ad Ordines, an promoueri possit ad Sacros. p. 249. n. 2. Non potest p. 250. n. 8.*
- Dispensatus ab oneribus, intelligendus est ab extraordinarijs, p. 251. n. 14.*
- Dispositio interna, in Sacramentorum receptione ab Ecclesia non praecipitur. p. 65. n. 17.*
- Distributiones Diuina Officia persoluenti negari uon possunt. p. 139. n. 6. Quid ad eas percipiendas requiratur. p. 140. n. 9. Percipi possunt à Beneficiario, p. 143. n. 5. Non sunt fructus beneficii. n. 6.*
- Distributiones, sunt debita absentia à Choro, ob iniustam excommunicationem. p. 193. n. 5. Et quamuis alijs Canonicis sint collata, ibi n. 11.*
- Distributiones, sunt debita Excommunicato absentia à Choro, si iudicis sententia expectanda est. p. 185. n. 12. Absolutè non sunt debita. num. 14. Earum priuatio, est poena ad excommunicationem, ipso iure, consequens. n. 15.*
- Domicilium habens in duplici loco, non subiacet interdicto vnius. p. 130. n. 7. Subiacet tamen, si ibi actu existat. ibi n. 15. Et si alio transferat domicilium, desinit subiacere. p. 132. n. 16.*
- Donatio, à tempore acceptationis valere incipit. p. 238. n. 17.*
- Ecclesia, actum internum praecipere non potest. p. 62. n. 4. Nec illum punire, ibi n. 5.*
- Ecclesia aliquos actus prohibet solum sub conditione. p. 63. n. 7. Mortalium internum Confessionem praecipit. p. 64. num. 15. Et in officii recitatione internam attentionem. p. 65. n. 16. Non tamen in Sacramentorum receptione, internam dispositionem. ibi n. 17. Nec ad lucrandas Indulgentias internam intentionem. n. 19.*
- Ecclesiastica potestas, quomodo ad bonum fidelium ordinetur. p. 65. n. 18.*
- Ecclesia, an euilibet Sacerdoti iurisdictionem conferat pro mortis articulo. p. 207. n. 14. Cur illam conferat. pag. 209. n. 18. & 19. Eam confert etiam ad absoluendum Hæreticum. p. 210. n. 21. Eius sola consuetudo sufficit ad iurisdictionem tunc conferendam. p. 211. n. 30.*
- Ecclesia, cum vitæ periculo obligare non potest. p. 72. n. 7. Potest, quando est necessarium ad bonum commune. p. 73. n. 11. Et quando agitur de contemptu Religionis. num. 12.*
- Ecclesia non vsus, absolutionem conditionatam reddit solum illicitam. p. 219. num. 23.*
- Ecclesia particulares, quod ius per consuetudinem acquirere possint. p. 20. n. 25.*
- Effectus Sacramenti suspendi non potest. p. 218. n. 21.*
- Episcopatus collatio, non est conditionata, sed absoluta. p. 112. n. 15.*
- Episcopi, quod ius acquisierint ex consuetudine. p. 19. n. 22.*

Episcopi,

I N D E X

- Episcopi, quod ius acquirere possint per consuetudinem, quo ad impedimenta dirimentia. pag. 20. num. 26. Et quo ad Canonicos. ibi n. 27. Et in causis propriis. n. 28.*
- Episcopi, leges ferre possunt. pag. 14. num. 26.*
- Episcopi iurisdictio terminatur loco, sicut terminatur personis. p. 44. n. 4.*
- Episcopus Subditos extra Diocesim existentes punire non potest. p. 45. n. 6.*
- Episcopus quot titulis iurisdictionem habeat in Subditos. p. 45. num. 8. Quot actionum genera precipere possit, vel prohibere. ibi n. 9. Quas precipiat per statutum, quas per sententiam. p. 46. n. 10. Quando precipere possit, in alieno Territorio exercendas. ibi n. 11. Quos obligare possit per praeceptum personale. p. 47. n. 14.*
- Episcopus absolueret potest à censuris extra territorium existentes. p. 47. n. 16. Ius dicit in personas subiectas. n. 18.*
- Episcopus à Casibus Papalibus occultis absolueret potest. p. 201. n. 12.*
- Episcopus Confraternitatem de vna Ecclesia Regularium ad aliam transferre non potest. p. 231. n. 9. Bona vnius Ecclesiae alteri applicare non potest. p. 232. n. 14. Quae bona de vna Ecclesia ad aliam transferre possit. p. 233. n. 16. Quod ius habeat in Confraternitates. p. 229. n. 3.*
- Episcopus extra Diocesim iurisdictionem exercere non potest. p. 142. n. 3. In personam tamen subiectam potest. ibi n. 4. Quid intendat, dum suspendit à beneficio. p. 143. n. 8.*
- Episcopus quas actiones subditis precipere possit. p. 48. n. 22.*
- Episcopus, tempore à Trid. statuto non consecratus, an Ecclesiam deserere teneatur. p. 109. n. 2. Eam deserere non teneatur. p. 110. n. 9.*
- Error in nomine dispensati non tollit valorem dispensationis. p. 266. n. 4. Illum tollit circa personam impetrantis. p. 267. n. 8. Et circa modum vacationis beneficii. ibi n. 9. Et circa personam delegatam. num. 10. Illum non tollit error solum in nomine. num. 11. Nec error circa Diocesim. p. 268. n. 12.*
- Excommunicatio alicubi publica, an sit publica ubique. p. 176. n. 4. & p. 177. num. 10.*
- Excommunicato occulto publicè petenti, Eucharistia ministrari potest. p. 178. n. 18. Non tamen, si occultè petat. ibi num. 19.*
- Excommunicatio an sit legitimum impedimentum Choro non assistendi. p. 184. n. 2. Videtur legitimum. ibi num. 5. Est etiam impedimentum, Sacrum audiendi. ibi num. 6. Et Choro assistendi. p. 185. n. 13.*
- Excommunicatus commodum reportare non debet ex suo delicto. pag. 185. num. 10. Etiam toleratus distributionibus priuatur. p. 186. n. 17.*
- Excommunicatio, an priuet fructibus beneficii p. 165. n. 2. Priuat. p. 166. n. 6.*
- Excommunicatio beneficii acceptationem an irritet. p. 169. n. 2. Non irritat. p. 170. n. 6. Illam non irritant iura. ibi n. 7. Beneficii possessionem non impedit. p. 171. num. 14. Irritat collationem, ac presentationem. ibi n. 15. Et collationem pensionis Clericalis. ibi n. 16. Debet tamen esse vera. ibi n. 17.*
- Excom-*

R E R V M.

- Excommunicatio excusat à Sacro audiendo.* p. 77. n. 6.
- Excommunicatio, eximit ab obligatione, per modum pœne.* p. 188. num. 6. *Non est impedimentum legitimum.* pag. 189. num. 12. *Obligat ad procurandam absolutionem.* p. 190. n. 14. *Hoc pendet à nostra diligentia.* ibi n. 16.
- Excommunicatio iniusta, an sit impedimentum legitimum Choro non assistendi.* p. 192. n. 2. *Est impedimentum legitimum.* p. 193. n. 5. & necessarium. n. 7.
- Excommunicatio non est imposita materiali heresis prolatori.* p. 70. n. 19.
- Excommunicato absenti sunt debita distributiones, si Iudicis sententia expectanda est.* p. 185. n. 12.
- Excommunicato occulto an publicè negari possit Eucharistia.* p. 176. n. 2. *Negari potest.* p. 177. n. 8. *Iniuste petit.* ibi n. 12. *Amisit ius ad samam ubique.* n. 13. *Quamvis illam de facto retineat.* n. 14. *Eius delictum censetur publicum.* ibi n. 15. *Eius contrivatio, & infamia iuste permitti potest.* p. 178. n. 17.
- Excommunicatus absolutionem non procurans, est voluntariè impeditus.* p. 185. num. 11.
- Excommunicatus à iure fructibus beneficii, ipso facto, priuatur.* p. 166. n. 7. *Non obstante appellatione.* ibi n. 8. *Non per sententiam, sed per censuram.* p. 167. n. 9. *Priuatio per sententiam non est noua pœna.* ibi n. 10. *Est effectus Excommunicationis.* ibi n. 11.
- Excommunicatus, fructus ita amittit, ut eos recuperare non possit.* p. 168. n. 17. *Eos restituere tenetur ante Iudicis sententiam.* ibi n. 18.
- R. P. Beati Lib. II.
- Excommunicatus annuam Confessionem omittendo, an mortaliter peccauerit.* p. 188. num. 2. *Mortaliter peccauit.* p. 189. n. 8.
- Excommunicatus, est inhabilis ad beneficia.* p. 163. n. 15.
- Excommunicatus meliorem præbendam optare an possit.* p. 170. n. 5. & p. 171. num. 13.
- Excommunicatus tenetur à Fidelium communione abstinere.* p. 109. n. 3.
- Excommunicatus vitandus, an in mortis articulo absolueri possit.* p. 204. n. 3.
- Excommunicatus vitandus, si sit Sacerdos, absoluendo mortaliter peccat.* pag. 75. num. 19.
- Exemptio, quod operetur.* p. 42. n. 5. & 6.
- Existentes in alieno Territorio non sunt actualiter subditi, quoad statuta.* p. 47. num. 20. *Quà pœna puniri possint.* ibi num. 21.
- Existencia breuis in aliquo loco, moraliter non est existencia.* p. 35. n. 7.
- Existencia in aliquo loco, in quibus subiciat Aduenam legibus loci.* p. 39. n. 23.
- Exponens alterum mortis periculo, irregularitatem incurrit.* p. 148. n. 9.
- Extra Territorium degens, est subditus solum habitualiter.* p. 134. n. 10.
- Extra Territorium ius dicenti non paretur impune.* p. 44. n. 3.
- Extraneus, leges loci violans peccat.* p. 37. num. 13.

F

Facultas dispensandi quot modis committi possit. p. 244. n. 6. *Ad quos dirigatur, sede vacante.* ibi n. 7.

P P

Fam-

I N D E X

Famulus, an inferuendo Excommunicato vitando mortaliter peccet. pag. 179. num. 2. *Peccat obligando se ad illi inferuendum.* pag. 180. num. 5. *Non tamen deinde communicando cum illo.* ibi num. 6. *Communicatio ei conceditur à iure.* num. 7. *Etiam sine titulo feruitutis, solum venialiter peccaret communicando.* p. 281. n. 12.

Fideles seruant leges loci, per quem transfereunt. p. 39. n. 22.

Finis legis, qui. p. 7. n. 2. & p. 8. n. 7. & p. 11. n. 15. & p. 12. n. 20.

Finis, qualiter obliget ad media. p. 190. num. 17.

Fructus beneficij, iniuste Excommunicato sunt debiti. p. 194. n. 12.

Fructus beneficij, an per excommunicationem amittantur. p. 165. n. 2. *Amittuntur.* p. 166. n. 6.

Fructus beneficij non meretur, qui est extra Communionem Ecclesia. p. 167. n. 12. *Assignantur solum posito quod exerceri possit Officium.* ibi n. 13. *Denegantur Excommunicato.* p. 168. n. 14. *Et si sit contumax, etiam in casu necessitatis.* ibi n. 20.

Fructuum beneficij priuatio, est poena conditionalis. p. 109. n. 5.

Furi consulens furtum, non propterea eius morti cooperatur. p. 148. n. 7.

Furtum non est actio, ex se, asserens periculum mortis. p. 150. n. 17. *Et si asferret consulens furtum fieret irregularis.* n. 18.

Fur nocturnus, cur occidi possit, non diurnus. p. 158. n. 12.

G

Generales Religionum leges ferre possunt. p. 14. n. 25.

Gestatio Comae ratione alicuius circumstantia potest esse culpa grauis. p. 68. n. 10.

Et vestis breuis. p. 69. n. 13.

H

Habitantes in Suburbis non veniunt nomine populi in odiosis. pag. 129. num. 18.

Heresis absolutio est inualida, si omnes actus non exprimantur. p. 276. n. 6. *Datur solum sub conditione.* pag. 278. num. 15.

Heresis prolatio, quando sit materia censurae. p. 69. n. 17. *Prolatio materialis non videtur sufficiens.* p. 70. n. 19.

Heresin proferens sine animo censuram non incurrit. p. 96. n. 17.

Hareticis est imposita bonorum confiscatio. p. 111. n. 12.

Haretici librum legens, & non intelligens, an censuram incurrat. p. 122. num. 2. *Non incurrit.* p. 124. n. 11. *Proprie non legit.* ibi n. 15. *Non legit humano modo.* ibi n. 16.

Homicidii mandatum reuocans, an morte secuta censuram incurrat. p. 98. n. 2.

Homicidium mandans, per assassinos, censuram statim incurrit. pag. 98. num. 3. *Et principaliter.* p. 101. n. 21. *Quando censuram non incurrat.* pag. 102. num. 26. & 28. *Quando incurrat.* ibi n. 27.

Homicidii malitia, consistit in vulneratione lethali. p. 105. n. 13.

I. Ieiunij

- I**eiunii lex obligat ibi existentes. p. 40. n. 28.
- ieiunii præceptum, an delectationem de carnis comestione reddat peccaminosam. p. 60. n. 32.
- ieiunium violans ob ludum pile, an peccet. p. 81. n. 23. secus ob laborem etiam non necessarium. ibi n. 24.
- Ignorans quacumque ignorantia censuram non incurrit scientibus impositam. p. 96. num. 20.
- Ignorantia facti, an excuset à legis obligatione. p. 172. n. 3. Non excusat ab irregularitate. p. 173. n. 7.
- Impedimenta multa Matrimonii non contrahuntur tanquam pena. p. 174. n. 12.
- Impedimentum, ex duplici copula contractum, est vnicum. p. 278. n. 14.
- Impedimentum præuenire, an quis teneatur. p. 76. n. 2.
- Impedimenta ad legis obseruantiam sunt remouenda. p. 77. n. 8.
- Impotentia voluntaria non excusat à legis obligatione. p. 78. n. 11. Nec malitiosè assumpta. p. 79. n. 13.
- Inchoatio sola delicti, prohiberi potest. p. 107. n. 22.
- Indulgentia, acquiri potest sine intentione illam lucrandi. p. 65. n. 19.
- Ingressus in Monasterium exemptum, quomodo prohibeatur. p. 104. num. 6. & p. 106. n. 17.
- Integritas corporis, per membri abscissionem tollitur. p. 160. n. 9.
- Intentio, exigi potest etiam, ad lucrandas Indulgentias. p. 60. n. 31.
- Intentio Pontificis in dispensatione quam sit. p. 276. num. 3.
- Intentio satisfaciendi præcepto, est actio merè interna. p. 55. n. 3. & p. 57. n. 13.
- Intentio satisfaciendi præcepto, est necessaria, vt satisfactio sit voluntaria. p. 56. n. 8. Et vt sit facta ex debito præcepti. ibi n. 9.
- Intentio satisfaciendi præcepto, non est necessaria ad illi satisfaciendum. pag. 57. num. 15.
- Intentio, non requiritur ad lucrandas Indulgentias. p. 65. n. 19. Quid requiratur. ibi n. 20.
- Intentio specialis quando requiratur ad satisfaciendum præcepto. p. 59. num. 27. Quæ præcepta hanc specialem intentionem requirant. ibi n. 28.
- Intentio sumendi Sacerdotium, quomodo ab Ecclesià exigi possit à Beneficiario. p. 60. num. 30.
- Intentio Contrahentium in contractu, quam sit. p. 116. n. 15.
- Interdictum quid, & quotuplex. pag. 127. n. 6. Est restringendum. ibi num. 7.
- Interdicto vnius loci non subiacet, qui alibi etiam domicilium habet. p. 130. n. 7. Subiacet tamen, si ibi actu existat. p. 131. n. 15. Desinit subiacere, si alio transferat domicilium. pag. 132. num. 16.
- Interdictum comprehendit eos, qui sunt solum de populo interdicto. p. 131. n. 12.
- Interdictus à Diuinis, distributionibus priuatur. p. 186. n. 18.
- Inuasorem occidens, irregularitatem non contrahit. p. 154. n. 5.
- Irregularis distributionibus non priuatur. p. 187. n. 21.
- Irregularitas, an incurratur à Mandante homicidium, si Mandatarius occidatur.

I N D E X

- p. 147. n. 2. *Illam incurrit.* p. 148. n. 8. *Mors Mandatarii illi imputatur.* pag. 149. n. 13. *Fuit eius occasio.* ibi n. 15. *Et causa iniusta.* p. 150. n. 16.
- Irregularitas contrahitur ab eo, qui alium mortis periculo exponit.* p. 152. n. 7. *Non incurritur ab Occidente alium ad propriam defensionem.* ibi n. 6. *Incurritur ab eo, qui est causa mortis alterius.* ibi n. 8. *Et à Matre si parvulum dormiendo occidat.* p. 153. n. 10.
- Irregularitas incurritur ab eo, qui est causa solum indirecta mortis.* p. 153. n. 13. *Ille est causa indirecta, qui ponit causam iniustam mortis.* n. 14.
- Irregularitatis dispensatio cur à Trid. requiratur, in homicidio ad propriam defensionem commisso.* p. 153. n. 15.
- Irregularitas contrahitur ab eo, qui potens fugere occidit.* pag. 154. n. 2. *Occisio tunc ad defensionem non est necessaria.* ibi n. 3. *Non contrahitur, si sine ignominia fugere non possit.* p. 155. num. 6. *Contrahitur si possit.* ibi n. 10.
- Irregularitas ex bigamia incurritur sine ulla cognitione.* p. 173. n. 10. *Non incurritur tanquam pœna.* p. 174. n. 11. *Ad eam sufficit copula voluntaria cum corrupta.* ibi n. 14. *Incurritur etiam ab Infideli.* p. 175. n. 16. *Non tamen ex fornicatione neque ex sponsalibus.* ibi n. 17.
- Irregularitates ex defectu incurruntur etiam sine cognitione.* p. 174. n. 15.
- Irregularitas ex defectu lenitatis incurritur solum à publicis Iustitiæ Ministris.* p. 145. n. 6. & p. 146. n. 12. *Non incurritur ab eo, qui alium occidit ad propriam defensionem.* ibi n. 11. *Nec à Medico, aut Chirurgo.* p. 135. n. 8. *Nec à Ministrantibus Infirmo.* p. 146. n. 13.
- Irregularitas, latronis occisioni à iure imponitur.* p. 157. n. 5. *Non contrahitur ab Occidente alium ad bonorum defensionem.* ibi n. 9.
- Irregularitas ex defectu lenitatis, à solis publicis Iustitiæ Ministris incurritur.* p. 158. n. 14.
- Irregularitas non incurritur, quoties Aggressorem occidere licet.* p. 158. n. 15.
- Irregularitas non incurritur ab eo, qui alteri duos digitos abscondit.* p. 160. n. 5.
- Irregularitas reddit incapacem beneficii.* p. 162. n. 3. *Excludit ab Ordinum usu.* ibi n. 4. *Eius occultatio subrepticium reddit beneficii collationem.* ibi num. 7. *Non habet nisi effectus in iure expressos.* num. 9.
- Irregularis, ex se, beneficii non est incapax.* p. 163. n. 11. *Nec Ecclesiastica iurisdictionis.* p. 164. n. 19. *Beneficii fructus percipere potest.* ibi n. 20. *Etiam licite actus aliquos iurisdictionis exercere potest.* n. 21.
- Irregularitas à valida Ordinum susceptione non excludit.* p. 163. n. 10.
- Irregularitatis dispensatio ex homicidio, valida est, etiam non expressa circumstantia persona occise.* p. 269. n. 16.
- Irritatio actus, non requirit in Subdito notitiam.* p. 32. n. 15.
- Iura supponunt, prescriptionem transferre posse iurisdictionem.* p. 25. n. 14.
- Iura omnia prescriptione acquiruntur.* p. 26. n. 19. *Etiam ius patronatus.* ibi n. 20. *& ius iudicandi.* ibi n. 21. *Et decime alterius Diœcesis.* ibi n. 22. *Et ius immunitatis ab aliqua obligatione.* p. 27. num. 23.
- Iurisdictionis Episcopi terminatur loco sicut personis.* p. 44. n. 4.

Iurisdictionis

R E R V M.

- Jurisdicctio quot modis acquiratur. p. 25. n. 2.*
Acquiratur consuetudine. p. 18. n. 13. & per priuilegium. ibi num. 14.
Jurisdicctio Principis consuetudine non limitatur. pag. 18. n. 19.
Jurisdicctio per praescriptionem acquiratur in Foro externo. pag. 22. num. 2.
Jurisdicctio, inter res immobiles computatur. p. 24. n. 12. Transferripotest à Republica. p. 25. n. 13.
Ius in beneficium, ante acceptationem, non acquiratur. pag. 238. num. 16.
Iustitia, sine debiti cognitione impleri non potest. p. 58. n. 21.
- L.
- L**aborans ex Officio, etiam labore non necessario à ieiunio excusatur. p. 81. n. 24.
Laici, quod ius acqviserint per consuetudinem. p. 19. n. 23.
Laici, ius decimarum, per consuetudinem, acquirere non possunt. pag. 20. num. 29.
Legati dignitas, cur Successorem non habeat. p. 247. n. 13.
Legens librum Hæretici, an censuram incurrat. p. 122. n. 2. Non incurrit. p. 124. n. 11. Proprie non legit. ibi num. 15. Nec modo humano. ibi n. 16. Sic legere nullum secum periculum assert. ibi n. 13.
Legens partem libri, in qua non est hæresis, verè legit & censuram incurrit. p. 125. n. 20. Sicut librum retinens. ibi n. 21. Etiam si retineat nomine alieno. n. ibi 22. Et legens librum compositum partim ab Hæretico, partim à Catholico. ibi n. 23.
Legere quis dicatur. p. 122. n. 3. & p. 124. n. 16.
Leges obligantes ad pœnam spiritualem obligant etiam ad culpam. pag. 91. num. 43.
Leges aliqua solùm obligant ad pœnam. p. 85. n. 18.
Leges aliqua ciuiles, obligant Clericos. p. 50. n. 7.
Leges obligantes etiam in proprio Territorio seruari debent. pag. 38. num. 19. Et leges mercibus pretia taxantes. p. 39. n. 20.
Leges loci, etiam in transitu à Fidelibus seruantur. pag. 39. n. 22.
Leges, qua obligant statim, ac innotescunt. p. 32. n. 18. Quomodo dicantur obligare ignorantes. p. 33. n. 19.
Leges condere potest Capitulum viuente Episcopo. p. 12. n. 19. Et Reges, ac Supremi Principes. p. 13. n. 24. & Generales Religionum. p. 14. n. 25. Et Episcopi, Abbates, alijque Prælati. ibi n. 26.
Leges à Tyranno lata à Republica habent valorem. p. 11. n. 17.
Leges, ad culpam non obligantes. pag. 92. n. 49.
in Lege poenali, qua perpendenda sint. p. 93. n. 7.
Legis verba intelligenda sunt cum effectu. p. 94. n. 12.
Legislator, cum potens exprimere obligationem, illam non exprimit, indicat se nolle obligare. pag. 90. n. 42.
Legis transgressor, non semper graui periculo se exponit. p. 91. n. 45.
Legislator intendit prohibere actum, dum poenam imponit. p. 83. n. 5. Exprimere

I N D E X

- solet, quando ad culpam non obligat. ibi num. 7. Per pœne appositionem indicat se velle obligare ad culpam. pag. 84. & obligare quantum potest. num. 11.
- Legis effectus, est obligatio. pag. 67. num. 2.
- Legi satisfacit, qui rem materialiter præceptam ponit. p. 59. n. 24.
- Legi satisfacit ponendo rem præceptam p. 57. n. 16.
- Legibus loci qui teneantur. pag. 40. num. 26.
- Legibus loci, omnes conformare se debent. p. 38. n. 16. Sicut, & scandalum vitare. ibi num. 17.
- Legis promulgatio sufficit ad obligandum. p. 30. n. 4. Et ad irritandum contractum. ibi num. 6. Non tamen qualibet. ibi n. 8.
- Legis publicatio innotescere debet toti Communitati. p. 31. n. 9.
- Legis finis, qui. p. 7. n. 2. & p. 8. n. 7. & p. 11. n. 15. & p. 12. n. 20.
- Legis causa efficiens. p. 7. n. 2.
- Legitimitas, ut valeat, quid in supplicatione, exprimi debeat. p. 224. n. 19. Est inualida, si non exprimat qualitas Illegitimi. pag. 276. num. 5.
- Legum loci obseruantia, est debita propter bonum commune. p. 38. n. 18.
- Lex etiam fauorabilis, non extenditur ad casus sub eius fine non comprehensos. pag. 125. n. 19. Quid sit, eius finem cessare, quid sub eius fine non comprehendit. p. 123. num. 10.
- Lex fauorabilis, est latè explicanda. p. 257. n. 14.
- Lex obligans ad denunciandum, se extendit ad Complicem delicti. pag. 136. n. 5.
- Lex suspendens à beneficijs, an extendatur etiam ad existentia extra Territorium Suspendentis. p. 142. n. 2.
- Lex in gratiam alicuius lata, an ab eo suspendi possit. pag. 195. num. 2. Suspendi potest. ibi n. 6. Est conditionalis. p. 196. n. 8. Habet pro fine solum satisfactionem Creditoris. ibi n. 7.
- Lex, ex se, non obligat prius præsentem, quam absentes. pag. 31. num. 10. Aliquando tamen hoc præstat. ibi num. 11.
- Lex, dum promulgatur in Curia, adhuc toti Diœcesi non est sufficienter intimata. p. 31. n. 12. Promulgatur toto tempore quod necessarium est, ut innotescat. p. 32. num. 13.
- Lex, cur intimari debeat Communitati. p. 32. n. 17.
- Lex, modo præceptiuo lata, obligat ad culpam, sicut si non obligaret ad pœnam. p. 94. n. 12. Et sicut simile Votum obligat ad culpam. p. 95. n. 23. Et multa leges. num. 24.
- Lex pœnalis, verbis indifferentibus lata, non obligat ad culpam. pag. 87. num. 26. Sicut Votum simile non obligat. p. 88. n. 28. Legislator tunc non præsumitur habere intentionem obligandi ad culpam. p. 87. n. 27. Obligat solum ad pœnam temporalem. p. 88. n. 29.
- Lex, in dubio, minus pœnalis iudicanda est. p. 89. n. 32.
- Lex civilis, obligat solum quatenus à populo est recepta. p. 89. n. 33. Et obliget, exprimere debet voluntatem Legislatoris. p. 90. n. 38.

Lex,

R E R V M.

- Lex, præceptum, & consilium in quo differant.*
p. 91. n. 46.
- Lex pœnalis fertur solum in pœnam actus impostam.* p. 91. n. 47. *In quo distinguatur à præceptiva.* ibi n. 48. *Quid illius sit proprium.* p. 92. num. 50.
- Lex tam civilis, quàm Ecclesiastica, habet vim obligandi ad culpam.* pag. 84. num. 15. *Requiritur voluntas Legislatoris.* p. 85. n. 16.
- Lex pœnalis canonica, obligat etiam ad culpam.* p. 85. n. 17.
- Lex naturalis à præscriptione non abrogatur.* p. 25. n. 15.
- Lex habet vim solum prout procedit ab habente vim coactiuam.* pag. 12. num. 18. & 20.
- Lex, ut sit valida, procedere debet ab Habente iurisdictionem supremam.* p. 13. n. 22. *vel delegatam.* ibi num. 23.
- Lex non præcipit intentionem illi satisfaciendi.* p. 58. n. 19.
- Lex, sine eius cognitione, per accidens impleri potest.* p. 58. n. 20.
- Lex iustitia, cur sine cognitione impleri non possit.* p. 58. n. 21.
- Lex, quot modis ferri possit.* pag. 86. num. 19. *Lata modo præceptivo, obligat ad culpam.* ibi num. 20. *Sicque sufficienter indicat mentem Legislatoris.* ibi n. 21.
- Lex, obligare non potest nisi subditos.* p. 35. n. 8.
- Lex, alia localis, alia personalis.* p. 36. n. 10. *Alia obligans omnes.* ibi n. 11. *Alia solos incolas.* p. 37. n. 12.
- Lex favorabilis, & odiosa, quam interpretationem admittant.* pag. 125. num. 24.
- Lex interdicens Clerum, an ad Religiosos se extendat.* p. 127. n. 2. *Non se extendit.* p. 128. num. 8. *Interdicens populum vnius Ciuitatis, non comprehendit habentem etiam alibi domicilium.* pag. 130. n. 7.
- Lex obligans ad reuelandum, non comprehendit rem sub secreto scientes, & in territorio actu non existentes.* pag. 133. n. 6.
- Lex pœnalis obligare videtur ad culpam.* pag. 83. num. 2. *Continet præceptum.* ibi num. 3. *Lex Diuina pœnalis obligat.* pag. 84. num. 9. *Et multa leges pœnales.* p. 83. num. 8. *Præsertim Ecclesiastica.* p. 84. num. 12.
- Lex quid requirat ad valorem.* pag. 8. n. 4. & 5. & p. 9. n. 7. & 8.
- Lex, unde vim habeat obligandi.* pag. 9. num. 8.
- Lex, ad sui valorem requirit iurisdictionem.* pag. 11. n. 13.
- Lex habet vim directiuam, & coactiuam.* p. 11. n. 16.
- Lex, ultra verborum proprietatem extendenda non est.* p. 123. n. 9.
- Lex pœnalis, an semper obliget, effectu prohibito secuto.* p. 98. n. 2.
- Lex pœnalis, an obliget, effectu extra territorium secuto.* p. 103. n. 2. *Et ante Iudicis sententiam.* pag. 109. num. 2.
- Lex priuans fructibus beneficij priuat iure, non quesito, sed acquirendo.* pag. 112. n. 16.
- Lex conuentionalis, quando obliget.* p. 114. n. 2.
- Lex humana non obligat cum periculo grauis damni.* pag. 71. num. 3. *Non strictius obligat, quam naturalis, & diuina.* ibi n. 4. *Sic obligant leges Ecclesiastica.* p. 72. num. 5.

I N D E X

- num. 5. obligare debet modo humano. ibi num. 6.
- Lex sine Sacris vestibus non celebrandi respicit bonum commune Religionis.* pag. 73. num. 10. & pag. 74. num. 15.
- Lex humana, non obligat cum graui incommodo ad actiones bonum particulare immediatè respicientes.* pag. 74. num. 13.
- Lex, obligans ad actiones communes, obligat humano modo, licet obliget cum vita periculo.* p. 74. num. 16.
- Lex, an obliget ad praueniendum impedimentum.* p. 76. n. 2.
- Lex obligat ad remouenda impedimenta, & ad ponenda media necessaria.* pag. 77. n. 8.
- Lex pœnalis sub disunctione lata, an obliget.* pag. 118. num. 2. *Cur videatur non obligare.* ibi num. 3. *Cur videatur obligare.* pag. 119. num. 8. *Quomodo pœnam determinet.* ibi n. 11. *Obligat ad alterutrum eligendum.* ibi n. 12. *In ordine ad hunc effectum, est sufficienter determinata.* p. 120. num. 13. *Secus in ordine ad ipsam pœnam.* ibi n. 14. *Sicut esset similis sententia Iudicis.* n. 16.
- Lex, Votum, & Præceptum, obligare possunt ad pœnam eligendam.* pag. 120. n. 17.
- Lex præscribens formam contractibus obligat etiam Clericos.* p. 51. num. 10. *Et Lex eandem formam præscribens testamentis,* ibi num. 11.
- Lex lata verbis præceptiuis, obligat in Conscientia.* pag. 50. num. 6. *Secus lata verbis indifferentibus.* pag. 51. num. 12.
- Lex ciuili declarat naturalem, & diuinam.* p. 52. n. 15.
- Lex humana, auctus merè internos præcipere potest.* p. 56. n. 12.
- Lex cessat, cessante causa.* p. 282. n. 7. *Difficilius cessat, quàm priuilegium.* p. 285. n. 19.
- Licentia à Superiore concessa, valet à tempore acceptationis.* pag. 240. num. 28.
- Locus exemptus, equiparatur loco extra Territorium existenti.* p. 42. n. 8. *Est alteri subiectus.* ibi num. 9.
- Locutio cum Monialibus in loco exempto, non est delictum.* pag. 43. num. 11.

M

- M** *Alitia tota homicidij consistit in vulnere lethali.* p. 105. n. 13.
- Mandans homicidium, an censuram impostam incurras.* p. 93. num. 2.
- Mandatum non est prohibitum, nisi quatenus connotat acceptationem.* p. 94. n. 10. & 11. *Ante illam, est delictum solum inchoatum,* p. 95. n. 13.
- Mandatum homicidij reuocans, an morte secuta censuram incurrat.* p. 98. n. 2.
- Mandans homicidium per assassinos statim censuram incurrit.* p. 98. num. 3. *Et principaliter.* p. 101. n. 21.
- Mandati reuocatio influxum in homicidium non aufert.* p. 98. n. 4. *Est adhuc motiuum ad occidendum.* ibi num. 5. *Ad illud magis concurrir, quam non impediens.* num. 6. *Aur ratum habens.* n. 7.
- Mandans, quomodo influat in homicidium.* p. 98. n. 8.

Max.

R E R V M.

- Mandatum reuocans, censuram non incurrit.* p. 99. n. 11. Per eius reuocationem retrahitur influxus ibi n. 12. Sicut per gladij ablationem p. 100. n. 13. Nec amplius remanet moraliter. num. 13.
- Mandans homicidium; quando censuram non incurrat.* p. 102. num. 26. quando incurrat. ibi n. 27.
- Materia odiosa, mitius est interpretanda.* p. 166. n. 5.
- Matrimonij impedimenta aliqua incurruntur non tanquam poena,* pag. 174. num. 12.
- Matrimonium sub conditione disparata celebratum, est validum.* pag. 218. n. 18.
- Medici irregularitatem, ex defectu tenitatis non contrahunt.* pag. 145. n. 3. & pag. 148. num. 4.
- Membrum corporis organici, quid.* p. 159. n. 4. & 6.
- Mendacia iocosa, non sunt actio externa sufficiens ad censuram.* p. 67. num. 8.
- Mendacium circa Ordinarium non tollit valorem dispensationis.* pag. 266. num. 3. Circa Diocesim vero illam tollit. ibi n. 7.
- Mercator extraneus, merces contra Episcopi statutum extrahendo, censuram incurrit.* pag. 37. n. 13.
- Miles, tempore belli, stationem deserens, peccat* p. 74. n. 18.
- Missio litterarum sine peruentione, est missio solum incompleta* p. 94. n. 10. & pag. 95. n. 15.
- Moniales, quod ius acquirere possint per consuetudinem.* p. 19. n. 24.
R. P. Beati Lib. 11.
- Mora breuis in aliquo loco, moraliter non est mora.* p. 35. n. 7.
- Mora breuis sufficit ad subiectionem contrahendam.* p. 40. n. 25.
- Mors alterius, quomodo sit alteri inuolutaria.* p. 155. n. 7.
- Mortis articulus, quid sit.* pag. 202. n. 19. Pro eo articulo, qua facultas à Trident. concedatur. p. 200. num. 9.
- Mortis articulus quid.* p. 213. n. 36. Cur tunc cuiilibet Sacerdoti detur iurisdictio. p. 209. n. 19.
- Mutilatio quid.* p. 159. n. 3.
- N.
- N**ona copula, est nouus titulus sufficiens ad affinitatem contrahendam. p. 276. n. 4.
- O.
- O**bligans ad sequendam opinionem probabiliorum, ad quid teneatur. p. 214. n. 40.
- Obligatio dari potest ad poenam statim incurrendam.* p. 109. n. 6.
- Obligatio soluendi vt detur, requiritur petitio creditoris.* pag. 117. num. 17.
- Obligatio, est legis effectus.* pag. 67. num. 2.
- Obligatio ad poenam sufficit ad bonam gubernationem.* pag. 88. n. 31.
- Obligatio datur aliquando per accidens ad actum, cui poena, est imposita.* pag. 91. n. 44.
- Obligatio solutionis à Creditore suspendi potest.* p. 106. n. 10. Sicque tolli debitoris
- Q9 contu-

I N D E X

- contumacia. ibi n. 11. Et delictum indirectè. p. 197. n. 12. & per actum dominij. ibi num. 13.*
- Obligationum genera, quot dentur. p. 282. n. 9.*
- Observantia legum, est debita propter bonum commune loci. pag. 38. num. 18.*
- Occidens alium ad propriam defensionem, irregularitatem non incurrit. pag. 154. n. 5. Nec occidens ad defensionem libertatis, ac bonorum. p. 157. n. 8.*
- Occiso alterius ad bonorum defensionem, non est peccatum. pag. 157. num. 10.*
- Occidens alium, ob vanum timorem merito declaratur irregularis. pag. 158. n. 13.*
- Occidens hominem in Ecclesia existentem, censuram incurrit. pag. 105. num. 9. Secus si occidat existentem extra illam n. 10.*
- Occultantes bona, ex vi edicti, ea manifestare quando teneantur. pag. 137. n. 11.*
- Omittens Sacrum ad custodiendum infirmum, non peccat. pag. 191. num. 19.*
- Omittens, tempore debito, solutionem, legem violat. p. 197. n. 16.*
- Onera localia vnius Communitatis, alterius priuilegijs non priuant. pag. 131. n. 14.*
- Opinio non est probabilior, quia talis videtur. p. 214. n. 41. Argumentum pro libera illius electione. ibi n. 39.*
- Optio melioris prebende, an profit Excommunicato. p. 170. n. 5. & p. 171. num. 13. Est solum declaratio propriae voluntatis. ibi n. 13.*
- P.
- P***arochus, ex consuetudine, Peregrinum absoluerè potest. pag. 17. num. 12.*
- Parochus, sine Sacris Vestibus celebrans, mortaliter peccat. pag. 72. n. 8. Sicut Confessionis sigillum, violans. ibi num. 9.*
- Pensionarius, pensionem non soluendo, non peccat quando ante tempus soluendi preceptum cessat. p. 80. num. 16.*
- Pensionem non soluens, censuram incurrit. p. 78. n. 10.*
- Pensionem, ob impotentiam non soluens, a censuram incurrat. p. 76. num. 2.*
- Peregrinus ex consuetudine absolui potest à Parocho. p. 17. num. 12. Ex consuetudine fit Subditus Parochi. p. 18. n. 17.*
- Peregrinus, ligari non videtur legibus loci, in quo est. p. 34. n. 4.*
- Peregrinus, ac Venator, ieiunium non violant. p. 191. n. 18.*
- Periculo grauis mali se exponere est peccatum. p. 84. n. 14.*
- Personae Ecclesiasticae, legibus civilibus non obligantur. p. 49. n. 4. Quomodo à Laicà potestate sint immunes. p. 52. n. 16.*
- Petitio Partis in Contractibus, est loco sententiae. p. 115. n. 6.*
- Pœna conuentionalis, cur in Contractibus apponatur. p. 115. n. 9. Apponitur per modum legis. p. 116. num. 10. Eius iudicium pertinet ad Iudicem. ibi n. 11. Prescribi potest. p. 117. num. 18.*
- Pœna, ipsi iure, imposita, statim incurritur. p. 168. n. 15.*
- Pœna supponit culpam. p. 83. n. 4. Et grauis, indicat culpam grauem. p. 83. n. 6. Pœna appositio indicat Legislatorem, velle obligare ad culpam. p. 84. n. 10.*
- Pœnae, alie sunt positivae, alie priuatiuae. pag. 110. num. 7. Alie conditionales. ibi n. 8.*
- Pœna temporalis, culpam solum civilem indicat. p. 89. n. 34.*
- Pœna, que statim incurritur, pag. 113. n. 19.*

Pœna

R E R V M.

- Pœna conventionalis obligat, sicut contra-*
ctus. p. 114. n. 3. Et sicut Votum. p. 115.
n. 4. & 5.
- Pœnitens, in mortis articulo, Superiori se*
presentare non tenetur. p. 202. n. 17.
- Pœnitens omnium censurarum absolutionem*
implicitè petit. p. 223. num. 16.
- Pœnitentia ministrari non potest, nisi ex of-*
ficio, secus Baptismus. p. 211. n. 31.
- Pœnitentia satisfacit, qui rem impositam sibi*
ponit. p. 59. n. 25.
- Potestas Ecclesiastica, quomodo ad bonum*
Fidelium ordinetur. p. 65. num. 18.
- Potestas Gubernatiua quid? p. 9. n. 9. Cui-*
cumque Communitati perfectè est debita.
ibi n. 9. Ordinatur ad Communitatis
conservationem. ibi. Quomodo conse-
ratur à Deo. p. 10. n. 10. In quo disse-
rat à potestate dominatiua. ibi n. 11.
- Potestas ordinaria dispensandi, latè est inter-*
pretanda. p. 257. num. 17. Ius commune
non vulnerat. ibi num. 18.
- Potestas delegata Principis liberalitatem*
ostendit p. 258. num. 19. Datur in gra-
tiam dispensaturi. ibi n. 21.
- Præcepta aliqua requirunt specialem inten-*
tionem, vt illis satisfiat. p. 59. num. 28.
- Præcepto satisfacit, qui Missam audit animo*
non satisfaciendi. p. 60. num. 29.
- Præceptum, an obliget ad præueniendum*
impedimentum. pag. 76. num. 2. Obli-
gat ad tollenda impedimenta, &
ad ponenda media necessaria. pag. 77.
num. 8.
- Præcepta positiua, ad quæ media obligent,*
p. 78. num. 9.
- Præceptum annuæ Confessionis obligat so-*
lùm non impeditos. p. 188. num. 3. Sicut
præceptum de Sacro audiendo. ibi num. 4.
Obligat ad impedimenta remouenda.
p. 189. num. 9. Est præceptum partiali-
ter Diuinum. ibi num. 10. Et maius, quam
præceptum à Fidelium communione sepa-
rans. ibi n. 11.
- Præceptum, Consilium, & Lex, in quo disse-*
rant. p. 91. num. 46.
- Preces sola non reuocant sufficienter Consi-*
lium. p. 101. n. 19.
- Præceptum imponi potest sub conditione pag.*
216. n. 7.
- Præceptum, sine cognitione impleri non po-*
test. p. 55. n. 5. Atuldo minus cum in-
tentione illud non implendi. ibi n. 7.
- Præcepto satisfiat, ponendo rem præceptam.*
p. 57. n. 16.
- Præceptum etiam, sine illius cognitione, per*
accidens, impleri potest p. 58. n. 20.
- Præceptum non præcipit intentionem satis-*
faciendi. p. 58. n. 19. Illi satisfiat ponendo
rem materialiter præceptam. p. 59. n. 24.
- Præceptum obligat ad non se reddendum im-*
potentem. p. 80. n. 18. & 19. & p. 81. n. 22.
- Præceptum obligans ad finem, obligat etiam*
ad media p. 78. n. 12. Causa, ob quas ces-
sat. pag. 79. n. 14.
- Præceptum negatiuum, semper obligat. p. 79.*
n. 15.
- Præceptum, Votum, & Lex, obligare possunt*
ad pœnam eligendam. pag. 120. num. 17.
- Præscriptio, iurisdictionem confert in foro*
externo; p. 22. n. 2. In foro interno, con-
ferre non videtur. ibi n. 3.
- Præscriptio introducta est in pœnam negli-*
gentia in rebus suis conseruandis. p. 22.
n. 5.
- Præscriptio, quid. p. 23. num. 7. Per quid à*
consuetudine differat. ibi num. 8. Condi-
tionem ad illam requisita. num. 9. Tempus
ad illam requisitum. p. 24. num. 10.
- Præscriptio iurisdictionem confert. p. 24.*
n. 11.

I N D E X

- n. 11. *Eamque transferre potest.* p. 25.
n. 14. *Legem naturalem non abrogat.* ibi
n. 15. *Bonam fidem requirit.* n. 16.
Prescriptio cur sit introducta. p. 26. n. 17.
Prescriptio, bonam fidem requirit. pag. 27.
num. 25. & *titulum.* ibi num. 24.
*Præsentia sola sufficit, ut quis loci legibus
ligetur.* p. 37. n. 15.
*Princeps Laicus potestatem in Clericos non
habet.* p. 50. n. 5.
*Princeps, obligare potest ad poenam statim
incurrendam.* pag. 109. num. 6.
*Princeps obligare potest cum vite periculo,
quando hoc est necessarium ad bonum
commune.* p. 73. num. 11. & *quando agi-
tur de contemptu Religionis.* ibi num. 12.
Principes, & Prælati leges ferre possunt.
p. 13. n. 24.
*Privatio beneficii, est privatio rei propria,
sicut confiscatio.* p. 110. num. 10. Im-
ponitur à *Trid.* solum sub conditione sen-
tentia. p. 111. num. 11. Sicut honorum
confiscatio imponitur *Hereticis.* ibi n. 12.
Et sicut beneficii privatio *Simoniacis.*
num. 13.
*Privatio beneficii, in quo differat à censu-
ris.* p. 111. n. 14.
*Privatio beneficii videtur poena conditiona-
lis.* pag. 109. num. 4. Sicut privatio
fructuum. ibi num. 5.
*Privatio fructuum, in quo ab alijs
poenis distinguatur.* pag. 168. num.
19.
*Privilegiati, in mortis articulo, ex du-
plici capite absolviere possunt à Censuris
reservatis.* pag. 202. n. 18. Etiam ab
Ecclesia præcisè absolviere tunc possunt.
p. 210. n. 26.
*Privilegia etiam remuneratoria valent à
tempore acceptationis.* p. 240. num. 29,
*Ante acceptationem, nullum habent ef-
fectum.* p. 30.
*Privilegium aliud fauorabile, aliud odio-
sum.* p. 250. n. 6. Est explicandum
solum, cum eius verba sunt obscura.
ibi n. 7.
*Privilegium concessum ad beneficia, intel-
ligitur ad simplicia.* p. 251. n. 15. Ad
lites est restringendum. p. 252. n. 16.
Si redundet in fauorem Religionis, est
ampliandum. ibi num. 17. In iure
communi contentum, late est interpre-
tandum. n. 18. Etiam motu proprio
concessum. num. 19. Derogans iuri
alterius est restringendum. ibi n. 20.
*Privilegium dispensandi, non est magis ex-
tendendum, quam ipsa dispensatio.* pag.
254. n. 3.
Privilegium confert iurisdictionem. p. 18.
n. 14.
*Privilegium, ad res & personas non ex-
pressas, an extendatur.* p. 261. n. 2. Ex
intentione Concedentis non extenditur.
ibi n. 3.
Privilegium tantum valet, quantum sonat.
p. 262. num. 4. Præsertim personale.
ibi num. 5. Et quando à iure alteri
non communicatur. num. 6. Extendi-
tur ad omnia cum expressis connexa. ibi
num. 8. Et ad omnia, quæ ad commo-
dum privilegij usum sunt necessaria.
pag. 263. num. 9. Etiam personale.
n. 12.
*Privilegium dispensandi, in votis,
extenditur ad iurata.* pag. 264. num.
15. Testandi ad Codicillum. ibi n. 16.
Carnes comedendi ad lactinia. n. 17.
Plurium beneficiorum ad residentiam.
num. 18.

Privi-

- Priuilegium, an procedere debeat ab habente iurisdictionem.* p. 229. n. 2.
- Priuilegium, an requirat acceptationem Priuilegiati.* p. 235. n. 2. *Quid sit.* ibi n. 2. *A quo tempore acquiratur Priuilegiato.* n. 2.
- Priuilegium pendet totaliter à voluntate Concedentis.* p. 236. n. 4. *Aequiparatur legato.* n. 5. *Et prorogationi iurisdictionis.* num. 6. *Eo gaudent Doctores etiam sine eius notitia.* n. 7.
- Priuilegium quid sit.* p. 236. n. 9. *Quibus concedi possit.* ibi n. 10. *Concedi potest etiam inuito.* p. 237. n. 11. *Hoc tamen non presumitur.* ibi n. 12. *Requirit acceptationem Priuilegiati.* ibi n. 13. *Ab illa pendet minus principaliter.* p. 239. n. 21. *In quo equiparetur Legato.* ibi num. 22.
- Priuilegium acceptatum, etiam sine eius notitia valet.* p. 240. n. 26.
- Priuilegium dispensandi, est odiosum.* p. 254. n. 4. *Includit preiudicium Concedentis.* ibi num. 5. *Opponitur iuri communi.* p. 255. n. 6. *Est quasi virtualis quedam dispensatio.* n. 7.
- Priuilegium dispensandi, quor modis concedi possit.* p. 255. n. 8. *Pendet à voluntate Concedentis, etiam quoad extensionem.* ibi n. 9. *Est purum Principis beneficium.* p. 256. n. 12. *Nulli iuri est contrarium.* p. 257. n. 15. *Nemini notitium.* ibi num. 16. *Datur in gratiam dispensaturi.* p. 258. n. 21.
- Priuilegium dispensandi in irregularitatibus occultis Episcopis à Tridentino concessum late est explicandum.* p. 258. n. 22. *Et priuilegium absoluedi à reseruatis.* ibi n. 23. *Et priuilegium eligendi Confessarium pro reseruatis.* p. 259. n. 26. *Et priuilegium relaxandi Pota,*
- ibi n. 27. Et priuilegium legitimandi.* p. 260. n. 28. *Et priuilegium beneficia conferendi.* ibi n. 29.
- Projiciens breuiarium, sine iusta causa, peccat.* p. 191. n. 20.
- Proiectio lapidis in Clericum, quando sufficiat ad censuram incurrendam.* p. 68. n. 11.
- Promissio obligat in conscientia, sicut Votum.* p. 115. n. 4. *Et sicut Iudicis sententia.* ibi n. 5.
- Promulgatio legis sufficit ad obligandum.* p. 30. n. 4. *Et ad irritandum contractum.* ibi n. 6. *Non tamen quilibet.* ibi n. 8.
- Prorogatio debiti legis, violationem impedit.* p. 197. n. 15.
- Publicatio legis, innotescere debet toti Communitati.* p. 31. n. 9. *Fit toto eo tempore, quod necessarium est, vt toti Communitati innotescat.* p. 32. n. 13. *Et hae dicitur promulgatio moralis.* ibi n. 14.
- Publicatio est conditio legi essentialis.* p. 32. n. 16.

R

- R**ecedens à proprio territorio, à legis obligatione eximitur. p. 80. n. 17.
- Regulares priuilegiati, in mortis articulo, ex duplici capite, à censuris reseruatis absolueri possunt.* p. 202. n. 18.
- Religionum Generales leges ferre possunt.* p. 14. n. 25.
- Religiosi non sunt subiecti legibus Episcopi.* p. 35. n. 6. *Nec loci, propter priuilegium exemptionis.* p. 39. n. 24.
- Religiosi, quibus legibus civilibus teneantur.* p. 53. n. 19. *Episcopi legibus non ligantur.* ibi n. 20.
- Religiosi, sub Clero comprehenduntur.* p. 127. n. 3. *Gaudent priuilegio Clericali.* ibi num. 5. *In odiosis non veniunt nomine*

I N D E X

- nomine Cleri. p. 128. num. 9. Neque cum interdictum est Episcopale. ibi num. 11. In fauorabilibus veniunt nomine Cleri. p. 129. n. 14. Et illius priuilegiis gaudent. p. 129. n. 15. Veniunt nomine persona Ecclesiastica. n. 16.
- Respublica, iurisdictionem transferre potest. p. 25. n. 13.
- Respublica actum internum precipere non potest. p. 62. n. 4. Nec illum punire. ibi n. 5. Nec obligare cum vita periculo. p. 72. n. 7. Potest tamen quando hoc est necessarium ad bonum commune. p. 73. n. 11. Et quando agitur de contemptu Religionis. ibi n. 12.
- Respublica, in quo casu de Subditorum vita disponere possit. p. 74. n. 17.
- Reuocatio mandati, & consilii, eius influxum in homicidium non aufert. p. 98. n. 4.
- Reuocatio mandati retrahit influxum. pag. 99. num. 12. Tollit eius moralem perseverantiam. p. 100. n. 14.
- Reuocatio consilii, vt sit sufficiens, quid requirat. p. 100. n. 16. Etiam solis precibus facta, & sufficiens. p. 102. n. 29.
- Reus ante Iudicis sententiam, pœnam subire non tenetur. p. 166. n. 4.
- S
- Sacerdos vitandus, an iurisdictionem habeat pro mortis articulo. p. 205. n. 5. Illam habet. p. 210. n. 25. Nullum habere potest Subditum. p. 206. num. 10. Extra mortis articulum. p. 211. n. 28.
- Sacerdos, siue Sacris vestibus celebrans peccat mortaliter. p. 72. n. 8. Sicut Confessionis sigillum violans. ibi n. 9.
- Sacerdos vitandus, absoluendo mortaliter peccat. p. 75. n. 19.
- Sacerdotes, extra Diocesim, contra Episcopi prohibitionem, celebrantes, an vllam pœnam incurrant. p. 44. n. 3. Suspensionem incurrunt. p. 46. n. 13.
- Sacramenta ministrare indigno, est eius peccato cooperari. p. 177. n. 11.
- Scholares, Sacramenta suscipere tenentur in loco, vbi morantur. p. 40. num. 27. Et ieiunare. ibi num. 28.
- Scholares non veniunt in odiosis nomine populi. p. 128. n. 12.
- Secretum non obligat, quando redundat in damnum Tertii. p. 133. n. 4. Simpliciter obligat. p. 133. n. 7. Illud violans tenetur ad damna inde secuta. p. 134. n. 8.
- Sententia lata, in qua differat à ferenda. p. 112. n. 17.
- Statuta conuentionalia, quando obligent. p. 117. n. 16.
- Seruitutis debitum, per Domini excommunicationem non tollitur. p. 182. n. 14. Excusat communicationem cum Excommunicato vitando. p. 180. n. 6. Ei à iure conceditur. ibi n. 7. Sicut conceditur Filio, & Vxori. p. 181. n. 8. Et conceditur simpliciter. ibi n. 10.
- Silentiū violatio potest esse materia censura. p. 69. n. 14.
- Simplex Sacerdos, an in mortis articulo à censuris reseruatis absolueret possit. p. 199. n. 4. Potest. p. 200. n. 8.
- Sola presentia sufficit, vt quis legibus loci ligetur. p. 37. n. 15.
- Species pecunie soluendæ prescribi potest. p. 28. n. 28.
- Statuta, ab Episcopo vitando lata, non sunt valida. p. 10. n. 12.
- Statutorum institutio, est precipuus actus iurisdictionis. p. 11. n. 14.
- Statuta per quid differant à sententiis. p. 48. n. 23. Sententia restitutionem precipiens, est personalis. ibi n. 24.
- Statuti

R E R V M.

- Statuti promulgatio sufficit ad obligandum.* p. 30. n. 4. Sicut sufficit ad contractum irritandum. ibi n. 6. Non tamen qualibet. n. 8.
- Statuti publicatio innotescere debet toti Communitati.* p. 31. n. 9.
- Statutum, ex se, non obligat prius presentes, quam absentes.* p. 31. n. 10. Aliquando ita obligat. ibi n. 11.
- Statutum, dum promulgatur in Curia, non est adhuc toti Communitati sufficienter intimatum.* p. 31. n. 12. Promulgatur toto tempore, quod necessarium est, ut innotescat. p. 32. n. 13.
- Statutorum observantia, est debita propter bonum commune loci.* p. 38. n. 18.
- Statutum, primo, & per se, respicit Territorium.* p. 37. n. 15.
- Statutum existentes extra Territorium non obligat.* p. 134. n. 11.
- Stupri malitia, ubi ponatur.* p. 106. n. 16.
- Subditi extra Diocesim, sunt habitualiter subditi.* p. 45. n. 5. Ab Episcopo puniri non possunt. ibi n. 6.
- Subditi soli obligantur à lege.* p. 35. n. 8.
- Subiectio quot titulis contrahatur.* p. 35. n. 8. & p. 36. n. 9.
- Subiectio non contrahitur ex solâ existentia in loco.* p. 34. n. 5.
- Superior, an dispensare possit in Voto pure interno.* p. 61. n. 33.
- Superior Regularis obligare potest subditum extra Monasterium existentem.* p. 47. n. 17. Quâ pœnâ illum punire possit. ibi num. 21.
- Superior presumitur velle S. Canonibus se conformare.* p. 164. n. 17.
- Superior, obligare potest ad pœnam statim incurrendam.* p. 109. n. 6.
- Suspensio, quid sit, & supra quos cadat.* p. 139. n. 4. Ad quos extendatur. ibi n. 5.
- Suspensio à Diuinis Officiis, ab iis tantum suspendit, quæ Ordini sunt annexa.* p. 139. n. 8. Et quæ ex Officio sunt exercenda. p. 140. n. 10.
- Suspensio, Diuina Officia persoluenti, distributiones negari non possunt.* p. 139. n. 6.
- Suspensus ab Officio, non est suspensus ab eius exercitio per modum Laici.* p. 140. n. 11. Intelligitur Suspensus ab Officio, tam Ordinis, quam iurisdictionis. ibi n. 12. Non tamen à beneficio. p. 141. n. 13.
- Suspensus priuatur distributionibus.* p. 186. num. 18.
- Suspensus ab Ordine intelligitur ab omni Ordine.* p. 141. n. 14. Non tamen à iurisdictione. ibi n. 15. Nec à beneficio. n. 16.
- Suspensus ab Ordine inferiori, censetur suspensus à Superiori.* p. 141. n. 17.
- Suspensus à beneficio, an eius fructus percipere possit.* p. 141. n. 18.
- Suspensus ab Ordine, non propterea est incapax beneficii.* p. 163. n. 14.
- T
- T***aciturnitas, an sufficiat ad priuilegium irritandum.* p. 275. n. 2. Non qualibet sufficit. ibi n. 7.
- Tituli sunt exprimendi solum; cum ex illis oritur impedimentum diuersum.* p. 278. num. 13.
- Titulus ad præscriptionem requiritur.* p. 27. num. 24.
- Tonsurati, non veniunt nomine Cleri.* pag. 129. n. 17.
- Translatio, importat alienationem.* p. 232. num. 13.
- Tridentinum, an Sacerdoti vitando iurisdictionem tribuat pro mortis articulo.* pag. 205. n. 7. Illam tribuit. p. 209. n. 17. Et omnibus Sacerdotibus. p. 206. n. 13. Nec statuit ius nouum, sed antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem confirmat.
- pag.

INDEX RERVM.

pag. 207. n. 14. Eius tempore, quæ con-
trouersia esset inter Catholicos, circa ab-
solutionem in mortis articulo, ibi n. 15.

V

V Agi tenentur legibus loci, in quo sunt,
p. 39. n. 21.

Venator, & Peregrinus ieiunii præceptum
non violant. p. 191. n. 18.

Verba censura efficiunt id, quod significant.
p. 195. n. 5. Iuxta Superioris volun-
tatem. p. 197. n. 14.

Verba legis intelligenda sunt cum effectu.
p. 94. n. 12.

Verba legis sunt operatiua, sicut forma Sa-
cramentorum. p. 119. n. 7.

Verba censura formis Sacramentorum sunt
magis similia, quam legi. p. 121. n. 18.

Vestis breuis gestatio potest esse materia
censuræ. p. 69. n. 13.

Vicarius Capituli, non est Vicarius Episco-
pi. p. 244. n. 5. Est capax delegatio-
nis. p. 246. n. 10. Dicitur potest Vicarius
Episcopi. p. 247. n. 14.

Vicarii dignitas, ex mente Pontificis, ha-
bet Successorem. p. 245. n. 9. Cur il-
lum habeat. p. 247. n. 12.

Vicarius Capituli expedire potest dispensa-
tiones Officiali Diocesano commissas. p.
247. n. 15. Et eius Successor, ipso mor-
tuo. ibi n. 16.

Violans leges loci peccat. p. 37. n. 13.

Volens dispensare in Voto Castitatis, neces-
sario vult etiam dispensare in Voto non
nubendi. p. 272. n. 13.

Voluntas Creditoris an sit causâ sufficien-
ter excusans à legis obligatione. p. 195.
num. 2.

Voluntas Legislatoris requiritur, vt lex ob-
liget ad culpam. p. 85. n. 16.

Voluntas satisfaciendi præcepto, est actus
merè internus. p. 57. n. 13.

Voluntas ponendi rem præceptam, est vir-
tualiter voluntas satisfaciendi præcepto.
p. 57. n. 14.

Voluntas non satisfaciendi præcepto, non
impedit, quin satisfiat. pag. 57. n. 17.
Est inefficax. p. 58. n. 22. Non tollit
libertatem necessariam ad satisfaciendum
præcepto. p. 59. n. 23.

Voti dispensatio valet etiam pro eius repe-
titione. p. 277. n. 9.

Votum Castitatis, est genus, ad Votum non
nubendi, & non fornicandi. p. 271. n.
10. Se habent sicut includens, & inclusum.
p. 272. n. 11. Sicut Votum non nubendi,
& non fornicandi, sunt disparata. ibi
num. 15.

Votum, Præceptum, & Lex, obligare possunt
ad pœnam eligendam. p. 120. n. 17.

Votum sub conditione disparata celebratum,
est validum. p. 218. n. 19.

Votum, quando obliget non solum ad pœnam,
sed etiam ad culpam. p. 87. n. 23.

Voto satisfacit, qui rem materialiter pro-
missam ponit. p. 59. n. 25.

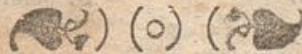
Votum purè internum, an dispensari possit
à Superiore. p. 61. n. 33.

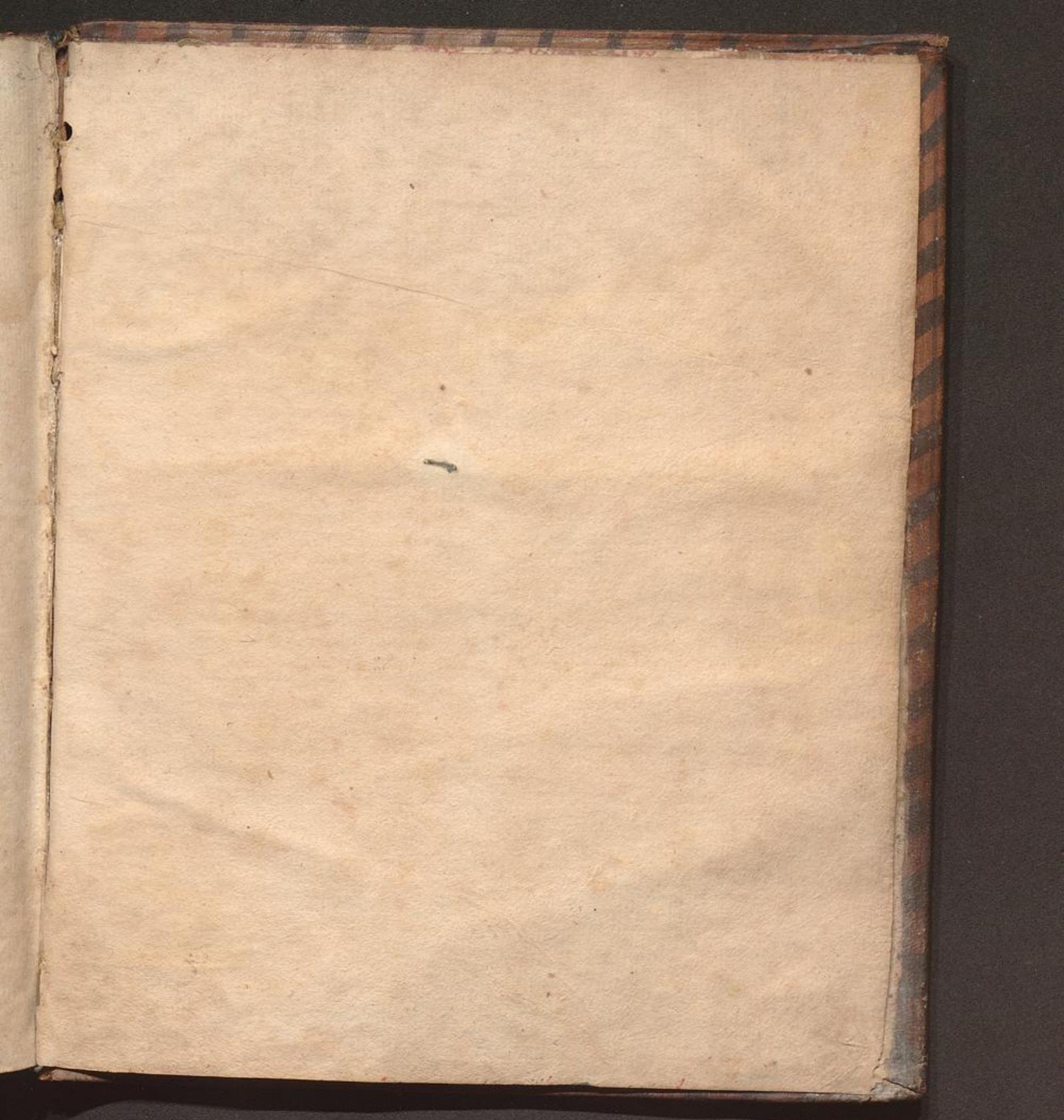
Vulnerans lethaliter, in eo territorio conue-
niri potest. p. 106. n. 18.

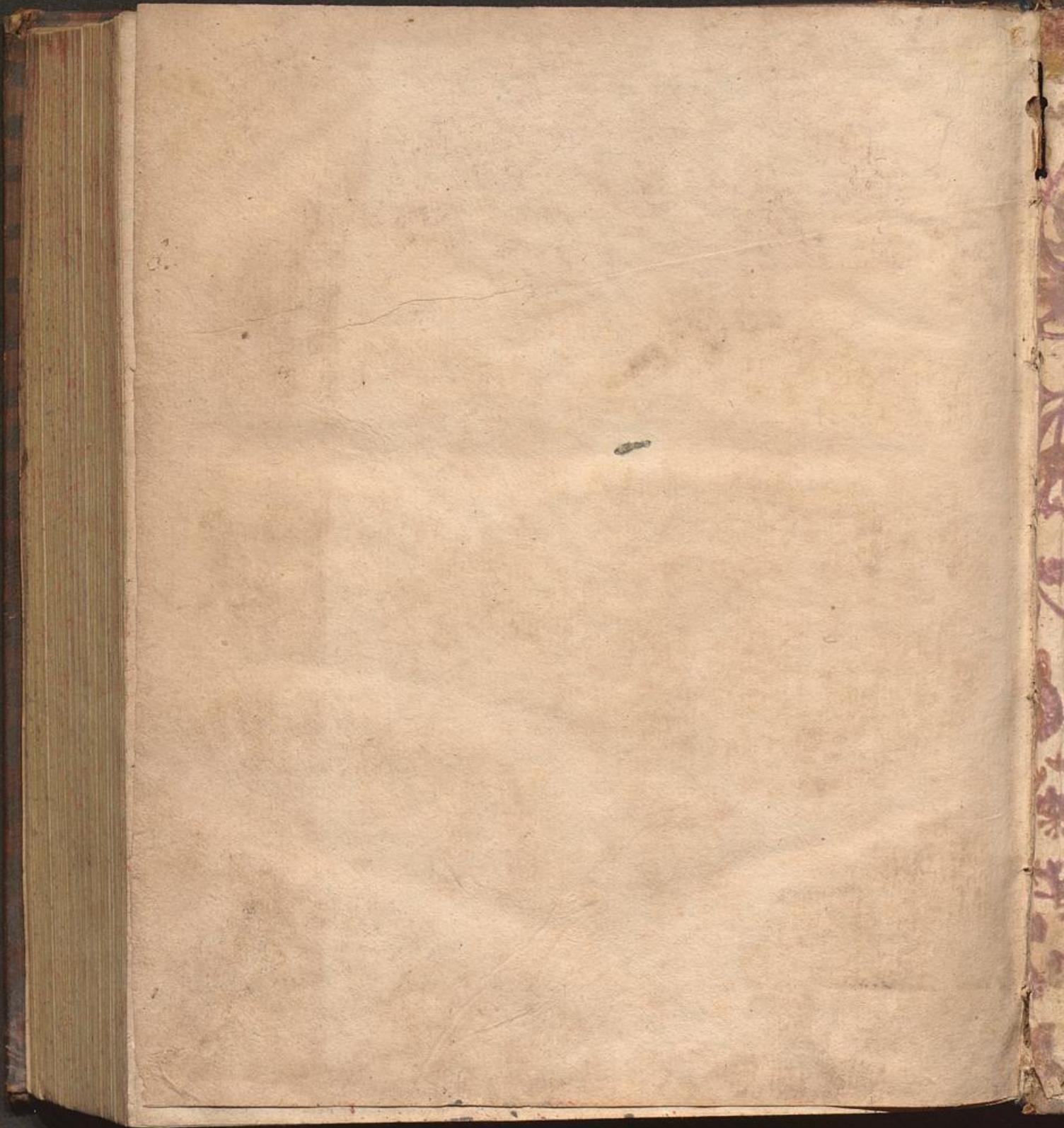
Vulnerans non lethaliter, non incurrit cen-
suram homicidii impostam. p. 96. n. 18.

Vulnerans vero lethaliter incurrit, p.
105. n. 11.

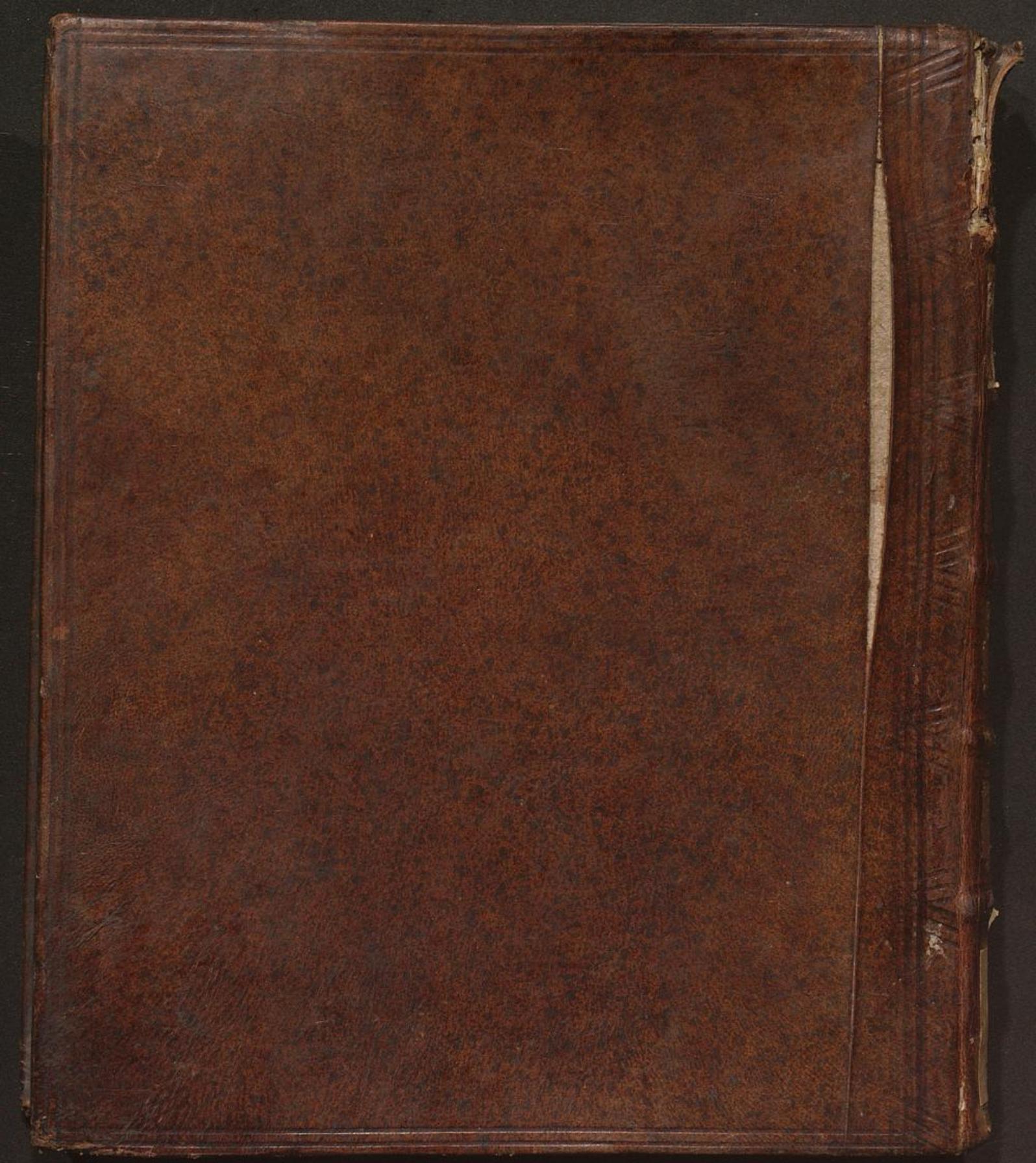
Vulnus lethale censetur moraliter homici-
dium. p. 105. n. 12.

RP. BEAT
ESTIONE.
ORATI

Th
2137